

GULDEN
SPIEGEL.
'T AMSTERDAM, by JOANNES KANNEWET.

GULDEN-SPIEGEL,

OFTE

Opwekkinge tot Christelijke Deugden,

Afgedeeld in twee Deelen:

Waar in vertoond werd de schadelijkheyd der Zonden, mitsgaders de goedigheyd en weldaaden Godts over den Boetveerdigen.

Tot leeringe en stigtinge aller Christenen toe-gepast.

Nog is hier by gevoegt

THAMARS ONTSCHAKING,

Of de Verdoolde Liefde van AMMON:

Als mede

De vermaakelijke BRUYLOFTS-KROON;

Voorblogten met verscheyde leerzaame Gedigten / vermaakelijke Bruyloftes en aandagtige Liedekens.

Voorgesteld op de vier Geteyden van den Dag.

GERYMT DOOR

JACOB COENRAEDS MAYVOGEL.

Verçierd met aardige Konst-plaaten.

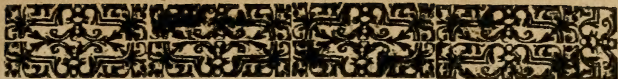
Tot AMSTERDAM,

By JOANNES KANNEWET, Boekverkooper in de Nes / over de Brakke-grond / in de Gekroonde Jugte Bybel. 1763.

GUnstige Lezer: ik agte het nodig te wezen, om aan U E. bekend te maaken, uyt wat oorzaake ik dit Boek (welke ik genaamt heb den *Gulde-Spiegel*) hebbe geschreven, op dat niemand en oordeele, voor en al eer hy de zaake wel hebbe verstaan. Zo zal U E. dan gelieven te weeten, dat ik niet en hebbe voorgenomen om ymand hier mede te bestryden, ofte nadeel te spreeken: want ik in zulker voegen (na de Leere Christi) eerst den Balk uyt mijn eygen Oogen moeste trekken, en dan den Splinter in mijns Naasten Oogen aan wyzen. Maar het geene dat mijn doelwit is, het welke my bewogen heeft, om dit te Schryven, is alleen de oorzaak om ledigheyd te meyden die een baarmoeder is van veel kwaad, en om my zelven en een ander hier door te leeren; want zo ymand een goede zaake u

leerd, hy zal daar door geſtigt werden; gelijk ter contrarie, kwade zaaken ontſtigtinge aan brengen. Alzo heeft my goed gedagt, in plaats van ledigheyd dit Boek te ſchryven, hoewel het na geen Geleerdheyd en ruykt: nogtans hoopende dat het tot ſtigtinge zal dienen, en de meeninge van een goede zaake zal konne verſtrekken: biddende een ygelik die dit Boek ziet, ofte doorleeſt, mijn fouten en abuyzen te willen verſchoonen, wel weetende, dat dit Werk uyt geen Hooggeleerde Schat-kamer is voort gebragt.

Dit Boek is niet gemaakt om ymand meê te kwellen:
Maar zoekt tot leering zulks een yder voor te ſtellen:
Dog zo dit ſlegte Werk tot ſtigting konde ſtrekken:
Dat was mijns Herten wenſch om tot de Deugd te trekken
Mijn Naaſten, dat zoud' my op 't hoogſte doen verblijden,
Ik wenſch geen beter loon: want dan zoud' t'allen tijden
Dit Werk my zijn een vreugd. Hierom zo is mijn bede,
Dat gy u met dit Boek (ô Lezer!) houd te vrede:
En laat Neus-wijzigheyd, nog Mugge-zifteryen
Niet plaatzen in u Hert, om tegens my te ſtryen,
Zo ymand Fouten vind, ik laat my onderwijzen,
Wie dat het beter maakt, ik zal het beſte prijzen.

DEN

AUTHEUR

TOT DEN

LEZER.

ZO ymand weeten wil, waar meed' dat ik mijn tijd,
Die kost'lijk is, in plaats van ledigheyd verslijt:
Ik zeg, zo ymand denkt, wat of dit mogte wezen,
Die neem dit Boek in d'Hand, en ga dat eens door-lezen,
Zo zal 't weetgierig Hert daar van haast zijn verzaad,
En klaarlijk zien waar in mijn Tijd-verdrijf bestaat:
Maar denkt niet dat ik heb dit Werk voor my genomen,
Als of hier aan den dag een Meester-stuk zoud' komen:
Ik ben niet Hoofs-geleerd, nog van Geleerden aard,
Natuure is alleen de Moeder die het baard.
Al vald het u wat slegt, en wild het niet veragten,
't Is niet voor zulk een Volk die kloek zijn van gedagten;
Die op het hoog Toneel van Parnas zijn gevoed,
Maar voor d'Eenvoudigheyd, die kleyn zijn van gemoed,
Die nedrig zijn van Geest, die voeg ik toe met vreugden,
Dees mijn OPWEKKINGE DER CHRISTELYKE DEUGDEN.
Dog zo daar eenig Mensch mogt denken by geval,
Dat zulk een slegten Stijl geen stigting geven zal,
Hoewel ik anders hoop; genomen 't mogt zo vallen,
't Veroorzaakt evenwel geen zwarigheyd met allen.

't Ontſtigt my zelven niet, my dunkt ik hier by blijf;
Want op het aldermeeſt zo is 't een Tijd-verdrijf.
Wat zal ik anders doen, zal ik gaan door de Straaten?
Schoon of het is vergeefs, en daar mijn tijd in laten.
Of zal ik na wat Nieuws geduurig vroeg en ſpaad
Om hooren, hier en daar, hoe 't in de Waereld gaat?
Of zal ik even ſtaag met ſnappen my geneeren,
En laten luy en leeg mijn Tijd voorby paſſeeren?
Zal ik met Haat en Nijd, met Tweedragt ende Twiſt,
Mijn Tijd ook brengen door, is dat niet heel gemiſt?
Of zal ik in de Kroeg nog gaan op 't alder-leſte?
Neen Vriend, na ik bemerk, mijn Tijd-verdrijf is 't beſte.

OPWEK-

OPWEKKINGE

Tot

LIEFDE, GELOOVE en HOOPE.

Zeer Geliefde.

Nzen Heyland ende Zaligmaaker Jesus Christus, zegt by *Joh.* 3: 16. Alzo lief heeft Godt de Waereld gehad, dat hy zijnen Eenigen Zoone heeft gegeven, op dat alle die in hem gelooven niet verlooren en worden. Ziet, wat een uytmuntende en gulden troost is dit voor alle Menschen, die met hertelijk verlangen na haare Zaligheyd tragten. Ach! dat wy deze uytnemende weldaad onzes Godts té regte erkenden, hoe zoude het Herte des Menschen met een keten der dankbaarheyd omringt zijn; Hoe zouden de groote en wonderlijke Daaden des Almagtigen uytgebreydet werden? Ja gewis, wy zouden bewogen werden, om met David te zeggen, *Ps.* 103. Looft den Heere mijne Ziele: ende al wat binnen in my is zijnen Heyligen Naame, Looft den Heere mijne Ziele, ende en vergeetet geene

van zijne weldaaden. Die al uwe ongeregtigheyd vergeeft, die alle uwe krankheden geneest. Die u leven verlost van 't verderf: die u kroond met goedertierenheyd ende barmhertigheden. Barmhertig ende genadig is de Heere, lankmoedig, ende groot van goedertierenheyd. Het zoude in ons vorderen, om met den Apostel Paulus te spreeken, *Gal.* 2: 20. Ik leve nu niet meer mijn zelven; maar het leven dat ik leve, dat leef ik door den geloove des Zoons Godts, (Jesu Christi) die my lief gehad heeft, en heeft hem zelven voor my overgegeven: en niet alleen my, maar alle die zijn verscheyninge verwagten. Ja, ik agt het alles voor schade te wezen, om Christum te gewinnen, niet hebbende mijn geregtigheyd, maar die van mijn lieven en getrouwen Zaligmaaker. Wy zouden daar voor uyt-roepen: O diepte der Rijkdommen, beyde der Wijsheyd ende der Kennisse Godts! Hoe onbegrypelijk zijn zijne Oordeelen, en hoe ongrondelijk zijn zijne Wegen. Want wie heeft des Heeren zin gekend? Of wie heeft zijn Raadgever geweest? Of wie heeft hem te vooren wat gegeven, en het zal hem vergolden werden? Want uyt hem, en door hem zijn alle dingen. Hem zy de prijs in der Eeuwigheyd.

A-

Amen. *Rom.* 11: 33. Hierom laten wy onze oogen ſlaan op de vermaaninge des Apoſtels Pauli, die ons op 't aldervriendelijkſte aldus aanſpreekt, zeggende: Broeders, ik bid u door de barmhertigheyd Godts, ja of Godt zelve u lieden door ons bade, begeeft uwe Lighaamen Gode tot een levende en welbehagende Offerhande, welke is uwen redelijken Godtsdienſt. Laat ons met Moſes *Hebr.* 11. De Liefde tot Godt aanvaarden, dewelke liever met Godts Volk verdrukking woude lijden, dan de teydelijke nuttigheyd der Zonden te gebruyken; want daar ſtaat: Hy zag op de vergeldinge des loons. Hy zag, dat de Godt Abrahams, de Godt Iſaacs, de Godt Jacobs, zulk een vriendelijken Godt was over die geene die hem vreezen, gelijk de Wet zeyd: Ik doe barmhertigheyd aan veel Duyzenden, die my lief hebben, en mijne Geboden houden. Ter contrarie wiſt Moſes wel, dat Godt regtveerdig was om de Zondaaren te ſtraffen met ſchrikkelijke plagen, als *Deut.* 5. ſtaat, Ik ben de Heere uwe Godt, ſterk ende yverig, die de Misdaad der Vaderen bezoeke aan de Kinderen, tot in 't derde en vierde Lid, der geener die my haaten; En *Rom.* 12: 19. My is die wraake, ik zal 't vergelden, ſpreekt de Hee-

Heere. Beminde, laat ons daarom weg werpen de Werken der Duysterniſſe, *Rom.* 13:12. en aan doen de Wapenen des Ligts. Die Geſtolen heeft, dat hy niet meer en Steele: maar werkt liever met zijn Handen dat goed is, *Eph.* 4: 28. Die Overſpel gedaan heeft, dat hy niet meer Overſpel en doe, maar gebruyke zijn leden Gode ten dienſte. Die Dronken, gulzig ofte overdadig is geweeſt, het zelfde niet meer en pleege, maar gebruyke de Spijze en Drank voortaan matelijk; en geve zijn Wederpartye geen oorzaak om te laſteren. En zo wie den teyd zijns Levens heeft godloos door gebragt, die leere dog Godt vreezen, en den Zatan niet langer als een boos Inſtrument ten dienſte ſtaan. Want, ô lieve Menſche! weet gy niet dat gy dwaald, wanneer gy van den Almagtigen af wijkt? En begeeft u tot dienſte, ja onder de ſlavernye der Zonden, waar mede den Duyvel gediend werd, die een Menſchen-moorder is van den beginne aan. Ik bidde u uyt hertgrondelijke toegenegentheyd, dat gy dog den Heere zoekt, dewijle hy te vinden is: want de Propheet Jeſaia vermaand ons daar toe, met een vriendelijke beweegreden, zeggende: De Godlooze late af van zijne wegen, en de Ongeregtige van

zijne

zijne gedagten, en bekeere hem tot den Heere, zo zal hy zijner ontfermen: want onze Godt geneygt is om te vergeven. ô Heerlijke troost! ons alle Nietwaardige, ja Doodwaardige Zondaren bewezen in Christo Jesu den Beminden; daar over den Propheet *Esaia Cap.* 1 *vers* 18. uyt roept: Al waaren uwe Zonden zo rood als Bloed, zo zullen zy nogtans Sneeuwit werden, al waaren zy als Rozijn-verwe, zullen zy nogtans als witte Wolle zijn. En onzen Heyland en Zaligmaaker die zo lieffelijk en aangenaam zijn stemme als een klaare Bazuyne verheft, roepende: Komt all' tot my, die belast en beladen zijt; ik zal u verkwikken, en gy zult ruste voor uwe Ziele vinden, *Matth.* 11: 28. Ik ben de Weg, de Waarheyd en het Leven, niemand komt tot den Vader, dan door my. En wie tot my komt, en zal ik niet uyt werpen. Maar die in my Gelooft, (gelijk de Schrift zeyd) stroomen des Levenden Waters zullen uyt zijnen Buyk vloeyen. Want ik ben een Herder: ik laat mijn leven voor mijn Schapen. Waarom zullen wy dog beweegt worden, om onzen eenigen getrouwen Hoogen-priester, Koning en Zaligmaaker, niet uyt grond des herten lief te hebben:

die

die om onzent wille in de Wereld is gekomen en de gedaante eens Dienst-knegts heeft aan genomen, en een weynig teyds minder geweest dan de Engelen in den Hemel. De vervolginge, veragtinge, lasteren, versmaadheyd, alleen uyt liefde, om ons elendige Menschen goedwillig heeft geleden. Gelijk geschreven staat: De vyerige liefde uwes Huys heeft my verslonden. Daarom zegt de Propheet, *Esa.* 53: 7. Hy droeg onze Krankheden, en onze Smerten nam hy op hem; doen hy gestraft en Onteerd werde, zo deede hy zijnen Mond niet op, gelijk een Lammeken dat ter Slagt-bank geleyd word, en als een Schaap dat stom is voor zijnen Scheerder, dat zijnen Mond niet op en doet. Ziet, wy gingen al doolende gelijk als Schaapen; een ygelijk zag op zijnen Weg; maar de Heere worp alle onze Zonden op hem, en zegt zeer troostelijk: Ik heb u ter aangenamer teyd verhoord, en ik heb u in den Dag der Zaligheyd geholpen, en hebbe u behoed. Juycht gy Hemelen, en gy Aarde verblijd u: Looft gy Bergen met Juychen: want de Heere heeft zijn Volk getroost, en het jammerd hem haarder elenden. O groote getrouwigheyd! want alzo spreekt de Heere: mag ook een Vrouwe haars Kinds

Kinds vergeeten, dat zy niet ontfermt des Zoons van haar Lighaam, en of zulke des zelven al vergate, zo wil ik nogtans uwes niet vergeeten, ziet, in de Handen heb ik u geteekend. Broeders, wat zal ons hinderen,om van deze Aardsche teydelijke zaaken het aangezigt af te keeren, en aan doen de Wapen-rustinge Godes, met welken wy alle de Vyerige Pijlen des Zatans konnen uyt bluſſchen? Ey! laat ons heenen gaan, en vrugt dragen, na de vermaninge des Apostels Jacobi, uyt onze vrugten ons Geloove betoonen, en niet meer door onze snoode liefkozende Zonden, met smaad zulk een getrouwen, liefhebbenden Zaligmaaker het Herte door-steeken. Niet meer hem bloedige druppelen Zweet doen uyt perzen, wanneer hy met zugten en beven benauwt zijnde, zeyde: Mijn Ziele is bedroeft tot der Dood. Wanneer als de eenige Zoone des Almagtigen door de last der Zonden zo geperst wierde, dat hy zeyde met smeeken: Mijn Vader, is 't mogelijk, laat dezen Drinkbeker van my gaan. Ja, wanneer als de Pijne der eeuwige Vervloekinge, en des regtveerdigen toorns Godts over de Zonde,tot aan zijn Ziele waare geklommen,met luyder stemme moest uyt roepen: Mijn Godt, waarom hebt gy my verlaten? *Matt*. 27: 46. Daarom laat ons aan doen alle Wapenen Godts; want wy hebben den strijd niet tegen Vleesch en Bloed, maar tegen de Overste,tegen de Geweldige der Duysternis dezer Eeuwe, tegen de Geestelijke boosheden in der lugt. Laat ons na den raad Pauli doen,*Ephes*. 6:13. Die ten tweedemaal zegt: Hierom neemt aan de geheele Wapenen Godts, op dat gy meugt in den Boozen-dag weder-staan,

weder-ſtaan, al volbragt hebbende, en blyven ſtaande; zo ſtaat dan, uwe Lendenen omgord hebbende met de Waarheyd, de Borſt bedekt hebbende met de Regtveerdigheyd, en de Voeten geſchoeyd met de veerdigheyd des Euangelii des Vredes. Boven al, neemt aan den Schild des Geloofs, waar mede gy meugt alle Vyerige Pijlen des Boozen uyt bluſſchen. En neemt den Helm der Zaligheyd, en diend Godt, en het Zweerd des Geeſtes, 't welk is Godts Woord met alle biddinge en ſmeekinge, biddende t'aller-teyd in den Geeſt; op dat wy met Paulus ſterk mogen werden, en zeggen: Wie zal de Uytverkoorene beſchuldigen? Godt is 't die Regtveerdig maakt, wie zal Verdoemen? Chriſtus is voor ons geſtorven, ja veel meer, die ook opgewekt is, die ook ter Regter-hand Godts is, dewelke ook voor ons bid. Wie zal ons van de liefde Chriſti ſcheyden? Verdrukkinge; of Benauwtheyd, of Vervolginge, of Honger, of Naaktheyd, of Vervaarlijkheyd, of Zweerd? Want ik ben verzekerd, dat nog Dood, nog Leven, nog Engelen, nog Overheden, nog Magten, nog tegenwoordige, nog toekomende dingen, nog hoogte, nog diepte, nog eenige andere Creatuuren, ons zal konnen ſcheyden van de liefde Godts, welk is in Chriſto Jeſu onzen Heere. En wy dan zo geſterkt zijnde, leerd Paulus: Is 't dan dat gy met Chriſto opgewekt zijt, zo zoekt 't geene dat boven is, daar Chriſtus is zittende ter Regter-hand Godts. Bezorgt dat Hemels is, en niet dat op der Aarden is: want wy zijn geſtorven, en ons leven is met Chriſto verborgen, en als Chriſtus onze leven zal geopenbaard wezen, dan zult gy ook met hem geopenbaard

baard werden in Heerlijkheyd, *Coloss.* 3: *vers* 3. Zo dood dan uwen Aardsche leden, Hoereryе, Onreynigheyd, kwade bewegingen, kwade begeerten, en gierigheyd, welke is Afgoden-dienst, om den welken de toorn Godts komt over de Kinderen der ongehoorzaamheyd. Maar legt ook af toorne, verbolgentheyd, kwaadheyd, lasteringe, vuyl spreeken uyt uwen Monde, Lieget niet d'een tegen den anderen, na dat gy uyt gedaan hebt den Ouden-mensch, met zijne Werken; en hebt aan gedaan den Nieuwen, dewelke vernieuwt word tot kennisse, na de gelijkenisse des geenen die hem geschapen heeft. Zo weest dan bekleed als uytverkoorene Godts, Heyligen en Beminde des Heeren, met hertgrondelijke barmhertigheyd, vriendelijkheyd, ootmoedigheyd, zagtmoedigheyd, lankmoedigheyd, malkanderen verdragende, en malkanderen vergevende, is 't dat ymand tegen u eenige klagten heeft; gelijk Christus u vergeven heeft, doet gy ook alzo. En boven dit alles, doet aan de Liefde, welke is de band der volmaaktheyd. Het geloove is een verzekerheyd der dingen die men hoopt, en een bewijs der dingen die men niet en ziet: want om dit zijn de Ouden met getuygenissen vercierd. Door het Geloove verstaan wy dat de Waereld door Godts Woord bereyd is, zo dat de dingen die wy zien, niet uyt zienelijke dingen gemaakt zijn, *Hebr.* 1: 1. Voorwaar voorwaar zegge ik u: Wie mijn Woord hoord, en gelooft hem die my gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven. *Joh.* 5: 24. Wederom, wie in den Zoone gelooft, die heeft het eeuwig leven, *Joh.* 3: 16. Uwe Herte en worde niet beroert, gelooft gy in Godt, gelooft ook in my, *Joh.* 14: 2.

Want is 't dat gy met uwen Monde beleyd den Heere Jesum, en met uwe Herte gelooft, dat Godt hem van den Dooden op-gewekt heeft, zo zult gy behouden worden, *Rom.* 10: 9. Dit doende, zo hebben wy deze vaste belofte, die uyt het geloove is vloeyende, namelijk: een onwankelbaare hoope, daar Paulus tot den *Hebr.* 9: 18. Zeer treffelijk aldus van schrijft: Om dat wy door twee onveranderlijke dingen, in den welken dat het onmogelijk is, dat Godt liegen zoude sterken troost hebben zouden, wy die hier onzen toevlugt genomen hebben, om de voorgestelde hoope vast te houden, dewelke wy hebben als een Anker der Zielen, die zeker en vast is, en in gaat tot in het geene dat binnen den voorhank is, daar de voorlooper Jesus voor ons in gegaan is, na de Ordeninge Melchizedek, Hooge-priester in der Eeuwigheyd. Daarom schort op de lendenen uwes verstands, weest nugteren, en hoopt volmaaktelijk op de genade die u aangeboden werd in de openbaaringe Jesu Christi, 1 *Petr.* 2: 13. Want hier toe arbeyden wy en worden versmaad, om dat wy in den levenden Godt hoopen, die een Zaligmaaker is aller, maar allermeest der Geloovigen, 2 *Tim.* 4: 10. Want al wat te vooren geschreven is, dat tot onzer stigtinge geschreven, om dat wy door lijdzaamheyd en vertroostinge der Schriften, hoope hebben zouden. *Rom.* 15: 4. Dewijle wy dan zodanige hoope hebben, gebruyken wy groote vrymoedigheyd, 2 *Cor.* 2: 16. Want wy zijn in hoope Zalig geworden, *Rom.* 8: 24. En de hoope en maakt ons niet beschaamd: want de liefde Godts is in onze Herten uytgestort, door den H. Geest, die ons gegeven is, *Rom.* 5: 5. Daarom zegt Paulus, *Colloss.* 3: 14. Boven al (dit) doet

doet aan de Liefde, dewelke is de band der volkomentheyd. Weest haastelijk eensgezind op malkander, niet hoog gevoelende van u zelven: maar met den nedrigen u voegende, *Rom.* 12: 16. Gy die uwe Zielen gereynigt hebt in de gehoorzaamheyd en waarheyd, door den Geest des Heeren, hebt malkanderen vyeriglijk lief uyt een reyn Herte, 1 *Petr.* 1: 22. Geliefde, laat ons malkander lief hebben: want de liefde is uyt Godt, en zo wie lief heeft die is uyt Godt geboren, en kend Godt: wie niet lief en heeft, die en kend Godt niet, want Godt is de liefde, 1 *Joh.* 4: 5. Zo laat ons dan van gantscher herten Godt lief hebben, en ons Geloove betoonen kragtig te zijn door de liefde: want het is onmogelijk zonder Geloove Gode te behagen. En nu deze drie, Geloove, Hoope en Liefde, maar de meeste van deze is de Liefde. Zy is lankmoedig, zy is vriendelik, de liefde en is niet afgunstig, zy en is niet ligtvaardig, niet opgeblazen, zy en draagt haar niet oneerlijk, zy en zoekt haar eygen niet, zy en word niet verbitterd, zy en denkt geen kwaad, zy verblijd haar niet in onregtvaardigheyd; maar in de waarheyd: zy verdraagt alle ding, zy gelooft alle ding, 1 *Cor.* 13: 4. Hierom dan, Beminde in den Heere, waakt, staat in het Geloove, houd u als Mannen, weest sterk, doet alle uwe dingen in de Liefde, 1 *Cor.* 16: 13. Weest hertelijk beweegt tot malkanderen met Broederlijke Liefde: d'een den ander met eere voorgaande, niet traag in beneerstinge: vyerig van Geeste, dienende den Heere, verblydende in der Hoope: geduldig in der Verdrukkinge, geduurig in den Gebede, *Rom.* 12: 10. Weetende, dat wy niet met vergankelijke dingen, Zilver of Goud verlost en zijn uyt onze

ydele wandelinge, die ons van den Ouden overgegeven was: maar met den dierbaare Bloede Christi, als een onstraffelijken en onbevlekten Lams, dewelke voorzien was voor de Scheppinge der Waereld; maar is geopenbaard in de laatste Teyden, om uwent wille. Gy die door hem gelooft in Godt, die hem uyt den Dooden op gewekt heeft, en hem Heerlijkheyd gegeven heeft, op dat gy geloove en hoope op Godt hebben zoud: gy die uwe Zielen gereynigt hebt in de gehoorzaamheyd der waarheyd, door den Geest tot ongeveynsde Broederlijke liefde, hebt malkanderen vyeriglijk lief uyt een reyn Herte, 1 *Petri* 1: 24. Want alle Vleesch is als Gras, en alle Heerlijkheyd des Menschen is als de Bloeme des Velds, het Gras is verdorret en de Bloeme is af-gevallen: maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheyd. Wel op dan, gy, ô Mensche Godts! schouwt alle kwaad, en staat na Geregtigheyd, Godzaligheyd, Geloove, Liefde, Lijdzaamheyd, Zagtmoedigheyd. Strijd eenen goeden strijd des Geloofs: grijpt na het eeuwige leven, tot het welke gy geroepen zijt, ende hebt een goede Beleydinge beleden, voor veele Getuygen. Zo vermaan ik u-lieden nog-maal, dat gy onbevlekt en onstraffelijk het Gebod houdet, en tot verscheyninge onzes Heeren Jesu Christi, welke tot zijnder teyd vertoonen zal de Zalige, en alleen-geweldige de Koning der Koningen, en Heer der Heeren, die alleen onsterffelijkheyd heeft, en woond in het Ligt, daar men niet kan toe gaan: dewelke geen Mensche gezien heeft, nog zien en kan, deze zy Eere, en Magt, in der Eeuwigheyd, Amen. 1 *Tim.* 6: 11.

KLAG-

K L A G T E
Over de
GEESTELYKE DEUGDEN.
Vertoond in
Liefde, Geloove en Hoope.

Waar dat men Liefd' en Trouw versmaad/
Daar is het Land in kwaden staat.

1 *Cor.* 13: 13.

Ende nu blijft Geloove, Hoope, [ende] Liefde: deze drie: dog de meeste van deze is de Liefde.

Hebr. 11: 6.

Maar zonder Geloove is het onmogelijk [Gode] te behagen. Want die tot Godt komt moet gelooven dat hy is, ende een belooner is der geene die hem zoeken.

1 *Petr.* 1: 13.

Daarom opschortende de Lendenen uwes verstands, [ende] nugteren zijnde, hoopt volkomelik op de genade die u toe-gebragt word in de openbaringe Jesu Christi.

K L A G T
Over drie Geestelijke Deugden,
Vertoond in
LIEFDE, GELOOF en HOOPE.

De Liefde.

WAnneer de Herder slaapt dan doolen al de Schapen,
Dan is 't der Wolven-teyd haar Neste vol te rapen.
Dan werden op het Veld de Schapen heel verstroyd
Den Herder (eer hy 't weet) staat nakend en beroyd.
ô Droevig ongeval! waar zal ik heenen dwalen?
Nu op een hooge Rotz, dan door de diepe Dalen,
Verlaten van het Volk, verschoven en versmaad:
Waar door de bange Straf nu voor de Deure staat.
Gy steld u tot een proy van zo veel Wilde Dieren,
Die met een snelle loop door Bos en Velden zwieren.
Wanneer het wakker oog des Herders niet en waakt
Omtrent het digte Wout, het Wild hem straks genaakt,
En weet naar weynig teyds de Schapen te verscheuren;
Keerd weder, ach mijn Volk! dit zal u ook gebeuren,
Gy stoot u Herder uyt, gy doet dat niet betaamd;
Ach wee my! dat ik oyt de Liefde ben genaamt.
Waarom (eylaas!) waarom verstoot zy my met schanden?
En zeg verdwaalde Mensch, waarom breekt gy de banden
Daar mede ik met u, zo vast gebonden was?
Wat is u in de weeg, hoe komt dat gy zo ras
My, die de Liefde ben, zo deerlijk hebt verlaten?
Daar wy, alzo het scheen in Liefd' en Vreede zaten.

ô Wonder! ziet, ik ſchrey, dat ik dus dolen moet,
Elendig en bedroeft, wie iſſer die my groet?
Ik barſt met Traanen uyt, en zeg, ô Nederlanden!
Hoe plagt gy my alteyd te dragen op u Handen,
Gy zette my de Kroon door liefde op mijn Hoofd;
Maar nu leyd hy ter neer, zijn glans die is verdoofd.
Gy flonkerde eerteyds, u Ligt zo helder brande,
Gelijk een Fakkel doet, byna in alle Landen.
U liefde die ſtak uyt; u trouwigheyd die ſcheen
Gelijk de klaare Zon, voor 't oog van yder een.
Wee my! dat ik aldus moet jammerlijke klagen,
En zit in eenzaamheyd dus treurig en verſlagen.
Waarom, ô dwalend Volk! waarom verſmaad gy my?
Wat is u in de weeg, waarom is 't dat ik ly?
Heb ik oyt tegens u hartnekkig my geſpannen?
Ach latie! zonder ſchuld werd ik van u gebannen.
Mijn Traanen (door 't geſchrey) die vloeyen wijd en breed,
Och! kon ik drukken uyt mijn droevig Herten-leed.
Ik ben ja immers zelfs de Liefde in Perſoone:
Zeer vriendelijk en zoet ik by de Menſchen woone;
Waarom verſmaad gy my? ik leve zonder ſchuld,
ô Menſch! zo gy u ſtaat wel overdenkt, gy zult
My lieven na waardy: want ik bedek veel Zonden,
Niemand en heeft my trots of hoog van Geeſt gevonden;
Ik denke nimmer kwaad, ik ben opregt en goed,
Tot geenen teyd Geveynſt, nog dubbeld van Gemoed.
Ik ben gantſch ſlegt en regt, de Liefde is mijn Naame,
Ik houd' met yder Vreed', ô Loffelijke Faame!
Wiſt gy, ô Nederland! in deze teyd te regt,
Dat Eendragt ende Vreed', met Liefd' en Trouw doorvlegt,
Op 't hoogſt u was van nood, gy zoud u roem niet dragen
Op Ruyters nog zo ſterk, op Paarden of op Wagen.
U Ouders wiſten dit zeer fijn in haare teyd,
Godt was alleen haar Kragt, hy hulp haar uyt den Strijd,
Haar Oogen zagen niet op Ruyters ofte Paarden,
Door Eendragt ende Liefd' gewillig zy aan-vaarden;

De

De Herten bonden zy aan een te zamen vast,
En keerden zo haar Jok, haar Druk en groote last:
Den roem die kwam tot Godt, die welk haar uyt het lijden
Trok, als uyt eenen Brand, hy leerde haar kloek strijden.
ô Oude schoone Teyd! wiens roem dat losselijk is,
My jammerd, dat ik nu de oude Liefde mis.
Ach! mogt ik na den eysch mijn smaad en leed beschryen,
Ik weende Nagt en Dag, mijn Herte zoud verdryen:
Wanneer ik overdenk, hoe dat het plag te zijn,
Ik roep met luyder stem, met hertzeer ende pijn,
Och Heere! staat ons by, zeer weynig zijn de Vromen;
't Getal dat is heel kleyn, het heeft veel af-genomen.
Het Goud, het dierbaar Goud, en is niet meer opregt,
Den prijs van haar waardy die valt nu al te slegt.
Den Ketting daar de Deugd zeer schoon was in gevlogten,
Daar d'Oude Christenheyd haar lieve Heyl in zogten,
Die vind 'k nu verscheurd, by yder een veragt,
De Liefde, die leyd nu elendig en versmagt;
Ik, die voor dezen plag als een Godin te blinken,
Werd nu bespot, veragt van yder een tot stinken.
Ik, die op 't hoogste wierd bemind van Kleyn en Groot,
Werd nu gestooten uyt, en zit in groote nood.
Den roem die 'k eerteyds had, die leyd nu neer gedoken,
Mijn glans die is verdooft, mijn kragten zijn gebroken.
Waarom (ô Arme Mensch!) wild gy dit stuk bestaan?
En durft, die u bemind, zo stout in 't aanzigt slaan?
Kunt gy de Liefde dan door moetwil niet verdragen,
Of wild gy na u Godt hertnekkig niet meer vragen?
Hy is de Liefde zelfs: wanneer gy die verlaat;
Zo denkt, dat gy u vreugd, u Heyl en troost versmaad.
Wee u! gy zondig Volk, dat gy de Liefd' laat doolen,
In Bergen, Bosch en Dal, in Klippen en in Hoolen.
Gy roemt aan alle kant, de Liefde werd bemind,
Maar als men 't wel beziet; veel Valsche-schijn men vind.
Veel Judas-kussen zijn de Menschen in den Monde:
Maar 't Herte is bezet met valsheyd in den gronde.

Het Zwaerd van Joab gaat zeer vaardig uyt en in,
Dat haaſt zijn Broeder ſteekt met een geveynsde zin.
O al te droeve-teyd! ik moet daar over klagen;
Ik vrees, dat nu of dan de wel-verdiende Plagen,
U zullen onverziens nog treffen op de Huyd:
Dan zult gy zijn een Aas, een Roof, een enkel Buyd.
Ik vrees, d'elende zal als Gras op d'Aarde groeyen.
Want Peſt en Duuren-teyd begind alree te bloeyen:
d'Almagtige die zend een ſchrikkelijke Straf,
Om u ondankbaarheyd, nu van den Hemel af,
Hy ſchiet met Pijlen fel, vol Jammer en Elende
Hy ſtort zijn grimmigheyd nu op de Aardſche-bende.
Daarom waakt op, 't is teyd, waakt op, ô Menſchen-kind!
Eer dat Godt u verdoet, u Wegen regt bezind.
Staat op, gy ſlap'rig Volk, en maakt dog regte gangen,
Wild naar u hoogſte-trooſt en Ziel-geneugt verlangen.
Laat dog de Liefde Godts, die hem zo verr' uyt ſpreyd,
En zijn Regtveerdigheyd, waar over dat gy ſchreyd,
Een-maal u trotze Hart inwendiglijk bewegen:
Bid Godt, en zijt opregt, hy laat niemand verlegen,
Om zijn getrouwe Liefd', geduurig hem bemind,
Om zijn Geregtigheyd, geen valsheyd onderwind.
Indien gy Liefde draagt, zo laat u dan vermanen;
Ey hoord gy Magiſtraat, ey hoord gy Onderdanen,
Hoord alle in 't gemeyn, die Godt opregt belijd,
Waakt op, het is voorwaar, het is een droeve Tijd,
Getrouwheyd is van nood, Ach! laat u niet verleyden,
De Zonden zullen u nog meer van Godt af-ſcheyden.
Staat na opregte Liefd', en u van Zonden wagt,
De Liefd is ongeveynſt, na Deugd zy alteyd tragt.
Zy draagt haar nimmermeer oneerlijk by de Menſchen,
Wat tot de Vreede diend, dat is haar luſt en wenſchen.
Zy is zeer vriendelijk, als Godes Woord u zeyd:
Ootmoedig ende kleyn, ja vol barmhertigheyd,
Haar Stem en is niet trots, maar lieffelijk van Taale,
Bemind haar dog opregt, zo zult gy nimmer dwaale.

Want

Want als de Magistraat Geregtigheyd hanteerd,
En met een reyn gemoed, getrouwelijk Regeerd.
Wanneer een Herder gaat, en weydet zijne Schapen,
Uyt reyne Liefd', maar niet om vuyl gewin te rapen,
Wanneer 't gemeene Volk malkander trouw bewijst,
Dat is 't dat haar de Deugd, zelfs tot den Hemel prijst,
Dan mag door al het Land de Liefde by u woonen,
Dan zal die goede Godt gewillig u verschoonen.
Want 't is u klaar gezeyd wat Godt van u begeerd,
Waar door hy van den Mensch gediend werd en geëerd.
't Aanhooren van zijn Woord, de Liefde te aanvaarden,
En voor zijn Majesteyt ootmoedig zijn op Aarden;
Dat is u aller pligt, want Godt u dit op-leyd;
Hem zy alleen de Eer, tot in der Eeuwigheyd.

Het Geloove.

Waar geen Geloof is, kleyn nog groot,
Daar is de Liefd' en Trouwe dood.

HEt is (eylaas!) nu teyd, te klagen en te weenen,
Te schryen zeer bedroeft, te zugten en te steenen.
Ik zie, waar ik my keer, ik werd niet regt bemind,
Geen Liefd' en vaste Hoop is dat men huyden vind;
De Menschen die zijn trots, en gaan stoutmoedig streven,
't Opregt Geloof dat scheynd van d'Aarde weg-gedreven.
ô Goede Godt! hoe is den Teyd aldus verkeerd!
Hoe komt het Ongeloof in veele zo vermeerd?
Daar is een ydel roem in deze Teyd gerezen,
Een yder wil het Lof, een yder wil geprezen,
Voor al de Waereld zijn, elk is de beste Man,
Die na des Heeren Wet hem zuyver houden kan.
Maar als ik deze roem by my eens overlegge,
Zo vind ik in der daad, het is maar losse zegge;

Maar

Maar uytterlijke ſcheyn, 't Geloof is in de Mond,
En waarom meer gezeyd, een al te looze vond.
ô Menſch! dit is verkeerd, laat u alzo niet peyen,
Dit zal u tot het Vyer, en naar de Helle leyen;
Maar zet een ander koers, doorzoekt Godts Heylig Woord,
Verſtokt u Herte niet, als gy zijn Stemme hoord.
d'Almagtige die heeft, in 't Land aan alle hoeken,
Door zijn Alweetenheyd, aandagtig laten zoeken,
Of hy wel ymand vind, die hem opregtig draagt,
Die met een Herten-luſt naar het Geloove vraagt;
Want Godt wil zijn gediend met Kinderlijke vreeze:
't Geloove dat moet reyn en zonder vlekke weeze.
Maar ach! hoe gaat het toe? elk roemt van zijn Geloof
Uytwendig: maar wat is 't, inwendig is het doof.
Hoe weynig zijnder (Heer) die regt aan u geloven?
Schoon gyze neder-ſlaat, zy ſteeken 't Hoofd nog boven.
Gy plaagt het gantſche Land, met Jammer en Verdriet;
Nogtans 't ondankbaar Volk en beteren haar niet.
Haar Aangezigt is t'hart, wie zalze kunnen leeren?
Zy zijn te gaar verſtokt, niemand wil hem bekeeren.
ô Gy verkeerd Geſlagt! hoord dog des Heeren Woord.
Op dat gy in u Kwaad en Schande niet verſmoord!
Hoe lang zult gy u zelfs zo dwalende behagen?
Des Heeren-Knegt die dreygt met veelderhande Plagen.
En roept: doet weg, de boosheyd uyt u Hert,
Op dat gy in u Nood van Godt geholpen werd.
Hoe lang zal nog 't fenijn der Zonden by u blyven?
Wiens loon zal aan het Hert of aan de Ziel beklyven.
Waakt op daar komt een roep van Ephraim zeer kwaad,
De boosheyd is te groot, Godts hand niet af en laat,
De Steden zullen zijn dat niemand daar mag woonen,
De Krijgers zullen u in geenig dink verſchoonen;
Al waar gy ook bekleed met Purper nog zo ſchoon;
Met koſtelijk Cieraad, en ſtelde u ten toon.
Al waar gy als een Beeld, in ſchoonheyd door 't blanketten,
Het is vergeefs gedaan, men zal op u niet letten.

Al

Al zeyld gy voor de Wind, nu met een ruyme Schoot,
Het Zwaerd dat is gewet, te ſtraffen met de Dood;
Daarom 't is meer dan Teyd, laat af van uwe Zonden,
En neemt des Heeren-woord niet valſch in uwen Monden.
Hoe zal de goede Godt, die 't alles heeft geſteld,
Verdragen dat gy hem met ſnoode Zonden kweld?
Zal hy de ſmaad en ſchand' van u alteyd verdragen?
O Neen! gy zult voorwaar u zelven nog beklagen,
Gy zult zijn hooge Regt, zijn Oordeel niet ontgaan:
Maar voor zijn Majeſteyt met ſchande moeten ſtaan:
Want Godt begeert een Hert, dat nu en t'allen ſtonden,
In Vroomheyd ende Deugd opregtig is bevonden;
Een Hert, dat zuyver is, niet door geveynsde ſchijn,
Dat wil hy in de Nood alteyd genadig zijn.
Hy is de goedheyd zelfs, geen Menſch kan hem gelijken,
Maar als men gaat uyt ſpoor, dan laat hy haaſtig blijken
Zijn Goddelijke toorn, die hy zo fel uyt geeft,
Dat d'Aarde hem verſchrikt met al wat daar in leeft:
Hy komt met Vyer en Vlam, en met veel Donder-ſlagen,
Van boven uyt zijn Throon, den Boozen angſtig plagen.
Zijn Wagen is de Lugt, de Paerden zijn de Wind,
Daar op hy kragtig vaard, en ſnel het al verſlind.
De grimmigheyd van Godt die blijkt dan in het ronde,
Hy ſchiet zijn Pijlen fel tot in de diepe Gronde:
Want Donder, Hagel, Vyer, Wind, Aarde, Water, Lugt,
Het ſtaat al tot zijne dienſt, 't is onder zijn gehugt.
Hy is de grootſte Vorſt, daar 't al moet onder buygen,
De daden die gy ziet, die kunnen 't u getuygen,
Niemand is zijns gelijk, hy heeft het al gemaakt.
Ach! Lieve doolt niet meer, hertgrondelijk op waakt,
Wild aan die goede Godt opregtelijk geloven,
Verwagt u Heyl en Trooſt, u Zaligheyd van boven.
Laat vaaren 't Aardſche-goed, welk is maar ydelheyd,
Dat u in korten-teyd van alle trooſt ontzeyd.
De Rijkdom die vergaat, de Welluſt hier op Aarde
Verdwijnd gelijk als Rook, wie dat haar oyt aanvaarde,

Tot ſteunzel van 't Gemoed, tot trooſte voor het Hert,
Die heeft zijn zoetigheyd daar na gezien met ſmert;
Want op een loſſe Grond daar heeft hy willen bouwen,
En op het gulle Zand een Konings-huys vertrouwen.
ô Wankelbaare trooſt! ô al te zwakke kruk!
Die anders niet en brengt als Jammer ende druk,
Het Huys dat vald om verr', geen klagen kander baten,
Daar is geen ſtutten aan, men moet het heel verlaten.
Dit is het Waerelds eynd' wat wild gy vorder gaan,
En op u eygen kragt hartnekkig blyven ſtaan?
Of zal de Zoone Godts dan geen Geloove vinde,
Wanneer hy komen zal, te trooſten zijn Beminde?
En kroonen haar met vreugd, en volle Zaligheyd;
Haaſt u, de Bruyd'gom komt, u Hert (ô Menſch!) bereyd.
Gelooft Godts Heylig Woord, aanbid den Heer der Heeren,
Zo zult gy Eeuwiglijk hier namaals Triumpheeren.

De Hoope.

Wie zonder Hoop op Aarden leeft,
Geen Trooſt hy te verwagten heeft.

WAt vind men voor elend' in deze laatſte Dagen,
Wat hoord men al geſchrey, veel kermen ende klagen,
Het Jammer dat is groot, vol droefheyd is het Land,
Godt neemt door toornigheyd de Roede in de Hand,
Hy zend van d'Hemel af, veel ſchrikkelijke Plagen,
Het groote Waerelds-rond werd over-al geſlagen.
Men ziet, dat Dieren-teyd geſtadig domineerd,
En dat het Vyands Zwaerd voorſpoedig Triumpheerd.
Men hoord nu anders niet als Droefheyd en Elende,
Van Moord en Brand-geſchrey, van deerlijk Vrouwe-ſchen-
Den Hemel is vergramd, wee u in 't Aardſche-dal, (de,
Daar komt een ſchrikk'lijk Vyer, en ſpreyd hem over-al.
Wiens

Wiens Pijlen, vol Vergift, zeer fel in 't Duyster sluypen,
Die haast en onverziens des Menschen-hert bekruypen.
De diepte van Godts toorn Joannes ons verklaard,
Hy zag daar in den Geest een rood-koleurig Paard.
De Magt die daar op zat, was om de lieve Vreede
Te nemen van de Aard', en met de Voet te treede.
Nu voeld men deze Plaag, nu staat men als ontmand,
De Tweedragt ende Twist heeft verr' de overhand,
De Zwaerden zijn gewet, de Bogen zijn gespannen,
Den Oorlog neemt weg, veel kloeke trouwe Mannen.
ô Israël! hoe drukt, hoe drukt u Godes hand:
't Is over-al verwoest, vol klagen is het Land.
Zoud nu, ach arme Mensch! u Ziele nog wellusten,
Te steunen op het Aardsch en laten daar op rusten
U Ziel, gelijk als gy voor dezen hebt gedaan,
En zijn tot dezen Dag moetwillig blyven staan.
Kund gy Godts Heylig Woord hartnekkig nog versmaden,
Daar gy zijn tooren voeld zeer zwaar op u geladen?
Zo mag de goede Godt wel klagen met verdriet,
En zeggen: ach! eylaas, mijn Volk en kend my niet:
Eén Osse weet perfect de Kribbe van zijn Heere,
Maar ziet dit lauwe Volk en wil van my niet leere.
ô Zion! trots en fier, u Val die komt nu haast,
Gy zult in uwen smert nog vragen zeer verbaast,
ô Wagter! is de Nagt, de Nagt vol Duysterheden,
ô Wagter! is de Nagt, nu schier voorby getreden?
Al komt den Morgen-stond, u naakt nog meerder pijn,
Waar op den antwoord zal van deze Wagter zijn.
Den Dag die zal voorwaar u-lieden nog bezwaren,
Veel meerder angst en smert zal u nog openbaren.
Godts gramschap is ontdekt, laat af u boos bedrijf,
Zijn Boden staan bereyd, te straffen Ziel en Lijf.
De vreesselijke Dood is op een Paard gezeten,
Dat vaal is van koleur, wiens kragt is ongemeten,
De Helle volgt hem na, zijn Plagen die zijn groot,
Hy straft met Honger fel, met Smert en met de Dood.

Een

Een al te droevig wee, wiens laſt niet is te dragen,
Wiens Angel vol Vergift veel Menſchen heeft geſlagen;
ô Godt! neemt weg u Roe, u Grimmigheyd aflaat,
Scheld kweyt hetZondig-volk,vergeeft dog haarMisdaad:
Ey laat u Tortel-duyf, die gy hebt uytverkooren,
Tot laſter van u Naam niet voor de Waereld ſmooren.
Zal om de Zonde dan u lieffelijk aanſchijn,
Dat zo gantſch vriend'lijk is, voor 't Volk verborgen zijn?
Neen Heer, laat dit niet toe: want ziet aan alle zijden
Zal haar 't Vyandig-rot zeer hartelijk verblijden:
Daar zal een roep op gaan, waar is nu haaren Godt?
Is nu zijn kragt gedaan? ô ſchrikkelijk' Spot!
Daarom wild goedertier u Eygendom verſchoonen,
En nu in deze Teyd barmhertigheyd betoonen.
Straft met u eygen Hand veel liever als met 't Zweerd,
Dat yder Groot en Kleyn opregtig hem bekeerd.
Nu Menſchen-kind ſtaat op, het is nu teyd van waaken,
Wild alle Ydelheyd en Waerelds Wellust ſtaaken.
Gy hebt den grooten Heer, den Schepper nu verſtoord,
't Plegt-anker, daar de Ziel op ſteund, moet over Boord,
Werpt nu vry in den grond het Anker uwer Zielen,
Welk is de vaſte Hoop, Godt zal u niet vernielen,
Hy is getrouw in als; maar 't is nu geenen tijd,
Dat gy uytwendig hem met uwen Mond belijd:
Het moet inwendig zijn, opregt en reyn van Herte,
Of u naakt groot gevaar, veel Pijne ende ſmerte.
Hoopt vaſt en onbezwaard, op hem die Eeuwig leeft;
Want hy uyt zijnen Throon heylzaame Goederen geeft.
Vertrouwt alleen op Godt, hy zal 't ten beſten leyden,
Gelooft hem na zijn Woord, hy zal u Trooſt bereyden,
Draagt u in alles vroom, niet uytterlijk in ſchijn:
Maar laat 't Geloof en Hoop door Liefde kragtig zijn.
Het welk de goede Godt ons gunne al te zamen,
Tot onzer Zaligheyd, door Jeſum, Chriſtum, Amen.

VER-

VERMANINGE
Over de
SCHULDIGE PLIGT
Des
MENSCHEN,
Begreepen
In de Wet der Zeden.

Het geen Godt aldermeest behaagt,
Is dat een Mensch veel vrugten draagt.

SChandeloos is 't voor alle Creatuuren/ dat de Schepper/ den Gever van alles goeds/ niet met eerbieding en ontzag werd ge-eerd. Exempel hebt gy onder de Menschen-kinderen: Zo een Mensche van Staat en Rykdom zyn Mede-creatuur uyt alle benauwtheden/ kommernissen en slaverny op helpt/ en steld hem op den Burgerlyken-stoel der Eeren/ ja sommige in hooger-stand/ tot Regeerens toe: Spreekt de Natuur hier van eens aan/ en vraagt/ of zulk een Persoon voor de beweezene weldaad niet moet dankbaar zyn/ eerende die geene/ die hem weldaad gedaan heeft? alle redelyke Schepzelen zullen met volle Monde hier antwoorden: Ja/ ofte ter contrarie zullen zy besluyten/ dat dien ondankbaaren Gast geen goede Gaven meer zal ontfangen: maar veel eerder in den grond gedreven werden. Hier uyt kan den Lezer zyn schuldige pligt tegens den goeden en Almagtigen Gever genoegzaam bespeuren.

1 *Cor.* 6: 10.

En dwaald niet: nog Hoereerders, nog Afgoden-dienaars, nog Overspeelders, nog Ontugtige, nog die by Mannen liggen, nog Dieven, nog Gierigaards, nog Dronkaards: geen Lasteraars, nog Roovers, en zullen het Koninkrijke Godts beërven.

Matth. 22: 37.

Gy zult lief hebben den Heere uwen Godt met geheel uw' Herte, ende met geheel uwe Ziele, ende met geheel uw' Verstand.

2 *Cor.* 6: 14.

En trekt niet een ander Jok aan met de Ongeloovige.

Dat

Dat eerste Gebod.

Gy en zult geen andere Goden voor mijn aangezigte hebben.

WAnneer als Godt zijn Wet door Moses wilde geven,
Heeft hy in harde Steen met kragt aldus geschreven:
Ik ben alleen u Godt, u Heere groot geagt,
Ik heb u uyt den Dienst van Slaverny gebragt.
My zult gy Israël daarom alleene eeren,
Geen Goden en zult gy benevens my begeeren;
Gedenkt, ô zwakke Mensch! gedenkt altijd hier aan,
U staat die heeft gelijk als Israël gestaan.
Hoe heeft het Nederland elendig moeten buygen
Door veel Tyrannen wreed, als d'Oude nog getuygen.
O Heer! u zy de lof, tot in der Eeuwigheyd:
Want gy hebt door u kragt als Schapen ons geleyd,
Uyt het Egypten-land, daar in wy treurig zaten,
Vol lijden en verdriet, van alle troost verlaten.
U komt alleen den prijs, gy hebt ons by-gestaan,
U Goddelijke-kragt is voor ons heen gegaan.
Wie zoud' niet zulk een Heer opregt van Herten vrezen,
Die ons zijn goedigheyd geduurig heeft bewezen?
Een yder die behoord met Herte, Ziel en Mond,
Den roem van onzen Godt verbreyden t'aller stond.
Maar ach! ondankbaar zijn wy alle, ja versmaden
d'Heylzame-gunst, aan ons gedaan door veel weldaden.
Nu wy gezegend zijn in volle overvloed,
Zo slaan wy agter uyt, en stooten 't met de Voet.
In plaats van dankbaarheyd te toonen voor de Zegen,
Die Gode ons verleend, zijn wy den Heere tegen.
Wy zijn gantsch trots en stout, wy hebben geen ontzag,
Waar door de groote Godt tot ons wel klagen mag.

Ach Nederland! hoe dus, waar wilt gy heenen dwalen?
Waar wilt gy arme Mensch u Zielen-troost gaan halen?
Heb ik niet door mijn Magt u in het Ligt gesteld,
Doen gy nog onder 't Jok lag van het Spaans-geweld?
Heb ik u niet gedaan al wat gy konde wenschen,
Waarom blijft gy dan nog zulk ondankbaare Menschen?
Waarom zo schuyld by u in 't Land een ander Godt,
Die gy door Beelden diend, u Schepper tot een spot?
O gy verdrietig Volk! leerd aan de kwade Boomen,
Den Bijl die is gesteld, zal haast ter neder komen.
Wanneer de Wijngaards-vrugt is amper ende zuur,
Haar oordeel is geveld, te branden in het Vuur.

DEs Heeren-Wet en Geboden te veragten is een grouwelijk en onuytspreekende Zonde, dewelke den grooten Godt op 't hoogste doet vergrammen, en den ondankbaare Mensche veel Plagen over den halze brengt. Zulks leerd onzen Zaligmaaker ons klaarlijk in den Euangelio.

Dat welke Dienst-knegt, die den wille des Heeren weet, en niet en doet, dat die met meerder slagen zal getormenteerd werden. Stellende alzo de regtvaardige straffe na de maate der Zonde, gelijk den getrouwen Dienst-knegt Moses, den Kinderen Israëls te kennen heeft gegeven, door het breeken der twee Steenen Tafelen. Betoonende daar mede, dat zy door veel Plagen, om haar stoute overtredinge der Geboden Godts van den Heere zouden gebroken worden. Welke exempelen ons klaar genoeg te verstaan geven, hoe nodig dat

dat het is Godts Geboden te behertigen, en hoe lieffelijk dat die een Hemelsche-fonteyn, vol van Heyl en Zegen doen springen, wanneer zy te regte bestraft werden: maar contrarie, veel elende en droefheyd over de Kinderen der ongehoorzaamheyd brengt. Hierom gy Christen-mensche ziet wel toe, dat gy den Heere uwen Godt niet en vergeetet, nog zijne Geboden niet veragtet: want zo gy des Heeren weldaden zat werd, (ô gy gezegende Nederlanders!) en lauw werd om hem te dienen, zo zult gy uyt den Monde des Heeren gespogen werden, en met de onvrugtbaare Boomen ter neder gehouwen, en uytgeroeyd werden.

Men vind op Aard' geen dwazer Zot,
Als die de Beelden Eerd voor Godt.

SChadelijk en schandelijk is het voor een Christen / de Beelden eenige Eer of Dienst te bewyzen: maar veel schandelijker en nog schadelijker is 't voor die geene / die de Beelden en stomme Af-goden maaken / wel weetende / dat die tot Af-goderye zullen werden gebruykt. ó Lasterlijke en over-grouwelijke Zonde! Lasterlijk / om dat het is tot veragtinge van Godts Heylige Eere: genoegzaam grouwelijk / om dat de straffe verschrikkelijk is. Des Heeren Woord leerd ons klaar genoeg / waar zulke Persoonen na dit leven ter Bruyloft zullen gaan / wiens Snaaren-spel zal weeninge der Oogen zijn / en haar Zoet-zingen knerzinge der Tanden. 't Is een grouwelijke zaake / dat het Schepzel den Schepper wil maaken / die hy niet gezien heeft / nog zien kan.

Een

Een yder Mensche is wel zo voorzigtig/ in het Aardsche zulks te myden/ daar hy ziet dat hem schade uyt zal voort komen. ô Trotze en Hovaardige stoutigheyd! die zonder verschrikkinge de Helsche Verdoemenisse durft verwagten.

Dat tweede Gebod.

Gy en zult geen Beelden/ nog eenige Gelijkenisse maaken.

HOe zal een Hovenier in d'oogen konnen lyden
Een oude dorre Boom, die noyt tot geenen tyden
Vrugt ofte Bloeyzel draagt? het is een vast besluyt,
Een regte Hovenier die zal hem roeyen uyt.
Hy zal hem als onnut ter Aarden neder vellen:
O Mensch! wilt zonder vrugt d'Almagtige niet kwellen.
Laat af den Beelden-dienst, aan-bid alleen u Godt,
Voorwaar, u Schepper wil van niemand zijn bespot.
Zo gy u Godt vergeet, en gaat de Beelden eeren,
Hy zal gewis zijn gunst, tot u in straf verkeeren:
Ey ziet u dorheyd aan! vercierd het Ed'le Hof,
Dat rondzom Heerlijk staat met Bloemen, Kruyd en Lof:
Het welke Planten zijn, ten Spijze haares Heeren,
Die door een reyn geloof tot haaren Schepper keeren.
Hierom (ô Christen Ziel!) gy die nog dorre zijt,
Bid, dat gy groenen moogt, hier na is geen meer tijd:
Zo gy geen Vrugt en draagt, elendig zult gy sterven,
Gy zult het Hemels-hof hier namaals moeten derven.

HEt is te beklagen, dat veele Menſchen zo verblind zijn, dat zy het Schepzel boven den Schepper eeren. ô Verblinde dwaasheyd! die den toorn des Almagtigen doet branden. Want de Zonde van Af-goderye is verſchrikkelijk voor Godt, en komt uyt een Duyvelſche in-gevinge, dewelke Godt daar door zoekt te veragten, en de Ziele van den Menſche tot hem te trekken. Ja te regte vertoornt hem de Heere over zulk een kwaad; want hy die al een Heylig is, die ook alleen de Almagtige is, wiens Oogen als Vyer-vlammen zijn, wiens Majeſteyt verſchrikkelijk is, wiens Heerſchappye over Hemel en Aarde gaat, en kan nog en wil niet verdragen, dat de ſtomme Af-god, die van Menſchen handen gemaakt is, zoude ge-eerd worden als den eeuwigen Godt, dewijle hem alleene alle Goddelijke eere toe komt. Hierom zo heeft een Chriſten wel toe te zien, hem voor Af-goderye te wagten; want het de grootſte ſchade en ſchande met zig brengt. Het is een ſnode geveynſtheyd, zo ymand hem beroemt een Schaap Chriſti te zijn, en heymelijke genegentheyd heeft tot Af-goderye. Voorwaar, den Opperſten Leer-meeſter heeft ons een ander exempel na gelaten, want als den Duyvel hem zogt te verlokken; zo gaf hy voor antwoord: Gaat weg gy Satan, want daar ſtaat geſchreven: Gy zult den Heere uwen Godt aanbidden, en hem alleene dienen. Gelijk ook gezeyd is: Niemand kan twee Heeren dienen, of hy moet den eenen aanhangen, en den anderen verlaten. En in het *Eerſte Boek der Koningen*, *Cap.* 18:21. Hoe lange

lange hinket gy op twee zijden? Is de Heere, Godt? zo volgt hem na; en is Baäl Godt? zo weest hem gehoorzaam. Waar uyt dat klaarlijk blijkt, dat men den eenigen Waaren Godt alleen moet aanhangen; want even gelijk de Duysternisse het Ligt niet kan omvatten, maar moet wijken, zo wanneer het Ligt in een Duystere-plaatze schejnd, alzo moet wijken alle Af-goderye, en beweginge van dien, voor het opregt Geloove; want een besmette Godts-dienst, voor den Heere een grouwel is.

Een klapze Tong is 't ſnoodſte kwaad,
Vermits zy nimmer ſtil en ſtaat.

De Tonge is wel het edelſte Lid aan den Menſche: maar zy doet ook de ſnoodſte Zonden. Veel Menſchen werden aan de Tong bekend/ even als men aan de Vrugt de Boom kan kennen. Sommige Lieden ſchennen van aanzien Wijze en Vroome Perſoonen te zijn/ zo lange zy ſtil zwygen; maar als de Tonge begind geroerd te werden/ zo kend men terſtond (gelijk het Spreekwoord zegd) aan de Veeren wat voor een Vogel dat het is. Een Wijze en voorzigtige Tonge/ die op zijn tyd kan ſpreeken en zwygen/ die maakt een Menſche/ alhoewel hy van geſtalte des Aanzigts leelijk is/ prijswaardig en aanvallig. Had de Tong by veele op behoorlijke tijd geſproken/ men zoude veel Twiſt en Twee-dragt in voorgaande Eeuwen niet gehoord hebben/ en is nog heden-daags een groot gebrek/ want een ongebonden Tonge ontſteekt een gantſche Vergaderinge/ en menigmaal een geheele Stad/ ja een gantſche Republijk/ waar door menigmaal de onnozelen het gelag moeten betalen.

Jac. 3: 8, 9.

Maar de Tonge en kan geen Menſche temmen. Zy is een onbedwinglijk kwaad: vol van doodelijk fenijn. Door haar loven wy Godt ende den Vader: ende door haar vervloecken wy de Menſchen, die na de gelijkeniſſe Godts gemaakt zijn.

Prov. 18: 21.

Dood, ende Leven zijn in het geweld der Tonge, ende een yder, dieze lief heeft, zal haare Vrugt Eeten.

Matth. 5: 37.

Uw' Woord zy Ja, Ja: Neen, Neen: wat boven dezen is, dat is uyt den Boozen.

Dat derde Gebod.

Gy en zult den Naame des Heeren uwes Godts niet te vergeefs/ ofte ligtveerdig gebruyken.

GOdt, die in d'hoogte zit, met grooter Majesteyt,
Heeft na zijn wyze raad den Mensch een Wet bereyd:
Waar in dat hy gebied, dat niemand by geval,
Of door een booze zin, zijn Heyl'ge Naame zal
Ligtveerdig of vergeefs gebruyken in den Mond:
Want Godt wil deze Vloek bezoeken t'aller stond.
Weg dan ligtveerdigheyd, gy zijt alleen geen schand:
Maar schadelijk op 't hoogst' voor 't kostelijkste pand,
't Welk is des Menschen Ziel, die zonder eynde leeft:
Mits hy onsterflijkheyd van Godt ontfangen heeft.
Hierom al-eer de Ziel leyd schaden van een Lid,
Dat kleyn is ende teer, zo diend het een Gebit.
Op dat 'er door een Vonk geen grooter Vyer ontsteekt,
Dat niet te bluffen is: maar overal uyt breekt.
Want Leven ende Dood in d'hand der Tonge staat.
Door haar zo prijst men Godt: maar als men vorder gaat,
En met een rijp Verstand haar eygenschap doorzoekt,
Zo vind men dat de Tong zijn Naasten ook Vervloekt.
Haar aangesteeken Vyer, haar doodelijk Fenijn,
Haar onbedwongen kwaad, kan niet verborgen zijn.
Zy is een Waereld vol van ongeregtigheyd:
Maar wilt gy zijn bevrijd, doet als Jacobus zeyd:
En houd hem in den toom, dat hy u niet bezwaard,
Ik zegge: wie dat doet, die is de Kroone waard.

Wie

WIe is 'er gelukkiger op der Aarde als die geene die zijn Tonge kan bedwingen, dat zy nimmermeer misbruykt den Naame des Heeren, en dat hy niet en spreekt, of het zy ten prijze van zijnen Godt, en tot stigtinge van zijnen Naasten. ô Tonge! die met regte waarheyd vergeleeken werd by een kleyn vonksken, maar nogtans een groot Vyer ontsteekt; en by een kleyn Roer, maar groote dingen doet. Och konde de Tonge zwygen! en spreeken ter bekwamer-tijd, dat zoude Gulden-appelen wezen in een Zilvere Schaale. Waar is 'er Haat, Nijd, Twist, Tweedragt, Lasteringe, Kyvinge, Agterklap, Faam-roovinge, daar de Tonge geen oorzaak van is. Hierom zeyd den Propheet David zeer wel, *Psalm* 34. Wie is die lust heeft te leven, en wenschet goede Dagen te zien. Behoed u Tonge voor kwaad, en uwe Lippen dat zy geen bedrog en spreeken. Wel dien Mensche uyt wiens Mond dat Zegeninge komt; want den Mond des Zotten schendet hem zelven, en zijne Lippen vangen zijn Ziele, *Prov.* 18: 7. Even gelijk het Vyer het Zilver, ende den Oven het Goud beproeft; alzo beproeft de Heere de Herten, *Prov.* 17: 7. En wiens Herte en Tonge verkeerd is, die zal in ongeluk vallen, *Prov.* 17: 20. Het oude Spreekwoord zeyd: Wie kwaad spreekt, eer hy kwaad ziet: al zweeg hy stil, hy misdeede niet. En Salomon, *Prov.* 21: 23. Wie zijn Mond en Tonge bewaard, die bewaard zijn Ziel van benauwtheyd. Maar laci! in deze bedorven Eeuwe is de Tong in weynig bedwang, hoe menig Christen

is

is 'er die kwaad van zijnen Naasten spreekt, eer hy kwaad ziet, en ligtelijk uyt breekt tot schendinge van den Naame des Heeren, en tot veragtinge van zijnen Naasten.

Daar is geen ding / dat felder steekt /
Dan als een Tong die leugen spreekt.
Een snoode Tong die valz'lijk liegt /
Den Mensch / al-eer hy 't weet / bedriegt.
In 't Aanzigt toond hy zoete schijn:
Maar agter rug spuwd hy 't fenijn:
O vuyle Mensche! boos van aard /
Uw Tong voor Laster dog bewaard.
Denkt / dat gy van het kwaad gesnap /
Voor Godt zult geven reekenschap.

Geze-

Gezegend is alzulk een Man,
Die zijnen tijd waar nemen kan.

EEn Luy Mensche (zeyd men) is des Satans oorkussen. Zeer levendig zeyd den Wijzen Koning Salomon tot de Luyaards/ slaapt en rust nog wat: daar mede te kennen gevende/ gy zult het wel gewaar werden/ als u de Armoede komt over-vallen. Men leest van een Mensche/ die zijn Huys niet voor en staat/ dat die erger is als een Ongeloovige/ gewisselijk/ veel erger is die geene/ die door zijn Handen-arbeyd gewinnet: maar nogtans onnuttelijk verteerd/ en zijn Huysgezin laat Armoede leyden. ô Schandelijke schande! Boven alle mogen zulke wel schaam-rood zijn/ die bedrieger van hem zelven is/ en een verkwister van Godts goede Gaven/ en een bederver van zijn Huys-gezin.

Gen. 2: 1, 2.

Alzo zijn volbragt de Hemel ende de Aarde, ende al haar Heyr.

Als nu Godt op den zevensten Dag volbragt hadde zijn Werk, dat hy gemaakt hadde: heeft hy gerust op den zevensten Dag van al zijn Werk, dat hy gemaakt hadde.

Exod. 23: 12.

Zes Dagen zult gy uwe Werken doen, maar op den zevenden Dag zult gy rusten: op dat uwe Osse ende uwe Ezel ruste, ende dat uwer Dienst-maagt Zoone, ende de Vreemdeling adem scheppe.

Dat

Dat vierde Gebod.

Zes Dagen zult gy Arbeyden.

WAt een luſt en zoet behagen
Heeft men aan de Zomer-dagen,
Ziet! hoe zoet het Groene-kruyd
Op zijn tijd uyt d'Aarde ſpruyt.
Vriend, dit lesjen paſt de Menſchen,
Let hier op, gy zult na wenſchen
Trekken uyt het edel Groen,
Al wat u hier ſtaat te doen.
Leerd, mijn Vriend, hier door u pligten
Ter bekwamer tijd uyt-rigten,
Even als de Wet vermeld,
U van Gode voor-geſteld.
Leerd u Arbeyd zo te ſtieren,
Om den Sabbath regt te vieren:
Want dit is Godts wil en Wet,
Die een yder is gezet.
Lieve, Arbeyd dan zes Dagen
Naarſtelijk, na Godts behagen:
Maar den zevende vyert en ruſt,
Diend u Schepper dan met luſt,
Zo zal Godt u in dit Leven,
Hier op Aard' zijn Zegen geven.
En hier na is u bereyd,
Eeuwiglijk de Zaligheyd.

HEt ſcheynd een ligte zake te zijn by veel Menſchen, of men den Sabbath (naar het Gebod des Heeren) vierd of niet; en zo ymand haar vraagde, waarom? zouden voor antwoord geven dat den regten Sabbath, die Godt in geſteld heeft, nu niet gevierd en werd, en daarom allerley werk wel zouden ter hand nemen, indien dat zulks de eerzame Overheyd, haar niet op pœne van ſtraffe hadde verboden te doen. Maar is dit niet een vreemde zake, dat den Menſche altijd met zijn zinnen op eenen ander Bed wil? Wanneer men overweegt, welke Dag ons de meeſte vreugde aan brengt, of 't dien Dag is, doen de Heere Hemel en Aarde Geſchapen hadde, met al haar Vercieringe, en ruſte op den Zevenſtendag van het geene, dat hy gemaakt hadde; dan of het is die Dag die in der daad met regt mag geheeten werden den Zonnen-dag: want hy, onzen Heyland, waarlijk

lijk de eeuwige Zoone Godts is. Dien Zonnen-dag, in welken Dag de Zon onzer vertroostinge, de Zon onzer Zaligheyd, Heerlijk uyt den Grave is verrezen. Voorwaar wy moeten uyt roepen: Dit is de Dag schoon uytgelezen, *Ps.* 118:24. En zeggen met vreugden: Wy hebben gevonden den Zaligmaaker, die ons verlosset, en deze vreugde zal verre alle andere overtreffen. Zo houd dan gy Christen Mensche den Sabbath in waarden, en gedenkt zo dikwils, als den Sabbath komt, hoe diere dat uwe verlossinge staat, dewelke met Opstandinge uyt den Dooden moeste bevestigt werden: en laat den Sabbath u dienen, om boven andere Dagen Godzaligheyd te oeffenen, en niet om uwe wellusten op dien Dag te gebruyken.

Wie dat zijn Ouders niet en eerd,
Veel ſchand' en ſmaadheyd is hy weerd.

Liefde te dragen tot zijn Ouders is een zeer hooge en uytſtekende deugd / en by alle Chriſtenen genoegzaam in de Natuure in-geprent / dat een yder / volgens 't vijfde Gebod / ſchuldig is zijn Ouders te eeren. Zo is 't dan een groote ondankbaarheyd van die geene / die zijn Ouders niet en eerd / een zwaare Zonde / Godts Gebod te overtreden / 't geene dat ons in de Wet geboden is / welke twee Misdaden den Menſche onaangenaam maake by Godt en zijn Even-naaſten: maar in tegendeel eeuwige Lof / Roem en Memory geeft / die Goddelijke deugd (dewijleze van Godt geboden is) aan zijn Ouders te oeffenen. Men leeſt van twee Gebroeders / die uyt puure liefde haar oude Vader en Moeder zeer kommerlijk weg droegen op haare Schouders / om dat zy van 't Vyer / die den Berg Ætna uyt gaf / niet beſchadigt zouden worden: gelijk ook meer als uyt gemeene liefde / den Huysmans Zoone zijn oude Moeder weg ſleepte / op een Berry / in plaatze van een Slee / om haar voor 't haaſtig overvallen van de Spanjaarden te bevryden / paſſeerende zo lange een kommerlijke / ja ſchier ongelooflijke Weg: zijn aanvang nemende uyt 't Dorp Weſtzaanen / tot voor de Poorte van deze Stad Hoorn / komende in Armoede / tot verwonderinge van veele / aldus aanſleepen: gelijk dit zelfde van onze Eerbaare Magiſtraat als een uytſteekende Deugd / en Gulden-leſſe voor de Jeugd / aan de Stads-poorte in Rijm is geſteld.

Welke Nederlandſche Deugd, ik mede met dit
naarvolgende Versken hebbe aan geroerd.

Door 't ſnel gerugt, elk pakt en vlugt; Maar ziet, een Zoon, door liefde banden
Laat Goed en Geld, trekt met geweld, zijn Moeder Oud, uyt 's Spanjaards Handen
Zijn Slee gewis: een Berry is, die ſleept hy voort met droeve Traanen.
Komt moed en mad, voor deze Stad; Benaud en Arm, uyt 't Dorp Weſt-zaanen

Da

Dat vijfde Gebod.

Gy zult u Vader en Moeder eeren/ op dat gy lange leefd in den Lande/ dat u de Heere uwe Godt geven zal.

HOe zober ſtaat het in een Land,
Daar moetwil heeft de overhand,
Daar yder na zijn zinnen leeft,
En niemand na den ander geeft.
Wee zulk een Rijk! 't kan niet beſtaan,
Het moet gewis te gronde gaan.
Te regt hebt gy, ô goede Godt!
Den Menſch gegeven dit Gebod,
Dat vriendelijk een yder leerd;
U Vader ende Moeder eerd.
Op dat gy lang op Aarden leeft,
Welk Godt u uyt den Hemel geeft.
Ach trekt hier toe! verdwaalde Menſch,
Hier vind gy zoet uws Herten-wenſch,
Het Leven yder een behaagd,
Daarom u oude Vader draagd,
U Moeder nimmermeer verſmaad,
Al is zy ook in kleynen Staat,
En ſchaam u niet te zijn haar kruk,
In 't midden van haar Nood en Druk:
Een Kind, dat ſtout en onbedagt
Zijn oude Ouders niet en agt,
Of Moeder ſchreyd, en Vader zugt,
Blijft even trots, werd niet bedugt;
Is trouweloos en onbeſchaamd,
Die doet het geen dat niet betaamd;
Hy kan de ſtraffe niet ontgaan,
Godts Hand zal hem ter neder ſlaan.

EEn by uytstek barbarize Wreedheyd is het in den Mensche, die onwaardelijk met zijn Ouders handeld, die haar slaan of stooten, of ook eenig ander leed aan doen; nogtans zo werd bevonden, (Godt beterd) dat de Ouders in haarder hoogste-nood dikwils van de Kinderen verstooten werden, als zy meest troost van nooden hebben: dit is, wanneer als zy Oud en Arm geworden zijn, en vol elendige droefheyd steeken. Och! wat een steenen Herte; met Wreedheyd doorpriemt, moet zulk een Mensche hebben, die zijn Ouders in de nood verlaat; wat Kind en zoude niet beweegt werden, die zijn Vader daar liet komende, al zugtende, en zijn Moeder al schryende? Die daar in den hoogen Ouderdom haares Levens komen en klagen, met smerte haares Herten, over haare droefheyd en elende. O gy Wreede en hartnekkige! Godt zal u ook verlaaten, in den Dag uwer elen-

elende: Wanneer gy roept om hulpe, zo zal de Heere uwe Wreedheyd op uwen kop vergelden. Want gy, trouwelooze Kinderen, ſchaamd gy u voor de Waereld om u Ouders te omhelzen, en in waarden te houden, om dat zy Arm en gebrekkelijk zijn, de Heere zal hem ook met regt ſchamen, om u te ontfermen: want alle Menſchen voor hem Arm zijn, ſchoon zy ook overvloeyen in tydelijke Rijkdommen. Ja gewis, Godt zal u niet alleen ſchamen: maar ook de zelfde Plagen, en nog veel grooter toe zenden, daar mede gy u Ouders geplaagt hebt.

Wie met zijn Ouders Wreedelijk leeft/
En haar voor Troost veel Smaadheyd geeft/
En denkt niet aan den Ouden-dag/
Dat hem ligt erger g'ſchieden mag:
Maar word de Boosheyd nimmer moe/
Dies past hem deze Les wel toe:
Dat even als hy heeft gedaan/
Hem 't zo zal wederomme gaan.

Geen Zonden meerder Zonden baard,
Dan als men 't Lijf met Drank bezwaard.

DEn Dood-slag is niet zeer ongelijk de Dronkenschap; want even, als men door Dood-slag zijn Even-naasten 't Leven weg neemt; alzo neemt men hem zelven allengsken 't Leven weg, door de Dronkenschap, die de Natuur niet kan verdragen. In gelijkheyd van Straffe komenze zeer over een, gelijk als den Dood-slag dikwils door Dronkenschap geschied, zijnde beyde zeer kwade zaken, zo werden zy ook met een en dezelve Straffe geloond; want de Heylige Schriftuure zeyd: dat zy beyde het Koninkrijk der Hemelen niet zullen bezitten. Gelukkig is hy dan, die de Dronkenschap weet te meyden, en die de aanlokzelen van de Dood-slag voorby gaat.

Apoc. 22: 15.

Buyten zullen zijn de Honden, ende de Tovenaars, ende de Hoereerders, ende de Dood-slagers, ende de Afgoden Dienaars, ende een ygelik die de Leugen lief heeft ende doet. *Matth.*

Matth. 5: 21.

Gy hebt gehoord dat [tot] den Ouden gezegt is, Gy en zult niet Dooden, maar zo wie Doodet, [die] zal ſtrafbaar zijn door het Gerigte.

Dat zesde Gebod.

Gy en zult niet Dooden.

GElijk een Viſſer weet met kloek practijk te Viſſen;
Zo weet den Satan ook daar naarſtig op te giſſen.
Gelijk den Viſſer ſteld een Fuykjen op de Grond;
Zo weet den Satan mee die gauwigheyd terſtond.
Ziet, hoe den Helſchen-gaſt zijn Fuykjen weet verhoolen
Te leggen gints en weer, daar zulke Viſſen ſchoolen,
Die hem zijn aangenaam, daar hy met luſt na ziet:
Maar wat voor Viſſen zijn 't, (ô Menſch !) en weet gy 't niet.
Gaat nog een weynig voord, gy zult het ligt bemerken:
Zy munten voor u uyt in Goddelooze Werken;
Het zy hier Jonk of Oud, van hoog of lage Staat,
Wie dat met Toverye en Duyvels-konſt om gaat.
Al die met Herten-luſt de Hoerery na-jagen,
Al die op Aarden doen ſtoutmoedige Dood-ſlagen,
Al die Afgoden diend, die Leugen liegt en doet,
Dat zijnze, die hem zijn zo aangenaam en zoet.
Dees zoekt den Helſchen-ſlang in zijne Fuyk te dringen,
Om haar met Lijf en Ziel in 't Eeuwig Vyer te bringen.
Och ſchrik voor deze plaag! en ſtrydet als een Held,
Op dat u deze Draak hier namaals niet en kweld;
Hy zit zeer fel en loerd, en hoopt met groot verlangen:
Want zulke Viſſen zijn bekwaam voor hem te vangen,
En raakt gy in zijn Fuyk, gy zijt in groote nood,
Hy leyd u onverwagt tot in de tweede Dood.

DEwijle daar niet zoeter op der Aarden is als 't Léven, zo is 'er ter contrarie niet bitterder als de Dood. Deze weynige Woorden geven genoegzaam te kennen, de zwaarwigtigheyd van de Zonde, van Dood-ſlag. Wie is 'er, die daar geen afgryzen van heeft, wel weetende, dat een Dood-ſlager het Koninkrijke der Hemelen niet zal bezitten. Den Dood ſlag ſpruyt dikwils uyt veelerhande oorzaaken: maar voornamentlijk ſpruyt zy uyt den Dronk; waar uyt dat vloeyen verkeerde en ligte zinnen, daar uyt het Dobbelen en Speelen zijn oorſprong neemt, en de vrugt van de Tuyſſcherye is Kyvinge, Vloeken en Stooten: dikmaals Vegten en Smijten, en vervald eyndelijk tot een Dood-ſlag. Hierom zeyd niet zonder reden den Apoſtel Paulus: Drinkt u niet Dronken in Wijn, waar in dat overdaad is. En onzen Zaligmaaker, *Luc.* 21: 31. Ziet wel toe, dat u Herte niet t'eeniger-tijd bezwaard werde met Spijze ofte Drank. De ervarendheyd leerd het ons klaar, hoe gevaarlijk dat den Dronk is. Wat blijft in den Menſche dog verborgen, wanneer als hy Dronken is? niet als de Deugd. *Als den Drank is in de Man, zo ziet men 'er niet als ondeugd an.* Veele mogen dan

dan in de Ooge haare Egade niets lyden, ſlaan en ſmijten; ja tracteeren zeer deerlijk haar eygen Bed-genoot. Andere willen yder zijn leed op haalen, het welke de Voetſpooren en de voorbereydzelen van Dood-ſlagen zijn. Daarom is 't hoog-noodig, om Dronkenſchap te myden: want die inzonderheyd een Chriſten mis-ſtaat.

Wie Reynheyd lieft, en Kuysheyd mind,
Die is 't dat ed'le vrugten vind.

WAnneer de Banden van het Huwelijk door Overspel gebroken zijn/ zo is het Huwelijk als een Huys dat op Schroeven ofte Stutten staat/ het welk geen tegen-stoot van sterke Winden/ of ander ongemak/ verdragen kan: indien men eenig aan-stoot daar tegen doet/ het geheel Huys valt met een zeer grooten slag om verre: alzo tusschen Man en Vrouw/ daar 't Bedde geschend is/ daar is de Liefde weg. De Liefde/ het noodigste tusschen Gehoude Persoonen vertrokken zynde/ komt in plaatze alle Haat en Nijd/ Tweedragt en Kybinge/ en eyndelijk een schandelijke ruine van het geheele Huys-gezin.

1 *Cor.* 7: 2.

Maar om der Hoereryen wille zal een ygelik [Man] zijn eygen Wijf hebben, ende een ygelijk [Wijf] zal haaren eygenen Man hebben.

Prov. 11: 22.

Een Schoone Vrouwe, die van reden af wijkt; is een Gouden Bagge in een Verkens-snuyte.

1 *Cor.* 6: 18.

Vlied de Hoererye. Alle Zonde die de Mensche doet, is buyten het Lighaam: maar die Hoererye bedrijft, die zondigt tegen zijn eygen Lighaam.

Dat zevende Gebod.

Gy en zult niet Egt-breeken.

DE luften van denMenfch die loopen heel verfcheyden,
DesMenfchen zinn'lijkheyd die weet het zo te leyden,
Dat in de zin 't vermaak en 't wel-genoegen fteekt,
Een Ambagt zonder zin zeer ligt 't welvaaren breekt.
Maar eer ik vorder ga, zo heb ik voorgenomen,
Om tot een Hovenier, en tot zijn pligt te komen,
Vermits my zulk een Beeld gedienftig wezen kan,
Waar door ik zeer bekwaam mijn zin zal wijzen an:
Een kloeken Hovenier neemt waar bekwame tyden,
Na d'ordre zijns Beroeps, om Lootjens af te fnyden;
En op een vreemde Stam te griffen aardig in,
Op hoope van de Vrugt, vernoeging van de zin:
En voorts hy dan verwagt met lijdzaamheyd de Jaaren,
Op dat hy dan hier na de Vrugten mag vergaaren;
En door den fnellen gang, door 't loopen van de tijd,
Zo werd het Boompje groot, den Planter hem verblijd.
Nu ftaat het wonder fchoon met Vrugten overladen,
Zeer lieffelijk en zoet vercierd met Groene Bladen.
Hy werd van d'Hovenier gehouden lief en waard,
De Vrugt hy tot een pronk op 't alderbefte fpaard.
Maar laci! eer hy 't gift, daar komt een Boef in fluypen,
Die weet in 't heymelijk het Boompjen te bekruypen,
En flaat zijn plompe Hand aan deze brave Ent,
Hy neemt de Vrugten weg, en jammerlijk hem fchend.
Hy ziet gelegendheyd, met fnode booze ftreeken
Weet hy het fchoon Cieraad van zijnen Stam te breeken;
Al ftaat hy in zijn fleur, te dragen meerder Vrugt,
Hy fcheurd en breekt vaft toe, zijn Herte daar na zugt,
Daar komt den Hovenier, zijn Boom die is te fchanden,
Nu ftaat hy gantfch verzuft,en vringt in beyd' zijnHanden;

Hy

Hy klaagt wel, maar vergeefs, de daad is al gefchied.
De Guyt is op de loop, het klagen baat u niet.
Vriend zo gy d'eygenfchap van deze zin wilt weeten,
Let neerftig op 't vervolg, gy zult zeer ligt af meeten,
't Geen wat ik zeggen wil, voorwaar, in dezen zin,
Die flegt eenvoudig is, fluyt ik d'Egt-fchender in:
Zijn Daad is diergelijk, zo dra hy weet te ruyken,
Dat hem *Fortuna* diend zijn luften te gebruyken;
Hy is niet luy nog traag, hy fpoeyd hem op de Been,
't Zy waar het fchuyle mag, hy voegd hem derwaards heen.
Hy flaat wel neerftig gaad', de luft diend niet verkeeken:
Zo lang tot dat de Vrouw werd van haar Eer verfteeken,
Tot dat zy is gefchend: want als zy is onteerd,
Men agtze voor een Hoer, en alle Schande weerd.
Haar Cieraad die is weg, ja zelfs haar Jonge Looten,
Die zy in d'Egte-trouw heeft eerelijk gefchooten,
Die moeten deze Spot geftadig nu en dan,
Met Laghen en Gefchimp, van yder hooren an;
Haar zoet gewenfte Vrugt, haar Lief, haar waarde Trouwe,
Die werd haar tot een laft, tot fmert en grooter rouwe:
Dewijl haar teere Schoot is van een vreemd Gezel
Zo fchandelijk onteerd, gefchend door Over-fpel.
O al te fnoode Daad! dat ook Getrouwde Wyven, (ven.
Maar om een hand vol vreugd, al zulk een Schand bedry-
O fcheyn van Eerbaarheyd! het welk dog in der daad
Is door bedrog vermomd, met uytterlijk gelaat.
Is 't niet een wonder zaak, dat onder 't Vrouw-geflagt,
Ook d'Aard van Geylheyd fchuyld? waar door zy mede
tragt,
Door een Onkuyffche drift, die haar den weg bereyd,
Behendig onder fcheyn dikwils van Eerbaarheyd,
Om 't Vyer van Venus-luft nog meerder aan te fteeken:
Gelijk men dikwils ziet, van dees en geen uyt-breeken.
Veel zotte klapperny, vol vreezelijke aard,
Die noyt een Vrouw betaamd: vermits het Zonden baard.
Want d'oorfpronk van dit kwaad zijn d'ongezouten reden,
Ver-

Vermengt met wulpzigheyd en ongebonden Zeden;
Een Vrouw moet gestadig zijn met Zeden gemanierd,
Zagtmoedig ende stil, dat is 't, dat haar vercierd.
Een Geyle Vrouw of Maagd ontsteekt het Vyer tot branden
En brengt haar in veel smert, in oneer ende schanden.
Wijkt af van zulk een Weg, laat nimmer u gelaat,
Ligtvaardig zijn gesteld, zijt eerbaar in u praat:
Want zo gy Venus-lust u Herte laat bekooren,
U Lighaam gy besmet, U Ziel gaat gy versmooren.

DE Eerbaarheyd is het edelſte Cieraad, dat een Menſche na den Ligbaame heeft, wiens Heerlijke glans aan alle Menſchen behoord gezien te werden. Maar inzonderheyd onder het Geſlagte der Vrouwen, moet zulks boven al uytſteeken, want om dat zy boven de Mannen met een zeer gratieuze aanlokkende bevalligheyd van den Heere begaaft zijn; zo is het ook nodig, dat zy voor al met Eerbaarheyd zijn vercierd: want haar vercieringe, zeyd den Apoſtel 1 *Petr.* 3: 3. en is niet in 't Hayr-vlegten, nog in 't Goud omhangen: maar in een ſtillen en zagtmoedigen Geeſt, wiens Zedigheyd, met Schoonheyd vermengt, vermaakelijk is te aanſchouwen, welkers vrugt de Eerbaarheyd eene Heerlijke Kroone, met Deugden door-vlogten, vereerd. Maar als de Vrouwen dertel, wulps en ongebonden zijn, zo werd de Egt-ſchenderye gebaard. Wanneer als de

Moa-

Moabiten Israël tot den Val zogten te brengen, zo bragten zy haare Dogteren, die Schoon waaren; dog zonder Zedigheyd, veel min Eerbaarheyd voor hen; waar aan de Israëliten, door de Zonde van Onkuysheyd, haar vergrepen, en Godt vertoornden, *Num.* 25: 1. Maar dit Gebod: Gy en zult niet Egt-breeken, is niet alleen zubject de Vrouwen: maar ook de Mannen, dewelke elk over zijn Egade als een Hoofdman van Godt is gesteld, en daarom, als een getrouw Overste ook schuldig is, met goede Exempelen haar voor te ligten; op welke oorzake de Heere Christus de Mannen ook zo naauw bepaald, dat hy zelfs de Oogen bestraft, zeggende: Wie eene Vrouwe aan ziet, om die te begeeren, die heeft alreede Overspel met haar in zijn Herte gedaan, *Matth.* 5: 28.

Het

Het Steelen ſcheynd een zoet gewin:
Maar 't allerbitterſt ſteekt daar in.

Als Dieverye zonder Straffe wierde toe-geſtaan / zo was het onnodig / en te vergeefs / eenige Schatten te vergaderen: maar nu zo vind men (Godt zy lof) in ons Vaderland Chriſtelijke Wetten / tot beſcherminge der Goeden / en tot Straffe der Kwaden. Het waare te wenſchen / dat yder deze Wetten als een Leverye ofte Waapen op zijn Borſt droege / want daar zoude in geſchreven ſtaan (conform de Wet Godts) Gy en zult niet Steelen; het welke den Menſche geduurig tot een getuyge zoude zijn / dat alle zoorte van Dieverye ſtrafwaardig is. Veele meenen / dat onregtvaardigheyd geen Dieverye en is: maar noemen zulks een gauwigheyd / 't welk in de onderbindinge by wijlen wel te beſpeuren is / dat deze behendige Dieverye in 't werk geſteld werd. Maar liebe / wat meynd gy / of zulks verborgen blijft? ô Neen! den Menſche is van Natuuren / wanneer hy Rijk werd / zo laat hy (gelijk men zeyd) 't aan zijn Voormouwen blijken / en brengt het zelve aan den Dag: maar of zulks al voor de Menſchen bleve / zo ziet en weet het den Opperſten Regter / die het tot zijner-tijd met ſtraffe zal beloonen.

Jerem. 5: 27, 28.

Gelijk een Kouwe vol is van Gevogelte, alzo zijn haare Huyzen vol bedrogs: daarom zijnze groot ende Rijk geworden. Zy zijn vet, zy zijn glat, zelfs de daden der Boozen gaan zy te boven, de Regt-zaake en Rigten zy zelfs niet, [zelfs] de Regts-zaake des Weezen, nogtans zijn zy voorſpoedig; ook en oordeelen zy het Regt der Nooddruftigen niet.

Prov. 26: 24,

Die Haat draagt, gelaat zig vreemd met zijne Lippen: maar in zijn binnenſte ſteld hy bedrog aan.

Dat

Dat agtste Gebod.

Gy en zult niet Steelen.

WAar breekter 's Nagts een Minnaar in
Uyt liefd' alleen tot zijn Vriendin?
Waar ziet men oyt een Vryer gaan,
Die steelens-wijs iet durf bestaan?
Wie zulke streeken onderwind,
Die meend te Steelen wat hy vind.
O Dief! al let gy nog zo wel,
Al zietg' op Straat niet een Gezel,
Al hoord gy binnen in het Huys,
Of buyten nieuwers geen gedruys,
Al is het Donker overal:
Nogtans gy loopt regt in de Val.
Het geene dat de Muys bedriegt,
Is 't aas, daar hy zo dom na vliegt.
En loopt al zott'lijk in de Dood,
O Dief! gy zijt gewis in nood.
Hebt gy geweest een eerlijk Man?
U Naam is weg, gy zijt 'er van:
Gy word niet g'agt, gy hebt geen eer,
Hierom (ô Mensch!) steeld nimmermeer.
Want wie met Dievery om gaat,
Al zit hy ook in grooten Staat,
Hy is een Boef, een snode Gast,
Op wien de straf van 't Steelen past.

DIeverye is een ſnode aanlokkende Zonde; overmids een Dief verrijkt werd door 't Steelen van een anders Goed. De Dieverye is van veelderley zoorte, en brengt met hem veel practijke: zomtijds werd zy begaan met een openbaar geweld, zomtijds door behendige inſluypinge, of ook door Huysbreekerye. Maar och! of daar alleene maar openbaare Dieven waaren, voor wien dat men de Deuren en Venſters vaſt toe ſluyt: maar hoe klaar leerd de ervarentheyd, met wat een vermomde ſchijn de Dieverye in het werk geſteld werd, het welke met regt Dieverye mag geheeten werden; want ymand ongelijk of onregt te doen, dat is ook een zoorte van Dief-ſtal, het zy in Maate, Elle, Gewigte of Waaren, wiens bederf met liſtigheyd men weet te bedekken. Het is een ſchandelijke zaake, dat een Chriſten-menſche met Dieverye om gaat: daarom den Apoſtel Petrus de Chriſtenen

nen vermaand, zeggende: Maar niemand lijde onder u als een Moorder, ofte een Dief, of als een Misdaader, ofte als die na ander Lieden Goed ſtaat. In zomma, de veelderhande manieren, die in 't Steelen gebruykt werd, en kan onderſcheydelijk hier niet opgehaald werden: maar een ygelijk laat hem de Dieverye dog mishagen: want daar is geſproken tot den gantſchen Schaar van Iſraël: Gy en zult niet Steelen. *Deut.* 5: 19. En wederom: Zo wie de Naam Chriſti noemt, wijke van alle ongeregtigheyd. Hierom, lieve, laat u de vermaninge des Apoſtels Pauli dog geluſten, die aldus ſpreekt: Wie Geſtolen heeft, en Steele niet meer, maar hy arbeyde, en werke met zijn Handen, dat goed is, op dat hy hebbe te geven den Behoeftigen, *Ephes.* 4: 28.

Een valſche Getuyge die bedriegt,
Om dat hy ſtout'lijk Leugens liegt.

DE Wereldlijke en Geeſtelijke Regten / houden een Valſchen Eed voor een afgrijzelijke Zonde: daarom zo werden ook / na 't Regt in de Politie / als ook volgens de Kerkelijke Ordonnantie / zulke Perſoonen met een Meyneedige Tytel geſtraft. Wie zoude niet ſchrikken voor een Eed? Want als ymand een Eed doet / is zo veel gezeyd: Doodet my / of laat my Leven / indien ik regt getuyge / ik roepe den Almagtigen Schepper aan tot mijner hulpe: maar zo ik valſchelijk ſpreeke; de ſtraffe des Heeren zy op dezer Uur in gelijke maate op my / gelijk ik ſpreeke; het uytterſte Vonniſſe van den Regter ſteund op deze Spreuke: en een Eed gedaan zijnde / is 't eynde van alle tegenſpreekinge. Zo heeft dan een Chriſten wel toe te zien / dewijle het Eed-zweeren een zwaare zaak is / dat hy tot geenen tijde / door valſche Getuygeniſſe / den Regter zoekt te verleyden / waar door hy den Regtveerdigen Godt beſpot: en zijn Ziele in groote perijkel ſteld van tegenwoordige en toekomende Straffe.

Rom. 1: 18.

Wanneer de toorne Godts word geopenbaard van den Hemel over alle Godloosheyd ende Ongeregtigheyd der Menſchen, [als] die de Waarheyd in Ongeregtigheyd t'onder houden.

Prov. 12: 17.

Die Waarheyd voor brengt, maakt geregtigheyd bekend: maar een getuyge der Valsheden, bedrog.

Prov. 6: 19.

Een valſch Getuyge, [die] Leugenen blaaſt: ende die tuſſchen Broederen krakeelen in werpt, hatet de Heere.

Dat

Dat negende Gebod.

Gy en zult geen valsche Getuygenisse spreeken tegen uwen Naasten.

WAnneer in 't Wout hem openbaard
Een felle Draak van boozen aard,
Als hier of daar een Slange leyd,
Digt voor u Voeten uytgespreyd;
Wie is 'er dan zo stout in 't Land,
Die onbevreest durft houden stand?
Schoon of hy dit Gedierte ziet,
Hem niet ontziet, niet voor haar vliet.
Ach Christen-mensch! wel hoe dus bang,
Vreest gy op Aarden voor een Slang?
Vlied gy dus snel voor een Fenijn,
Om niet daar van gekwest te zijn?
Weet gy te schuwen 't schadelijk Kruyd,
Zo schiet het nimmer zelver uyt.
't Fenijn ook by den Mensche woond,
Als hy zijn Naasten niet verschoond.
Wanneer hy Liegt en Valsch Getuygt,
En 't goede Regt vast krommen buygt,
Als hy zijn Broeder brengt om niet:
Dan is 't, dat hy met Pijlen schiet.
Met Pijlen fel tot in het Hert;
Die gantsch Fenijnig zijn vol smert,
Vol van Bedriegerye boos,
Vol vals Bedrog zeer trouweloos,
Vol Honing en Syroop in schijn:
Maar in der daad vol snood Fenijn,
Vergift dat niemand schuwen kan,
Dat ligt wel raakt een eerlijk Man,

En werd geschend al eer hy 't weet,
O al te droevig Herten-leed!
O ftout beftaan! ô grove Zond!
Die Zweeren durf op valfche grond,
Die zonder maate Leugen fpreekt,
Waar door zijn Naaften 't Herte breekt.
Wie dat zulks doet in fcheyn van regt,
Hy is een booze Satans Knegt:
Voorwaar zijn loon is hem bereyd,
Hier namaals in der Eeuwigheyd.

ONzen Heyland en Zaligmaaker Jefu Chrifti, zegt by *Matth.* 5: 33. Gy en zult geen valfche Eed doen: maar gy zult Godt uwen Eed houden, ende ik zegge u-lieden, dat gy in geenderley manieren Zweeren en zult, nog by den Hemel, want ze zijn Throon is: nog by de Aarde, want ze zijn Voetbank is: nog by Jeruzalem, want ze een Stad van een grooten Koning is. Nog by u Hoofd en zult gy niet Zweeren, want gy niet een Hayr zwart of wit maaken en moogt: maar u Woorden zullen zijn Ja, Ja: Neen, Neen: en al dat hier boven toe-gedaan werd, dat is van den kwaden. O! hoe afgrijzelijk is het dan, een valfchen Eed in de tegenwoordigheyd Godts te Zweeren; wat Menfche en zoude daar voor niet fchrikken en beven? Salomon zeyd: Een valfche Getuyge en blijft niet ongeftraft; ende zo wie vry Leugen fpreekt, die zal vergaan: *Prov.* 19: 9. Wanneer men nu eens overdagt, aangaande den Chriftelijken Eed, of die al met eerbiedinge en ontzag (ten op-

zigte

zigte van den grooten Godt) gedaan werd, zoude met waarheyd den ongeregtigen daar over niet zugten en klagen? Zoude de Heere van den Hemel niet zeggen: Waarom neemt gy mijn Verbond in uwen boozen Monde, daar gy dog mijn onderweyzinge hatet in den gronde, *Psalm* 50: 7. Gewisselijk 't is een grouwel voor den Heere, en is een Zonde, waar aan de Ziele verstikt. Den Propheet David spreekt, *Psalm* 24. Wie zal klimmen op den Berg des HEEREN? ende wie zal staan in de plaatze zijner Heyligheyd? Die reyn van Handen, ende zuyver van Herten is, die zijne Ziele niet op en heft tot ydelheyd: ende die niet bedrieglijk en Zweerd. Die zal den Zegen ontfangen van den HEERE, en geregtigheyd van den Godt zijns Heyls.

Begeerlijkheyd veel Zonde baard:
Want Ziel en Lighaam zy bezwaard.

GElijk den Crocodil altoos genegen is om te verderven/ en een byzondere praktijke heeft boven andere Dieren/ om zijn Aas te bekomen/ niet alleen tragtende na Kruyden ofte eenige onredelijke Schepzelen; maar weet een maniere van Schryen om 't edelste Schepzel (welke is den Mensche) te bespringen. In zulken wyze doet ook de begeerlijkheyd/ dewelke/ door de werkinge des Satans/ den Mensch weet aan te lokken/ 't zy door vriendelijk Laghen/ ofte beweeglijk Schryen/ waar door hy de Ziel/ die het alder-eelste op Aarden is/ zoekt te verstrikken. d'Eygenschap van die geene/ die de begeerlijkheyd beminnen/ zijn deze Beeltenisse heel gelijk/ zy weeten met een groote listigheyd en begeerlijkheyd na te jagen/ gelijk de Crocodil

zyn

zijn Was; en in plaats van zat te werden/ zo groeyen zy in deze Zonde nog langs hoe meerder/ en konnen door de kwade gewoonte niet af laten/ d'eene zijn Onkuysheyd / den ander zijn Onregtveerdigheyd / den derde zijn spaarzame Gierigheyd / en voorts alle begeerlijke lusten/ zo lange als haar leven is geduurende/ tot dat de Dood op de Schouderen zit/ en wassen alzo met de Crocodil midden onder de Dood/ tot den eynde toe.

Dat tiende Gebod.

Gy en zult niet Begeeren.

GEen schadelijker Vyer is oyt op Aard' gevonden,
Het welke snelder brand, als d'oorspronk van de Zonden
Dat is begeerlijkheyd: want als die heeft ontfangen,
Dan word de Zond' gebaard, met hertelijk verlangen.
Het Vyer heygt na den brand, dat zijn de booze lusten,
Het Duyvels Wapen-tuyg dat geeft den Mensch geen rusten,
Maar port geduurig aan, om met het Vleesch te mallen,
Zo lang dat in den Dood den Zondaar is gevallen.
Ziet, hoe den Helschen-slang het Vyer stookt met vermaken,
Zijn Dienaar zit en blaast, om tot een vlam te raken.
O Mensch! let op het stuk, het Vyer dat zijn u Harten;
Waar in den Satan stookt zijn geyle booze parten,
Een vlam vol snode lust, maar vlied voor zulke schanden,
Want ziet, der Zonden straf is namaals Eeuwig branden.

DE Wet des Heeren verbiedet wel expres; gy en zult niet begeeren, nogtans en kan niet gezeyd werden, dat alle begeerlijkheyd ongeoorloft is: want daar is een begeerte dewelke goed genaamt werd: namelijk een begeerte, om Christelijke deugden te oeffenen, een begeerte, om Geregtigheyd te hanteeren, welke begeerten verre zijn afgescheyden van de verboden begeerlijkheden des Wets, te weeten, dat men niet zal begeeren zijns Naastens Huys, nog zijnes Naastens Huys-vrouwe, nog zijn Knegt, nog zijn Jonk-wijf, nog zijn Osse, nog zijn Ezel, nog eenig ding dat hy heeft: want zulk een begeerte is gegrond op het fondament van de Gierigheyd, om het geene dat zijnes Naasten eygen is, Gieriglijken te begeeren. Voorwaar hoe gelukzalig is dat Volk, wiens begeerte geneygt is om Godts Woord te hooren, de Liefde te oeffenen, en ootmoedig te zijn voor haaren Godt. Die Mensche zal Zegeninge ontfangen, wiens Herte dat dorstig is na den levendigen Godt. Die met Paulus van Herten begeert ontbonden te zijn en by Christum te wezen. Die alle begeerlijkheden des Waerelds verzaakt, en Hey-

Heylig leeft voor zijnen Schepper. Tot welken eynde de Apostel Johannis ook een ygelijk vermaand, dat men de Waereld niet lief zal hebben, nog die dingen die in de Waereld zijn; en zo ymand de Waereld lief heeft, dat hy in de liefde des Vaders niet en is: want al wat in de Waereld is, (namelijk de lust des Vleesches, en de lust der Oogen, de hoogmoed des Levens) en is niet van den Vader, maar van de Waereld. En de Waereld vergaat met haare lusten; maar wie de wille Godts doet, die blijft in Eeuwigheyd, 1 *Joh.* 2: 15. Godt boven al.

TOE-

TOE-EYGENINGE
Aan alle
CHRISTENEN,
Over de Tien Geboden.

KOmt gy Chriſtenen, komt aanſchoud,
Hier is Stof voor Jong en Oud,
Heerlijk voor de Magiſtraat,
Leerzaam voor den Onderzaat.
Hier werd elk geleerd zeer zoet,
Hoe zijn leven wezen moet.
Komt dan hier, gy Menſchen lauw,
Hier zijn u geſteld zeer nauw,
Tien geboden op een ry,
Arme Menſche daar moet gy
Onder buygen, ſchoon gy hier
Zijt op Aarden trots en fier,
Rijk en Magtig, hoog van Staat,
Overheer en Onderzaat.
Yder werd hier klaar berigt,
Wat zijn ſchuld is en zijn pligt,
Deze Spiegel ligtet fijn,
Klaarder als de Zonne-ſchijn:
Deze Wet die heeft geplant,
Op de Aarde Godes hand.
Dit zo leerd hy boven al,
Dat men Godt lief hebben zal,
Eeren, vreezen, t'aller tijd,
Geene Beelden tot zijn ſpijt
Maken, nu nog nimmermeer:
Of haar aan doen eenig eer,

Want

Want tot in den hoogsten graad
Godt d'Afgoderye haat,
Ziet wel toe tot aller tijd,
Dat gy zulke diensten mijt,
Die u Godt zo streng verbied,
Maar hier diend vergeeten niet,
Dat de Gierigheyd gewis
Ook Afgoderye is.
Wie 't geloove buygt en dreyd,
Tot een scheyn van Heyligheyd,
Om daar door te werden groot,
Rijk en Magtig voor zijn Dood,
Dat is gruwelijk en boos:
Want hy diend Godt trouweloos.
Wie hy zy hoe Groot of Kleyn,
Hoe Godvreezend' en hoe reyn
Dat hy scheynd voor 's Menschen oog,
En zijn roem scheynd bloeyden hoog,
Wie met zulk een scheyn om gaat,
Al is hy van grooten Staat,
't Woord Godts leerd, dat zulk een Zot
Diend zijn Buyk voor zijnen Godt.
Nu zo laat ons vorder gaan,
Deze Wet die wijst ons aan
Dat men niet ligtveerdig zal
Godes Naame by geval,
Nog veel min tot aller stond,
Stout gebruyken in den Mond,
Dit is Ouders uwen pligt,
Datg' u Kinders onderrigt,
En haar leerd uit dit Gebod,
Niet te Zweeren by haar Godt,
Niet te spreeken ligt en stout,
By Godts Naam, 't zy Jong of Oud.
Nog zo is hier meerder schuld:
Want het vierde zeyd, Gy zult

In zes Dagen doen u Werk,
Langer niet, dat is u perk:
Maar den zevenden zult gy
Zijn van al u arbeyd vry;
't Zy u Dienſt-maagd of u Knegt,
Moet hy werken, 't is niet regt.
Vrouw of Meeſter zo gy doet,
Dat u Dienaar werken moet
Op den Sabbath met verdriet,
Al vereyſcht de daad het niet,
't Is een teeken, dat gy blind
't Aardſch verr' boven 't Hemels mind.
Want gy overtreed de Wet,
Die van Godt u is gezet,
En veragt alzo zijn raad,
't Welk hy zonder ſtraf niet laat.
't Zy dan Meeſter ofte Vrouw,
Ey, ik bid u, blijft getrouw
Uwen Schepper, die daar leeft
Eeuwig, die 't u alles geeft.
En gy Kinders neemt dees Leer
Dog ter Herten meer en meer,
Eerd u Ouders t'aller teyd,
Haar beſtraffing willig leyd:
Al zijt gy geworden groot,
En u Ouders arm en blood,
Evenwel u neerſtig wagt,
Dat gy nimmer haar veragt;
Schoon gy Rijk zijt en vermaard,
Houd haar evenwel in waard.
Nog zo is hier by gedaan,
Dat men niemand Dood zal ſlaan,
't Zy door booze Haat of Nijd,
Door bedrog of ander ſpijt:
Zijt lankmoedig, en verdraagt,
Want den Dood-ſlag Godt mishaagt.

Ook

Ook ſtaat hier dat Man of Vrouw,
Niet mag breeken d'Egte Trouw,
Zo hem ymand onderwind
Egt te breeken, die bemind
't Overſpel, hy is ook waard,
Eereloos te zijn verklaard:
Lieve, meyd d'Egt-ſchendery,
Want het is ook Dievery,
Gy ontſteeld uws Naaſten eer,
Die gy niet kund geven weer.
't Steelen geeft de eygenſchap
Van de booze agterklap;
Agterklap genoegzaam is,
Valſch en ſno Getuygenis,
't Reykt hem beyden even veer,
't Zy in 't Goed of in de Eer.
Let hier op Vriendin of Vriend,
Wat u hier nog voorder diend:
Nodig is het u voor al,
't Geen de Wet u leeren zal:
Want zeer ſtreng hy ons verbied,
Gy en zult begeeren niet
Uws Naaſten Huys, Wijf of Knegt,
Dienſt-maagd, nog zijn Vee hoe ſlegt;
Openbaar Godts Woord verklaard;
Dat begeerte Zonde baard;
Als de Zonde is volbragt,
Dan zo heeft de plaage kragt:
Dan zo is den Menſch in nood,
Dan zo komt de bitt're Dood;
Dan zo loopt de zaak gevaar,
Dan zo ziet men bang en naar;
Dan zo vreeſt men d'Helſche-pijn:
En des Satans ſno fenijn.
Ach! laat ons van nu voortaan,
Godts Geboden nemen aan.

Over-

Overheden van het Land
Neemt dees Wet dog in de Hand,
z'Is u dienſtig overal;
Gebruykt haar meer als by geval,
Straftze die daar tegen gaan;
Dan zal Godt u ook by-ſtaan,
In de tijd van nood en ſmert:
Maar ziet toe, dat gy niet werd
Zelven ſchuldig aan de Daad,
Vroomheyd paſt een Magiſtraat,
En gy Onderzaten hoord,
Luyſterd na Godts Heylig Woord,
't Geen dat hy aan u gebied.
Doet terſtond, vergeet het niet,
Godt, die ons Geſchapen heeft,
Die ons goedig 't Leven geeft,
Die komt toe als Petrus zeyd,
Glory in der Eeuwigheyd.

SCHRIFTMATIGE EXEMPELEN,

Van de

SCHADELYKHEYD der ZONDE.

Syrach 21: 10, 11.

De vergaderinge der Godlooze is [gelijk] Werk dat by een vergaderd is, ende haare voleyndinge is een Vlamme Vyers tot verderf. De Weg des Zondaars is van Steenen ge-effend, dog aan het uytterste daar van is de Gragt der Helle.

De Slange nu was listiger dan al het Gedierte des Velds / het welke de HEERE God gemaakt hadde: ende zy zeyde tot de Vrouwe: Is 't ook / dat Godt gezeyd heeft / Gy-lieden en zult niet eeten van alle Boomen dezes Hofs? Ende de Vrouwe zeyde tot de Slange; Van de Vrugt der Boomen dezes Hofs zullen wy eeten: Maar van de Vrugt des Booms / die in 't midden des Hofs is / heeft Godt gezeyd: Gy en zult van die niet eeten / nog die aan-roeren / op dat gy niet en sterbet. Doe zeyde de Slange tot de Vrouwe: Gy-lieden en zult den Dood niet sterben. Maar Godt weet / dat ten Dage als gy daar van eetet / zo zullen uwe Oogen geopend worden: ende gy zult als God wezen / kennende het Goed ende het Kwaad. Ende de Vrouwe zag / dat die Boom goed was tot Spyze / en dat hy een lust was voor de Oogen / ja een Boom die begeerlik was om verstandig te maaken: ende zy nam van zyne Vrugt / en At: ende zy gaf ook haaren Man met haar / en hy At. Doe werden haarer beyder Oogen geopend / ende zy werden gewaar dat zy naakt waaren.

O Eerst

O Eerste Zond! O Hovaardy!
Gy brengt de felle Dood voor my.

DE Slang, die neydig was, en 't listigst' Dier van allen,
Heeft d'eerste Mensch verleyd, en in de Zond' doen vallen,
Nu ziet hy hem daar naakt, elendig en vol spot,
Strafwaardig, (ach eylaas!) gezondigt tegen Godt.
Nu leyd zijn Hovaardy, om Godt gelijk te wezen,
Ter neder in de Asch, zijn Hert dat is vol vrezen.
Wat is 'er nu begaan, wat is 'er nu gewragt?
Het Menschelijk-geslagt is in de Dood gebragt:
De Aarde is Vervloekt, den Mensch die heeft verlooren
Godts Heylig Even-beeld, zijn Stem durft hy niet hooren.
Door angst verbergt hy hem: maar laci, al te laat,
Hy moet uyt 't Paradijs, na-klagen niet en baat.

Genes. 4: 8, 9, 10, &c.

ENde Kain sprak met zijnen Broeder Habel: Ende het geschiede als zy in 't Veld waaren / dat Kain tegens zijnen Broeder Habel op-stond / ende sloeg hem Dood. Ende de HEERE zeyde tot Kain: Waar is Habel uw' Broeder? ende hy zeyde; Ik en weet [het] niet: ben ik mijnes Broeders Hoeder? Ende Hy zeyde: Wat hebt gy gedaan? daar is een Stemme des Bloeds uwes Broeders dat tot my roept van den Aardbodem. Ende nu / zijt gy Verbloekt van den Aardbodem / die zijnen Mond heeft op-gedaan om uwes Broeders Bloed van uwe Hand te ontfangen. Als gy den Aardbodem bouwen zult / hy en zal u zijn vermogen niet meer geven: gy zult zwervende ende doolende zijn op Aarden. Ende Kain zeyde tot den HEERE; Myne Misdaad is grooter / dan dat zy vergeven worde. Ziet / gy hebt my heden verdreven van den Aardbodem / ende ik zal voor u Aangezigt verborgen zijn; ende ik zal zwervende / ende doolende zyn op der Aarde / ende het zal geschieden / dat / al die my vind / my zal Dood-slaan.

Genes. 4: 8.

Het is een Wijs en deftig Man/
Die zijnen toorn matigen kan.

WAnneer des Menschen-hert in gramschap word ont-steeken,
Zo zal zeer ligtelijk nog boozer daad uyt-breeken.
De gramschap van den Mensch die baard veel Moordery.
Zy geeft geen reden plaats, 't moet alles aan een zy.
Als Kain hem ontstak in toornigheyd zeer groot,
Zo sloeg hy op het Veld zijn Broeder Habel dood,
Onnozel tegens reen; stort hy zijn Broeders-bloed,
Waar door hy zeer verbaast Veldvlugtig wezen moet:
Hy is vermaledydt van Godt in 't Aardsche-dal,
Hy vreest wie dat hem ziet, dat die hem Dooden zal:
Nu is de Ziel benauwd, waar heenen dat hy keerd,
Het ruysschen van een Blad dat maakt hem straks ver-veerd,
Zijn Herte dat getuygt de schrikkelijke Moord,
Hy leefd niet zo gerust, gelijk het wel behoord,
Hy draagt in zijn gemoed een Goddelijke Wet,
Die naderhand den Mensch tot Straf is voor-gezet.
Om dat de Moordery door moetwil of geweld,
Niet verder en zou gaan, is deze Wet gesteld.
Wie Menschen-bloed vergiet, gelijk wy konnen lezen;
Zijn Bloed moet wederom op Aard' vergooten wezen.

Genes. 6: 5, 6, 7.

Ende de HEERE zag / dat de Boosheyd des Menschen menigvuldig was op der Aarde / ende al't gedigtzel der gedagten zijnes Herten t'allen Dage alleenlik Boos was. Doe berouwde het den HEERE / dat hy den Mensche op der Aarde gemaakt hadde: ende het smertede hem aan zijn Herte. Ende de HEERE zeyde: Ik zal den Mensche / dien ik Geschaapen hebbe / verdelgen van den Aardbodem / van den Mensche tot het Vee / tot het Kruppende-gedierte / ende tot het Gevogelte des Hemels toe: want het berouwd my / dat ikze gemaakt hebbe.

Genes. 7: 17, 18, 19, &c.

Ende die Vloed was veertig Dagen op der Aarde / ende de Wateren vermeerderden / ende hieven de Arke op / zo datze op rees boven der Aarde. Ende de Wateren namen de overhand / ende vermeerderden zeer op der Aarden: ende de Arke ging op de Wateren. Ende de Wateren namen gantsch zeer d'overhand op der Aarde: zo dat alle hooge Bergen / die onder den gantschen Hemel zijn / bedekt werden. Vijftien Ellen om hooge namen de Wateren d'overhand: ende de Bergen werden bedekt. Ende alle Vleesch / dat zig op d'Aarde roerde / gaf den Geest / van het Gevogelte / ende van 't Vee / ende van het Wild-gedierte / ende van al 't Kruppende-gedierte / dat op de Aarde kroop / ende alle Mensche. Al wat eenen Adem des Geestes des Levens in zijne Neusgaten hadde / van alles wat op het Drooge was / is gestorven. Alzo werd verdelgt al wat bestond / dat op den Aardbodem was / van den Mensche aan tot het Vee / tot het Kruppende-Gedierte / ende tot het Gevogelte des Hemels / ende zy werden verdelgt van der Aarde: Dog Noach alleen bleef over / ende wat met hem in de Arke was. Ende de Wateren hadden d'overhand boven de Aarde / 150 Dagen.

Genes. 7: 17.

Der Zonden Vrugt dat is de Dood/
Zy brengt den Mensch in grooten nood.

HEt geene dat den Mensch aan brengt veel zware plagen,
Dat zijn de Zonden boos die Godt niet kan verdragen.
Een klaare Spiegel is het Menschelijk-geslagt,
Dat in d'eerste Waereld door 't Water is versmagt;
Diens Zonden voor Godts Throon zo grouw'lijk zijn gekomen,
Waar door dat alle Vleesch van d'Aard is weg genomen.
Als Godt van boven zag des Menschen Overdaad,
Ten eynde van de tijd hy met zijn Roede slaat,
Hy laat de gantsche Aard' met Water-vloed verderven,
Wat op het drooge leesd, dat moet elendig sterven,
De Moeder met haar Kind, de Vrouwe met haar Man,
Elk vlugt uyt groote vrees, al wat hy vlugten kan.
Maar laci! 't is vergeefs, daar baat geen droevig karmen,
De Vrouwen dryven weg met Kinders in de Armen,
De Mannen gaan te grond, men is in groote Nood,
Elk geeft de laatste Kus in 't midden van de Dood,
Geen Rots nog Hooge-berg, en kan het leven schinken,
Waar dat den Mensche klimt, daar moet hy ook verdrinken.
O Zonde! hoe benauwd hebt gy den Mensch gemaakt,
Dat hy niet van den Slaap der Zonden is ontwaakt.
Ach! wat een naar geween, wat kermen ende schreyen
Heeft daar geweest, als elk op 't laatst hem moest bereyen
Tot Sterven, als de Vloed is over 't Hoofd gegaan:
O Mensch! tot allen-tijd, zo spiegeld u hier aan.

Genes. 19: 15, 16, 17.

ENde als den Dageraad op-ging/ drongen de Engelen Lot aan/ zeggende: Maakt u op/ neemt uwe Huys-vrouwe/ ende uwe twee Dogteren/ die voorhanden zijn/ op dat gy in de Ongeregtigheyd dezer Stad niet om en komt. Maar hy vertoefde; zo greepen dan de Mannen zijne Hand/ ende de Hand zijner Vrouwe/ ende de Hand zijner twee Dogteren/ om de verschooninge des HEEREN over hem: ende zy bragten hem uyt/ ende stelden hem buyten de Stad. Ende het geschiede/ als zy hem uyt-gebragt hadden na Buyten/ zo zeyde Hy: Behoud u/ om uwes Levens wille/ en ziet niet agter u om/ ende en staat niet op deze gantsche Vlakte: behoud u na 't Gebergte heenen/ op dat gy niet om en komt.

Vers 23, 24, 25, &c.

DE Zonne ging op boven de Aarde; als Lot te Zoar in kwam. Doe dede de HEERE Zwevel ende Vyer over Zodom ende over Gomorra regenen/ van den HEERE/ uyt den Hemel. Ende hy keerde dezelve Steden om/ ende die gantsche Vlakte/ ende alle Inwoonders dezer Steden/ ook het Gewas des Lands. Ende zijne Huys-vrouwe zag omme van agter hem; ende zy werd een Zout-pilaar. Ende Abraham maakte hem des zelven Morgens vroeg op/ na die Plaatze/ daar hy voor 't Aangezigte des HEEREN gestaan hadde. Ende hy zag na Zodom ende Gomorra toe/ ende het gantsche Land van die Vlakte: ende hy zag/ ende ziet/ daar ging een Rook van den Lande op/ gelijk de Rook eenes Ovens.

Genes. 19.

Hoe hooger dat de Zonde gaat/
Hoe zwaarder dat de Heere slaat.

WAnneer in Zodoma geen Tien Regtveerdig waaren,
Om wien de goede Godt het Land nog woude spaaren,
Zo werd de Heere gram, om haar Godlooze daad,
Die zy zeer schandelijk bedreven obstinaat.
Maar als de Boosheyd haar nog dagelijks vermeerde,
Doe kwam de Heere af, en Zodoma om keerde:
Met Zwavel ende Vyer verdorf hy 't gantsche Land,
Al wat daar binnen was is jammerlijk Verbrand:
Alleen de Vroome Loth, die vaak zijn Ziele kwelde,
Die na des Heeren Woord zijn gantsche Leven stelde,
Is door Godts Sterke-hand zeer wonderlijk bewaard,
Waar uyt het zeker blijkt, dat Godt de Vroome spaard.
Den goeden Patriarch, die Godt zo had Gebeden
Voor het verdoolde Volk, en voor de schoone Steden,
Die voor den Heere stond, en bad zo menig-werf,
Ootmoedig aan zijn Godt, voor zulk een groot verderf:
Die kwam des Morgens vroeg, en sloeg zijn Oog na boven,
Hy zag een Rook en Damp op gaan gelijk een Oven,
Hy zag een Oordeel Godts met overgroote smert;
Denkt, hoe dien Vroomen Man bedroefd was in zijn Hert,
Hoe Abraham heeft gezugt, geweend op deze Stede,
Al waar hy om genaad' zo yverig had Gebede.
Daar leyd nu Zodoms Pragt, daar leyd nu al 't gewoel,
Daar leyd die schoon Lands-douw, veranderd in een Poel.

Genes. 37: 19, 20, 21, &c.

ENde zy zeyden d'een tot den anderen; Ziet daar komt deze Meester Droomer aan. Nu komt dan/ ende laat ons hem dood slaan/ ende hem in eene dezer Kuylen werpen; ende wy zullen zeggen/ Een boos Dier heeft hem opgegeeten: zo zullen wy zien/ wat van zijne Droomen worden zal. Ruben hoorde dat/ ende verloste hem uyt haare Hand: ende hy zeyde; Laat ons hem niet aan het Leven slaan. Ook zeyde Ruben tot hen: Vergietet geen Bloed/ werpet hem in dezen Kuyl/ die in de Woestijne is/ ende en legget de Hand niet aan hem: op dat hy hem uyt haarer Hand verloste/ om hem tot zijnen Vader weder te brengen. Ende het geschiede/ als Joseph tot zijne Broederen kwam/ zo togen zy Joseph zijnen Rok uyt/ den Veelverwigen Rok/ dien hy aan hadde. Ende zy namen hem/ ende wierpen hem in den Kuyl.

Genes. 42: 21, 22, 23.

DOe zeyden zy d'een tot den anderen/ Voorwaar wy zijn schuldig aan onzen Broeder/ wiens benauwdheyd der Ziele wy zagen/ doe hy ons om genade bad/ maar wy en hoorden niet: daarom komt deze benauwdheyd over ons. Ende Ruben antwoorde hen/ zeggende: Hebbe ik het tot u niet gezeyd; doe ik zeyde/ En Zondiget niet aan dezen Jongeling/ maar gy en hoordet niet: ende ook zijn Bloed/ ziet/ het word gezogt. Ende zy en wisten niet/ dat het Joseph hoorde/ want daar was een Taal-man tusschen hen.

Genes. 37.

Wee hem / die Neydig is van Aard
Want Neydigheyd veel Zonden baard.

DOor boze Haat en Neyd werd Joseph, den Opregten,
Verkogt om weynig Gelds aan d'Ismalijtsche Knegten;
Zijn Broeders dreygden hem moetwillig Dood te slaan,
Op dat zijn Heerschappy niet boven haar zoud gaan:
Maar als zy zulk een kwaad aan haaren Broeder deden,
Zo smaakt hy Godts genaad' in zijn Elendigheden:
Want Joseph werd een Prins in het Egypten-land,
Hy deeld het Koorn uyt met Koninglijk verstand.
Wanneer den Hongers-nood nu hadde toe-genomen,
Zo moesten zijn Gebroers om Zaad by Joseph komen,
Zy meynden dat het was met Joseph al gedaan:
Maar voor zijn Aangezigt onweetende zy staan.
Zy groeten deze Vorst met vreezen ende beven,
Zy vallen hem te Voet, en bidden voor haar Leven.
Nu zijnze zeer ontsteld, beangst in haar Gemoed,
Waar op dat Ruben zeyd, Nu werd ons Broeders-bloed
Van onze Hand ge-eyscht, doen wy hem niet en hoorden,
Wanneer hy op het Veld ons bad met zoete Woorden:
Nu is dit onze loon, nu weet ik geenen raad,
Dit hebben wy verdiend door ons ontrouwe daad.

Numer. 16: 31, 32, 33.

Ende 't geschiede / als hy ge-eyndigt hadde alle dez Woorden te spreeken; zo werd 't Aardryk / dat onder hen was / gekloven: Ende de Aarde opende haarer Mond / ende verslondze met haare Huyzen; ende alle Menschen / die Korah toe-behoorden / ende alle de Have. Ende zy voeren neder / zy / ende alles wat haare was / levendig ter Hellen: Ende de Aarde overdekteze / ende zy kwamen om uyt 't midden der Gemeynte. Ende het gantsche Israël / dat rondom haar was / vlood door haar geschrey: want zy zeyden: Dat ons de Aarde misschien niet en verslinde. Daar toe ging een Vyer uyt van den HEERE / ende verteerde die Twee-honderd-ende-Vyftig Mannen / die Reuk-werk offerden.

Exod. 32: 9, 10, 11, 12.

Voorder zeyde de HEERE tot Mose: Ik hebbe dit zelve Volk gezien / ende ziet / het is een hartnekkig Volk. Ende nu laat my toe / dat mijn toorn tegen haar ontsteeken / ende haar verteere: zo zal ik u tot een groot Volk maaken. Dog Mose aan-bad het Aangezigte des HEEREN zijnes Godts: ende hy zeyde / O HEERE! waarom zoude uwen toorn ontsteeken tegen u Volk / 't welk gy met groote kragt / ende met een Sterke-hand uyt Egypten-land uyt-gevoerd hebt? Waarom zouden de Egyptenaars spreeken / zeggende: In kwaadheyd heeft hyze uyt-gevoerd / dat hyze Doode op de Bergen / ende op dat hyze vernielde van den Aard-bodem.

Vers 27, 28.

Ende hy zeyde tot hen / Alzo zeyd de HEERE / de Godt Israëls / Een yder doe zijn Zwaerd op zijne Heupe: gaat door / ende keerd weder van Poorte tot Poorte in 't Leger / een ygelk Doode zijnen Broeder / ende elk zijnen Vriend / ende elk zijnen Naasten. Ende de Zoonen Levi deden na 't Woord Mose: ende daar vielen van den Volke op dien Dag ontrent Drie-duyzend Man.

Numer. 16.

De Waarheyd is een sterke Held /
Die haast de Leugen neder veld.

ALs Korah, Dathan stout met Abiram op-stonden,
En streeden tegens Godt, zo zijnze haast verslonden.
De Aarde opend hem, en scheurd op Moses Woord;
En Korah met zijn Volk al levendig versmoord;
De rest verslind het Vyer. ô Schrikkelijke daden!
Wie durft Godts Heylig Woord hartnekkig nog versmaden?
Wilt gy ô Menschen-kind! de Waarheyd tegen staan,
Denkt eerst, hoe dat het is met Israël gegaan,
Godts uytverkooren Volk, wanneer zy hem niet hoorden,
Als vreemd' Af-godery haar Staalen-hert bekoorden,
Als Aäron Godt verliet met al het Zondig-rot,
Terwijl den Harder gong, en sprak met zijnen Godt:
Als zy op Vreemde wijs Af-godery bedreven,
Terwijlen dat de Wet aan Moses wierd' gegeven,
Hoe dat de Zonde stak, en wat een groote smert
Dat yder heeft gevoeld in 't binnenst' van zijn Hert:
Hoe datze zijn geplaagt, om haar zeer stoute Zonden,
Dewijl dat Godes Eer ten hoogsten was geschonden:
Haar eynde was de Dood, zy storven met verdriet,
Het welke tot een schrik regtvaardig is geschied.

Exod. 14: 26, 27, 28, &c.

ENde de HEERE zeyde tot Mose/ Strekt uwe Hand uyt over de Zee: dat de Wateren weder-keeren over de Egyptenaars/ over haare Wagenen/ ende over haare Ruyters. Doe strekte Mose zijne Hand uyt over de Zee/ ende de Zee kwam weder tegen het naaken van den Morgen-stond tot haare kragt/ ende de Egyptenaars vlugten die te gemoete: ende de HEERE stortte de Egyptenaars in 't midden der Zee. Want als de Wateren weder-keerden/ zo bedekten zy de Wagenen/ ende de Ruyters des gantschen Heyrs Pharaos/ dat hen na-gevolgt was in de Zee: daar en bleef niet een van haar overig. Maar de Kinderen Israëls gingen op het Drooge/ in 't midden der Zee: ende de Wateren waaren haar een Muur/ tot haare Regter/ ende tot haarer Slinker-hand. Alzo verloste de HEERE Israël aan dien Dage uyt de Hand der Egyptenaren: ende Israël zag de Egyptenaren Dood aan den Oever der Zee. Ook zag Israël de groote Hand/ die de HEERE aan de Egyptenaren bewezen hadde: ende 't Volk vreesde den HEERE/ ende geloofden in den HEERE/ ende aan Mose zijnen Knegt.

Capittel 15: 1, 2, 3.

DOe zong Mose ende de Kinderen Israëls den HEERE dit Lied/ ende spraken/ zeggende: Ik zal den HEERE zingen/ want hy is hooglijk verheven/ het Paerd ende zijnen Ruyter heeft hy in Zee geworpen. De HEERE is mijn Kragt ende Lied/ ende hy is my tot een Heyl geweest: deze is mijn Godt/ daarom zal ik hem een lieflijke Wooninge maken/ hy is mijnes Vaders Godt/ dies zal ik hem verheffen. De HEERE is een Krijgs-man: HEERE is zijn Naame.

Geluk-

**Gelukkig is die Mensch die leeft /
Die Godt tot eenen Hulper heeft.**

ALs Pharao op den Weg wil Israël na-jagen,
Zo vald hy onder voet met Ruyters ende Wagen,
In 't Roode Meer verdrinkt Pharonis groote Magt:
Maar Israël die werd Droogs-voets daar door gebragt;
Gelijk een Staalen-muur, zo staat aan beyde zyden
Het Water, door Godts kragt, en gaat alzo bevryden
Zijn Uytverkooren Volk, dies zy met bly Gezank,
Van Herte zeer verheugd, hem Zingen Lof en Dank.
O Heerelijke daad! waar in men kan aanschouwen,
Hoe trooftelijk en hoe zoet dat Godt is in 't benouwen.
Wel Zalig is de Mensch, die hem op Godt verlaat,
Die nimmermeer zijn Oog op Vreemde Goden slaat,
Zijn Kruys, al is het zwaar dat zal zijn Ziel niet schaden,
Hy zal met Israël gevoelen Godts Weldaden.

Judic.

Judic. 16: 25, 26, 27, &c.

ENde het geschiede/ als haar Herte vrolik was/ dat zy zeyden; Roept Simson/ dat hy voor ons Speele: ende zy riepen Simson uyt het Gevangen-huys/ ende hy Speelde voor haare Aangezigten/ ende zy deden hem staan tusschen de Pilaaren. Doe zeyde Simson tot den Jongen/ die hem by de Hand hield; Laat my gaan/ dat ik de Pilaaren betaste/ op dewelke het Huys gevestigt is/ dat ik daar aan leene. Het Huys nu was vol Mannen ende Wijven; ook waaren daar alle Vorsten der Philistijnen: ende op het Dak waaren ontrent Drie-duyzend Mannen ende Vrouwen/ die toe zagen als Simson Speelde. Doe riep Simson tot den HEERE/ ende zeyde: Heere/ HEERE/ gedenkt dog mijner/ ende sterkt my dog alleenlik ditmaal/ O Godt! dat ik my met een Wraake voor mijne twee Oogen aan de Philistijnen wreeke. Ende Simson vattede de twee middelste Pilaaren/ op dewelke het Huys was gevestigt/ ende waar op het steunde; den eenen met zijne Regter-hand. Ende den anderen met zijne Slinker-hand. Ende Simson zeyde; Mijne Ziele sterve met de Philistijnen/ ende hy boog zig met kragt/ ende het Huys viel op de Vorsten ende op al het Volk/ dat daar in was: ende der Dooden/ die hy in zijn Sterven gedood heeft/ waaren meer/ als die hy in zijn Leven gedood hadde.

Judic.

Judic. 16.

**Niet streckt den Mensch meer in 't gemoed/
Dan als een Spotze Conge doet.**

EEn spottelijk geschimp is zwaarlijk te verdragen,
Het is een Ziele-smert, het doet de Menschen klagen,
't Zijn Pijlen vol Vergift, die bitter zijn als Roet,
Die door het Herte gaan, en steeken in 't gemoed.
Het is een wakker Man, die Spotterny kan lyden,
Die midden in de smaat hem zelven kan verblyden:
Het is een groote kunst, het is een kloeke daad,
Die midden in de spot als onbeweeglijk staat: (ren,
Wiens Herte niet beroerd, wiens Zinnen niet verstoo-
Als hy veel smadigheyd moet van zijn Vyand hooren.
Gelukkig is de Mensch, die zo verdragen kan:
Maar 't is niet wel te doen, waar vind men zulk een Man?
Doen Simson wierd bespot, belagt van zijn Vyanden,
Zo werd zijn Ziel bedroefd, hy bid Godt in zijn Banden,
Zijn Geest die werd gesterkt, hy spreekt in zijnen Nood,
Mijn Ziel die sterve met de Philisteen de Dood.
Hy buygt die twee Pylaars, en doetze neder vallen,
Waar door de Philisteen moet sterven met hun allen,
Zo lastig is den Spot, die geene dieze proeft,
Die weet, hoe schrikkelijk dat zy den Mensch bedroeft.

1 Sam. 17: 45, 46, 47, &c.

DAvid daar en tegen zeyde tot den Philistyn/ Gy komt tot my met een Zwaerd/ ende met een Spiesse/ ende met een Schild: maar ik kome tot u in den Naame des HEEREN der Heyrscharen des Godts der Slag-ordenen Israëls/ dien gy gehoond hebt. Te dezen Dage zal de HEERE u besluyten in mijne Hand/ ende ik zal u slaan/ ende ik zal u Hoofd van u weg nemen/ ende ik zal de Doode Lighamen van der Philistijnen Leger dezen Dag den Vogelen des Hemels/ ende den Beesten des Velds geven: Ende de gantsche Aarde zal weeten/ dat Israël eenen Godt heeft. Ende deze gantsche Vergaderinge zal weeten/ dat de HEERE niet door 't Zwaerd/ nogte door de Spiesse en verlost: Want de Krijg is des HEEREN/ die zal u-Lieden in onze Hand geven. Ende het geschiede doe de Philistijn zig op maakte/ ende heenen ging/ ende David te gemoete naderde/ zo haastede David/ ende liep na de Slag-orden toe/ den Philistijn te gemoete. Ende David stak zijne Hand in de Tassche/ ende hy nam eenen Steen daar uyt/ ende hy slingerde/ ende trof den Philistijn in zijn Voorhoofd: zo dat de Steen zonk in zijn Voorhoofd/ ende hy viel op zijn Aangezigt ter Aarde. Alzo overweldigde David den Philistijn met eenen Slinger ende met eenen Steen/ ende hy versloeg den Philistijn/ ende Doode hem: dog David en hadde geen Zwaerd in de Hand. Daarom liep David/ ende stond op den Philistijn/ ende nam zijn Zwaerd/ ende hy trok het uyt zijn Scheyde/ ende hy Doode hem/ ende hy hieuw hem den Kop daar mede af: Doe de Philistijnen zagen/ dat haaren Geweldigste Dood was/ zo vlugten zy.

1 Sam. 17.

Het is een Spreek-woord overal/
Hoe hooger Moed hoe lager Val.

DE Hoogmoed kan de Mensch zeer laag doen neder dalen,
En hem van zijnen Godt doen trouweloos af dwalen.
Den Hoogmoed werd gepleegt op veelderlye maat,
Op Landen, Huys en Hof, op Rijkdom, Eer en Staat;
Op Konst en Weetenschap, op hoog-geleerde gaven,
Op Schoonheyd ende Kragt, daar veele zo na draven:
Op, ik en weet niet wat, ja op een ydel niet,
Is dat men hedendaags gemaakte Hoogmoed ziet:
Want by een slegten Bloed daar zult gy ook bespeuren,
Een trots hoogmoedig Hert, al zoud' hy moeten treuren.
Den Hoogmoed heeft 'er veel in groot verdriet gebragt,
Een opgeblazen Geest, die zelfs hem waardig agt,
Is voor den grooten Godt een gruwel boven maten;
Wie op zijn Hoogheyd steund, die werd van Godt verlaten.
Aanschouwt den Philisteen, die als een Reuze staat,
Die Godt geduurig tergt; en Israël versmaat,
Die op zijn Kragten roemd, stoutmoedig en vermeeten;
Die Israël beschimpt, veel smaadheyd heeft verweeten,
Die met een groote Spies daar staat gelijk een Held,
Werd op een oogenblik ter Aarden neer geveld:
Den trotzen Goliath van David is verslagen,
Zijn Magt die werd verstroyt, nog binnen weynig Dagen.
Daar leyd hy nu in 't Zand, die zo gesproken heeft:
Het welk een Spiegel is, wat vrugt dat Hoogmoed geeft.

2 Sam. 17: 23.

ALs nu Achitophel zag / dat zijnen Raad niet gedaan en was / Zadelde hy den Ezel / ende maakte zig op / ende toog na zijn Huys in zijne Stad / ende gaf bevel aan zijn Huys / ende Verhing zig: alzo sterf hy.

Capittel 18: 8, 9, 10, &c.

WAnt de Strijd werd aldaar verspreyd over al dat Land: Ende het Woud verteerde meer van den Volke / als die het Zwaerd verteerde te dien zelven Dage. Absalom nu ontmoete voor het Aangezigte der Knegten Davids: ende Absalom reed op eenen Muyl; ende als de Muyl kwam onder de digte Takken van eene groote Eyke / zo werd zijn Hoofd vast aan de Eyke / dat hy hangen bleef tusschen den Hemel ende tusschen de Aarde / ende de Muyl / die onder hem was / ging door. Als dat een Man zag / zo gaf hy het Joab te kennen / ende zeyde; Ziet / ik hebbe Absalom zien hangen aan een Eyke. Doe zeyde Joab tot den Man / die het hem te kennen gaf; Ziet dog / gy hebt het gezien / waarom dan en hebt gy hem niet aldaar ter Aarden geslagen? alzo het aan my [stond /] om u Tien Zilverlingen / ende eenen Gordel te geven. Maar die Man zeyde tot Joab; ende of ik al Duyzend Zilverlingen op mijne Handen mogte wegen / zo en zoude ik mijne Hand aan des Konings Zoone niet slaan: want de Koning heeft u / ende Abisai / ende Ithai voor onze Ooren geboden / zeggende; Hoed u / wie [gy zijt] van den Jongeling / van Absalom. Of ik al valschelijk tegen mijne Ziele handelde / zo en zoude dog geen ding voor den Koning verborgen worden: ook gy zelfs zoud 'er u van tegen over stellen. Doe zeyde Joab; Ik zal hier by u al zo niet vertoeven: ende hy nam Drie Pylen / ende stak ze in Absaloms Herte / daar hy nog was Levende in het midden der Eyke.

2 Sam. 17.

Wie dat zijn Ouders dreygt te slaan/
Het zal op Aard' hem kwalijk gaan.

ACHitophel die geeft aan Absalom de Schoone
Een schandelijke raad, dat hy zijns Vaders Kroone
Met list beroven zou. ô Schrikkelijk bestaan!
Hy zoude onverziens in 't Veld zijn Vader slaan:
Maar Godt, die alles ziet, en die haar boosheyd kende,
Die laat dit schandig stuk, dit kwaad contrary wende.
Den Raad van Husai by Godt gezegend werd,
Waar door Achitophel haast, speelde een ander pert:
Nu hem zijn Raad mislukt, nu treurd hy alle Dagen,
Nu is hy disperaat, en vol benauwde vlagen,
Nu moet hy aan de Bast, daar is geen praten an;
En naar een korte-tijd, daar hangt die Wijze Man:
Dien Raads-heer, hoog geagt, by David en zijn Zoone,
Daar hangt hy tot een schand, voor yder een ten toone:
De zaak die loopt in 't wild, elk drijft nu zijnen spot
Met hem, die in het Hof geagt was als een Godt.
En Absalom, die Schoon en zuyver was van leden,
Is, tot zijn ongeluk door 't woeste Woud gereden,
Zijn Hayr dat hegt hem vast, als Samuël beschrijft:
Want aan een Eyke-boom hy deerlijk hangen blijft.
En werd van Joab zelfs zo levendig door-steeken:
Dus weet die goede Godt der Bozen kragt te breeken.

2 Sam. 11: 2, 3, 4.

ZO geschiedet tegen den Avond-tijd/ dat David van zijn Leger opstond/ ende wandelde op het Dak van het Konings-huys/ ende zag van het Dak eene Vrouwe haar wasschende: deze Vrouwe nu was zeer schoon van aanzien. Ende David zond heenen/ ende ondervraagde na deze Vrouwe: ende men zeyde; Is dat niet Bath-seba/ de Dogter Eliams/ de Huys-vrouwe van Uria den Hethiter? Doe zond David Boden heenen/ ende lietze halen; ende als zy tot hem in-gekomen was/ lag hy by haar; (zy nu hadde haar van haare Onreynigheyd gezuyverd:) daarna keerde zy weder na haar Huys.

Gen. 6: 1, 2, 3.

ENde het geschiede/ als de Menschen op den Aardbodem begonnen te vermenigvuldigen/ ende hen Dogters gebooren werden; Dat Godes Zoonen de Dogteren der Menschen aan zagen/ dat zy schoon waaren/ ende zy namen hen Wijven uyt alle/ die zy verkooren hadden. Doe zeyde de HEERE: Mijn Geest en zal niet in Eeuwigheyd twisten met den Mensche/ dewijle hy ook Vleesch is: dog zijne Dagen zullen zijn Honderd-ende-twintig Jaar.

2 Sam. 11.

Het Oog heeft menig Mensch verleyd:
't Is het Compas daar 't Hart na dreyd.

NIet is 'er, dat de Mensch meer prikkelt tot de Zonden
Als het Gezigte doet, het maakt hem ongebonden;
Het brengt veel Zonden aan, daar diend wel op gelet,
Het Ooge maakt het Hert door zijn gezigt besmet.
Zo ras als David zag de Schoonheyd van de Vrouwe,
Zijn Herte dat ontsteekt, hy ziet op Wet nog Trouwe,
Hy vald in Over-spel, in Dood-slag, als men leest;
Waar af dat zijn Gezigt de oorspronk is geweest.
Wanneer de Kind'ren Godts in d'eerste Waereld zagen
De Schoonheyd, zo nam elk een Wijf na zijn behagen,
Een yder heeft Getrouwt, en na zijn lust gespeeld,
Of Heydens ofte niet, men zag maar op het Beeld,
Als dat maar aardig was, en lieffelijk van Wezen:
Waar uyt dat naderhand veel Plagen zijn gerezen.
't Gezigt verleydet haar, 't welk Godt zeer heeft mis-
haagt,
Waar over zy al t'zaam zijn grouwelijk geplaagt,
Daarom (ô Christen-mensch!) wilt gy u zuyver houwen,
Zo wend u Oogen af voor al van Schoone Vrouwen,
Het strekt u tot verderf, haar Eed'le Schoonigheyd.
Heeft menig opregt Hert tot Over-spel verleyd.

1 Sam. 2: 22, 23, 24, &c.

DOg Eli was zeer Oud/ ende hoorde al wat zijne Zoonen aan gantsch Israël deden/ ende dat zy Sliepen by de Wyven/ die met hoopen t'zamen kwamen aan de Deure der Tente der t'zamen-komste. Ende hy zeyde tot hen/ Waarom doet gy alzulke dingen/ dat ik deze uwe booze stukken hoore van dezen gantschen Volke? Niet mijne Zoonen: want dit en is geen goed gerugte/ dat ik hoore/ gy maakt dat het Volk des HEEREN overtreed. Wanneer een Mensche tegen een Mensche zondigt/ zo zullen de Goden hem oordeelen/ maar wanneer een Mensche tegen den HEERE zondigt/ wie zal voor hem bidden? dog zy en hoorden de stemme haares Vaders niet/ want de HEERE wilde ze dooden.

Capittel 4: 14, 15, 16, &c.

ENde als Eli de stemme des geroeps hoorde/ zo zeyde hy/ Wat is de stemme dezer Beroerte? doe haastede hem die Man/ ende hy kwam/ ende boodschapte 't Eli. (Eli nu was een Man van 98 Jaaren/ ende zijne Oogen stonden stijf/ dat hy niet zien en konde.) Ende die Man zeyde tot Eli: Ik ben die/ die uyt de Slag-orden kome/ ende ik ben heden uyt de Slag-orden gevloden: hy dan zeyde/ wat is'er geschied mijn Zoone? Doe antwoorde hy/ die de Boodschap bragt/ ende zeyde/ Israël is gevloden voor het aangezigte der Philistijnen/ ende daar is ook een groote neder-laage onder den Volke geschied: daar en boven zijn uwe twee Zoonen Hophni ende Pinehas gestorven/ ende de Arke Godes is genomen. Ende het geschiede/ als hy van de Arke Godes vermelde/ zo viel hy agterwaards van den Stoel af/ aan de zijde der Poorte/ ende brak den Nekke/ ende sterf.

2 Reg. 2: 23, 24.

ENde hy ging van daar op na Bethel: als hy nu den Weg op ging/ zo kwamen kleyne Jongens uyt de Stad, die Bespotteden hem/ ende zeyden tot hem/ Kaal-kop gaat op/ Kaal-kop gaat op. Ende hy keerde zig agter om/ ende hy zag ze/ ende Vloekte ze in den Naame des HEEREN: Doe kwamen twee Beyren uyt het Woud/ ende verscheurde van dezelve 42 Kinderen.

1 Sam. 4.

HEt geen den Ouderdom aan brengt de meeste vreugde,
Dat is: wanneer de Jeugd uyt steekt in alle Deugde:
Want als een Gryzen-tijd eerbiedigheyd ontmoet,
Dat is zeer aangenaam, gantsch lieffelijk en zoet.
ô Dat 's een schoone zaak! gezegend zijn die Landen,
Alwaar de Jeugd hun schaamd de Oneer en de Schande:
Daar is geen beter stand nog prijsselijker Deugd,
Dat meerder voordeel geeft, als een geschikte Jeugd:
Gy Ouders, leerd haar dog van Jongs op Godt te vrezen,
Dan zal u gantsche Staat van hem gezegend wezen:
Maar zijt gy luy en traag, in 't straffen van het kwaad,
Zo gaan zy uyt het spoor, en doen nog boozer daad.
Als Eli al te zagt bestrafte zijn twee Zoonen,
Zo wilden zy daar op geen beterschap betoonen:
Het Zwaerd dat nam haar weg, het welke was de vrugt,
Om dat hy niet in tijds zijn Zoonen had getugt.
Wanneer de dert'le Jeugd door moetwil niet verschoonde
Elisa, daar den Geest des Heeren binnen woonde;
Als zy hem op den Weg beschimpten al te stout,
Zo kwamen onverziens de Beeren uyt het Woud,
Die hebben haar verscheurd, en ingeslokt tot Voedzel.
Ziet zulk een eynde neemt het Goddeloos gebroedzel.

Matth. 7: 13, 14.

GAat in door de enge Poorte: want wijd is de Poorte / ende breed is de Weg / die tot het Verderf leyd / ende veele zijnder die door dezelve in gaan. Want de Poorte is enge / ende de Weg is nauwe die tot het Leven leyd / ende weynige zijnder die den zelven vinden.

Matth. 13: 41, 42, 43.

DE Zoone des Menschen zal zijne Engelen uyt zenden / ende zy zullen uyt zijn Koninkrijk vergaderen alle de ergernissen / ende de geene die de ongeregtigheyd doen: Ende zullen dezelve in den Vyerigen Oven werpen: daar zal weeninge zijn ende knerzinge der Tanden. Dan zullen de Regtveerdige blinken gelijk de Zonne / in het Koninkrijk haars Vaders. Die Ooren heeft om te hooren / die hoore.

Apoc. 20: 11, 12, 13, &c.

ENde ik zag eenen grooten witten Throon / ende den geenen die daar op zat / van wiens Aangezigte de Aarde ende den Hemel weg vlood / ende geen Plaatze en is voor die gevonden. Ende ik zag de Doode / kleyn ende groot / staande voor Godt: ende de Boeken wierden geopend: ende een ander Boek wierd geopend dat des Levens is / ende de Doode wierden geoordeeld uyt het geene in de Boeken geschreven was / na haare Werken. Ende de Zee gaf de Doode die in haar waaren; ende de Dood / ende de Helle gaven de Doode die in haar waaren: ende zy wierden geoordeeld een ygelijk na haare Werken. Ende de Dood ende de Helle wierden geworpen in den Poel des Vyers: Dit is de Tweede Dood. Ende zo ymand niet gevonden en wierd geschreven in het Boek des Levens / die wierd geworpen in den Poel des Vyers.

Hoe

**Hoe zoeter haar de Zond' vertoond /
Hoe strenger dat zy namaals loond.**

AL 't kwaad dat ymand oyt op Aarden heeft vernomen,
Al wat den armen Mensch voor leed is aan gekomen:
Al 't kwaad dat huydendaags den Menschen nog aan kleeft,
Dat is der Zonden schuld, die zulke Vrugten geeft.
De Zonden brengen aan veel schrikkelijke Plagen,
De Zond' heeft langen tijd de Christenheyd geslagen.
De Zonde brengt met haar den zwaaren Hongers-nood,
De Zonde is 't Vergift, dat veele doet de Dood,
De Zond' doet overal den Oorlog domineeren,
Zy is gelijk een Vyer, die 't alles doet verteeren.
De Zonde is een Poel, die zonder end' op geeft
Al zulk een snooden Vrugt, gelijk zy in haar heeft:
Want Duyvel, Dood en Hel, die zijn in haar verborgen;
En ziet, met deze Strik veel Zielen zy verworgen:

De-

Dewijl de Zonde is van veelderlye zoort,
Zo werd den eenen dus den ander zo bekoord,
Waar door hy vrolijk reyſt na deze poel der ſchanden,
Daar Oogen-weening is, en knerzinge der Tanden;
Daar midden in de Vlam veel Nikkers zijn vergaard,
Die boos zijn van Natuur en ſchrikkelijk van aard.
Hierom (ô Menſch!) aanſchouwd het regte Beeld der Zonden,
En trekt u Ziels-profijt daar uyt tot allen ſtonden,
Dit Beeld u klaar vertoond, hoe haaſt het Rad om dreyd,
Die huyden vrolijk Lagt, wel morgen droevig Schreyd:
Die huyden met vermaak de Waereld gaat na-jagen;
Wel morgen door de Dood moet reyzen met veel klagen.
Die heden is vervuld na wenſch met volle vreugd,
Met Waereldſche wel-luſt, met blijdſchap en geneugd.
Die heden heeft op Aard' al wat zijn Hert mag wenſchen,
Dat die ligt morgen is d'elendigſt aller Menſchen:
Want aan den breeden Weg daar paald den Afgrond aan,
Waar na dat door de Zond' veel Menſchen heenen gaan:
Wiens Pijne dat geen Menſch op Aarden kan beſchryven:
Wanneer zy op den Weg van dezen Af-grond blyven.

t'ZA-

t'ZAMENSPRAAK

Tusschen den

Geeſt en het Vleeſch.

Over het

Gebruyk der Tijdelijke Gaven.

1 *Cor.* 14: 1.

Jaagt de Liefde na, en yverd om de Geeſtelijke [gaven.]

Gal. 5 : 19, 20, 21, *&c.*

DE Werken des Vleeſchs nu zijn openbaar: welke zijn Over-ſpel, Hoererye, Onreynigheyd, Ontugtigheyd, Af-goderye, Fenijn-gevinge, Vyandſchappen, Twiſten, Af-gunſtigheden, Toorne, Gekijf, Twee-dragt, Ketteryen, Neyd, Moord, Dronkenſchappen, Braſſeryen, ende dergelijke: van dewelke ik u te vooren zegge, gelijk ik ook te vooren gezegt hebbe, dat die zulke dingen doen het Koninkrijke Godts niet en zullen be-erven. Maar de vrugt des Geeſts, is Liefde, Blydſchap, Vreede, Lankmoedigheyd, Goedertierenheyd, Goedheyd, Geloove, Zagtmoedigheyd, Matigheyd. Tegen de zodanige en is de Wet niet.

t'ZAMEN-SPRAAK,

Tusschen den

GEEST en het VLEESCH.

Den Geest.

O Trots en Nietig-mensch! wie had dat oyt gedagt,
Dat gy de Hovaardy, de Staat-zugt en de Pragt,
Die als een Bloem vergaat, zo dierbaar zoud' waardeeren?
Dat gy daar door versmaad de vreeze Godts te leeren,
Tot welvaard van u Ziel, tot eeuw'ge Zaligheyd.
Eylaas! hoe lauw en traag werd Godes Eer verbreyd.
Daar is in deze Eeuw niet anders by de Menschen
Als Wellust en Vermaak, al wat zy konnen wenschen,
Dat hebbenz' abondant, de Aarde is haar lust,
Daar 't Hert met al zijn kragt lief koozende op rust.
O Vleesch! ô Aardsche Vleesch! al zijt gy hoog verheven!
Nogtans geen Vreugd nog Troost kund gy in 't eynde geven.

Het Vleesch.

't IS tijd dat ik nu spreek: wie klaagd dus over my!
Zijt gy 't ô slegte Geest? pakt u vry aan een zy,
Ik heb de Waereld in: want ziet ik ga verkeeren
By yder, Jong en Oud, by Knegten ende Heeren.
By Maagden fray en schoon, by Vrouwen trots en eel;
Ik vlugt voor niemand niet, 't is my nu in 't geheel.
Ik ben een Heer van als: want yder is genegen
Het Vleesch te volgen na, om Aardsche-vreugd te plegen.
O wonderlijke Geest treed nu vry aan een kant,
U hoopken dat is kleyn, gy hebt geen onderstant.

Den Geest.

ZAgt, zagt, gy welig Vleesch, vol wulpze Ydelheden,
Steld in u zotte roem u zelven niet te vreden;

Daar

Daar zijn in deze tijd nog Vroomen in het Land,
Die ook Godzalig zijn in 't midden van den Brand,
Die met voorzigtigheyd u Helsche lok-aas schouwen:
Daarom u trotze roem die zal u haast berouwen.

Het Vleesch.

OF gy my gantsch veragt, ik ben dog niet verveerd,
Mijn kragten nemen toe, mijn Rijk nog veel vermeerd,
Gaat zoekt vry door 't Land, hoe weynig zijn de Vroomen,
Gelijk als David klaagt, 't getal heeft af-genomen:
Ik heb van Ouden-tijd verr' boven u gestaan,
Men heeft in 't Paradijs al na mijn wil gedaan.
Gy zijt een vyze Geest, niet louter by de Menschen:
Maar ik geef yder een, al 't geene wat zy wenschen,
Ik ben zo liberaal, dat yder my bemind,
Elk krijgt van my zijn lust, na dat hy is gezind:
Ik laat het alles toe, hoe dat het ook mag wezen,
Niemand gaat zonder vreugd, zy hoeven niet te vreezen.
Waar is 'er een Geslagt, daar ik niet werd gediend?
De gantsche Waereld houd my voor een waarde Vriend,
Ik hebze over-al, die 't Venus-spel behagen,
Die naar dit zoet bedrijf met grooten yver jagen,
De daad betuygt het klaar; wat is 'er menig Maagd,
Die door de lust van 't Vleesch een zeldzaam Teken draagd:
Ik zwijg: maar zo men zogt, men vonde nog wel Vrouwen,
Die haar in d'Egte-staat, niet kunnen Eerbaar houwen,
Zomma, 't zy Man of Vrouw, van hoog of laage staat,
Hoe Edel dat zy zijn, het Vleesch werd niet versmaad;
Ik sta op d'hoogste Trap: want in des Konings-hoven
Daar werd' ik meest gediend, en alder-minst verschoven,
Daar woond de Venus-lust, gelijk een Borgerin,
Daar heb ik na mijn wensch een over-groot gewin,
Daar groeyt en bloeyd mijn Rijk, Hoogmoedig ende prag-
Geen Koninglijke-staat is op de Aard' zo magtig: (tig,
En als ik vorder ga, en kome tot de Jeugd,
Daar vind' ik wederom het Vleesch met volle vreugd:
Ja

Ja 't is in deze teyd nu alzo veer gekomen,
Men Vrijd nu nauw eerlijk, de schaamt' is weg genomen:
Wat vind gy dog voor tugt, wanneer 'er eenig Paar,
Gaat buyten op het Veld, of elders hier of daar?

Als in haar eenzaamheyd geen Oogen kan aanschouwen,
En wonder zoete lust, met Kusjes doorgebrouwen,
Vertoond hem daar terstond, en ziet, het regt bescheyd,
Waarom dus werd gestreeld, waarom de Linkert vleyd:
Dit is het oogemerk van Venus Jonge Knapen,
Den Maagdelijke-bloem te handelen wanschapen.
Indien gy meer begeert, ik zal nog hooger gaan,
My dunkt, het is genoeg, ik kan voor u bestaan.

Den Geest.

HEt Waereldsche-geslagt is waardig te beklagen,
Om dat haar boosheyd groeyd in deze laatste Dagen

Gy broos en nietig Vleefch gy pogt dus op u Magt,
't Is ydelheyd dat gy, zo ftout'lijk my veragt.
U roemen is vergeefs, gy zult u zelfs verraden:
Want gy de goedheydGodts misbruykt tot uwer fchaden:
Gy prijft d'Onzuyverheyd, en roemd van Overfpel,
Gy noemt het Venus-luft, 't behaagt u wonder wel:
Maar weet gy niet ô Vleefch! dat hier de Wet ftrijd tegen.
En zeyd den Vloek haar aan, die zulke boosheyd plegen
Of zal de Schoonheyds fleur, die Godt den Menfche geeft,
Alleen de oorzaak zijn, dat gy ontúgtig leeft?
Of zijn de Vrouwen dan gefchapen tót dien ende,
Op dat gy naar u wenfch haar zoudet mogen fchende?
Voorwaar 't is heel gemift, hoe gy de zaake keerd,
Ziet maar op d'Eerbaarheyd, die is 't dat anders leerd:
Het is geen kleyne zaak, Godts Wet te overtreden,
En agten min als niet de Chriftelijke Zeden:
Het is geen kleyne zaak, in Zonden voort te gaan,
En zeggen daar by ftout, ik heb geen kwaad gedaan:
Het is geen kleyne zaak, zijn Ziele te befmetten,
En die in prykel van, Verdoemenis te zetten;
Al meynd gy, 't zal wel gaan, 't is zo des Waerelds-loop.
Gy dwaald bezyden af, gy hebt een yd'le hoop!
Met fchanden zult gy ftaan: want Godt die zal u plagen.
Uw' Misdaad die zult gy, nog jammerlijk beklagen.
Daarom gy Man of Vrouw, gy Jongeling of Maagd,
Veragt d'Onreynigheyd, en zuyverlijk u draagd;
Een Overfpeelder is een fchandvlek in de Oogen;
Een Overfpeelder kan die reyne Godt niet doogen,
Al fcheynd de Zonde zoet, het is een fnood bedrijf,
Een Overfpeelder is een fchandvlek van zijn Lijf;
Hy leyd alteyd en loerd, en ziet na fchoone Vrouwen,
En zondigt in hem zelfs: wie zoud' hier van niet grou-
De vrugt van deze Zond' is Alzem ende Roet, (wen.
Die beyde, Lijf en Ziel, brengt in de Helfche-gloed;
Keerd u van dit Serpent, zy geeft zeer zware flagen,
Die door den grooten laft het Lighaam niet kan dragen.

Ik

Ik laat de Straffe staan, die nog hier na zal zijn,
Die 't Aardsch ver overtreft, welk is de Helsche-pijn.
Wat heeft een onkuys Mensch al jammer te verwagten,
ZijnVleesch en Bloed verteerd, hy wil van stank versmag-
Zijn kragt verdwynet weg, elendig leyd hy daar, (ten,
Beladen met veel smert, zijn lijden vald hem zwaar.
Hy weet door pijn hem nauw te wenden of te keeren,
En als dan zijn Gewis hem ook begind te leeren.
Dan voeld den armen Mensch een Beul in zijn gemoet,
Die 't schrikkelijke Boek der schanden open doet.
Wanneer Doods bitterheyd den Mensch begind te naken;
Dan leyd het al ter neer, niets kan zijn Ziel vermaken,
Want als hy overdenkt wat namaals zal geschien,
Dan klaagt hy, och! had ik de Waereld noyt gezien:
De straffe van de Zond' die doet dan lamenteeren,
Uyt vrees dat hy altijd Godts aanschijn zal ontbeeren;
Zijn lieffelijke gunst, zijn goedheyd en genaad,
Dat prikkelt ook de Ziel tot in de hoogste graad. (laten,
Dan vald den last te zwaar, dan scheynd men gantsch ver-
Dan kan het zwakke Vleesch met al zijn lust niet baten;
Dan komt 'er op een nieuw een desperaat gemoed,
Waar door het zondig Hert hem zelven nog verdoet.
O al te droevig leed! ô bittere Sodoms-vrugten!
Die zoet zijn in 't begin; maar eyndelijk doen zugten!
De Vreugde die vergaat, de Lust verdweynd tot niet,
Den Mensch die is benauwt, de Ziel steekt vol verdriet.
O Vleesch! gy weet met scheyn u aardig te bedekken:
Maar als men u eens mag, dat Momaanzigt af-trekken,
Dat lieflijk hem vertoond, dan zal men in der daad
Terstond wel kunnen zien, hoe dat u Trony staat.
Dan zal vertoonen klaar de lelijkheyd uws Wezen
Verschriklijk, daar den Mensch geduurig voor zal vrezen,
Maar door u schoone glans van Waereldsche wellust,
Gy 's Menschen-oog verblind, het Ligt werd uytgeblust,
Het lokaas tot de Zond' dat steld gy zoet voor oogen:
Waar door deMensch (eylaas!) zeer deerlijk werd bedro-
gen.

Al 't geene wat gy doet, dat is maar ſcheyn-bedrieg,
Dat in een oogenblik als Stof daar heenen vlieg;
U vreugde die geeft pijn, u loon is eeuwig lijden,
Een yſſelijk geſchrey, in plaatze van verblijden.
Hierom elk Moeders-kind bedenke wat hy doet,
Op dat de Helſche plaag hem namaals niet gemoet:
't Onkuyſſche Overſpel dat zijn de booze Netten,
De geyle Luſten zijn de Brakken en de Fretten,
Die 't Wild vaſt Jagen op, en ziet, den Helſchen-gaſ
Is Meeſter van dat Werk, die op het vangen paſt.
O gruwelijke Zond! die niet is te verſchoonen,
Geen Overſpeelder hoord in 't Chriſtenrijk te woonen

Het Vleeſch.

HEt is een ſlegt propooſt, een Kinderlijk beſluyt,
Dat gy u onderwind mijn roem te bluſſchen uyt,
Wat wild gy Godes Straf den Menſch voor oogen ſtelle
Ey zwijgt daar van vry ſtil, de meeſte Chriſt'nen helle
Gelijk een yder weet, na zulk een Medicijn,
Die haar genezen kan van d'alderzwaarſte pijn;
Schoon dat 'er ymand heeft een zwaare Zond bedreve
Het Hoofd, het Opperhoofd die kanze haar vergeven
Hoe zou dit domme Volk hier beter zijn geleerd?
Al is haar Zonde zwaar, z'is haaſt geabzolveerd,
Zy ſtaan vaſt op haar ſtuk, hoe zoud ik deze Menſche
Tot mijne dienſt bekwaam, in blindheyd anders wenſche

Den Geeſt.

OCh! waar den Menſche wijs, en woud hy my verſtaa
Hy zoud' haaſt zijn geleerd, een ander weg te gaa
Maar overmits dat hy van 't Vleeſch hem laat verleyde
En gaat hem trouweloos van zijnen Godt af ſcheyden
Zo is hy gantſch verkeerd in wille en verſtand,
Zijn Herte blijft verſtokt, hy leefd in Zond en ſchan
ô Wee gy Zondig Volk! die tot de ſtom Af-goden,
In deze laatſte Eeuw moetwillig zijt gevloden;

Meyn

Meynd gy den grooten Godt te dienen na u zin;
O Lieve! let hier op, daar steekt wat anders in: (den,
Meynd gy den toorn Godts, die schrikkelijk is t'ontvlie-
Door u Af-godery? 't en zal zo niet geschieden:
Want over zijns Naams Eer is hy een Jaloers Godt,
Die niet verdragen wil, dat ymand hem bespot.
Zijn roem, die Heerlijk is, wil hy geen Af-god geven,
Dat stomme Blokken zijn, die zelver niet en leven,
Die, of men schoon al roept, geen hulp en bieden weer,
Zy zijn van Baals-geslagt, zy hooren nimmermeer:
Maar Godt, die nimmer slaapt, die haastelijk kan hooren,
Komt op het onverziens met een verbolgen tooren,
En slaat met eenen slag het alles onder voet,
Den Af-god, en die geen, die eenig dienst hem doet:
Gelijk gy dit bespeurd aan d'Israelytsche Benden,
Doen zy met volle lust haar na den Af-god wenden,
Als zy een Gouden-kalf aanbaden in haar nood,
Zo werd de Heer Jaloers, hy plaagt haar met de Dood:
Alleen om deze daad, zo zijn in weynig Dagen,
Drie-duyzend door het Zwaerd in Israël verslagen.
Daar is geen Zond zo groot, die dees te boven gaat,
Daar is geen Zond' op Aard', die Gode meerder haat,
Een Hout of Steenen-beeld in plaats van Godt te eeren,
En d'Heylige Schepper zelfs in 't Schepzel te verkeeren,
Dat is verschrikkelijk, een Zond', die niet verschoond,
O Wee al zulk een Land! daar deze Zonde woond.
Ach! laat dog nimmermeer u van die Babels-hoere,
Door nog zo zoet gevley, bedriegelijk vervoere:
Want droefheyd en elend, verschrikking ende vrees,
Benauwtheyd ende smert, komt over alle Vlees,
Die 't grouwelijke Dier vol lasterheyd aanhangen,
Die met een bly geneugt d'onzuyverheyd ontfangen,
Een klaagelijk geween, vernieling en elend,
Komt haar op 't allerzwaarst ontmoeten op het end.
Den Poel, die heftig brand, die staat met open kaken;
Wiens Vlam en heete gloed de Babels-hoer moet smaken.

Met al haar groot gevolg, van Hoog of Laage ftand,
't Zy Boer of Edelman, hy moet na deze Brand,
Diens rook altijd op gaat, daar weening is der Oogen,
Daar alle hoop tot trooft geheel is weg-getoogen.
't Is wonder dat een Menfch dit groot verderf bemind,
Of fchoon de Waarheyd ligt, blijft even ziende blind.
Waakt op, 't is meer als tijd, want Godt die heeft verboden
Op ftraf van 't Eeuwig Vyer, te dienen geen Af-goden.

Het Vleefch.

U Reden die gy doet, die fcheynen wat te zijn:
Maar 't is een kleyn profijt, elk luyftert meeft na mijn
In 's Waerelds Regiment ga ik vaft dommineeren,
't Staat al tot mijnen dienft, ik ben een Heer der Heeren
Ik hebze, die den Twift aanfteeken als een Vyer,
Die Vyandfchap en Haat nog agten voor pleyzier;
En fcheppen ook daar in een wonder groot behagen,
Het is haar hoogfte luft de Twee-dragt na te jagen.
Ik hebze hier en daar, die Secten voeren in,
En houden Muytery voor een zeer groot gewin:
Want by het Heylig Volk daar fpeelen ook al parten,
Het welke dees of die in 't heymelijk doen fmarten,
Hoe gaat het huyden toe, men rooft malkanders Eer:
Door valfche agterklap en diergelijke meer.
Den Menfch die is vervuld met bitter Neydighede,
't Gaat na mijns Herten-wenfch, daar is geen regte Vrede
De Liefd' is lang verdooft, elk paft maar op het zijn,
Of men het Regt wat buygt, als 't maar heeft eenig fchijn
Zijn Broeder zonder fchuld, met Voeten te vertreden,
En hem tot in den grond te ftooten zonder reden
Dat is een kunft die my, heeft lange tijd behaagt:
Maar nu vermeerd haar kragt, nu werd zy na-gejaagt,
En waar dit werd gepleegt, by Burger ofte Boeren,
Daar kan de Neyd en Twift behendig haar in voeren,
En Neydigheyd die baard terftond een fterke haat,
Dit is het fondament daar al mijn kragt op ftaat.

Den Geeſt.

AL meynd gy door u roem de Deugd te overſtelpen,
'tZal anders met u gaan: u poghen zal niet helpen,
Of gy op u Practijk en boosheyd u verlaat;
Men zeyd, de Boevery zijn eygen Meeſter ſlaat.
Gy kunt dog niet beſtaan, gy zult haaſt neder vallen,
Al is u aanhang groot, u kragt is niet met allen,
Een Rijk, dat in hem zelfs gedeeld is, kan niet ſtaan,
Het moet al is het ſterk, tot zijnder-tijd vergaan, (ven?
Wat vreugd kan u den Haat, den Twiſt en Twee-dragt ge-
Wat nut brengt u den Neyd en Vyandſchap beneven.
De Sect en Muytery, is 't niet een regte ſmert, (wert?
Die 't Lighaam gantſch doorſteekt, en maakt het al ver-
Voorwaar het is een Peſt, die 't alles gaat bederven,
Die ook den Menſche doet met een bedroeft Hert ſterven:
Want als den Haat en Neyd, den Twee-dragt ende Twiſt,
Na wenſch al lange duurd, ô lieve Vriend! wat is 't?
Wat is al zulk een Strijd? want of men al veele Dagen
Daar in loopt met vermaak, nog eynd'lijk volgt 'er klagen:
Wanneer des Waerelds-vriend waarſchijnelijk beleeft,
Dat hem des Waerelds-zoet met al zijn Vreugd begeeft.
Dan rijſt 'er in het Hert een deerlijk bitter kermen;
't Is op het alderbeſt, ô Godt! wilt my ontfermen.
Dan klaagt men, och! hoe zot heb ik mijn ſchoone tijd
Met Haat en Neyd verkwiſt, ik was daar in verblijd,
Met hertelijk vermaak was ik daar toe genegen:
Maar ach! nu 't my ontvald nu ſta ik heel verlegen,
Nu klaag ik met verdriet, ik zie, ik ben verleyd:
O Heere! u genaad' my Zondaar niet ontzeyd.
O Waereld! hoe ſteekt gy, nu met Vergifte ſteeken,
O Godt! verhoord my dog, 't Hert wil van ſmerte breeken;
O Waereld! hoe hebt gy de Oogen my verblind,
Ach Vader! neemt weer aan my arm verlooren Kind.
O Waereld! vol bedrog, hoe ben ik nu bedroogen,
Nu voel ik 's Waerelds-loon, nu zie ik klaar voor Oogen,

Het eynde van het Vleefch, welk bitter is als Gal,
Wiens Vreugde haaft verkeerd in droevig ongeval;
Ach! zo ik Godts genaad en goedheyd niet mag hooren;
Veel beter waar het my, dat ik noyt was gebooren,
Nu leyd het al ter neer, nu ben ik gantfch ontblood,
En vind aan alle kant my in zeer grooten Nood.
Dus ziet den Armen-menfch hem deerlijk dan verlaten,
Zijn fteunzel dan verdwijnd, zijn Twift en kan niet baten,
't Is alles dan vergeefs, zijn Neyd en booze Haat,
Die is 't, dat eyndelijk dan om zijne Tanden flaat.
Maar ziet de waare vrugt van Eendragt ende Vreden,
Wat brengt zy voor een vreugd in Vlekken ende Steden.
Hoe bloeyd een Republijk, die in de Vrede ftaat,
Den Huysftand werd vervuld met Zegen, ja men gaat
Door Chriftelijke Deugd, malkander dan behagen,
Den Eendragt doet de laft aan alle kant ligt dragen,
De vrugt van Eendragt is zeer aangenaam en zoet,
Een onbeveynsde Vreed' het Volk verheugen doet.
Wat wil ik vorder gaan, ik hoeft niet op te pronken
Mijn zaak door valfche fchijn, en zo den Menfch toe lon-
Om door een zoet gevley, te krygen in het Net (ken,
Die geene, die zijn Hert vaft op de Waereld zet.
Als gy (ô liftig Vleefch!) doet met veel looze treeken,
't En is met my zo niet, de Vrugt zal zelven fpreeken
Van mijn opregte daad: daarom de Waarheyd leyd
Niet in het Woord alleen, maar in d'ervarentheyd.
Gaat tot die geen, die zulks wel hebben ondervonden,
Die klaare Spiegels zijn voor yder t'allen ftonden,
Waar in gefchreven ftaat, dees Les: dat gy u toond
Wel zoet in het begin: maar namaals bitter loond.

Het Vleefch.

AL die de Levery van mijn Veld-teeken dragen,
Die dienen my altoos met hertelijk behagen:
En ziet, dewijl zy my getrouwe Dienaars zijn,
Waar op ik my verlaat, en fpeel de Heyl'ge-fchijn;

Zo

Zo schenk ik nog een gaaf aan deze mijn Trauwanten,
En ga tot mijn profijt zulks in haar Herten planten;
Diens eygenschap bestaat in 't welgebrouwen Nat,
Dat zo den Mensch bevald, dat hy het dierbaar schat,
Waar door ik aardig weet Collegiens op te regten,
En 't Herte van de Mensch zo vast daar aan te hegten,
Dat hy gaat of en aan, ja op bestemde tijd,
Al waar mijn Knapen zijn van herten zeer verblijd;
Daar zuypt men lustig om, met lout're volle Kannen,
Zo lang, tot dat den Buyk werd op den Leest gespannen.
En ondertusschen dit, zo breng ik ook nog met,
Een heerlijk Tijd-verdrijf, een Hemelsche Banket,
Gedisteleerd zeer schoon op veelderley manieren,
O! dat gaat aldermeest mijn Dis nog braaf vercieren;
Want 't is al zulk een Drank die aardig is gemaakt,
Die veele werd gebruykt, en op de Tong wel smaakt,
Daar breng ik dan een Kruyd uyt Indien gekomen,
Dat by het meeste Volk voor goed werd aan genomen,
Waar mede dat men smookt, gelijk den Smit Vulkaan,
Die deze scherpe Rook door Neus en Mond liet gaan.
Met nog meer diergelijk, weet ik mijn Volk te pyen,
En onder mijn banier nog dagelijks te lyen.
Zo dat hem menig Mensch, van Groot en Kleyne-staat,
By Nagt en Dag op dit, Banket hem vinden laat.

Den Geest.

O Vleesch! is dit de lust, is dit de schoone Haven,
Die gy uyt liefde schenkt? ô laci! arme Slaven,
Regt Slaven van het Vleesch, en Bachus Dienaars boos,
Des Zatans Instrument, voor Gode trouweloos. (vlyen
Neen Vleesch, ik hoop, den Mensch die zal hem door u
Niet laten in 't verderf, en in de Zonde lyen:
Want al u zoete vreugd, die gy op Aarde schenkt:
Is niet als kwaad Vergift, dat Ziel en Lighaam krenkt.
Inzonderheyd dit stuk, waar van gy hoog gaat roemen,
Dat welke men te regt dan Bachus-feest mag noemen;

Al waar men Drinkt en klinkt, en mild is by de Kan,
En Rookt, en Smookt, gelijk de Zwarte Bulleman.
Gy schenkt een schoone gaaf, die kost'lijk is te bouwen.
Wat zeg ik; ja een gaaf door Duyvels-list gebrouwen;
O Vleesch! dit is te slegt, hoe listig dat gy zijt,
Het is maar enkel Wind, en vorders niet een mijt.
Dat gy den Mensche meynd zoetvoerig wijs te maken,
Dat Bachus Dronkerny zijn treffelijke zaken,
En dat het is gelijk een Hemelsche-banket:
Men vangt u klaar genoeg hier in u eygen Net.
De Dronkenschap die maakt de Wijzen haast tot Zotten,
Men vind 'er geen respect, de Kinders haar bespotten;
De Dronk beneemd den Mensch zijn Eer en goede Naam,
Schoon of hy is geleerd, hy maakt hem onbekwaam.
En nog behalven dit, z'is Moeder van de Zonden,
Zy baard aan alle kant, zy is als ongebonden, (heyd,
Godts Naam die werd geschend, door sno ligtveerdig-
Van Woorden,die zeer-stout,een Dronkaard heenen zeyd.
Onkuysheyd brengt zy meê:want ziet,dat boos Hoereeren
Dat spruyt meest uyt denDronk,en doet'er veelBoeleeren,
By zulke Snollen, die geduurig daar op gaan,
Die door de Dronkenschap zo menig Mensch verraan,
Die anders niet en doen, als leggen daar op lagen,
Dewelke waardig zijn de Landen uyt te jagen.
En nog beneffens dit, zo voegt hem ook daar by
Dat Dobb'len en Gespeel, die booze Tuysschery,
Waar door men ligt'lijk raakt aan 't Vegten ende Smyten,
Uyt oorzaak dat men wil malkanders leet verwyten.
Zomma, regt uyt gezeyd, den Dronk die is zo kwaad,
Dat zy de oorspronk is, daar d'Ondeugt uyt ontstaat.
Zy smijt het al om verr', zy weet van geen bedaaren:
Wel Wijs is hy; die hem kan voor den Dronk bewaaren,
De Heydens hebben dit geweeten in haar Teyd,
Zy hebben ook dit kwaad voorzigtelijk gemeyd;
Want dit was onder haar een schande boven maten:
Een Christen moet veel meer de Dronk geduurig haten,
Zy

Zy Heydens konden zien, dat door de gulzigheyd,
Den Mensch, al eer hy 't weet, werd in 't verderf geleyd.
O Vleesch! men mag met regt u een Bedrieger noemen:
Maar ik mag in der daad met lof en eere roemen,
Vermits ik aan den Mensch een beter gaaf vereer,
Die hem in deugden voed, tot lof van zijnen Heer:
Een Zonne voor de Ziel, wiens Heerelijke Stralen
Den Mensch geduurig ligt, op dat hy niet zal dwalen
In woeste Wildernis, in duystere Donkerheyd,
Op Wegen die den Mensch tot in der Helle leyd.

Het Vleesch.

DEn Naam, daar gy op steund, is niet veel aan bedreven,
Hy zal (na mijn verstand) u weynig voordeels geven;
Maar steld 't my eens voor, hoe edel en hoe braaf
Dat gy den Tytel noemd van dees u groote gaaf.

Den Geest.

OF gy met Spotterny my heden komt begroeten,
Nogtans ik hou 't daar voor, dat gy zult buyge moeten,
Want 't geen daar ik op bouw is vast van fondament,
Mijn Edele gaaf en werd door Spotten niet geschend.
Den Tytel die zy draagt roemd zelfs haar eygen Faame,
Het is de Matigheyd, dat is haar ouden Naame,
Wiens eygenschap den Mensch in 't minste niet mankeerd,
Maar houd het Lighaam fris, en daar by nog vereerd
Met Schoonheyd van koleur, met kloek en scherpe Zinnen,
Met Hertelijk begeert, om Gode te beminnen.
Dit is die hooge Deugd, die gy altoos veragt;
Wat dunkt u weelig Vleesch, waar is u trotze kragt,
Daar mede dat gy my voor dezen woud verdrukken,
En door u groote hoop my 't Hoofd doen neder bukken?
Zal nu de zotte roem van uwe Dronkerny
Wel magtig kunnen zijn, te kampen tegens my, (den,
ô Neen! want uyt den Dronk daar vloeyen scha en schan-
De Wijsheyd die vergaat, en druypt snel door de handen,

Het

Het Lighaam dat verdwijnd, de kragten nemen af
Het Aanſchijn mis-coleurd, en ziet na 't naare Graf,
DeBoosheyd is gepaard,men vreeſt daar voor geenPlagen,
Daar groeyen op het leſt moetwillige Dood-ſlagen,
En als zy is begaan, dan werd te ſpaad' gezeyd,
Och! hoe koom ik hier toe, den Dronk heeft my verleyd;
Dan is men in de nood, dan gaat het op een klagen,
Dan moet de Sterke-drank de ſchuld alleene dragen.
Maar lieve Menſch gy dwaald, 't is al vergeefs gekalt,
Het is u eygen ſchuld, dat gy in Zonden valt:
Wie is hy, die misbruykt den Drank van Godt gegeven
Tot Lighaams onderhoud, hier in dit tijd'lijk Leven,
Zijt gy die geene niet, die gulzig u vervuld,
Waarom zo geeft gy dan Godts goede Gaaf de ſchuld?
Het is genoeg bekend, waar uyt veel Zond en Schanden,
Van Ouds geſprooten zijn in deze Nederlanden:
Hoe dat het plag te gaan, hoe gulzig dat men Dronk,
Veel Plaatzen daar de Kroeg was even als een Pronk.
Niet verre van de Zee, digt by de Zoute Baaren, (ren,
Daar heeft men 't wel gemerkt, dat veele Dronkaards waa-
Een boos kwaadaardig Volk, meeſt al van brakken aard,
Genegen tot den Drank, die veele Zonden baard;
Hoe heeft het doe gegaan, hoe ging het op een Moorden?
Het was by na in 't wild, veel ongeval men hoorden;
Wat zag men doen in 't Veen, hoe ging 't in Waterland,
De Noorderlandſche Boer was ook een hertig kwant;
Hier hing men Meſſen uyt, daar ging het op een Jagen,
De Boeren waaren dol, zy konden niet verdragen
Het Wel-gebrouwen Vogt, dat vers van Haarlem kwam,
Dat was 't dat haar Verſtand en Zedigheyd benam.
Elk Boer was een Zoldaat, zy Vogten en zy Smeeten,
Zy zaten Nagt en Dag, zy Dronken en zy Kreeten.
Het Mes dat ging in zwang, men ſtak het in de Mouw,
Men trotſte yder een, wie dat maar Vegten wouw,
Den Dood-ſlag was gemeen, men hoorde alle Dagen,
In dees en geen Geweſt, daar was 'er een geſlagen;
'tLand

't Land was geheel ontsteld, veel leefden als een Beest;
Want op den Sabbath-dag dan dronk men aldermeest.
Wie zoud al zulk een doen des Menschen niet mishagen,
Zoud niet een Vroome Ziel met smart daar over klagen?
My dunkt (ô listig Vleesch!) u eygenschap die is
Van Trony heel gelijk als deze Beeltenis.

Ziet hoe de Meeremin haar lieffelijk vertoond,
Maar hoe zy met de Steert bedriegelijken loond:
Den Zeeman staat verzuft, heeft Schip en Goed verlooren,
Haar valsche Melody kon haar te zeer bekooren;
Dit is u regte kunst, gy speeld zeer wonder zoet:
Maar onder aan u Steert daar schuyld de Helsche-gloet:
Dies moet de Eed'le Ziel in 't eynd Schip-breukig lyden,
't Is veer de beste raad, u vreugde te vermyden.

Het

Het Vleesch spreekt by hem zelven.

NA dat ik regt bemerk, de zaak hem alzo keerd,
Dat ik wel haast zoud zijn met reden overheerd:
Ik hadde niet gelooft, dat gy (ô Geest!) in 't Strijden,
Zo kloek zoud zijn geweest, en my aan doen zulk lijden,
Maar nu ik dit bevind, zo diend my goeden raad;
Op dat niet t'een'ger tijd mijn Rijk te gronde gaat,
Wel aan, ik weet hier toe nog veelderlye zaken,
Waar mede dat ik zal ten Strijde my op maken,
En na een korten stoot floreeren overal,
Ik zal een Wijzen Geest haast brengen tot een Val:
Nu dan, om deze Kamp kloekmoedig te beginnen,
Zo rust ik my wel toe, om hem te overwinnen:
Maar ben ik al voorzien, om tegen hem te staan,
Die my met gantscher kragt ter neder meynt te slaan?
Dat ik my wel beraad; want zo 't eens werd verlooren,
Dan is 't met my gedaan, in schanden zoud ik smooren.
Ik moet in Redens-konst uytnemend' zijn geleerd,
En door welspreekentheyd my maken lief en weerd:
Wat zeg ik? 't is alzo, in redenkavelingen
Moet ik uytmuntend' zijn, en aardig die voortbringen:
Maar dit is niet met al, dit heeft den Geest gemeen,
En staat met my gelijk in Weetenschap en reen: (ten,
Hoe dan, is raad ten eynd? neen, 'k schep weer nieuwe krag-
Vermits het meeste Volk de Redens-konst ligt agten:
Maar 't is een ander stuk waar op ik my verlaat,
Om dat des Waerelds-vreugd den Mensch voor oogen staat
Om dat hy die geniet, zo laat hy hem verlyen,
En met een slegte Pop gelijk de Kinders pyen:
Ik weet, hy is zo blind, hy ziet niet verder heen,
Als op die Aardsche-vreugd, hy denkt op geen geween,
Ik weet, dat hy 't vermaak, het welk hy ziet voor oogen,
Van zijnder Jonkheyd aan heeft in zijn borst gezogen:
Terstond des Waerelds-lust te hebben na zijn zin,
Dat trekt zo menig Prins en Ridder tot my in:

Maar

Maar had ik 's Waerelds-luſt niet tot mijn Met-gezelle,
Ik was al lang vergaan, ik zoud my ook niet ſtelle
In zulk een zwaar perket, in zulk een ongeval,
't Welk in balance ſtaat, wie of het winnen zal:
Maar hoe, wat twijffel ik, ik zal gewis floreeren,
Daar is niet in de weeg: wie zal my kunnen deeren:
Daarom ik ga ten Strijd als een kloekmoedig Held,
En 't ga my zo als 't wil, ik ruym niet uyt het Veld.

Het Vleeſch ſpreekt wederom tegen den Geeſt.

AL ſchoon dat u bewijs de Waarheyd kan doen blyken,
Zo klaar gelijk den Dag, nog zal ik niet bezwyken,
Mijn eygenſchap die is van zulk een dieren Schat,
Dat al u Redens-konſt in 't minſt daar op niet vat:
Gy roemd veel van de Deugd, en van het loon der Deugde,
Van blijdſchap zonder end, van groote Hemels-vreugde,
Die namaals komen zal: maar wat is dit gezeyd?
Het is nog verre weg, ô al te ſlegt beſcheyd.
Wie weet, of 't in der daad hier na zo breet zal wezen,
Gelijk als gy wel zegt, en als men wel kan lezen:
Maar of het alzo waar, wanneer komt nog die tijd,
Dat in het Paradys den Menſch zal zijn verblijd, (wen,
Zijn Hert bemind veel meer, 't geen dat hy kan aanſchou-
Hy zal 't geen dat hy ziet veel koſtelijker houwen:
Daarom mijn waardigheyd treft u verr' over 't Hoofd,
Mijn daadelijke vreugd de hoope gantſch verdooft,
Om dat des Waerelds-luſt ſtaat voor de Menſche open,
Zo zoekt elk zijn vermaak, elk tragt daar in te loopen:
Want yders zinn'lijkheyd zeer aangenaam en zoet,
Die vind men op de Aard' met volle overvloed.
Ik zal hier op een ry, de meeſte gaan verhalen,
Komt laat u Geeſtig-oog omtrent mijn Reden dalen:
Zo zult gy-lieden zien mijn kragt aan alle kant,
Dat ik een Heere ben, ook in dit Nederland.
Wie Geld en Goed bemind, wie Spaarzaam is genegen,
Wie dat een Gierigaard is, voor hem zijn veele wegen:

Den

Den Armen geeft hy niet, maar houd het in de Kas,
En gaard al meerder op, en denkt, of 't kwam te pas:
Hy durft by wijlen schier van 't Overschot niet Eeten,
Tot 's Lighaams onderhoud, nogtans hy wil 't niet weeten:
Maar noemd het Matigheyd, want hier steekt waarlijk in
Zijns Herten zinlijkheyd, door een vernoegde zin.
Nog zijn der neffens dit veel wonder gauwe treeken,
Waar door den Eygen-baat zeer liftig kan uyt breeken,
En komt heel wel te pas die niet zo Rijk en zijn,
Als voor het oog vertoond, in d'uytterlijke schijn,
Uyt oorzaak dat haar Staat, die zy geduurig houwen:
Is meer dan als gemeen, dat veele doet benouwen:
Die zeg ik, weeten ook terstond wel goeden raat,
De Waereldsche practijk haar straks tot dienste staat,
Want in de Koopmanschap daar kan men ligt bedriegen,
't Zy door vervalste Waar, of door behendig Liegen,
Het zy door kleyne Wigt, door valsche El of Maat,
Dat anders niet en strekt dan als tot eygen-baat..
Dit is terstond een Vrugt, die veel kan profiteeren,
Waar na een Gierig Hart verlangt met groot begeeren.
Die Gulzigheyd bemind, en leeft in Overdaat,
Die vind al mee zijn Volk, daar hy mee omme gaat,
Die anders niet en doen als houden van het Brassen,
Die op een goeden Roes heel ligt'lijk niet en passen,
En waar een Maaltijd is, daar vind den Gulzigaart
Terstond gelegendheyd, te Drinken dat hy staart,
En gaat hem tot een Lof nog roemende vermeeten,
Dat hy de meeste was van Zuypen ende Vreeten:
En vorder die ook graag de Venus-lust hanteert,
Werd op een korte stond voldaan na zijn begeert.
Gy ziet het immers klaar, dat zelfs de Schoonste Vrouwen,
Haar lieffelijke Schoot niet kunnen zuyver houwen,
En Schoonheyd trekt den Mensch tot Venus jankery,
Waar door hy in zijn zin gelukkig is en bly.
Wie ook tot Agterklap geduurig is genegen;
Het alderminste ding dat kan de Tong bewegen:
Wan-

Wanneer het Hert maar denkt, den Mond die staat be-
Om vaardig te voldoen alzulke zinn'lijkheyd. (reyd,
Zo ymand snappig is, gy zult het zien uytbreeken,
Daar't Herte vol van is, daar zal den Mond af spreeken.
Die geene, die ook zijn tot Hovaardye gezind,
Diens Herte bovenal de Pragt alleen bemind,
Die hebben na haar wensch de kostelijke Waaren,
Ja al het Waerelds-mooy gaan zy by een vergaaren,
En munten zo zeer uyt, dat yder op haar agt,
En ziet op haar Gewaad, of diergelijke Pragt.
Daarom zo gaat den Mensch cieraadig hem op-pronken,
Vermits de Oogen meest op Cierlijkheden lonken:
Nog hebben zy hier by, al wat de Nieuwe-tijd, (vlijd,
Voor vreemde Kleeding brengt, daar tragt men na met
Dan mag het Kleed heel ruym, dan moet 't nauw besneden,
Dan dus, en dan weer zo, zomwijl heel tegens reden:
Ziet, dus werd elk gerieft, elk werd na wensch gediend,
O wat een groot vermaak! heeft hier des Waerelds-vriend;
Wat zijn der op de Aard' ja Duyzend zinn'lijkheden,
En elk werd na zijn lust, terstond gesteld in vreden.
Het is een vaste Pijl, den Mensch die grijpt na 't geen,
Dat hy gevoeld en smaakt, hy denkt, 't is verre heen,
Dat ons den Geest belooft; en nog beneffens dezen,
Zo ziet hy, dat het blijft, gelijk het plag te wezen,
Dat alle ding behoud zijn oude koers en loop.
Vertrekt Waanwijze Geest, voor u is kleyne hoop;
Om tegens my in Strijd kloekmoedig te floreeren,
Gy zult haast zonder roem te rugge moeten keeren.

Den Geest.

WAnneer als in u Woord de Waarheyd regt bestond,
'tIs waar, ik zoud' voor u versmooren in den grond,
Maar nu is in der daad al u gezuykert spreeken
Niet als bedriegery, niet dan als looze treeken.
Wat is 't of gy al dagt op ydele Waerelds-vreugd,
Die haastelijk vergaat in droevig ongeneugt.

Het is, gelijk gy zegt, veel Menschen haar vergaapen,
Maar zulke zijn nog blind, die leggen nog en slaapen
In haar onzuyverheyd: maar ziet eens op den stand
Van die, die vyand zijn van Zonden ende schand,
Die met een reyn gemoed tot haaren Schepper keeren,
Dewelke zijn verligt van d'Opper-heer der Heeren,
Die voelen beter troost, die hebben beter lust
Aan 't Eeuwig als aan 't Aardsch, zy zijn in haar gerust:
Die willen liever zijn in Godes-huys hier boven
Een Wagter aan de Deur, om hem aldaar te loven:
Die willen liever zijn met Moses in 't verdriet,
Dan 's Waerelds-lusten zoet, die haastig gaan te niet;
Met vollen overvloed gebruyken by d'Onvroomen,
Vermits haar Oogen zien, op 't loon dat na zal komen:
Het is een wank'le Brug, die op de Waereld bouwt;
Zy vald al eer men 't gist, gelijk men dat aanschouwt;
Want als den grooten Vorst van Hemel ende Aarde
Maar spreekt, gy zult vergaan, zo leyd dat hoog vermaarde
Ter neder in de Asch: en ziet in korten stoot,
Zo vind dat arme Stof zeer droevig hem ontbloot
Van al 't vermaak, dat gy zo breet hebt gaan verhalen.
En wie op 't Vleesch dan steund, hoe droevig moet hy dwalen,
Dan vind hy, dat den Mensch is als de Bloem des Gras.
Die snel is afgemayt, doen hy op 't schoonste was:
Dan ziet hy dat hem slegts één schaduw heeft bescheenen,
Wiens Heerlijke glants zeer haastig is verdweenen:
En tot een klaar bewijs van 't geen ik heb gezeyd,
Dat dit de waarheyd is, blijkt in d'ervarentheyd:
Maar gy maakt een besluyt, op 't eynde van u Reden,
Gantsch zonder fondament, vol snode Ydelheden,
Slegts op een nietig Woord volkomen gy vertroud:
O dat des Waerelds-loop! zijn oude wezen houd:
O al te slegt propoost! dat my zeer gaat mishagen,
Om dat de goede Godt langmoedig is in 't plagen,
En geeft den armen Mensch, die zondig is, respijt,
Door

Door zijn barmhertigheyd al vry een ruyme tijd;
Zult gy dan zulk een goed tot uwen voordeel trekken,
Als of Godt nimmermeer zijn Hand uyt zoude ſtrekken,
Tot troost al van zijn Volk, en haar zijn Heerlijkheyd
Niet maaken openbaar: ô laat u zijn gezeyd!
Godt zal tot zijnder-tijd gewiſſelijk nog komen:
Dan zal u weelig Vleeſch een ander Lesje droomen,

Met al u ſnood Gebroed, die u Schilt-knapen zijn,
ô Spotters! let wel op, u naakt nog Helſche-pijn,
Verlaat u Spotterny, tot Godt wilt u begeven,
Leerd aan u ondergang, en aan u ſterflijk leven.
Ziet hoe den ſtrengen Vorſt hem als een Held vertoond,
Met zijn Vergifte-pijl, die niemand niet verſchoond!
Geen Konink, Vorſt nog Prins, en mag hy 't Leven ſchenken
Maar ſteekt haar onder voet, als zy daar minſt op denken;
En maakt haar tot een ſtank een ander tot een ſchrik,
Die nog in 't leven is. Och denkt op deze ſtrik!

Die haast den Mensche steld voor d'Opper-heer hier boven
En brengt in 't Paradys, of in den Vyer'gen Oven:
Want alzo zekerlijk als gy hier sterf de Dood,
Alzo zal ook gewis voor yder naakt en blood,
Met grooter Majesteyt den hoogsten Godt verschynen.
Voor wiens Geregt uyt vrees den Zondaar zal verdwynen.
Daar zal hy op zijn Throon als Regt en Souvereyn
Dan zitten, en voor hem zo zullen Groot en Kleyn,
Rijk, Arm, Jong en Oud, daar moeten compareeren,
En voor de Vyerschaar staan van dezen Heer der Heeren.
Och! hoe zal 't daar dan zijn, wat Mensch is nog zo stout
Die hier aan denkt, en niet van Zonden af en houd;
Daar zal dan yder een Godts Stemme moeten hooren,
Dan zal behouden zijn, of Eeuwig gaan verlooren
Den Mensch, na dat hy heeft gedaan, 't zy goed of kwaad,
Och! werd nog huyden wijs, van Zonden dog af staat,
En vald den Heer te voet: want hy is zeer weldadig,
Zeer vriendelijk en goed, barmhertig en genadig.

Het Vleesch.

WEl, zal den Mensch altijd gedenken aan zijn Dood,
Genoegzaam is hy dan van alle vreugd ontbloot.
Dat 's wel een lastig pak, en zwaarlijk om te dragen:
Want ziet, Doods bitterheyd brengt anders niet als klagen.
En zal hy nog daar by benevens zijn Doods pijn
Bedenken, dat 'er zal op 't laast een Oordeel zijn,
Daar hy van yder Woord zal klaarlijk moeten geven
Opregte reekenschap, van al zijn gantsche leven.
Dit is ondragelijk, en al te zwaaren last,
Het welk de zwakken Mensch in 't minste niet en past;
Geen ding zou hem op Aard' vermaakelijk toe schynen,
Hy zou door groot' vrees als Sneeuw op 't Veld verdwynen.

Den Geest.

VOorwaar al zulk een stand dat waar den Mensche goet,
Wie aan de Dood gedenkt geen stoute Zonde doet;

Te

Te regt geschreven staat, gedenken om het Sterven,
(Gelijk 't ook waarheyd is) dat doet de Zonden derven:
Wanneer dan in 't gemeyn het Menschelijk-geslagt,
Geduurig met verstand op 't laatste Oordeel dagt,
Zy zouden 's Waerelds-lust zo vyerig niet na-jagen,
Het waare Hemels-goed zoud' haar veel meer behagen.

Het Vleesch.

WEl hoe! en mag den Mensch des Waerelds-zoetigheyd
Niet hebben tot vermaak; dat waar te veel gezeyd,
Of meynd gy, dat vergeefs de Waereld is geschapen,
En dat den Mensch als Dood zoud' in de Waereld slapen,
Van alle Vreugd berooft, en leven als een Beest,
Die eynd'lijk niet en weet, waar dat hy heeft geweest.

Den Geest.

NEen Vlees gy gaat te veer, men mag des Waerelds-vreugde,
Wel hebben tot vermaak, in Eerbaarheyd en Deugde,
Het regt gebruyk van dien ik noyt en heb veragt;
Gebruykt de Waereld vry, maar u voor 't misbruyk wagt,
Want in het misbruyk leyd de daadelijke Zonden,
Die (als zy is begaan) den Mensch geeft diepe Wonden.

Het Vleesch.

HEt is wel haast gezeyd; misbruykt de Waereld niet,
Daar is geen Mensch op Aard' zo vroom, of dit geschied;
Hy is daar toe te zwak, hy zondigt alle Dagen,
Godt weet het zelven wel, hy zal zo hart niet plagen,
Gelijk als gy wel roept, den Mensch is hem te waard,
Hy heeft zijn eygen Zoon niet voor de Dood gespaard:
En wie dat hem bevind met Zonden overladen,
Door deze Offerhand, zo krijgt hy weer genaden.

Den Geest.

O Gy geslepen Gast, hoe goddeloos geaard
Zijt gy in al u doen, wat Slang heeft u gebaard?

Den ouden Helſchen-draak heeft u dus leeren ſpreeken,
Want dit zijn in der daad des Duyvels looze treeken;
Zomtijds komt hy den Menſch gelijk een Leeuw aan boord,
En zeyd, 't is al vergeefs; want Godt u niet en hoord,
U Zonden zijn te zwaar, Godt zalz' u niet vergeven,
En doet den armen Menſch in deſperaatheyd leven:
Dan ſteld hy wederom Godts goedheyd en genaad,
Zo ruym en liberaal, ja houd daar in geen maat:
En maakt den Menſche wijs, hy mag wel heenen loopen,
Dewijl dat Godts genaad altijd ſtaat voor hem open:
Dus gaat hy ook te werk, en trekt alzo met liſt
Des Duyvels Schoenen aan; maar lieve Vriend gy miſt,
Al is hy u Patroon, nogtans zy u niet paſſen,
Zijn Schoenen zijn te glat, gy zult u zelfs verraſſen;
Ten paſt u niet, dat gy van 't Geeſtelijke ſpreekt,
Waar onder u Fenijn tot uwer ſchade ſteekt:
Ik raad u zwijgt vry ſtil van Goddelijke zaaken,
Zo 't eens komt tot het ſtuk, gy zult haaſt onder raaken;
Want wie maar het begin van 't Hemels heeft geſmaakt,
Die is ſtraks zo beroerd dat hy het alles ſtaakt;
Die weet u Geyle luſt, u Vreugde te veragten,
Zijn hoope die ſtaat vaſt, hy wil 't van Godt verwagten;
Hy agt het alles Drek, hy ſchuwt het Waerelds-kwaad,
Hy ſtrydet als een Held daar tegen met der daad;
Hy bouwt op deze grond, wie Godt opregt wil vreezen,
Die moet geduuriglijk des Waerelds Vyand wezen.

Het Vleeſch.

WEl Geeſt, wel hoe dus trots! my dunkt, al wat gy denkt
Dat zegt gy op 't vuylſt, mijn roem die werd gekrenkt,
Gy raakt my aan het Hoofd met deze harde reden,
Ik zie, gy zoud zeer graag my op den Nekke treden:
Want gy tot zulk een end' het ſpreeken my verbied,
Maar ik veel liever vlugt, eer dit van my geſchied:
Wanneer ik niet en mag na wil en wenſchen ſpreeken,
Zo is het u geen kunſt mijn kragten te verbreeken,

Voor my is dan geen hoop, en ligt zo krijg ik schaad,
Het vlugten is my best, want ik my zo beraad.
Helpt my het Geest'lijk niet, zo raak ik wel ligt onder,
My zelven tot een spot, de Waereld tot een wonder:
Maar eer ik van u schey, zo zeg ik op het lest,
Gy vald my al te wreed, gy zijt voor my een Pest,
Ik mag uyt enkel spijt u Naam niet langer noemen,
Ik zeg, ô vuyle Gast! ik zal u lof niet roemen;
Maar ik zal nog mijn zaak wel geven vry wat schijns;
Hier mede ik vertrek, adieu ik denk het mijns.

Godt boven al.

KLEYN TAFEREELKEN,

Of Vertooninge van het

MISBRUYK der TONGE.

HEt beste dat een Mensche heeft,
Dat uytterlijk aan 't Lighaam leeft,
Waar door de mening van zijn Hert
By yder Mensch geopent wert:
Dat is de Tong, die looze Tong,
Die boos en bits opschut de Long:
Dat is de Tong die altijd relt,
En steeds zijn Even-naasten kwelt.

Agterklappende Tonge.

DIe altoos en geduurig snapt,
En valz'lijk agter Rugge klapt,
Die anders niet als Liegen kan,
En spreeken kwaad van yder Man.
En vorder gaat in 't kort gezeyd,
In ongebonden Godloosheyd:

Al zulk een Tong heeft in zijn Mond
Een Agterklapper vals van grond:
Want als 't niet gaat na zijnen wil,
Zo kan hy ook niet zwygen ſtil:
Wanneer 't die Menſch niet kwalijk gaat,
Op wien hy draagt een ſterken haat;
Voorwaar dan weet hy nog terſtond,
Door Zatans liſt een nieuwen vond.
Dan is zijn Tong zo vol Fenijn,
Als oyt een Adders-tong mag zijn:
Dan ſpreekt hy ook zeer opſtinaat,
Straks van de Vroomen alle kwaat:
Dan heeft men iets van dit of dat
Gehoord, terſtond werd hy beklat,
Den Agterklapper ſtaat bereyd,
Den Slangen-tong veel wonders zeyd,
Hy ſpouwt vaſt uyt veel Vyer en Vlam,
En maakt zijn Even-naaſten gram;
Want door veel Leugens dien hy hoord,
Zo werd hy ook met regt verſtoord.
Den een moet hooren, dat hy heeft,
Door vuyle drift, Onkuys geleeft,
En dat hy heym'lijk is gezien,
Van zulke, ('k weet niet wat voor Lien)
Die met veel Leugens zwanger gaan,
Die zo tot Satans dienſte ſtaan;
Dat of den Menſch onſchuldig is,
Nog geven valſch Getuygenis:
Al is het, dat in zulk een daad
Niet eenen tittel Waarheyd ſtaat:
Nogtans den Klapper even zeer
Berooft zijn Naaſten van zijn Eer.
O Agterklap! ô Snappery!
Wie is 'er voor u Tonge vry?
Wie leeft zo vroom en zo opregt,
Daar noyt uw' Tonge kwaad van zegt?

Al ziet gy ymand, die daar gaat,
In zijn Beroep hier langs de Straat,
En datg' juyst daar na hem groet
Ter stede, daar hy wezen moet:
Al is 't een plaatze, die de Stad
Heeft ingesteld, en eerlijk schat,
U Oordeel staat aanstonds gereet,
Gy zegt al kwaad, eer dat gy 't weet,
En scheld hem voor een Dronkaard uyt,
En maakt alzo een kwaad besluyt:
Och lieve Vriend! dit is verkeerd,
U zelven eens examineerd,
Of gy wel alzo goed bevalt
Als deze, daar u Tong af kalt;
Geen kwaad gerugt brengt op de baan,
Men zoud' wel konnen verder gaan:
Daarom spreekt van geen ander kwaat,
Wie weet, of 't met u beter staat.
Al ziet gy dees of geenen Kwant,
Met ymand gaan, en spreekt geen schand
Nog oneer, dat noyt is gedaan:
Of zal men uyt de Waereld gaan?
En doolen in de Bosschen groen,
Gelijk als d'Heremyten doen?
Op dat als dan geen Klappers-tong
In 't Bosch den Mensche noyt besprong.
ô Neen! mijn Vriend dat waar verkeerd
De reden ons heel anders leerd,
Men hoeft niet in de Wildernis:
Maar dit dunkt my, dat beter is,
Dat yder uyt de Waereld scheyd,
En hem tot waare Deugd bereyd;
En Vyand is, zo lang hy leeft,
Van 't geene, dat hem oorzaak geeft
Tot kwaad doen, ofte eenig schijn,
Dat Zonde, of dat Schand' mag zijn:

O dat was wel een ſchoone zaak!
De Vroomen tot een groot vermaak:
Och! ſtond het hier in zulk een ſtand,
Geen Klapze-tong was meer in 't Land.
Wel op gy Luyaards, die u Tijd
Met Klappen by de Straat verſlijt;
Die op een prik weet over-al
Waar 't School is, daar men Klappen zal:
Komt leerd, hoe kwalijk dat men ſtigt,
Wanneer als gy u eygen pligt;
Niet onderhoud, alzo 't behoord,
Men vaard met Agterklap nog voord:
Voorwaar het is een lelijk werk,
Een groote ſmert in Godes-kerk,
Dat zelve Luyden van fatzoen,
Al zulke Agterklapping doen.

Neydige Tonge.

EYlaas, het is een droeve Teyd,
Daar gaat in zwang veel bitt're Neyd:
Wie gund zijn Naaſten eenig goed,
Al is hy ook zijn eygen Bloed.
Al is de Maagſchap ook zo na,
De Neydigheyd die doet hem ſcha.
De Tonge raaſt, de Tong die bijt,
Uyt Neydigheyd hy hem verwijt,
Al 't geene dat aan hem misſtaat,
Al 't geene dat hy doet of laat.
Is ymand van een kleyn Geſlagt,
De Neydigheyd hem ſtraks veragt,
En zo hy is in korte ſtoot,
Van kleyne ſtaat geworden groot:
Dan ſteekt den Neyd nog aldermeeſt,
En zeyd: wel wat heeft hy geweeſt,
Van waar komt hem zijn Grootsheyd an,
Het ſcheynd, als of hy niemand kan,

Dus weet hy met een looze trek,
Te zeggen alle Mans gebrek:
Zomma, geen Land, geen Stad nog Vlek,
Of Neydigheyd ſpeeld met zijn Bek;
Ja dikwils daar hy niet en hoord,
Digt onder Godes Heylig Woord:
En ſteekt vaſt neydig met zijn Steert,
Zo lang tot dat het ymand deert,
ô Snoode Tong! ô valſche Gaſt!
Die aldermeeſt op Ondeugt paſt;
Die na den Menſch zijn booze raad,
U als een Weerhaan drayen laat.

Spotze Tonge.

DIe u tot Spotternye keerd,
En maakt u overal onweerd,
Die altijd lagt gelijk een Zot,
En houd met yder een de ſpot;
Die over al waar dat hy raakt,
By yder een grimmatzen maakt;
Die noyt geen reden zelver zegt,
Of 't is met Spotterny doorvlegt;
Die als een Nar de Trony ſtaat,
En Guychelt op zijn eygen Praat.
Het welke geen Verſtandig Man
Verdragen ofte lijden kan.
Het is een Werk dat niet en deugd,
Het geeft zijn Meeſter vrugt nog vreugd:
Och! was de Tong na veel haar wenſch,
Ik zeg de Tong, maar meen de Menſch;
Het Spotten was wel haaſt gedaan,
Men zoud een ander weg in gaan.
Indien gy nog wilt zijn geagt,
Ziet dat gy u van Spotten wagt;
Wie hem tot zulk een kwaad begeeft,
Die is niet waardig dat hy leeft;

Dit

Dit is de vrugt, den ſchimp en ſpot,
Die maakt hem Vyand van zijn Godt.
Met regt zo werd dit teere Lid
Geordonneerd een ſtreng gebid;
Op dat het niet zoud' buyten ſlaan,
En ongebonden heenen gaan:
Maar wel tot ſpreeken zijn bereyd,
Dog matig met beſcheydenheyd.

Neuswijzige Tonge.

NIet in het Praaten al te gauw,
Ook niet Neuswyzig al te nauw:
Gelijk als veele die zeer fijn,
Ja al te nauw beſneden zijn;
Die 't minſte ding, hoe kleyn het is,
Ligt houden voor een ergernis:
Die d'Oogen gins en weder ſlaan,
En zien hoe dat d'Habyten ſtaan,
En ziften aan veel leuren zwaar,
Die zy bemerken hier of daar,
Hoewel het in der waarheyd gaat,
Niet buyten regel ofte maat;
Nogtans zy meenen dit gewis,
Dat zulk een doen Religie is:
Haar Reden die gaan Woord aan Woord,
Zo effen, 't is by na accoord,
Men ſpeurt wel in haar ſtadigheyd
Een Geeſt'lijke Hovaardigheyd.
't Is droevig dat het alzo ſtaat,
En dat de Tong dus buyten ſlaat.

Leugenagtige Tonge.

DIe zo by veele werd misbruykt,
Dat hy op 't leſt na Leugens ruykt,
Dat hy wel liegt op eenen Dag,
Veel meerder als de Klokke-ſlag,
En ligtelijk zo veel begaat,
Als hier de Klok in 't Etmaal ſlaat;

Zegt Vriend, hoe zijt gy dus ontsteld,
Of wind gy met u Liegen Geld?
Hoe zijn u Oogen zo verblind;
Dat gy de Leugen-taal bemind.
Wat trekt gy daar voor winning uyt;
My dunkt het is een vreemd besluyt,
Dat u 't Liegen zo behaagt,
Dat gy om haar het alles waagt:
Of doet gy dit om u profijt;
O slegte Bloed! ziet om 't is tijd;
Want gy verliest nog al veel meer;
Gy brengt tot schand' u eygen Eer.
Maar dit is nog de minste daad,
Denkt hoe het met u Ziel dan staat,
Of die niet is in groote Nood,
Of namaals niet de Tweede-dood:
Of u Misdaad zal magtig zijn,
U Ziel te brengen in de pijn.
Daarom staat op gy Menschen-kind,
Geen Leugens u meer onderwind,
Bezwaard u Naasten nimmermeer,
Zo houd gy ook u eygen Eer.

Getrouwe Tonge.

DOg hier meê is de zaak niet goed,
Al is 't dat gy u Tong behoed,
Voor Leugens vals, of diergelijk,
Zy kan ook wezen al te rijk
In 't Spreeken, schoon zy met bescheyd
Van dees of die de Waarheyd zeyd:
Wie dat het doet, 't zy Man of Vrouw,
Voorwaar die Tong is ongetrouw,
Het is bedrog, het is verraad,
Dat d'eene Vriend van d'ander praat;
Want menig Mensch bevonden word,
Die voor zijn Vriend zijn Hert uyt stort
Aan wien hy zijn secreeten zeyd,
En steund op zijn getrouwigheyd:
Maar als die Vriend zijn Trouw vergeet,
En zeyd nog meerder als hy weet:
Dat zijn dan steeken in het Hert,
Het welk tot in de Ziele smert.
Geen beter raad gy oyt verkrijgt,
Als dat gy matig spreekt en zwijgt.
Vald u een goede Vriend ten deel,
Vertrouwt hem wel, maar niet te veel,

Want hy is trouw, hy weet genoeg,
Het Blad wel eertijds omme floeg,
Dat al de Vriendschap ging te niet,
En hy u werde tot verdriet:
Ja tot een Vyand in der daad,
Die van u spreekt het meeste kwaad:
Gelijk als menig dat bezift,
Wanneer als hem een Vriend begift,
Hy ligt tot Agterklap vervalt,
En schandelooze dingen kalt,
Die hy zeer neydig dan vertoond,
En and're met zijn Leugens kroond,
Ha! zulke Helden zijn geagt,
Waar zo? by Lucifers Geslagt,
Die aardig scheynen Vriend te zijn:
Maar spuwen dan daar na fenijn:
Dat zijnze, die men op het best
Beminnen moet, gelijk de Pest;
Want zy genezen alle smert,
Gelijk de Kanker doet by 't Hert;
Zy vreeten in hoe langs hoe meer,
En roven veele van haar Eer,
Wat is 'er menig Laster mond,
Die 't met zijn Tong maakt al te bond,
Die onbetamelijken spreekt,
Waar door den band der Liefde breekt,
Het beste dat tot troost gedijt,
Om alle laster, smaad en spijt,
Zeer ligt te dragen met geduld:
Al lijd gy hier ook zonder schuld;
Dat is, dat Godt u zaak aanschouwt,
En weet hoe dat hy werd benouwt,
Die 't Herte van den Mensch doorziet,
En weet wie schuldig is of niet,
De Leugenaar die moet vergaan,
Zijn eygen Mond die zal hem slaan.
Hierom staat deze Regel vast,
Hebt gy geen schuld, gy lijd geen last.

Godt boven al.

Eynde van het Eerste Deel.

HET

HET TWEEDE DEEL,

Vervattende

De Goedheyd ende Weldaden Godts over den Boetveerdigen.

Psalm 125: 1.

Die op den HEERE vertrouwen, zijn als de Berg Zions, [die] niet en wankeld, [maar] blijft in Eeuwigheyd.

1 Corinth. 15:54, 55, 56, 57.
De Dood is verslonden tot Overwinninge. Dood, waar is uwe Prikkel? Helle, waar is uwe Overwinninge? De Prikkel nu des Doods, is de Zonde: ende de kragt der Zonde is de Wet. Maar Gode zy dank, die ons de Overwinninge geeft door onzen Heere Jesum Christum.

t'AMSTERDAM,

By JOANNES KANNEWET, Boekverkooper in de Nes / in de Gekroonde Jugte Bybel. 1763.

Openb. 3: 6/ 7/ 8/ Etc.

DIe Ooren heeft, die hoore wat de Geest tot de Gemeynte zegt. Ende schrijft aan den Engel der Gemeynte die in Philadelphia is, Dit zegt de Heylige, de Waaragtige, die den Sleutel Davids heeft: die opent, ende niemand en sluyt: ende hy sluyt, ende niemand en opend: Ik weet uwe Werken: ziet, ik hebbe een geopende Deure voor u gegeven, ende niemand en kan die sluyten: want gy hebt kleyne kragt, ende gy hebt mijn Woord bewaard, ende en hebt mijnen Naame niet verloogent. Ziet, ik geve [u eenige] uyt de Synagoge des Zatans, der geene die zeggen datze Jooden zijn, ende en zijn 't niet, maar liegen: ziet, ik zal maaken, dat zy zullen komen, ende aanbidden voor uwe Voeten, ende bekennen dat ik u lief hebbe. Om dat gy het Woord mijner lijdzaamheyd bewaard hebt, zo zal ik ook u bewaaren uyt de Uure der verzoekinge, die over de geheele Waereld komen zal, om te verzoeken die op de Aarde woonen. Ziet, ik kome haastelijk: houd dat gy hebt, op dat niemand uwe Kroone en neme. Die overwind, ik zal hem maaken tot een Pilaar in den Tempel mijns Godts.

Op de Woorden Godts, Genes. 9: 14, 15.

Ende het zal geschieden als ik Wolken over d' Aarde brenge; dat deze Boge zal gezien worden in de Wolken. Dan zal ik gedenken aan mijn Verbond, 't welk is tusschen my, ende tusschen u, ende tusschen alle levendige Ziele van allen Vleesche.

GEen lieffelijker troost en vind men in 't benouwe,
Als Godes lieve gunst, zijn goedheyd ende trouwe,
Want hy, die kragtig is, die 't al Geschapen heeft,
Voor wiens gedugte magt de Aarde schud en beeft,
Die is zeer vriendelijk tot hulpe dan genegen:
Wanneer den Mensche treurd, en staat geheel verlegen,
Vermids men in de Nood kan bidden na den Geest;
Zo vind men Godes gunst op die tijd aldermeest.
Vermids men in de Nood kan bidden met het Herte,
Zo vind men ook genaad' in 't midden van de smerte.
Vermids men in de Nood Godt bid met vyerigheyd;
Zo werd ons wederom genade toebereyd.
Aanschouwd die lange tijd, die Godt had voorgeschre- (ven,
Die Honderd-twintig Jaar heeft tot respijt gegeven,
Tot Boete en bekeer, de Arke werd gebouwd,
Een yder die het hoord, dit voor een Fabel houd:
Daar werd geen reyn Gebed gesproken in die Dagen,
Veel min met vyerigheyd, na Godes welbehagen.
Elk leeft in overdaad, en maakt den Schepper gram,
En denkt niet aan de Straf, voor dat het eynde kwam,
Dat Noach in de Ark ten laatsten is getreden,
Nog heeft men niet aan Godt hertgrondelijk gebeden;
En ziet, om dat de Heer geen bidden heeft gehoord,
Zo vaard hy met de straf regtveerdiglijken voort.
ô Stoute Hovaardy! de Vloed die komt genaken,
Hy regend Nagt en Dag, daar leggen alle zaken,
Daar leyd het over hoop en op een korte stond,
Gaan Menschen ende Vee elendig na den grond;

DeWaereld ſtaat bedekt,men hoord 'er niemand ſpreeken,
Een ſchrikkelijke Vloed, en duurd verſcheyde Weeken,
Men hoord geen Haan-gekray, geen ſchoone Vogel-zank,
Geen zoete Melody, geen lieffelijk geklank. (Bomen,
Men ziet geen Groenten meer, geen Bergen, Bos nog
Nog eenig ſchoon Gebouw, 't is alles weg genomen,
Geen Bloem nog aardig Kruyd, of ander zoet Gewas,
't Scheynd tot den Hemel toe niet anders dan een Plas:
En Noach met zijn Ark drijft midden in de Baaren,
Van alles niet verzien, als nu de Schippers vaaren,
Heeft Anker, Zeyl nog Touw, drijft los aan alle kand,
In zulk een groote Zee, en Water zonder Land,
Een diepte zonder grond. Denkt hoe hy heeft Gebeden,
En Godt om trooſt geſmeekt, en dat met groote reden,
Alzo het voor hem ſcheen, dat Godt vertoorend bleef,
Vermits dat hy zo lang bedroeft op 't Water dreef.
Een Duyfje zend hy uyt, dit zal de Bode wezen,
Op dat het van de Aard' een teyken mogte lezen:
(Gelijk als naderhand ten tweedemaal geſchied,
Alwaar hy voor zijn Oog een klaare teeken ziet.)
Het Duyfje dat is ſnel, en in der yl gevlogen,
Nu hier, en dan weer daar, maar (laci!) 't is bedrogen,
Zijn vliegen is vergeefs, het vind den heelen Dag,
Geen plaatze nog zo kleyn daar het op ruſten mag:
En zonder lang beraad, 't is wederom gekomen,
Hy heeft het met zijn Hand terſtond weer in genomen.
Waar uyt dat Noach nu wel duydelijk verſtaat,
Dat Godt nog met zijn Roed' en met de Straffe ſlaat:
Waar door zijn Herte treurd, geſlagen is vol vreze,
Bid Godt nog ſterker aan als oyt en oyt voor deze,
Dit brengt het leyden meê, wanneer men is ontmand,
Dan roept men aldermeeſt, om trooſt en onderſtand;
Hoe hooger in de Nood, hoe ſterker in Gebeden,
Dan is 't de regte tijd, dan komt den Herder treden,
Dan werd 't onnozel Schaap veel eerder als het meend,
In plaatze van het Kruys een nieuwe Vreugd verleend.

Ziet

Ziet, even in die tijd als Noach was belade
Met angste, hoop en zorg, komt Godt met zijn genade.
De Aarde die werd droog, hy maakt aldaar terstond,
Met Noach zijnen Knegt, een loffelijk Verbond.
Waar van wy in de Lugt het Teeken nog aanschouwe,
't Welk heden ons getuygt Godts overgroote trouwe,
Wel aan, gy Christen-mensch, u Oogen heft om hoog,
En leerd met eerbaarheyd, u pligt uyt deze Boog.
Dit is een vast Verbond, waar aan Godt wil gedenken,
Dat hy de Aard' niet meer met Water-vloed zal krenken:
Daarom wie dat gy zijt, gedenkt met vreugd hier aan,
Zo vaak als gy de Boog ziet in de Wolken staan,
Het is u tot een troost, in droefheyd ende lijden,
Vreest Godt, als Noach deê, zo zult gy u verblijden.

Genes. 8: 13, 14, &c. *Ende het geschiede in het Zes-honderdste ende eerste Jaar, in de eerste [Maand] op den eersten der zelver Maand, dat de Wateren droogden van boven der Aarde; Doe deede Noach het Dekzel der Arke af, ende zag toe, ende ziet, den Aardbodem was gedroogt. Ende in de tweede Maand, op den Zeven-en-twintigsten Dag der Maand, was de Aarde opgedroogt. Doe sprak Godt tot Noach, zeggende; Gaat uyt de Arke; gy, ende uwe Huysvrouwe, ende uwe Zoonen ende de Wyven uwer Zoonen met u. Al het Gedierte, dat met u is, van allen Vleesche, aan Gevogelte, ende aan Vee, ende aan al 't kruypende Gedierte, dat op de Aarde kruypt, doet met u uyt gaan; ende dat zy overvloedelik voorteelen op der Aarde, ende vrugtbaar zijn, en vermenigvuldigen op der Aarde.*

Vers 21, 22. *Ende de Heere rook dien lieffelijken Reuk, ende de Heere zeyde in zijn Herte, Ik en zal voortaan den Aardbodem niet Vervloeken, om des Menschen wille, want 't gedigtzel van 's Menschen Herte is boos van zijner Jeugd aan; ende ik en zal voortaan niet meer al het levende slaan, gelijk als ik gedaan hebbe. Voortaan alle de Dagen der Aarde, en zullen Zayinge, ende Oogst, ende Koude, ende Hitte, ende Zomer, ende Winter, ende Dag, ende Nagt, niet op houden.*

Op de Woorden Mose, Exod. 34: 6.

HEERE HEERE, Godt, barmhertig ende genadig: lankmoedig ende groot van weldadigheyd ende waarheyd.

HEt hoogste goed dat ons den Schepper heeft gegeven,
Waar door wy wederom in zijn genade leven,
Dat is de groote liefd' van zijn barmhertigheyd,
Die ons in 't Eedens Hof van Godt is toegezeyd:
Gelijk geschreven staat, een Held die zal op ryzen,
Het Zaad der Vrouwen zal de Slang zijn Kop verbryzen,
Een Held die magtig is, diens Hart van liefde brand,
Een Koninklijke Vorst, ons tot een onderstand,
In wien de liefde Godts volkomen is besloten,
Door welke Godts genaad' op ons werd uyt gegoten.
ô Onvertzaagden Held, die ons den Weg bereyd,
U zy alleen den prijs tot in der Eeuwigheyd;
Gy doet de Morgen-star in onze Harten lugten,
Zo dat wy voor de Dood nog voor de Hel niet vlugten,
Gy zijt die ons bewaard al voor het Helsch fenijn.
Gy doet de Zaligheyd de Vroomen zeker zijn.
ô Heer! wy roepen uyt, want gy zijt zeer weldadig,
Barmhertig, vol van trouw, lankmoedig en genadig.

Genes. 3: 14, 15 &c. *Doe zeyde de HEERE Godt tot die Slange: Dewijle gy dit gedaan hebt, zo zijt gy Vervloekt boven al het Vee, ende boven al het Gedierte des Velds: op uwen Buyk zult gy gaan, ende Stof zult gy Eeten alle de Dagen uwes Levens. Ende ik zal Vyandschap zetten tusschen u, ende tusschen deze Vrouwe, ende tusschen uwe Zaade, ende tusschen haare Zaade; dat zelve zal u den Kop vermorzelen, ende gy zult het de Verzenen vermorzelen.*

Matth. 21: 5, 6. &c. *Zegget de Dogter Zion; ziet uwe Konink komt [tot] u zagtmoedig gezeten op een Ezelinne, ende een Veulen zijnde een Jonk eener Jokdragende [Ezelinne.] Ende de Discipelen heenen gegaan zijnde, ende gedaan hebbende gelijk Jesus haar bevolen hadde, bragten de Ezelinne, ende het Veulen, ende leyde haare Kleederen op dezelve, ende zetten [hem] daar op. Ende de meeste Schaare spreyden haare Kleederen op den Weg, ende andere hieuwen Takken van de Boomen, ende spreydenze op den Weg. Ende de Schaaren die voor gingen ende volgden, riepen, zeggende, Hosanna den Zoone Davids: gezegend [is] hy die komt in den Naame des Heeren; Hosanna in de hoogste [Hemelen.]*

Op

Op de Woorden Esaia 1: 18.

Al waaren uwe Zonden als Scharlaaken, zy zullen wit worden, als Sneeuw.

HOe diep een armen Mensch in Zonden leyd verzopen,
Nogtans zo staat de deur van Godts genade open:
Want zijn barmhertigheyd is over al bekend,
Al waar dat Zonde is, daar is genaad' omtrent;
Ja daar de Zonde heeft op 't hoogste toe genomen,
Daar is nog meer genaad' van Gode by gekomen.
ô Goddelijke liefd'! die nimmermeer vergaat,
Die als een sterke Rots en onbeweeglijk staat:
Niet om dat wy daar op ons zullen vast betrouwen,
Dat Godt genadig is, schoon wy niet af en houwen
Van Zonden; want alzo werd Godt van ons veragt:
Maar wie op Godt vertrouwd, en hem van Zonden wagt,
Die is hem aangenaam, die werd hier in dit leven,
Door Christum onzen Heer genade toe-geschreven.
Hierom zo weest getroost, wanhoopt tot geenen tijd,
U is genaad' bereyd, zo gy boetveerdig zijt;
Al zijn u Zonden zwaar, wilt in 't Geloof volherden,
Al waaren zy als Bloed, zy zullen Sneeuw-wit werden.

1 Joh. 2: 1, 2. *Mijne Kinderkens, ik Schryve u deze dingen, op dat gy niet en zondiget: ende indien ymand gezondigt heeft, wy hebben eenen voorspraake by den Vader, Jesum Christum den Regtveerdigen. Ende hy is een verzoeninge voor onze Zonden: ende niet alleen voor de onze, maar ook voor [de Zonden] der geheeler Waereld.*

Tit. 2: 11, 12. &c. *Want de zaligmaakende genade Godts is verscheenen allen Menschen: Ende onderwijst ons, dat wy de Godloosheyd ende Waereldsche begeerlijkheden verzaakende, matiglijk, ende regtveerdiglijk, ende Godzaliglijk leven zouden in deze tegenwoordige Waereld: Verwagtende de Zalige hoope, en de verscheyninge der Heerlijkheyd des grooten Godts ende onzes Zaligmaakers Jesu Christi; Die hem zelven voor ons gegeven heeft, op dat hy ons zoude verlossen van alle ongeregtigheyd, ende hem zelven een eygen Volk zoude reynigen, yverig in goede werken.*

Op de Woorden Chrifti, Luc. 23: 43.

Voorwaar zegge ik u, heden zult gy met my in 't Paradijs zijn.

DE Waereld die zeer fchoon en cierlijk ftaat voor oogen,
Heeft menig Menfch (eylaas!) door haare fchijn bedrogen:
Het lok-aas toond zeer zoet, vermits het heerlijk fchijnd:
Maar die het wel beziet, als rook het haaft verdwijnd.
Wie dat de Waereld kend, die zal hem niet vermaaken
Met 's Waerelds ydelheyd: maar zien op 't Hemels-baaken,
Met een verflagen Geeft zal hy tot Chriftum gaan,
Gelijk den Moordenaar heeft aan het Kruys gedaan:
Die door een regt berouw, en leedfchap van zijn Zonden,
Nog in de laatfte Uur genade heeft gevonden.
Die zulk een zoete ftem van Chriftus heeft gehoord,
Wiens Goddelijke Tong uyt fprak dit gulden Woord:
Voorwaar ik zegge u, van nu aan zult gy wezen
Met my in 't Paradijs. ô Goedheyd hoog geprezen!
Die 't Herte van den Menfch volkomentlijk verblijd.
ô Treed nog huyden toe! gy die beladen zijt:
Want ziet, u Heyland ftaat met uytgeftrekte Armen:
Wie dat Boetveerdig is, die wil hy nog ontfarmen.

1 Joh. 2: 15, 16, 17. *Ende en hebt de Waereld niet lief, nog 't geene in de Waereld is, zo ymand de Waereld lief heeft, de liefde des Vaders en is niet in hem. Want al dat in de Waereld is, [namelijk,] de begeerlikheyd des Vleefches, ende de begeerlikheyd der Oogen, ende de grootsheyd des levens, en is niet uyt den Vader, maar is uyt de Waereld. Ende de Waereld gaat voorby, ende haare begeerlikheyd: maar die den wille Godts doet, blijft in der Eeuwigheyt.*

Joh. 12: 44, &c. *Ende Jefus riep, ende zeyde, Die in my gelooft, en gelooft in my niet, maar in den geenen die my gezonden heeft. Ende die my ziet, die ziet den geenen die my gezonden heeft. Ik ben een Ligt in de Waereld gekomen, op dat een ygelijk die in my gelooft, in de duyfterniffe niet en blyve. Ende indien ymand mijne Woorden gehoord, en niet gelooft en zal hebben, ik en oordeele hem niet. Want ik en ben niet gekomen op dat ik de Waereld oordeele, maar op dat ik de Waereld Zalig maake.*

Op

Op de Woorden Petri, 2 Petr. 2: 9.

Zo weet deHeere de Godzalige uyt de verzoekinge te verlossen.

Ende Matth. 11: 18.

Komt herwaards tot my alle die vermoeyd ende belast zijt; ik zal u ruste geven.

AL wat den Schepper doet, dat moet het Schepzel pryzen,
Geen Menschelijk vernuft behoeft hem t'onderwijzen,
Hy is dien grooten Heer, die het alles is bekend,
Geen heymelijke plaats of Godt is daar omtrent;
Hy weet de moede Ziel te troosten in het lijden,
En op het onverzien volkomen te verblijden:
Want hy in d'hoogste Nood, na zijn Almogentheyd,
De zijne onverwagt verlossinge bereyd.
Wanneer de Vroome scheynd van Godt geheel verlaten,
Dan is hy aldernaast met hulpe t'haarder baten,
Dit leerd ons overal de Goddelijke Schrift.
Hoe, zoud' een Christen-ziel niet hebbe sterke drift;
Om op zijn Scheppers kragt volkomen te betrouwen,
Op zijn Barmhertigheyd Ziels Zaligheyd te bouwen,
Want Christus tot een troost uyt roept, komt al tot my,
Gy die beladen zijt met Zonden slaverny;
Ik zal u dorre Ziel verkwikken ende laven,
U Hert zal zijn vervuld met Geestelijke gaven.

Matth. 8: 23, 24 &c. *Ende als hy in 't Schip gegaan was, zijn hem zijne Discipelen gevolgt. Ende ziet, daar ontstond een groote onstu'migheyd in de Zee, alzo dat het Schip van de Golven bedekt wierd; dog hy sliep. Ende zijne Discipelen by hem komende, hebben hem opgewekt, zeggende; Heere behoed ons, wy vergaan. Ende hy zeyde tot haar, Wat zijt gy vreesagtig gy Kleyn-geloovige? Doe stond hy op ende bestrafte de Winden, ende de Zee, ende daar wierd groote stilte.*

Hand. 16: 6, 7 &c. *Doe sliep Petrus dien zelven Nagt tusschen twee Krijgsknegten, gebonden met twee Ketenen: ende de Wagt... s voor de Deure bewaarden de Gevangenisse. Ende ziet een Engel des Heeren stond daar, ende een Ligt scheen in de Wooninge, ende slaande de zyde Petri, wekte hy hem op, zeggende, staat haastelijk op. Ende zijne Ketenen vielen af van de Handen, ende de Engel zeyde tot hem, Omgord u, ende bind uwe Schoenzolen aan. Ende hy deede alzo. Ende hy zeyde tot hem, werpt uwen Mantel om, ende volgt my. Ende uytgaande, volgde hy hem.*

Op de Woorden Davids, Psalm 36: 6.

ô HEERE, Uwe goedertierenheyd is [*tot*] *in de Hemelen; Uwe waarheyd tot de bovenste Wolken toe.*

DE goedheyd onzes Godts scheynd boven 't ligt der Zonne;
't Ligt heeft de Duysternis zeer kragtig overwonne,
De straalen van het Ligt die scheynen over al,
Godts goedheyd ziet men klaar hier in dit Jammer-dal.
Waar is den stouten Mensch met zijn hoogmoedig Herte?
Waar is dat trotze Dier, dat ligt vertzaagt in smerte?
Treed uyt gy Aardsche-worm, en schouwd den Hemel aan.
Dit Heerelijk Cieraad dat zal u doen verstaan,
De Wonder-werken Godts, die boven al uyt steeken,
Waar over dat gy zult met groote blijdschap spreeken:
ô Heer! u goedheyd is in 't Waerelds-regiment,
U Goddelijke kragt die werd daar door bekend:
U trouwe gy betoond aan veelderlye Volken,
De Aarde die is vol, zy reykt tot aan de Wolken.

Ephes. 1, 3, 4. *Gezegend zy de Godt ende Vader onzes Heeren Jesu Christi, die ons gezegend heeft met alle Geestelijke Zegeninge in den Hemel in Christo. Gelijk hy ons uytverkooren heeft in hem, voor de grondlegginge der Waereld, op dat wy zoude Heylig en onberispelijk zijn voor hem in de liefde.*

Ps. 19: 1, 2, 3. &c. *De Hemelen vertellen Godts eere, ende 't Uytspanzel verkondigt zijner Handen-werk. De Dag aan den Dag stort overvloediglijk Spraake uyt, ende de Nagt aan den Nagt toond Weetenschap. Geene Spraake, nog geene Woorden zijnder, daar haare Stemme niet en worde gehoord. Haar rigtsnoer gaat uyt over de gantsche Aarde, ende haare redenen aan 't eynde der Waereld; Hy heeft in dezelve een Tente gesteld voor de Zonne. Ende die is als een Bruydegom, uytgaande uyt zijne Slaap-kamer; zy is vrolijk als een Held, om 't pad te loopen. Haaren uytgang is van 't eynde des Hemels, ende haaren ommeloop tot aan de eynde des zelven; ende niets is verborgen voor haare hitte.* Apocal.

Apocal. 14: 13.

Zalig zijn de Doode, die in den Heere sterven.

DE Menschen, die op Aard' hier door malkander zweven
Gelijk de Visschen doen, die in het Water leven;
Den Mensche, die als nu, en nu gelijk als dan,
Gaat zwerven gins en weer, moet eyndelijk hier van:
't Is alles voor een tijd, een tijd is hem gegeven,
Hy mag een kleyne tijd maar op de Aarde leven;
Zijn Aardsche-glans die is met nietigheyd bekleed,
Gelukkig is die Mensch, die Goddelijk besteed
Zijn tijd, en vast vertrouwd met al zijn kragt op Gode,
En uyt een opregt Hert betragtet zijn Gebode.
Die met een regt berouw zijn Heyland valt te voet,
En tot den eynde toe 't geloove blijken doet,
Die zal het Hemelrijk hier na gewis be-erven:
De Dooden Zalig zijn, die in den Heere sterven.

Apoc. 2:25. *Maar 't geene gy hebt, houd dat tot dat ik zal komen. Ende die overwind, ende die mijne werken tot den eynde toe bewaard, ik zal hem magt geven over de Heydenen: Ende hy zalze hoeden met eenen Yzeren staf: zy zullen als Potbakkers-vaaten vermorzeld worden: gelijk ik ook van mijnen Vader ontfangen hebbe. Ende ik zal hem de Morgen-sterre geven. Die Ooren heeft, die hoore wat de Geest tot de Gemeynten zegt.*

Apoc. 7:13. &c. *Ende een uyt de Ouderlingen antwoorde, zeggende tot my; Deze die bekleed zijn met lange witte Kleederen, wie zijn zy, ende van waar zijnze gekomen? Ende ik sprak tot hem, Heere gy weet het. Ende hy zeyde tot my, Deze zijn 't, die uyt de groote verdrukkinge komen; ende zy hebben haare lange Kleederen gewasschen, ende hebben haare lange Kleederen wit gemaakt in het Bloed des Lams. Daarom zijn zy voor den Throon Godts, ende dienen hem Dag en Nagt in zijnen Tempel; ende die op den Throon zit, zal haar overschaduwen.*

Op de Woorden Johannes, 2 Joh. 1: 9.

Die in de Leere Christi blijft, die heeft beyde den Vader en den Zoone.

DEn Goddelijke wil is ons zeer klaar beschreven,
Wel Zalig is dat Volk, die hun daar toe begeven,
Die zo des Heeren Lof uytbreyden t'aller tijd,
Dat zulks tot Godes prijs en roem alleen bedijd,
Hier aan kan yder een Godts Kerk onfeylbaar weeten,
Dit is de regte proef, hier aan kund gy 't afmeeten:
Daar u des Heeren Woord werd zuyverlijk geleerd,
Daar Godt in alles werd volkomentlijk ge-eerd,
Daar 's Menschen kragt en wil met al zijn goede werke
Voor Godt vernederd werd, daar is de Waare Kerke,
Daar 't alles uyt genaad' den Mensch werd toe gezeyd,
Daar breekt de Hovaardy, daar komt de Dankbaarheyd,
Die port geduurig aan, om Godt alleen te eeren.
ô Domme Aardsche Mensch! hoe, kunt gy dit niet leeren,
Godts goedheyd is bekent, zijn Magt is openbaar,
Zijn Waarheyd en zijn Woord ligt als den Dag zo klaar.
Waakt op in deze Eeuw, het zijn de laatste tijden,
Gaat op den regten weg, ziet nimmermeer ter zijden,
Houd u aan Christus Woord, dat is de regte Leer,
Die heeft de Zaligheyd, die strekt tot Godes eer,
Al wie daar in volhard, die vind des Levens Kroone,
Want hy ze beyde heeft den Vader en den Zoone.

Matth. 7: 16, 17. &c. *Aan haare Vrugten zult gyze kennen. Leest men ook Druyve van Doornen, of Vijgen van Distelen? Alzo een yder goede Boom brengt goede Vrugten, ende een kwade Boom brengt voort kwade Vrugten. Een goede Boom en kan geen kwade Vrugten voort brengen, nog een kwade Boom goede Vrugten voort brengen. Een yder Boom, die geen goede Vrugt voort brengt word uytgehouwen ende in 't Vyer geworpen. Zo zult gy dan dezelve aan haare Vrugten kennen.*

Joh. 3: 25, 26 &c *Daar rees dan een vrage uyt de Discipelen Joannis, met de Joden over de Reyninge. Ende zy kwamen tot Joannem, ende zeyden tot hem: Rabbi, die met u was over de Jordaan, welken gy getuygenisse gaaft, ziet die Doopt, ende zy komen alle tot hem. Joannes antwoorde, ende zeyde, een Mensche en kan geen ding aan nemen, zo het hem uyt den Hemel niet gegeven zy. Gy zelve zijt mijne Getuygen, dat ik gezegt hebbe, ik en ben de Christus niet, maar dat ik voor hem heenen uytgezonden ben.*

Op de Woorden Salomons, Prov. 15: 29.

De Heere is verre van de Godlooze: maar het Gebed der Regtveerdigen zal hy verhooren.

DEr Goddeloozen hoop, die hier op Aarden zwevet,
Die ſlimmer als het Vee in gulzigheden levet,
Die met Godts Mogentheyd bedryven haaren ſpot,
Die ook haar eygen Buyk hun maaken tot een Godt,
Die zijn (eylaas!) zeer wijd van Gode afgeſcheyden,
Godt is ook verr' van haar, zy gaan in zulke Weyden,
Daar van den Duyvel zelfs den Opper-herder is,
Die eyndelijk haar ſleept in d'Helſche duyſternis.
Maar beter is het Lot hier namaals van de Vromen,
Die met een reyn gemoed by Godt om hulpe komen,
Schoon haar den Laſter-mond van alle kant bezet,
Zy hebben ander trooſt, zy gaan door haar Gebed,
Tot Godt die hun verhoord: want hy doorziet het Herte,
Hy weet d'onſchuldige te helpen uyt haar Smerte;
Daarom hebt goeden moed, gy die verſchoven zijt,
Al laſterd ymand u als gy onſchuldig lijd,
Geen Agter-klapper zal met zijn Fenijn u ſchaden,
Bid Godt: want hy zal u verhooren uyt genaden.

2 Petr. 4: 12, 13, 14. &c. *Geliefde, en houd u niet vreemt over de hitte [der verdrukkinge] onder u, die u geſchied tot verzoekinge, als of u [iet] vreemds over kwame: Maar gelijk gy gemeynſchap hebt aan het Lijden Chriſti, [alzo] verblijd u, op dat gy ook in de openbaaringe zijner Heerlijkheyd u moogt verblijden ende verheugen. Indien gy geſmadigt word om den Naame Chriſti, zo zijt gy Zalig; want de Geeſt der Heerlijkheyd, ende [de Geeſt] Godts ruſt op u.*

2 Petri 2: 9, 10. &c. *Zo weet de Heere de Godzalige uyt de Verzoekinge te verloſſen, ende de Onregtveerdige te bewaaren tot den Dag des Oordeels, om geſtraft te worde. Maar allermeeſt de geene die na 't Vleeſch in onreyne begeerlijkheyd wandelen, ende de heerſchappye veragten: die ſtout zijn haar zelven behagen, ende die de Heerlijkheden niet ſchroomen te laſteren.*

Op

Op de Woorden Christi, Matth. 24: 13.

Maar wie volharden zal tot den eynde, die zal Zalig worden.

HEt Hemels-firmament, vercierd van Godt met Ligten,
Dat is een Open-boek, om yder t'onderrigten,
't Ligt is zeer wonderbaar elk aan zijn oord gesteld,
Het welk Godts Mogentheyd geduurig ons verteld.
Zo ook, gy die Godt vreest, verteld zijn groote daden,
Versmaad al wat zijn eer kan krenken ofte schaden.
Ziet, hoe aan 't Firmament de Sterren, Zon en Maan,
Gehoorzaam op Godts Woord, elk in zijn order gaan.
Zo moet gy ook aan Godt gehoorzaamheyd bewyzen,
En hem door 't goede werk voor al de Waereld pryzen.
Het Hemels-ligt dat is bekwaam voor alle Man,
Elk werd daar door verligt, wie 't ligt aanschouwen kan:
Bemind gy 't waare Ligt, Godt zal u Ziel genezen,
Zo gy volstandig blijft, zo zult gy Zalig wezen.

Jacob. 1: 12, 13, 14. *Zalig is de Man, die verzoekinge verdraagt; want als hy beproeft zal geweest zijn, zo zal hy de Kroone des Levens ontfangen, welke de Heere belooft heeft den geenen die hem lief hebben. Niemand als hy verzogt word, en zegge, ik worde van Godt verzogt; want Godt en kan niet verzogt worden met 't kwade, ende hy zelve en verzoekt niemand. Maar een ygelijk word verzogt, als hy van zijne eygene begeerlijkheyd af-getrokken ende verlokt word.*

1 Cor. 3: 11, 12. &c. *Want niemand kan een ander fondament leggen dan 't geene gelegt is, welke is Jesus Christus. Ende indien ymand op dit Fondament bouwd, Goud, Zilver, kostelijke Steenen, Hout, Hoy, Stoppelen. Een ygelijks Werk zal openbaar worden; want de Dag zal het verklaaren; dewijle het door Vyer ontdekt word; ende hoedanig een ygelijks Werk is, zal het Vyer beproeven. Zo ymands Werk blijft, dat hy daar op Gebouwd heeft, die zal loon ontfangen.*

Op de Woorden Jeremia 31: 16.

Zo zeyd de HEERE, Bedwingt uwe Stemme van geween, ende uwe Oogen van Traanen: want daar is loon voor uwen Arbeyd, spreekt de HEERE.

HEt is een schoonen troost op Aarden voor de Vromen,
Dat waarlijk in der daad haar loon hier na zal komen:
Want Godt met groote kragt, en zijn regtvaardigheyd,
Zal maken Hoofd voor Hoofd in 't laast een onderscheyd;
Wanneer des Waerelds Oogst ten vollen rijp zal wezen,
Dan zal de Vorst uyt gaan, die zal zijn Dorsch-vloer lezen,
Die zal zeer wonderbaar ordentlijk scheyden af,
Het Goede van het Kwaad, het Kooren van het Kaf,
En zal het snoode Kaf, vol Zonden en vol schanden,
Regtveerdig ende strang met eeuwig Vyer verbranden.
Wel op, gy die nu treurd, die nu verschoven zijt,
Houd op van u geschrey, in Gode u verblijd.
Hy zal u trooster zijn, u Arbeyd zal hy loonen,
Hy zal met Zaligheyd u uyt genaden kroonen.

Matth. 25: 31, 32, 33. *Ende wanneer de Zoone des Menschen komen zal in zijne Heerlijkheyd, ende alle de Heylige Engelen met hem, dan zal hy zitten op den Throon zijner Heerlijkheyd. Ende voor hem zullen alle de Volkeren vergaderd worden, ende hy zalze van malkanderen scheyden, gelijk de Herder de Schaapen van de Bokken scheydet. Ende hy zal de Schaapen ter Regter* [*hand*] *zetten, maar de Bokken tot* [*zijner*] *Slinker* [*hand.*]

Matth. 5: 11, 12, 13. *Zalig zijt gy als u* [*de Menschen*] *smaden, ende vervolgen, ende liegende alle kwaad tegen u spreeken; om mijnent wille. Verblijd ende verheugd* [*u,*] *want uwen loon* [*is*] *groot in de Hemelen: want alzo hebben zy vervolgt de Propheeten, die voor u* [*geweest zijn.*] *Gy zijt het Zout der Aarde; indien nu het Zout smaakeloos word, waar mede zal* [*het*] *gezouten worden.*

Op

Op de Woorden Luce 2: 10.

Ik verkondige u-lieden groote blijdſchap, die alle den Volke wezen zal.

WAt zal den Menſch aan Godt tot een Verloſſing geven,
Op dat zijn Ziel hier na mag eeuwig vrolijk leven;
Zal hy zijn Rijke Schat, de Vrugten van zijn Land,
Opdragen aan zijn Heer, hem tot een Offerhand;
Of zal hy voor zijn Ziel zijn Eerſt-gebooren Zoone
Op-offeren, dat Godt met Zaligheyd hem Kroone;
Of zal hy hier en daar uytvinden eenen Vriend,
Die hem verzoend; ô Neen! want Godt is niet gediend
Met uytterlijke Schat, met Schaapen ofte Oſſen,
Het werk is veel te zwaar, 't kan ons niet verloſſen.
Geen Vaderlijke gunſt, geen Broederſchap zo waard,
Die ons bevryden kan, of Godes Vriend verklaard.
Maar beter Offerhand is ons van Godt den Vader
Geſchonken, die ons brengt de Zaligheyd veel nader,
Als oyt van aanbegin, d'Af-beelding heeft gedaan:
De ſchaduw, heeft een eynd, komt laat ons heenen gaan,
Het Heylig Hemels-heyr dat is van Godt gezonden,
Om ons de Zaligheyd met blijdſchap te verkonden,
Dat wy van Slaverny, van Helle, Dood en Pijn,
Door deze Offerhand verloſſet zullen zijn.
ô Wonderlijke daad! Lof zy u Godt Almagtig,
Dat gy aan u genaad', ons allen maakt deelagtig.

Matth. 16: 26, 27. *Want wat batet een Menſche, zo hy de geheele Waereld gewind, ende lijd ſchade zijner Ziele? Of wat zal een Menſche geven, tot loſſinge van zijne Ziele? Want de Zoone des Menſchen zal komen in de Heerlijkheyd zijns Vaders met zijne Engelen, ende als dan zal hy een ygelik vergelden na zijn doen.*

Joh. 1: 14, 15 &c. *Ende het Woord is Vleeſch geworden, ende heeft onder ons gewoond (ende wy hebben zijne Heerlikheyd aanſchouwd, eene Heerlijkheyd als des Eenig. gebooreneu van den Vader) vol van genade ende waarheyd. Joannes getuygt van hem, ende heeft geroepen, zeggende; Deze was 't van welken ik zeydè, die na my komt, is voor my geworden, want hy was eer dan ik. Ende uyt zijne volheyd hebben wy alle ontfangen, ook genade voor genade. Want de Wet is door Moſem gegeven, de genade ende de Waarheyd is door Jeſum Chriſtum geworden.*

Op de Woorden Davids, Psalm 47: 6, 7.
Godt vaard op met gejuyg, de Heere met geklank der Bazuyne.
Psalm-zinget Gode, Psalm-zinget onzen Koning.

HOe grooter dat een Prins van Rijkdom is en Staaten,
Hoe vaster dat zijn Volk op hem haar mag verlaaten,
Wanneer als zulk een Vorst getrouw is tot der Dood,
Zo is hy voor zijn Volk een Trooster in den Nood.
De minste van zijn Rijk zal hem met Lof vereeren;
Wel aan (ô Christen-ziel!) den grooten Heer der Heeren,
Die Eeuwiglijk Regeerd, wiens Magt dat niet bezwijkt,
Geeft die de hoogste Lof: want uyt zijn Daaden blijkt,
Zijn Liefde ende Trouw, zijn goedheyd boven maaten,
Want hy om onzent wil den Hemel heeft verlaaten,
En is een weynig tijds in minder Staat geweest,
Als die, die voor zijn Throon geduurig staan bevreest.
Nogtans is hy een Vorst, die niemand is gelijke,
Hy heeft in Eeuwigheyd een Hemels Koninkrijke.
Door hem zijn wy verzoend en van den Vloek bevryd.
Gy alle, die Godt vreest, in Gode u verblijd.
Den klager d'helsche Draak, kan ons niet meer bezwaaren:
Want Godt tot onzen troost, is Heerlijk Op-gevaaren,
En zal ook nemen op, die vast op hem vertrouwt,
In d'Hemels-melody, die nimmer op en hout:
Daar zal het Heylig Choor in deze Gulde-wooning,
Met stemmen roepen uyt: Lof-zinget onzen Koning.

Hand. 1: 9, 10, 11. *Ende als hy dit gezegt hadde, wierd hy Op-genomen daar zy het zagen, ende een Wolke nam hem weg van haare Oogen. Ende alzo zy haare Oogen na den Hemel hielden terwijle hy heenen voer, ziet twee Mannen stonden by haar in witte Kleedinge; Welke ook zeyden: Gy Galileesche Mannen, wat staat gy ende ziet na den Hemel? Deze Jesus, die van u op-genomen is in den Hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gy hem na den Hemel hebbet zien heenen vaare.*

Joh. 14: 1, 2, 3. *Uw' Herte en worde niet ontroerd: gy-lieden gelooft in Godt, gelooft ook in my. In het Huys mijns Vaders zijn veele Wooningen: anderzints zo zoude ik het u gezegt hebben: ik ga heenen om u Plaatze te bereyden. Ende zo wanneer ik heenen zal gegaan zijn, ende u Plaatze zal bereyd hebben, zo kome ik weder, &c.*

Op

Op de Woorden Christi, Matth. 25: 34.

Komt gy gezegende mijns Vaders, be-erft dat Koninkrijk, het welk u bereyd is van de grondlegginge der Waereld.

WAar is 'er ymand oyt zo kloek op Aard' gevonden,
Die Godes groote Magt of Wijsheyd kan doorgron-
Het nauwste onderzoek dat ymand heeft gedaan, (den?
Om Godts verborgentheyd natuurlijk te verstaan,
Dat is zo dwaas geweest, (hoe schoon 't scheen te blinken)
Als of een Kind de Zee woud' in zijn Lighaam drinken.
Hierom zo roept met regt d'Apostel Paulus uyt,
ô Diepe rijkdom Godts, wie weet van zijn besluyt!
Wie heeft des Heeren zin bekend voor 's Waerelds gron-
Wie heeft 'er tot zijn raad een tittel by gevonden? (den?
Godts Dienaars hebben ons zo veel daar van gezeyd,
Als even nodig is tot onzer Zaligheyd.
Weg dan Hovaardigheyd, die tot den Hemel binnen,
Wild gaan met u verstand, gy kund geen Zielen winnen,
Door al te hooge drift, wat tragt gy na die Dag,
Die Godt verborgen houd, en niemand weeten mag;
En hoe veel datter zijn, die door de Poorte dringen,
Die nauw is ende eng, en diergelijke dingen,
Het is maar tijd verdrijf, 't is zottelijk gedaan.
Doet gy na Christus Woord, op dat gy moogt bestaan
Voor 't Goddelijke Regt, dat gy als dan meugt hooren
De lieffelijke Stem met al de Uytverkooren,
Komt gy Gezegende, bezit in Eeuwigheyd
Het Hemels Paradijs, dat voor u is bereyd:
Want in mijn Koninkrijk daar zult gy Triumpheeren,
En altijd vrolijk zijn voor 't Aangezigt des Heeren.

2 Tim. 2: 22, 23, 24. *Maar vlied de begeerlijkheden der Jonkheyd: ende jaagt na Regtveerdigheyd, Geloove, Liefde, Vreede met de geene die den Heere aanroepen uyt een reyn Herte. Ende verwerpt de vragen, die dwaas ende zonder Leeringe zijn, weetende datze twistingen voort brengen. Ende een Dienstknegt des Heeren en moet niet twisten, maar vriendelijk zijn tegen alle, bekwaam om te leeren, [ende] die de Kwade kan verdragen.*

VER-

V E R V O L G,

Van de goedheyd ende weldaden Godts over den Boetveerdigen.

Jacob werd van Godt met Rijkdom gezegend.

DEn alleen Wijzen Godt, den grooten Heer der Heeren,
Die Hemel ende Aard' kan wonderlijk regeeren,
Wiens Goddelijke magt, en Heerlijkheyd bestaat
In eeuwig zonder eynd', dat nimmermeer vergaat,
Die zelfs de volheyd is met vrugten overladen,
Die alle zoete lust en heerlijke daden
Gelijk een Rijke-stroom geduurig tot ons brenkt,
En zonder na-verwijt mildadig aan ons schenkt:
Die zy voor eerst gezeyd, van u en my te zamen,
Lof, eer en dankbaarheyd, in eeuwigheden, Amen.
Vermits hy aan den Mensch, die Aarde is en Stof,
Zijn mildigheyd betoond, zo keerd hem alle lof
Tot Godt, die goedertier, ons nog beneffens 't Leven,
Heeft alles in de Hand, en tot een Spijs gegeven,
Die ons met Rijkdom vuld, in volle overvloed;
Hy is die rijke Godt die ons dit alles doet.
Dit heeft den vroomen Man, den Jacob ondervonden,
Die uyt zijn Vaders-huys tot Laban is gezonden
Maar enkel met een Staf, en zonder Rijkdom meer,
En is in korte tijd geworden als een Heer.
Die in de koude Nagt, die in de heete Dagen,
Ging dwalen met het Vee, en moest zijn Leven wagen,
En stellen in gevaar, van eenig Wild-gediert,
Dat ind' Duysternis omtrent de Kudde zwiert,
Die dik en menigmaal het Loon, by hem bedongen,
Niet zuyver en verkrijgt: maar van zijn Oom gedwongen,
Tot dienst voor hem alleen, en dat zo lange tijd,
Waar door hy op het Veld veel Hitt' en Koude lijd.
Die om een zoete Maagd, wel veertien Jaaren dienden,
En werde nog beneyd van al zijn naaste Vrienden,
Waar dat hem Jacob keerd, het Aangezigt dat staat
Van Laban niet als 't plag, hy werd van hem gehaat,

Hy is hem wonder ſtuurs, in alle zaken tegen:
Des even niet te min des Heeren rijken Zegen,
Die houd zijn ouden gang, en neemt geen ander wijk,
Dus werd den goeden Man in korte Jaaren Rijk:
Zijn Schapen nemen toe, het vloeyd aan alle zeyden.
Dit is een zoete Les, voor ons in deze teyden,
Dat niemand om het Aardſch hem al te zeer bedroeft,
Schoon hy een kleyne-tijd van Gode werd beproeft,
En weynig is verzien met tijdelijke Have:
Dat hy op Aarde is als een geringe Slave:
Dat hy aan alle kant in kommerniſſe leeft,
In kwelling en verdriet, om dat hy weynig heeft:
Des Heeren milde-hand die kan het haaſt verkeeren,
Ook zelve, daar niet is, de Goederen vermeeren;
Kan geven Rijke Schat, daar niemand het vermoet,
En na veel Slaverny weer rijkelijk verzoet.
Die ook in Hoogen-ſtaat en Rijkdom is gezeten,
Die moet die zoete Les, ook meê tot leering weeten,
Dat hy voorzigtig leeft, dat niemand hem verſtout,
Te ſteunen op zijn Goed, of Rijkdom hem vertrout.
Men vind een Gulden-ſpreuk, Godt gaf en nam het weder;
Het Goedje dat ſtuyft weg, gelijk een ligte Veder.
Dit heeft den vroomen Job zo bitterlijk geſmaakt,
't Is beter niet geroemt, als eer men onder raakt.

Geneſ. 31: 1, 2, 3, &c. *Doe hoorde hy de woorden der Zoonen Labans, zeggende: Jacob heeft genomen alles wat onzes Vaders was: ende van 't geene dat onzes Vaders was, heeft hy alle deze Heerlijkheyd gemaakt. Jacob zag ook het Aangezigte Labans aan: ende ziet, dat en was tegen hem niet als giſteren [ende] eergiſteren. Ende de HEERE zeyde tot Jacob: Keerd weder tot het Land uwer Vaderen, ende tot uwe Maagſchap: ende ik zal met u zijn. Doe zond Jacob heenen, ende riep Rachel, ende Lea, op het Veld tot zijne Kudde. Ende hy zeyde tot haar: Ik zie u Vaders Aangezigte, dat het tegens my niet en is, als giſteren [ende] eergiſteren: dog de Godt mijns Vaders is by my geweeſt. Ende gy-lieden weetet: dat ik met alle mijne magt uwen Vader gediend hebbe.*

Joseph een Heere in Egypten / Spijzigt en behoed zijns Vaders-huys.

ALs voor het zwakke Vleesch geen uytkomst is voorhanden,
Als 't arme Schaapje doold, niet weet waar 't zal belanden;
Wanneer het in een Put vol jammer en verdriet
Moet lijden; en daar na in vreemde Handen ziet:
Wanneer men door het Kruys hem nauwlijks weet te wenden,
Dan weet den Schepper ons, verlossing toe te zenden.
Had Joseph niet gedwaald, was Joseph niet verkogt,
Was Joseph niet in 't Huys van Potiphar gebrogt,
Waar zoud' den Patriarch met al zijn lieve Kind'ren,
Gebleven zijn, doen 't Zaad nu hart begon te mind'ren?
Tot wien had hy gerust, waar had hy heen gekeerd,
Wanneer de Dieren-tijd het alles had verteerd?
Zijn Landen, Huys en Hof, ja zelfs zijn eygen leven,
Had hy om weynig Brood aan Pharao moeten geven.
Had Joseph niet geleeft? den scherpen Hongers-nood
Die had hem anderzins gebragt tot in de Dood:
Maar hy nu tot een Vorst van Godt aldaar gezonden,
Laat aan zijn Vader zelfs zijn groote Staat verkonden.
Hy Spijst het Huys-gezin, de Broeders aan zijn Dis:
Ons heden tot een troost, dat Godt Almagtig is.

Genes. 45: 7, 8, 9. &c. *Dog Godt heeft my voor u-lieder Aangezigte heene gezonden, om u een overblijfzel te stellen op de Aarde, ende om u by 't Leven te behouden door een groote verlossinge. Nu dan, gy hebt my herwaards niet gezonden, maar Godt zelve, die my tot Pharaos Vader gesteld heeft, ende tot eenen Heere over zijn gantsche Huys, ende Regeerder in 't gantsche Land van Egypten Haastet u, ende trekket op tot mijnen Vader, ende zegget tot hem, Alzo zeyd uw' Zoone Joseph. Godt heeft my tot eenen Heere den gantschen Egypten-lande gesteld: komt af tot my, en vertoeft niet. Ende gy zult in den Lande Gozen woonen, ende nae by my wezen, gy, ende uwe Zoonen, ende uwer Zoonen Zoonen, ende uwe Schapen, ende uwe Runderen, ende al wat gy hebt. Ende ik zal u aldaar onderhouden, want daar zullen nog vijf Jaaren des Hongers zijn; op dat gy niet en verarmt, gy, ende u Huys, ende alles wat gy hebt. Ende ziet, uwe Oogen zien 't, ende de Oogen mijnes Broeders Benjamins; dat mijn Mond tot u spreekt. Ende boodschappet mijnen Vader alle mijne Heerlijkheyd in Egypten, ende alles wat gy gezien hebt; ende haastet u, ende brenget mijnen Vader herwaards af.*

Jacob werd in zijn Ouderdom door Joseph heerlijk verblijd.

O Zoon! dewijl ik nu met Oogen mag aanſchouwen
U groote Heerlijkheyd, hoe zoud' ik my onthouwen
Van vreugde? want mijn Hert inwendig is verblijd,
Vermits mijn Oogen zien, dat gy in 't leven zijt:
Ach Zoone! zulk een Prins, dus van Godt op-getogen,
Van blijdſchap drukken my de Traanen uyt mijn Oogen.
Een Heere van het Land, het ſcheynd voor my een Droom,
Dat zulk een groote Vorſt, zeyd (Vader) wellekoom:
Voor wien wy heden ſtaan, voor wien wy neder buygen:
Wiens Princelijk ontzag, u Staat ons doet getuygen.
Mijn Kind, men zeyde my, dat gy verſlonden waard:
Maar Godt, die magtig is, heeft u zo lang geſpaard;
Ons tot een hooge trooſt, in deze droeve Tijden,
Waar in ik my, ô Zoon! volkomen kan verblijden,
En leve nu geruſt, ik ſtel my nu bereyd
Te ſcheyden van de Aard', te gaan in d'Eeuwigheyd.
Had gy hier niet geweeſt, wy hadden moeten ſterven,
Wy zouden deze gunſt aan Pharao niet verwerven.
De Heere zy gedankt, die u alzulk een Magt
Heeft na zijn goede wil gelukkig toe-gebragt,
Waar door gy met een woord, ons kund ten vollen Spijzen.
Komt ziet, ô Christen Menſch! hier kan men klaar bewijzen,
Dat zomtijds in de nood de Kinders zijn een ſtut,
De Ouders tot een trooſt, tot welvaard en tot nut:
Een Kind werd menigmaal tot grooter Staat verheven,
Elk houdze vry in waard', die vroom met Joſeph leven.

Geneſ 46: 28, 29, 30. *Ende hy zond Juda voor zijn Aangezigte heenen tot Joſeph, om voor zijn Aangezigte aanwijzinge te doen na Gozen: ende zy kwamen in het Land Gozen. Doe ſpande Joſeph zijnen Wagen aan, ende toog op, zijnen Vader Iſraël te gemoete na Gozen; ende als hy zig aan hem vertoonde, zo viel hy hem aan zijnen Hals, ende weende lange aan zijnen Hals. Ende Iſraël zeyde tot Joſeph; Dat ik nu ſterve, na dat ik u Aangezigte gezien hebbe, dat gy nog leefd.*

Moses Geboorte / Exod. 2.

EEn Kind, een teere Wigt in Israël gebooren,
Een Kind, van d'eerste uur by Gode uytverkooren,
Een Kind, dat door 't gebod des Konings wierd gebragt
In 't Water, om alzo te Sterven onverwagt
Wiens Leger-plaatze was een Kistken maar van Biezen,
Met Lijm en Pek voorzien, dit moest de Moeder kiezen:
Daar leyd 't onnozel Dier, en drijft vast op genaad',
Daar leyd het in, en schreyd, en weet van goed nog kwaad.
Hier komt by avontuur, een Juffer om te Baden,
Die ziet dit kleyne Wigt, z'ontfangt het in genaden,
Zy, die een Dogter was van Pharao, niet te min
Betoond barmhertigheyd, met toegenegen zin,
Neemt zy dit Kind tot haar, het welk alree moest derven
Zijns Moeders lieve Borst, en eyndelijk daar Sterven;
Maar door des Heeren raad, door Godes wijze Magt,
Werd Mose wederom, zijn Moeder toe-gebragt,
Die 't Kind heeft op-getoogt, kon Liefde aan hem betoone,
Schoon dat hy droeg de Naam van Pharaos Dogters-zoone.

Moses een Leyder van Godts Volk.

ALs Moses in zijn tijd, in 't midden van zijn Jaaren,
Was bezig op het Veld, komt Godt hem openbaaren
Zijn heymelijke Raad; en toond zijn Heerlijkheyd
Hem in den Dooren-bos, daar werd hem opgeleyd
Een Goddelijke last, die Mose doet verschrikken,
Uyt vreeze dat zijn Ziel hier in hem zal verstrikken:
Een last om Godes Volk te voeren uyt het Land,
(Daar Pharos Magt regeerd) door een verheven Hand:
Hier werd dit kleyne Wigt door 't loopen van de Jaaren
Een Baaken en Pylaar, een Leyder van de Schaaren,
En voerd op eenen Dag, door 't Goddelijk bewind,
Zes-honderd-duyzend Man, behalven Vrouw en Kind
Uyt Slaverny, en gaat, door 't Roode-meyr met vreugden,
Zo dat ook Israël haar op den Weg verheugden:
Met Princelijk verstand hy deze Schaar regeerd,
In nood hy voor het Volk by Godt intercideerd;
Hy leyd haar tot den Strijd, en biddet Godt Almagtig
Zy op dit trouw Gebed, verslaan haar Vyand kragtig,
Een yder is bevreest, een yder staat bedugt,
Waar heen het Leger keerd, den Vyand voor haar vlugt,
Zy nemen Steden in, ja gantsche Koninkrijken,
Waar aan Godts groote Magt en Mogendheyd kan blijken.

Exod 3: 7, 8, 9, &c. *Ende de HEERE zeyde, Ik hebbe zeer wel gezien de Verdrukkinge mijnes Volks, 't welk in Egypten is: ende hebbe haar geschrey gehoord van wegen haare Dryvers; want ik hebbe haare smerten bekend. Daarom ben ik neder gekomen, dat ik het verlosse uyt de hand der Egyptenaaren, ende het op-voere uyt dezen Lande, na een goed ende ruym Land, na een Land vloeijende van Melk ende Honig: tot de plaatze der Canaaniten, ende der Hethiten, ende Amoriten, ende der Phereziten, ende der Heviten, ende der Jebusiten. Ende nu, ziet het geschrey der Kinderen Israëls is tot my gekomen: ende ook hebbe ik gezien de verdrukkinge, daar mede de Egyptenaars haar verdrukten. Zo komt nu, ende ik zal u tot Pharao zenden: op dat gy mijn Volk (de Kinderen Israëls) uyt Egypten voeret.*

Moses Sterft.

WAnneer des Levens-draad met Moses liep ten ende,
Zo sprak hy voor het lest nu tot de gantsche Bende,
En zeyd haar als adieu, met Zegen hoog geroemt,
En klam doen op den Berg, die Nebo was genoemt:
Alwaar den grooten Godt hem toonde al de Landen,
Die hy nog Israël zoud' geven in de Handen,
Waar uyt dat hy dat Volk, dat sterk was ende veel;
Zoud' dryven door het Zwaard, hun tot eene Erf-deel;
Hier mede kwam het eynd', en Moses is gestorven,
In stilheyd ende rust, en heeft alzo verworven
Genade by zijn Godt, die voor 't Beloofde-land,
Hem voerd in 't Hemels-hof, steld in volmaakter stand.
Nu is des Heeren-knegt in blijdschap ende vreede,
Geen Mensch en weet zijn Graf tot op den Dag van heden.

Deut. 34: 1, 2, 3, &c. *Doe ging Mose op, uyt de vlakke Velden Moabs na den Berg Nebo, op de hoogte van Pisga, welke regt tegen Jericho over is: ende de HEERE wees hem dat gantsche Land, van Gilead tot Dan toe; Ende het gantsche Naphtali, ende het Land van Ephraim, ende Manasse; ende het gantsche Land van Juda; tot aan de agterste Zee. Ende het Zuyden, ende het effene Veld der Valleye van Jericho, de Palm-stad, tot Zoar toe. Ende de HEERE zeyde tot hem; Dit is 't Land, dat ik Abraham, Isaac, ende Jacob gezworen hebbe, zeggende; Uwen Zaade zal ik het geven: ik heb 't u met uwe Oogen doen zien, maar gy en zult daar heenen niet over gaan. Alzo Sterf Mose, de Knegt des HEEREN, aldaarin den Lande Moabs, na des HEEREN Mond. Ende Hy begroef hem in een Dal, in den Lande Moabs, tegen over Beth-Peor, ende niemand heeft zijn Graf geweeten, tot op dezen Dag.*

Josua tot een Regent in Moses plaatze gesteld.

WAnneer des Heeren-oog draagt zorge voor de Menschen
Wie zouder schoonder zaak hier in dit Leven wenschen;
Een Oog dat nimmer slaapt, dat alle dink verziet,
En weet wat hier op Aard' geschieden zal of niet,
Een Oog, een Magtig oog, dat alles kan verslinden,
Waar in dat Godes-volk kan Vreugd en Trooste vinden:
Gelijk als hier geschiet, door wiens voorzigtigheyd,
Dat Josua het Volk als Schapen heenen leyd,
En brengt haar in dat Land daar schoone Vrugten groeyde,
Daar Honig ende Melk ten vollen overvloeyde,
Alwaar dat Israël in weelde zit en rust,
En diend den Schepper daar, met vreugd en volle lust:
Dus weet den grooten Heer, nog Princen te verwekken,
Die voor het Vader-land met Josua uyt-trekken,
En strijden tot der tijd, dat ons de Heere geeft,
Dat al de Christenheyd in rust en vreede leeft.

Jos. 1: 1, 2, 3. &c. *Het geschiede nu, na de Dood Mose des Knegts des HEEREN, dat de HEERE tot Josua den Zoone Nun, Mose Dienaar, sprak, zeggende: Mijn Knegt Mose is gestorven: zo maakt u nu op, trekt over deze Jordane, gy, ende al dit Volk, tot het Land dat ik hen, den Kinderen Israëls, geve. Alle plaatze daar u-lieder Voetzole op treden zal, hebbe ik u gegeven; gelijk als ik tot Mose gesproken hebbe. Van de Woestijne ende dezen Libanon af, tot aan de groote Riviere, de Riviere Phrath, het gantsche Land der Hethiten, ende tot aan de groote Zee,* [*tegen*] *den ondergang der Zonne, zal u-lieder Land-pale zijn. Niemand zal voor u Aangezigte bestaan alle de Dagen uwes Levens.*

Josua doet de Zonne stille staan / en verslaat Een-en-dertig Koningen.

HEt Zwaard gelukkig is van zulke Potentaten,
Die haar volkomentlijk op Godt alleen verlaten,
Dit heeft dien trouwen Held, dien Josua gedaan
Op wiens Gebed (terstond) de Zon heeft stil gestaan,
En is alzo de Nagt niet over haar gekomen:
Maar Goddelijke gunst heeft Josua vernomen.
Den Hemel is hem meê, de naare Nagt vertrekt,
De Zon aan 't Firmament hem tot een hulpe strekt:
Zijn vyand hy verslaat, de Koningen zeer pragtig,
Tot Een-en-dertig toe, die overwind hy magtig.
't Werd alles uytgeroeyd, zy vallen voor hem neer,
Godt Strijd voor Israël, met Hagel, Wind en Weer.
Een wonderlijke daad. O Heer! wild t'allen tijden,
Ons loffelijke Prins alzo ook leeren strijden,
Op dat hy door u kragt den Vyand mag verslaan,
Gelijk als Josua heeft in zijn tijd gedaan.

Jos. 10: 11, 12, 13, &c. *'t Geschiede nu doeze voor 't Aangezigte van Israël vlugteden, zijnde in den afgang van Beth-horon, zo wierp de HEERE groote Steenen op haar van den Hemel, tot Azeka toe, dat zy storven: daar waarender meer die van de Hagel-steenen storven, dan die de Kinderen Israëls met den Zweerde dooden. Doe sprak Josua tot den HEERE ten Dage als de HEERE de Amoriten voor het Aangezigte der Kinderen Israëls over gaf, ende zeyde voor de Oogen der Israëliten, Zonne staat stille te Gibion, ende gy Maane in het Dal Ajalons. Ende de Zonne stond stille, ende de Maane bleef staan, tot dat zig het Volk aan zijne Vyanden gewroken hadde. Is dit niet geschreven in het Boek des Opregten? De Zonne nu stond stille in 't midden des Hemels, ende en haastede niet onder te gaan omtrent eenen volkomen Dag. Ende daar en was geen Dag dezen gelijk, voor hem nog na hem, dat de HEERE de stemme eenes Mans [alzo] verhoorde: want de HEERE streed voor Israël.*

Josua leerd als een getrouw' Overste / het Volk Godts Geboden te houden.

EEn treffelijk Patroon voor alle Vroome Menschen
Is Josua geweest, vol zegening na wenschen,
Hy heeft hem aan zijn Heer geduurig vast gehegt,
En altijd na Godts Woord zijn wegen aan geregt.
Hy heeft het zwakke Volk in deugden voor getreden,
En haar altoos geleerd Godts Wet en goede Zeden:
Noyt heeft hy op hem zelfs, nog op zijn kragt gestaan;
Maar na des Heeren wil en wijze Raad gedaan.
Nu in zijn Ouderdom, en in zijn hooge Jaaren,
Zo doet hy Israël voor 't lest by een vergaaren,
En spreekt: Ik ben nu Oud, gy hebt Godts sterke Hand,
Zijn wonderlijke Daad gezien aan alle kand,
Hoe magtig dat hy heeft in Nood voor u gestreden,
Waar door gy nu bezit veel Landen en veel Steden:
Dus houd nu zijn Gebod, en gaat kloekmoedig voord,
Vertrouwt op hem alleen, en luysterd na zijn Woord,
Zo zult gy vast bestaan, uw' Staat die zal vermeeren,
Het Land gelukkig is, daar Princen zelver leeren.

Jos. 23: 1, 2, 3, &c. *Ende het geschiede na veele Dagen, na dat de HEERE Israël ruste gegeven hadde van alle zijne Vyanden rondom heenen; ende Josua Oud geworden [ende] wel bedaagt was: Zo riep Josua gantsch Israël, haare Oudste ende haare Hoofden, ende haare Rigters, ende haare Ampt-lieden, ende hy zeyde tot haar, Ik ben Oud geworden, [ende] welbedaagt. Ende gy-lieden hebt gezien alles wat de HEERE uwe Godt gedaan heeft allen dezen Volkeren voor u Aangezigte; Want de HEERE uwe Godt zelve is 't die voor u gestreden heeft Ziet ik hebbe u deze overige Volkeren door het Lot doen toe-vallen, ten Erf-deele uwen Stammen, van de Jordane af, met alle de Volken die ik uyt geroeyd hebbe, ende tot de groote Zee tegen den ondergang der Zonne. Ende de HEERE uwe Godt zelve zalze uyt slooten voor u-lieder Aangezigte, ende hy zalze van voor u-lieder Aangezigte verdryven; ende gy zult haar Land erflik bezitten, gelijk als de HEERE uwe Godt tot u gesproken heeft. Zo weest zeer sterk om te bewaren ende om te doen alles dat geschreven is in het Wet-boek Mose; op dat gy daar niet van af en wijkt ter regter nog ter slinker-hand.*

Josua

Josua Sterft.

ALs Josua het Volk nu hadde voorgedragen,
De groote weldaad Godts, die in voorgaande Dagen
Zo heerlijk was geschiet, zo heeft hy een Verbond
Met Israël gemaakt, en op den zelven stond,
Nog in het Wet-boek Godts met eygen Hand geschreven,
Waar af den grooten Steen getuygenis zoud' geven,
Dat nu de gantsche Schaar verbonden was aan Godt,
Te dienen zijnen Heer, te houden zijn Gebod.
Waar op dat yder een het Ja-woord heeft gesproken,
En Josua terstond, zijn Oogen heeft geloken.
Doen hy zijn trouwe dienst ten vollen had gedaan,
Zo is hy op den weg van alle Vleesch gegaan.
Nu zal hy 's Levens-kroon gewisselijk be-erven,
Gelukkig is een Prins, die zaliglijk mag Sterven.

Jos. 24:22, 23, 24, &c. *Josua nu zeyde tot den Volke, Gy zijt getuygen over u zelven, dat gy u den HEERE verkooren hebt, om hem te dienen: Ende zy zeyden, Wy zijn getuygen. Ende nu, doet de vreemde Goden weg, die in 't midden van u zijn, ende neygt uwe Herten tot den HEERE den Godt Israëls. Ende het Volk zeyde tot Josua; wy zullen den HEERR onzen Godt dienen, ende wy zullen zijne stemme gehoorzamen. Alzo maakte Josua op dien zelven Dag een Verbond met den Volke; ende hy stelde het haar tot een Inzettinge ende Regt te Sichem. Ende Josua schreef deze Woorden in het Wet-boek Godes; ende hy nam eenen grooten Steen, ende hy regteden dien daar op onder de Eyke, die by het Heyligdom des HEEREN was. Ende Josua zeyde tot den gantschen Volke, Ziet dezen Steen zal ons tot een getuygenisse zijn, want hy heeft gehoord alle de redenen des HEEREN, die hy tot ons gesproken heeft; ja hy zal tot een getuygenisse tegens u-lieden zijn, op dat gy uwen Godt niet en liegt. Doe zond Josua het Volk weg, een yder na zijn Erf-deel. Ende 't geschiede na deze dingen, dat Josua de Zoone Nun, de Knegt des HEEREN, stierf, oud zijnde Honderd-ende-tien Jaaren.*

Elias word van den Engel gespijst.

DOor Jesabels gebod zo moet Elias vlugten,
En met een sterke drift tot Godt inwendig zugten,
Hy roept vast om de Dood, en met een naar geklag,
Zo bid hy zijnen Heer, dat hy dog sterven mag.
Hy vind hem nu alleen, en steld hem nog te slapen:
Maar Godt, die deze Man heeft tot zijn dienst geschapen,
Die gaat een ander weg, die wil zijn Dood nog niet;
Hier ziet gy nu perfect, hoe 's Menschen wil geschiet.
Een Engel hem verscheynd, die port hem om te eeten,
Die laat een ander Les als sterven aan hem weeten,
Die wekt hem twee-maal op, en zeyd hem heftig aan,
Staat op, en eet terstond, gy zult nog verder gaan.
Den Engel die vertrekt, terstond zo moet hy rijzen,
Gaat veertig Dagen lang op eenderlye Spijzen.
Daar komt geen bleeke Dood, al gaat hy lange tijd,
't Is Godt die na zijn wil de enge Draad af-snijd.
Indien den leste snik stond zelven aan de Menschen,
Elk zoud' in tegenspoed gewis om sterven wenschen,
Geen Mensch en leed hier pijn, nog smart of kommernis,
't Is best dat een alleen daar van de Meester is.

1 Reg. 19:4, 5, 6, &c. *Maar hy zelfs ging heenen in de Woestijne eene Dag reyze, ende kwam, ende zat onder eenen Genever-boom; ende bad dat zijne Ziele storve, ende zeyde; 't Is genoeg, neemt nu, HEERE, mijne Ziele; want ik en ben niet beter dan mijne Vaderen. Ende hy leyde zig neder, ende sliep onder eenen Genever boom; ende ziet, doe roerde hem een Engel aan, ende zeyde tot hem, Staat op, Eet. Ende hy zag om, ende ziet tot zijn Hoofdeynde was een Koeke op de Koolen gebakken, ende eene Flessche met Water; alzo At hy, ende Dronk; ende leyde zig wederom neder, Ende de Engel des HEEREN kwam ten anderen-maal weder, ende roerde hem aan, ende zeyde; Staat op, Eet: want de Weg zoude voor u te veel zijn; zo stond hy op, ende At, ende Drank: ende hy ging door de kragt derzelver Spijze, veertig Dagen, ende veertig Nagten, tot aan den Berg Godts Horeb.*

Elias werd in een Tempeeſt ten Hemel opgenomen / 2 Reg. 2.

AL wat hier voor den Menſch niet mogelijk kan wezen,
Geſchied door Godes kragt, en doet een yder vrezen.
Wat heeft des Heeren Knegt al Wonderen gedaan!
Geen Water ofte Vyer en kon hem tegen ſtaan.
Maar eyndelijk heeft Godt een Wonder willen werken,
Waar aan men zonderling zijn Mogendheyd kan merken,
Een Wonder noyt gehoord, van Adams tijden af,
Een Menſche zonder Dood, een Menſche zonder Graf.
Een Menſch, die onverziens ten Hemel werd genomen;
Om wien dat ſchielijk is een Hemels-jagt gekomen;
Diens Paerden Vyerig zijn, de Wagen niet te min,
Is rondom als een Brand, daar zit Elias in.
Gelijk een groote Vorſt, van ongemeene kragten,
Verzeld met Hemels-tuyg, en diergelijke Magten,
Hy vaard ten Hemel op in Onweer en Tempeeſt,
En word alzo in't kort een Goddelijke Geeſt.

Elisa ontfangt den Geest van Elia.

ELisa staat en keykt, en roept met luyder stemme,
Hy weet door dit Gezigt hem zelven niet te temme,
Hy star-oogt na de Lugt, en roept nog even sterk,
Mijn Vader waar dus heen? hy ziet het Wonder-werk!
Zijn alderliefste Vriend dus van hem af-getogen,
En op een oogenblik geslingerd uyt zijn Oogen;
Hy staat geheel verzuft, verslagen en bevreest:
Maar zonder lang vertrek, hy krijgt een ander Geest;
De Mantel heft hy op, die door de snelle rede
Zijn Vriend ontvallen is, en doet 'er Wonder mede:
Hy slingerd die te zaam, en heftig daar meê slaat,
Waar door het Water splijt, zo dat Elisa gaat
Nu midden door de Stroom, en vind in alle wegen,
Dat hy dezelve Geest van Godt nu heeft verkregen,
Om welke dat hy bad. O troostelijk besluyt!
Dus zend dezelve Godt nog Herders voor ons uyt,
Die 't Woord des Heeren regt in deze Oogste sneyden,
En wijken niet daar af ter regt nog slinker zeyden,
Ten eynde dat de Draak geen Zielen meer verslind,
O Mensch! om Godes wil de Herders dog bemind.

2 Reg. 2: 11, 12, 13, &c. *Ende het gebeurde, als zy voort-gingen, gaande ende spreekende, ziet, zo was 'er een Vyerige Wagen met Vyerige Paerden, die tusschen hen beyden scheydinge maakten: alzo voer Elia met een Onweder ten Hemel Ende Elisa zag het, ende hy riep: Mijn Vader, mijn Vader, Wagen Israëls, ende zijne Ruyteren; ende hy en zag hem niet meer: ende hy vattede zijne Kleederen, ende scheurdeze in twee stukken. Hy hief ook Elias Mantel op, die van hem af-gevallen was; ende keerde weder, ende stond aan den Oever der Jordane. Ende hy nam den Mantel van Elia die van hem af-gevallen was; ende sloeg het Water; ende zeyde, Waar is de* HEERE *de Godt van Elia! Ja dezelve? Ende hy sloeg het Water, ende het werd herwaard ende derwaard verdeeld, ende Elisa ging daar door. Als nu de Kinderen der Propheeten die tegen over Jericho waaren, hem zagen, zo zeyden zy; De Geest van Elia rust op Elisa: ende zy kwamen hem te gemoete.*

Elisa

Elisa verblijd een bedroefde Vrouwe die veel Schulden had.

HOe menig opregt Hert moet heymelijk gaan klagen,
En leven ongerust door veel bedroefde vlagen,
En zo my ymand vraagd, waarom dit nu geschiet:
O Vriend! let op de tijd, die gy voor oogen ziet:
De tijd die brengt het meê, wat zal den Mensch beginnen?
Och! 't is een slegte staat, daar is niet om te winnen,
De Schulden nemen toe, (eylaas!) den Vroomen Man
Die ziet het Huys-gezin met droeve oogen an.
De Traanen is de Drank, het Treuren is de Spijzen,
Zo lang dat Godt zijn gunst en liefde komt bewijzen,
Tot dat Elisa komt en vuld met overvloed
De Vaten, daar de Vrouw haar Schuld-heer meê voldoet,
Wiens Herte was bedroeft, met Schulden overladen,
Nu van haar Man berooft, en weet haar niet te raden.
De Schuld-heer is te wreed, hy dreygt met ongeduld,
Haar Zoonen alle-bey te nemen voor de Schuld.
Zy bid in dit geval, en krijgt terstond genade:
Dus geeft de Heere nog zijn Zegen vroeg en spade.

2 Reg. 4: 1, 2, 3, &c. *Eene Vrouwe nu uyt de Wijven van de Zoonen der Propheeten riep tot Elisa, zeggende: Uwe Knegt, mijn Man, is gestorven, ende gy weet, dat uwe Knegt den HEERE was vrezende: nu is de Schuld-heere gekomen, om mijne beyde Kinderen voor hem tot Knegten te nemen. Ende Elisa zeyde tot haar: Wat zal ik u doen? geeft my te kennen, wat gy in den Huyze hebt: ende zy zeyde; Uwe Dienst-maagd en heeft niet met allen in den Huyze, dan eene Kruyke met Olie. Doe zeyde hy, Gaat, eyscht voor u Vaten van buyten, van alle uwe Nabuuren ledige Vaten; maakt 'er niet weynig te hebben. Komt dan in, ende sluyt de Deure voor u, ende voor uwe Zoonen toe; daar na giet in alle die Vaten, ende dat vol is, zet weg.*

Vers 7. *Doe kwam zy, ende gaf het den Man Godts te kennen: ende hy zeyde; Gaat heenen, verkoopt de Olie, ende betaald uwen Schuld-heere: gy dan, [met] uwe Zoonen leeft by het overige.*

Elisa verwerft van den Heere / voor een Vrouwe / die geen Kinderen hadde / een Zoone / en dezelve Stervende / maakt hy hem weder Levendig.

HEt was van Ouden-tijd een wonder groote Zegen,
Wanneer een Jonge Vrouw veel Kinders had verkre-
Wanneer zy Vrugtbaar was, men sprak 'er deftig van, (gen,
De Vrouwe tot een lof: en eere voor den Man.
Al was de Rijkdom groot van Huyzen, Hof en Lande,
Men leefde zonder Kind, dat was een groote schande,
Dat wist Gehasi wel die tot Elisa zeyd,
Mijn Heer zo 't u belieft, zo wild uyt dankbaarheyd,
Voor al de trouwe dienst de Vrouw een Zoone geven,
Op dat zy met haar Man in vrolijkheyd mag leven.
Gehasi dit verzoekt, waar op het is geschiet,
Dat zy na zeker tijd met vreugd een Zoone ziet.
De Vrouw is zeer verblijd: maar ziet na weynig Jaaren,
Het Kindeken dat Sterft, en doet op nieuw bezwaaren
Het Moederlijke-hert, schoon datze treurig leeft,
Nog is 't dat zy de moed niet heel verlooren geeft.
Zy roept, en bid om troost, Elisa laat hem zeggen,
Hy gaat hem op het Kind en op zijn Aanzigt leggen,
Het Leven komt 'er in. O wonderlijke Kragt!
Het Kind is wederom zijn Moeder toe-gebragt.
De Ouders zijn verblijd, zy hebben Godt geprezen:
Terwijl dat aan haar Zoon veel gunste was bewezen:
Wel op, gy die nu leeft, aanschouwt die groote vlijd.
Die dikmaal is geschiet. Nu is 't een ander tijd,
Het blad is omgekeerd, de Jaaren zijn verloopen:
Indien het wezen mogt, men zoude zien verkoopen,
Daar zoud' een Kinder-markt verzekerd gins en hier
Oprijzen, als men ziet tot Thunis en Algier.
Alwaar de zoete Jeugd, de sterke Jongelingen,
Voor dit vervloekte Volk het meeste Geld opbringen,
't Scheynd of 'er nu geen Godt zo wel als doe en leeft:
En dat hy maar voor Een of Twee de Spijze geeft.

Dat

Dat meerder in 't getal de zake doet bederven;
En houd de Weyde kaal, zo lang tot dat zy sterven.
My dunkt, dit is te slegt, dat nu een Christen aard
Schier houd als voor een vloek, wanneer de Vrouwe baard,
Het gaat niet als het plag, men zoekt wel om te Trouwen:
Maar veel die in der daad het Kinder-baaren schouwen.
Het Spreekwoord heeft zijn kragt, men roept 'er wel om Ien:
Maar zo gy 't wel verstaat, men wenschter om geen Tien.
Men stuurtze Zuyd en Noord, zy moeten dikmaal zwerven,
Ja in haar hoogste nood, de gunst van Ouders derven.
ô Jeugd! wie dat gy zijt, houd dit in u gedagt,
Die van u Ouders zelfs nog waardig zijt geagt,
Betoond u dankbaarheyd, en wild haar ook verblyden,
Gy hebt een groot geluk in deze leste tyden.

2 Reg. 4: 11, 12, 13. *Ende het geschiede op eenen Dag, dat hy daar kwam: ende hy week in de Opper-kamer, ende leyde zig daar neder. Doen zeyde hy tot zijnen Jongen Gahazi, Roept deze Sunamitische; ende als hyze geroepen hadde, stondze voor zijn aangezigt, (Want hy hadde hem gezeyd. Zegt nu tot haar, Ziet gy zijt zorgvuldig voor ons geweest met alle deze zorgvuldigheyd; wat is'er voor u te doen? is 'er iet om voor u te spreeken tot den Koning; ofte tot den Krijgs-oversten? ende zy hadden gezeyd, Ik woone in't midden mijns Volks. Doe hadde hy gezeyd, Wat is 'er dan voor haar te doen? Ende Gahazi hadde gezeyd, Zy en heeft dog geenen Zoone, ende haare Man is Oud. Daarom hadde hy gezeyd, Roept haar; ende als hyze geroepen hadde stond zy in de Deure.) Ende hy zeyde, Op dezen gezetten tijd, ontrent dezen tijd des levens zult gy eenen Zoonen om-helzen; ende zy zeyde, neen mijn Heere, gy Man Godts en liegt tegen uwe Dienst-maagd niet.*

HESTER

Tot Koninginne Gekroond / bid voor de Joden / ende behoud haar by het leven.

ALs door het ſtreng Placcaat, de lieve Koningin
Was van haar Throon gezet, uyt al haar Huys-gezin,
Als Vaſthi door 't Gebod Aſueros moet verlaten,
Wat iſſer op gevolgt, men heeft in alle Staten,
Gezogt en na-geſpeurd, wie of de Schoonſte vond,
Die wederom de plaats, die nog als open ſtond,
In 't Koninklijke Hof mogt na waardy bekleden,
En voor des Konings-ſtoel als Koninginne treden.
Men brengt een Maagden-rey te Suzan op het Slot,
Elk cierd haar lange tijd na 't Koninglijk Gebod.
De Dagen gaan voorby, den tijd die is gekomen,
Dat nu den Konink heeft de zaake voorgenomen,
En dat men voor den Dag het Maagdelijk gelaat,
Het alder-aangenaamſt, het overſchoon cieraad
Zal brengen, en terſtond Aſueros gaan vertoonen,
En wie dat hy verkieſt, die zal hy mogen Kroonen,
Die zal door al het Land gelukkig ende fijn
Voor egte Koningin ſtraks uytgeroepen zijn:
Elk is nu wel voorzien met Balzem en met Kruyden,
Die nu een zoete Stem laat voor den Koning luyden,
Die nu een klaar gezigt, een aardig lonkend'oog
Vertoond, dat menig Prins en Jonge Vorſt bedroog,
En tot een ydel vyer tot geyle-luſt op-wekte:
't Welk tot een ander eynd' als deze zaake ſtrekte,
Nu ziet men op het loon, nu diend het tot een lof,
Nu ſtrijd men om een Kroon, en om een hooger ſtof.
Cierd Maagden, cierd nu vry, en na de beſte kunſte,
Op hoop van Egte Trouw, op hoop van 's Konings gunſte

Op

Op hoop van hooger lof, om door de zoete Min,
Te werden op een uur een groote Koningin.
De tijd die is vervuld, daar komen snelle Boden,
Die met expresse last de teere Maagden noden,
Een yder staat bereyd, hier op zo treed men uyt,
Elk wenst nu haast te zijn Asueros lieve Bruyd:
Des Konings Bed-genoot, met hem te mogen Trouwen,
En zo te mogen zijn het Hoofd van alle Vrouwen.
Den Kamerling die brengt nu dees en geene Maagd,
Ordentelijk hem voor: maar geen hem nog behaagd,
Hy kan geen zoete Min uyt haaren Boezem lezen,
Hy ziet 'er nog al meer, die deftig zijn van Wezen,
In alles schier volmaakt, die lustig heenen gaan;
Die voor zijn aangezigt als een Godinne staan;
Het loopt schier al te slegt, hy vind 'er nog niet eenen,
Die hem vernoegen kan, men leydze weder heenen,
Zijn Herte dat ontsteekt nog tot geen zoete Min,
Hy voeld 'er nog geen trek nog geen bewegen in.
Hy ziet de Maagden aan: maar zonder Minne-vonken,
Hoe aardig datze zijn, hoe dat haar oogen lonken,
't Is al te maal vergeefs, hy blijft dezelve Man
En ziet de zoete Jeugd gelijk een Droom daar an.
Indien dat menig Vorst kwam zulk een zaak te vooren,
Daar wierd in korte tijd een vreemde lust gebooren:
Wat zeg ik van een Vorst, daar zoud' geen aardig Kwand,
Geen rappe Jong-gezel, gevonden zijn in 't Land,
Die zulk een schoon toneel van Maagden kon aanschouwen
En hem van Minnen-lust volkomentlijk onthouwen,
Dit is van ouds geweest een Beliams practijk,
En bragt wel in de grond een gantsche Republijk.
De zaaken die gaan voort, de uur die is gekomen,
Dat Hester by der hand werd vriendelijk genomen,
Zy met een heusch gemoed, met lieffelijk gelaat,
Nu kostelijk vercierd terstond ten Hove gaat:
Daar staat die Gulde-zon, wiens glans zo kragtig luysterd,
Dat hem des Konings-ziel met haar te zamen kluysterd.

Daar ſtaat die Morgen-ſtar, en blinkt zeer wonder ſchoon,
Beweegt des Konings-hert, en wind alzo de Kroon.
Nu voeld hy eerſt een brand in zijn gemoed opryzen,
Nu kan hy aan zijn Liefhaaſt wederliefd' bewyzen,
Nu is hy niet geſteld gelijk voor dezen plag,
En ſcheen of al 't vermaak by hem ter neder lag. (ken.
Of noyt geen ſchoone Vrouw zijn Hert zoud' kunnen trek-
Zijn al te doffe Geeſt tot vrolijkheyd verwekken,
Nu brand hy als een vyer, en heeft geen ander luſt,
Als dat hy in de ſchoot van zijn Beminde ruſt.
Nu ſchiet hy ſtroomen uyt, van liefd' en Minne-treeken,
En leeft in groote vreugd, gelijk het is gebleeken:
Want Heſter werd terſtond tot Koningin gekroond,
En door het gantſche Land veel eer en lof betoond,
De Koninklijke Pragt die zal men nu hanteeren,
Het Hof dat is vervuld met Princen en met Heeren,
Met Vorſten groot en kleyn, met Juffers abondant,
Waar dat men wend of keerd, het is aan alle kant
Voorzien met groote Staat, den Koning heeft geboden,
Men zal door al het Rijk tot dezen Maaltijd noden,
Al wat de Naame draagd van Prins of Edel-bloed,
Alleen om Heſters wil hy deze Maaltijd doet.
Daar komt het al te zaam uyt veel verſcheyden Landen,
Elk kuſt met groot ontzag de Koninklijke Handen,
En wenſcht hem toe geluk, in zulk een blyden ſtaat,
Waar op dat yder een aan deze Maaltijd gaat.
Daar vreugd in overvloed ten vollen is bedreven:
Nog werd benevens dien aan yder uyt gegeven
Geſchenken na den eyſch, na Koninklijke aard,
Geen koſten werd ontzien, of elders in geſpaard.
Als nu de groote Feeſt naar veel verſcheyden Dagen
Ten eynde was gebragt, men hoorde niemand klagen
Van eenig overlaſt, of ander ongemak,
Een yder was vernoegt, en van de vreugde ſprak.
Het heeft hier niet gegaan, gelijk men ziet gebeuren,
Dan, als men ſcheyden zal, dan gaat het op een treuren

Dan

Dan reyster een gewoel, een wonder groot gedruys,
Dan baard de zoete vreugd wel ligt een bitter kruys,
Dan gaat men menigmaal malkander meest belasten,
In 't scheyden van de Markt dan kend men eerst de Gasten,
Hier gaat het anders toe, de Bruyloft is gedaan,
Elk zoekt nu wederom zijn eygen weg te gaan.
Daar is om Eer nog Staat of diergelijk gestreden,
De Princen zijn gerust, het Rijk dat is in vreden.
De Vorsten wederom die komen op een nieuw,
En zeggen 't lieve Paar met dankbaarheyd adieu.
Elk gaat van daar hy kwam, en zonder lang te dralen,
Het Hof is als het plag, en zonder vreemde Talen,
Dit is de regte wijs, dat ook een Bruylofts-gast,
Ten eynde van de tijd wel op het scheyden past.
Schoon dat den Koning zelf een Maaltijd laat bereyden,
De reden die heeft plaats, op 't eynde moet men scheyden.
Als ymand hier of daar ter Bruyloft werd genoot,
Blijft langer als zijn tijd, en maakt hem al te groot.
Als ymand wil zijn Vriend in 't Land of in de Stede
Bezoeken al te lang, het Spreekwoord brengt het mede,
Dit Lesje past op hem, die aan den derden Dag
De Gast al louter stinkt, en vry vertrekken mag,
Gy dan, indien gy wild nu elders speelen-vaaren,
En wild u waarde Vriend niet al te veel bezwaaren,
Vertrekt na korten tijd, en hebt een weynig schroom,
Als gy dan weder komt zo zijt gy wellekoom.
Terwijl de Koning nu gerustig is van leven,
Zo heeft hy in zijn Rijk tot grooten Staat verheven
Nu dees en geene Prins: maar ziet voor alle Man
Is Haman groot gemaakt, en zit nu boven an,
Zijn Stoel die is verhoogt, elk moet de zaken pryzen,
En door een nieuw Gebod hem Lof en Eer bewyzen:
Een yder neygt en buygt, ootmoedig aan hem bid,
't Is Haman, die zeer trots nu naast den Koning zit.
Zijn Herte dat verheft, men ziet het aan zijn wezen,
Hy wil van yder een ten hoogsten zijn geprezen;

Hy voerd een Konings-pragt, een koſtelijke Staat,
En al te grooten roem, die buyten ſchreve gaat.
Hy treed gelijk een Paauw, hy kan de Vorſten dwingen,
Hy ſpreekt geen enkel woord of 't zijn van groote dingen:
't Is alles hem ſubject, wie dat hem ook ontmoet,
Die is dat deze Prins ja tot der Aarden groet.
Al wat hy voor hem neemt moet yder een behagen,
ô! 't Is een ſterk gebeent', dat weelig Vleeſch kan dragen:
Heer Koning weet het vry, en houd het voor gewis,
Hoe hoog dat deze Man van u gezegend is:
Schoon dat hy met zijn Stoel is neffens u gezeten,
En weet der Landen kragt, haar innigſte Secreten,
Aan wien gy alle ding zo overvloedig ſchenkt,
Dat gy door zulk een Staat hem aan de Gallig brengt,
Zijn Princelijk gemoed en kan die Staat niet leyden,
Zijn eygen ongeval en kan hy niet vermeyden,
Het is, na ik beſpeur, geen ongelukkig Man,
Die in de middelmaat zo zober leven kan,
Die in de Polecy al zagjes werd vergeeten,
En die zijn eygen Brood (gelijk men zeyd) mag eeten,
Die heeft in deze tijd al vry een beter lot,
Die leeft geruſtelijk, en diend alzo zijn Godt.
Een Menſch, wanneer hy is tot Ampten opgetogen,
d'Ervarendheyd die leerd, hy werd zo ligt bewogen
Tot Pragt en Hovaardy, hy leyd al vry wat laſt,
Mijn Vriend beziet het wel, daar is al wat aan vaſt,
Indien gy tot het Ampt van Regter werd verkooren,
Het is een zware zaak, wat komt u al ter ooren:
Gy ſtaat zo menigmaal en weet niet hoe gy zult,
Gy hoord aan wederzyd', niemand en heeft 'er ſchult,
Het Vonnis evenwel dat zult gy moeten vellen,
Het Regt, het Regters-ampt, dat kan al vry wat kwellen:
Dit heeft den Wijzen Man, dien kloeken Salomon,
Terſtond al meê gevoeld, zo ras als hy begon,
Juſtitie ende Regt, tot trooſt voor alle Vromen,
Ziet, wat een zwaren zaak is ſtraks voor hem gekomen

Doo

Door welkers daad hy nog ter Waereld is beroemt,
By yder zo bekend, onnodig dat men 't noemt.
Verkrijgt gy by het Hof of elders groote magten,
Gy moet u zwarigheyd daar van al meê verwagten.
Al is 't dat Haman heeft in 't Hof de tweede stem,
Nogtans hy is de Vorst, die haast loopt in de klem:
Die midden in de vreugd het alles moet verlaten,
Zijn Rijkdom, Eer en Pragt, met al zijn Hoofze-staten.
Nu is hy opgepronkt, en munt ook boven al,
Zeer weynig dat hy denkt op zulk een ongeval,
Dat Haman, dié na wensch kan alle ding verwerven,
Dat die na korte tijd zo schandelijk zal sterven.
Hy treed nu naar het Hof met groote hovaardy,
Elk agt hem als een Godt, wie dat hy gaat voorby,
Die ziddert en die beeft, en buygt voor hem zeer aardig,
Hy denkt in zijn gemoed, hy is het alles waardig;
Hy is de grootste Prins, waar is 'er zijns gelijk
Te vinden naast de Kroon in al het Koningrijk?
Terwijl hy door zijn Staat, door zijn hoogmoedig leven,
En door een hooger lof ten Hemel was verheven.
Als al de Waereld nu hem naast den Koning prijst,
Zo vind hy nog een Jood, die hem geen eer bewijst:
Een slegte Mordachai die wil niet voor hem buygen,
Schoon dat hem door 't Gebod de Dienaars overtuygen,
Hoe dikmaal deze Vorst het Hof gaat uyt en in:
Den Jode groet hem niet, nog heeft niet in de zin,
Om eenige courtezy aan Haman te betoonen,
Hy wil hem met geen Lof (gelijk als and'ren) Kroonen.
Hoe moedig en hoe trots, hoe deftig dat hy gaat,
Niet eens dat Mordachai veranderd zijn gelaat.
Dit kan dien grooten Vorst, Prins Haman niet verdragen,
Dit gaat op 't alderhoogst hem in zijn Hert mishagen,
Hier door is hy terstond nu in zijn eer geraakt,
Dit is een slegte zaus, die hem niet wel en smaakt,
Dat hem den Mordachai dus kleyn en slegt zal agten;
Dat is een groote schand, dat kunnen zijn gedagten

In 't alderminfte deel niet leyden nog verftaan,
Daar diend een ander weg om deze zaak gedaan.
Hy met een groote neyd wraakgierig ingenomen,
Is wederom ten Hoov' op zeker tijd gekomen,
Hy fteld de zaak in 't werk, en met een fnood beleyd,
Nog op dien eygen Dag hy tot den Konink zeyd,
ô Groot en Magtig Vorft! van zo veel Rijke Stroomen:
Voor wiens verheven Throon de Princen moeten komen,
En buygen voor u neer, op-off'ren haare kragt,
Gy hebt nu al het Land tot ruft en Vreed' gebragt:
Gy hebt u volle wenfch verkregen door het ftrijden,
Maar een ding (letter op) dat ftaat u niet te leyden.
Daar is een zeldzaam Volk verftroyd door al het Land,
En zo het langer duurd zy nemen d'overhand.
Haar wet die hebben zy verkregen uyt de Wolken,
Zy leven op haar zelfs en niet als and're Volken,
Zy ftellen nimmermeer hun na der Lande-wet:
Maar blyven op haar ftuk altoos zo vaft gezet;
Dat eer het Koninkrijk zoud' barften ende fcheuren,
't Is beft daar in voorzien, eer dat het Land moet treuren.
Indien 't u Mogendheyd belieft, en dit toe laat
Zo fchrijft men overal, en dat op verfche daat,
Dat hem het Joodfche-volk tot fterven moet bereyden;
Zo wil ik ook terftond, en zonder lang te beyden,
Vereeren aan het Hof Tien-duyzend Ponden net
Aan Zilver, zo dit werk zijn volle voortgang het.
Den Koning hoord 't aan, is wonder wel te vreden,
Hy ftaat het alles toe, alleen op loffe reden,
Is dit niet al wat ligt een oordeel zo terftond
Te vellen eer men weet de zaak zijn regten grond,
ô Koninklijke Vorft gy laat te ligt verwerven,
Om zo veel Duyzende van Menfchen te doen fterven,
Te ftorten in u Land zo veel onnozel Bloed,
En dat nog aan een Volk dat niemand leet en doet,
ô Overzotte daad! ligtveerdig uyt-gefproken,
De Wijsheyd heeft (eylaas!) haar oogen toe geloken.
Men

Men ziet hier op geen regt, de zaak werd met beſcheyd
Niet eens gebalanceerd, met niemand overleyd,
Men geeft het weelig Paerd zijn vol en loſſe tomen:
Ziet, Haman is verbleyd, heeft nu zijn wenſch bekomen,
Tot wraak van Mardochai: Wee, wee, al zulk een Land!
Alwaar de Vorſten zijn als Kinders in 't verſtand:
Wanneer gy zulk een daad ziet in het Land geſchieden,
Dat wil een groote plaag tot zijnder tijd bedieden.
Gy Princen leerd hier uyt een beter weg te gaan,
Gy Regters laat die Les, voor u geſchreven ſtaan,
En wil 't onnozel Bloed niet al te ligt verwyzen,
Zo zal u al het Volk als trouwe Regters pryzen.
Godt heeft geen Aardſche Menſch in hooge Staat geſteld,
Dat hy Regeeren zal met magt en door geweld.
Dit zijn de vrugte noyt van Godes lieve zegen,
Des Heeren zuyver Woord is overal daar tegen,
Die wijſt een ander ſpoor, die leyd als met de hand,
Tot oordeel ende regt, tot reden en verſtand.
Al is des Konings gunſt by Haman nu verkregen,
Aſuerus niet te min, die gaat verkeerde wegen,
Hy weet niet wat hy doet, hy kend hem zelven niet:
Want hy zijn eygen Ring aan dezen Jonker bied.
En ſpreekt met volle mond: het Zilver, my geboden,
Dat ſchenk ik wederom aan u met al de Joden,
Doet zo als 't u belieft, en naar u eygen luſt:
Op dat mijn Koninkrijk mag blyven in zijn ruſt.
Hier op zo is terſtond een ſtreng Gebod gegeven,
En in verſcheyden Taal ten Hoof aldus geſchreven:

DEn Artaxerxes/ die van d'Indiaanſche-ſtrand/ (land/
Met Konings Magt regeerd / tot aan het Mooren-
Die onder zijn geweld verſcheyde Koninkrijken /
Heeft wonderlijk gebragt / gelijk de daden blijken /
Die is 't dat heden nu na zijn believen doet /
De Vorſten van het Land een vriendelijke groet:
Als ik een Heere ben geworden over allen /
Als my de gantſche Aard' is tot mijn deel gevallen.

Zo hebb' ik in mijn Magt nooyt uyt vermeetenheyd/
In dees mijn groote Staat/ tot Hoogmoed my verheyd/
Maar heb het vreemde Volk zagtmoedig kunnen leeren/
En blijf nog zo gezind de Landen te Regeeren.
Als ik nu in mijn Raad op Vreede heb gedagt/
Zo is een wigtig stuk terstond voor my gebragt;
Van Haman/ die getrouw hem kwijt in alle zaken/
Waar op het gantsche Hof met reden heeft te waken/
Hoe dat door al het Land en Steden is verspreyd/
Een Volk/ een Vreemde Aard/ en vol rebelligheyd.
Dat nooyt hem onderwerpt het Koninglijk gebieden/
En heeft een groot verschil met alderhande Lieden:
Daarom dat onze Rijk standvastig mag bestaan/
Zo isser een Gebod by ons aldus gedaan/
Dat die in het Geschrift (welk onder Hamans handen
Voorzigtig nu beruft/ als Vader van den Landen)
Geschreven zijn/ terstond/ en zonder lang respijt/
Met Vrouwen ende Kind op een bestemde tijd/
Door 't Zwaerd op eenen Dag al t'zamen zullen sterven
En geen Barmhertigheyd aan ymand meer verwerven.
Dit is dan onze wil/ begeert' en hoogste lust:
Op dat ons Regiment in Vreed' volkomen rust.

ALs nu voor alle Man 't Gebod was aangeslagen,
Zo werd de Stad beroert, vol kermen en vol klagen,
Daar is een groot geween, waar dat men hoord of ziet,
't Is over al vervuld met droefheyd en verdriet:
Elk heeft een grooten ernst, met Vasten en Gebeden,
In dezen hoogen nood als voor de dood getreden,
De Mannen groot en kleyn, de Vrouwen neffens haar,
Die leggen op de Aard', bedroefd en vol gevaar;
Elk bid met vyerigheyd aan Godt nu om het leven,
Wie zoud' voor zulk een daad niet schrikken ende beven.
Het is een slegte stand, en baard ligt ongeval,
Wanneer den Mensche weet wat Dag hy sterven zal.
Een droefheyd die het Hert des Menschen ligt bekommert
En dikmaal met een angst de Ziele zo beslommert.

Uy

Uyt vreeze van de dood, en door aanstaande smert,
Dat al de Godes-dienst daar door verdonkerd wert.
Het is een beter werk, tot Godt opregt te zugten,
En midden in het kruys tot hem alleen te vlugten,
Tot Godt met zijn Gebed hertgrondelijk te gaan,
Wanneer men ook de dood ziet voor zijn oogen staan.
Gelijk als hier geschiet in dees bedroefde Joden,
Die in haar hoogste nood tot Gode zijn gevloden.
Nu is 't dat Mordachai zeer jammerlijken treurd;
En met verslagen geest zijn Kleederen verscheurd,
Hy doet een Zak om 't Lijf, gaat midden door de Steden,
Roept klagelijken uyt, en gaat nog vorder treden,
Tot in des Konings Poort, alwaar dat niemand mogt
Verscheynen, die een Zak op 't Lighaam mede brogt;
Maar egter niet te min, hy steld het op een klagen,
De Maagden van het Hof die komen om te vragen,
Wat of zijn klagt bediet? zy hooren treurig aan,
In wat bedroefde staat dat al de Joden staan,
Hoe dat den Koning zelf door Haman heeft geboden;
Dat hy op eene Dag zal al de Joden dooden.
De Maagden nu terstond die treden op het Hof,
Met treuren overstort, en brengen deze stof,
Dees al te droeve maar, voor Hester, ende spreeken:
Hoe dat den Mordachai zijn Herte schier wil breeken,
Van droefheyd ende leed, hoe deerlijk dat hy klaagt,
En dat hy om zijn Lijf een Zak tot teken draagt.
Dat Haman het Geslagt der Joden wil uytroden
Hoe dat hy door het Land heeft scherpelijk geboden,
Wanneer, en op wat tijd, dit alles zal geschien,
Gelijk men in 't Geschrift kan voor zijn oogen zien.
De Koningin verschrikt, veranderd al haar wezen,
Besterft gelijk een Dood, en is vol groote vrezen;
Vernederd haar terstond, en bid in deze smert
Beweegelijk aan Godt, met een gebroken Hert.
Haar kostelijk Gewaad dat leyd nu in de hoeken,
Zy wil met Mordachai den regten Trooster zoeken.

Nu

Nu ſpreekt een Koningin, aldus in haar verdriet:
ô Godt! met u genaad' u Dienſt-maagd dog aan ziet,
Die nu verlaten ben, in zulk een groot onweder,
Och Heere! ziet ons aan, wy leggen voor u neder.
Ootmoedig in het ſtof, en bidden Lijfs-genaad,
Geeft my dog nieuwe kragt, en zegend mijnen raad,
Gunt my een zoete ſtem, en leerd mijn Tonge ſpreeken:
Wanneer ik voor de Leeuw zal om genade ſmeeken.
Bekeerd het wreede Hert, dat hy 't Onnozel-bloed,
U eygen Tortel-duyf niet van der Aard' verdoet.
Als Heſter nu tot Godt dus vyerig had Gebeden:
Zo gaat zy wederom, op 't cierlijkſt haar verkleeden,
En op den derden Dag zy voor den Koning treed,
Met lieffelijk gelaad, en koſtelijk gekleed,
Haar aangezigt dat blinkt, geeft vriendelijke ſtralen,
Maar 't Hert dat is benauwd, met angſt en groote kwalen,
Daar ſtaat de Schoone Vrouw, Aſuerus Bed-genood,
Verwagt nu met een woord, het Leven ofte Dood.
Den Koning zit en blinkt van Goud en Ed'le-ſteenen:
ô Schrikkelijk toneel! waar wil dit ſtuk nog heenen,
Daar is geen enkeld woord nog uyt zijn mond gegaan,
Hy ziet in toornigheyd zijn lieve Huysvrouw aan,
Zy door dit fel gezigt, vald neder met verſchrikken
In onmagt, en werd bleek, haar azem wil verſtikken,
Het Koninklijk gemoed dat zidderd ende beefd,
Waar door de goede Godt terſtond genade geeft.
Zijn Hert is om gekeerd, vertoond hem nu zagtmoedig,
Door Heſters ongeval, zo word hy heel weemoedig,
De angſt die drijft hem voort, hy treed van zijnen Throon,
Omhelſt zijne Egte-vrouw, en ſmeekt haar wonder ſchoon.
En zeyd: mijn Koningin bedaard, gy zult niet ſterven,
Och! hoe zoud' ik dit Beeld mijn leven kunnen derven?
Hy op het alderzoetſt zijn vriendſchap haar verklaard,
Waar op de Jonge-vrouw een weynig is bedaard,
En ſprak: ô groote Vorſt! ik heb Godt aan gebeden,
Inwendig na den Geeſt, daarom zo heb ik heden.

U Mo-

U Mogendheyd gezien, zo helder als de Zon,
Gelijk een Engel Godts; zo dat ik niet en kon
My door de groote ſchrik voor u gezigt onthouwen:
Want ziet u Majeſteyt is wonderlijk t'aanſchouwen.
Terwijl dat Heſter dus haar reden openbaard,
Zo werd zy weder flauw, en zeygt weer op de Aard.

Daar leyd de Koningin ter neêr als zonder leven,
En ſcheynd de leſte ſnik uyt haaren Mond te geven;
Daar is nu al het Hof beroert in groote nood:
Men houd het voor gewis de Koningin is Dood.
Den een die roept om dit, den ander om te laven,
Daar is een groot verſtel, men ziet het alles draven.
Den Koning is vervaard, en weet niet wat hy zal
Beginnen, och eylaas! hy ziet het ongeval
Nu met bewegen aan, vol vreeze in-genomen
De zwakke Koningin is wederom bekomen,

En

En is nu by haar zelfs tot redelijk Verſtand,
Elk trooſt haar wat hy kan, en neemt haar by de hand.
De Koning wederom op zijnen Throon gezeten,
Ziet Heſter vriendelijk aan, laat haar genade weeten,
Hy reykt zijn Gulden-ſtaf, zijn Schepter over haar,
Betoond zijn goede gunſt nu in 't openbaar,
Met lieffelijke ſtem begint hy dus te ſpreeken·
Wat is u Koningin, wat mag u ook ontbreeken?
Eyſt naar u eygen luſt, al wat gy denken kund,
De helfte van mijn Rijk dat zy aan u gegund.
Doen ſprak zy met een woord, kan ik genade vinde,
Zo komt den Koning zelfs met Haman, zijn beminde,
Ter Maaltijd, dien ik heb u heden toe-bereyd,
Den Vorſt die ſtaat gereed, en ſtraks zo werd gezeyd,
Dat Haman in der haaſt moeſt tot de Maaltijd komen,
Die Heſter nu ter tijd heeft by der hand genomen,
Terſtond zijn deze twee tot Heſter in-gegaan,
En zijn met groote vreugd en blijdſchap aan-gedaan.
Den Koning, als hy nu had van den Wijn gedronken,
Zo heeft hy aan zijn Vrouw zijn halve Rijk geſchonken,
Indien zy 't maar begeert: maar zy met zoete taal
Verzoekt hem wederom, nu voor de tweede-maal
Dat hy met Haman wil ter Maaltijd weder-keeren:
Aſuerus conzenteerd des Koningins begeeren.
Hier op gaat Haman uyt, is vrolijk van gemoet,
Maar als den Mordachai hem weder niet en groet,
Zo werd hy heel ontſteld in toornigheyd ontſteeken,
Zijn Herte wil uyt ſpijt door neydigheyd ſchier breeken.
Hy gaat hoogmoedig voort, treed na zijn Logement,
Terſtond hy om zijn Vrouw, en om zijn Vrienden zend:
Hy toond zijn Heerlijkheyd, zijn Rijkdom boven maten,
Hoe dat hem alle ding in 't Hof word toe-gelaten:
Hy ſpreekt, den Koning zelfs heeft my hier toe gebragt,
Ik ben de grootſte Prins, en boven al geagt.
Dien Haman, voor wiens Magt de Vorſten moeten buygen,
Gelijk als nog de daad u heden kan getuygen.

Want ook de Koningin heeft niemand meer genood
Ter Maaltijd dan als my, ik Haman ben nu groot,
En op de hoogste trap in 't Koningrijk verheven,
't Is alles in mijn Hand tot eygendom gegeven:
Maar nog zo ben ik niet in deze Staat gerust,
En schep in dezen al geen vreugd nog zoete lust:
Zo lang als ik den Jood den Mordachai moet lyden,
Zo kan ik in mijn Staat my zelven niet verblyden.
Zijn Vrouwe spreekt hier op: veranderd u gelaat,
Zijt fris en wel gemoed, ik weet u goeden raad,
Gy zult terstond een Boom voor dezen Jode maaken,
Van Vijftig Ellen hoog, en neerstig daar op waaken,
Dat gy des Konings-gunst in deze zaak geniet,
Ten eynde dat u wil door zijn Gebod geschied;
Wel aan, geen tijd verzuymd, zo gy dit kund verwerven,
Zo zal den Mordachai aan deze Galg sterven,
En hangen tot een spot, tot schrik van yder Mensch,
Zo leeft gy dan gerust, en hebt u volle wensch:
Dan zult gy met geneugt tot deze Maaltijd treden,
En by de Koningin met vreugd u tijd besteden.
Als hy nu deze raad had van zijn Vrouw gehoord,
Hy isser in vernoegt, en vaart daar mede voort:
Een Boom die werd bereyd, daar scheynd nu geen genade,
Ziet, Haman gaat ten Hoof, en slaat wel neerstig gade,
Hy toeft geen oogenblik nog op dien eygen Dag,
Op dat hy deze Jood terstond ophangen mag.
Terwijl hy als een Geest gaat in het Hof te waaren,
Komt hier een vreemde zaak, en wonder, openbaaren,
Niet zonder Godts beleyd, verkregen door 't Gebed,
Waar door dat Hamans wil en boosheyd werd belet,
Den Koning op dien tijd tot Slapen niet genegen,
Heeft door des Heeren wil een ander lust gekregen,
Een lust, die niet en strekt tot Spijs of eenig Drank,
Nog tot geen Snaaren-spel, of ander zoet geklank;
Maar om den ouden staat van 't Rijk te mogen weeten,
Het welke door de tijd te met nu was vergeeten.

Daar

Daar werd op zijn Gebod terſtond een Boek gebragt,
Waar uyt dat is gevolgt het geen dat niemand dagt.
Men leeſt den Koning voor dan dees en geene zaken,
Dit is een loflijk werk, het doet de Princen waken:
Het is een nodig ding, de reden wijſt het aan,
Te lezen watter is voor dezen om gegaan.
Hoe ligt de Vorſten zijn in ouden tijd bewogen,
En eer men omme zag door valſche ſcheyn bedrogen.
Hoe deerlijk dat men heeft het Land met Bloed bevlekt,
Waar van zo menig Boek de waarheyd ons ontdekt.
Het is een fraye zaak, Chronijken door te lezen,
Al watter is geſchied, en hoe het plag te wezen,
Het ſcherpt (inzonderheyd) de zinnen voor die geen,
Die nu in deze Eeuw geſteld zijn voor 't Gemeen:
Voor onze Magiſtraat, voor onze Overheden,
Die nu ſchier in 't verbond met haaren Vyand treden,
Tot vreed' en zoete luſt, tot welvaard van het Land,
Och Vaders! neemt altoos den Spiegel in de hand:
En ſpiegeld u alzo in waarheyd ende trouwen,
Leerd op een vaſte grond en niet op Zand te bouwen.
Als nu den Lijf-trauwant wat vorder was gegaan,
Zo heeft den Koning dit perfect daar uyt verſtaan:
Hoe dat op eene tijd twee ſtoute Kamerlingen,
Hun hadde onderſtaan, den Koning om te bringen,
Hoe dat door Mordachai de zake werd bekend,
En aan den Dag gebragt, ten beſten is gewend:
Terſtond zo ſpreekt de Vorſt, wat hebben wy gegeven
Aan Mordachai, die my behouden heeft in 't leven?
Voor zijn getrouwe dienſt, wat is aan hem geſchiet?
Daar op zo werd gezeyd: Heer Koning hem is niet
Van ymand aangedaan, tot op den Dag van heden:
De Koning overtuygt hem zelven door de reden.
En ſpreekt: wie is in 't Hof, wie hoor ik hier omtrent?
Terſtond den grooten Heer een Bood' tot Haman zend:
Daar komt dien fellen Prins: die Mordachai wil dooden,
En niet alleenig hem: maar al 't Geſlagt der Joden;

Daar

Daar ſtaat hy met een Hert vol wreedheyd en vol Moord,
Die uyt des Konings Mond een zeldzaam wonder hoord.
Hy hoord met groot verlang, om haaſt te mogen wreeken:
Den Koning onder dies begind tot hem te ſpreeken,
En zeyd: wat zal men doen (indien het zo gevil)
De Man, die nu terſtond den Koning eeren wil:
Dit klonk hem in zijn Oor, hy eygend deze Woorden
Voor al hem zelven toe, met vreugde hy dit hoorden.
En denkt vaſt by hem zelfs, gewis ik ben de Man,
My zal die eer geſchien; hy ſpreekt 'er deftig van
En zeyd: al-zulk een Held die zal men doen verçieren
Met Koninklijk gewaad, op aardige manieren,
En zetten op zijn Hoofd de Koninklijke-kroon,
Gelijk de Koning plag te zitten op zijn Throon
Nog zal men 't beſte Paerd, waar op tot allen teyden,
Den Koning door de Stad en elders plag te Reyden,
Gebruyken tot dit werk. Ey hoord, wat Haman zegt:
Dan zal men deze Man, dus Edel af-geregt,
Met groote Heerlijkheyd, door al de Straten leyden,
Hier toe zal men een Vorſt gewillig dan bereyden,
Die zal daar voor hem gaan, en roepen overluyd,
Tot eer en groote lof, voor alle Menſchen uyt:
Dus zal men doen den Man met hertelijk begeeren:
Die heden dezen Dag een Koning wilde eeren,
Zo ras als Haman nu zijn reden had gedaan:
Zo is een ſtreng Gebod ſtraks over hem gegaan;
Dat hy met Mordachai, den Jode, zo zal leven,
En hem door al de Stad alzulk een eere geven;
Denkt nu eens, hoe dien Prins door dit Gebod verſchiet,
Hoe dat hy by zijn Neus ter Aarden neder ziet:
Daar ſtaat hy nu en keykt, zijn Hoogmoed die verminderd,
Zijn voorgenomen raad, die werd hem daar verhinderd,
Hy moet een ander weg, het zy hem lief of leyd:
Het Oordeel is gegaan, het Woord dat is gezeyd,
Hy gaat 'er mede voort, en doet het allerwegen:
Maar is het met zijn wil? ô Neen! die is 'er tegen,

Had hy naar eygen lust te werke mogen gaan,
De Galg had zo lang hier niet vergeefs gestaan,
Hy had dat çierlijk Kleed terstond hem uyt getrokken,
Hy zoud' hem van het Paerd wel haast ter Aarden rokken;
Had Haman mogen slaan, ô Vriend, dit vry gelooft,
Hy hadde Mordachai den Kop aan twee geklooft,
Dat menig haastig Mensch niet wierde ingebonden,
Terstond zo was de Man genoegzaam als geschonden,
Op wien, door beuzeling, zijn neydigheyd dan viel,
Hy haald hem (zo hy kon) tot onder door de kiel,
Indien het hier toe kwam, en woud' men onderwinden,
Men zoud' in korten teyd nog al veel Hamans vinden.
Als nu dus overal den Jode was ge-eerd,
Is Haman zeer bedroefd terstond na Huys gekeerd,
Verteld het aan zijn Vrouw en aan zijn naaste Vrienden,
Die hem voorzigtelijk met reden daar op dienden,
En spraken: is de zaak ten Hove dus beleyd,
Zo isser dan voor u een ongeluk bereyd:
Ziet voor u, wat gy doet: dus midden in de reden,
Zo komen van het Hof de Boden aangetreden,
En dryven Haman voord, vermits hy was genood
Ter Maaltijd: maar (eylaas!) hy gaat tot in zijn Dood
Zijn Hert is vol van vrees, zijn Hoogmoed is gezonken.
Den Koning nu verheugd, en van de Wijn beschonken,
Die spreekt zeer liberaal, en met een goeden zin,
Hy tot zijn Huysvrouw zeyd: wat bid gy Koningin?
Al eyscht gy 't halve Rijk, het zal alzo geschieden,
Verzoekt, wat gy begeert, ik zal het ook gebieden.
Hier op de Koningin ten hoogsten is verheugd,
En ziet den Koning aan, nu in zijn groote vreugd,
Zy bid haar Lijfs-genaad', en vald voor hem ter Aarden,
Met smeeken zy haar nood aldus hem openbaarden:
ô Koninklijke Vorst! indien het u behaagd,
Zo gy een gunstig Hert tot mywaards heden draagd,
Zo wil op mijn Gebed, de misdaad my vergeven,
Die ik oyt heb begaan en schenken my het leven,

Met

Met mijn elendig Volk. Ach! zo het wezen mogt,
Want wy zijn al te zaam zeer jammerlijk verkogt,
En tot de Dood gebragt, wy moeten alle ſterven,
Ach! ach! in dit verdriet, laat my genaad' verwerven.
Als hy in deze Vreugd van Heſter dit verſtaat,
Zo barſt den Koning uyt, en met een ſtuur gelaat
Spreekt hy: wie is de Man, die dit heeft voorgenomen?
Laat hy op varſche daad hier voor mijn oogen komen:
Wie iſſer dog zo ſtout te vinden in het Land,
Die zulk een zwaren zaak durft nemen by der hand?
Te tragten nu of dan mijn Koningin te dooden,
Dien ik nog deze uur mijn gunſt heb aan geboden;
Dit is een vreemde zaak, waar mag de Linkerd zijn?
Dit hoord des Konings Vriend, met hertzeer en met pijn.
Terwijl dat Heſter dus den Koning hoorde vragen,
Zo antwoord zy daar op, met droefheyd en met klagen;
De oorzaak van dit werk is Haman, die hier zit,
Waarom u Koningin zo treurig leyd en bid.
't Is Haman, die perſors de Joden wil uyt roden,
't Is Haman, die alrêe heeft door het Land geboden,
Om zulk een daad te doen, ô ſchrikkelijk beleyd:
't Is Haman, die het Hert ſteekt vol hovaardigheyd.
Dit moet den fellen Gaſt met leydzaamheyd aanhooren.
Aſuerus die ſtaat op in zijn verbolgen tooren,
Gaat buyten in den Hof, nu is de Man bevreeſt,
Die op zijn hooge Staat zo moedig is geweeſt.
Hy vald de Koningin met ſchrikken en met beven
Ootmoedig nu te voet, en bid haar om zijn leven:
Maar laci! 't is t'laat, 't zy of hy bid of niet,
Wanneer den Koning hem zo digt by Heſter ziet:
Zo ſpreekt hy wederom, het is my niet verborgen,
Wild gy nog in my Huys de Koningin verworgen.
Zijn aanzigt werd bedekt, nu leyd de moed in 't Zand,
Zijn oordeel werd geveld, hy moet nu aan een kant.
Herbona leyd de brug, Herbona baand de wegen,
Herbona weegd de zaak voorzigtig en te degen:

Hy zeyd den Koning aan, hoe Haman zijnen Knegt,
Hovaardig in zijn Huys een Boom heeft opgeregt,
Van Vijftig Ellen hoog, om Mordachai te krenken:
Dit is zo veel gezeyd, Heer Koning wilt gedenken,
Dat Haman deze Straf veel beter heeft verdiend,
Door zijn Hoogmoedigheyd, als deze trouwe Vriend,
Die in het openbaar zijn goedheyd heeft bewezen;
Gelijk voor yder een nog huyden ſtaat te lezen,
Herbona heeft hier van zijn reden na u gedaan,
Den Koning geeft gehoor, ziet Haman moet 'er aan.
Het werd hem aan gezeyd, dat hy zal moeten Hangen,
Ook aan dien eygen Boom, waar aan hy met verlangen
Den Jode woud' verdoen, dien ſlegt en goede Man:
Maar 't vald heel anders uyt, hy moet 'er zelven an.
De Joden zijn verblijd, haar Vyand is geſtorven,
Zijn Vrouw met al 't Geſlagt is in den grond bedorven,
Zijn Zoonen zijn gedood, zijn Goed geconfisqueerd,
Een ander in zijn plaats en op zijn Hof regeerd,
't Is alles overhoop, en onder voet geſmeeten,
Dit mag men wel te regt de vrugt van Hoogmoed heeten.

SUSANNA

SUSANNA

Door onkuysse begeerte van twee Oude Regters ter Dood verordeeld, werd door den Propheet Daniel verlost.

MEn leest in Godes Woord, wanneer als Daniël
Nog was een teere Spruyt, een kleyne Jong-gezel,
Zo woonden op die teyd tot Babyloni vredig,
Een Man van Vroomen aard; Godvrezend' ende Zedig,
Een Man vol Eer en Deugd, gelijk het Woord vermeld,
Die na Godts goede Wet zijn Leven heeft gesteld:
Een Man van grooten Staat, die heeft hem onderwonden,
En na des Heeren Woord hem aan een Vrouw verbonden,
Een Beeld zeer wonder schoon is 't dat Jojakim Trouwd,
Hy heeft haar zeer bemind, in waarden hy haar houd;
Haar Schoonheyd is verçierd met Christelijken Zeden,
Dit Beeld, dit aardig Beeld, munt uyt in Eerbaarheden,
In Liefd' en groote Vreugd, ist dat Susanna leefd,
Nu met haar Tweede-ziel, die zy verkooren heeft; (nen
Haar Herten zijn gemeen, Godts Woord dat woond 'er bin-
Elk draagt des anders Kruys, malkander zy beminnen,
Daar is een trouwe Band, en waarom veel gezeyd,
Daar is een goede grond van eersten aan geleyd.
't Is yder een bekend, men ziet het ook gebeuren, (ren,
Dat zelfs aan 't Nieuw-gebouw de Muuren dikmaals scheu-
Het kraakt vast hier en daar, het barst aan alle kant,
Het Huys staat al te los: men ziet van hand tot hand,
Hoe dat het langer staat, hoe 't meer begint te hellen,
Den Huysheer moet uyt nood daar Stutten tegen stellen,
Het opstel is wel goed, en fraytjes opgepronkt;
Maar 't schort hem onder aan, en deerd hem by de Grond:
Daar heeft geen Fondament van eersten aan gelegen,
Dat is het regte Beeld, daar vald geen spreeken tegen.

Dus gaat 't overal, wanneer daar ymand Trouwd,
En zonder agterdogt op losse gronden bouwd:
Wanneer men in 't begin wil wauwen ende beyten,
Ik bid u, letter op, de Muuren willen spleyten;
Indien men niet voor al van 't eerste kyven wagt.
Het Huys, het Huw'lijks-huys, verliest zijn eerste kragt:
De zaak die loopt gevaar, wat zal ik meerder zeggen,
't Is best van eersten aan een vaste grond te leggen,
Waar op gy zonder vrees u dan vertrouwen meugd,
U zelven tot een lof, tot eer en groote vreugd.
Jojakim was een Man vol eer en reputatie,
Hy stond by 't Joodsche-volk volkomen in de gratie,
Terwijl hy was geagt, van yder een ge-eerd,
Zo heeft hem al het Volk tot deze Man gekeerd,
En kozen op haar wijs twee Wel-geleerde Mannen,
Wiens Geest en Wettig breyn ten vollen was gespannen
Op Oordeel ende Regt, op Weetenschap der Wet,
Die in voorgaande Eeuw van Godt was in-gezet.
Nu op een zeker teyd, zo wierde na behooren,
Gelijk men was gewend, twee Regters uytgekooren,
Aan wien dat al het Volk haar zelven over gaf,
De Goede tot een troost, de Kwade tot een straf:
Een yder komt tot haar, een yder mag daar spreeken,
Een yder is te vreen als 't Vonnis is gestreeken:
Zy dragen nu het Zwaerd regtvaardig zo men meend,
Geen Mensch en werd van haar een gunstig Oor veleend,
Zy nemen van het Volk geen Gaven nog Geschenken,
Waar door men 't goede Regt zeer ligtelijk kan krenken.
Het gaat nu wonder wel, de Regters zijn bemind,
Geen aanzien van Persoon is dat men by haar vind:
Zy zijn voor 't oog verçierd met deugdelijke Zeden,
Zy zitten in het Regt, een yder is te vreden,
Zy gaan voor alle Man gestadig uyt en in,
Zy houden (zo het scheynd) het Regt niet om gewin;
Haar roem is door het Land, elk gaat haar dapper pryzen,
En met een groot ontzag geduurig eer bewyzen;

Zy ſtaan in d'hoogſte graa't van loffelijke eer:
Maar laas! het duurd niet lang, het neemt een ander keer;
De Regters die het Volk regtvaardig zouden Rigten,
Vergeeten alle beyd' haar aangebonde pligten,
Daar is, 'k weet niet wat, in 't Hert van haar ontſtaan,
Een heymelijke Brand, die heeft hen op-gedaan,
Een Vonk van Venus-luſt die heeft haar beyd' ontſteeken,
Een wonderlijke ſmert die 't Herte ſchier wil breeken,
Een Vlam die ſteygt haar op met kragt uyt d'Helſche-kolk,
Zy toonen haar gelaad ſcheyn-heylig voor het Volk:
Zy ſpreeken met de Mond van Kuys en reyne Wetten;
Maar 't Hert is in der daad onzuyver en vol ſmetten,
Men houdze voor een Ligt, een Baaken aan de Strand:
Maar 't is een ander Vyer dat in de Regters brand,
Zy wyzen dees en geen wel tot de regte Haven,
Maar zelfs verzeyld haar Schip, en blyven arme Slaven,
Zy klagen menigmaal met ſmert in eenzaamheyd,
Want niet een enkel Woord elkander daar af zeyd,
Schoon dat de Luſt vermeerd, nog durft men niet verklaren
Nog ſchaamt men deze Zaak aan ymand t'openbaren.
Zy zitten nog in 't Regt, elk houd zijn goede Naam,
Geen Menſch ook anders denkt of zijn daar toe bekwaam.
Dog 't Vyer brand meer en meer, en krijgt al nieuwe kragten:
Want op een Schoone Vrouw daar ſpeelen haar gedagten,
Suſanna is het wit; waar op het Ooge ziet:
Haar Schoonheyd hun verleyd: maar ach! zy weet het niet,
Haar lieffelijk gezigt dat gaat haar meeſt bekoren,
De luſt die klimpt zo hoog, men weetze niet te ſmoren.
Suſanna is het lief, Suſanna werd bemind,
Waar dat de Regters gaan, haar oogen zijn verblind,
Zy werden door een Strijd van ongetemde togten
Geduurig aangeparſt, en heftig aangevogten,
Dat zy nu door bedwang niet langer zijn beſchaamd;
Maar gaan al-zulk een Weg die haar niet en betaamd;
Een Regter moet voor al in hooge Deugd uytſteeken,
Een Regter die mag noyt Onkuyſſche Woorden ſpreeken,

Een Regter, die het kwaad van and're ſtraffen zal,
Moet zelfs onſchuldig zijn: of 't heeft geen regte val,
Indien hy ſchuldig is, hy zal 't Regt corrumpeeren,
Hy zal niet glorieus in Deugden triumpheeren.
Hy zal het zelve kwaad, dat hem zijn Hert bekoord,
Al zagjes gaan voorby, niet ſtraffe zo 't behoord.
Terwijl nu deze Twee, door Luſten aan gedreven,
Zwaarmoedig by haar zelfs om haar Beminde leven,
Zo reyſt 'er uyt dit Vyer nog al een grooter Brand,
Het Hert en denkt niet eens op Zonde nog op Schand,
Het moet 'er nu toe ſtaan, al zoud men daarom treuren,
Het moet nu voor den Dag, al zoud' het alles ſcheuren,
En zonder lang vertrek den een hem onderwind,
Vrymoedig zonder ſchaamt, zijn reden dus begind.
ô Frater! dien ik nu volkomen zal vertrouwen,
Ik bid u, wilt geen gunſt nog hulpe agterhouwen,
Vermits ik in mijn nood, in mijn bedroefde ſmert,
U Raad van noden ben, zo toond een gunſtig Hert
Tot my, want ik terſtond aan u zal openbaren,
Wat my op 't Herte leyd, en wat my doet bezwaren.
Den ander ſtaat en keykt, en zeyd wat mag dat zijn,
Of is het Kinder-ſpel, vermomd met loze ſchijn,
Wel wat is dit gezeyd, te ſpreeken van bezwaren.
En dat gy wilt den grond my als een Vriend verklaren,
Het ſcheynd my al wat vreemd, van waar komt u de nood,
Wie is 'er in het Land in Eer en Staat zo groot
Als wy, bedenkt u wel, wie zal u kunnen deeren?
't Moet al tot onzen dienſt en nuttigheyd hem keeren.
Indien het u belieft vertrouwt my als u Vriend,
Spreekt vry en zonder vrees, ik bender meê gediend.
Dit Woord bevald hem wel, hy opend zijn Secreten,
Hy zeyd: ô trouwe Vriend, ik heb een wijl gezeten,
Beneffens u in 't Regt: maar nu op deze ſtond,
Zo ben ik heel gekwetſt, en tot de Ziel gewond.
Nu ga ik zonder vreugd in ſtaage droefheyd dolen,
Vermits my al mijn kragt is van een Vrouw ontſtolen.

Een

Een Vrouw, wiens aardig Beeld volkome my behaagt,
Die Vreugd en zoete Lust in haaren boezem draagt.
Een Beeld als een Godin, in Schoonheyd boven maten,
Die trekt my langs hoe meer, die kan ik niet verlaten,
Die is my Nagt en Dag in 't Herte vast geprent,
Het is dat Gulden-beeld, Susanna die gy kent,
Susanna is het Hof, met Vrugten overladen,
Zy is het Bad, waar in mijn Zieltje zoekt te baden.
Dit is mijn hoogste Vreugd, mijn Troost en Medicijn.
Och! mogt ik maar een Uur met haar vereenigt zijn:
Als hy zijn geyle Lust zijn Schand dus had beleden,
Zo vind hy straks zijn Maat, die is 'er meê te vreden,
Die draagt in zijn gemoed ook even deze last,
En is aan deze Ziekt' zo wel als d'ander vast:
Terstond zijn deze Twee in eenigheyd verbonden,
En hebben haar dit Stuk eendragtig onderwonden:
Nu is men in de weêr, nu tragt men na de daat,
Elk past nu wakker op, waar dat Susanna gaat.
Zy zoeken met practijk veel listen alle Dagen,
Zy geven om geen Regt, al zoud' het Godt mishagen,
d'Opregte Liefd' is weg, haar Hert is om gekeerd,
Zy volgen nu een Wet, die haar heel anders leerd,
Haar snode linkerny die weet haar om te voeren,
Haar Oogen overal vast op Susanna loeren,
Zy leven ongerust, en tragten na het kwaad,
Zy vinden haar tot nut een schadelijke raad.
Jojakim had een Hof, omtrent dezelve Stede,
Daar kwam de Schoone Vrouw vol Deugd en goede Zede
Op haar bestemde teyd, in stilligheyd en rust,
Daar heeft zy haar vermaak, haar vreugd en zoete lust,
Daar komt zy menigmaal, en wast haar zonder schromen,
Heeft noyt geen ongeval of eenig leed vernomen.
Dit was haar hoogste vreugd: maar ach! het duurd niet lang,
Haar Ziel die word benouwd, het Hof is haar te bang,
Zy gaat met vrolykheyd ten Hof met haar twee Maagde:
Maar eer zy weder keerd, de vreugd zy wel beklaagde.

Het Hof, het droevig Hof, waar heen zy werd geleyd,
Dat is die eygen plaats, die zy nog zo beſchreyd.
ô Reyn en zuyver Wijf! wat zal u overkomen,
Het geen gy niet en denkt, nog oyt en hebt vernomen
Suſanna die gaat voort, gelijk zy was gewent,
Zy vind ook niet een Menſch in 't Hof nog daar omtrent
Maar 't is een looze ſcheyn, daar ſchuylen valſche ſtreken
De Regters hebben haar in 't heymelijk verſteken,
Het loeren met haar Oog is nimmermeer gedaan,
Zy gluuren overal hoe dat de zaken ſtaan:
Zy zullen in 't ſecreet Suſanna nu belezen, (zen
't Scheynd of zy meer de Menſch, als haaren Schepper vre
Dit is van overlang een groote fout geweeſt,
En gaat in dezen teyd nog op den ouden leeſt,
Veel Zonden gaan in zwang, die heymelijk geſchieden,
Men weet voor 't Menſche-oog uyt ſchaamt' weg te vlieden:
Want zo daar eenig Menſch kwam nevens haar te ſtaan,
Het zoude menigmaal ligt blyven ongedaan.
Men denkt in dit geval niet op het oog des Heeren,
Hoe dat hy 't alles ziet, dat hem geen Muuren keeren,
Hoe digt de Kamer is, of ſchoon in Duyſterheyd,
Dat alles naakt en bloot voor Godes oogen leyd: (ten,
Dit werd hier niet gedagt, als 't maar geen Menſchen wee-
Het Oog, die nimmer ſlaapt, dat is hier al vergeeten.
Suſanna gaat in 't Hof, en denkt op geen verraad,
Verçierd met Eerbaarheyd en weet van Goed nog Kwaad,
Zy ziet het groene Lof, zy hoord de Vogels zingen,
Op veelderhande wijs, en door de Boomen ſpringen.
Suſanna is verheugd, zy ſtuurt haar Maagden uyt,
Om Oly en Melis, of eenig ander Kruyt,
Zy blijft in eenzaamheyd, vrymoedig zonder zorgen,
De Regters niet te min die loeren in 't verborgen,
De zaak die ſtaat nu ſchoon, het is haar wel bekent,
Dat zy alleenig is, en niemand meer omtrent,
Zy weeten Uur en Tijd in alles wel te giſſen,
Het ſcheynd nu voor het oog, haar luſt die kan niet miſſen,
Zy

Zy branden als een Vyer, haar Zinnen zijn op hol,
Elks Hert is als een damp van geyle Lusten vol.
Nog blyven zy al stil, en heymelijk verholen:
Maar zitten evenwel met smert op heete Kolen,
Terwijl haar nu de teyd gelegentheyd aan biet;
Elk wakker uyt zijn oog gelijk een Arend ziet.
ô Sno Verradery! Susanna te verrassen,
En juyst op zulk een uur als zy haar wilde wassen.
Zy is alleen in 't Hof, zy schroomt voor niemand niet,
En weet nu van geen leed, nog denkt op geen verdriet,
Haar Lighaam wil zy nu geheel en al ontbloten,
Zy denkt, ik ben alleen, de Deuren zijn gesloten,
Haar Oogen slaat zy om, en ziet vast hier en daar,
Zy vind haar nu alleen, word niemand nog gewaar,
Zy schiet haar Onderkleed van haare naakte Leden,
En gaat alzo met vreugd terstond in 't Water treden,
Daar scheynd een Spiegel schoon, een Lighaam als Albast,
Vertoond hem zig ter plaats, daar 't met Prieelen wast,
De Regters daar omtrent, die leggen vast te loeren,
Zy durven haar voor al niet reppen nog verroeren.
Maar 't Oog staat nimmer stil, dat vind voor hen geen rust,
Dat ziet als Vyer en Vlam, na d'oorsprong van haar Lust;
't Gezigt heeft haar zo sterk en dapper aan gedreven,
Dat zy haar in het Hof schier openbaar begeven:
Want op die Schoone Vrouw het Oog zo vyerig schiet,
Zy willen voor den dag, en dan als weder niet, (men:
't Scheynt of 'er nog wat schuyld, en waarom dat zy schro-
Maar 't is wel haast gedaan, de vrees word weg genomen,
Terwijl dat haar 't Geluk vertoond een open baan,
Zo diend het niet verzuymd, het moet 'er nu toe staan,
Hier door heeft haar de Lust zo heftig aangedrongen,
Dat zy in 't openbaar zijn uyt haar Hol gesprongen,
En treden alzo voord, met blijdschap en geneugt,
Om aan dat Schoone Beeld te doen dat niet en deugt.
Susanna die verschrikt, en ziet de Regters komen,
Haar Geest die is ontroerd, haar Zinnen opgenomen,

Zy

Zy vreeſt in deze nood, wat of het mag bedien,
Zy ziddert ende beeſt dat haar de Boeven zien.
Haar Verruw die ontgaat, de Leden ſtaan en trillen,
Van ſchaamte voor haar Eer en kan zy haar niet ſtillen,
Haar kragt is of verdweynd, het Herte dat bezwijkt,
Van angſt en groote vrees zy aan een zyde wijkt,
Men ziet geen aardig rood omtrent haar teere Wangen:
Maar op die eygen plaats veel droeve traanen hangen,
Men ziet geen ſchoon gedaant', gelijk men eertijds plag,
Het is nu al verſteld, vol droefheyd en geklag,
Men hoord geen zoete ſtem nu van Suſanna ſpreeken,
Och! 't is nu al gedaan, en van haar af-geweeken,
Hoe droevig dat zy zugt, de Regters evenwel,
Die gaan haar oude gang, en zijn nog byſter fel:
Eerſt met een zoet gevley, daar na met ſtuurze zinnen,
Zy tot de Jonge Vrouw haar reden dus beginnen:
Suſanna weeſt te vreên, en zijt dus niet ontſtelt,
Het is een ſlegte zaak, dat gy u zelven kwelt.
Waarom aldus verbaaſt, gy pronk van alle Vrouwen,
Op u gedwegen aard volkomen wy vertrouwen,
ô Gy beminde Bruyd, grijpt weder nieuwe moet,
En ſchaamt u niet voor ons, maar Lieve dog voldoet,
Voldoet nu onze Luſt: wilt u met ons vermengen, (gen.
Geen Menſch zal 't aan den dag nog voor de Regter bren-
Wy zijn nu hier alleen, ô zoet en aardig Beeld:
Op wien dat onze Oog heeft langen-teyd geſpeeld.
Wel aan, bereyd u dan, het moet terſtond geſchieden,
Het is nu al te laat, gy kund ons niet ontvlieden,
Bedaard, en weeſt geruſt, het beſte dan verkieſt,
Al eer gy nog daar by u goede Naam verlieſt:
Want zo gy niet en wilt, gy zult in ſchande leven,
Wy zullen tegens u Getuygeniſſe geven,
Dat gy op deze plaats onzuyver hebt geleeſt,
En dat den ſnoden Gaſt hem op de vlugt begeeſt.
Hoe liſtig dat gy hebt de Maagden weg gezonden,
Dan zijt gy des te meer in 't openbaar geſchonden.

ô Schrik

ô Schrikkelijke Tong! die zulke Woorden zeyd,
Dit heeft zy by haar zelfs een weynig overleyd,
Zy weet niet of zy zal gewillig conzenteeren,
Dan ofze deze daad kloekmoedig zal af weeren,
De Vrouw die ſtaat bedugt, en is in groote nood:
Maar kieſt nog op het leſt het Leven uyt de Dood.
Het Herte zwelt haar op, zy kan niet langer zwygen,
De droefheyd maakt haar ſterk, haar Borſt begint te hygen,
Daar komt een nieuwe kragt, haar Ingewand ontſluyt,
Haar Woorden barſten nu met volle ſtroomen uyt.
Zy klaagt met groot verdriet, en zeyd waar wil dit heenen,
Mijn Hert dat ſmelt (eylaas!) in Tranen door het Weenen,
Waar meê heb ik verdiend, wat heb ik oyt begaan,
Dat my werd deze Schand' en Oneer aangedaan,
Ach trouwelooze daad! die my doet bitter treuren,
En als een wreede Leeuw aan alle kant verſcheuren:
Want zo ik 't conzenteer, ik zondig tegen Godt,
Indien ik 't tegenſta, zo werd' ik tot een ſpot.
ô Vyer, ô ſchandig Vyer! vol ſchandelijke Vonken,
Gy hebt in dezen Kroes my bitter Roet geſchonken,
U boos en ſlim beleyd dat is my over-al,
Waar ik my heenen keer, niet dan als bitter Gal.
Ach laci! is het waar het geen my komt ter ooren,
Ik wenſchte dat ik noyt op Aarden was gebooren,
Dat ik noyt leven had van Godes Hand ontfaan,
Ach! zo het waarheyd is, hoe zal ik dit ontgaan?
Ik weet my geenen raad, ik mag het wel beklagen,
Dat oyt mijn Moeder my ter Waereld heeft gedragen.
Geen gruwelijker kwaad en is 'er oyt geſchiet,
Wee my in deze angſt, en overgroot verdriet,
Ik zal (gelooft het vry) nogtans niet overtreden,
Mijn Trouw, mijn waarde Trouw, door ongetemde Zeden,
Mijn Trouwe dien ik ſchat verr' boven 't Waerelds-goet,
De Trouwe die mijn Ziel op 't hoogſt' verheugen doet,
Die zal ik naar u luſt met Zonden niet bezwaren,
Daarom het is vergeefs, laat vry u boosheyd varen.

En

En ſpreekter niet meer van, ik ben gerezolveerd,
Om nu nog nimmermeer te doen naar u begeert.
Suſanna die begind te roepen en te tieren,
En met een naare Stem door al het Hof te gieren.
De Regters zijn verbaaſt, daar ſtaat men nu bekeyd,
Men vind niet in de Vrouw als Deugd en Eerbaarheyd
Dit is een ſchoon Toneel, een Spiegel voor de Vrouwen
Dat zy in d'Egte-ſtaat haar moeten zuyver houwen,
Ook even op die teyd als 't haar word voor gewend:
Het zy of door gevley, of door een dreygement:
Voor al u teere Schoot laat die van niemand ſmetten,
Zoekt met u volle kragt die ſchande te beletten.
Een Bloempjen als het is bemorzelt met de Hand,
De Schoonheyd die is weg, men ſmeyt het aan een kant
Als ymand met zijn Voet treed op een zuyver Laken,
Hy zal 't in korten-teyd vol vuyle Smetten maken.
Zo lang de zoete Duyf haar eygen Waaſſem heeft,
Zo is zy nog verçierd: maar als haar die begeeft,
En word bemorſt, verzolt, bezoetelt met de Handen,
De fleur die is 'er of, zy word daar na te ſchanden.
Dus gaat het met de Trouw, zy is een ſchoone Bloem
Indien men haar bemorſt gedaan is al de roem;
Zy is een zuyver kleed, men mag het niet betreden,
Zy is een Druyven-tros, het mag noyt zijn geleden,
Dat ymand met zijn Hand de Waaſſem daar af ſtrijkt,
Al was het ook maar eens, terſtond de fleur bezwijkt,
Wel aan dan, wie gy zijt, wilt met Suſanna leeren,
De ſnode Boevery met reden af te keeren,
En laat u niet voor-al ontvallen hier of daar,
't Geen dat u krenken mag, of ander zot gebaar.
Wanneer als ymand hoord een Vrouw ontugtig ſpreeken
Hier door zo werd het Vyer van Geylheyd aan geſteeken
Der Vrouwen zot diſcours, dat is zo veel gezeyd:
Dat zy van 't Overſpel de eerſte gronden leyd
Als nu dit ſnood bedrijf voor al niet wilde wezen,
En dat de zaak nu was vermengt met Duyzend vrezen
Da

Dat elk van 't Hof-gezin den Boomgaard nu beklam,
Al waar men deze Drie en niemand meer vernam:
Susanna als een Dood, de Regters daar en tegen
Verbaast in haar gemoed, en by haar zelfs verlegen.
De Knapen staan en zien, het stuk is ja te slegt,
Waar op van stonden aan de reden werd gezegt,
De Regters alle beyd', en als met volle Monden,
Die zeggen: ziet dit werk, dus hebben wy 't gevonden;
Is dit geen fraye zaak van zulk een schoone Vrouw,
Die zo Ontugtig leeft, en schend haar waarde Trouw,
Dit is op varsche daad, wat zal men daar af zeggen,
Gy ziet de zaak hier klaar, en voor u open leggen.
Wie dat de reden hoord, die is 'er door beschaamd:
Want noyt dit reyne Beeld oneerlik was genaamd,
Geen Mensch en heeft 'er oyt tot nadeel van gesproken,
Zy heeft geen Egte-trouw door Overspel gebroken;
De Vrouwe zit en kermt, en klaagt vast met verdriet,
En zeyd zo menigmaal al wat 'er is geschiet,
Dat zy onschuldig is: maar (laci!) 't mag niet baten,
Zy vind haar over-al in deze nood verlaten
Dus naar een lange twist, dien Dag is gepasseerd,
Elk is weer uyt het Hof en na zijn Huys gekeerd,
De zaak werd opgesteld, Susanna mag wel zorgen,
En zeggen by haar zelfs, (eylaas!) bedroefde Morgen.
De duystere Nagt vertrekt, den Dageraad komt aan,
Elk is nu wederom in zijn beroep gegaan:
Als op bestemde tijd de Uure was gekomen,
Zo zijn de Regters boos, met valsheyd in-genomen,
Tot haar voorgaande Ampt en Heerlijke Staat
Aanzienelijk gekeerd, dog met een valsch gelaat,
Daar zitten deze Twee, en scheynen zulke Mannen,
Wiens Herten zijn versteend, wiens Breynen zijn gespannen
Op enkel Leugen-taal, op schandelijk verraad,
Op zulk een Fieltery, 't welk regel heeft nog maat.
Om eer en goede Naam scheynheylig te bewaren,
Zo willen zy parfors 't onnozel Bloed niet sparen,

Zy hebben eer geen ruſt, wat dunkt u waarde Vriend?
Suſanna moet ter Dood al heeft zy 't niet verdiend.
Waar mag men met zijn Hert op Menſchen nu vertrouwen,
't Is vry een vaſter Borg op Godt alleen te bouwen.
Aanziet des Waerelds-loop, op Koning, Prins of Vorſt,
Wie is hy, die op haar hem vaſt vertrouwen dorſt:
Gy vindze menigmaal ook in den Raad gezeten,
Die nu afgunſtig zijn, en geven Slange-beten,
Ook met een looze trek, als of het niemand wiſt,
De Wonde ſtaat en zwelt, al eer men 't zelve giſt,
Zo dat gy door 't Vergift wel haaſt moet zuyze-bollen,
Al zoud' u gantſche Staat in het verderf voort rollen.
Aanſchouwt 't gemeene Volk, ziet, wat 'er omme gaat,
Wat ſchuylt 'er al bedrog en heymelijke haat.
Nu op een zeker Uur, Suſanna werd ontboden,
Men wil haar tot een ſchand op 't alderwreeſt uytroden.
Daar ſtaat die kuyſche Ziel onſchuldig voor 't Geregt,
Wiens Herte dat aan Godt door liefd' is vaſt gehegt,
Daar ſtaat de teere Blom met Ouders, Vriend en Magen,
Met Kinders aan haar Hand, die alle treurig klagen,
Daar moet zy ongedekt voor deze Boeve ſtaan,
En hooren met geduld haar valſche Woorden aan;
Zy ſpreeken overluyd, wy hebben haar gevonden,
Terwijl zy in het Hof, wierd met haar wil geſchonden,
Haar Maagden zond zy weg, en bleef daarom alleen,
En ziet, een Jongeling die was met haar gemeen,
Den Gaſt, een rap Gezel, wiſt vaardig hem te buygen,
En ſprong ter Deure uyt, dit is 't, dat wy getuygen.
Terſtond heeft al het Volk volkomen dit gelooft,
Nu is zy van haar Eer en goede Naam berooft:
Hoe dat 'er wierd geſmeekt, men mag 't niet verwerven.
Daar is geen bidden voor, Suſanna die moet ſterven.
Zy ſlaat haar Oogen op in 't midden van haar ſpot,
En weend vaſt bitterlijk, en roept tot haaren Godt,
Zy klaagt haar hooge Nood aan hem, die alle zaken
Weet in het openbaar en aan den dag te maken.

Terwijl het lieve Schaap werd na de dood geleyd,
Zo is 'er nog een Kind dat zeltzaam wonder zeyd,
Een Wonder daar ook zelfs geen Menschen op en denken,
Een Wonder waar door Godt de Regters weet te krenken,
Hy roept met luyder stem, en met een gram gemoed,
Dat hy onschuldig was van dit onnozel bloed.
Elk keerd hem wederom, daar komt een groote vrezen,
Daar is een nieuw Proces van stonden aan gerezen.
Den Jongen Daniël die kreygt een Geestig Hart,
Hy steld op heeter daad de Regters nu apart:
En door des Heeren kragt begind te Procederen,
Hy vraagt de Eerste (dit) en gaat hem wel toetzeren,
Waar of het is geschied, hy antwoord zonder schroom,
En noemd een Moerebes, dat was dien eygen Boom,
Waar onder dat hy had Susanna zien Boeleeren,
En met een Jong Gezel onkuyssche lust hanteeren.
De Eerste die vertrekt, de Tweede komt nu voord,
Die van den Jongeling strak deze reden hoord:
Voorwaar de schoon' gedaant' die heeft u zelfs geschonden;
Nu zegt, waar is de plaats daar gyze hebt gevonden?
Hy noemd een ander Boom, waar dat het was geschied,
En zeyd van een Granaat, gelijk als hy bedied.
Nu is het Pleyten uyt, zy hebben valsch gelogen,
Zy hebben al het Volk en meest haar zelfs bedrogen.
Susanna is verblijd, geniet een dubbeld lof:
De Regters staan bedroeft, haar zaak is al te grof;
Nu moeten zy de plaats van Eer en Hoogheyd derven,
Het Rad is omgedrayd, zy moeten beyde sterven.
Dit is der Zonden loon, de vrugten van het kwaad,
De Boevery op 't lest zijn eygen Meester slaat.

De drie Jongelingen,

Worden van Godt in den Vyerigen Oven bewaard.

DEs Heeren grooten Naam die hoord men dikmaals loven
In 't midden van het Kruys, zelfs in de Vyer'gen Oven.
Geen Vlam en gaat zo hoog, die dit beletten kan,
O! zingt den Heere Lof, en ſpreekt 'er wonder van,
En buygt u voor geen Beeld, wilt Godt zijn lof toe bringen,
Al moeſt gy in het Vyer met deze Jongelingen:
Al moet gy door de Zee vol droeve ſmerten gaan,
Vertrouwt den grooten Heer, gy zult door hem beſtaan.
Zy die de Eere Godts gantſch niet wilden beſmetten,
Die gaan haar alle Drie met kragt daar tegen zetten:

Den

Den Koning die word gram: des even niet te min,
Zy blyven onbeweegt op haar voorgaande zin.
Den Oven werd gestookt, en zevenmaal nog heter
Als oyt; maar wat is dit, het is niet als te beter,
Hoe hooger in de nood, hoe sterker dat hy dwinkt,
Hoe schoonder dat de daad van Godes goedheyd blinkt;
De Mannen alle Drie die worden nu gebonden,
En met een wreed gemoed terstond ook heen gezonden,
Na dit verschrikk'lijk Vyer, na dezen fellen Brand,
Waar in de Stookers zelfs vergaan aan alle kant,
Elk vlugt met groote vrees, wie 't niet en kan ontslopen,
Die moet het dier genoeg en met zijn Lijf bekopen.
Den Koning onderwijl die komt 'er nessens staan,
En ziet 'er nu wel Vier, die in den Oven gaan,
Hy zeyd: wel dit is vreemd, dit kan ik niet geloven,
En zijn der dan geen Drie gebonden in den Oven?
Wel hoe! daar zijn der meer, 't en is geen valschen schijn,
Ik zie haar ongekwest, dit wil een Wonder zijn.
De Vierde staat en blinkt zo klaar gelijk de Zonnen,
O! dit is Godes Werk, wat hebben wy begonnen?
Den Koning treed nu toe, en roept in dit verdriet:
Komt uyt gy Mannen Godts, u is geen regt geschiet,
Zy komen onverzeerd uyt dezen Oven treden,
Daar hapert niet een Lit aan al haar gantsche Leden,
Haar Godt die werd ge-eerd, geprezen door het Land,
Dus helpt den grooten Vorst nog menig uyt den Brand,
Dus zend hy overal in dees bedroefde Teyden,
Zijn Boden tot een troost, ook in het meeste leyden,
Daar is, al eer gy 't weet, een Engel u omtrent,
Hoe wel niet openbaar, die 't al ten goede wend.
Godt laat ook menigmaal de Vroomen hier bedroeven,
Hy wil het dierbaar Goud in dezen Oven proeven,
Niet tot haar groot verderf: maar 't word alzo beleyd.
Het strekt tot Godes-eer, en haar tot Zaligheyd.
Wel aan ô Christen-ziel! in leven of in sterven,
Vertrouwt alleen op Godt, zo zult gy troost verwerven.

DANIEL

Werd van Godt in den Kuyl der Leeuwen bewaard.

DEs Heeren Regter-hand die kan het al verwinnen,
Hy weet des Vyands lilt, hy kan haar booze Zinnen;
Des Heeren Regter-hand is yder een te ſterk,
Het is een vaſte Rots, een groot en Wonder-werk!
Hy weet der Leeuwen kragt, en weet haar zo te binden,
Dat zy geen Jongeling, geen Daniël verſlinden.
Het is een groote zaak, gezegend is die Man,
Die ook d'Afgodery met kragt beſchamen kan:
Daar is geen felder haat op Aarden in dit Leven;
Dan als op zulk een Menſch, die d'Afgod wil vergeven,
Dat blijkt in Daniël, haar haat die is zo groot,
Zy dreygen ook haar Vorſt, haar Koning met de Dood,
Indien hy niet en wil terſtond hem overgeven:
Want hy geen oogenblik uyt ſpijt moet langer leven,
Om dat hy haar Convent had openbaar geſtoord,
Zo moet hy na de Kuyl, en zonder eenig Woord.
Hy werd van ſtonden aan zeer wreed daar in geſmeten,
De Leeuwen zitten ſtil, en hebben niet gebeten,
Zes Dagen zit de Man in zulk een diepen Gat,
Elk denkt nu by hem zelfs hoe treurig dat hy zat. (wen,
Den Koning hem beweend, begind zeer luyd' te ſchreeu-
Hy ziet den Jongen Held in 't midden van de Leeuwen,
Hy trekt hem uyt de Kuyl, hy vind hem nog gezond,
Ook aan het minſte Lit en is hy niet gewond.
Den Koning word geſtoord, en zonder lang te dralen,
Hy laat een ander Prooy nu voor de Leeuwen halen,
Hy ſtoot haar in den Kuyl, wat is daar op gebeurd?
Al eer men omme zag, zo waaren zy verſcheurd.
Dit is der Zonden vrugt, dit zijn de regte proeven,
Voor zulke, die met ſmert de Vroomen hier bedroeven.

CHRIS-

CHRISTELYKE VERTOONINGE,

Van de goedheyd en weldaden Godts, over de Kinderen Israëls.

vergeleken.

By de Heerlijke Zegeningen over den Staat van deze Nederlanden.

Inleydinge.

ZO lang als Israël bleef in des Heeren wegen,
Zo was zijn gunst met haar, zy waaren noyt verlegen,
Of strak was Godes Hand, door zijn Almogentheyd,
Het arm verslagen Volk tot hulp en troost bereyd.
Maar als dat Israël, dat Volk, dat Godt beminden,
Begonnen hier en daar haar zelven uyt te vinden
Verkeerde wegen, die haar strekten tot het kwaad,
Gelijk zy menigmaal betoonden met der daad,
Zo werden zy zeer streng bestraft om haare Zonden:
Dog midden in de plaag zy Godts genaad' weer vonden,
Zo dikmaal als zy haar vernederden, terstond
Is goedheyd en genaad' gegaan uyt Godes Mond.
O dit is 't regte Beeld! een Spiegel in de Handen,
Voor elke Moeders-kind van deze Nederlanden,
Een Gulden Beeltenis, staat op, beziet het wel,
O gy gezegend Volk! gy tweede Israël:

Gy zijt het Gulden-beeld, ziet maar op and're Volken,
Hoe zegend u de Heer van boven uyt de Wolken,
Van onder uyt de Aard', rontzom aan alle kant,
In Godts barmhertigheyd te vinden abondant:
Wanneer men van 't begin u Staat wil onderzoeken,
Men weet hier wie gy zijt: want in de Oude Boeken,
Daar vind men wat of niet van u geschreven ſtaan,
Wie weet den regten grond, waar dat gy zijt van daan?
Wat hebt gy oyt geweeſt, wat zijn u eerſte Jaaren,
't Regiſter uws Geſlagts waar zult gy dat vergaaren?
Wat zijt gy voor een Volk: wie heeft u op gevoet,
Waarom is 't dat de Heer zo veel weldaden doet
Aan u, dewijl gy zijt van d'Heydens af-gekomen?
Van zulk een Volk die nog van vreemde Goden dromen,
Die ook na Godes Woord noyt hebben regt geleeft,
't Is wonder, dat u Godt zo uytverkooren heeft.
Voorwaar het is met u als met de Iſraëliten,
Gy zijt ook van 't Geſlagt der boze Amoriten,
Gy waard gelijk een Kind dat in zijn Bloede leyd
Veragt, niemand bewees aan u barmhertigheyd;
Maar Godt die zag u aan, hy is tot u gekomen,
Hy heeft u tot zijn Volk uyt liefde aan genomen,
Zijn Vaderlijke gunſt is over u gegaan,
Zijn Goddelijke kragt die heeft u by geſtaan.
U Land is als een Krans rondom, zo veel Gepereld
Met Zegen, dat gy zijt een Wonder voor de Wereld,
't Is waar, gy voeld zomtijds de ſtraf van Godes Hand,
Nogtans u Staat vermeerd in 't midden van den Brand,
Gy werd met Iſraël geplaagt om u Misdaden:
Maar tegens eene ſtraf geniet gy twee genaden,
Gy zijt voor veel een ſchrik, zy vreezen voor u kragt,
Vermids daar onder woond Godts Mogentheyd en Magt,
O groote goedheyd Godts! ô wonderlijke Werken!
O Heer! wil ons voortaan na Ziel en Lighaam ſterken.

NEderland zijnde door veele Jaaren (volgens de Oude Scribenten) een Woest en Wild Gewest / vol Bosschen ende Wildernissen / eertyds niet / ofte zeer weynig met Ongoddelijke Menschen bewoond / dewelke nog hedendaags Heydenen genaamd worden. Het is onzeker / of dit Nederland nog in zulken forme van hoogte / ofte diergelijke maniere gelegen is / als in zijn Oude ende Woeste stand / alleen dit onderscheyd hebbende / dat de Bosschen ende Boomen zijn uytgeroeyd / ofte door Ouderdom verballen / ende dat het Land nu ordentelijk ende op een behoorlijke wijze werd gebouwt. Het is eerder te gelooven / gelijk veel dingen haar gedaante veranderen / dat ook alzo dit Nederland is getransformeerd in een ander fatzoen: inzonderheyd alzo men veel tekenen op verscheyden Plaatzen vind van Boomen / die by menigte wel Vijf ofte Zes Spitten onder de Aarde / alle op eenen hoers leggen / zijnde door hooge Water-stroomen / of door zeer harde Winden / apparent (dog onzeker) neder geveld. Maar zo kan men uyt de Oude Historien bewyzen / dat de Binnenlandze Zeen / die eetelijke Provintien nu van malkander scheyden / schoone Landen zijn geweest / gelijk als de Oude Memorien daar af getuygen: dat men met een Pols over den Hals van Medenblik op Staveren konde gaan: zo dat het Land geenzins zijn Oude gestalte heeft behouden. Dog het zy hoe 't is geweest / altoos in deze Tyd is het genoegzaam het Beloofde Land; want in gelijkenisse van dien / mag 't wel met regt vertoond worden zo als in Vrugtbaarheyd / als in overvloed van Honig ende Melk / dat is / van alle kostelijke Waaren uyt alle Gewesten der Waereld. De weldaden / die den grooten Godt ons daar in gedaan heeft / en zijn niet minder als ten tyde van Moses. Des Heeren Woord ende zuyvere Leere staat ook neffens de Israëliten op den Gulden Kandelaar door het gantsche Nederland. Gelukkig zijn de Inwoonders / zo zy het Woord zuyverlijk beleven.

I S R A E L.

HEt Koninklijk gemoed van Pharao wierd verhard,
Zo dat hy Israël aan doet veel meerder smart,
Hy leyd haar lasten op, die zwaar zijn om te dragen:
Zy door de Nood geperst, aan Godt haar droefheyd klagen,
Die na een korten teyd twee Helden doet op staan,
Die voor 't verdrukte Volk om troost by Pharao gaan,
Wiens Steenen-hert niet wil door smeken nog door klagen,
Hun van haar last ontslaan, ten zy dat Godes plagen
Zeer streng hem overal benouwen tot de dood:
Waar door hy Godes Volk laat gaan met Kleyn en Groot.
O wonderlijk bestier! ô Goddelijke kragten!
Die Israël bevrijd, doen zy daar minst op dagten.

Exod. 9: 12, 13, &c. *Dog de HEERE verstokte Pharaos Herte, dat hy na haar niet en hoorde, gelijk de HEERE tot Mose gesprooken hadde. Doe zeyde de HEERE tot Mose: Maakt u Morgen vroeg op, ende stelt u voor Pharaos Aangezigte, ende zegt tot hem, Zo zeyd de HEERE der Hebrëen Godt, Laat mijn Volk trekken, datze my dienen. Want dit-maal zal ik alle mijne Plagen in u Herte zenden, ende over uwe Knegten, ende over uw' Volk, op dat gy weetet, datter niemand is gelijk ik, op de gantsche Aarde. Want nu hebbe ik mijne Hand uyt gestrekt, op dat ik u, ende uw' Volk met de Pestilentie zoude slaan: ende dat gy zoud van der Aarde verdelgt worden; Maar waarlijk daarom hebbe ik u verwekt, op dat ik mijne kragt [aan] u betoonde, ende op dat men mijnen Naame vertelle op de gantsche Aarde. Verheft gy u zelven nog tegen mijn Volk, dat gy het niet en wild trekken laten? Ziet ik zal Morgen omtrent dezen tijd eenen zeer zwaren Hagel doen Regenen, desgelijke in Egypten niet geweest en is van dien Dag af, dat het Gegrondet is, tot nu toe.*

NEDERLAND.

WAnneer als Nederland het Spaansche Jok moest dragen
Dat zo Tyrannig was, dat yder een moest klagen,
Wanneer de Staaten zelfs, den Edeldom van 't Land,
Door 't bloedige Placcaat nu stonden als Ontmand:
Waar op ook is gevolgt dat schrikkelijke Moorden,
Van zo veel Duyzenden, zo dat men niet en hoorden
Een Plaatze groot nog kleyn, of 't was vol droef geween.
Eylaas! wanneer de moed nu heel verlooren scheen,
Ziet, in dien hoogen Nood, de Nederlandsche Heeren
Ootmoedig voor het Volk haar tot den Koning keeren,
Zy smeeken hem om troost, hy door een fel gemoed,
Veel strenger hem betoond, stort veel onnozel Bloed:
Den Hemel staat bedroeft, de Aarde die moet zugten,
Elk met zijn Vrouw en Kind die steld hem om te vlugten;
Den Prince kloek en wijs door zulk een wreed besluyt,
Trekt met veel Edelen betreurd ten Lande uyt.
Nu leyd het over hoop, wat is 'er nu gewonnen? (nen.
Door 's Konings wreedheyd is 's Lands vryigheyd begon-

1 Bor. Fol. 30. *In 't Jaar* 1566. *hebben eenige groote Heeren, en principalijk de Edelen des Lands, een Verbond met malkanderen gemaakt, om de strenge en bloedige Placcaten te stuyten, die in 't Jaar* 1550. *tegen de Ketters door de gantsche Nederlanden Gepubliceerd waaren, ende hebben zulks met ootmoedigheyd aan den Koning verzogt, dog met weynig voordeels, ende is naderhand uyt vreeze voor den Prince van Orangien, met verscheyde Edelen, als ontallijke veel Particuliere Persoonen, uyt deze Nederlanden gevlugt.*

I S R A E L.

ALs Israël nu was bevrijd door Godes-hand,
Zo trekken zy met Magt veel verder in het Land,
Zy stellen haar ten Strijd, zy zoeken t'overwinnen:
Maar in de vreze Godts met Moses zy beginnen:
Zy gaan gelukkig voort, in volle overvloed,
Maar 't was nog al vermengt met zwaare tegenspoed;
Waarom zy tegen Godt hartnekkig murmureerden,
En tot Afgodery haar Aangezigten keerden.
Zy keeken menigmaal naar het Egyptenland,
En wenschten wederom haar in den ouden stand,
Waar over dat hun Godt alzo ook heeft geslagen,
Dat zy 't beloofde Land haar leven noyt en zagen.

Exod. 16: 1, 2, &c. *Doe zy van Elim gereyst waaren, zo kwam de gantsche Vergaderinge der Kinderen Israëls in de Woestijne Sin, welke is tusschen Elim ende tusschen Sinai: aan den Vijftienden Dag der Tweeder Maand; na dat zy uyt Egypten-lande uytgegaan waaren. Ende de gantsche Vergaderinge der Kinderen Israëls murmureerden tegen Mose, ende tegen Aäron in de Woestijne. Ende de Kinderen Israëls zeyden tot hen: Och dat wy in Egypten-lande gestorven waaren door de Hand des HEEREN, doe wy by de Vleeschpotten zaten, doe wy tot verzadinge Brood aten! want gylieden hebt ons uytgeleyd in deze Woestijne, om deze gantsche Gemeynte door den Honger te dooden.*

NEDERLAND.

TErwijl het arme Volk als Balling moesten vlugten,
En 't gantsche Nederland van droefheyd moesten zug-
Zo brengt de goede Godt Persoonen voor den dag, (ten,
En gaat met haar ten Strijd, en maakt een groot ontzag.
Den loffelijken Prins, die heeft hem nog bekommert,
Om 't droevig Nederland ('t welk deerlijk was beslommert
Met wreede Tyranny) t'ontlasten van zijn druk,
Hoewel in tegenspoed: nogtans met veel geluk.
Hy steld hem tot den Strijd, hy vind des Heeren Zegen,
Hy heeft door Godes gunst de Vryheyd ons verkregen.
Lof zy den Opper-Heer, die ons heeft by gestaan,
Lof zy den trouwe Prins, die voor ons heeft gegaan.

6 Bor. Fol. 281. *In 't Jaar* 1572. *den Prins van Orangien, niet konnende (door een zonderlinge schikkinge Godts) Nederland verlaten, doet alle neerstigheyd, om haar te hulpe te komen, werft met groote moeyte omtrent Zeven-duyzend Mannen; dog alzo het aan Magt mankeerde, om het Volk terstond te betalen, steld haar met goede verzekertheyd te vreden, tot een Onderpand stellende eenige Steden in Nederland. Ende is alzo na weynig tijds, (niet zonder Murmuratie onder het Krijgsvolk) in de Nederlanden gekomen.*

I S R A E L.

WAt is 'er voor een Nood in Ifraël gerezen, (zen,
Nu ftaat de gantfche Schaar in angft,en Duyzend vre-
Daar komt een Pharao wreed, een felle Moordenaar,
Daar ftaat het arme Volk, en weet niet hoe of waar.
De Zee daar ftaan zy voor, zy zien geen open Wegen,
Haar Vyand agter haar, (eylaas!) geheel verlegen.
Terwijl dat Godes Volk dus al te treurig ftaat,
Zo komt een Engel Godts, die voor haar heenen gaat.
Hy fcheyd de Vyand af: nog laat de Heere weyen
Een fterken Ooften Wind, en weet zijn Volk te leyen,
Het Water fplijt van een, zy gaan door Godes kragt
Nu midden door de Zee, met al haar groote Magt,
Het Water vald weer toe, dit is des Heeren Zegen,
Die Ifraël van Godt uyt liefde heeft verkregen.

Exod. 14: 5, 6. *Doe nu den Koning van Egypten wierd geboodfchapt, dat het Volk vlugtede, zo is het Herte Pharaos ende zijner Knegten veranderd tegen den Volke, ende zy zeyden, Waarom hebben wy dat gedaan, dat wy Ifraël hebben laten trekken, dat zy ons niet en dienden? Ende hy fpande zijnen Wagen aan: ende nam zijn Volk met hem.*

En Vers 19, 20. &c. *Ende de Engel Godts, die voor het Heyr Ifraëls ging, vertrok, ende ging agter hen: de Wolkencolomme vertrok ook van haar Aangezigte, ende ftond agter hen. Ende zy kwam tuffchen het Leger der Egyptenaaren, ende tuffchen het Leger Ifraëls; ende de Wolke was te gelijke Duyfterniffe, ende verligte den Nagt. Doe Mofe zijne Hand uyt ftrekte over de Zee, zo dede de HEERE de Zee weg gaan, door eenen fterken Ooften Wind, dien gantfchen Nagt, ende maakte de Zee drooge, ende de Wateren wierden gekloven. Ende de Kinderen Ifraëls zijn ingegaan in 't midden van de Zee op het Drooge: ende de Wateren waaren haar een Muur, tot haar Regter, ende tot haare Slinker-hand.*

NEDERLAND.

De oude weldaad Godts en moet men noyt vergeten,
Hoewel zy door de teyd te met nu werd versleten:
Aanziet den ouden stand, hoe dat 'er is gesloost,
Hoe dat men heeft gevlugt, hoe dat 'er is gerooft:
Had Godt niet by gestaan met zonderlinge daden,
Men zag 'er nu geen kans, men wist het niet te raden
Een Wonderwerk Godts, geschied in deze tijd,
Hier op de Zuyder-zee, den Vyand tot een spijt,
Daar leyd al onze Magt nu in het Ys bevrozen,
Men heeft de beste raad aan alle kant gekozen.
De Vyand leyd en loerd, het prykel dat is groot,
De Schepen leggen vast, men is in hooge Nood.
Godt geeft een sterke Wind, het Ys begind te splyten,
En houd dien zelven streek gelijk men wilde Bijten,
Zy komen in de Stad, en ziet dien anderen Dag,
Men in de gantsche Zee geen Water meer en zag.
Het Vriest weer even sterk. O goedheyd boven maten!
U tweede Israël en hebt gy niet verlaten.

6 Bor. Fol. 307. *Anno* 1572. *Kwam in de Winter een sterke onverdagte Vorst, waar door meest alle onze Scheepen in 't Ys, tusschen Amsterdam en Hoorn, op 't Pampus bevrozen, onze Heeren, bekommert zijnde voor den Vyand, die hem hier en daar vertoonde, hebben groote neerstigheyd gedaan, om dezelve Schepen in te bijten: maar door 't lage Water, en 't kragtig Ys, hebben weynig konnen uyt regten; dog in deze Nood gerezolveerd zijnde, om de Schepen in Brand te steeken; laat Godt de Heere een sterke Noord-weste Wind waayen, waar door 't Water is opgevloeyd, en 't Ys is terstond geborsten, makende een open Riviere tot aan Hoorn en Enkhuyzen, als of 't met Bijlen gebeeten was, komende met gemak de Schepen alzo in de Haven; 's Morgens is de Wind omgeslagen, en schoof 't weder digt, zo dat men geen Water in Zee zag, en vroos even sterk als te vooren. 't Welk geen minder wonder is, als doen 's Water met de Kinderen Israëls haar verdeelde.*

ISRAEL.

I S R A E L.

DE Strijd van Godes Volk haar kragt en Wonderwerken,
Daar kan men nog de Magt des Heeren in bemerken,
Zo lang als Moſes bid met groote vyerigheyd,
Zo is 't dat Iſraël geduurig boven leyd:
Maar als door Leeuwen-kragt zijn Handen neder zeygen,
Dan is 't dat Amalek kan overwinning kreygen:
Dog Aäron ende Hur, die weeten goeden raad,
Het welk in dezen Strijd Godts Volk nu komt te baat:
Want Moſes houd niet op voor d'Ondergang der Zonnen,
Alzo is door 't Gebed den Amalek verwonnen,
En Iſraël bevrijd van Wreedheyd en geweld:
't Welk tot gedagtenis in 't Wet-boek is geſteld.

Exod. 17:9, 10. &c. *Moſe dan zeyde tot Joſua, Kieſt ons Mannen, ende trekt uyt, Strijd tegen Amalek: Morgen zal ik op des Heuvels hoogte ſtaan, ende de Staf Godes zal in mijne Hand zijn. Joſua nu dede als Moſe hem gezeyd hadde, Strijdende tegen Amalek: dog Moſe, Aäron, ende Hur klommen op de hoogte des Heuvels. Ende het geſchiede, terwijlen hy zijne Hand op hief, zo was Iſraël de ſterkſte; maar terwijlen Moſe zijne Hand neder liet, zo was Amalek de ſterkſte. Dog Moſe Handen werden zwaar, daarom namen zy eenen Steen, ende leyden dien onder hem, dat hy daar op zat: ende Aäron ende Hur onderſtutteden zijne Handen, d'een op deze, d'ander op d'andere [zijde.] Alzo waaren zijne Handen gewiſſe, tot dat de Zonne onderging. Alzo dat Joſua den Amalek, ende zijn Volk krenkte door de ſcherpte des Zweerds. Doe zeyde de HEERE tot Moſe: Schrijft dit ter gedagteniſſe in een Boek, ende legt het in de Ooren van Joſua: dat ik de gedagteniſſe van Amalek geheel uyt delgen zal van onder den Hemel.*

NEDERLAND.

O Loffelijke daad! ô schoone Gulden Teyden!
Wie dat'er aan gedenkt, die moet hem nog verblyden,
Het Land dat schud en beeft, den Vyand die komt aan,
Hy wil met Amalek gantsch Israël verslaan:
Hy komt met groote Magt: maar Godt heeft ons gegeven
Ook Aärons ende Hurs, wiens Namen zijn beschreven,
Tot eer van haar Geslagt, tot lof van deze daad,
Die klampen hem aan boord, die weeten nog wel raad.
Hier is een Hoorens-hop, daar gaat het op een Vegten,
Daar ziet men 't eene Schip vast aan het ander hegten:
Daar ziet men regte liefd', daar doet men onderstand,
Daar Vegt men zonder Geld voor 't lieve Vaderland.
En zonder twijffel dit, daar zijn der ook in 't midden,
Daar zijn der op het Land die Godt met Moses bidden,
Tot dat men overwind: gelijk het is geschiet,
Waar van men huyden nog een klaare Teeken ziet.

6 Bor. Fol. 335. *Anno* 1573. *Is den Grave van Bossu met een zeer sterke Vloot op de Zuyder-zee gekomen, meenende met eenen Slag het gantsche Noorder-quartier af te loopen, even als Amalek meenende Israël te overwinnen: maar is tegen zijn meninge zeer kloekmoedig gestut, ende contrary uyt gevallen: want gelijk als Amalek van Israël is verslagen, alzo is ook den Grave van Bossu met zijn Vloot overweldigt geworden. Buyten twijffel, daar zijn der geweest, die Godt met Moses in de hooge Nood vyerig hebben Gebeden, waar door de Heere de Herten gesterkt, ende met Liefde ontsteeken heeft, ende is alzo door Eendragtigheyd, ende door Godes hulpe, den Grave van Bossu met zijn Krijgsvolk overwonnen. Welke overwinnige met een Dankzegginge Jaarlijks behoorde gedagt te werden, om Godt den Heere tot een eeuwige Memorie voor zodanige weldaad te loven en te pryzn.*

ISRAEL.

I S R A E L.

HEt zwakke Vrouw-geſlagt en mag men niet verſmaden,
Vermits het in den Nood doet Prinçelijke daden:
Gelijk als hier vertoond, wanneer den Vyand kwam:
En Legerd'hem rondom de Stad Bethuliam:
Wanneer als alle Man van dorſt begon te klagen,
En dat men deze ſmert niet langer kond' vedragen:
Wanneer als alle hulp en trooſt ten eynde ſcheen,
Zo gaat een zwakke Vrouw in eenzaamheyd alleen,
En bid met vyerigheyd, dat Godt haar wil verſterken,
Op dat zy deze daad kloekmoedig mag uytwerken.
Hier op zo treed zy uyt, alleenig met een Maagd,
Daar gaat het ſchoone Beeld, dat alle Man behaagd,
Wiens vriendelijk gelaat, wiens lieffelijke ſtralen,
Tot in het Prinçen-hert van Holophernus dalen.
Zy vind voor hem genaad', haar Schoonheyd hem bekoord,
Het welke naderhand hem in zijn Bloede ſmoord:
Want als hy in de Wijn hem hadde vol gedronken,
Zo wierde hem zijn Straf regtveerdig in geſchonken.
Terwylen dat de Vorſt aldus lag vol en zat,
Grijpt Judith naar het Zwaerd, en by zijn Hayren vat,
En ſlaat hem onverwagt het Hoofd of zonder dugten,
Waar door het gantſche Heyr voor Iſraël moet vlugten.

Judith. 13: 5. &c. *Ende Judith ſtaande voor zijn Bedde, zeyde in haar Herte, O Heere gy Godt aller kragt, ziet te dezer Uure aan de werken mijner Handen, tot verhooginge Jeruſalems: want 't is nu bekwamen tijd, om uwe Erve te hulpe te komen, ende mijnen aanſlag uyt te voeren, tot verwonderinge der Vyanden, die tegen ons opgeſtaan zijn. Ende zy ging na de Sponde van 't Bedde, die aan Holophernis Hoofd was, ende zy nam zijn Zabel daar van, ende naby komende aan 't Bedde, greep zy 't Hayr van zijn Hoofd aan, ende zeyde, Sterkt my, ó Godt Iſraëls, op dezen Dag. Ende zy ſloeg Twee maal in zijnen Hals met alle haare kragt, en hieuw hem zijn Hoofd af.*

NEDER-

NEDERLAND.

DOn Frederik zeer wreed zoekt Alkmaar te bespringen;
En door zijn groote Magt de Stad in kort te dwingen;
Hy slaat een vaste Ring met Zestien-duyzend Man,
En houd een langen teyd met forsse daar op an.
De Stad die word bestormd op twee verscheyde steden,
De Burgers in haar nood die hebben kloek gestreden,
De Vrouwen neffens dien zijn wakker van gemoet,
Zy regten meerder uyt als oyt een Krijgs-man doet:
Zy vreezen Kruyd nog Lood, nog voor geen blank Harnus;
Zy stuyten overal den Spaanschen Holophernus.
Schoon zy met Judith hem zijn Kop niet af en slaan,
Nogtans hy neemt de vlugt, en ruymt alzo de baan:
Een yder is verheugd, de Stad die is behouwen,
Door Godes sterke Hand, en hulpe van de Vrouwen.

6 Bor. fol. 333. *In 't Jaar* 1573. *is Alkmaar met 't Heyrkragt onder beleyd van Don Frederik belegerd, en zeer heftig aan getast, en wierde met groote forsse bestormt op twee verscheyde Plaatzen, door welke oorzake de Burgers genootzaakt waaren, om haar alle, Groot en Kleyn, in de Wapenen te begeven, ende met kloekmoedigheyd de Spanjaards af te keeren: onder welke de Vrouwen van de minste niet en zijn geweest, meerder uytregtende als een Krijgsman met zijn Zwaerd, hebbende met Steenen zeer dapper geworpen, ende met brandende Pek-hoopen, en diergelijke Vuur-werken zo furieus van de Wallen af gesmeeten, dat daar omtrent niet een Spanjaard konde duuren; ende is eyndelijk (door de goetheyd des Heeren) de Stad van de wreedheyd der Spanjaarden bevrijd geworden.*

I S R A E L.

ALs Godt ten Strijde gaat, dan moet de Vyand wijken,
Dan moet de alderſterkſt' in korten teyd bezwijken,
Dan helpt geen Zwaerd of Boog, nog eenig grof Geſchut,
Schoon of de Gragten zijn gelijk een diepe Put:
Geen Slot, geen vaſt Gebouw, geen Poorten ofte Deuren,
En kan voor Godt beſtaan, zy barſten en zy ſcheuren.
Aanziet de ſterke Stad die Iſraël omringt,
En zonder Zwaerd of Spies na zeven Dagen dwingt;
Wiens Muuren onvoorziens van zelfs ter neder vallen,
Waar door dat Iſraël, beklimt haar ſterke Wallen,
En alles overwind, ook in een korte teyd,
Dus gaat het overal voor wien de Heere ſtreyd.

Joſ. 6: 1, 2, 3. &c. *Jericho nu ſloot* [*de Poorten*] *toe, ende was geſloten, voor het Aangezigte der Kinderen Iſraëls, daar en ging niemand uyt, nog daar en ging niemand in. Doe zeyde de HEERE tot Joſua. Ziet ik hebbe Jericho met haar Koning* [*ende*] *Strijdbaare Helden in uwe Hand gegeven. Gy dan alle die Krijgs-lieden zijt, zult rondomme de Stad gaan, de Stad omringende een-maal: alzo zult gy doen zes Dagen lang. Ende zeven Prieſters zullen zeven Rambazuynen dragen voor de Arke, ende gy-lieden zult op den zevenſten Dag de Stad zeven-maal omme gaan: ende de Prieſters zullen met de Bazuynen blazen. Ende het zal geſchieden, als men langzaam met den Ramshoorn blaaſt, als gy-lieden het geluyd der Bazuyne hoord, zo zal al het Volk Juychen met een groot Gejuych, dan zal de Stads-muur onder zig vallen, ende het Volk zal der in klimmen, een ygelijk tegen over hem.*

NEDER-

NEDERLAND.

O Leyden! wel te regt een Spiegel aller Eeuwen,
O Leyden! die ons stof van dankbaarheyd moet geven,
O Leyden! die ons leyd, en weyst als met der hand,
Wat Godt al heeft gedaan in dit ons Vaderland:
Aan u zo kan men klaar met Israël bemerken
Godts goedheyd ende gunst, zijn kragt en Wonder-werken.
ô Droefheyds hoog Toneel! wel waardig nog gedagt,
De Stad die was benouwd, van Honger men versmagt:
Maar ziet, wanneer de Nood op 't hoogste was gekomen,
Zo speurd men Godes hulp zelfs in de Water-stromen,
De Muur als met een kragt valt wonderlijk ter neer:
De Vyand vlugt verbaast, en doet geen meerder weer.
In plaatze dat de Stad lag voor den Vyand open,
Zo schrikt elk door 't gedruys, en steld het op een lopen
Waar door dat Nederland met vreugd wel zeggen mag,
Wy houden deze Stad schier zonder Zwaerd of Slag.

7 Bor. Fol. 61. *Anno* 1574. *Is een Wonderlijke zaake (en wel aanmerkens waardig) geschied in deze Nederlanden De Stad Leyden door den Spanjaard zeer sterk Belegerd zijnde, en tot de hoogste nood van Honger gebragt, waar door de Burgers zo gematterd waaren, dat zy kwalijk langs de Straaten konden gaan: wanneer de Stad nu tot de uytterste benauwtheyd was gebragt, en geen ontzet scheen voor handen te zijn, zo heeft Godt na zijn Almagtigheyd de Water-stroomen doen op-vloeyen, tegen alle Menschen opinie: ook Visch doen vangen, daar 't voor de Oogen onmogelijk scheen, en de Stads-muuren laten om vallen. gelijk aan Jericho geschiede; maar evenwel voor den Vyand bewaard, op dat zijn goedheyd te meerder zoude blijken gevende den Vyand een verzaagt Herte, in plaats van na de Stad te loopen, (die open lag,) zo is elk op de Vlugt getrokken, komende alzo de Scheepen met Victualie aan de Stad, waar door de Burgers langs de Straaten zijn geloopen, met Brood in de Hand, en hebben Godt gedankt, uytroepende Godt zy geloofd, Leyden is ontzet, Welke schoone en Heerlijke Weldaad in Eeuwigheyd nog by ons ofte onze Nakomelingen niet behoorde vergeeten te werden.*

I S R A E L.

GY Heer, gy voert den Strijd, u moet men daar voor loven,
Daar baart geen ſterke Magt, het Heyl dat komt van boven.
Als Hemel ende Aard', de Sterren, Zon en Maan,
De Vrome Nagt en Dag tot haaren dienſte ſtaan:
Dan heeft men groot geluk, dan kan men Legers dwingen,
Dan neemt men Steden in, dan doet men groote dingen.
Wanneer den hoogſten Vorſt zelfs in de Spitze gaat,
Dan is 't dat Joſua zijn Vyand neder ſlaat.
De Zonne die ſtaat ſtil, den Hemel is bewogen,
En op een oogenblik met dampen overtogen,
Geeft Hagel-ſteenen uyt, en ſtort den Vyand neer,
Dit is geen Menſchen-werk, maar komt van d'Opper-heer.

Joſu. 10: 15, 16, 17. &c. *Doe keerde Joſua weder, ende gantſch Iſraël met hem, na 't Leger te Gilgal. Maar die vijf Koningen waaren gevloden, ende hadden haar verborgen in de Spelonken by Makkeda. Ende Joſua wierd geboodſchapt, mits te zeggen: Die vijf Koningen zijn gevonden, verborgen in de Spelonke by Makkeda: Zo zeyde Joſua: Wenteld groote Steenen voor den Mond der Spelonke, ende ſteld Mannen daar voor om haar te bewaaren. Maar ſtaat gy-lieden niet ſtille, jaagt uwe Vyanden agter na, en ſlaatze in de ſteerd, en laatze in haare Steden niet komen, want de HEERE uwe Godt heeftze in uwe Hand gegeven. Ende het geſchiede doe Joſua ende de Kinderen Iſraëls ge-eyndigt hadden haar met eenen zeer grooten Slag te ſlaan, tot dat zy vernield waaren: ende dat de overgeblevene die van hem overgebleven waaren in de vaſte Steden gekomen waaren: Zo keerden al het Volk tot Joſua in 't Leger by Makkeda in vreede; niemand hadde zijne Tonge tegen de Kinderen Iſraëls geroerd.*

NEDERLAND.

DAt Godt voor Nederland heeft wonderbaar gestreden
Dat blijkt, en kund gy zien, tot op den Dag van heden,
Inzonderheyd, wanneer men Zestien-honderd schreef,
Alwaar zo menig Held en stoute Krijgsman bleef.
De Zonne straald zeer sterk den Vyand in de Oogen,
De Wind blaast tegen haar, het Stof dat is gevlogen,
Gelijk een duyst're damp; en maakt haar als verblind,
Zo dat d'Orangie-boom Bourgondien overwind.
In Vlaend'ren is den Strijd zo dangereus begonnen,
In Vlaend'ren is de Slag zeer wonderbaar gewonnen,
Tot 's Lands behoudenis, den Vromen tot een vreugd,
Zingt Lof den grooten Heer, en zijt in hem verheugd.

7 Bor. Fol. 40, 41. *In 't Jaar* 1600. *Heeft den Hoog-lof-felijke Prince van Orangien in de Heerlijke Victorie van den Bloedigen ende verschrikkelijken Slag in Vlaenderen verkregen, niet zonder merkelijke gunste van den Opperſten Krijgsman hier boven, dewelke niet min als ten teyde van Josua in 't Spitze van den Strijd is geweest, die ons met zijn Zonne is te hulp gekomen, en heeft hem met klaarheyd aan den Hemel laten vertoonen, zo dat hy met zijn Stralen den Vyand haar Oogen verblinde. De Wind (als een God-delijk middel) is haar tegen gegaan, ende heeft op-geblazen; alzo dat het Stof is gevlogen als een dikke Damp en duysternisse: Want den Vyand heeft tegen de Zonne ende het Stof moeten aan zien, het welke haar niet weynig en verhinderde. Voorwaar, merkelijke Tekenen van Godes gunste, ende is eyndelijk in zodangereuzen Slag de Victorie aan des Princen zijde gekomen, ende alzo met Israël een schrik voor haare Vyanden geworden.*

I S R A E L.

DEn Vromen Josua, die Godt heeft aangebeden,
Heeft voor des Heeren Volk met groot geluk gestreden,
Hy slaat het Heydens Rot, en brengt haar onder voet,
Hy neemt haar Steden in met weynig tegen-spoet;
Hy voerd des Heeren strijd, heeft wonder groote Zegen,
Slaat Koningen ter neer, en doet zo aller-wegen.
Wie tegen Josua hartnekkig oppozeerd,
Die brengt hy haast tot niet, verwind haar door 't Zweerd:
Hy heeft het vreemde Volk voor Israël verdreven,
En brengt haar in het Land, dat Godt hun wilde geven,
't Welk Moses was beloofd, en lange teyd voorzeyd,
Hier ziet men Godes gunst, en zijn Barmhertigheyd.

Jos. 10: 36, 37. &c. *Daar na toog Josua op, ende gantsch Israël met hem, van Eglon na Hebron: ende zy Krijgden tegen haar. Ende namenze in, ende sloegenze met de scherpte des Zweerds, zo haaren Koning, als alle haare Steden, ende alle Ziele die daar inne was, hy en liet niemand in 't leven overig blyven, na alles dat hy Eglon gedaan hadde: ende hy verbandenze; ende alle Ziele die daar inne was. Doe keerde Josua, ende gantsch Israël met hem na Debir: ende hy Krijgde tegen haar. Ende hy namze in, met haaren Koning, ende alle haare Steden, ende zy sloegenze met de scherpte des Zweerds, ende verbanden alle Ziele die daar inne was, ende hy en liet geen overige overblyven, gelijk als hy Hebron gedaan hadde, alzo dede hy Debir, ende haaren Koning, ende gelijk als hy Libna, ende haaren Koning gedaan hadde. Alzo sloeg Josua 't gantschen Land, 't Gebergte, ende het Zuyden, ende de leegte ende de afloopingen der Wateren, ende alle haare Koningen, hy en liet geen overige over blyven: ja hy verbande alles wat Adem hadde, gelijk als de HEERE de Godt Israëls geboden hadde.*

NEDER-

NEDERLAND.

WAnneer men Nederland in alles wil gelijken,
Voorwaar, 't zal Israël in weldaad niet bezwijken:
Hoe Strijd den Vromen Prins, wat heeft hy al gewin,
Hy neemt met Josua in 't kort veel Steden in.
Teld eens de Jaaren op van d'eerste Reformatie,
Tot nu in deze teyd, waar is 'er zulk een Natie?
De Wapens zijn een Krans rondom het lieve Beeld,
Van onze Josua, die 't Land heeft aangeteeld:
Die door des Heeren kragt veel Steden heeft gewonnen,
En is met Israël door weynig Magt begonnen,
Maar van den goeden Godt gezegend en verrijkt,
Gelijk als 't aan den Dag voor al de Waereld blijkt.

Men leest in de Chronijken met wat een kleyn beginzel dat deze Republijk van Nederland in vryheyd is gekomen, welkers Inwoonders onder zwaare Tyrannye hebben geleeft: gelijk de Kinderen Israëls onder de hand Pharaos, ende dat Godt (in gelijkheyd) voor Nederland een Mose heeft verwekt: den Hoog-beroemden en Lof-waardigen Prince Wilhelmus Zaliger, uyt den Huyze van Nassauw, die voor het verdrukte Volk ten Strijde is gegaan: Ende naar heme en Godvrugtigen Josua; wiens zalige gedagtenisse nimmermeer moet vergeten zijn, die onze Landen heeft uyt gebreyd, die de Steden heeft gewonnen, den Vyand verslagen, ende ons door Godes goedheyd tot een beteren staat gebragt. Waar voor wy den Heere met Israël moeten Loven ende Danken, ende hem dienen alle de Dagen onzes Levens.

I S R A E L.

DEs Heeren hand verheft die geene, die hem vrezen,
Hy bouwt haar Muuren op, gelijk wy kunnen lezen:
Hy heeft een Wonder-werk in Iſraël gedaan,
En met een groote luſt de Schaare voor gegaan.
Nu zit des Heeren Volk geruſtig in den Lande
En woond des niet te min in 't midden der Vyande,
Zy leven zonder zorg: maar (lacy!) Iſraël
Betoond geen Dankbaarheyd, en word geheel rebel.
Zy treden van den Weg, die Godt haar had geboden,
Haar Vyand hun verleyd, zy dienen ſtomme Goden,
Waar op dat is gevolgd veel jammer en verdriet:
Zo dat gantſch Iſraël hem nu bedrogen ziet.

Judic. 3:1,2.&c. *Dit nu zijn de Heydenen, die de HEERE liet blyven, om door haar Iſraël te verzoeken; alle die niet en wiſten van alle de Krijgen Canaans. Alleenlijk, op dat de Geſlagten der Kinderen Iſraëls* [*dit*] *wiſten; op dat hyze den Krijg leerd, ten minſten de geene, die daar te vooren niet van en wiſten. Vijf Vorſten der Philiſtynen, ende alle de Cananiten, ende de Zidoniers, ende de Heviten, woonende in het Gebergte des Libanons: van den Berg Baal-Hermon, tot daar men komt te Hamath. Deze dan waaren, om Iſraël door haar te verzoeken: op dat men wiſte, of zy de Geboden des HEEREN zouden hooren die hy haaren Vaderen door de Hand van Moſe geboden hadde. Als nu de Kinderen Iſraëls woonden in 't midden der Cananiten, der Hethiten, ende der Amoriten, ende der Phereziten, ende der Heviten, ende der Jebuziten. Zo namen zy hen derzelver Dogteren tot Wyven, ende gaven haare Dogteren aan derzelver Zoonen: ende zy dienden haaren Goden. Ende de Kinderen Iſraëls deden dat kwaad was in de Oogen des HEERE, ende vergaten den HEERE haaren Godt: ende zy dienden den Baalim, ende den Boſſchen. Doe ontſtak de toorn des HEEREN tegen Iſraël, ende hy verkogtze in de Hand van Cuſchan Riſchataim, Koning van Meſopotamien.*

NEDERLAND.

MEn leeſt een Oude Spreuk, ook waardig te bedenken,
Dat Welluſt ende Vreugd de Landen dikmaals kren-
Wat is 'er menig rijk in Weeld' en Luſt geweeſt, (ken,
Dat nu verdorven leyd, en daar men is bevreeſt.
ô Nederland! hier is een Spiegel voor u Oogen,
Aanziet u Broederſchap, en zijt 'er meê bewoogen.
Gy zit nog in u Land als op een Gouden-boom.
U Vyand is rondom gelijk een Water-ſtroom.
Gy woond beneffens haar, gelijk als d'Iſraëlyten,
Och! wild den Gulden-teyd niet zorgeloos verſlyten,
Vermits het Iſraël zo menigmaal bedroog,
Weeſt dankbaar, en vreeſt Godt, en houd een wakend Oog.

Is niet dit Nederland zonderling van Godt bewaard voor zijn Vyanden? het welke midden onder dezelve is woonende, gelijk de Kinderen Iſraëls onder de Cananiten. Och! dat wy ons niet en vergrypen in de Af-goderye, ende de Weldaden des Heeren vergeten, gelijk die van Iſraël hebben gedaan, waar over de Heere hem vertoornde, ende zijn Volk verkogte onder de Handen des Konings van Meſopotamien. Want uyt vryheyd komt dikmaal weeldrigheyd, ende uyt weeldrigheyd ſpruyt veeltijds moetwille, ende moetwille veroorzaakt Zonde, ende de Zonde baard de Straffe des Doods. Wat is 'er menig ſchoon Land ende Heerlijke Republijk, zelfs van onze Nabuuren, in Moord en Brand geſteld, ende van den Vyand tot Steen-hoopen gemaakt, die in Vreede, Weelde, ende in Welluſt des Levens hebben geleeft. Waar dat men ziet, zo wel in 't Zuyden als in 't Noorden, zo wel in 't Ooſten, als in 't Weſten, men vind 'er klaare Spiegels, die ons tot opwekkinge dienen, al eer wy met Iſraël en met onze Broederen onder de Spaanſche Medianiten werden verkogt.

Opwekkinge tot Dankbaarheyd.

BUygt neder Hollands-volk, met Zegen overladen,
En Zing den Heeren Lof voor al zijn groote daden,
't Is nu de regte teyd, ſlaat eens u Oogen neer,
Ziet op geen vreemd Geweſt, nog dool niet al te veer.
Hier is een ſchoon Toneel, wie kan het al verhalen,
Hier is een dubbeld ſtof, zelfs binnen uwe Palen:
Hier is des Heeren gunſt, hier is zijn Wonder-werk:
Hier is de zuyvere Leer, hier is de Waare Kerk,
Hier heeft hy overal zijn goedheyd willen toonen:
Hier heeft hy onzer Land, met Vryheyd willen kroonen,
Met zulk een overvloed dien ik niet zeggen kan:
ô! Buygt met Iſraël, en bid Godt vyerig an;
Daar is in deze teyd een wigtig ſtuk voor handen,
De Vorſten zijn by een uyt verr' en vreemde Landen,
Het ſcheynd of 't Godt beliefd, dat naar een lange Streyd
Het Herte van den Menſch ten eynde word verbleyd,
Dat ons den grooten Heer met Vreede wil beſchenken
In onze Vaderland. Wel op, wild regt bedenken
Hoe vriend'lijk dat hy oyt met ons heeft om gegaan.
En wat hy in het Land al Wonder heeft gedaan, (tig;
Buygt neder voor zijn Throon, en dankt den Heer Almag-
Bid met een reyn gemoed geduurig en aandagtig,
Bid om opregte Vreed', bid om getrouwigheyd,
Bid om een vaſt Geloof dat niemand en verleyd:
Bid dat ons Godt bewaard voor Tweedragt in den Lande,
Voor valſch bedriegery, voor Zonde en voor ſchande,
Voor al het geen dat ons naar Ziel en Lighaam deerd:
Dat gun ons 't Eeuwig Ligt, die alle ding regeerd.

Chriſte-

Christelijk Af-scheyd,

Ofte een Zalige uytgang van dit tegenwoordige Leven.

EEn reyn en zuyver Hert, een onbesmette Ziele,
Die kan met groote vreugd voor Gode neder-kniele,
Die stort zijn klagten uyt voor zijnen Bruydegom,
Die roept op zijn vertrek: ô Heere Jesu kom!
Gelukkig is den Mensch die 't zelve werd gegeven,
Zijn uytgang Zalig is, hy komt in 't Eeuwig leven,
In 't Nieuw Jeruzalem, wiens Straaten zijn van Goud,
Diens glantsch dat eeuwig blijft, en nimmermeer veroud,
Alwaar geen Zon nog Maan,geen Sterren meer en blinken,
Alwaar men uyt de Stroom des Levens dan zal drinken,
Daar ook geen duyst're Nagt, nog koud' of hitte koomt,
Alwaar des Heeren glantsch het alles overstroomt.
Geen Ziekte, peyn of leed en zal daar geenzins wezen,
Men zal in vreugde zijn, volmaakt en zonder vrezen,
Een vreugd daar Duyzend Jaar zal wezen maar een Dag,
Bedenkt ô Christen Ziel! hoe of dit wezen mag.
Hier is de beste Vreugd slegts na een weynig Dagen,
Een zwaar en lastig pak, men kanze niet verdragen,
Hier is het Snaren-spel en al wat Vreugde hiet,
Wanneer het lange duurd niet anders als verdriet:
Hier is het voor een teyd, hier leyd het haast ter neder,
Hier komt na Zonne-scheyn dikmaal een groot Onweder,
Maar in dat Hemels-huys daar is een Vreugd bereyd,
Die niemand en bezwaard, en duurd in Eeuwigheyd.
Het welke noyt geen Mensch op Aarden heeft vernomen,
Nog oyt in ymands Hert of zinnen is gekomen.
ô! Dat men deze Vreugd en deze reyne Stad
Een oogenblik aanzag, of maar een Uur bezat,

Wy

Wy zouden 's Waerelds-luſt met al haar ydelheden
Verlaten, en gewis door d'enge Poorten treden:
Wy zouden Godts Gebod wel beter gade ſlaan,
En op een ander wijs voorzigtelijker gaan;
Het Hemels Paradijs dat zoud' ons meer behagen,
Indien wy maar een Uur haar Heerlijkheyd aan zagen.
Geen Menſch bleef op de Aard', de zoete Melody
Die trok ons al-te-maal uyt deze ſlaverny,
't Gezelſchap datter is, dat zoud' ons zo bekooren,
Dat wy ook na het Vleeſch niet langer zouden hooren:
De Aarde zoud' ons zijn met al haar ſchoon cieraad,
Gelijk een vuyle ſlet, die eyndelijk vergaat.
Het Nieuw Jeruſalem met al zijn Goude Straten,
Daar Liefd' en Vreede woond, wie zoude dat verlaten?
Wy zouden met een vreugd uyt deze Waereld gaan,
Geen Menſch, geen eenig Menſch, en bleef 'er ſtille ſtaan.
Wel op, ô reyne Ziel! al kund gy 't niet aanſchouwen,
Wild vry op deze grond u Zaligheyd vertrouwen.
Het zal veel ſchoonder zijn dan als men zeggen kan,
En tot een klaar bewijs, aanſchoud den Hemel an,
Aanziet het Firmament, dat zal u onderrigten,
Aanziet dat Hemels-blaauw met al die ſchoone Ligten,
Dit is het buyten-werk, wat diend 'er meer gezeyd!
Wel Zalig is die geen, voor wien het is bereyd.
Die Godt daar pryzen mag, en eeuwig hem verzaden. (den,
Och! wild het drekkig Kleed, het Waerelds-tuyg verſma-
Het is niet als gy meend, 't is maar een valſchen ſchijn,
Let wel! want op het end dan zal het ydel zijn; (ne,
Schoon of gy 's Waerelds-huys met vreugde meugt bewoo-
En zegt: wat is het loon, wat is haar gulden Kroone?
Wat is haar Roozen-hoed? voorwaar het is de Dood,
Die niemand niet en ſpaard, het zy dan kleyn of groot,
Die met een ſcherpe Peyl geeft Doodelijke ſteeken,
Hy weet al 't zoet vermaak zeer haaſtig af te breeken,
Hy ſcheydet al van een, de Moeder van het Kind,
Als 't Glas verloopen is, hy neemt al wat hy vind:
Daar

Daar baat geen groote Schat, men moet het alles derven;
Al wat op Aarden leefd dat moet in 't eynde sterven.
Geen Man is met zijn Vrouw zo lief en vast gepaard,
Die deze felle Dood om reden wille spaard.

Hy neemt het Leven weg, geen Mensche heeft 'er tegen;
Hy is een strenge Vorst, hy laat hem niet bewegen.
Hoe dat men klaagt en kermt, en d'Handen t'zamen wringt,
Och lacy! 't is vergeefs, de Dood het alles dwingt.
Rijk, Arm, Jonk en Oud, 't moet alles voor hem buygen;
Dit is des Waerelds-end', dit kan u klaar getuygen,
Zo menig Jonge Maagd, zo menig sterke Held,
Die midden in haar Jeugd ter neder zijn geveld;
Dewelke onvoorziens zijn van de Dood besprongen,
En eer het ymand dogt in haasten weg gedrongen.
Gelukkig is de Mensch die hier opregtig leeft,
De Liefde en Geloof in zijnen Boezem heeft:

Die

Die tot den eynde toe daar in ook kan volherden,
Die heeft het beste lot: want hy zal Zalig werden.
Wanneer hy Godd'lijk scheyd van dees bedroefde Aard,
Dan zal hy na den Geest zijn eeuwiglijk gepaard,
Met zijnen Bruydegom, dan zal hy niet meer sterven:
Maar 's levens Gulden-kroon genadelijk be-erven.
In 't Hemels Koninkrijk, dat nimmermeer vergaat,
Daar noyt geen wrange spijt den Mensch om 't Herte slaat:
Al waar geen Neyd en leeft met duyzend slimme treken,
Al waar men van geen leet nog droefheyd weet te spreken,
Daar Vreugd de volheyd is, daar zal des Heeren Vriend
Gestadig zijn verblijd, die Godt hier heeft gediend:
Daar zal het Heylig Volk des Heeren Lof vermeeren,
Wiens uytgang Zalig is, die zal daar Triumpheeren.
Dit gun ons tot besluyt den Vader uyt zijn Throon,
Door Christus onzen Heer, zijn Wel-beminden Zoon.

GEBED,

Over het EERSTE DEEL,

Spreekende tot Godt over de Verdorven Natuure der Menschen, hem aanroepende om troost ende bystand.

O Eeuwige Vader! wiens onbegrijpelijke goedheyd hem strekt zo wijd als de Aarde / wiens Barmhertigheyd en trouwe hem uyt spreydt van den Opgang tot den Nedergang der Zonne / wiens genade ende vriendelijkheyd Hemel ende Aarde vervuld. O groote Godt! die alle Dingen zo goedertierren / om u zelfs hebt geschapen / op dat gy daar door zoudet ge-eerd ende gediend werden. Gy die den Mensche na uwen Even-beelde boven alle Creatuuren in Heerlijkheyd ende in Schoonheyd hebt ge-

geschapen / niet als Viervoetige Dieren / niet als Visschen in de Zee / nog als Vogelen onder den Hemel: maar hebt een redelijk Mensche gemaakt / aanzienlijk ende Schoon / met den Hoofde opwaards na den Hemel verheven / op dat hy zoude aanschouwen dat Schoone uytgestrekte Tapijt / vol glinsterende Diamanten. Gy hebt hem laten vermenigvuldigen als het Zand aan den Oever der Zee; u uytnemende en Heerlijke Magt hebt gy zeer Wonderbaarlijk hier in geopenbaard; waar door de Mensche schuldig is / om u voor zulk een uytmuntende Weldaad opregt gehoorzaam en Dankbaar te zijn. Maar ô Heere! hoe zijn wy aldus verkeerd? hoe is het gantsche Geslagte der Menschen aldus verdorven? hoe komt het (O goede Godt!) dat wy na u Geboden niet willen luysteren / ende na u welbehagen niet wandelen? daar gy nogtans zulk een getrouwen en barmhertigen Vader zijt: gelijk als David getuygt / dat u Genade en Barmhertigheyd geduurd tot in der Eeuwigheyd. Van waar komt dan zulk een afgrijzelijken Born-put / waar uyt niet anders en vloeyd als Zonde en Schande? welke Zonde u / die den Alderhoogsten Godt zijt / zeer schrikkelijk kunnen vertoornen. Maar ô vriendelijke Godt! wanneer ik aldus spreeke / zo komt my even door u genade te binnen / van waar dat deze stinkende Fonteyne zijn oorspronk heeft. Och! wie is hy / uyt wien dezen Poel der Zonden is gesprooten? zouden nu de Beesten op den Velde daar wel oorzaak van zijn / of de Visschen in de Zee / of zouden eenige andere Onredelijke Schepzelen deze verdorven Nature hebben voortgebragt? Voorwaar / onschuldig zijn ook mede alle de Vogelen die onder den Hemel vliegen / ende onschuldig zijn de Visschen in de Zee / onschuldig zijn alle Onredelijke Creatuuren: maar laey! den schuld van deze schandelijke daad moet het alderheerlijkste Schepzel / dat op der Aarden leeft / geduurig dragen / het welk is den Mensche / die van den goeden Godt na zijn Even-beelde was geschapen Heylig ende Regtveerdig / een Heer over al-

alles/ wat een levende Adem hadde: een Koning in den Lust-hove/ onnozel als een Duyve? levende volkomen na den wille des Alderhoogsten. Uyt hem is dezen Stink-ader ontsprongen/ dewelke het gantsche Geslagte der Menschen aan-kleeft/ ende met eenen onreynen Stroom over-storte/ uyt wiens eenige Hovaardye is gesproten de Eeuwige Verdoemenisse over alle. Ach! wie en zoude niet klagen en kermen over deze bedroefde stand? wie en zoude zijn Elendigheyd voor den Heere niet willen bekennen/ ende niet uyt-roepen? Het is onze verdorven Natuure/ ja 't is onze verdorven Natuure/ die ons zo afkeerig maakt/ dat wy verkeerde Wegen in gaan/ dat wy af-wyken van u/ die den Levendigen Godt zijt/ ende doolen in de Wereld/ en zoeken daar in onze Heyl en Troost; ja onze Zonden zijn 't Heere/ die u en ons van malkanderen scheyden/ onze Zonden geven getuygenis tegen ons/ dat wy niet weerdig en zijn uwe Barmhertigheyd deelagtig te zijn/ te meerder/ alzo die groote Hovaardigheyd ende Helsche Zonde van onze Voor-ouders in den Paradijze uyt haar eygen moetwilligheyd is begaan/ alleen tot haar doelwit hebbende/ om u volmaakte goedheyd gelijk te wezen/ door welke Verdorventheyd wy ook nog dagelijks aan gedrongen worden/ ende tegen uwe Majesteyt zondigen uyt onze eygen verkeerde en booze wille/ zonder dat wy eenige de minste oorzaake tegen u Goddelijke Heyligheyd kunnen in brengen: want wy voor dat Hooge ende Regtveerdige Regt schuldig staan in Dood en Eeuwige Verdoemenisse; ende zo gy met ons wildet in 't Gerigte treden/ wy zouden op Duyzenden niet eene hebben te antwoorden: wy zijn Tien-duyzend Talenten schuldig/ en hebben niets om te betalen. Wy zijn Rentmeesters/ die onze Comptoiren zo hebben bezwaard/ dat wanneer als de Heere komen zal/ om van ons Reekeninge te vorderen/ wy alle uyt vreeze zullen vlugten in de Spelonken ende Bergen/ want zo de Regtveerdigste nauwelijks zal behouden worden/ waar zal de Ongeregtige

tige dan verschenen. Maar ô Heere! genadige Vader / nademaal wy in zulk een elendige verdorventheyd gevallen zijn / is 'er dan nieuwers geen genade voor onze Ziele te vinden? is 'er dan geen hoope nog troost by u Goddelijke goedheyd? zullen wy dan verslauwen om u aan te roepen / als of daar nimmermeer barmhertigheyd voor handen was? Neen / neen / goedertieren en weldadige Vader / u goedheyd reykt hem van den opgang tot den nedergang der Zonne / gy zijt Rijk in Barmhertigheyd ende trouwe: want gy hebt ons geschonken een Bruydegom vol goedheyd / wiens Herte van vyerige Liefde brand tegen zijn Uytverkooren Bruyd / ja wiens Liefde sterker is als de Dood / die komt zeer troostelijk ons ten goede / die heelet onze Krankheden / en neemt onze Smerten op hem. Daarom Heere / ik wil op staan / en zoeken mijn Vriend; maar waar zal ik zoeken / die geene die my bemind? want hy is de lust mijnes Herten. Geeft my te kennen / ô mijn Vriend / waar gy weydet / waar gy rustet in den Middage / op dat ik niet herwaards en derwaards en dooie in de Duysterheyd des Nagts. Ziet/mijn Vriend gy zijt schoon/ ja de schoonste onder Duyzenden / uwe Oogen zijn gelijk als Duyven-oogen: ziet/mijn Vriend gy zijt schoon en lieffelijk / een Bloeme te Zaron / ende een Rooze in 't Dal; gelijk een Appel-boom onder de Wilde-boomen zijt gy onder de Zonnen / gy leydet my in de Wijn-kelder tot mijnder verkwikkinge / en de Liefde is u baniere over my. Mijn Vriend spreekt tot my / mijn Vriendinne mijn Schoone / ende komt herwaards: maar wie is deze / die voorkomt als den Dageraad / schoone als de Maane / uytverkooren als de Zonne / verbaarlijk als de Heyr-scherpte? het is de Zonne der Geregtigheyd / het is de schoonste onder de Menschen-Kinderen / het is de Zoone Godts. Heere Jesu gy zijt dien lieffelijken Heyland / Heerlijk is u Naam / verschrikkelijk is u Majesteyt / gy / onze Bruydegom / hoord het klagen van ons / wy roepen tot u / den last onzer Zonden drukken ons: Heere laat ons niet onge-

getroost van u af-scheyden / vervuld ons met Geestelijke Gaven / wilt onze Zielen genezen van de Beete der Helsche Slange. Heere trekt gy ons / zo loopen wy / wilt ook de plagen verminderen / die zo zwaar ons op den Halze leggen; want Oorloge / Pestilentie / is over ons uytgestort / ja het scheynd / dat wy onder den last van dien moeten bezwijsten: daarom laat u Barmhertigheyd dog roemen tegen het Oordeel / en komt ons met uwe genade te hulpe. Gy zijt immers dien zelven Godt die de Kinderen Israëls zo menig-maal hebt geholpen / die al de Godzalige Koningen des Ouden Testaments in haaren nood hebbet bygestaan. Och Heere! streckt u Handen uyt tot beschermingе / want wy in zeer hooge nood zijn gekomen / de Vyanden maken het te veele / zy hebben alle geroepen over u lieve Bruyd: Reyn af/reyn af/tot den Bodem toe/en hebben niets over laten blyven. O eeuwige goedheyd! kund gy dit verdragen? ende dat om de Zonde des Volks. O schrikkelijke Zonde! die zo de Barmhertige Oogen onzes Godts kunnen overwolken / dat hy niet zien wil de onreynigheyd der Vyanden / dat hy niet hooren wil dat zugten ende kermen der Elendigen / dat hy geen eynde maken wil van Moorden / Branden / ende Vrouwen-schenden. O Zonde! hoe gruwelijk zijt gy voor de Oogen Godts. Heere gy hebt ons gemaakt / wild gy ons wederom verderven? Wy zijn voor u als Hoy en Stoppelen / den Brand hebt gy daar in gesteeken / wanneer gy daar in den Wind van u Goddelijke kragt blaast / zo werd het alles in korten tijd verteerd: 't Vyer der Pestilentie heeft lange tijd by ons gebrand / Vyerige Koolen hebt gy laten uyt-stroyen. Ach Heere! houd op / het is genoeg / der Dooden getal is veele / beveeld den slaanden Engel / dat hy niet meer Vergiftigt / want onze droefheyd scheynd geen eynde. Kan de Zonde (o Godt!) u Genade ende Barmhertigheyd zo verduysteren en verkleenen / dat gy geen goedheyd nog trouwe meer bewijst? O genadige Vader / wy keeren ons tot u / wy belijden opentlijk voor u

God-

Goddelijke Majesteyt / dat wy arme ja grouwelijke Zondaren zijn: want wy hebben alle gezondigt / zo wel de Overheden als de Onderdanen / zo wel de Herders als de Schapen. Hoe zullen wy dit kunnen verbergen? de Plagen die gy over ons zend / die roepen als met een klaare Bazuyne uyt / dat het onzer Zonden schuld is / dat wy alzo geslagen werden. Daarom zo keeren wy ons tot den throon uwer genade / en smeeken uyt Hertgrondelijke beweginge / dat gy ons dog wilt in genaden aannemen / ende zulke Lieden van ons maken / die in u Geboden wandelen / die u Regten ende Zeden houden / op dat de Plagen / die ons drukken / mogten af-gewendet werden / ende wy van u Goddelijke goedheyd met een heylzamen Zegen mogen overgestort werden / en hier namaals de Kroone des Levens uyt genade ontfangē / Amen.

GEBED

Over het TWEEDE DEEL.

Godt dankende voor alle zijne groote Weldaden, ons na Ziele en Lighaam bewezen.

O Heere! Eeuwige ende Barmhertige Vader / Vader des Hemels ende der Aarden / wy danken u voor alle uwe groote ende onuytsprekelijke Weldaden / die gy ons zo genadelijk aan Ziele en Lighaam hebt bewezen / inzonderheyd voor dat groote en gewigtige stuk; waar door gy ons na der Zielen uyt de Geestelijke Duysternis tot het Eeuwige Leven hebt overgezet. O Heere! het is een Werk / wiens gelijke nog in den Hemel / nog op der Aarden is gezien of gehoord / voor welke de Alderwijste staan gelijk Onnozele Kinderen / en zijn verwonderd / niet weetende / nog kunnende doorgronden / op wat maniere deze groote Verlossinge in Eeuwigheyd is geor-

dineerd. Heere / het is uwe Wijsheyd / uyt de Mond der Zuygelingen moet u Lof verkondigt werden / uyt den Mond van alle die u vreezen moet gy geprezen zijn in der Eeuwigheyd / overmits gy u Heylig Woord en Evangelium tot ons gebragt hebt / en laat het zelve zo overvloedig door u getrouwe Dienaars onder ons Prediken. Wy moeten met den Propheet zeggen: Wat is het van ons / dat gy u zelven en u Heerlykheyd boven andere aan ons openbaard / ende verleend ons de zuyvere Predikatie van u Heylig ende Goddelijk Woord / het welk de kragt is om Zalig te maken / die 't in opregtigheyd en met waaren Geloove aan neemt. Wy roepen uyt met luyder stemme / ende zeggen: Heer u goedheyd is groot / ende u vriendelijkheyd strekt tot boven de Wolken. Lof zy u Vader der Eeuwigheyd / die ons een Eeuwige Verzoeninge voor de Grondleggingе der Wereld hebt geordonneerd. Lof zy u / ô Goddelijke Zoone / die voor ons zijt Borge geworden / die het Handschrift onzer Zonden heeft betaald / die uyt den hoogen Hemel zijt neder-gekomen / en een gedaante van een Dienst-knegt hebt aangenomen / die de Verlosszinge voor alle Boetveerdige volkomen hebt te weege gebragt. Lof zy u H. Geest / die ons vernieuwt / die onze Herten zuyverd / die ons vaardig maakt / om in de Wegen des Heeren te wandelen / die ons tot troost in alle Cribulatie / ende een vast vertrouwen in den Geloove doet hebben. Lof zy u / ô Heylige Drievuldigheyd / van een ende Goddelijk Wezen / wilt ons uwe arme Dienaaren onderhouden met Geestelijke Spijze in deze Wereldsche Woestijne: gelijk gy den Propheete Eliam Gespijst en gelaafd hebt / doen hy een groote Reyze voor hem hadde / wilt ook alzo onze Ziele Spijzen op dat wy in de groote Hemelsche Reyze in de Woestijne niet en versmagten: gelijk gy het Brood voor u Uytverkooren Volk Israëls van den Hemel hebt laten Regenen / laat alzo dat Geestelijke Brood in deze laatste Eeuwe uyt uwen Goddelijken Throon vloeyen op ons / als een gedurige

rige Stof-regen / op dat wy tot den eynde toe mogen volstandig blyven. Heere Jesu / onderhoud ons in alle Geestelijke en Lighaamelijke nooden / gy onze Bruydegom / ende wy uwe Bruyd / laat u Liefde en brandende gloed niet verminderen / om dat gy ziet / dat uwe Bruyd weynig lust heeft tot de Geestelijke Spijze: handeld met ons niet naar onze Zonden / maar na uwe groote Liefde ende Barmhertigheyd. Bewaard ons voor verleydende Geesten/die Engelen des Ligts scheynen te wezen: maar in der daad Klaauwen des Duyvels hebben; voor Herders / die haar uytwendig in Schaaps-kleederen vertoonen / maar inwendig grypende Wolven zijn / die de Ziele verscheuren. Bewaard ons ook voor alle aanlokzelen ende zoetscheynende lusten des Werelds / gy hebt ons zulk een groote genade bewezen / dat wy redelijke Menschen zijn geschapen / ende geeft ons onderscheyd van goed ende kwaad / ja openbaard ons uwen Heyligen Wille / hoe ende op wat maniere wy in deze Wereld zullen leven / hoe wy de Hemelsche Weg met zuyverheyd moeten betreden / dat wy onze Schoenen met Moses moeten uyt trekken / te weeten de Schoenen der Onreynigheyd / overmits de Plaatze Heylig is / daar de Regtveerdige zal in gaan / dat is / in dat Hemelsche Jerusalem. Gy geeft ons kragt ende sterkheyd in dit tydelijke Leven / gy overstort ons met Schoonheyd / waar door de Menschen malkanderen behagen / gy begaaft veele met Rijkdom ende Have / ende andere met een rijke en overvloedige genoegzaamheyd / zo dat ook uwen Lof in de tydelijke Armoede menigmaal werd gehoord. Gy zijt zo goed ende vriendelijk / dat gy u Zonne laat schynen over de Goede en Kwade / dat gy u vrugtbaaren Regen laat vallen over de Regtveerdige / allenthalven is u goedheyd. Looft en prijst den Heere / gy alle zijne Heylige/want groot is de goedheyd onzes Godts. Looft den Heere alle Heydenen / prijst hem alle Volken: want zijn goedheyd ende trouwe vermeerderd over ons in der Eeuwigheyd. O goede Godt! dewijle wy met zulk

een groote Wolkie der genaden omringt zijn / wilt ons dog bewaaren / dat wy tot geener tijd struykelen / dat wy deze groote ende overvloedige genade niet en komen te misbruyken / ende tot een steunzel stellen / waar op de Zonde zoude mogen rusten. Heere behoed ons / want anders wy vergaan: de Wereld toond zeer lieffelijk / de Satan is listig / onze eygen Vleesch is begeerlijk / wy hebben hulpe van noden / of werden ligt overwonnen; geeft ons die genade / dat wy nimmermeer tot Af-goderye komen te vallen: maar u alleen eeren en dienen / dat wy ook niet lasterlijk van uwen Heyligen Naame en spreeken / ligtveerdig ofte ydel gebruyken / dat wy neerstig in onzen Arbeyd zijn / den Sabbath niet en ontheyligen / onze Vader / Moeder / Magistraaten en Overheden / ende alle die over ons gesteld zijn / behoorlijke Eere ende Reverentie bewyzen. Dat wy nimmermeer in Dronkenschap nog in Overdaad en leven / ofte tot Dood-slag komen te vervallen. Heere / behoed ons voor die groote aanlokkende ende zoet-vertoonende Zonde van Overspel; maar door wy in onze eygen Lighaam komen te Zondigen / weerd uyt onze Herten alle onkuysche Lusten en booze genegentheden. Bewaard ons voor Ongeregtigheyd / en voor Steelen / voor valsche Getuygenisse en snode Agterklap / die zo veele (eylaas!) nu in zwange gaat / voor alle begeerlijkheden die kwaad zijn / ende tegen uw' Goddelijke wille strijden. Sterkt ons ook geduurig in den Geloove / geeft ons boven al het nodigste / welke is de Liefde / op dat ons Geloove op de Liefde gefondeerd zy / dat wy u uyt Liefde vreezen / niet als Slaven / maar als Kinderen / dat wy alle onze dingen in Liefde doen / in Liefde leven / ende in Liefde sterven: op dat wy na dit Leven mogen overgaan in die Eeuwige en oneyndelijke Vreugde / in dat Hemelsche Paradijs / alwaar wy Godt den Vader / Godt den Zoone / en Godt den Heyligen Geest / in Eeuwigheyd zullen Loven en danken. Dit gunne ons al te zamen den goeden ende volmaakten Vader / door Jesum / Christum / Amen.

Thamars Ontſchaking,

O F

De Verdoolde Liefde van

A M N O N,

Op de Zin:

Waar de Liefde heftig brand,
Daar is dwaasheyd in 't Verſtand.

t'AMSTERDAM,

By JOANNES KANNEWET, Boek-verkooper in de Nes/ in de Gekroonde Jugte Bybel.

I N H O U D.

Hoe Amnon met Onkuyssche liefde op zijn Suster Thamar wierd ontsteeken.

2 Samuel Cap. 13.

ENde het geschiede daar na, alzo Absalom, Davids Zoone, een schoone Suster hadde; welker Naam was Thamar, dat Amnon, Davids Zoone, haar lief kreeg. En Amnon was benauwt tot Krankwordens toe, om zijner Susters Thamars wille, want zy was eene Maagd; zo dat het in Amnons Oogen zwaar was, haar iets te doen. Dog Amnon hadde eenen Vriend, wiens Naam was Jonadab, een Zoone van Simea, Davids Broeder: ende Jonadab was een zeer Wijs Man. Die zeyde tot hem: Waarom zijt gy van Morgen tot Morgen zo mager, gy Koningszoone, en zult gy het my niet te kennen geven? Doe zeyde Amnon tot hem; Ik hebbe Thamar, mijns Broeders Absalom Suster, lief. En Jonadab zeyde tot hem; Legt u op uwen Leger, ende maakt u krank: als dan uwe Vader zal komen, om u te zien, zo zult gy tot hem zeggen; Dat dog mijne Suster Thamar kome, datze my met Brood Spyzige, en de Spyze voor mijne Oogen toe maake, op dat ik het aanzie, ende van haare Hand eete. Amnon dan leyde zig ende maakte zig krank: Doe nu de Koning kwam om hem te zien, zeyde Amnon tot den Koning; Dat dog mijne Suster Thamar kome, dat zy twee Koekskens voor mijne Oogen toe maake, ende ik van haare Hand eete. Doe zond David heenen tot Thamar in 't Huys, zeggende: Gaat dog heenen in 't Huys uwes Broeders Amnons, ende maakt hem eene Spyze. Ende Thamar ging heenen in 't Huys haares Broeders Amnons, (hy nu was neder-liggende) ende zy nam Deeg, ende kneede het, ende maakte Koekskens toe voor zijne Oogen, ende biek de Koekskens. Ende zy nam eene Panne en gootze uyt voor zijn Aangezigte; maar hy weygerde te eeten: ende

Amnon zeyde: Doet alle Man van my uyt gaan: ende alle Man ging van hem uyt. Doe zeyde Amnon tot Thamar; brengt de Spyze in de Kamer, dat ik van uwe Hand eete: zo nam Thamar de Koekskens, die zy gemaakt hadde, ende bragtze haaren Broeder Amnon in de Kamer. Als zyze nu tot hem naby bragte, dat hy ate, zo greep hy haar, ende zeyde tot haar; Komt ligt by my, mijne Suſter. Maar zy zeyde tot hem; Niet, mijn Broeder, en verkragt my niet, want alzo en doet men niet in Iſraël: en doet deze dwaasheyd niet. Want ik, waar heenen zoude ik mijne ſchande brengen? ende gy, zoud zijn, als een der Dwazen in Iſraël: zo ſpreekt dog nu tot den Koning; want hy en zal my van u niet onthouden. Dog hy en wilde na haare Stemme niet hooren: maar ſterker zijnde dan zy, zo verkragte hy haar, ende lag by haar. Daar na hatede haar Amnon met eenen zeer grooten haat, want den haat daar mede hy haar hatede, was grooter dan de liefde, daar mede hy haar hadde lief gehad: ende Amnon zeyde tot haar; Maakt u op, gaat weg. Doe zeyde zy tot hem; Daar en zijn geene oorzaken om my uyt te dryven; dit kwaad zoude grooter zijn dan het ander, dat gy by my gedaan hebt: maar hy en wilde na haar niet hooren. Ende hy riep zijnen Jongen, die hem diende, ende zeyde; Drijſt nu deze van my uyt na buyten: ende grendeld de Deure agter haar toe; Zy nu hadde eenen Veelverwigen Rok aan; want alzo werden des Konings Dogteren, die Maagden waaren, met Mantels gekleed: ende zijn Dienaar bragtze uyt tot buyten, ende grendelde de Deure agter haar toe. Doe nam Thamar Aſſche op haar Hoofd, ende ſcheurde den Veelverwigen Rok, die zy aan hadde: ende zy leyde haare Hand op haar Hoofd, ende ging vaſt heenen ende kreet. Ende haar Broeder Abſalom zeyde tot haar: is uwe Broeder Amnon by u geweeſt? nu dan, mijne Suſter, zwijgt ſtille, hy is uwe Broeder; zet u Herte niet op deze zake: alzo bleef Thamar ende was eenzaam in haars Broeders Abſaloms Huys. Als de Koning David

alle

alle deze dingen hoorde, zo ontstak hy zeer. Dog Absalom en sprak niet met Amnon, nog kwaad nog goed: maar Absalom hatede Amnon, ter oorzake dat hy zijne Suster Thamar verkragt hadde. Ende na twee volle Jaaren, dat Absalom [Schaap-] scheerders hadde te Baal-hazor, die by Ephraim is, zo nodigde Absalom alle des Konings-zoonen. Ende Absalom kwam tot den Koning, ende zeyde; Ziet nu heeft uwe Knegt [Schaap-] scheerders: dat dog de Koning, ende zijne Knegten, met uwen Knegt gaan. Maar de Koning zeyde tot Absalom; Niet, mijn Zoone, laat ons dog niet al te zamen gaan, op dat wy u niet bezwaarlijk en zijn: ende hy hield by hem aan; dog hy en wilde niet gaan, maar zegende hem. Doe zeyde Absalom; Zo niet, laat dog mijnen Broeder Amnon met ons gaan: maar de Koning zeyde tot hem; Waarom zoude hy met u gaan? Als Absalom by hem aan hield, zo liet hy Amnon ende alle des Konings-zoonen met hem gaan. Absalom nu gebood zijnen Jongens, zeggende; Let 'er nu op, als Amnons Herte vrolijk is van den Wijn, ende ik tot u-lieden zal zeggen; Slaat Amnon, dan zult gy hem dooden, en vreest niet: is 't niet, om dat ik het u geboden hebbe? zijt sterk, ende weest dapper. Ende Absaloms Jongens deden aan Amnon, gelijk als Absalom geboden hadde: doe stonden alle Zoonen des Konings op, ende reden een ygelijk op zijnen Muyl, ende vloden. Ende het geschiede, als zy op den Weg waaren, dat het gerugte tot David kwam, dat men zeyde: Absalom heeft alle de Zoonen des Konings geslagen, ende daar en is niet een van hen over-gelaten. Doe stond de Koning op, en scheurde zijne Kleederen, ende leyde zig neder ter Aarden: desgelijks stonden alle zijne Knegten met gescheurde Kleederen. Maar Jonadab, de Zoone van Simea, Davids Broeder, antwoorde, ende zeyde; Mijn Heere en zegge niet, dat zy alle de Jongelingen, des Koninks-zoonen gedood hebben: maar Amnon alleen is dood: want by Absalom is 'er op toe geleyd, van den Dag af, dat

dat hy zijne Suſter Thamar verkragt heeft. Zo en neme nu mijn Heere de Koning de zaake niet in zijn Herte, denkende; Alle des Konings-zoonen zijn dood: want Amnon alleen is dood. Abſalom nu vlugtede: ende de Jonge, die de Wagt hield, hief zijne Oogen op, ende zag toe; ende ziet, daar kwam veel Volks van den Weg agter hem, aan de zeyde van 't Gebergte. Doe zeyde Jonadab tot den Koning; Ziet, de Zoonen des Koninks komen: na het Woord uwes Knegts, alzo is 't geſchied. Ende het geſchiede, als hy ge-eyndigt hadde te ſpreeken, ziet, zo kwamen de Zoonen des Koninks, ende hieven haare Stemmen op, ende Weenden: ende de Koning ook, ende alle zijne Knegten Weenden met een zeer groot geween. (Abſalom dan vlugtede, ende toog tot Thalmai, den Zoone van Ammihur, Koning van Geſur:) ende hy droeg Rouwe over zijnen Zoone, alle die Dagen. Alzo vlugtede Abſalom, ende toog na Geſur: ende hy was aldaar drie Jaaren. Doe verlangde [de Ziele] des Koninks Davids zeer om na Abſalom uyt te trekken: want hy hadde zig getrooſt over Amnon, dat hy dood was.

PERSONAGIEN.

AMNON, een Zoone van den Konink David.
De DEUGD, in forme als een Geeſt.
JONADAB, een Vriend van Amnon.
DAVID, Konink over Iſraël.
THAMAR, een Suſter van Amnon.
ABSALOM, Thamars Broeder.
VALSCHE-SCHYN.
PAGIE.
DIENST-MAAGD.

Thamars

Thamars Ontſchaking,

OF

De verdoolde Liefde van

A M N O N,

Op de zin:

Waar de Liefde heftig brand,
Daar is dwaasheyd in 't Verſtand.

Eerſte Handelinge.

Eerſte uytkomſt / Amnon.

O Wonderlijke kragt! die my doet eenzaam dwalen;
O zoete Liefdens-dwang! aan wien zal ik verhalen
Mijn heymelijke Liefd', mijn hoopeloze Min,
Die my het Hert doorſneyd, mits ik geen trooſt en vin?
O ſtrenge ſlaverny! ô wreede Moorderinne!
Die al mijn kragt verteerd. O ſterke Band der Minne!
Waar vind men uws gelijk? u Scepter en u Throon
Zwierd boven al; want gy ontmand een Konings-zoon.
Wiens Harnas is de Min, de Liefde is zijn Wapen;
't Gezigt de Pijl en Boog, de Strijd die is wanſchapen.
Ach Thamar! 't is om u, dat ik als Sneeuw verdwijn.
Ach! Suſter Thamar ach! de lieffelijke ſchijn
Van d'ingebeelde Min die kan my niet verzaden:
Want ik met Liefde ben op 't hoogſte overladen.
Wat baat u Konings-kind u kloek en hooge Geeſt,
Legt vry u Zwaard ter neer, gy hebt een Held geweeſt.

Doen

Doen waard gy onverzaagt; maar nu zo moet gy klagen
Mits gy 't Verliefde oog op Thamar hebt geſlagen.
Wat raad in deze zaak, wat diend hier in gedaan?
Zal mijn benauwde Ziel dus trooſt'loos heenen gaan?
Zo zal door groote ſmert mijn Jeugdig Herte breeken.
O Plaatze daar ik ſta! ach Bloempjes kond gy ſpreeken:
O Koninklijke-hof, met al u ſchoon Gebouw,
Ik roep u tot getuyg, dus kragtig is een Vrouw;
Een Vrouwe kan een Held ook zonder Zwaard verwinne,
Daar is geen ſcherper Strijd op Aarden als de Minne,
Die Min is als een Koord, gevlogten Driemaal-drie,
Die niet te breeken is, als ik ach leyder zie!
Want niet zo dra en was de Min van my begonnen,
Terſtond zo was het Hert van Liefde overwonnen.
O Thamar! mogt my nu dit groot geluk geſchien,
Dat ik u hier omtrent mogt vinden ofte zien.
Ik zoud' aan u terſtond mijn lijden openbaren,
Mijn treurig Hert dat zoud' u grondelijk verklaren.
Mijn overgroote Liefd', mijn hertzeer en verdriet.

De Deugd in forme als een Geeſt.

Wel hoe, wat zien ik daar, wie is 't mijn Lief of niet?
Gewis mijn Hert ontſpringt: ô Neen! het is een ander,
Nu is het tijd voor my; dat ik van hier ſtraks wandel:
Want mijn gedaant' is bleek, ik ben niet als ik plag,
Men zoud' het aan my zien, het diend niet voor den Dag.

Binnen.

De Deugd ſpreekende.

Wat heb ik hier terſtond gehoord een treurig klagen,
Ik treed die Jongman na, ik heb hem iets te vragen:
Maar 'k zie het is vergeefs, hy vlugt met ſnelle tret;
Vriend, of gy vlugt of niet, ik weet wel wat u let:
Al denkt gy by u zelfs, geen Menſch en kon my hooren,
De Weg heeft u gezien, de Wand heeft ſnelle Ooren,
U zaak is my bekend, ik zweef hier als een Geeſt,
Ik heb aan geene hoek digt by u klagt geweeſt:

O Vorſt

O Vorſt! ô Jonger-held! waar wild gy Liefde dragen?
Wat voor een geyle Luſt bemind gy in u Dagen?
O ongetempert Vyer! vol van Oneerbaarheyd,
Hoe komt u Helſche-vlam zo verre uytgeſpreyd?
Hoe ſlonkerd gy aldus, en blakerd in de Harten,
By-na van alle Man, en ſpeeld vaſt uwe parten.
Door Venus-boevery, in duyſter hier en daar,
Gelijk nog menigmaal geſchied in 't openbaar.
Liefd' eerlijk als gy Mind, en laat Onkuysheyd varen:
Onkuysheyd doet de Ziel op 't alderhoogſt bezwaren.
Onkuysheyd is voorwaar de Moeder van Ontugt:
Onkuysheyd alteyd om verdooolde Liefde zugt.
Onkuysheyd heeft 't begin genomen van de Goden,
Die door de geyle Luſt haar gunſten t'zamen boden.
Verdoolde Liefd' met regt genaamd in onzen teyd:
Elk Nimphje zie wel toe waar dat haar Liefde gleyd.
Het is bedriegery: daarom leerd regt bemerken,
Wat vrugt dat deze Liefd' en ſnode luſt kan werken,
Een zwaar beangſte Geeſt, en ſtrijd in het Gemoed,
Een prikkel in de Ziel, die alteyd vreezen doet:
Een onuytbluſlijk Vyer, het welk met groote ſmerte,
Door 't gantſche Lighaam brand, en peyne in het Herte.
Een zwaare Helſche plaag, elende al te groot,
Die d'Ed'le Ziel verſmoort, en brengt hem in de Dood.
Dit is haar eygenſchap. Och! wild hier voor dog ſchrikken:
Want als het is geſchied, dan komt den Zatan prikken;
Dan is 't de regte teyd, dan ſteekt de Pijl door 't Hert,
Dan is den armen Menſch in deze Strik verwert:
Gelijk als hier de daad begind te openbaren:
De goede Godt die wil daar yder voor bewaren.

Binnen.

Amnon.

Waar ik my wend' of keer, ten Hoof of in het Veld,
Ik werd aan alle kant met groot verdriet gekweld.
Ach lacy! wat torment, hoe laſtig is de Minne:
Wat lijd ik al verdriet, het koſt my ſchier de Zinne;

De

De Liefde is mijn Beul, ik ongelukkig Menſch,
Waarom en mag 't niet zijn, dat ik na mijnen wenſch
Mijn Suſter lief en waard, mag lieve gunſt betoone;
Nogtans het zal geſchien, ik zweer het by de Kroone,
Dewelk mijn Vader draagd. Ach my! wat is 't een pijn
Daar my d'Natuur toe dringt, eylaas! dat mag niet zijn,
Ik ben op 't hoogſt bedroeft: want lacy! ik moet veynzen;
En voeden ſteeds mijn Min, met jammerlijk gepeynzen.
Het dunkt my alderbeſt te reyzen uyt het Land:
Want als ik haar aanzie, d'Onkuysheyd meerder brand:
Ach! wat een Zee vol Strijd, van ongetemde Baaren,
Wat Liefde, Gunſt en Luſt, doet my op 't hoogſt bezwaaren,
De Luſt die eyſcht de daad, de Eerbaarheyd zegt, vliet;
De Liefde tragt zeer ſterk, 't Gebod en leyd het niet.
De Gunſt raad Liefd' tot luſt, dat is de daad volbrengen.
De Straf dreygt dies te meer, hy wil het niet gehengen;
Waaromme dat ik blijf in twijffelmoedigheyd,
En ſcheynd nu wat te zijn, en dan weer neder leyd.
Wil ik tot reyzen my nog meerder gaan verſtyven;
Zo doet de groote Gunſt en Liefde my dog blyven,
Och! dat ik haar na wenſch, geduurig Dag op Dag
Aanſchouwe, ja ook ſpreeke ende kuſſen mag.
Ach Vader des Fortuyns! in deze zwaare ſlagen
My dog nu hulpe bied, ik kan den laſt niet dragen.
Mijn Hert is zeer bedroefd, mijn Ridderlijk gemoed;
Dat leyd in deze Strijd geſlagen onder voet.
Ach lacy! wie zal my in deze elendigheden
Een trooſter zijn? want ik met droefheyd werd beſtreden:
Waar is 'er oyt een Vorſt gezien gelijk als ik,
Wiens Herte is bezet met angſt en zwaare ſchrik:
Geen grooter laſt en is by Minnaars oyt gevonden,
Als ik nu dragen moet, wat heb ik onderwonden,
Wat heb ik my (ô Goon!) een jammer toe-gebragt?
Dat ik mijn Suſter zelfs te Minnen hebb' bedagt. (ken,
O wreedheyd! die door Liefd' 't Gebeente ſcheynd te bree-
En als met eenen ſteek, my 't Herte af te ſteeken.

Zy

Zy zal haar eerbaarheyd hier niet te buyten gaan,
Ik weet, het is vergeefs, wat heb ik dog gedaan?
Zal ik met schand en smaad mijn eygen Suster krenken?
De zaake loopt gevaar, dit kan ik wel bedenken,
De reden tuygt my zelfs te meyden zulk verdriet:
Maar wat is dit gezeyd? De magt en isser niet.
Mijn Herte is vervuld met Liefde overdadig,
Ach! in mijn groot elend', Lief weest my dog genadig!
ô Gulden-zon! waarom schiet gy geen straalken uyt?
Tot teken van u Min, den Hemel dog ontsluyt,
En laat u held're glantsch de dampen doen verzwinde,
Omschaduwt met u ligt u droevige Beminde,
ô Lief! ô mijn Princes! zal dan u zoet aanschijn;
Altoos en zonder end als onbeweeg'lijk zijn?
Hoe moogt gy met een Prins zo hart en wreed'lijk leven;
Die zeer goedwillig hem aan u wil overgeven!
Een die tot in den grond door liefd' verzonken leyd;
En die met hoop en zorg geduldig troost verbeyd.
EenVorst die tegens dank door Liefde moet staan prachen;
Hoe, zult gy die met troost niet vriendelijk toe lachen?
Een die met groote smert zijn Liefdens-hert bezit,
Beweegt u Lief, want 't is u Broeder die u bid;
U Broeder die het Hert vol scherpe Pijlen steeken;
Die door een starke drift zijn Liefde niet kan breeken,
Die als een Slaaf moet gaan, met Ketenen geboeyd:
Zo streng, dat al zijn kragt gelijk een Stroom weg vloeyd:
O zwaare Liefdens-last! die ik moet heym'lijk dragen;
Wee my! want ik bezwijk, door al het treurig klagen.
Hoe verre kan de Liefd' het Herte nemen in?
Want ik nu kwijnen moet, die zulk een Ridder bin,
In 't beste van mijn Jeugd, in 't sterkste van mijn Jaaren;
Komt my dit lastig pak door Liefdens-lust bezwaaren.
Mijn Ziel die is beangst, mijn lijden is te groot:
Ach! Suster geeft my troost in deze hooge nood,
U Broeder staat en zugt, een heymelijke smerte
Doorboord met groote pijn mijn zeer verliefde Herte.

Ik voel in dit verdriet een Beul in mijn gemoed,
Die al mijn kragt verteerd, gelijk de Kanker doet.
Aanstoker van de Min, zegt my, ô gy Verrader!
Waarom en komt haar Liefd', haar Liefde my niet nader?
Waarom moet ik alleen uytvoeren deze zaak?
't Is wonder, dat ik my niet anders op en maak:
Holla! dit's ydelheyd, waar heen zal ik my keeren?
Ik mag het zoet gezigt van Thamar niet ontbeeren,
Wat raad in dit verdriet; wat diend hier in gedaan?
't Is wind al wat ik doe, mijn raad kan niet bestaan:
Ik zal (eylaas) nog mijn Beminde moeten derven,
En tot mijn levens eynd' in droeffenisse sterven.
Gelijk de naare Dood werd op den Crocodil,
Geschilderd tot een Beeld, als of men zeggen wil,
Dit Dier, dit zeldzaam Dier, moet wassen al zijn leven,
Tot aan zijn laatste Uur, het moet hem ook begeven
Tot tranen om zijn Aas, 't welk hy tot Spijs begeerd:
Een regte Beeltenis van 't geene dat my deerd. (ren,
Mijn Liefd' groeyd meer en meer, ik vrees die zal ook duu-
Zo lang mijn Azem gaat, tot dat ik zal bezuuren
De Dood, de bitt're Dood. Ach my! wat droefheyds last,
Is my nu tot een lot vol smerte toe gepast.
Ik vloey van tranen weg, hoe dikmaal moet ik schryen,
Om 't lieffelyke Aas, door smeeken ende vlyen,
Te krygen na mijn wensch, tot hertelijk vermaak,
Tot Spijze van mijn lust. O hoog gewenschte zaak.
ô Dwaasheyd al te groot! wat heb ik voorgenomen?
Dat ik door geyle Lust, zo zoek ten val te komen.

Jonadab / Amnons Vriend.

Gelukkig is den Mensch, die hier op Aarden heeft
Een Goddelijk gemoed, waar in hy rustig leeft.
Gelukkig is de Man, die Vreede kan verwerven:
Want zo hy vreedig leeft, hy zal ook vreedig sterven:
Wat baat al 's Werelds-goed, ja Koninklijk ontzag,
Als 't Herte nimmermeer gerustig leven mag?
Dat is een Gulden-spreuk van d'Oude na gelaten.

Amnon.

Amnon.

Wel Jonadab, mijn Vriend, vind' ik u hier ſtaan praten
Dus eenzaam hier alleen? ik wenſch u goeden Dag.

Jonadab.

Ik u ook desgelijk, en wat ik meer vermag,
Gy wel-gebooren Vorſt moet u tot dienſte voegen,
Zo ik u dienſt kan doen, laat u mijn dienſt genoegen.

Amnon.

Eerbiedig neem ik aan 't geen gy my prezenteerd:
Wie oude Deugd vergeet, geen lof en is hy weerd.
De Vriendſchap en de gunſt die kan ik niet uytſpreken,
Die gy my Daag'lijks doet, 't heeft heden nog gebleken,
U raad, u wijze raad, vol trooſtelijk beſcheyd,
Heeft my zo menigmaal als met de Hand geleyd.
U trooſt dat was mijn vreugd, gy hebt tot allen teyden
My trouw'lijk by geſtaan, in tegenſpoed en leyden.
Zoud' ik u hooge Deugd, ô Jonadab! mijn Vriend
Verhalen, 'k ben te zwak: met regt hebt gy verdiend
Aan my, dat ik u eer met Koninklijke eere;
Ondankbaar moeſt ik zijn, zoud' ik van u af keere
Mijn aangezigt, gelijk by menig dit geſchied,
Dat hy voor d'hoogſte Deugd geen dankbaarheyd en bied.
Ja dikmaal die hem heeft de meeſte gunſt bewezen,
Werd van hem minſt geagt, en menigmaal misprezen,
ô Neen! mijn waarde Vriend, my zult gy dankbaar zien,
Een ſtout ondankbaar Menſch behoord geen deugd te
ſchien.

Jonadab.

U dankbaarheyd, ô Prins! komt heden my te vooren,
Veel meer als in de zaak vereyſcht werd na behooren,
't Geen dat ik heb gedaan voor u is min als niet:
Ik zwyge daar van ſtil, mijn Oog wat anders ziet:
Ik hebbe nu en dan mijn Oogen vaſt geſlagen
Op u al lange tijd, 't beweegt my ſchier te vragen.

Amnon.

Zoud' tuſſchen u en my oyt zijn verborgen ſchat,
Het geen dat u beweegt tot vragen, wat is dat?

Jonadab.

ô Amnon! 't is wel waar, dat ik al u zecreten
Gelijk een trouwe Vriend, voor dezen heb geweeten:
Maar nu zo twijffelt my, dat gy iets agter houd,
't Welk gy niet als gy plagt, te zeggen my vertrouwt.
Ik zie (ach Jongeling!) aan u, dat my doet vrezen,
Wat is u in de weg? gy doet niet als voor dezen,
Al wat u wedervoer, was my terſtond bekend:
En nu zo zwijgt gy ſtil, dit ben ik niet gewend.
U kragten nemen af, u Lighaam is veel trager,
Zegt my (ô Konings-zoon!) waarom werd gy zo mager?
Wat is het dat de fleur uw's Jeugds verdwynen doet?
Waarom verbergt gy my, wat brengt u onder voet?
Zo ik u bidden mag, wat doet u Hert bezwyken?
Vertrouw my als een Vriend, mijn trouwe die zal blyken.

Amnon.

Het Lighaam van den Menſch werd op een korte ſtoot,
Door Ziekt' of ander Pijn van alle kragt ontbloot,
Dit doet d'ervarendheyd ons dagelijks wel leeren;
Wel Jonadab, wel hoe, kan my geen Ziekte deeren?
Die my de kragt beneemt, die mijn gedaant' verſteld,
Wat zoud' het anders zijn, wat meend gy dat my kweld?

Jonadab.

Ik weet niet wat ik zal tot antwoord hier op geven.

Amnon.

Het is een kleyne zaak, daar is niet aan bedreven.
Jonad. Niet? **Ammon.** Neen. **Jonad.** Wel waarom dog?
Amnon. Het is maar beuzeling.

Jonadab.

O Konings-kind! gy agt u zaak voor my gering,
U Ziekt' die is vermengt met zugten ende treuren,
Ik heb het over lang aan u wel kunnen ſpeuren;

'k Ver-

'k Vertrouw, dat deze ſmert uyt ander Ziekt' ontſtaat,
En ziet: gy zegt my niet, mijn lieve Zoon wat raad?

Amnon.

Mijn Herte dat getuygt, ach waarde Vriend vol trouwen!
Dat ik in alles vaſt op u heb mogen bouwen,
Eerbiedig ik verzoek, neemt dog mijn Bede an,
Het ſcheynd onmogelijk, dat ik u zegge kan
De oorzaak van mijn Ziekt. Wee my! in deze Dagen,
Ach! Jonadab! ik moet met leed daar over klagen.

Jonadab.

't Is wonder, dat gy my zo hard kond wederſtaan,
Daar ik zo dikmaal u ten beſten heb geraan,
Het is een zeldzaam ſtuk, te zwygen dus ſtandvaſtig,
ô Hemel! wat is dit? wat mag hem zijn dus laſtig?

Jonadab vertrekkende / keerd hem om / en ſpreekt.

Wel Amnon eer ik ga, gy doet my groote ſpijt:

Binnen.

Amnon.

Ontſteld u niet, 't zal zijn: maar op een ander tijt,
Nu diend my goeden raad, zal ik mijn zaak ontdekken?
Of zal ik Jonadab mijn aangezigt ontrekken?
ô Droefheyd! angſt en ſmert, verſchrikking en verdriet,
Hoe komt dat gy op my u ſcherpe Pijlen ſchiet?
ô Schrikkelijke Zee! wiens onbezuysde Baaren,
Vol allerley verdriet, my jammerlijk bezwaaren.
Ach Jonadab! nu ik u wijsheyd heb verſmaad,
En heb u niet gezeyd, nu weet ik my geen raad,
Nu is, ô waarde Vriend! mijn droefheyd eerſt gebooren:
Mijn Herte dat werd flaauw, 't ſcheynd of ik nog zal ſmoo-
Nu my in deze zaak een kwa Fortuyne diend, (ren,
Nu weet ik tot mijn hulp ter Wereld geenen Vriend:
Nu ik aan Jonadab mijn lijden niet mag klagen,
Nu is mijn Geeſt op hol, nu ſta ik gantſch verſlagen:

Ach Jonadab keerd weer, ik weet niet, wat ik zal
Beginnen, geeft my trooſt in dit mijn ongeval,
De liefde die eertijds met zoetigheyd aan parſten,
Want hoop die trooſte my, die doet nu ſtukken barſten
Mijn groen en Jeugdig Hert, van ſpijt en groote pijn,
Vermits de Weder-liefd' tot my-waards niet mag zijn.
ô Trooſtelooze Held! wat zult gy nu beginnen?
Daar is voor u geen hoop u Suſter te gewinnen,
Nu leyd het al ter neer, geen trooſt voor handen ſtaat,
Hoe ik de zaake keer, daar komt voor my geen baat.
Nu ik mijn trouwſte Vriend heb van my af gewezen,
Nu is mijn Hert bedroeft, nu ben ik vol van vrezen,
Altoos is 't dat my dunkt, dat my een Geeſt na gaat,
Die my dit Woord vertoond: u Liefde die is kwaat.
Dewijl dat my 't geluk dus over-al is tegen,
Zo dunkt my beſt te zijn, kond' ik een Menſch bewegen,
Die my in eenzaamheyd het leven ſtraks benam,
Ten eynde, dat mijn Dood niet aan den dag en kwam:
Op dat mijn dwaze Liefd' in 't heymelijk mogt blyven,
Want yder zoud' mijn Dood als ongeluk toe ſchryven:
Wanneer van 't Hofgezin hier na my ymand vond
In d'een of d'ander Gragt dus doodelijk gewond;
Zo zullen die gewis den Koning dit gaan klagen,
De Moorders hebben hem hier in het Woud verſlagen,
Dit is mijn beſte raad: Och! vind' ik nu niet een,
Die my ten dienſte ſtaan, het zy dan groot of kleen.
Juyſt nu op deze Uur alleen ik my bevinde,
Niet een is hier omtrent. ô Droevig onderwinde!
Waar keer ik my nu heen? daar is geen onderſtand,
Ach lacy! ongetrooſt blijf ik in deze brand.
Een al te zwaren laſt, ondragelijke Minne
Drukt my met ongenaad': wat mogt ik oyt beginne,
Ik ley de grootſte pijn en ſmerte in 't zecreet:
Vermits geen Menſch op Aard' nog van mijn Liefde weet;
De Vlam die is te heet, daar ik in leg te brande,
Ik zal door Liefde nog verſmooren in de ſchande.

Het

Het grootste ongeluk dat is my toe gebragt,
Noyt was het in der daad van my zo slegt gedagt,
Ik moet met droefheyd gaan en klagen in mijn Herte
Mijn jammer en mijn leed, want ik verdwijn van smerte,
Mijn hoope die is weg, mijn troost heb ik ontzeyd
Aan Jonadab, die my tot hulpe was bereyd.
O droeve slaverny! waar zal ik heenen vaaren,
ô Dood! gy zijt mijn vreugd, helpt my uyt dit bezwaaren,
Komt met u Angel scherp, en steekt my door het Hert:
Zo zal ten eynde zijn mijn Droefheyd ende Smert.

Binnen.

De Deugd.

Hier ziet gy 't regte Beeld van d'eygenschap der Menschen,
Hoe boos zy zijn van aard, als 't haar niet gaat na wenschen,
Wanneer den kors'len Mensch zijn lust ontbeeren moet,
Waar op zijn Herte steund, dan leyd hy staag en vroet,
Dan peynst hy Nagt en Dag, ja breekt hem zelfs de Zinnen,
En weet niet wat voor kwaad tot wraak hy zal beginnen,
Gelijk als dezen Held uyt een wraakgierig Hert
Hem zelven lagen leyd, te brengen uyt zijn smert.
Dit is een groot gebrek, ook zelfs in deze tijden,
Hoe weynig is 't getal die haar van wraake mijden,
Wie draagt hier met geduld, lijdzamig zijnen last,
Die hem werd van zijn Godt regtveerdig toe gepast:
De Dagen leeren 't ons, hoe veele zoud' men vinden,
Die haar met deze Prins het kwaad straks onderwinden,
Om dat haar snode lust niet werd na wensch voldaan,
Zo weeten zy terstond een ander weg te gaan.
En zoeken zonder rust geduurig in 't verborgen,
Het Lighaam en de Ziel met Koorden te verworgen.
O gruwelijke daad! die niet en kan bestaan, (baan,
Voor Godt nog voor de Mensch, maar maakt een ruyme
Na d'Afgrond van de Hel, na zulke duyst're Wegen,
Daar al 't Gedrogt in zweeft, en maakt den Mensch verle-
Zo dat hy niet en weet waar heen hy keeren zal, (gen,
En brengt hem eyndelijk, in droevig ongeval.

Hierom, ô Christen Ziel, die met verligte Oogen,
Door Godts volmaakte kragt, zijt heerlijk overtogen
Met reden en verstand, het welk ook Godd'lijk is,
Ach! loopt door vuyle drift den engen Weg niet mis,
Mind eerbaar ende kuys, in Woorden en in daden,
Want gy een Christen zijt, zo zal 't u meerder schaden,
Gelijk geschreven staat, wee zulk een booze Knegt,
Die 't Hemels-pad wel weet, en wandeld het niet regt,
Zijn loon dat is gesteld, want met veel harder slagen
Zal hy getroffen zijn. Och! schrikt voor deze plagen,
Vlied voor de geyle Min, die dartel is en stout,
Die, als zy is volbragt, zo menig Mensch berouwt,
Laat u dog nimmermeer dees Duyvels Min bekooren;
Daar onder schuyld een Gast, die zoekt u Ziel te smooren,
Te brengen in 't verdriet, ter plaatze daar de pijn
Van het verdoemd Geslagt in Eeuwigheyd zal zijn.
Voorwaar den Helschen God, bewoonder van der Hellen,
Die in den Afgrond leefd, en zoekt u Ziel te kwellen,
Hy schuyld in 't heymelijk hier onder deze Min,
En trekt zo met practijk veel Zielen tot hem in, (de,
Hy steld d'Min schoon voor,'t scheynd of hy niet kan scha-
Maar ziet, de Duyvel zoekt u Ziele te verrade.
ô Christelijke Jeugd! drijft van u deze Gast,
Die als een felle Leeuw, geduurig op u past.
Laat Deugd u doelwit zijn, gaat Christelijke gangen,
Zo zal den Vyand u niet in zijn strikken vangen.
Mind, daar u Godes Woord het Minnen vry gebied,
Zo zult gy zijn gerust, en vry van het verdriet.
Laat u (ô zoete Jeugd!) door 't ydel Vyer niet branden,
Wanneer gy daar in blaakt, zo staat gy in de schanden:
Het Vyer van geyle Min is als een Helsche-gloed,
Die niemand blusschen kan, die 't al verteeren doet,
Die Koningrijken heeft tot in den grond verdorven,
Waar door zo menig Mensch onnozel is gestorven,
Die Steden heeft verbrand,die Menschen heeft vermoord,
Die zulke Plagen geeft, daar noyt is van gehoord.

O gru-

O gruwel boven al! want zelfs der luſten Jager
Verſtrikt hem eer hy 't weet, 't werd eyndelijk een klager.
Wanneer het Minne-vyer na wenſch al ſcheynd gebluſt,
Dan leeft den armen bloed nog meerder ongeruſt,
Dan is 't dat eerſt begind een ſterker Vlam te rijzen,
Die zo de Ziel benauwt dat hem de Hayren grijzen,
Dan is het Hert ontſteld, dan voeld hy, dat gewis
De ſtraf van Godes toorn op hem geladen is. (den',
Hierom, elk ziet wel toe, wagt u voor ſchaad' en ſchan-
Op dat gy namaals niet in heeter Vyer moet branden.

Binnen.

Amnon.

Het wonderlijke Rad, het Rad van avontuur,
Dat draayd niet na mijn wenſch, het blijft my even ſtuur,
Geen toeval ik verneem, als dikmaal kan geſchieden,
Dat op het onvoorzienſt 't Fortuyn de hand komt bieden.
O! dat my dit geluk eens wierde toe gebrogt,
Dat ik mijn Suſter hier in ſtilheyd ſpreeken mogt:
Miſſchien zy zoud' mijn Min met reden doen verzaden,
En my met goed beleyd ten beſten hier van raden:
Want als ik by mijn zelfs bedenke al de ſmaad,
De laſter en de ſchand', het gruwelijke kwaad (ken,
Dat ik haar zoud' aan doen, zo wil my 't Hert ſchier bre-
Dan vald het my te zwaar, ach! mogt ik Thamar ſpreken,
Mijn hoop die is mijn vrees, mijn vreugde is mijn pijn,
Ik zit in zwaar elend', wie zal mijn hulper zijn?

Jonadab met een Konings Dienaar.

De oorzaak die my port, om heden te ontmoeten
U Hoogheyd hier alleen, is meer als zimpel groeten,
Want zederd mijn vertrek, heeft my iets ingebeeld,
Dat nog op deze Uur my in de Zinnen ſpeeld,
En mits mijn Hert tot u (ô Amnon!) is genegen:
Zo laat ons na den eyſch u zaak eens overwegen.

Amnon. (trouwt,

Weeſt wellekom mijn Vriend, op wien mijn Hert ver-
Die my veel waarder zijt als al het Werelds Goud.

Jonadab.

Genoegzaam is my dit: dog hebt gy zulk vertrouwen,
Zo toond u vriendschap dan, en wild niet agterhouwen,
Ik zie u treurig aan, 't is slimmer als 't oyt was,
U Leden werden dun, men ziet 'er door als Glas.
't Gezugt en 't zwaar gepeyns dat speurd men in u Wezen,
U Trony is het Boek daar 't klaar is uyt te lezen:
Daarom op mijn Gebed de oorzaak dog belijd,
U laatste afscheyd was, op eenen anderen tijd.

Amnon.

't Is waar ik heb 't gezeyd, gy zult het zo bevinden:
Maar laat ons dit Propoost om reden wat in binden,
Alzo dat hier omtrent een Konings Dienaar staat,
Die ligt de reden hoord, en maakt het alles kwaad.

Jonadab.

Het is gelijk gy zegt: maar 'k zal die zaak wel stellen,
Dat ons geen Oog of Oor van Menschen hier zal kwellen,
Terstond zo gaan ik heen, op 't Koninklijke Hof,
En laat de Dienst-knegt daar, en ga daar straks weer of;
Gy ondertusschen dan zult u opregt bedenken,
En spreeken ongeveynst, of 't zal ons beyde krenken.

Amnon.

't Geen dat ik heb gezeyd dat laat alzo geschien,
Vertoeft niet lang ten Hoof, mits gy my laat allien,
Voorwaar die raad is goed, gaat zonder toeven heenen,
ô Aldertrouwste Vriend! gelukkig zijn u Beenen,
Die voor my heenen gaan, ik wensch u ook geluk,
En my, die ben bedroeft, uyt zwarigheyd en druk.

Jonadab.

Dat gun den Opper-heer ons beyde in dit leve,
Met deze Groetenis na 't Hof ik my begeve.

Binnen.

Amnon.

ô Heymelijken last! hoe overlaad gy my,
ô Wee! ik ben benauwd, en steek in slaverny?

Mijn

Mijn liefd' is als een Vlam, die niet is uyt te bluſſen,
Mogt ik nog voor het laaſt mijn Lief, mijn Thamar kuſſen,
Tot teken van mijn brand, van mijn bedroefde pijn.
Ach! zo 't geſchieden mogt, gelukkig zoud' ik zijn,
Gewillig zoud' ik my tot ſterven dan begeven:
Want ik geen luſt meer heb hier op der Aard' te leven.

Jonadab.

Door 't wagten ſcheynd de teyd veel langer als hy is,
Zo 't u verdroten heeft, de reden ik wel gis,
Een Menſche vol gepeyns, in eenzaamheyd gelaten,
Mag zijn bekommert Hert niet na den eyſch uyt praten:
Nu dan om kort te gaan, laat ons verletten niet,
Dewijle dat de teyd gelegendheyd aan bied.
Nu diend u dit geluk, dat gy met my meugd ſpreeken,
Nu Amnon weeſt opregt, zoekt geen geveynsde ſtreeken.

Amnon.

Ach Jonadab! de vrees die ſlaat my in het Hert,
Mijn Tong werd redeloos, ik ben geheel verwert,
De ſtrijd die is zo fel, zy gaat ſchier tot het leven,
Ik werd' door ſterke drift geweldig aan gedreven:
Zo dat ik ſchier bezwijk, hoe zal ik dit beſtaan;
Beſt op een ander plaats; ey! laat ons van hier gaan.

Jonadab.

Neen Amnon, 't is hier wel, het is nu onderwonden,
Verzwijgt nu niet een Woord, zegt my uw's Herten gron-(den.

Amnon.

O Jonadab! hy is gelukkig dat hy leeft,
Die zulk een ſchoonen Beeld tot zijn Beminde heeft,
Gelijk mijn Suſter is, ô Zon! ô Gulde Stralen!
Gelukkig is die Menſch, op wien zy neder dalen.

Jonadab.

U Woorden die zijn kort, maar wonderlijk van zin,
En na ik regt bemerk, daar ſteekt wat zeldzaams in;
Gy Konings-zoon, gy zijt met ſterke Liefd' omvangen,
Ik weet zeer goeden raad, gaat Chriſtelijke gangen,

Gy

Gy zijt nu in u fleur, de Liefd' heeft groote kragt;
Zo gy u onderwerpt haar al te strenge magt,
Zo zult gy als een Slaaf u leven moeten enden,
Smijt weg dit lastig pak, en laat u zo niet schenden:
Wat staat gy dus verzuft? grijpt weder nieuwe moed,
Betoond u als een Held, u zelven niet misdoet,
Verlaat u sterke Liefd', en steld u Hert te vreden,
En wild voortaan u teyd vermakelijk besteden:
Of is die raad vergeefs? wel aan dan Konings-kind,
Zegt Amnon, wie is zy, die gy wild dat u Mind?
Spreekt zuyver uyt de Mond, het scheynd my, dat u reden
Nog zijn gemengt met veel gemaakte duysterheden;
Nogtans (dewijl ik hoor waar dat u Hert na keerd)
Zijt fris en wel gemoed, 'k zal doen wat gy begeerd:
Zo in het Rijk een Beeld als Thamar is te vinde,
't Luk zal haar zijn gegund te zijn u Wel-beminde.
't Za Boden in der eyl, rondom het Land door vraagd
Na zulk een Beeltenis, na zulk een zuyvre Maagd,
Die zo uytmuntend' is in Schoonheyd ende Zeden,
Gelijk als Thamar doet, in Weetenschap en Reden;
Wie dat haar vind, hy zal met gaven zijn vereerd,
Zijn Staat zal boven dit nog werden veel vermeerd.

Amnon.

Houd op, mijn Vriend, houd op, ik bid u neer gebogen,
Hebt dog een wijs beleyd in deze zaak voor Oogen.
Wild gy dan al de Wereld gaan maken openbaar,
Dat Liefd' mijn Hert bezit, de zaake loopt gevaar,
En als dan in het Rijk niet eene werd gevonden,
Zo ben ik in der daad genoegzaam als geschonden,
Dan zal een yder my op halen tot mijn leed,
Dat ik al liefde draag; en nog geen Lief en weet,
Ik zoud' my tot een spot en tot een spiegel stellen,
Elk zoud' mijn zot bedrijf als voor een klugt vertellen:
Wanneer als dit beleyd dan voor den Koning kwam,
Waar zoud' ik heen van schaamt? met regt zo wierd hy gram:

Dan

Dan zoud' veel meerder ſmert en droefheyd my genaken;
Het is de beſte raad, de Liefd' geheel te ſtaken,
't Zal baren meerder pijn, meer jammer en verdriet;
Hierom, ach waarde Vriend, doet dit Gebod te niet.

Jonadab.

Het ſmeekende Gebed, de vyerigheyd uws Herten,
Die uytterlijke drift, de innerlijke ſmerten,
Die ik in u beſpeur, bewegen mijn gemoed,
Zo dat medogendheyd mijn raad opſchorten doet:
Weeſt daarom niet bevreeſt, mijn Zoon houd op van kla-
Ik zal 't geen dat gy bid my laten wel-behagen, (gen,
Vermits gy deze zaak hebt in balans geleyd,
En vind, dat die voor u zoud' teelen zwarigheyd.
Zo zal ik dan met regt hier van ook diziſteeren,
Mijn vriendelijke gunſt zal ik tot u-waards keeren.
Bekort u zwaar gepeyns, u zelven dog verblijd,
Den oorſpronk van u pijn nu agter rugge ſmijt,
Ontlaſt u treurig Hert, laat geen Melankolyen,
U Groen en Jeugdig-hoofd zo bitter meer beſtryen,
Indien het u belieft, Mind vry in d'hoogſte graad:
Maar zonder Weder-liefd' (ô Amnon!) dat is kwaad,
Wilt u veel liever met Manhaftigheyd vercieren,
Gelijk een Prins betaamd, met deftige manieren.
Dit zal u zijn een pronk, een loffelijk cieraad,
Wanneer u vrolijk Hert, u vriendelijk gelaad,
Een yder werd vertoond, dan zal u roem op rijzen,
Men zal u dan met regt ook naaſt den Koning prijzen,
Dan zult gy in het Hof des Konings zijn geagt,
Gy zult een Spiegel zijn ter eeren uw's Geſlagt,
Dit dunkt my dat voor u de beſte raad zal wezen,
Zo leefd gy heel geruſt: geduurig zonder vrezen.
Hier mede ik vertrek, weeſt Hertelijk gegroet,
Want ik in deze Uur ten Hove wezen moet.

Jonadab binnen.

Amnon.

Amnon.

Dewijl ik nog geen trooſt tot uytkomſt van mijn lijden
Bevinde nog beſpeur, hoe zoud' ik my verblijden?
Ik die met volle kragt op Thamar ben gezet,
Ik keer mijn Herte om, en volg een ander Wet.
Ik zal op deze ſtond mijn bittere ſmert genezen;
Al zoud' ik heymelijk mijn eygen Regter wezen.
't Is nu de regte tijd, geen Menſch ik hier verwagt,
Nu is 'er hoop voor my tot uytkomſt van mijn klagt.
Ach Thamar! nu gaan ik gewillig my bereyden,
Om uyt dit Aardſche-dal om uwent wil te ſcheyden.
Nu zeg ik dan adieu, adieu, mijn al te hoogſte goed,
Adieu mijn Herten-vreugd, om wie ik klagen moet.
Adieu mijn Bruyd, adieu, dien ik had uytverkooren,
Om wien mijn Jeugdig-hert door Liefde moet verſmooren,
Adieu mijn Levens-luſt, mijn trooſt in deze nood,
Ach Lief! om u alleen, zo ſterf ik nu de Dood.
Adieu (ô Gulden-beeld!) die binnen in mijn Herte
Geprent zijt, evenwel ontſchuldig van mijn ſmerte,
Ik ben genoeg vermaand, ik zoud' van liefd' af ſtaan,
Maar lacy! 't is mijn ſchuld, ik heb het niet gedaan,
Ik heb mijn ongeval aan niemand niet te klagen,
Mijn Vriend die heeft het my genoegzaam voor gedragen.
Maar 't Oog gemetzeld is, op 't vriendelijk gelaat,
Dat heden deze Uur my klaar te vooren ſtaat.
Door welkers Liefden-dwang ik raad nog wyze reden,
In 't minſt niet heb geagt, om daar van af te treden,
Dies is het ook mijn ſchuld, regtveerdig komt op mijn
De Straf, want ik terſtond mijn eygen Beul zal zijn.
Wel aan ik ben bereyd, terſtond zal ik beginne,
En bluſſen alzo uyt mijn al te groote Minne.
Holla! ik my bedenk, is 't niet de beſte raad,
Dat ik my niet verdoe, en leef nog op genaad?
Neen, neen, het moet nu voord, want blijf ik by het leven,
Wie zal my eenig hoop van Weder-liefde geven?

Ik

k zie geen beter end, als tot de Dood te gaan:
Daarom zo neem ik dit terſtond gewillig aan,
Wat rijſt daar voor den dag, of ſchemeren mijn Oogen?
Wat Duyker 't is een Menſch, nu ben ik weer bedrogen,
Wat maakt hier deze Bloed, wat of den Zot begeerd?
Nu mag ik heenen gaan, mijn aanſlag die faljeerd.

Binnen.

De Deugd.

Wat kan der uyt een Vonk een groote Vlamme ryzen,
ô Schandelijke daad! de Hayren daar voor gryzen.
Dus gaat het met den Menſch, als hy zijn booze kwaad,
Niet in 't begin verſmoord; zo komt hy tot de daad,
Hy vald nog meer en meer, en doet nog grooter Zonde,
Gelijk als deze Vorſt terſtond hem onderwonde,
Nu hem zijn zotte Min na wenſch niet werd volbragt,
Nu is hy zeer ontſteld, nu is het dat hy tragt,
Hem zelven tot een ſtraf te brengen om het leven,
Dewijl dat hem zijn Liefd' geen hoop nog trooſt kan geven,
Is dit niet al te wreed? ô ſchrikkelijk beſluyt!
Leerd Lezer, leerd hier nu, en trekt daar voordeel uyt.
Gy hebt hier klaar gehoord, wat Liefde al kan werken,
ô Nederlandſche Jeugd! ik bid u wild aanmerken,
Hoe ſchadelijk het is, wanneer men niet en Mind,
In Eerbaarheyd en Deugd, als menig dat bevind.
Want zulk een Venus-liefd' die gaat het Hert doorſnijden,
En brengt in ſchijn van vreugd den Menſch in bitter lijden,
Gelijk als Amnon klaagt, ik ſterve nu de Dood,
Om dat ik u bemin, ben ik in deze Nood.
Dus gaat den Menſch al voort, en doold op vreemde wegen,
Zo lang dat hy hem vind in 't eynde heel verlegen,
En dan door Zatans liſt hem zelven nog verdoet,
ô Jeugd! let op dit ſtuk, blijft vroom in u gemoed.
Een Suſter tot zijn Vrouw door Liefde te verkiezen,
Dat is een Duyvels-kunſt, om Zielen te verliezen.
't Zijn Luſten die daar gaan regt tegens de Natuur,
Een Liefd', een Minne-brand, geſproten uyt het Vuur.

Het

Het welk den Zatan stookt, uyt d'Afgrond van der Hellen,
Op hoop dat hy de Ziel hier na zal eeuwig kwellen:
Want hy een Vyand is van 't Menschelijk-geslagt,
Die alteyd zonder rust na booze daden tragt,
Daarom wie hem op Godt hier namaals wil verlaten,
Moet met voorzigtigheyd de Zonden altoos haten.

Binnen.

Amnon ende Jonadab uyt.

Jonadab.

Noyt heb ik in mijn Hert bespeurt al zulk gewoel,
Gelijk ik heden nog met kommernis gevoel,
Het is of ik alleen des Werelds-last moet dragen,
Och wee my! wat is dit? Mijn Geest is heel verslagen.

Amnon.

Wanneer (ach trouwe Vriend!) is dees bedroefde smert
Van d'Hemel neer gedaald, op u kloekmoedig Hert?

Jonadab.

't Beginzel van mijn leed is even in die Dagen
Begonnen, doen ik u op deze plaats kwam vragen:
Doen ik, (ô Konings-zoon!) u treurigheyd vernam,
Doen is 't dat my terstond bekommernis aan kwam;
Wiens last ik nog gevoel, ach! mogt ik daar voor strijden,
Met Zwaard of Staal en Boog, ik zoude dus niet lijden.

Amnon.

't Geen dat ik heb gevreest (eylaas!) my nu geschied,
't Is wonder dat gy my het spreeken niet verbied,
Ik leyder heb de schuld, ik wil de straffe dragen,
Ik sta voor u bereyd, doet naar u wel-behagen.
De schuld die komt op my, ik, door mijn stout bestaan;
Heb u zo lange teyd dees smerte aan gedaan,
Wee my onwaardige! met smaad moet ik mijn Oogen
Voor u ter Aarden slaan, ik bid u heb medogen
Met my (ô groote Prins!) die voor u neder-kniel,
Met een weemoedig Hert, met een beangste Ziel:

Indien

Indien mijn ſmeeken u tot gunſtc kan beweegen,
Laat my in deze nood en droefheyd niet verleegen,
Gedenkt de zotte daad van my dog nimmermeer,
Want ik mijn aangezigt ootmoedig tot u keer:
ô Al te zwaaren laſt! hoe heb ik my beſlommert,
Fy Amnon, dat gy hebt u Vriend alzo bekommert.

Jonadab.

Staat op eerwaarde Zoon, ſtaat op en weeſt te vreen,
En ſtaakt u naar geklag: het is niet lang geleen,
Dat ik hier in dit Hof met u iets diſcoureerde,
Naar welke zoet diſcours ik van u dit begeerde,
Dat gy my onbeveynſt den oorſpronk uw's verdriet
Verklaaren zoud', maar 't ſcheen dan ja, dan weder niet,
U zinneloos verſtand dat wierd zo om gedreven,
Gelijk een Schip dat ſnel door Storm word op geheven,
En met een woeſte kragt, ſtaat nu als in de Lugt,
Dan wederom in 't kort tot in den Afgrond vlugt,
Zo ongeſtadig was u Herte in die Dagen,
Dan waard gy wel gemoed, dan weer benauwde vlagen,
Door welke tegendrift gy nog op dezen Dag
U zaak verborgen houd, waar uyt dat mijn geklag,
Mijn ſmert en kommernis, mijn treuren is geſprooten,
Wel aan 't is lang genoeg, het heeft my al verdrooten,
Stort nu vry zonder vrees in mijn getrouwe ſchoot,
U droeve klagten uyt, jaagt van u deze Dood.
Ontlaſt u zwaar gemoed, wild my niet langer tergen,
Hoe kund gy uw geheym, u trouwſte Vriend verbergen.
Gy weet hoe dat ik heb u trouw'lijk by geſtaan
In dees en geene Strijd, ik zoud nog vorder gaan,
Maar ziet, den tijd die mag veel reden nu niet leyden:
Spreekt zonder veynzen uyt, en treed nu niet ter zeyden.

Amnon.

Mijn Hert (ô Jonadab!) dat wil met groot verlang
Uytſpreeken 't geen my deerd: maar ach! my is zo bang,
De ſchrik houd my te rug, 't zal my tot ſchande wezen,
Ik ſla mijn Oogen neer van ſchaamt en groote vreezen.

Jonadab.

Wat spreekt gy hier van vrees, steld schaamte aan een zy,
't Mag wezen zo als 't wil, mijn trouwe blijft u by.

Ammon.

Het Herte springt my op van blijdschap door u spreeken,
Ik kan nu langer niet, de traanen my uyt breeken.
Nu werd' ik overtuygt; het Herte my ontsluyt,
Nu ben ik gantsch bereyd voor u te spreeken uyt,
Al wat mijn teer gemoed van binnen heeft verborgen,
Ik zal daar rond in gaan en spreeken zonder zorgen,
Mijn innigste zecreet, dat op mijn Ziele leyd,
Al zoude my de Dood straks werden aan gezeyd.
Ik vreeze Beul nog Zwaard, het moet nu zijn gesproken,
Mijn zinnen zijn op hol, mijn kragten zijn gebroken.

Jonadab.

U Woorden zijn te veel, gy breekt mijn lijdzaamheyd.
Ik bid u maakt het kort, en geeft my regt bescheyd.

Ammon.

Het zal alzo geschien, ik hoop den tijd zal 't lyden,
Maar wanneer komt die tijd, dat ik my zal verblyden,
Ik die gekluystert ga, geketend en geboeyt;
Wiens Liefde heftig brand, en nog veel sterker groeyt?
Ik heb op 't onverzienst my laten overwinnen,
En nu ik ben getreft, nu dwingt het my te Minnen,
Nu ben ik maar een Slaaf: een ander heeft de magt,
De Liefde die heeft my geslagen door haar kragt.
Dit is het geen dat gy voor dezen hebt geweeten,
Wat is daar op gevolgt, of is het u vergeeten?
Hoe dat de wijze raad, u Vorstelijk beleyd,
Terstond met volle kragt tot hulp my was bereyd,
Dit was u oogemerk, men zoud' in alle hoeken
Een schoon en lieflijk Beeld tot mijn Beminde zoeken.

Jonadab.

't Is waar, al zulk een Beeld gelijk u Suster is.

Ammon.

Amnon.

Ha! dat's een gulden Woord, die maakt mijn leden fris;
Ach! mogt ik zo een Maagd, de ſchoonſte onder Menſchen,
Mogt ik die tot mijn Lief, tot mijn Beminde wenſchen;
Gelukkig zoud' ik zijn, mijn ſmert zoud van my vlien.

Jonadab.

Wel Amnon zegt gy dit, laat dan u raad geſchien;
Men zal nog hier of daar wel haars gelijken vinden.

Amnon.

Dit heb ik lang gezeyd, wat mag ik onderwinden;
Gy neemt het al verkeerd, of gy het zo verſtaat:
Het heeft een ander zin, het is niet regt gevaat,
Mijn Lief, mijn waarde Lief, die heb ik uytverkooren;
Die laat voor u en my haar zoete ſtemme hooren,
En ſchoon ik haar aanſchouw, nog weet ik my geen raat.

Jonadab.

't Is wonder wat ik hoor, hoe vreemd het met u ſtaat;
Gy zijt een Konings-zoon, wie zal u konnen weyg'ren,
Al laat gy met der daad u Liefde hoog op ſteyg'ren,
Ik kan dit niet verſtaan, ey zegt my met een Woord,
Wat is het voor een Bloem, die u dus heeft bekoord?

Amnon.

Ach Jonadab! voor 't laaſt, ik kan niet langer zwygen;
Mijn Suſter is de Bloem, hoe zal ik die verkrygen?
Mijn Suſter Thamar is 't, daar ik dus om verdwijn.
ô Schoonſte! boven al moet gy geprezen zijn.

Jonadab.

Ik ſchrik van 't geen gy zegt: mijn leden ſtaan en trillen,
Noyt zulk een zaak gehoord, ik weet my niet te ſtillen.
Ha! ſno bedriegery, wat zoekt gy zulk een daad?
Ik ſcheur mijn Opper-kleed, ik weet nu geenen raad,
Het is een valſch bedrijf, noyt zulke looze vonden
Had ik u toe vertrouwt, gy zijt genoeg geſchonden.

Verrader van u zelfs, en van u Vaders-huys,
Nu brengt gy op u hals meer als een dubbeld Kruys,
Nu is op 't allerhoogst u lyden eerst gebooren:
Nu hebt gy hoop en troost met eenen slag verlooren.
Vlugt Amnon, vlugt van hier, met zulk een valsch gelaat,
Al eer dat Godes-hand u met zijn Donder slaat.
Weest nu te regt bedroeft, den Hemel is u tegen,
Fy, zot en dwaze Liefd', wat hebt gy nu verkregen?
Hoe, staat gy nu en zwijgt? het is nu klagens-tijd,
U schandelooze Liefd' u eygen schand' verwijt.
Of ziet gy, dat u praat u schand' niet kan bedekken?
Wel Amnon, 't werd nu tijd, ik meene te vertrekken.

Amnon.

Mijn Vriend hoord nog een Woord, wild gy dus van my
En my in zulk een stand elendig laten staan? (gaan,
Ik bid u met geklag, keerd weder wild ontfarmen
My, die verlegen ben, tot u strek ik mijn Armen,
En roep u aan om troost, op wien ik my verlaat,
Och Vriend! och waarde Vriend! en is 'er dan geen raad,
Dat ik mijn Susters gunst en Liefde mag verwerven?
Ach wijze Vorst! ik wil terstond veel liever sterven,
Eer ik verlaten zoud' mijn Lief, mijn levens-vreugd:
Tot teken neemt mijn Zwaard, waar aan gy proeve meugt,
Hoe fel de Liefd' my heeft het Herte door gebeeten:
Zo 't u believen is, gy weet nu mijn zecreeten,
Slaat toe, ik ben gerust, ik sterve zonder pijn,
Zo ik hier op de Aard' moet zonder Thamar zijn.

Jonadab.

Ist waar 't geen dat gy zegt? dat gy u Lijf en Leven,
Om Thamar wild terstond aan my heel over geven?
Zoud' dit waaragtig zijn? ik stelle nog wat voor.

Amnon.

Och ja! gelooft het vry, dit is het regte spoor,
Van mijn benauwde Min, gy zult met waare daden
Hier van verzekerd zijn, hoe kund gy my versmaden.

Jonadab.

Dewijl ik zeker ben, en zien u ongeval,
Zo luysterd na mijn Woord, wat ik u raden zal.
Op dat gy naar u wensch u Suster moogt genieten,
Op wien met sterke stroom u Liefdens-pijlen schieten.
Gy zult een Dag of twee kloekmoedig dit bestaan,
En leggen stil te Bed, en spreeken niemand aan,
En veynzen als of gy met Krankheyd zijt geslagen;
Dan zal den Koning u gewis in deze Dagen,
Bezoeken in u Ziekt'. Let dan wel op u stuk;
Dan zult gy wederom na speuren dit geluk,
Gy zult met droef gelaat, en zwakke stemme vragen,
Ach Vader! mogt het zijn: het zoude my behagen,
Dat hier mijn Suster kwam, en my iets mede brogt,
Op dat ik van haar Hand een weynig Eeten mogt.

Amnon.

Volkomen kan ik my in deze raad vernoegen,
Mijn Aangezigt is bleek, 't zal by de Ziekt' wel voegen,
Zeer aardig zal ik dit beleyden na mijn lust,
Ik zal u dankbaar zijn, nu ga ik na mijn rust.

t'Zamen binnen.

Amnon gaat/ als krank zijnde/ op zijn Bedde leggen.

Tweede Handelinge.

Valsche Scheyn.

Is dit niet wel beschikt? hoe sleepen zijn de Menschen,
Een yder vind zijn lust, al wat haar zinnen wenschen
Dat moet alzo geschien, elk tragt na zijn begeert,
Al gaat het zo wat krom, dat is de pijn niet weert
Om daar (na redens Wet) conscientie van te maken.
't Is best ik hier van zwijg, ik zoud' wel ymand raken,
Het is hier mee genoeg. Ik blijf by dit propoost,
Oom-kool leyd nu te Bed, op hoope dat hy troost

Na wensch (door valsche schijn) van Thamar zal bekomen
Is dit niet wel bedogt? 't zijn geen slegte Droomen,
Het gaat wel na mijn zin, het stuk is wel bezet,
Ik hebbe Amnons Hert nu vast genoeg in 't Net:
Maar Amnon niet alleen, ik kenze wel by Naamen,
En waarom meer gezeyd, ik zalze niet beschaamen.
Hier zijnder wel omtrent, van beyden Jonk en Oud,
Die slegjes heenen gaan, op wien men 't niet vertrouwd,
Maar weeten op een prik de zoete Venus-dieren,
En kennen wonder wel haar wezen en manieren,
Dog 't werd zo aardiglijk met zoete schijn beleyd,
Dat niemand daar van weet, nog niemand daar af zeyd;
En schoon men van dit stuk een weynig weet te spreeken,
Het word straks met een schijn van dit of dat bestreeken;
Terstond werd ik gebruykt, terstond werd' ik bemind,
De zaak werd zo beleyd, dat yder hulpe vind.
Ik ben nu als een Prins, ik ga vast domineeren,
Van weelde weet ik niet waar heen ik my wil keeren.

Den Koning David, met een Pagie.

Den Schepper aller ding, wiens magt in Eeuwigheyd
Geduurd, het Werelds-rad na zijn believen dreyd,
Wat is den Aardschen-mensch, of hy een Gouden Kroone
Draagt op zijn nietig Hoofd? 't kan hem niet verschoone,
Daar komt een snelle Ziekt', die hem ter neder leyd,
Die als een strenge Heer het Leven hem ontzeyd.
Geen Scepter, Kroon nog Staf, mag na waardye gelden,
Maar werden af gemaayd als Grazen op de Velden:
Gelijk zeer onverwagt mijn Zoon (eylaas!) geschied,
Ik trede na zijn Bed, en troost hem in 't verdriet.

Een Gordijne werd op-gestreeken.

Amnon is Ziek te Bedde leggende.

ô Zoon, ô kloeke Held! dus van Godts Hand geslagen:
Dus neder in de Asch, in zulke korte Dagen?

U Aan-

U Aangezigt dat ſtaat gelijk de bleeke Dood,
Gy ſcheynd van Lighaams kragt ten uytterſten ontblood.
ô Zoon! het is nu tijd, gy kunt Godt niet ontvlugten,
Wild nu met u Gebed inwendig tot hem zugten;
Bedenkt u levens-loop, hoe dat gy onbedagt,
Ondankbaar tegens Godt u tijd hebt door gebragt,
Hoe dat gy menigmaal 't Gebod hebt overtreden
Van Godes reyne Wet. Ach Kind! met u Gebeden,
Wild tot u Schepper gaan, 't is nu de regte tijd,
Terwijl gy door de Ziekt' nu Godts gevangen zijt:
Zo gy regtveerdig bid, hy zal u niet verſmaden,
Hy zal u arme Ziel ontfangen in genaden.

Ammon.

Ach Vader! hertelijk ik u in als bedank,
Houd op van dit vermaan, mijn Lighaam is te krank;
Mijn zwakke Geeſt en kan veel ſprecken niet verdragen:
Maar Vader, hoord my dog, een Woordje zal ik vragen,
Ik ben gantſch uyt geput, en Ziekt' heeft lange tijd,
In plaatze van de Spijs, tot voedzel my gedijd:
Ik ben zeer teer en zwak. Ach Vader! hoord u Zoone,
Het ſcheynd nog of de Heer aan my wil gratie toone,
Daar komt een weynig luſt. Mijn Vader mag 't geſchien,
Zo gund my dat ik ſtraks mijn Suſter Thamar zien,
Op dat zy my terſtond van d'een of d'ander Spijze
Toe maake een Geregt, gekookt na haare wijze,
Al eer mijn luſt vergaat, op dat ik van haar Hand
Mogt eeten, u tot trooſt, en my tot onderſtand;
Dit Vader is 't verzoek, dit bid ik wild gebieden:

David.

Mijn Zoone, zijt geruſt, het zal terſtond geſchieden.
Ik ga, de goede Godt wil zijn barmhertigheyd
Aan u vermoeyde Ziel, eer gy van d'Aarde ſcheyd
Betoonen, op dat gy in leven ofte ſterven,
Het Gulden Hemels-hof meugt eeuwiglijk be-erven.

Thamar met een Dienſtmaagd **Binnen.**

Den Hemel wenſch ik u met heuſche groetenis,
Ik voor u neder buyg, en geef getuygenis,
Van mijn gewillig Hert, waar aan ik ben verbonden:
Dewijl mijn Vader zelfs my heeft tot u gezonden.
Wel aan, mijn Broeder ſpreekt, ik ben voor u bereyd,
Zegt my wat gy begeert, maar ach! wat zwakkigheyd,
Wat Ziekt' is dit? 't ſcheynd mijn Broeder die wil ſterven;
Ach Broeder Amnon! hoord, mag ik geen Woord ver-
werven?
Och al te bange vlaag! die 't Hert hem heeft beklept,
Ey ſtil, 't ſcheynd of hy nog een weynig Adem ſchept.

De Dienſtmaagd.

Zo 't u belieft Mevrouw, wild u niet meer bezwaren,
Ik zie zijn Adem gaat, hy zal nog wel bedaren.

Amnon beynſt hem / of hy uyt een zuyzelinge komt / ende ſpreekt:

Wie zie ik daar voor my, gebogen op de Aard,
Staat op, en gaat vry heen, ik ben die eer niet waard.

Thamar.

Hoe Broeder, hoe dus wild, hoe dolen zo u zinnen?
Of kend gy Thamar niet? hoe zijt gy dus van binnen
In u Gemoed ontſteld? mijn Hert (eylaas!) vol rouw,
Dat treurd, om dat ik u in zulk een ſtaat aanſchouw.

Amnon bedaard / en ſpreekt met Verſtand.

Ik zie mijn Vaders gunſt, waar op ik mijn vertrouwen
Heb vaſt geſteld, vermits mijn Oogen nu aanſchouwen,
U lieffelijk Gezigt, al ben ik zwaar belaan,
Och! Suſter Thamar, gy doet mijn Ziekt' vergaan,
Ik ben met groot verlang begeert nog in dit leven,
Al eer ik my geruſt tot ſterven kond' begeven,
Om u nog eens te zien, het welke nu geſchied,
't Is of mijn Ziekt' vertrekt, wel wat of dit bediet?
Daar komt een zoete luſt, een luſt om wat te Eeten.
Ey liefſte Suſter, nu een weynig neer gezeeten,

Ik

Ik bid u door de Liefd' die gy tot mywaards draagt,
Dat gy dog mijn begeert voldoet, want my behaagt,
Dat gy een weynig Spijs tot sterkheyd van mijn leven
Bereyd, en my terstond met eygen Hand zult geven,
Op dat mijn zwakke Geest door 't vasten niet verstikt:
Maar dat mijn droeve Ziel daar door wat zy verkwikt.

Thamar.

U vriendelijke stem die hoor ik tot my spreeken,
Maar lieve, laat dog staan dit bidden en dit smeeken,
't Gebieden staat aan u, aan my gehoorzaamheyd,
Gewillig ik volbreng 't geen dat ik heb gezeyd,
Te meer, alzo ik ben uyt last van mijn Heer Vader,
Gezonden dit te doen; zo koom ik dan ook nader,
En neem naar u Gebod, hier toe een weynig Meel,
En meng dat naar u lust, en voor den Heer beveel,
Op dat de Spijze u tot sterkheyd mag gedyen:
Dat gy verblijd meugt zijn, in plaatze van dit lyen.

Thamar kookt Amnon een Spijze voor zijn Oogen.

Thamar.

Nu is de Spijs bereyd, gekookt naar u begeert,
Mijn Broeder slaapt nu niet, u Aanzigt tot my keerd,
Zo 't u believen is, u flaauw Hert wil versterken,
Met deze Spijs, ik hoop 't zal kragten in u werken.

Amnon.

In geenderlye wijs en zal ik dit Geregt
Aanvaarden, 't is vergeefs al wat gy daar van zegt,
Ik ben dit niet gewend, ik kan geen vreemde Oogen,
Die op mijn Handen zien, omtrent mijn Bed gedoogen:
Maar dit is mijn begeert, dit woud' ik, mag 't geschien,
Laatz' alle van mijn gaan, en komt gy hier allien,
Op dat ik dan de Spijs vrymoedig zonder schroomen,
Mag Eeten van u Hand, gy aan mijn Bed moogt komen.

Thamar.

Dewijl ik u begeert' zo kragtig in u zie,
Dat gy niet Eeten kund, u wille dan geschie, (pen,
Vertrekt, terstond vertrekt, gy Dienstmaagd ende Kna-
Die op mijn Broeders Hand dus ydel staan en gapen,
Het is alzo zijn wil, vertrekt terstond van hier,
Op dat hy Eeten mag, alleen op zijn manier.

Dienstboden vertrekken.

Amnon.

Brengt nu de Spijs tot my, den teyd is nu gebooren,
Te Eeten van u Hand, mijn Suster uytverkooren,
Verkooren boven al, wiens aanschijn my verheugd,
En blinkt gelijk de Zon, ô wonderbaare vreugd.

Thamar.

Ziet hier mijn Broeder is 't, Eet nu, op dat de Heer,
Na zijn geliefde wil, u kragt daar door vermeer.

Amnon.

Neen Thamar, dit Geregt en kan my niet vermaken,
Zet vry de Spijze weg, het zijn heel and're zaken,
Die ik van u begeer, mijn lieve Suster, ziet,
Mijn teer gewonde Ziel u ander Spijs aanbiet:
Een Spijze van de Min, met Liefde door gevlogten,
Die uyt mijn Herte vloeyd, vermengt met zoete togten.
ô Hemelsche Godin! mijn vreugd mijn levens-lust,
Nu ben ik niet getroost, voor dat mijn Zieltje rust
In u geliefde Schoot, dat mijn geleden smerte,
Met vreugde zy geloond. ô Zoet en Jeugdig Herte!
ô Uytgelezen Bloem! mijn Lief, dit is de Dag,
Daar ik heb na gewenscht, en noyt geen hoop en zag.
Ach Thamar 't is nu tijd; om gunste te bewyzen,
Wild nu met weder-liefd' u Broeders Herte spyzen,
Ik smeeke nu om troost, ik stort mijn klagten uyt,
Voor u mijn waarde Lief, mijn uytverkooren Bruyd,
Ik heb zo langen teyd met droefheyd moeten lijden,
Ach Lief! op mijn Gebed, wild eenmaal my verblijden.

Het

Het is geen Lighaams Ziekt', die my dus heeft ontsteld,
Maar latie! puure Liefd' my dus heeft neer geveld.
Dit is nog Jonadab bekend, die ik veel Dagen,
Door al te groote strijd mijn nood dikwils moest klagen.
Ik heb verscheyden-maal geweest als desperaat,
In 't p'rykel van de Dood, in 't midden van het kwaat,
Het leven my verdroot, de Wereld was my tegen,
Noyt een geruste Uur in 't Minnen heb verkregen.
De vreugde van het Hof, de Koninklijke pragt,
Heb ik om u mijn Lief geduuriglijk veragt.
Mijn Eer, mijn Staat, mijn Kragt, en Glory is verdweenen,
Ik ben noyt in de Strijd gelijk een Held verscheenen,
't Is alles uyt geput, ik ben tot stervens toe,
Mijn Herte my bezwijkt, ik ben van klagen moe.
Wat heb ik menig Dag geveynst my te vermaken,
In 't Koninklijke Hof, dat ik 't geluk mogt raken,
Om u, ach Lief! te zien: te zijn met u gemeen,
Dog waar ik ging of stond ik vonde my alleen,
't Is altoos my mislukt, met treuren ging ik doolen:
Maar nu, ach Hemels-gunst! nu is het u bevoolen:
U Vader heeft gezeyd, dat gy my troosten zult,
Kom Lief omhelst my dan, voldoet aan my u schult.
ô Uur! gelukkig Uur, die my vergund te spreeken
Met Thamar, dien ik zogt met veel bedekte streeken.
Komt, mijn Beminde komt, u lieve Broeder kust.
ô Schoonste! 't moet nu zijn, mijn brand moet nu geblust.

Thamar.

U reden die gy doet, die hoor ik met verschrikken,
Zy gaan my aan het Hert, en doen mijn Ziele prikken,
Mijn Broeder zijt gy dus met zotte liefd' bevaan,
Weemoedig ik u bid, wild dog in reden staan,
Noyt zouder zulk een kwaad geschied zijn in den Lande,
Denkt aan u Vaders-huys, denkt aan de groote schande,
Denkt aan u Susters smaad, denkt wat een ongeval,
Wat een rampzalig leed ons overkomen zal.

Neen,

Neen, Broeder Amnon neen, wild zulk een schande meyden,
Geen Mensch kon overzien ons beyd' aanstaande leyden,
Men steld' ons tot een spot, u Prins zo wel als mijn,
Want wy na Wet en Regt strafwaardig zouden zijn.

Amnon.

Ey Lief, 't is niet waard, 't is best daar van gezwegen,
U kragtelooze reên die kunnen niet bewegen
Mijn moedig Princen-hert, dat anders niet en kan,
Dan als zijn Lust voldoen, wat on-eer is daar an?
Ik ben (ô zuyv're Maagd!) bereyd voor u te sterven,
Zo gy my volle vreugd gewillig laat verwerven:
Daar is niet in de weeg, ô lieffelijk Gezigt!
ô Zon die met u Straal tot in mijn Ziele ligt.
Gy die mijn Ziels-Princes, mijn hoogste lust op Aarde,
Mijn Levens-vreugde zijt, Lief, dat gy wat bedaarde,
De vrees heeft u ontsteld, u Herte staat en klopt,
Door 't heftig wederstaan u adem schier verstopt,
Laat zulke fantazy en beuzelinge vaaren,
't Geschied uyt regte Liefd', 't kan ons niet bezwaaren.

Thamar.

Het mag geen regte Liefd' met waarheyd zijn genaamd,
't Is ongebonden lust, die u nog my betaamd.
't Strijd tegens Godts gebod, het is een kwaad begeeren,
Gy wild mijn Kuyssche-schoot door geyle Min onteeren.
Mijn Maagdelijk-cieraad, mijn Kroone van mijn Hooft,
Gy als een strenge Vorst door zulk een daad berooft:
Mijn onbesmette roem die smijt gy onder voeten,
Eylaas! wat is het dog? 't is om u lust te boeten.
Mijn Broeder houd dog op, houd op van zulk een kwaad,
Dit zal een teken zijn (zo gy u raden laat)
Van u getrouwe Min, laat dan u trouwe blijken,
Zo gy my regt bemind zo moet gy niet bezwijken,
Bind in u graage Lust, en doet na mijn bevel:
Want zo en heeft men noyt gedaan in Israël.

Doet

Doet zulk een zotheyd niet, ik zeg het u in trouwen,
Het zal, zo dit geschied, in Eeuwigheyd ons rouwen.
Maar'k weet een beter raad, ey, hoord een teere Maagd,
Zo gy opregte Liefd' in uwen Boezem draagd.
Zo gy in trouwheyd Mind, en zonder looze treeken,
Vry Morgen aan den Dag wild met den Koning spreeken:
Verklaard aan hem den grond, wat u zo bitter drukt,
Ik stel my tot een Borg, u zaake wel gelukt:
Mijn Vader die zal my (gelooft) u niet ontzeggen,
Ik zal u eygen zijn, wild gy 't maar overleggen.

Amnon.

Neen Thamar dit is wind, gy leyd my zo niet af,
Veel eer ik tot een roof mijn Lighaam over gaf.
En steld' in Doods-gevaar, eer ik niet zoude koelen
Mijn lust op deze stond', het is al nietig woelen.
Gy zult en moet 'er aan, het zy u lief of leyd,
En zonder uytvlugt meer, maakt u terstond bereyd.
In dit mijn groot geluk, ik zal mijn vreugd niet derven:
Al zouden wy hier beyd' op deze plaatze sterven.
Het moet en zal geschien, daar baat nog dit of dat,
Hoe dier dat gy u Eer ook voor de Wereld schat.

Thamar.

Ach laat mijn naar Gebed, met Traanen in de Oogen,
U Broederlijke Hert verwekken tot medoogen:
Als gy u geyle Lust zult hebben al voldaan,
Waar zal ik met mijn schand' en smaad dan heenen gaan?
Mijn droefheyd is te groot, ik kanze niet beweenen,
Wee my! het bange Zweet loopt langs mijn leden heenen.
Mijn Herte smelt als Was, noyt Mensche zo geplaagt,
Zal ik geschonden zijn? ach! ik bedroefde Maagd,
Die in zo diepen Put vol allerley elenden
Versmagten moet, waar heen zal ik mijn Oogen wenden,
Tot hulp in deze Nood? ô schande boven al!
Noyt zulk een zaak gehoord. O droevig ongeval!

Men-

Men zal het op de Straat van Jong en Oude hooren,
Dat ik zo schandig heb mijn Eerbaarheyd verlooren.
Ach!, is 'er dan geen hulp, geen trooſt in deze Nood?
Zo zal 't nog beter zijn, dat ik verkies de Dood:
Want eeuwig zoud' mijnZiel met droefheyd zijn doorſtee-
En gy zoud' Godes Wet en reyne pligten breeken. (ken.

Amnon.

Zo gy my wederſtaat te volgen mijn Gebod,
Met regt zo werd' ik gram, gy houd met my de ſpot.
Dog tierd nu zo gy wild, dit Lesje moet gy lezen,
Gy raakt niet uyt mijn Hand, of zult een Vrouwe wezen.

Thamar.

Genaad' ô Vorſt! genaad', beſtiert u gram gemoed,
Straft die de ſtraf verdiend, kaſtijd die u misdoet,
Indien ik ſchuldig ben, doet met my na behooren,
De Dood ben ik getrooſt. Ach! was ik noyt gebooren.
Was ik nu als een Schim, zo ſlegts gelijk een Geeſt,
Zo zoud' ik voor dit kwaad niet angſtig zijn bevreeſt.
Ach!- mogt mijn Schoonheyd nu in ſnelheyd van my vlieden,
Zo zoud' dit ſnoode Feyt aan my hier niet geſchieden.
O valſch vermomde Schijn! met boosheyd t'zaam gemenkt
Waar doorg' u eygen Ziel en Lighaam eeuwig krenkt.
ô Weelig Bloed! dat u zo geyl drijft op het Herte,
ô Aders! gantſch bezet met vreugdelooze ſmerte,
Wat diend voor my gedaan? mijn Broeder is verſtoord.
ô Godt! ik roep tot u, mijn Bede dog verhoord, (den;
Aanſchouwt mijn groot verdriet, hoe dat ik werd beſtre-
Mijn Broeder parſt my zelfs mijn pligt te overtreden.
Ik heb geen kragten meer, alleen mijn Woorden zijn
Bekenders van mijn ſmert, uytleggers van de pijn.
Hoewel ik met geen kragt kan uytterlijken wreeken,
Zo wil dog evenwel mijn Hert inwendig breeken,
Uyt vrees van Godes ſtraf, die over ons zal gaan,
Och Broeder! 't is nog teyd, denkt wat Godt heeft gedaan.

Hoe

Hoe is het Werelds-rond, zelfs in de eerſte Dagen,
Tot ſtraf van deze Zond', met Watervloed geſlagen.
Hoe is ook Sodoma tot in den grond verbrand,
Wat is 'er ook geſchied voor dezen in dat Land,
Daar Dina wierd geſchend, hoe is het haar bekomen?
Al wat 'er Mann'lijk was, is 't leven ſtraks benomen,
Tot wraake van de ſchand. Och Amnon! denkt hier aan,
En laat my ongeſchend dog uyt u Handen gaan.

Bedenkt dit in u Hert, gy zult het wel bezeffen,
Zo wy dit kwaad beſtaan, dat ons de plaag zal treffen.

Amnon.

Het geen gy my verhaald, dat is my wel bekend,
Wy zijn alhier alleen, geen Oog is hier omtrent.
Al wat 'er is geſchied, daar zijn veel reden tegen,
De kragt van dit propooſt, dat kan my niet bewegen.

Alleen is dit mijn beed', dat gy u zagten aard
Betoond, en voor u Lief ten vollen my verklaard:
Wat is u in de weeg, hoe zoekt gy dus te vlieden?
Daar is geen zwarigheyd, 't zal heymelijk geschieden.

Thamar.

Waarom zoud' ik niet zijn bevreest in dit verdriet!
Ik weet dat overal Godts Ooge ('t hier ook) ziet.

Amnon.

Hier is geen vrees omtrent, hoe ziet gy dus ter zeyden?

Thamar.

Zo lange als ik kan zal ik my daar van meyden.

Amnon.

Ey lieve waarom niet, de zaak en lijd geen last.

Thamar.

't Geschied niet met mijn wil, al houd gy nog zo vast.

Amnon.

Nogtans ik zal mijn lust, naar wenschen met u dryven:

Thamar.

Inwendig zal mijn Ziel daar van ontschuldig blyven.

Amnon.

Gy toond hertnekkigheyd, ô Thamar! dit is kwaad.

Thamar.

Zo 't af te weeren is, ik my niet Schenden laat.

Amnon.

Mijn Lief, en vreest gy niet? komt wild u over geven.

Thamar.

Ik vrees u nimmermeer, al kost 't my het leven.

Amnon.

Wel zijt gy zo gezind, ik bid u langer niet,
Treed aan, gy zult perfors, ziet daar mijn wil geschied.

Een Gordijne toe-gestreeken.

Valsche Schijn.

Nu is den Jongen Prins in vreugde na zijn wenschen,
Nu is hy buyten 't Oog, gescheyden van de Menschen,

Nu

Nu is hy fris en wel, nu weet hy van geen ſmert;
Terwijl zijn volle luſt by hem genoten werd. (den,
Nu moet de zoete Maagd door dwang haar laten ſchen-
Dit gaat wat al te hoog, hoe wil dit ſtuk nog enden.
Al is 't dat Amnon zelfs hem nu gelukkig agt,
My dunkt (na 't hem vertoond) 't is kwalijk overdagt.
Al ben ik Valſche Schijn, dit kan ik niet verſchoonen,
Dat Thamar door geweld haar moet goedwillig toonen,
Een Maget tegens wil te dwingen tot de Min,
Daar ſteekt (ô trotze Held) al vry wat meerder in:
Het is geen kleyne zaak, in zulk een kwaad te treden,
't Strijd tegen de Natuur, en tegen alle reden.
U zaak die loopt gevaar; boet vry u graage luſt,
En voor de leſte reys, u Lief, u Thamar kuſt;
Ik weet, gy zult niet meer tot zulk een Vreugde komen:
Maar op een ander wijs nog van den Nikker droomen.
De zoete Vreugd zal u nog werden tot Fenijn,
Het zal te zijner-teyd aan u gewroken zijn.
Ik vrees dat u dit zoet zo bitter zal op-breeken,
Het is een Koninks-kind, een yder zal het wreeken,
Dus gaat het menigmaal: als 't Luſtjen is geboet,
Dan komt wel haaſt het zuur in plaatze van het zoet,
Dan moet men al de laſt nog op het eynde dragen,
En leyd den Menſch op 't Hert, ja al zijn leven dagen,
Dan is 't dat menigmaal die Les geſproken werd,
De vreugd is al te kort voor zo een lange ſmert.

Binnen.

Thamar Uyt-geſtooten.

ô Trouwelooze Vorſt! zijn dit u Minne-treeken,
Is nu de Liefd' gedaan? 't Hert wil van ſmaat my breeken.
Hoe komt in u gemoed alzulk een wreed beſluyt?
Nu ik te ſchande ben, nu ſtoot gy my nog uyt. (gen?
Mijn Broeder, vreeſt gy niet, nog Godt, nog voor zijn pla-
Zo laat u ſteenen Hert beweegen door mijn klagen,
Ik die gebogen leg hier voor u Majeſteyt,
En bid met droef gelaat, verzoek barmhertigheyd.

Want zo gy my verstoot, gy zult meer schand' en schaden
Bevinden als gy meend. Ach! Lieve laat u raden,
Dit kwaad zal erger zijn als gy oyt hebt gedaan:
Neemt my in u genaad' en liefde weder aan.
Op dat wy in de gunst des Konings mogen blyven:
Ten eynde dat de vreugd aan ons ook mag beklyven.

Amnon.

Gaat heen, waar dat gy wild, mijn Lust die is gekoeld,
Geen Liefde groot nog kleyn mijn Hert tot u gevoeld,
Gy zijt nu los en vry, gaat nu gy trotze Thamar:
Zoekt gy des Konings gunst, vertrekt hier uyt de Kamer.

Thamar.

Ey Broeder, nog een Woord. **Amnon.** Weg, weg, met u getier.
t'Za Bode weest bereyd, en jaagt de Pry van hier.

Dienaar van Amnon.

Gaat weg gy snode Hoer, gaat uyt Mijn Heer zijn Oogen,
Hy wil geen eenig Woord te spreeken meer gedogen.

Thamar.

Wee Amnon! dat gy leefd, noyt zulk een booze daad,
Noyt zulk een fieltery, noyt zulk een felle haat,
Is van den aanbegin geschied als dezen;
Godt zal u straffe zijn, de wraak hebt gy te vreezen.
Is dit u trouwe Min, is dit u zoet gevley,
Die ik met Ziels-verdriet zo bitter nu beschrey?
Ik weet my voor de Schand' met smerte niet te bergen.
Ach Vader! wat mogt gy my oyt voor dezen vergen,
Dat ik hem dienen moest, nu is zijn wensch voldaan,
Nu moet ik nog met smert van dezen Linkert gaan.
Nu ik geschonden ben, nu werd' ik uytgestooten,
Eylaas! nu werd de Deur my voor het Hoofd gesloten;
ô Valsch fenijnig Hert! vol vriendelijk gelaat,
Is dit opregte Liefd'? ô schrikkelijk verraat!
Geschend, eylaas! geschend, te schande al mijn leven,
Fy Amnon, dat gy hebt al zulk een Feyt bedreven!

Fy snode Boef, vol list, Verrader van een Maagd;
Die schoon zy is geschend, haar Kuysheyd by haar draagd:
Die door u zotte lust, nog smeeken is bewogen,
Maar door gedwongen kragt, is schandelijk bedrogen.

Nu is mijn Ziel bedroeft, nu is mijn Vreugd gedaan,
Nu zal ik tot een spot voor al de Wereld staan.
Ik weet my geene raad, wee my! ik ben bedorven,
Och! was ik van dien Boef zijn Handen dog gestorven.
Had hy in deze haat terstond my ook gedood,
Zo was ik in de rust, en vry van deze nood:
Maar nu (ach leyder nu!) ik scheur met eygen Hande
Mijn zuyver Maagde-kleed, tot teken van mijn schande,
De Bloem is af-geplukt, de glantsch die is verdoost,
Ik strooy bedroefde Asch op mijn onweerdig Hooft.
Gund my (ach Hemels-Godt!) de Dood in dit benouwen:
Op dat mijn Oogen hier mijn smaadheyd niet aanschouwen.

Derde Handelinge.

Absalom uyt.

Wat vreemder zaak is dit, wie heeft u dog misdaan,
Mijn lieve Suster spreekt, hoe zijt gy dus belaan?
Wat is aan u geschied, hoe zijt gy dus uytzinnig,
Zegt my het Ongeluk? wie is zo stout zo vinnig,
Die u, een Konings-kind, durft eenig leed aan doen,
Het vald my op mijn Hert, ik heb een kwaad vermoen.
Ik denk de oorzaak wel van dit zeer droevig treuren!
't Is meerder als gemeen het Maagde-kleed te scheuren!
Mijn Suster spreekt opregt, na ik bemerken kan,
Dien ik het toebetrouw, u Broeder is de Man,
Die u geschonden heeft, 't Is Amnon dien ik meene,
Zegt my. **Thamar.** Och Absalom! hy is 't, en anders geene,
Die my heeft tegen wil door zijn geweld verkragt:
Maar nu het is geschied, my smadelijk veragt.
Nu schopt hy met de voet mijn teere Maagde-leden,
Waar door dat ik mijn teyd in droefheyd moet besteden.
Nu zeg ik dan voor 't laatst, adieu mijn zoete vreugd,
Adieu mijn levens-lust, adieu mijn Jonge Jeugd.
Adieu al mijn vermaak, dat my oyt mogt verblijden,
Mijn Eerbaarheyd is weg, nu moet ik altoos lijden,
Adieu gy Maagden-rey, gy Juffers van het Hof,
Beklaagt mijn ongeval, hier is genoegzaam stof.
Adieu mijn schoon Cieraad, Carbonkels ende Steenen,
Die ik gedragen heb, helpt nu mijn leed beweenen!
En wagt tot dat de Dood het eynde my bereyd,
Dat ik bedroefde Maagd uyt deze Wereld scheyd!
Adieu ô felle Prins! die u niet laat bekooren,
Die niet een eenig Woord van my begeerd te hooren.
Adieu, gy die mijn Eer hebt trouweloos ontschaakt,
En door beloftenis u eygen Mond verzaakt.
Adieu, voor 't laatst' adieu, die my eerteyds beminde
Met valsheyd, ik vertrek, gy zult u straf wel vinde.

Absalom.

Houd op van u beklag, mijn Suster weest te vreen,
Zwijgt stil,'t en heeft geen nood,ey staakt dit naar geween,
En neemt u deze zaak zo zwaarlijk niet ter Herten,
Want hy u Broeder is, het zal hem nog wel smerten:
Wanneer des Werelds-loop het Rad eens omme dreyt,
Dan zal de Wraak hem slaan voor dit zijn snode Feyt.
Hy zal tot zijnder teyd een ander Lesje droomen,
Zijn Schand zal aan den Dag u tot een Eere komen.
Zo ik de teyd beleef, en zo ik heb de Magt,
Het zal gewroken zijn, door een bedekte kragt.

Binnen.

David.

Wat brengt (eylaas!) de teyd,de teyd al droefheyd mede,
Wie leeft hier op de Aard' geduurig in de vreede?
Waar vind men zulk een Mensch, hoe Rijk, hoe hoog van Staat,
Hoe Edel dat hy is, die zonder droefheyd gaat;
Zijn Vreugde, dien hy heeft, werd dikmaal ingebonden,
En door een haastig leed op eene Uur geschonden.
Daar baat geen Konings-kroon, nog eenig groot ontzag,
Den teyd brengt alle ding volkomen aan den Dag.
Ik die zo menigmaal mijn Vyand heb verslagen,
En ben voor veel een schrik, moet evenwel nu klagen.
Ik die een Koning ben, dog in mijn Konings-huys,
Daar is een naar geklank, daar is een dubbeld kruys,
Daar is een droeve Maar my heden voor gekomen,
Mijn eygen Zoon die heeft mijn Dogters Eer benomen.
Een Goddelooze daad, een schand' in Israël,
Een smaad voor al de Liên, een al te zotten Spel.
Een Zonde voor den Heer, een laster in den Lande,
Een al te grooten kwaad, een gruwelijke schande
Die is 'er nu begaan, daar staat men nu en keykt,
Van schand' en groote schaamt men aan een zeyde wijkt,
Komt nu eens voor den dag, gy kloek en stoute Ridder,
Aanschouwt u Vaders leed, komt ziet hoe dat ik zidder,

Hoe dat ik ſta en beef, in dit mijn groot verdriet,
Dat door u ſtout bedrijf my heden is geſchied.
Ik zie vaſt gins en weer, wat baat mijn treurig zugten?
Mijn Zoon die ſchuldig is, die ſteld hem om te vlugten.
Wat zal ik hier toe doen, wat diend 'er nu beleyd?
Dit zal het beſte zijn, geduld en lijdzaamheyd.

Binnen.

Absalom met een Lijf-knegt uyt.

Ik heb in deze teyd een Gaſtmaal voorgenomen,
Waar op, na dat ik hoop, het gantſche Hof zal komen,
Een wonder groot beſlag, om reden neemt ter hand,
En waarom dit gedaan? 't is om een geeſtig Kwant,
Die door gemaakte Pijn kon aardig blijken, veynzen;
Kon ſpreeken met de Mond, maar anders met gepeynzen.
Kon onder valſche Schijn, het Koninklijke-hert
Bewegen, of hy was beladen met veel ſmert.
Kon door zijn geyle Luſt, met ſmeeken ende vlyen,
Mijn Suſter (door 't Gebod des Konings) doen verlyen.
Kon met een droef gelaad nog klagen van zijn Min;
Maar had uyt valſche-grond het Schenden in den zin.
Kon op het alderwreetſt zijn Schande niet bedekken:
Maar ſtietze van hem uyt, dit doet my nu opwekken,
Alzo den teyd hier toe gelegendheyd aanbied,
Zo ga ik daar meê voord. Want my ook zeer verdriet,
Dat zulk een ſchoone Maagd zo deerlijk is bedorven,
En dat den Schender boos nog niet en is geſtorven.
Om dan het regt beſcheyd te geven aan dit Werk:
Zo let wel op de zaak, dit is het oogemerk:
Het is, gelijk gy weet, een ruyme teyd geleden,
Dat Amnon is gevleyd, dat Amnon is gebeden
Van Thamar, die bedroeft daar voor zijn Bedde ſtond
En ſmeekte, maar geen trooſt by haaren Broeder vond.
Die tegens Wet en Eer hartnekkig heeft geſtreden,
En wierde niet beweegt door nog zo zoete reden:
Maar heeft ſtoutmoediglijk met opgezette magt,
Haar tegens wil en dank zo ſchandelijk Verkragt:

Die

Die zal ik onvoorziens nu met de Dood bezetten,
Want hyze schuldig is na Godts beschreven Wetten:
Dewijl mijn Vader dit te straffen hem ontziet;
Zo zal het dan door my regtveerdig zijn geschied.
Dit is dan mijn begeer, gy Schild-knaap zult niet vrezen:
Maar zult op mijn Gebod getrouw en vaardig wezen.
Wanneer als Amnon nu in goeder Vreugd zal zijn,
En denken op geen kwaad, maar vrolijk van den Wijn,
Als ik dan tot u zeg, slaat Amnon dat hy sterve,
Zo gy dan vaardig zijt, gy zult mijn gunst verwerve;
Gy zult dan zonder vrees terstond hem neder slaan,
En fris zijn van gemoed, getroost daar heenen gaan,
Want ik door mijn Gebod aan u dit heb geheeten:
Maar houd dit by u stil, geen Mensch en moet het weeten.

Lijf-Knegt.

Aanzienelijke Prins, in Schoonheyd boven maat,
Mijn Lijf, mijn gantsche kragt voor u ten dienste staat,
Al wat u Mogendheyd hier na my zal gebieden:
Dat zal terstond van my getrouwelijk geschieden.

t'Zamen binnen.

David met Absalom uyt.

De oorzaak mijns verzoek Heer Vader dog verstaat,
U Knegt in deze teyd zijn Schapen scheeren laat,
En wenscht het Hof-gezin des Konings te tracteeren,
Den Koning die gelieft hem tot u Knegt te keeren,
Met Groot en Kleyn, op dat een yder zy verheugd,
En dat den Koning zie zijn Kind'ren tot een vreugd.

David.

Mijn Zoone weest gerust, 't zal u te veel bezwaren,
Het Hof-gezin is groot, laat zulk een Maalteyd varen,
Wy zullen naderhand aan u betoonen d'eer,
Om tot u in te gaan, indien 't den grooten Heer
Belieft, en ons toe laat, gy dan in deze Dagen,
Laat u met dees en geen van 't Hof-gezin behagen,

Ik heb een ander zaak ten Hove by de hand,
Die niet en diend verzuymt, vermits het gantsche Land
Daar aan op 't alderhoogst tot welvaard is gelegen,
Trekt gy met u Gezin, ik wensch u Godes Zegen.

Absalom.

Dit had ik niet gedagt, dit had ik niet vertroud,
O Vader! dat gy my zo kort af zeggen zoud.
Ik hoope immers niet, dat gy my wild versmaden.

David.

Neen Zoon, zo 't u belieft, zo laat u van my raden,
Het mag voor deze teyd met my nu niet geschien,
Indien het wezen mogt, gy zoud my willig zien.

Absalom.

Dewijl u Majesteyt hier toe niet is genegen:
Maar heeft wat anders voor, zo laat u dan bewegen,
Dat ik aanschouwen mag de naaste van mijn Bloed,
En vrolijk met haar zijn. Ach Vader! dit voldoet.
Inzonderheyd zo laat, mijn Broeder Amnon komen,
Want uyt een gunstig Hert heb ik dit voorgenomen.

David.

Op u gewenscht verzoek ik dus verr' conzenteer,
De helfte van 't Gezin, verkiest na u begeer,
Wild Amnon ende my voor deze reys verschoonen.

Absalom.

Ach Vader! wild gy dan geen vriendschap my betoonen?
Heb ik aan u misdaan, dat gy my wederstaat,
En toond, als of gy my meer als een ander haat?
En ben ik niet u Zoon, de vreugde van u Kroone?
Ben ik niet Absalom, tot lof genaamt de Schoone?
Waar meê heb ik verdiend, dat gy mijns Herten-wensch,
My heden nu ontrekt? wat ongelukkig Mensch
Ben ik in deze Uur? ik twijffel of mijn Vader
My voor zijn Zoone houd, bedenkt de zake nader.

David.

Waarom spreekt gy zo dwaas, en neemt een argument,
Als of den Koning u, niet voor zijn Zoone kend?
Neen Kind, dit is vergeefs, 't zijn kragtelooze reden,
Vermits mijn raad u diend tot u profijt en vreden.

Absalom.

Wat zoud' ik voor profijt uyt dees gehoorzaamheyd
Dog trekken, ik die nu het alles heb bereyd,
En staat alleen en rust op 't komen van de Gasten.
Is dit niet al te slegt, zo schandig mis te tasten?
Die al de kosten heb volkomentlijk gemaakt,
Gy meend het wel of niet, mijn Eer die is geraakt.
Zal ik dus vrugteloos van deze plaats vertrekken,
Ik zweere, 't zal hier na geen vrede doen verwekken.
Zal my die Spot en Schand' voor deze teyd geschien,
Dat zelfs niet eenen Vriend werd aan mijn Dis gezien,
Ik barste schier van spijt, op my steld geen betrouwen,
Het mogt door zotte daad wel namaals nog berouwen.

David.

O Absalom! gy dringt my heden, dat ik moet
Toe laten, 't geen gy wild, u wille dan voldoet;
Trekt dan in vreden op, met al des Konings Kind'ren,
Vermijd het geen dat u de Vreugde kan verhind'ren.

Absalom.

Ik dank u hertelijk, Heer Vader dat gy dit
My conzenteerd: want 't is mijn doel, mijn eenig wit.

t'Zamen binnen.

Naar weynig teyds zittende aan de Maalteyd.

Abſalom ſtaat op.

Een meer als groot geluk komt huyden my te vooren,
Ik zie 't gaat na mijn wenſch, de teyd is nu gebooren.
Treed toe gy Lijf-trouwant, mijn zaken die ſtaan vaſt,
Dien trouweloozen Prins kloekmoedig nu aan taſt.
Wel op, zijt onvertzaagt, ſlaat toe, zoekt hem te raken,
Vergeld hem op zijn kop de wel-verdiende wraken.

De Schild-knaap.

U Vorſtelijk gebod voldoen ik nu terſtond,
En maak met deze ſlag hem doodelijk gewond.
Daar leyd hy onder voet, zijn kragt zal haaſt verteeren;
Met nog een ſnik of twee, daar meê zal hy paſſeeren.

Abſa-

Absalom.

Nu is het teyd voor ons, elk pakt hem op de vlugt,
Voor my ik vlugt terstond, want haast zal dit gerugt
Den Koning (alzo klaar als een Bazuyne) hooren.
Adieu gy Hof-gezin, mijn teyd die is gebooren,
Ik zeg voor 't laatst adieu, getuygt van deze daad,
Mijn Hand heeft hem gedood, tot straffe van zijn kwaad,
Smijt weg den Dooden Romp, en sleept hem uyt de Kamer,
Hy heeft het wel verdiend aan onze Suster Thamar.

Vlugten binnen.

De Deugd met Valsche Schijn uyt.

Het eene kwaad dat baard het ander onverdagt,
Nu Thamar is geschend, nu Thamar is verkragt,
Nu moet dien Jongen Held nog onvoordagtig sterven:
In 't midden van zijn vreugd begind men hem te kerven.
ô Droevig ongeval! den Hemel staat betreurd;
Geen zotter daad is oyt in Israël gebeurd.
Een Konings-kind verkragt: een Konings-zoon verslagen,
Men hoord door al het Hof den Koning zelve klagen;
Een yder staat verzuft, een yder is verbaast,
Het gantsche Koninkrijk dat tierd, dat roept en raast;
't Is voor de gantsche Wer'ld een zake meer als Wonder,
't Is yder in zijn Oor een slag gelijk een Donder.
Een kwaad in Israël, waar van men noyt en leest:
Ziet Thamar zit en treurd, en Amnon geeft de Geest.
O Absalom de Schoonst'! de Schoonste in het leven,
Wat kwaad hebt gy begaan, wat Feyt hebt gy bedreven?
Wat schrikkelijk Verraad, wat voor een Moordery,
Brengt gy nu aan den dag? ô snode Boevery!
U aldernaaste Bloed te brengen om het leven,
En dat een Konings-zoon, die hebt gy nu gegeven.
Een Moord-steek in het Hert. O gruwelijk bestaan!
De Wraak die zal gewis u tot een straf na gaan.

Valsche

Valſche Schijn.

Dewijl gy Abſalom beſchuldigt zonder reden:
Zo doet mijn u propooſt wat nader tot u treden,
Al 't geene wat hier is van Abſalom geſchied,
Dat is regtveerdelijk en zonder reden niet.
De Straf is na waardy, het Loon is na de werken,
Een onpartydig Menſch kan dit genoegzaam merken.
Had Amnon op den raad van Thamar wel gelet,
Hy had zijn zotte luſt genoten zonder ſmet.
Hy had des Konings gunſt, en ook zijn Eer behouwen;
Hy had op zijn begeert met Thamar mogen Trouwen:
Want eer dat Amnon zoud' al zulk een kwaad begaan,
Den Koning liever had het Trouwen toe geſtaan.
Dat menig Vader wiſt 't zecreet van zijne Kind'ren,
Hoe dat de zake ſtond' hy zoude zo niet hind'ren,
Te Trouwen deez' of geen, ſchoon tegens zijn gemoed,
Als hy des niet te min zijns Vaders pligt voldoet,
En haar ten beſten raad: gelijk men ziet gebeuren,
Dat om een kwade Feyt de Ouders dikmaal treuren.
't Is beter dat een Kind naar zijn begeerte Trouwd,
Dan of het anders doet, dat u en hem berouwd.
Men heeft wel eer beſpeurt, dat d'Ongezienſte Trouwe,
Die by de Ouders zelfs onweerdig wierd' gehouwe;
Slegts om een weynig goeds, een beuzel dit of dat:
Maar wierden haaſt daar na geprezen door de Stad.
Ja wierden in der daad de alderliefſte Vrienden,
By Ouders, Vriend en Maagd, die zy gewillig dienden:
Gelijk in tegendeel d'ervarendheyd ons leerd,
Hoe haaſt by deez' en geen het Goedjen is verteerd,
De Vrouwe tot verdriet, de Ouders moeten klagen:
Vermits zy met haar Kind meeſt op het Goedje zagen.
Daar leyd het over hoop, de Rijkdom declineerd,
Daar is geen regte Liefd', het Blad is om gekeerd.
De Min die is te loos, hy wil niet onderwinden,
Het is een groot abuys, aan 't Goed hem te verbinden,

Ik

Ik keer my wederom, en toon, hoe opſtinaad
Dat Amnon is geweeſt, want noyt geen wijze raad
Beweegde zijn gemoed: maar wilde liever ſterven,
Eer hy zijn geyle Luſt een oogenblik zoud' derven;
Zijn Herte was verſteend gelijk een Diamant,
Zijn Bloed was als een Vyer, een Moeder van de Brand.
Hoe vyerig dat zy bad, hoe lieffelijk dat zy vleyde,
Hoe droevig dat zy kermt, hoe bitter dat zy ſchreyde;
't Was al om niet geſmeekt, voor haar was geen genaad,
De Zond' moeſt zijn volbragt tot in den hoogſten graad;
Het moeſt van hem geſchien, door ſno verkeerde wegen,
Zijn luſt heeft hy geboet, zijn loon heeft hy verkregen.

De Deugd.

Ik ſta met groote luſt en let op u propooſt,
Maar als ik oordeel ſtrijk, dan zie ik na het Ooſt.
En waarom dit gedaan? 't is of ik daar kan vinden
De Ooſt en Weſte-wind, ik wou die t'zamen binden;
Is dit niet al te dwaas, en heeft geen fondament?
Dit raakt u Valſche Schijn, u zelven hier uyt kend,
Gy ſpreekt hier tegens my van Amnon zo veel reden,
Als of gy leeren wild de Chriſtelijke Zeden;
Contrary u Natuur, waar heeft de Duyſternis
Gemeenſchap met het Ligt, gy taſt voorzeker mis.
Wie kan een zoete Vrugt oyt van een dorre plukken?
Wat doet een Diſtel meer als 't goede Kruyd verdrukken?
Wat kan hier dog voor goeds uyt uwen Monde gaan?
Want gy geduurig zijt, met Valſche Schijn belaan.
Weg, weg, vertrekt van hier, u Naam die brengt het mede,
Gy zijt een valſche Gaſt, zegt my waar brengt gy Vrede?
Het kwaad dat Abſalom gedaan heeft, onder ſchijn
Van vriendſchap, dat is regt een Duyvelſche fenijn,
Hy heeft het uyt u Borſt gelijk een Spin gezogen,
En door Wraakgierigheyd, op Amnon uyt geſpogen.

Valsche Schijn.

Of Absalom van u beschuldigt werd of niet,
Daar is op deze stond regtveerdig straf geschied,
Kon Absalom zijn kwaad met Valsche Schijn bekleden?
Zijn Broeder Amnon heeft den weg hem voor getreden.
Slaat eens u Oogen om in 't Werelds Regiment,
Is niet de Valsche Schijn by yder een bekend?
Ik ben van Oud Geslagt, en van 't begin der Dagen,
Mijn Ridderlijke Stam kan yder een behagen,
In 't Paradijs ben ik by Adam al geweest,
En ben voort naderhand gediend, gevierd, gevreest.
Den grooten Patriarch, den Vader van 't Gelooven,
Heeft in Egypten-land mijn kragten niet verschooven,
Maar tot zijn eygen nut gebruykt, en dat door nood.
Uyt vreeze van het kwaad, uyt vreeze van de Dood;
Uyt vrees van Lijf en Goed door Sara te verliezen;
Zo heeft hy deze weg veel liever willen kiezen.
De Valsche Schijn die kwam hem wonder wel te pas,
Want Sara niet zijn Vrouw, maar doen zijn Suster was.
Zo zijn der meer geweest, ja deftige Patroonen,
En hebben Schijn gebruykt om and're te verschoonen,
Alzo heeft Jonathan geveynst, en met een Schijn,
Als of hy in het Veld na eenig Wild of Zwijn
Zijn Pijlen snellijk schoot; maar door dit lieve Teeken,
Heeft David Sauls Hand bedektelijk ontweeken.
Als hy nu door de vlugt van Saul was bevrijd.
Den Koning op een nieuw meer zwarigheden lijd.
Als hy voor Achis kwam, zo spraken zijne Knegten,
Dit 's David, die men ging ter eeren Kransjes vlegten,
Die zulk een hoogen Lof door al de Steden droeg,
Dat Saul in den Strijd wel Duyzend neder sloeg:
Maar David met zijn hand Tien-duyzend had verwonnen;
Doe sloeg des Konings Hert, doe heeft zijn vrees begonnen,
Had hy de Valsche Schijn van Zotheyd niet getoond,
Voorzeker David was van Achis niet verschoond.

Hy

Hy had in deze teyd veel smaadheyd moeten lyden:
Maar door de Valsche Schijn zo kwam hy tot verblyden.
Alzo komt huyden nog de Valsche Schijn tot nut,
En is nog in de Nood aan veele tot een stut.
Daarom zo 't u belieft, en wild my niet veragten,
Ik heb in deze teyd meer als gemeene kragten.

De Deugd.

ô Valsche Snater-tong! gy trost my al te veel,
't Is maar bedriegery, u zaak is niet zo eel;
Gelijk gy hier bewijst; gy weet de zoetste dingen
Bekwaam tot u profijt, zeer aardig voor-te bringen:
Maar 't is vermomde Schijn, gy leyd door zulk gelaat,
Den Mensch, den slegten Mensch, al zagjes tot het kwaad,
Want Valsche Schijn werd meest tot slim beleyd getogen:
De Valsche Schijn die heeft zo menig Mensch bedrogen,
De Valsche Schijn die is van zeer Fenynig Zaad,
Want hy zijn eygen Vriend al eer hy 't weet verraad.
De Valsche Schijn die heeft den Moord der Sichemyten
(In plaatze van Verbond) vernield, met streng verwyten.
Door valsch bedrog in schijn is Uriam gedood,
En Joab, Amasa bragt in gelijke nood.
Door valsch gemaakte Ziekt' is Thamars Eer benomen.
Door valsch en looze Schijn is Amnon om-gekomen.
Dus huyden brengt gy nog veel Menschen om den hals:
Zomma, in 't kort gezeyd, aan alle kanten vals.
Gy rokkend Prinçen op, de Koningen der Aarden,
Die hitst gy tegen een, met scherp en blanke Zwaarden,
't Is over al vol Moord, 't is overal vol Brand,
Zelfs heden dezen Dag in onze Vaderland.
En of de goede Godt ons Vreede woud' vergunnen,
Men trekt het in bedenk, of gy zult rusten kunnen,
U Faam is Schijn bedrieg, ik spreek nu overluyd,
Begeert gy meer bewijs, verwagt het Eynde uyt.

SLUYT-REDEN.

Daar Liefde brand / Is kleyn Verſtand /
Daar Liefd' niet ziet / Komt veel verdriet.
Daar Venus-kind / De Liefde bind /
Daar Geylheyds aard / Twee Liefkens Paard /
Daar is de Nyt / Een groote ſpyt /
Door het verwyt / Haar loon altyd /
Zomma hoe 't ſtaat / Als Liefd' niet gaat /
Naar Ouders raad / 't Is veeltyds kwaad.

Neemt Gunſt voor Kunſt.

J. C. MAYVOGEL.

VERMAKELYKE
BRUYLOFTS-KROON

Doorvlogten

Met verscheyde leerzame Gedigten, vermakelijke Bruylofts ende aandagtige Liedekens.

Door

J. C. MAYVOGEL.

Voorgesteld op de Vier Geteyden van den Dag.

MORGENSTOND	aan de	Jonge Jeugd.
VOORMIDDAG		Onder-getrouwde.
NAMIDDAG		Getrouwde.
AVONDSTOND		Aandagtige.

Tot AMSTERDAM,

By JOANNES KANNEWET, Boekverkooper in de Nes / in de Gekroonde Jugte Bybel.

Aan de Deugd-lievende ende Zeden-rijke.

IK heb Eerwaarde Maagd
Dees Kroon u toe gevoegt
Die in u Beelt'nis draagd
Het geen dat mijn verg'noegt:
Indien ik Herderin
U weer verg'noegen kan,
Zo cierd met Weder-min
Mijn Bruylofts-kroontje dan;
Dat is met bly gelaat,
En met een zoet Gezang,
Met vriendelijke praat;
Waar na dat ik verlang:
Dit maakt een Melody,
Een Kroontje dat u past;
Want aan de Vryery,
Daar is al veel aan vast.
Trekt waarde Nimph hier uyt
De alderzoetste zin,
Dat gy mijn waarde Bruyd,
En ik u Bruyd'gom bin.

Wanneer de Bruylofts-kroon vercierd is met veel Deugden,
Zo blinkt zy wonder schoon, en baard veel zoete Vreugden;
Wanneer een Jonge Bruyd is Eerbaar, en vol Zeden,
Zo munt zy hooger uyt als alle Kostelijkheden.
Twee Zieltjes die de Deugd en Liefd' te zamen binden,
Daar is geen hooger vreugd, nog beter Kroon te vinden.

Het

Het Eerste Deel,

Aan de Jonge Jeugd.

Vergeleeken by de Morgen-stond.

De Min, gelijk de Zon
Is kragtig met haar stralen,
Doet in een Jeugdig Hert,
Veel vreugde neder dalen.
Gelijk een Morgen-stond,
Die lieflijk op rijst,
Zo is een Jonge Maagd,
Die al de Wereld prijst.

Aan de Jonge Vryers.

VRyers, wild gy gaan uyt Vryen,
Leerd hier, hoe gy zult bedyen,
Gaat in eenzaamheyd alleen,
Houd u met u Lief gemeen.
Gaat gy met u twee Gezellen,
Gy veroorzaakt niet als kwellen,
Wat gy dan ook doet of laat,
't Is niet als een losse praat,
't Is maar Gekken, 't is maar scheeren,
Vriend gy moet het anders keeren,
't Meysje daar u Oog op valt,
Daar mag noyt zijn mee gemalt,
Wild gy met u Liefje praten,
't Zelschap moet gy agter-laten,
Al de Zotheyd is te niet,
Als het meer als eene ziet:
't Is vergeefs met twee begonnen.
Dan zo word 'er niet gewonnen.
't Zoete Vryen is geschent,
Als 'er ymand is omtrent,
Niemand zal hem wel bevinde
Een alleen by zijn Beminde;
Dan zo heeft het Vryen kragt,
Dan is 't dat men troost verwagt,
Dan zo durft de Vryer klagen,
Om het Meysjen te behagen,
Dan zo gaat men by de grond,
En spreekt Juffer uyt de Mond.
Dan zal niemand u besnappen
Nog u zoete praat beklappen;
Hier nog ginter op de Straat;
Nog u Speelnoot, nog u Maat.
Dan zult gy gerustig leven,
Niemand zal de Kaart vergeven,
Wild gy Minnen, laat de rest:
Een alleen is alderbest.

Een is mijn Duyve.

Een Jongman die in 't gros gaat overal te praten,
Die kan geen zoete Min nog Minne-streeken baten,
Schoon of hy bezig is met veel lief-kozery,
Hy gaat door dit gestel al zijn geluk voorby.
't En kan geen zoete Maagd, tot weder-liefd' bewegen,
Wanneer een Vryer loopt, en zoekt vast allerwegen.
Indien gy Minnen wild, u zaken wel beleyd,
Zo voegt u by het Lief, en gaat in eenzaamheyd;
Het is een oud gebruyk, wie dat te regt wil Vryen,
Een moet de Liefste zijn, al eer gy zult bedyen.

Liedeken. STEM: Nadien de Goddelijkheyd.

NIet is 'er op de Aard /
Dat meer geneugte baard /
Als zoete Minne-praatjes /
Dit is de Klaver-wey /
Zoete vreugd voor de Maatjes /
En Nimphjes alle bey.
Dit is van ouds gemeen /
Schier onder Duyzend geen
Vind gy / die dit versmaden /
Elk schikke hem aardig op /
't Is om 't Hert te verraden
Met zoete Vryery.
Liefd' is een zoete zaak /
Liefd' geeft een schoon vermaak /
Liefd' kan het al verwinnen /
Zy maakt het Hert verheugd /
Liefde baard in het Minnen
Meer als gemeene vreugd.
Ach zoete Nimph! wel hoe /
Waarom laat gy niet toe /
Dat ik (O Ziels Beminde!)
Hier neder in het Groen
Met u Graasjes mag vinde:
Wat zal ik nu vermoen.
Zal ik dan nu ter tyd /
Tot mijnder smaad en spijt /
Geen Bloempjes met u plukken?
Ach! wat is dan de Min?
't Herte brees ik aan stukken /
Mijn waar de Ziels-godin.
Zoet is de Vryery /
Ja 't is een Melody /
Als ik u kan verwinnen;
Blust zoete Laura blust / (nen /
Blust mijn Brand/ wild weer Min-
En Liefjen eens gekust.
Dit maakt mijn Hert verblijd /
't Is nu de regte tijd /
In eenzaamheyd te praten /
Lief dit is 't hoogste zoet /
Wild my nu niet verlaten:
Maar Minnaars lust voldoet.

Wie 't Goedje Trouwt en niet de Maagt,
Die ſtaat bekayd en word geplaagt.

Vryers wild u wel bezinnen,
Gaat niet al te los in 't Minnen
Ziet eerſt wat 'er omme gaat,
Hoe het met u Liefje ſtaat,
Of zy deugdzaam is van leven
Of zy reden weet te geven,
Niet te los nog onbedagt,
Dat 'er niemand om en lagt.
Laat u niet aan 't Goed verbinden,
Wild geen Trouwen onderwinden
Met een Duyfje zonder gal,
Die men houd voor hallef mal,
Laat veel liever 't Goedje vaaren,
Zoekt ook Wijsheyd in het paaren,
't Goed en doet wel niemand kwaat.
Maar wat is 't e'n ſlegte ſtaat,
Als de Man alleen moet waken,
En beſchikken alle zaken,
Als de Vrouw is dom en bot,
Al eyd even Mal en Zot.
Zulje op een Maalteyd komen,
Wijze Man hoe moet gy ſchromen,
G'hebt u nauwlijks om gedrayt
Of gy vind u al bekayt.
O dit kan zo dapper drukken!
Nog zo vreeſt gy 't Hert aan ſtukken:
't Geene dat 'er word gebaard,
Meeſt al na de Moeder aard.
Voor gepepen, na gezongen,
Bonte Ouden, bonte Jongen,
Wild gy leven ongekweld,
Neemt geen Bloedje om haar Geld:
't Geld en kan geen Wijsheyd geven,
Wijsheyd is de ſleur van 't leven.
Ziet wel voor u wat gy doet,
Trouwt geen Zotskap om het Goed.

't Is om het Geld te doen.

Het Geld dat is de grond, daar op zo wil men bouwen,
Het Geld dat looze Geld daarom zo gaat men Trouwen,
Al is het Knegtje zot: en 't Meysje ſchier te gek,
Wanneer daar Knobben zijn, men ziet 'er geen gebrek.
De Vryer die heet Wijs al heeft hy Zotte ſtreeken,
De Maagd en is niet ſlegt, al weet zy naauw te ſpreeken,
Als Gooſſen is getrouwt, dan vind hy eerſt verdriet,
Wanneer een ſnege Vrouw een Zotten Huys-heer ziet:
Dan ſtaat men heel verzuft, dan is men opgetogen,
Dan vind men dat het Geld de Maget heeft bedrogen.

Wan-

Wanneer men om het Geld, een Houw'lijk gaat besluyten,
't Gedijd dan zelden wel, Want Liefde blijft daar buyten.

STEM: *Rosemond die lag gedooken.*

Wie zijn Hert en zijn vertrouwen
Zet alleen op 't Aardsche-goed /
Die zal 't op het end' berouwen /
Want het is maar Eb en Vloed /
Als de Ziel na boven gaat /
Dan verdwijnd ook al de Staat.

Gaat gy om het Geldje Minnen /
Och! gy zijt niet wel bedagt
Ligte Maagden / ligte Zinnen /
Wat is al de Staat en Pragt /
Als een Jeugdig Jong Gezel
Steeds moet leven in gekwel?

Goossen die scheen hoog verheven
Doen hy Rijkaards Dogter kreeg /
't Scheen een Hemel al zijn leven /
Niet en was 'er in de weeg:
't Mensje dat had Geld en Goed /
Goossen dagt dit komt heel zoet.

Maar het duurde weynig Dagen /
Dat de zoeterd was Getrouwt /
Goossen zettet op een klagen /
Want zijn Zieltje was benouwt /
't Zoete Lief was al te fors /
Al te wreed en al te nors.

Gierig / Vrek en vuyl van zinnen /
Slordig was dit lieve Wijf /
Luy en traag / kon niet beginnen /
Vars van Woorden / vol gekijf /
Goossen die leefe zonder lust /
Zonder vreede vreugd en rust.

Zal hy op een Maaltyd komen /
Daar zo is het al bekeyd /
Goossen word de Broek benomen /
Niet een Woord de Zwerver zeyd;
Al te trots of al te mal
Toond de Vrouw haar over al.

Nu zo is de kans verkeeken /
Goossen is 'er heel aan vast /
't Vrouwtjen is vol looze treeken /
Och 't is een swaare last!
Goossen is om 't Goed getrouwt /
Dat hem nu zo dapper rouwt.

Jong Gezellen laat u raden /
Mind geen Sloery om haar Goed
't Kan u t'allen tyden schaden;
Even als het Goossen doet.
Menig zou t'Ontrouwen gaan /
Mogt het maar na regt bestaan.

Wie dat veel loopt en niet en Mind,
Op 't left de Deur gesloten vind.

Als de Jeugd begind te letten
Op de pligten, op de Wetten
Van de zoete Vryery,
Dan zo gaan zy 't Spel voorby;
Weg dan met het Kinder-speelen,
't Kan by haar geen vreugde teelen,
Vliegers, Knikkers, Hoep en Tol,
't Moet al t'zamen in het hol.
Pas dan op men wil uyt Vryen,
Dan zo weet men van geen lyen,
Dan zo zoekt men Poppe-goet,
Daar dan 't Hert op spelen moet;
Daar zo gaat men langs de Straten
By de Meysjes om te praten,
Dan zo zoekt men avontuur,
Dan bedrijft men menig kuur.
Wild gy wijs zijn, laat u raden
Veel te loopen kan u schaden,
Doet het niet in overvloed,
Al het loopen is niet goed.
Niemand zal uw komst verwagten:
Yder een die zal u agten
Voor een looper, anders niet,
't Zal u dyen tot verdriet.
U Beminde zal ook wezen?
Even staag in duyzend vrezen,
En zal denken voor gewis,
Dat het ook maar loopen is.
Daarom Vryers wild u wagten
Vrijsters hebben ook gedagten,
Hoe het zy, of hoe het gaat,
Veel te loopen dat is kwaat.

't Is Fenijn in de Min.

Wil Joosjen overal geduurig langs de Straten,
By and're Meysjens gaan, of by haar staan te praten,
En laten dien hy Mind nu voor een teyd alleen,
Ik wed dat onze Joost ligt haalt een Blaauwe Scheen.
Indien gy Paaren wild, zo laat de reste vaaren,
En voegt u by de Maagd, met wien gy zoekt te Paaren:
Wanneer gy met een Vreemd gaat pronken langs de Straat,
Het maakt de Liefde zwak, en al u zaken kwaat,
Het heeft al over lang u zoete Lief verdroten,
U Vryen is gedaan, het Deurtje is gesloten.

t'ZA-

t'ZAMEN-SPRAAK,

Tusschen den Welspreekende Cloris, en de Lieftallige Philida.

STEM: Het Daget uyt den Oosten.

Cloris.

Waarom (ach) mijn Godinne?
  Mijn zoete Philida/
Waarom vertrekt u Minne/
Waarom zoekt gy mijn scha?
Wat kan u dog behagen
My te plagen?
  Ach Lief! ach mijn Voogdesse!
Hoe kan u teere Hert
Verdragen/ ô Princesse!
Dat ik ley zulk een smert/
Een smert die ik moet dragen
Met veel klagen.

Philida.

  Hoord Cloris zoet van Taale/
En van Welspreekendheyd/
Ik zal u rond verhaale/
Wat my op 't Herte leyd/
En waarom dat ik veynze
Met gepeynze.
  't En kan u niet vercieren/
Te strijken langs de Straat
Met and're zoete Dieren/
O Cloris! dit is kwaad/
Het doet de Liefd' verkouwen/
En u rouwen.

Cloris.

  Kan 't Maagdelijke Herte
Met Liefd' zo zijn verbuld?
Dat zulk u baard veel smerte/
ô Lief! dan heb ik schuld/
De Misdaad nu bedreven/
Wild vergeven.
  Ik woud' hier mee bedekken/
Mijn Liefd' en Minne-brand/
Maar ach het zoude my strekken
Tot nadeel en tot schand/
Mits gy met harde slagen
My wild plagen.

Philida.

  Ja Cloris mijn Beminden/
De Liefde word verkleend/
Wanneer gy u laat vinden/
By die gy niet en meend/
En laat u Liefje rusten/
Zonder lusten.
  Het loopen en het jagen
Dat baard veel haat en nijd/
Het doet een Minnaar klagen
Zijn Liefde raakt hy kwijt;
De vreugd verkeerd in zugten/
En in dugten.

Die vry wil zijn van druk en rouw,
Die wagt hem voor een vroege Trouw.

JEugdig' Herten, ligt van
zinnen, (nen,
Wild gy Venus-ſtrijd begin-
Zo gy wild uyt Vryen gaan,
Valt niet al te haaſtig aan,
Haaſtigheyd dat kan berou-
wen, (wen,
't Is niet goed zo vroeg te Trou-
't Minne eyſt een rijp verſtand
Neemt het niet te los ter hand:
Paard omtrent u rijpe Jaren,
Dan zo zal't u niet bezwaren:
Drie-maal Zeven dat beſtaat;
Drie-maal Agt en is niet
kwaad:
Jong en Dom is niet te pryzen,
Yder diend u pligt te wyzen,
Jonge Vrouw en Jonge Man
Daar is veel beſnoeyen an.
Kinders zulle Kinders baaren,
Och! men weet het nauw te
klaaren,

't Huysverdriet dat komt gewis
Eer men tot zijn Jaaren is,
Neen gelieve laat dit vaaren,
Schuwt voor al het vroege
Paaren,
Brengt u zelfs in geen Elend,
Voor dat gy de Wereld kend.
't Roosjen als 't begind te groe-
yen, (yen
Wil men dat terſtond af ſnoe-
Eer het bloeyd, 't zal vergaan,
't Zal verdort in 't Water
ſtaan.
Neen men wagt tot dat zy
bloozen, (Roozen,
Dan zo ſneyd men Bloem en
Dan zo zet men die ten toon,
Dan zo ſtaan zy fris en ſchoon,
Op het eelſte van haar bloeyen;
Dan is 't teyd om af te ſnoeyen;
Dus is 't ook met d' Egte-ſtaat,
Al te vroeg dat is ook kwaad.

Waarom zo vroeg Getrouwt?

Wel Vrienden keyk eens uyt, ziet onze lieve Jorden,
Die nu dus dapper pronkt, hy is een Man geworden,
Wat heeft hy met zijn Vrouw al Poppe-goed vergaard,
Hy die de Vader ſcheynd, is met het Kind gepaard,
Is dit niet al wat vreemds, ja wonder zoete kuuren,
Hy is nu zelver Kok, hy kan de Ketel ſchuuren,
De Moeder zit en ſpeeld, en keykt het zagjes an,
Die Man die is de Sloof, en zy weet nieuwers van:
Alleen met Kinder-ſpel kan zy haar teyd beſteden,
'Trouwt met een rijp verſtand, te vroeg en heeft geen reden.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Schoon Lief wild my trooſt geven.

GEen ſchoonder zaak op Aarden
Kan opt een Menſch aanvaarden/
Dan als den Egten-ſtaat/
Geen vreugd nog zoeter leven/
En kan de Aarde geven/
Wanneer 't in order gaat.

Omtrent de rijpe Jaaren/
Met zijns gelijk te Paaren/
O! dat 's een Hemels-vreugd:
Maar al te vroeg te Trouwen
Dat brengt 'er veel in rouwen
In leed en ongeneugt.

Laat Kinders nog wat Spelen/
Wanneer als kinders Telen/
Het is een ſlegt beſtel/
Als 't Kind zal kinders baaren/
Het geeft een groot bezwaaren/
Want zelden gaat het wel.

Als 't Kruys begint te drukken/
Dan vreeſt men 't Hert aan ſtukken:
Men weet (och laas!) geen raad/
Dan hoord men alle Dagen/
Veel kermen ende klagen/
Is dit den Egten-ſtaat.

Maar op bekwame tyden
Zo kan 't een Menſch verblyden/
Dan is het ook een Wet/
't Is nodig om te Trouwen:
Want om de Zond' te ſchouwen:
Is 't Huw'lijk in-gezet.

Als 't Roosje ſtaat in 't bloeyen/
Dan diend men 't af te ſnoeyen/
Al eer zijn fleur vergaat/
Omtrent de Grijze Jaaren/
Eerſt met een Lief te Paaren/
Dan komt men veel te laat.

't Is beter d'Egt te ſchouwen/
Als Oud en of te Trouwen/
Want met geen Oudmans praat/
En kan 't Geſlagt vermeeren;
Te Jong kan abuzeeren/
't Is beſt de Middel-maat.

Een trots gemoed met weynig magt,
Dat word bespot en uyt-gelagt.

ZO gy wild gelukkig wezen,
En van yder een geprezen.
Neemt u treden dan gewis,
Loopt niet losjes by de gis.
Al u zaken wild bestieren,
Stil en wel met goe manieren,
Zo weet niemand wat gy jaagt,
Hier nog ginter by een Maagt.
Jong Gezellen wild gy Minnen?
Let hier op met rijpe zinnen,
't Is een Lesje dat u past,
Daar al vry wat is aan vast.
Peyld voorzigtig eerst de gronden,
Dan daar na zo maakt Verbonden:
'k Zeg u eerst voorzigtig peyld,
Of gy ook te hooge Zeyld.
Weet gy van geen Klip nog Branden,
Ligt zo kan u Scheepje stranden,
Ligt zo raakt gy aan d' grond,
Dan zo word u Hert doorwond
Gaat gy al te hoog uyt Vryen,
Hoop en vrees dat is u lyen,
Ligt zo looptg' een Blaauwescheen,
Dan zo gaje druypen heen,
Dan zal yder een u kwellen,
En geduurig staan en lellen.
Vriend u Liefsjen was te Rijk.
Best te minnen zijns gelijk.
Al te hoog kan dikmaal feylen,
Nodig is het eerst te peylen,
Mind gy blind en onbedagt,
Gy raakt midden in de Gragt,
Daarom lieve gaat voorzigtig,
Deze zaak is vry gewigtig,
Wild gy blyven in u Eer,
Zet u pols niet al te veer.

Het scheynd 't is wat.

Al schoon dat onze Fop hem dapper gaat uyt strijken,
In Zijde, in Fluweel, en wil de Jonker lijken,
Is louter opgetoyt, en van de beste Stof,
Is aardig afgeregt op d'aldernieuwste snof,
En meend dat hy hier door het Meysjen zal bekoren:
Maar hoord eer datje gaat, u moeyten is verloren:
Bind vry een Reefsjen in, u Zeyl dat staat in Top,
Daar komt een Noorder-buy, die slaat (ô lieve Fop!)
U Schuytjen in de grond, al speeld gy zo de Jonker,
De Vrijsters zijn niet gek, zy geven om geen Pronker.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Wat mag Gooſſen nu beginnen.

VRyers wild gy gaan uyt Vryen/
Zet u Pols niet al te veer /
G'lyk by g'lyk dat kan bedyen /
Dan zo krijgt gy Lof en Eer.
Mind geen Maget trots en teer /
Daar gy ſtaag moet hoopen /
En op 't leſt / Met de reſt
Ongetrooſt moet loopen.

Blauwe Scheenen zijn de Zanden/
Daar het Scheepken op verzeyld/
Voor de Klippen/voor de Stranden
Is hier nodig dat men peyld:
Zo een Vryer een maal feyld/
't Geeft terſtond een lyen /
Menig Man / Hoord het an /
Met een zoet verblyen.

Yder zal u ſmadig kwellen /
Vriend u Liefje was te Ryk /
Let hier op gy Jong-gezellen /
Beſt te Minnen zyns gelijk:
Ziet gy van de Min geen blyk/
Trooſt'loos zult gy dwalen /
Yder zal / 't Ongeval
Tot u leed op halen.

Als een Springer niet wil giſſen/
Maar gaat los en onbedagt /
't Is een Regel / 't kan niet miſſen /
Of Oom-kool raakt in de Gragt /
't Komt hem aan heel onverwagt/
Mits hy niet woud peylen:
Maar hy ziet / Met verdriet /
Naderhand zyn feylen.

Schuwt voorzigtig deze Plagen /
Menig gaat 'er druypen heen /
Schoon zy witte Kousjes dragen /
Onder ſchuyld een Blauwe Scheen /
Als men ſtiltjes / zo ik meen /
Peylen mogt de Gronden /
'k Wed haar Hert / Van de ſmert /
Wierde vol bevonden.

Wanneer 't geluk zoekt na de Man,
Elk taſt vry toe, als hy maar kan.

EEn ding gaat 'er boven allen,
Een ding kan ons wel gevallen
Een ding alle ding beſluyt,
Trekt hier dezen Regel uyt:
Liefde moet het al regeeren,
Liefde moet tot Liefd' verkeeren,
Liefde paſt ook in de Min,
Liefde neemt de Herten in.
Is 'er ymand hier beneven
Die de Liefd' kan voordeel geven?
Neemt het aan door Liefdens aard,
Vry ook met u meerder paard:
Kund gy door de zoete Minne
Geld en Goed en 't Lief gewinne;
Taſt vry toe, wel waarom niet,
Als 't geluk u gunſt aan biet.
't Is een Jorden, 't is een Joris,
Die zo leerd op 't Capitoris,
Dat hy ook niet toe en taſt,
Als 't geluk hem ſchier verraſt.
Weg met zulke botte Leken,
't Minnen leerd heel and're ſtreeken,
't Minnen eyſcht een ſtout gemoed,
't Minnen paſt geen ſlegten Bloed.
Stout in 't Minnen mag paszeeren,
Deze Regel moet gy leeren,
Stoute Luy verſtaat den zin,
Hebben nu de Wereld in.
Zoekt gy met een Lief te paaren,
Voor geen kleyntje wild verᅟvaren,
'kSluyt mijn reden met 't begin
Niet onnozel in de Min.

Het kan gebeuren.

Het is door al de Stad ja wonder meer als wonder,
Het klinkt elk in zijn Oor zo vreemd gelijk een Donder,
Dat ook een Rijke Maagd trouwt met een ſlegte Knegt,
En ziet maar op zijn Deugd gelijk men eerteyds plegt.
Hy heeft een groot geluk, die heden zo mag Trouwen;
Beneffens Geld en Goed, de puyk van veele Vrouwen,
Ik zeg het is geluk, wat is nu onze Klaas
Een liberaal Gezel, een wakker nobel baas:
De Vryer die is ſchraal, het gaat na zijn begeeren,
Maar watje doet voor al, houd zulk een Vrouw in eeren.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM: Van de Engelsche Fortuyn.

O Zoete Jeugd! die door het vry Gebod/
Uyt d'Opper-zaal/ geconzenteerd van Godt/
Liefd' na-jaagd/ en 't Lief te Mynnen tragt/
Mind vry/ want 't past geen Oude zonder kragt.
Wat Liefde doet in Eerbaarheyd en Deugd/
Mag vry bestaan; ja 't is een groote vreugd/
Hy heeft geluk/ die zo de Min geniet/
Dat hem zijn Lief ook Weder-liefde bied.
Geen zoeter vreugd' op Aard men oyt bevind/
Als in de Min twee Herten eens gezind/
Twee Zieltjes t'zaam gemengeld onder een;
O! dat 's een Vreugd/ zeer groot/ ja ongemeen.
Twee Hertjes die te zamen zijn gehegt/
En met een Snoer van trouwe Liefd' doorvlegt/
Met zulk een Liefd' wiens Liefd' Weer-liefde baard/
Voor die is hier een Hemel op de Aard.
Een Hemels-vreugd/ een schoone Melody/
Baard in de Min de zoete Vryery/
Geen trouwe Liefd' door Tegenspoed vergaat/
Hoe fel de Nyd met Duyzend prikkels slaat.
Wel op/ O Jeugd! daar is een zoete Wet/
In 't Paradijs van Ouds u voor-gezet/
Tot onderhoud van 't Menschelijk Geslagt/
Die van 't begin noodzaak'lijk is geagt.
Als Liefd' en Trouw niet meer en was op Aard'/
't Ging haast te niet al wat 'er is gepaard:
Ach! ach! niet een en zouder blyven staan/
't Was in den tyd van Honderd Jaar gedaan.

Wie tot geen Maagd en is gezind,
Die niet en zoekt, die niet en vind.

't I*S geen wonder, dat in't Paaren*
Ongelijke Twee vergaaren,
d'Een van 't Zuyden, d'aar van 't Noord,
Daar men noyt heeft af gehoord.
'k Heb een brave Wet gelezen,
Vryers mogen Vryers wezen,
Vry zo zijn zy in der daat,
Vryheyd in haar Wapen staat.
Vry in't zoeken, vry in't laten,
Vry in't Vryen, vry in't praten,
Vryheyd is 't aan alle kant,
Vryheyd heeft de overhand.
'k Weet niet meer van zulke Wetten.
Vryers hier op staat te letten,
Och! wat isser menig Maagd,
Die 't niet en word gevraagd;
Die dit Vryen moeten schouwen,
Zouden nogtans geern Trouwen,
Hadden zy ook zulk een Wet,
't Baken was wel haast verzet.
Niemand zouder willen lyen,
'k Wed zy zouden zelver Vryen
Maar het is een ander Lied,
't Vryen past een Maget niet.
Lustig dan gy Jong gezellen,
Wild u fray in order stellen,
Zo gy aan houd, gy verwind,
Zoekt zo lang tot dat gy vind.

Het vragen staat vry.

Een Vryer heeft dit regt, hy mag in alle hoeken,
Uyt hoog of Laag van Staat een aardig Meysjen zoeken,
Met wien hy na zijn lust ook wenst te zijn gepaard,
Gelijk als onze Piet nog heden is vergaard.
Al wie dat wakker is die kan der een bekomen,
De Vryers die zijn vry, zy b'hoeven niet te schromen;
Maar Hans die is te loom, hy keykt niet in de Wind,
Om dat hy niet en zoekt, met regt hy ook niet vind.
Een Jager zonder Fret en kan niet wel bedyen,
Een Vryer vangt ook niet wanneer hy niet wil Vryen.

LIEDEKEN. STEM: O Schoone Cariklea.

GElukkig is den staat
  Van u/ O zoet en wijdberoemde Jeugd!
Toond nu een blij gelaat/
En zingt en kweeld/ meest vrolijk en verheugd;
Vermits dat heden u Geslagt
Is tot een Vrye-staat gebragt.
  Wel op ô Geestig volk!
In wiens Banier de Ed'le Vryheyd staat/
Die Bode/ Vriend/ nog Tolk
Van noden heeft: maar zelfs vrywillig gaat/
Na d'een of d'ander zoete Maagd/
Wiens Schoonheyd dat u best behaagd.
  Stigt vry een groot Altaar/
Tot Lof en Cierzel van de Jonge Jeugd/
Om dat u heden klaar
De Vryheyd gund een overzoete vreugd/
Al wat gy doet/ al wat gy laat/
De Vryheyd in u Wapen staat.
  Het is een slegte staat
Dat Maagden stil en eerbaar moeten zijn/
Haar trots en fier gelaat
Vertoond dikmaal met smert geveynsde schijn/
Voorwaar een al te strenge Wet/
Tot nadeel van een Maagd gezet.
  Mogt menig Jonge Maagd
Voldoen haar lust naar wensch en zinlijkheyd/
Schoon of 't niet werd gevraagd/
Daar wierde meer Getrouwd/ Gesmeekt/ Gevleyd/
De Liefde die zou kragtig zijn/
Geen Maagd en leed 'er Minne-pijn.
  Wel op gy Jonkmans fier/
Zijt wakker en versmaad de valsche schijn/
Zoekt vreugd op u playsier/
En laat geen Jonge Vrijster eenig zijn/
Terwijl dat zy verwagten moet/
Met reden dat u pligt voldoet.

De Liefde word hier door vermeerd,
Om dat men dik by 't Lief verkeerd.

ALles wat men heeft vernomen,
Is van niet door iet gekomen,
Alle ding heeft zijn begin,
Dit zo paſt ook op de Min:
't Is de Menſchen in gegoten,
Haar beginzel is geſloten
In het Woordje waſt en groeyd,
Hier uyt al de Liefde vloeyd,
Zeltzaam komt zy ons te vooren,
Elders word zy uyt gebooren:
Maar my dunkt ik maak beſluyt,
Datze meeſt uyt d'omgang ſpruyt:
Omgang kan de Herten trekke
Omgang kan de Liefd' verwekke,
Omgang maakt genegentheyd
Omgang de eerſte gronde leyd:
Zo gy zoekt een Lief te Minnen,
Omgang wil voor eerſt beginnen;
Omgang leerd u haar Natuur
Of zy zoet is ofte zuur,
Omgang zal 't u openbaare,
En u Liefjes grond verklaare:
d'Omgang leerd u vroeg en ſpaad,
Of gy in haar gratie ſtaat.
Omgang meugt gy niet ontbeeren,
Houdze vry in grooter eeren,
z'Is u nodig lieve Vriend,
In de Minne zy u diend:
Niemand kan gelukkig Vryen,
Die geen omgang en mag lyen
Wild gy zijn na wenſch gerieft,
Door de omgang komt d'Liefd.

Spytigheyd en baard geen Min.

Al wat een Vryer doet 't en mag hem dog niet baten,
Wanneer een Jonge Maagd haar Minnaar zoekt te haten,
Als 't Meysjen is te ſchuw, en voor de Vryers vliet,
Dan baard de zoete Min niet anders als verdriet,
Neen Jantje houd u ruſt, en wild u wat bedaren,
U omgang my niet diend, ik zal het u verklaren.
Indien gy niet en meugt geduurig ommegaan,
Gelijk de Min vereyſt; zo laat het Vryen ſtaan:
Het is de beſte raad na zoeter uyt gekeeken,
Die niet afkeerig is, nog ſchuw is om te ſpreeken.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Doet u Oogjes open.

I.

O Wat een vernoegen
Vind men in de Min/
Als men hem mag voegen
Na zijn lust en zin/
By een Herderinne/ (zel/
Daar een wakker Jong Ge-
Met zijn Hert en Zinne
Staag om woeld en leyd ge-
kwel.

II.

Als men mag verkeeren
By een Maagt playzant/
O dat converzeeren!
Dat baard Minne-brand/
d'Omgang kan verwekken
Daarme noyt om heeft ge-
dagt/
Herten kan zy trekken/
Liefde komt dik onverwagt.

III.

Waarom moet ik dwalen/
Zeg mijn Herderin?
En dus hoop'loos malen
In mijn trouwe Min?
Lief ik leef vol treuren/
't Hert dat is vol geklag/
Laat my dog gebeuren/
Dat ik u aanschouwen mag.

IV.

't Is niet lang geleden/
Dat ik u Godin
Kwam voorby getreden:
't Was een zoet gewin/
Want u Gulde-stralen
Waaren my een Medicijn/
Al mijn droeve kwalen
Kon zeer haast genezen zijn.

V.

Troost is my van noden/
Lief my troost vergund/
O gy Minne-goden!
Doet al wat gy kund/
By mijn Lief mijn Schoone
Steekt haar Hert in ligte
brand;
Wild mijn Zieltje kroone
Door 't geven van haar
Hand.

VI.

Mijn bedroefde Minne/
Heden u getuygt/
Datg' u straffe zinne
Eenmaal neder buygt/
Zult gy voor mijn sterven/
Met u Herder zijn verblijd?
Zal ik troost verwerven;
Lief zo is het nu de tijd.

Een Minnaar die zijn Liefjen vrijd,
Spreekt nimmer trots, maar vleyd altijd.

LEt wel Vryers in het Minnen
Op u Lief en op haar zinnen,
Dat gy haar te voore draagt,
'tGeene wat haar wel behaagt
Wil zy Jokken, wil zy Gekken,
Laat u zin daar ook na ſtrekken,
Al wat diend tot haar vermaak
Voegt u aardig na de zaak.
Wil zy Kuſſen, wil zy mallen,
Laat u dat ook wel gevallen:
Heeft zy zin in ſtadigheyd,
Doet haar ook al mee beſcheyd.
Gaat u Liefje veel te Kerken,
Hier op moet gy mee al merken
Dat gy ook daar compareerd,
Daar men goede Zeden leerd.
Gaat zy buyten om een wandel
Dat is regt een Vryers handel,
In een Boomgaard hier of daar
Gaat zo menig Jeugdig Paar:
Dan zo hebje ſchoone zaken,
Dan zo kund gy u vermaken,
Met een Uyl of Ganze-ſpel,
ô Dat gaat zo wonder wel!
Als het dan gaat op een ſchyen,
Wild u ook terſtond beryen,
Brengtze t'Huys: maar op het leſt,
Gaat niet weg of doet u beſt,
Steld een Uurtje aan de Maget
Ziet gy dat het haar behaget,
Let dan vorder op u ſtuk,
Want gy hebt een groot geluk.

Doet al wat u Lief behaagt.

Wie dat een Maget tergt, en wil zijn Lief niet vlyen,
Dat is een regte Zot, die mag hem wel beryen
Met onze Floris-buur; en ſpreeken overluyt,
Al eer ik word gebruſt, ik ſchay 'er liever uyt.
Wel Vryers zijt bewuſt, dit hebt gy te verwagten,
Zo gy 't niet door gevly weer zoetjes kund verzagten,
Een Maget wil niet trots van u bejegend zijn,
't Is Oly in het Vyer, ja ſlimmer als Fenijn,
Het kan de zoete Min aan alle kant vergeven;
Een Vryer, lieve Vriend, moet vlyen al zijn leven.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:
Nu leef ik in 't verdriet.

Prinsesse die mijn Ziel
Met zoete Woorde bind/
Voor wien ik neder kniel/
En heden ben gezind/
Standvastig in de Min
Te strijden tot de Dood/
Om dat ik Ziels-voogdes
Mag rusten in u Schoot.
Ik heb (ô zoete Maagd!)
Met lust en groote vlijt/
Gedaan wat u behaagd/
In stadigheyd gevrijd/
Geliefkoost en gesmeekt/
In zonderheyd verkeerd/
Zegt my (ô Zonne-blom!)
Wat is het dat u deerd?
Wanneer als ik maar kon
U dienen tot vermaak/
O Lief! ô Gulde zon!
't Was my een schoone zaak/
Alleen tot uwen dienst
Was ik terstond bereyd/
Niet stout nog onvertzaagt
Maar met een stadigheyd.
Waarom mijn Hoog altaar/ (lust/
Mijn Lief/ mijn Levens-
Hoe straft gy my zo zwaar?
Gy maakt my ongerust/
Mijn Zieltje (ach Vriendin!)
Dat leeft in ongeduld/
Om dat ik lijden moet
Ach latie! zonder schuld.
Hoe kan een terre Maagd
Zo leven zonder Wet/
Dat zy geduurig plaagt/
En op geen reden let?
Geen Regter vind men ogt/
Hoe streng hy ook Regeerd/
Of nu/ of t'eenige teyd/
Hy weer tot reden keerd.
Indien ik eenmaal mogt
Voor Venus Vyer-schaar staan/
En dat men onderzogt/
Waar of 't kwam van daan/
En of 'er eenig schuld
Te vinden was in my.
Voorwaar/ gelooft my Lief/
Elk zoud my spreeken vry.
Lief is 'er geen genaad/
Nog geen medogendheyd?
Zo ben ik in der daad
Tot scheyden ook bereyd/
Indien geen stadigheyd
Nog smeeken iets vermag:
Wel Lief/ ik dan vertrek/
En wensch u goeden Dag.

Geen Schoonheyd kan voor Deugd beſtaan,
Want Schoonheyd kan zeer ligt vergaan.

GEen ding kan u ſnelder trekken
Nog tot Liefde meer op wekken,
Als de Schoonheyd van een Maagd,
Schoonheyd yder een behaagd,
Schoonheyd dat ſteeld Hert en Zinnen,
Schoonheyd geeft een luſt tot Minnen,
Schoonheyd daagt de Prinſen uyt,
Schoonheyd maakt een vreemd beſluyt;
Schoonheyd dat verblind de Oogen,
Schoonheyd heeft 'er veel bedroogen
d'Overſchoonheyd van een Vrouw
Die brengt hertzeer in de Trouw:
Schoonheyd moet gy wel bewaaren
Of het zal u ligt bezwaaren,
't Vrouwen-hert is haaſt vervoerd:
Want op Schoonheyd werd geloerd.
Nog zo zult gy ook bevinden,
Dat de Schoonheyd kan verzwinden,
Door een Ziekte, door een pijn,
Daar leyd al de Zonne-ſchijn:
Al de Schoonheyd is daar heenen,
Och het Bloempjen is verdweenen,
't Oude Spreekwoord komt te pas,
't Is niet als 't te vooren was:
Wat is Schoonheyd van de Trouwen,
Schoonheyd mag men niet vertrouwen?
Is u Lief de Mooyſte niet,
Trooſt u vry in dit verdriet,
Matig Schoon dat mag wel ſchuyven,
Wie eet juyſt de beſte Druyven?
Zulk een Man geruſtig leeft,
Die geen Schoone Vrouw en heeft.

Schoonheyd verblind het Oog.

Het Ooge van den Menſch dat ziet op Schoone Vrouwen,
De Schoonheyd geeft een luſt, en port ook om te Trouwen:
Maar is hy niet verdoold, die meeſt op Schoonheyd ziet?
Voor my ik zegge ja: want Schoonheyd baard verdriet.
Het is niet lang geleen, dat Jochem ging uyt Vryen,
Hy Trouwd een Schoone Vrouw, en denkt nog om geen lyen,
Maar 't duurd een kleyne teyd, de Vrouwe krijgt een Roos,
Het Aangezigt dat zwelt, word bol en dapper voos;
De Schoonheyd die vertrekt, zy is niet meer voor Oogen,
Nu zit de Vrouw en kermt, en Jochem is bedrogen.

K L A G T E.

Over de ligt voorby gaande Schoonheyd.

STEM: Van de Engelsche Fortuyn.

WAarom (eylaas!) waarom zo hoog van moed/
Is 't om de Deugd/ of is 't om Schat en Goed/
Om Huys en Hof/ om Eer of groote Staat/
Zegt my Godin wat was u toeverlaat?
2 Ach Philida! waarom zo draagt gy dit
Dus aan u zelfs? u doel en eenig wit
Was op de fleur van uwe Schoonheyd/
Wiens glants berooft is/ en ter neder leyd.
3 Wat is den roem (ô Mensch!) van kleyner waard/
't Is maar een schijn/ vercierd met Stof en Aard/
't Geen dat men uyt de puyk van Schoonheyd heet/
Is met een glantsch van nietigheyd bekleet.
4 Mijn Schoone Vrouw en lieffelijk Purper-rood/
Is nu zo bleek gelijk de naare Dood:
Mijn Aangezigt dat vrolijk plag te zijn/
Is nu bedroeft/ vol smert en vol van pijn.
5 't Gekruysde Hayr/ dat als een Wijngaard stond/
Rondsom mijn Hoofd/ daar ik geneugt in vond/
Is gantsch vergaan/ mijn Voor-hoofd wit als Snee/
Dat eertyds glom/ is nu vol droevig Wee.
6 Mijn zoet Gezigt/ ach! dat zo vriend'lijk zag/
Is overstort met traanen door 't geklag/
Geen zoete Stem en werd van my gehoord/
Ach! al mijn roem en Schoonheyd leyd versmoord.
7 Leerd hier aan my/ ô zoete Jonge Jeugd/
Steund met u Hert op Godt en op de Deugd.
Ach! leerd aan my/ hoe Schoonheyd ligt vergaat/
Hoe 't met den Mensch en met zijn Leven staat.

Een die men kend en wil men niet,
Men zoekt wat vreemts al is 't verdriet.

't IS een zaak om op te merken,
Wat de Liefde kan uyt werken,
Wat zy doet ook in een Maagd,
Die maar wederliefde draagt.
Liefde weet het zo te brouwe,
Niemand kanze wederhouwe,
Liefde maakt het Hert bereyd,
Dat een Maagt gewillig scheyd
Van haar Ouders, van haar Vrienden,
Die het beste met haar mienden;
Liefde neemt de overhand,
Dikwils met een vreemde Kwant.
Daar zo wil zy by gedogen,
Zoet en zuur na haar vermogen
Let hier op, hoewel 't geschiet,
Zo te Trouwen prijs ik niet.

Wild gy Vryen, wild gy Minnen,
Let wel op de goede Zinnen,
Zoekt 'er eene die gy kend,
In u Stad of daar omtrent,
Dat is veer de beste wijze,
Niemand zal u dit misprijze:
Dan zo weet gy goed en kwaad
Hoe 't ook met u Liefje staat.
'k Hou niet van om veer te Trouwe,
't Kan de beste ligt berouwe:
Want het moet op dyen an,
Met de Vrouw en met de Man.
't Is te los, 't en heeft geen reden,
't Oude Spreekwoord brengt het mede,
Word bedrogen of bedriegt.

Het moet wat vreemds zijn.

Wanneer een vreemden Haan komt by het Meysje strijken,
Ach! dan moet onze Jaap onnozel staan en kijken,
Al is het ook een Gast, die kaal is en beroyt,
Voor 't oog wat opgepronkt, en fraytjes opgetoyt,
Om dat hy Geestig is, en weet hem braaf te houwen;
Zo trekt het Meysjes Hert, zo wil zy met hem Trouwen,
Slegts op het avontuur, het valt dan goed of kwaad,
Maar denkt niet om de rest, voor dat het is te laat,
En dat den vreemden Haan altoos wil Meester wezen,
Waarom d'Vrouw dan treurd, en leefd in duyzend vrezen.

Be-

Bedriegelijk Vryen,
Zal zelden wel dyen.

LIEDEKEN.

STEM: Verdwaalde Koninginne.

HOe mag de Pronkerye/
De Staat-zugt en de Pragt/
Zo veel in 't zoete Vryen
By 't Volkje zyn geagt?
Schoon dat men ziet
En anders niet
Als opgepronkte Kleeren/
Geen Jonge Maagd
Of haar behaagd
Om zulk een te begeeren.

Ey zegt eens zoete Dieren
Hoe zijt gy dus verblind/
't Zijn zot en kwa manieren/
Dat gy zo klugtig Mind/
U eygen scha
Daar tragt gy na/
Gy zult het nog beklagen/
Een Vreemden Haan
't En kan niet gaan/
Hy zal u namaals plagen.

Ja nog zo gaat men veerder/
Men wil een Vreemde Kwant/
Al is 't geen Rijks-vermeerder/
Hy neemt de overhand/
Al ziet men klaar
Dat zulk een Paar
In 't minst niet kan bedyen:
Des niet te min
't Is met haar zin/
Al zou sy zelver Vryen.

Wel Vrijsters wild gy Minnen/
Ey zoekt geen vreemd geneugt/
Hangt met u Hert en Zinnen
Aan onze frisse Jeugd
Die niet in schijn
Bedrieglijk zyn/
Met losse viezevazen/
Wiens aardigheyd
Word uytgebreyd/
Het zijn ook noble Bazen.

Wild zoete Versjes maken
Tot roem van onze Stad/
De Deugd die is het Baken/
De Jeugd is onze Schat.
Een Hoorn die blaast
Zeer zoet by naast
Door al de Vreemd Gewesten/
Na dat ik merk
Aan al het werk/
Is onze Jeugd de beste.

Schoon men Oud met Jonge Paard,
Het is van 't Mal, 't en heeft geen aard.

Zo my ymand komt te vragen,
Om te zeggen mijn behagen,
Wat ook best voegt in de Trouw
Jonge Man en Oude Vrouw,
Jonge Vrouwen, Oude Mannen,
'k Heb mijn zin hier op gespannen
Lieve Vriend ik hou dit vast,
Dat gy beyde niet en past,
Jonge Mans en Oude Vrouwen
Gaan maar om het Goed te Trouwen,
Jonge Vrouw en Oude Mans
Dat is regt een Ape-dans.
G'lijke Jeugd, gelijke Jaaren,
Dat kan zoete vreugde baaren
Jong by Jong, en Oud by Oud,
Dat is dan te regt Getrouwt,
Wild gy dan hier vreugd genieten,
Laat u Oogen nimmer schieten
Op een ongelijke lagt,
't Heeft 'er veel in leed gebragt
't Is een lijden al u leven,
Een van beyde moet het geven,
Een van beyden Oud en of,
Daar leyd al het Spel in 't stof:
Weg met oude zuffe Wijven,
Trouwt niet om de ronde Schyven,
Vriend ik zeg u voor het lest,
G'lijk van Jaaren alderbest.

't Verschil dat is groot.

Wanneer een Jonge Maagd om 't Geld haar laat belezen
En wil den Ouden Grijn zijn Lief zijn Huysvrouw wezen,
En meend het zal wel gaan: maar wat een slegt beleyd,
Nu Duyfjen is Getrouwt, is 't overal bekeyd,
De Man die is te Oud, begind na 't Graf te hellen,
Hy kan zijn Jonge Vrouw gantsch niet te vreden stellen,
Zy klaagt al wat zy mag, en is schier byster gram,
En zeyd zo dikmaal och! dat ik een Oude nam:
De lieve Grijze-knegt die loopt schier als verslagen:
't Best met zijns gelijk, dan vald 'er niet te klagen.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Laura zat laaſt by de Beek.

WAarom word 'er dog gevryd /
Na de ongelijke Jaaren?
Waarom gaat in deze tijd
Jong met Oud hem t'zamen paaren?
Dat men in het zoet vergaaren /
By twee Liefkens van gelijk /
Vind een leven vol van ruſte /
Veel vermaak en zoete luſte /
Schier op Aard' een Hemelrijk.

't Geld dat zal de oorzaak zijn /
Dat men ligt beſtaat te Trouwen /
En bemind zijn eygen pijn /
Dat niet anders baard als rouwen
Och! wat is 't om 't Goed te Trouwen /
't Brengt 'er menig in 't verdriet /
Als men al zijn leve dagen
Moet met ſmert zijn Trouw beklagen /
Dan zo is 't een droevig Lied.

G'lijk van Jaaren dat 's een luſt /
't Is geen kwelling al u leven /
Maakt u Geeſt niet ongeruſt /
Tot geen Oud wild u begeven /
Menig is 'er toe gedreven
Om de glory van het Goed:
Maar niet lang men moet 'er zugten /
Vreugd en Wellust die gaat vlugten /
Dan zo leyd men onder voet.

Een van beyden Oud en dof /
Een van beyden moet het geven /
Daar leyd al het Spel in 't ſtof /
Wat baat dan u Jeugdig leven?
Dan zo is de kaart vergeven /
Met een zuffe Vrouw of Man /
Die geen vreugd en kon bedryven /
Niet een zoete kuur beſchryven /
Nog u iets vermaken kan.

Dan zo leeft men zonder vreugd /
Ongetrooſt is een van beyden /
Venus-ſpel en zoet geneugt
Is al ver van u geſcheyden /
Cupido gaat hem vermeyden /
Daar hy twee gelijke vind /
Groen van Herten / Jong van Jaaren /
Weg met Oude Grijze Haaren /
Daar men dog geen vreugd by vind.

Een zoete praat met ſtadigheyd,
Vermag zeer veel door goed beleyd.

SChoonheyd is een groote ga-
ve, (ve,
Meerder als veel goed en Ha-
Mits zy aan het Lighaam paſt
Daarom is 'er veel aan vaſt:
't Lighaam zullen alle Zinnen
Meer als eenig Goed bemin-
nen,
Schoonheyd maakt een Menſch
verheugd
Als't vercierd is met de Deugd,
Wat is Schoonheyd zonder
Deugde? (de;
Ydelheyd en ſchijn van vreug-
Schoonheyd die word uytge-
breyd (heyd.
Door haar Deugd en ſtadig-
Stadigheyd in alle zaken,
Dat zal u ſtandvaſtig maken,
Stadigheyd behoud het veld,
Stadigheyd die word geſteld.
Neffens Schoonheyd, 't is na
wenſchen,
Stadigheyd paſt alle Menſchen
't Zy de Man, dan of de Vrouw,
Buyten d'Echt, of in de Trouw,
Jong-gezellen wild hier lee-
ren
U tot ſtadigheyd te keeren,
Stadigheyd die heeft de prijs,
Ook op veelderhande wijs,
't Zy in 't Minnen of daar
buyten;
Wat gy doet of wild beſluyten,
Zijt gy Maagd, of Jong gezel,
Stadigheyd paſt altijd wel.

Stadigheyd is nodig.

Een vriend'lijk Aangezigt en ſtadig in het ſpreeken,
Dat zal een Vrijſters-hert tot Weder-liefd' ontſteeken,
Het Vryen dat heeft kragt, als 't door een goed beleyd
Geſchied in Eer en Deugd, en met een ſtadigheyd;
Een ſtadig Aangezigt, met vriendelijke reden,
Dat geeft de zoete Min zijn kragt en volle leden.
Hoewel dat in den Menſch nog iets byzonder woond,
Waar uyt de Liefde ſpruyt; nogtans word zy vertoond
Uytwendig door het Woord, dat zal 't klaar uytdrukken,
Wie dat het ſtadig doet, die zal het wel gelukken.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:
Bedroefde Herder ziet, &c.

O Puyk van onze Jeugd!
'tLand is om u verheugd,
Elk ſchept een groot geneugt
Om u t'aanſchouwen,
U roem gaat breed en wijd,
Gy word van veel gevrijd,
Elk hoopt in deze tijd
Te mogen Trouwen
Met u Godin, vol Deugd en Eeren,
Maak Trouw-verbond
Tot vreugd vermeeren.

Komt Nimphjes van de kant
Der Zuyder-zeeſche Strand,
Neemt nu met vreugd' in d'Hand
Veel zoete Snaren,
Met Harp, Fiool en Luyt,
Trompet, Schalmey of Fluyt,
Bazuynd haar Deugden uyt,
ô Gy Minnaren!
Maakt bly geſchal, wild vrolijk zingen,
Ey ziet door vreugd
De Baaren ſpringen.

't Is waardig dat men kweeld,
Want Hoorn heeft geteeld
Het alderſchoonſte Beeld,
Vol Eerbaarheden,
Niet een in 't Noorder-land,
Zo ſchoon men heden vand,
Als dees Godin valjant,
In deugd en zeden.
Treed toe gy Jeugd wild u bereyden,
En met Gezang
Haar lof uytbreyden.

ô Zoete Zuyder-zee,
Laat dog liever-lee
Hier komen op de Ree,
De Nimphjes Pragtig:
Zy willen ook de roem
Van deze Jonge Bloem,
Die ik de Schoonſte noem,
Met vreugd aandagtig,
Uytbreyden zoet, en lof bewyzen;
Wiens Jeugd, door Deugd
Moet yder pryzen.

Haar lieffelijk gelaat,
En vriendelijke praat,
Dat is een Lof-cieraad,
Rondsom de Kroone,
Die mijn Beminde draagt,
Wiens Beeld dat my behaagt,
Waar door mijn Zieltje klaagt,
Ach lief! ach Schoone!
Ach Schoonſte! die my houd gevangen,
Ik leef op hoop
Met groot verlangen.

Prinſſes bied my de Hand,
Ik bid door onderſtand,
Verkoeld mijn heete brand,
De brand der Minne:
Zo gy my Lief verſmaad,
En trouweloos verlaat,
Ach my! ik weet geen raad,
Gy trooſt mijn Zinnen,
Wild my Godin door Liefd' verſchoonen,
Met Weder-liefd'
Mijn Zieltje kroonen.

Door

Door Vriend'lijkheyd de gunste blijkt,
Daar op den Zuur-muyl staat en kijkt.

't IS een Vryer aangebooren,
Om zijn Lief, zijn uytverkooren
Te betoonen al den dag
Vriendschap waar hy kan en mag.
Gaat zy elders door de Straten,
Ziet hy't maar, hy zal't niet laten,
Met een vrolijk Aangezigt,
Om te doen aan haar zijn pligt,
Tot der Aarden zal hy buygen,
Met zijn Wezen zal hy tuygen,
Dat hy dapper is verblijd,
Om zijn Liefje die hy Vrijd.
't Is een zaak ook om te pryzen,
Dat men vriendschap gaat bewyzen
Aan de geene die men Mind,
Daar men weder-liefde vind.
Om uw Lief, om u Beminde,
Moet gy Vriendschap onderwinde
Met een yder, wie 't ook zy,
Toond u altoos even bly;
Dan zo zal u Lof op-ryzen,
Yder een die zal u pryzen,
Waar gy komt of waar gy gaat,
By u Lief en langs de Straat,
't Zal voorzeker haar bewegen,
Leerd dit Lesje maar ter degen,
Houd u over al gemeen,
Vriend'lijk tegen yder een.

Vriend'lijkheyd is aangenaam.

Al wie dat in de Min wil stuurze Wezens toonen,
Die zal zijn eygen zelfs met deze Tytel kroonen,
Waar dat hy ook verkeerd, 't zal wezen dat's een Uyl,
De Gek ziet alteyd bang, en heeft een zuure Muyl:
Neen Vryers, dit 's geen weg om Vrijsters te bekooren,
Want zulk een Mediçijn die doet de Liefde smooren,
De Vriendschap trekt het Hert gelijk een Zeyl-steen doet,
Een zagt en lieflijk Woord dat maakt van bitter zoet.
Men kan een Jonge Maagd door vriend'lijkheyd belezen,
Geen zoeter in de Min als vriend'lijk van Wezen.

LIE-

L I E D E K E N

STEM: Nu zig ondankbaar toond, &c.

Ik heb Princesse vast voor my genomen/
Om by u Godin met vrolijk gelaat/
U smeekend' om troost en bystand te komen/
Deugdes van mijn Ziel/ schoon dat gy my haat/
Ik hoope nogtans te winnen den Strijd/
En dat gy met my zult wezen verblijd/
Indien ik (ach Lief!) niet rust in u Schoot/
Gelooft my/ ik sterf veel liever de Dood.

2. Aanziet Godinne hoe dat ik moet treuren/
En leven om u in droefheyd en pijn/
Het beste dat men mag van u gebeuren/
Is dat ik om 't Jaar eens by u mag zijn:
Gy schuwt my altoos/ waar dat gy my ziet/
Gelijk als een Hert al jagende vliet/
Zo vlugt gy voor my/ en agt my onweerd/
Princesse mag 't zijn/ zegt wat of u deerd?

3. Zegt mijn Beminde/ of is 't u behagen/
Te kwellen met smaad die 't niet en verdiend/
Waarom een Minnaar zo wreed'lijk te plagen/
Die zonder veynzen zo trouw'lijk u miend?
Zegt Moorderinne/ hoe lange zult gy
My houden zo vast in u Slaverny?
Zal nooyt de Zonne der Vriendelijkheyd
Eens scheynnen op my? zo ben ik verleyd.

4. Zo zal ik mijn stemme zeer luyde verheffen/
En Zingen met treuren een droevig Lied/
En klagen met smert/ kan de Liefde zo treffen/
Als heden aan my zo wreede geschiet/
Al staat mijn Gezigt zo zoet als het mag/
Nooyt vrind'lijk gelaat ik van haar ooyt zag/
Een Vryer die word wel dapper geplaagt/
Wiens Liefde die valt op een stuurze Maagd.

U zelven niet te zeer verslaat,
't Geluk brengt menig Mensch tot Staat.

Wie kan 't Rad van Avontuuren,
Door zijn kloek beleyd bestuuren?
Wie weet wat in 't Aardschedal?
Nu of dan geschieden zal!
't Is de tijd die alle dingen,
Weet volkomen voort te bringen,
Menig ding komt onverwagt,
Daar geen Mensch heeft op gedagt:
Dus zo is 't in alle zaken,
Lieve Vriend wat wilje maken,
Al u wijs en kloek beleyd,
Is maar Wind en ydelheyd:
Want het Rad van Avontuuren,
Werkt veel onverwagte kuuren,
Brengt veel vreemdigheden in
Maar byzonder in de Min:
Dan zo kan men dit bespeuren
Datter vreemde dingen beuren,
Daar zo word een Herderin
Onverwagts een Koningin.
Daar zo zulje wonder merken
Wat de Liefde kan uyt werken:
Daar zo Paard men ongelijk,
Wel een Slegte met een Rijk:
Daar zo vind gy veel Beminders,
Groot en kleyn ja Koningskinders
Daar word door de Liefd' volbragt
Daar ook niemand op en dagt:
Daar is hoop aan 't Lief te raken,
Vryers let wel op u zaken,
Word u dees of geen ontzeyd,
Wie weet waar 't geluk nog leyd.

Het kan veranderen.

'T Geluk dat is het Rad, het Rad van Avontuuren,
Wie datter boven zit, 't en zal niet lange duuren,
Het keerd zig in der eyl, van boven tot beneen,
Al wat verheven scheynd, dat drijft wel haast daar heen.
Een Man van groote Staat werd uyt zijn Throon gesmeten,
Een slegte wederom die is 'er in gezeten
Het Rad dat is gedrayd, en op een korte stoot,
De Groote worden Kleyn, de Kleynen worden Groot,
Een yder houw dan moed, de kans die kan verkeeren,
't Geluk brengt menig Mensch tot Staat en grooter Eeren.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Cupido onlangs geleen.

1.

O Lief! mijn toeverlaat/
Waarom dus trots en
kwaad?
Silvia/ Volgt my na;
't Zal u rouwen/
Zo gy my heel versmaad:
Of ben ik u te slegt?
Waarom dus vies? en zegt!
Draagt gy moed/ Op uw
Goed/
Zegt Vriendinne?
Waarom versmaadg' uw'
Knegt.

2.

Zo gy u Oogjes slaat/
Op Rijkdom/ Eer en Staat
Door de Min/ Is 't begin
Eerst gekomen/
Mijn troost/ mijn toever-
laat.
Wanneer een Koning zag
Een Maagd vol zoet gelag/
d'Herderin/ Door de Min/
Wierd zijn Vrouwe:
Ziet/ wat de Liefd' vermag.

3.

Waarom dan Veld-godin
Toond gy geen Weder-min?
Dat gy ziet/ Mijn ver-
driet/
En mijn lijden/
Hoe treurig dat ik bin.
Indien gy liefde draagd?
Zo toond/ o Zoete Maagd!
Eenig jonst/ Van u gonst/
Tot mijn vreugde/
En my niet langer plaagt.

4.

Als Liefd' het Geld ver-
wind/
Dan word 'er regt gemind/
Als het Hert/ Is verwerd
Door de Minne/
Dan is men eens gezind.
O zoete Silvia!
Volgt my in Liefde na/
Met een Woord/ Zo 't be-
hoord/
Wild my troosten/
En Zoetert zegt dog Ja.

Aan de Jonge Dogters.

Wanneer een Maagd haar gunſt aan bied;
Dan werd men ſchuw, en van haar vlied.

ZOete Vrijſters, lieve Dieren,
Daar de Vryers ſteeds na zwieren,
Door een Vlam van Minnebrand,
Klage van haar droeve ſtand:
't Is een Vryers vreugd en leven,
Als hy mag een teeken geven,
Aan zijn Liefje, die hy Vrijd,
Hoe veel ſmerten dat hy lijd:
Als een Vryer liefd' mag plegen,
Zonder dat hy vind daar tegen
Ongemak of tegenſpoed,
Voor de wind al wat hy doet:
Zulk een Minne, wild bedenken,
Kan zeer ligt een Maget krenken:
Als de Liefd' word t'huys gebragt,
Ligt gewonnen, ligt veragt.
't Kan een Maagd tot nadeel ſtrekke,
En haar reyne pligt bevlekke,
Als een Vrijſter gunſt verleend
Aan een Vryer, die 't niet meend,
't Kan de Liefde doen verkouwen,
En 't Minnen agter-houwen,
Menig Vryer, als hy ziet,
Dat een Maagd hem gunſt aan bied,
Vlied terſtond, en laatze vaaren,
Zoekt niet om met haar te Paaren,
Vrijſters wild gy zijn bevrijd,
Laat niet blyken voor den tijd.

't Is beſt gezwegen.

Ziet hier een teere Maagd, genegen om te Trouwen,
Die door een ſterke drift haar niet kan wederhouwen,
Is even als verzot, en met een bly gelaat
Vertoond zy aan de Knegt, hoe dat het met haar ſtaat:
Ziet onze ſlegte Neel, die leeſt hem daar te vooren,
Hoe dat zy deze Kwant heeft tot haar Lief verkooren:
De Vryer hoord haar uyt, en wenſcht haar goeden Dag:
En gaat al ſtiltjes deur, maakt vorder geen gewag:
Schoon of zy Mind of niet, hy keykt niet eens ter zyen,
En ziet, dit is het loon, als Maagden zelver Vryen.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:
Regt als de witte Zwaane.

HOord my, ô gy Venus-dieren!
Daar de Vryers met een brand
Nagt en Dag met luſt na zwieren,
Klagen van haar droeve ſtand,
Wild gy vry van ſmerte wezen,
Zwijgt en denkt, (zen,
Laat niet blyken, 't word mispre-
Want het krenkt.

't Is een Vryers vreugd en leven
Als hy 't Meysje, dat hy Vrijd,
Mag een klaare teeken geven,
Hoe veel ſmerten dat hy leyd,
Liefde groeyd in tegenheden:
Want men ziet, (den,
Daar men noyt heeft om geſtre-
Agt men niet.

't Kan een Maagd tot nadeel
ſtrekken,
Als zy ymand gunſt verleend,
't Zal haar reyne pligt bevlekken,
By een Vryer die 't niet meend.
Als de Liefde word na wenſchen
t'Huys gebragt,
Dan zo word zy by veel Menſchen
Ligt geagt.

't Kan de Liefde doen verkouwen;
Als een Vrijſter gunſt aan bied
Voor de teyd, het zal haar rouwen;
Want het paſt een Maget niet,
't Geeft veel wonden, du yzend vre-
Leerd Vriendin: (zen,
Vryers moeten ſlaven wezen
In de Min.

Menig Linkert gaat vertrekken,
Als een Dogter is in 't Net,
Dan zo gaat hy haar begekken,
Ziet op Reden nog op Wet.
Vryers Woorden, Vryers Eeden,
Zijn maar Wind,
Al de zoetheyd, al de reden,
Haaſt verzwind.

Wild gy Venus Altaar cieren,
Maagden die nog Jeugdig zijt,
Plukt eerſt Bloempjes van manie-
ren,
Die regt bloeyen op haar tijd;
Vlegt een Krans van deze Bloemen
Tot u eer,
Dan zal yder van u roemen,
Immermeer.

Een heus gelaat en ſtil van Geeſt,
Vercierd een Maget aldermeeſt.

SChoon men ziet aan alle kanten
Zilver, Goud en Diamanten
Blinken aan een Zijden-kleed,
Op het cierlijkſt uyt gereed:
Wat zijn al dees loſſe zaken,
Wat kan het Geſteente maken,
Wat kan Zilver, wat kan Goud?
Daar den Menſch hem op verſtout:
Wat kan Zijd', Fluweel en Koorden,
Wat zijn Kanten, wat zijn Boorden?
't Is wel cierlijk voor het Oog,
Maar 't en reykt hem niet zo hoog;
Als een ſtil en ſtatig Wezen,
Daar een yder kan uyt lezen,
Wijsheyd met een zoet vermaak,
ô! Dat is een ſchoone zaak.
Zedigheyd en goe Manieren,
Dat kan Jonge Maagde cieren
Dat is veer de beſte Dragt,
Dat word over al geagt:
't Is ook tot een Wet gegeven,
Dat een Maagd moet Zedig leven,
't Is voor u de beſte raad,
Stil en Zedig in u Praat.

Niet al te los.

Wanneer een Jonge Maagd is ligt en wild van Zinnen,
Gaat los en onbedagt ook in het ſtuk van Minnen,
Wie dat 'er maar verzoekt, en is terſtond gereed,
Die is al menigwerf bedrogen eer zy 't weet:
De Vogel is gewend, het ſcheynd zo wat te lijken,
Hy weet met zoetigheyd de Maagdom weg te ſtrijken.
Als 't Meysjen is bezet, dan weet men geenen raad:
Dan trekt men op de loop, dan ſtaan de zaken kwaad;
De Vryer die is weg, en Elsje die moet klagen;
't Is Vrijſters alderbeſt, te ſchuwen deze plagen.

LIEDEKEN.

STEM:

Veld-Godin, Dien ik Min.

HErderin/ Dien ik Min/
Waarom dus onzedig?
En mijn Herte/
Vol van smerte/
Steeds te voeden met onvreed.

Waarom staat/ U gelaat/
O gy pronk der Vrouwen!
Dus verbolgen?
Wild niet volgen
U Verderf/ het baard berouw.

Schoon men ziet/'t Is verdriet/
Zilver/ Goud/ en Diamant/
Zijde Koorden/
Strik en Boorden/
Rondsom vol aan alle kant.

Wat is dog/ Dit bedrog/
Voor het Oog t'aanschouwen/
Als u Zinnen
In het Minnen
Blyven wilden Ongetrouwd.

Als een Maagd/ Liefde draagd/
Los en ongebonden/
Wie 't mag wezen/
Uytgelezen/
Trouwe Liefde gaat te grond.

't Zoet gepraat/'t Neus gelaat/
Vriendelijk van Wezen/
Woord met reden/
Door de Zeden/
In een Maget hoog ge-eerd.

Zedigheyd/ Gronden leyd
Van getrouwe Minne/
Weet van veynzen/
Nog gepeynzen/
Maar die Herten overwind.

Liefde zoet/ Werd gevoed
Door een deftig Wezen/
Daar een Vyer/
Als bedyer/
Zijn gewenste vreugd uyt leest.

Leerd Godin/ In de Min
Zedigheyd hanteeeren/
Gy zult buygen/
Overtuygen/
Die gy Mind naar u begeer.

Ziels-fonteyn/ Gy alleyn
Kund my overwinnen/
O myn Schoone!
Wild my loonen
Met u lieve Weder-min.

Een Maget paſt geen Boertery,
Nog Zotte-klap, of Gekkerny.

IN het Jokken, en het Mallen
Heeft de Jeugd een welge-
vallen,
't Is wel niet van 't ſlimſte
kwaad,
Als het niet te grof en gaat;
Schoon het zomtijds mag paſ-
ſeeren,
Wie het doet of wil hanteeren,
't Paſt een Maget nimmermeer
Wil zy blyven in haar eer.
't Kan veel geyle luſt verwek-
ken, (ken;
En op 't leſt tot na-deel ſtrek-
Hier door werd een Maagd
vervoerd,
Daar een Vryer dik op loerd.
Wat hy met een ſtadig zeggen
Durft een Maagd te vooren
leggen,
Dat word even dan volbragt,
Als men Jokt, en Malt, en Lagt.
Dan zo gaander blinde gree-
pen,
O de Vryers zijn zo ſleepen?
't Maagde-bloempje word ge-
krenkt (denkt.
Daar een Vrijſter niet op
Jokken, Gekken ende Scheeren
Kan veel ſnode ſtreeken leeren,
Wild gy 't prykel gaan voorby,
Schuwt de geyle Boertery.

't Is niet zonder Perykel.

Een die met Boertery haar ſtadig wil geneeren,
Die moet een vreemden ſtreek dik laten door paſſeeren,
De Vryer die word ſtout, indien hy gekken mag:
't Is het geene dat hy zoekt, 't is de regte ſlag,
Dan gaat de looze Gaſt en zoekt veel krommer wegen,
Kwanzuys met Gekkerny, gelijk de Linkers plegen
Van ouden-teyd te doen, en zo 't haar niet bevald,
Zo leyd men 't daar mee af, het is maar wat gemald,
En ondertuſſchen lijd, een Maget Duyzend laſten,
Weg, weg met Gekkerny, en met alzulke Gaſten.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Nadien de Godd'lijkheyd.

't ZOet en de zoetigheyd
Dat in het Minnen leyd /
Mag zijn gebruykt in eeren /
Geen zoeter zoet op Aard' /
Als de Min te hanteeren /
Tot dat men is gepaard.

Maar als de Jeugd begind /
En anders is gezind /
Ja heeft een wel-gevallen
In geyle Boertery /
In geklap en in 't mallen /
Van zoete gekkerny.

Dan treed men uyt het spoor /
Men geeft een Knegt gehoor /
Om stout in vreemde streeken /
Gelijk de Linkers doen:
Die in geylheyd uyt-breeken /
Daarme 't niet zou vermoen.

Dan word de Vryer stout /
Dat menig Maget rouwt /
Dan gaan der snode greepen /
Dan lijd een Maget last:
O zy zijn zo gesleepen!
Want menig daar op past.

Gek ende Boertery
Maakt dat de Jongman vry
Onder een schijn van reden /
Het Meysje overwind /
Ende steld haar te vreden /
Als of hy haar bemind.

Zoete Lief-kozery
Voegt hy daar mede by /
Men weet zeer schoon te smeeken /
Tot datme 't Bloempje plukt /
En de Fleur heeft gestreeken /
En 't Meysje is bedrukt.

Maar 't is een valsch bedrog /
Leerd zoete Nimphjes nog
Dit zoet Venijn te schouwen:
Hoe zoet de Linkert kweeld /
't Zal namaals u nog rouwen /
Als hy u eer weg steeld.

Het is Eere voor een Maagd,
Die alle ding in maate draagd.

ALle dingen heeft zijn mate,
In het doen of in het late,
Alle ding dat heeft zijn merk,
Zijn bezet en vaste perk.
Hoord gy Vrijsters, wild hier leeren,
En dit Lesje tot u keeren:
Gaat dog nimmer als een Slet,
Slordig, Vuyl en gantsch besmet,
Al te slordig kan u deeren,
Niemand zal u willen eeren,
Yder zal door dit gestel
Zeggen dat 's een Slordebel.
Bruyn en eerlijk dat mag wezen,
Dan zo word dit niet misprezen,
Als gy hout de Middel-maat,
Dan zo blijfsje van de praat.
Als een Maget gaat uyt steeken
Trots en moedig, wil nauw spreeken,
En gaat pronken al den Dag,
Meerder als haar Staat vermag,
Daar zal yder een van kallen,
En geduurig staan en rallen:
't Is voor u de beste Wet,
Niet te Slordig nog te Net.

Middel-maat is best.

Den een zal met der daad het Pronken zeer mispryzen,
En zal daar van met regt de Waarheyd ook bewyzen;
Een tweede komt 'er by, terstond zo werd gezeyd,
Wel Vriend het slordig gaan dat is geen Heyligheyd:
Slaat eens u Oogen om, men vind veel Jonge Vrouwen,
Die ook met kleyne kost' haar konden Netter houwen:
Ziet ginder komt een Maagd, wat is 't een Slordebel,
Hoewel gy 't Pronkje haat, wat dunkt u staat het wel,
Ik zeg, 't is alderbest niet dapper uyt te steeken,
Een Bruyn en eerlijk Kleed heeft niemand op te spreeken.

LIE-

LIEDEKEN.

Stem : Zal ik nog langer met heete Traanen.

Hoe lang mijn Lief/ mijn Veld godinne/
Zal ik by Nagt met naar geluyd/
Mijn leed beweenen door het Minne/
En storte droeve Traantjes uyt?
Zal ik met smaat/ Nog langs de Straat
Aan al de Jeugd gaan klagen tot u spijt/
Hoe streng en straf dat gy u Minnaar zijt.
Ik ga veel naare Nagtjes dwalen/
Op hoope van getroost te zijn/
Omtrent u Deur zo gaan ik malen/
En min eylaas mijn eygen pijn;
Ik ben verzot/ Ik word bespot
Van yder een die my dus treurig ziet:
Ach Lief! zegt my/ waarom en Mind gy niet?
Hoe kan u Hertje dog verdragen
Godin? dat gy my dus versmaad:
Terwijl gy schept een welbehagen/
En houd in all's de Middel-maat/
Hoe dan dus wreed/ Of is 't u leed/
Mijn Ziels-fonteyn? mijn Vreugd en Levens-lust/
Dat ik u Min/ of leef met u gerust.
Gy zijt Godin vol Deugd en Zeden/
Dit is u Pronk u schoon Cieraad/
Gy zijt gerust en leefd in vreden/
En houd in alles Middel-maat/
Geen klappig Woord/ Werd oyt gehoord/
Maar houd u stil/ en leefd na redens Wet/
In all's zijt gy/ niet Slordig nog te Net.
Terwijl gy Lief dus leefd in Deugden/
En blinkt gelijk een Helder ligt/
Zo is mijn hoop de meeste vreugden/
Dat gy nog zult voldoen u pligt/
En troosten mijn/ In deze Pijn/
In dit verdriet en lijden al te groot/
Of dat ik Lief mag sterven in u Schoot.

Al ſmeekt de Vryer nog zo zoet,
Let op zijn gang en wat hy doet.

't IS *van over lang beſchre-*
ven, *(leven,*
Dat een Maagd moet zuyver
Eerbaar, Zedig, ſtil en Kuys,
Op de Straat en binnens Huys,
Jonge Maagde wilt dog letten
Op u pligt en op u Wetten,
Wild gy Eerbaar zijn geagt,
Zijt niet wulps nog onbedagt,
Weeſt voorzigtig in 't Minnen,
Let geduurig op de zinnen
Van de Vryer die u vleyd,
Of 'er ook iets agter leyd,
Zoete Woorden konnen kren-
ken, *(ken,*
Daarom leerd wat agterden-
Menig teer en zoete Maagd
Heeft de Vlyery beklaagd,
Is niet Thamar door het Vlye,
Door het Smeeken, door het
Schrye,
Van haar Broeder zelf bekoord
En als door geweld Vermoord,
En zeer wreed van hem ge-
ſchonden, *(den,*
Als een Hoer nog weg gezon-
Uytgeſtooten, Onbemind,
Daar zy was een Konings-
kind. *(ken,*
Valſche ſchijn vol looze ſtree-
Als 't aan Thamar is gebleeken
Die zo droevig heeft geklaagd
Wierd geſchonde en verjaagd,
Ziet alzulke ſnoode ſtreeken
Gaan der onder ſchijn van
ſmeeken,
Liſten word 'er aan geleyd,
Om een Hand vol Ydelheyd.
Leerd dan Maagden trouw-
heyd pryzen,
En de Schuymers af te wyzen,
Op getrouwheyd u verlaat,
Trouwe Minnaar noyt ver-
ſmaad.

't Baard niet als klagen.

Ey trouwelooze Prins, die door u valſche ſmeeken,
De Kroone van mijn Hoofd onwaardig hebt geſtreeken,
Is dit getrouwe Liefd', die 't Goed met Kwade loond?
En door geen naar geklag eens Konings-kind verſchoond;
Geſchend, (eylaas!) waarom door valze ſchijn bedrogen,
Bedrogen valſche Prins, by wien dat geen medogen
Nog Liefd' gevonden werd: maar die een teere Maagd
Zeer droevig heeft Verkragt, en wreedelijk verjaagd.
ô Schender van mijn Eer! wee Roover van mijn Kroonen,
Elk ſpiegeld hier aan my, hoe dat de Smeekers loonen.

TREUR-

TREUR-LIED.

Thamar klagende over de valsche Schendery van haar Broeder Amnon.

STEM: Ey Schoone Nimph, aanziet een &c.

WAt droevig Lot komt my eylaas te vooren/
O trouweloose daad!
Mijn Zieltje smelt/ en wil van droefheyd smooren/
Door Schand' en groote smaad/
Mijn jeugd're Kroon is van mijn Hoofd gestreeken/
Mijn Fleur is weg ik ben beroofd/
Mijn schoone Glants die is verdoofd/
Door valsche Treeken.

2. Een Konings-kind door valsche Schijn bedrogen/
Een teere Maagd Verkragt.
O valsche Prins! en zonder mededogen/
En hoord mijn droeve Klagt/
Gedenkt dog eens/ van waar ik ben gesprooten/
Denkt eenmaal om uw's Vaders Huys/
Denkt aan de Smaad en 't bitter Kruys/
My te verstooten.

3. O felle Prins! is dit getrouwe Minnen/
Is dit u zoet Gevley?
Door valsch bedrog een Maagd te overwinnen/
En door geen naar Geschrey
Beweegd te zijn: Ach Broeder! 'k buyg my neder/
Laat my door smaad dog niet vergaan/
Neemt my in u genade aan/
Och keerd dog weder!

4. Ach! wild gy dan geen teere Maagd verschoonen?
Zo zeg ik u Adieu/
Verrader boos/ en Schender van mijn Kroonen/
Gaat heen en weest byn schuld/
Ik ben bereyd te treuren al mijn Dagen/
Maar gy (ô Prins!) zult in der daad/
De Straffe van dit booze Kwaad
Hier namaals dragen.

Het is een lof ook voor de Jeugd,
Wanneer men mind in Eer en Deugd.

't IS een Maagd tot lof en
eeren,
Dat zy eerlijk gaat verkeeren
By haar Lief die zy bemind,
Daarz' haar geneugt by vind.
't Is een Cierzel al haar Le-
ven, (ven:
't Zal de Jeugd een glory ge-
't Is een Kroone voor een Maagd
Die haar altoos Eerbaar
draagd. (ken,
Weg dan snoode Minne-ran-
Die na Geyle Lusten janken,
Schoon de Maget is gevrijd,
d' Eerbaarheyd 't niet en lijd.
Menig is 'er door bedrogen,
't Valkje dat is weg gevlogen,
Als het Lusjen is gedaan,
Is men stiltjes weg gegaan.
Menig zijn geworden Vrou-
wen, (wen,
Moeder, zonder oyt te Trou-
Dan zo word het na betreurd,
't Geen zo menigmaal gebeurd:
Door veel zoete Minne-treken
Word het Bloempje weg ge-
streken,
En lijd schade met der daad,
Eer men ook na Trouwen gaat.
Bruyd en Moeder by te zamen,
't Scheynd een Lof wie zou hem
schamen,
't Is nogtans een slegt gewin,
Houd u Eerbaar in de Min.

Eer voor Goud.

Al wat de Liefde doet, men weet het te verbloemen,
Al gaat het zo wat mank, nog zal men 't Liefde noemen,
't Is Liefde voor en na: maar let eens op het end,
Uyt Liefde word een Maagd al vlyende geschend:
Men noemd het reyne Liefd': maar niet met waare daden:
Want door het zoet gevly zo word een Maagd verraden.
Weg schandeloos bedrog, 't is beter dat men Mind,
En is tot waare Deugd en Eerbaarheyd gezind:
Wie dat op deze grond de Liefde zoekt te plegen,
Die zal in 't Hert gerust en zonder kwelling Leven.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM: ô Schoone Personagie.

ACh Lief! ik moet u klagen
Mijn Smert/ die ik om uwent wil moet lijden/
Door veel bedroefde vlagen/
Die my aan alle kant het Hert doorsnijden/
Ik zugt en smeek/ Ik vly en spreek/
Zo lieflijk en zo aardig:
Maar gy Godinne/ Agt mijn getrouwe Minne
Gantsch onwaardig.
Ik zugt veel bitt're Zugten/
Maar ach! gy wild het niet van my bemerken/
Tot u doen ikze vlugten/
Gy ziet het wel aan mijn verwonnen Werken/
Nogtans gy zijt/ En blijft altijd/
Zeer stuurs en straf van Zinnen/
Ik kan 't niet myen/ Al proef ik zeer veel lyen/
In het Minnen.
In eerbaarheyd te Minnen/
Dat is Godin mijn lust en hoogste vreugden/
Gy kund haast overwinnen
U Tweede-ziel/ door u roemwaarde Deugden/
O Lief Eerbaar! Ziet u Dienaar/
Met knyen neer-gebogen/
Wiens Minne-traanen/ U zoeken te vermaanen
Tot meedogen.
Princesse wild gedenken/
Wat Liefde doet/ en wat zy kan uyt werken.
Wild my een Bloosje schenken/
Waar aan ik Lief u gunste kan bemerken/
Op dat mijn Hert/ Van al zijn Smert/
Gerustig mag bedaaren/
En wy met Vreugden/ Door Liefd' in waare Deugden/
Mogen Paaren.

Wie

Wie Vryers houd tot tijd-verdrijf,
Die haald veel Laſter op zijn Lijf.

JEugds vermaak, en tijd-verdryven,
Staat nog veel om van te Schryven,
Duyzend Kuurtjes, wonder fijn,
Vind men die geoorlofd zijn;
Hier een loopje, daar een ſtreekje,
Op het Veld, of by een Beekje,
In den Avond, vroeg en laat,
Met een Klugt of zoete Praat:
Dan met Woorden, dan met Wenken,
Wie kan 't al te maal beden-ken,
Wat de Jeugd al niet en doet,
Daar de Min word by gevoed.
't Mag in mate wel geſchieden
Als het niet en wil bedieden,
Dat gy dit op u manier
Houd alleen voor u playzier.
Schoon gy ziet veel Minne-vonken,
Oogen die geduurig lonken,
Op u Schoonheyd zoete Meyd,
Als u dik word aangezeyd:
Door de Vryer, die van binnen
Is vol Brand, en vol van Minnen,
Egter gy nog vaſt beſluyt,
Houd het voor een zoete kluyt:
Dat zijn ſnode Maagde-ſtreken,
Die het Vlyen, die het Smeken,
Van de Vryers hooren aan,
Laten 't voor een Klugtje gaan:
't Is een Maget aller wegen
Groote ſchande die te plegen,
By 't voorgaande ik nog blijf,
Niemand tot u Tijd-verdrijf.

Het Eynde dat is kwaad.

Wie dat van Snappery en van de Tong wil blyven,
Die moet voorzigtig gaan, geen kuuren oyt beſchryven,
Daar is een oud gebrek, indien men 't overweegt,
't Word by de Jonge Jeugd ook heden nog gepleegt:
Men houd om Tijd-verdrijf verſcheyden Jong-gezellen,
En die men aardig weet met Veynzery te kwellen,
Alleen maar uyt playzier; en of de Vryer Mind,
De Maagd die hoord het aan, en ſlaat het in de wind.
Wel Vryers, let hier op, dat kan u ligt gebeuren;
Maar Vrijſters ziet wel toe, gy zult het na betreuren.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:
Pronkje van de Maagden.

WAarom Veld-godinne/
Gaat gy kromme Wegē
Zegt dog Herderinne/
Staat u 't Minne tegen?
Zijt gy dan genegen/
t'Aanschouwe mijn verdriet
En plagen/ Veel Dagen/
Mijn Herte/ Met Smerte/
Gelijk gy ziet.

Maar ik heb bevonden
Tegens Wet en reden/
Dat gy t'allen stonden
Zoekt maar te besteden/
Onder schijn van reden/
Met aardig Tijd-verdrijf/
Veel Nagjes/ Vol klagjes/
Bestede/ Ik mede/
Tot u gerijf.

'k Had een vast vertrouwen
Door u vriendelijk Wezen/
't Zelschap ging ik schouwen
Om u uytgelezen/
'k Leefde zonder vreeze/
De vriendschap scheen zeer groot/
'k Verheugde/ Met Vreugde/
Te rusten/ Met lusten/
Nog in u Schoot.

Nederlandsche Meysjes
Met u loze treeken/
Wild gy t'elke reysjes/
Door u Hoofsche streeken/
Geyne Liefde breeken?
En trekken menig Hert/
Door Lusjes/ En Kusjes/
Zeer gunstig/ En kunstig:
Maar loone met smert.

Dan zult gy bevinden/
Dat men u zal leeren/
Herten t'zamen binden/
Zuyver te verkeeren/
Dat u converzeeren/
By yder Jongman fijn
Met Vreugden/ In Deugden/
Heel Zedig/ En Vredig
Opregt moet zijn.

Wie

Wie Vriend'lijk is, en meend het niet,
Dat is Vergiſt, en baard verdriet.

JOnge Maagden wild hier leeren,
Hoe gy zult de Min hanteeren,
En voorzigtig daar in gaan,
Blijft een weynig ſtille ſtaan:
'k Zal u hier een Lesje geven,
Hoe gy zult in 't Minnen leven,
Wagt u van een kwaad gejag,
Houd geen Duyfjes op het ſlag,
Gaat geen ſno verkeerde gangen,
Wild geen Jonge Vryers vangen,
't Is vergeefs by haar verkeerd
Als gy geen van dien begeerd.

Houd geen Vryers Zes of Zeven
Stadig aan, nog gaat niet ſtreven,
Dan met d'een of d'ander Kwant,
't Is u zelven tot een ſchand:
Wiſpeltuur en loſſe Zinnen,
Paſſen nimmer bŷ het Minnen:
Want de zaak niet wel en dijt,
Als 'er meer als eene Vrijd.
't Zal ten leſten u bezwaren,
Laat dat Rommel-zootje varen,
Zoekt u dees of geene Vrind,
Slaatze af die gy niet Mind.

't Is ſlimmer als Vergift.

Het is een valſch bedrog, 't zijn ſnood en looze treken,
Dat Maagden Vriend'lijk zijn, dog met geveynsde ſtreken,
Wanneer een Jonge Maagd vertoond een zoet gelaat,
Uytwendig voor het oog, en anders in der daad,
Dat is een boos Vergift: weg, weg met zulk gebroedzel
Die noyt van Liefde-trek genood het minſte voedzel,
Dit laat ik nimmer toe: wie dat haar Valſch betoond,
Die ban ik uyt het Hof daar Liefde word gekroond.
Let Maagden wat gy doet, wie zoud' dit niet verveelen
Gy kund door Vriend'lijkheyd een Vryers Herte ſteelen.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

'tWindeken daar het Bos af drilt.

DRoeve Cloris waar wild gy
Dwalen in u Vryery?
U gepeynzen /
En het veynzen /
Van u Lief Clorida /
Doet dat gy leeſt nog op gena.

'tIs maar een ſchijn en anders niet /
Want u Min die baard verdriet;
'tIs verlooren
U verkooren (laat;
Toond voor 't Oog een zoet ge-
Maar / als gy ziet / 't is loſſe praat.

'tScheynd dat de Nimphjes haar geneugt (vreugd /
Hangt maar aan een ſchijn van
En beſteden /
Zonder reden /
Menig Nagtjen al te los /
Houwen veel Vryers aan in 't gros.

Daarom zo klaag ik met verdriet
Dat men dit aan Clora ziet /
Mijn Beminde /
Hertsgezinde /
Daar ik zo heb op vertrouwt /
En al mijn Liefd' op is gebouwt.

Nimmer had ik dit vermoed /
Dat mijn Clora zo zou doen /
'k Ben verraden /
Want haar daden /
Geven klaar getuygenis /
Dat al mijn hoop verlooren is.

Droevige Traantjes ſtort ik nu /
Want mijn Herderin word ſchu /
Van haar Herder /
En loopt verder /
Clora / Clora / wagtje dog /
Vryers te vangen is bedrog.

'k Zal het gaan klagen hoe men doet /
Aan de Saters 't vuyl gebroet /
Dat de Meysjes /
t'Elke reysjes /
Hier te Land zijn ſchoon in ſchijn /
Maar dat het Hert is vol fenijn.

Die zullen door haar liſtigheyd /
Even als men haar nu vleyd /
Zo bezetten /
In haar Netten /
Menig Dogter tot haar ſpijt /
Datze niet meer en word Gevryd.

Die al te hoog in Wapen ſtaat,
Ligt zonder Trouwen heenen gaat.

VEel zo ziet men dit gebeuren,
Dat men Liefd' en Min gaat keuren
Naar 't Goed; en naar 't Geld,
Daar word Liefde op geſteld.
't Is een Spoor, het is een Baken,
Geld en Goed kan Liefde maken,
Was 'er geen Spetie, Munt nog Kruys,
Menig Vryer bleef wel t' Huys:
Maar wat zal ik hier of zeggen,
Wie zijn zaak wil vaſt beleggen,
Houd dan wijſlijk deze voet,
Mind alleen niet om het Goed,
't Kan u tot een ſtrik gedyen,
Dat gy moet geduurig lyen,
Menig Dogter ſpytig leeft,
Om dat zy veel Schyven heeft.

Hoord hier Vrijſters, 't kan niet baten,
Laat het niet gaan boven maten,
'k Hebze eertijds wel gekend,
Die ook waaren trots gewend:
Wie dat by haar kwam te praten,
G'lijk van Goed, gelijk van Staten,
Dat was even ſlaag haar Zang,
Maar 't nam een ander gang,
Matig Rijk kon niet bedyen,
Die men woud' en kwam niet Vryen:
Deze Vryſters al te ſtout,
Bleven daar door Ongetrouwt.
Och! daar kwam niet een Beminde,
Niemand dorſt het onderwinde:
Daarom Vrijſters wat gy doet,
Niet te trots ook op u Goed.

Al te trots is kwaad.

Als Liefde word gekogt met Geld en met Juweelen,
Zo mag men ook het Geld wel met de Liefde deelen:
Wie om het Geldje Mind, die vind in dit geval
Niet meer als halve Liefd', of ook wel niet met al:
Een Maagt, die 't Oog alleen doelt op de ronde Schyven,
Die zal ligt Ongetrouwt, en zonder Vryer blyven,
De Rijke die blijft t'Huys, een Slegte wil zy niet,
Waar door zy op het leſt haar heel bedrogen ziet;
En blijft van alle beyd' in haare Jeugd verſteeken,
En ſchoon zy namaals wil, de kans die is verkeeken.

L I E D E K E N.

STEM: Blijdſchap van my vlied.

NU mijn Ziels-godin
Ziet op ronde Schyven/
Mijn getrouwe Min/
Zal nu niet beklyven/
Want haar trotze roem
Is nu eerſt Gebooren/
Uyt des Rijkdoms Bloem/
Die zy heeft verkooren:
Want op hooge Staat
Zy haar Oogjes ſlaat/
Op een glory vol van ſchijn;
Ach haar zoet gelaat!
Lieffelijke praat
Is niet als het plag te zijn/
Al de lieve Lonkjes/
Al de Minne-vonkjes
Van mijn zoete Veld-godin/
Zyn nu bitt're Dronkjes/
Al de Praal/ de Pronkjes
Nemen 's Werelds Rijkdom in.

2. Zoetertje waarom/
Waarom opgeblazen/
Waarom even dom
Om het Geld te razen/
Moet u tweede Ziel
Om het Geldje lijden?
Lief ik door u kniel/
Wild my dog verblijden.
Ach mijn Philida!
Neemt dog in genaa/
Met medogentheyd aanziet
Uwen Clorida,
Die u vroeg en ſpa
Smeekt met overgroot verdriet/
Mag al mijn droevig klagen/
En al de ſtrenge vlagen/
Al de Wreedheyd/ al de Pijn/
Die ik door Liefd' moet dragen/
U dan niet behagen?
Om mijn Lief weerom te zijn.

3. Lief zo gy dus trots
U vertoond in 't ſpreeken/
En blijft als een Rots
Die niet is te breeken:
't Mogt dan wel Matres
Namaals nog gebeuren/
Dat gy/ Ziels-voogdes/
Eenzaam mogt betreuren/
Al u trotsheyd kwaad/
Mits gy nu verſmaad
Al de Vriendſchap die me doet/
O verkeerde haat!
O vermomd gelaat!
Die nu ſteund op 't Aardſch' Goed
Maar door u trots bedreven
Zult gy eenig blyven/
Schoon het u dan namaals rouwt/
Want om de ronden Schyven
Zult gy niet beklyven;
Maar zult leven Ongetrouwt.

Een Tong, die nimmer zwygen kan,
Word meest gehaat van alle Man.

't ZYn heel zot en kwa manieren
Als een Maagt niet kan bestieren
Zulk een Lid, waar door men weet
In der daad al haar zecreet,
Dat zy Tong nog Mond kan dwingen,
En verteld vast alle dingen,
Met een onbedagte zin,
Aan haar Speelnoot of Vriendin,
Die 't dan aardig weet te praten
By de Buurt en langs de Straten,
Die zo maakt het openbaar,
Dan word yder een gewaar,
Wat de Vryer had te zeggen,
Hoe hy 't eerst wist aan te leggen,
Wat 'er al is om gegaan,
En hoe dat de zaken staan.
Zijn dit niet heel zotte grillen,
Daar gy met u Tong kund stillen,
Van het geen gy doet of laat,
Dat u eygen Mond u slaat:
't Is te slegt, ik moet het laken,
Dat men weet van al u zaken,
Wijze Maagt, of Jong-gezel,
Zulk een doen is Kinder-spel.
Wagt u van uyt School te klappen,
Weest een Vyand van het snappen,
Zijt gy wijs, u Tong bestuurt,
Niet te klappen by de Buurt.

't Is met zeggen niet te doen.

Het is een kwaad gebrek, ook by de Jonge Lieden,
Dat elders niet en mag een vreemde Kuur geschieden,
Van Maagt of Jong-gezel, schoon uyt een zoetigheyd
Of word straks over Straat by yder een verbreyd:
Geen Vryer mag 'er nu schier by een Vrijster komen,
Of 't word al mee terstond op 't naauwste waar genomen,
Men speurt malkander na, men zweeft in eenzaamheyd,
En zo dat niet geschied, 't word over al gezeyd:
De Vrijster die verteld 't beginzel en het ende,
Daar loopt de Vryer heen, men weet al zijn legende.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM: De Schoonste die my dus martilizeerd.

Weg Veynzery/ weg Agterklap/
 Met u trots Fenijn/
Weg Vlyery en kwaad gesnap/
Met al u valsche schijn/
Waar reyne Liefde word gepleegt/
Daar moet gy zijn ten eersten uyt geveegt.
 De Liefde verdraagt geen Haat of Nijt/
Zy is van goeden aard/
Opregt/ getrouw/ met geen verwijt/
Zy ymand ooyt bezwaard:
O Liefde zoet! waar dat gy zweeft/
Hoe lieflijk zijt gy die in Liefden leeft.
 Twee Zieltjes in Deugd te zaam gehegt/
Dat baard een zoet geneugt/
Twee Hartjes met Liefde doorvlegt
Zijn van de Liefdens vreugt;
Daar hoord men niet van eenig kwaad/
Nog by een Vriend/ of elders op de Straat.
 Het is voorwaar een slegt bedrijf
Te klappen overal/
Het zy dan Maagd/ of 't zy Jonk Wijf/
Zy baard haar eygen val/
Zy neemt de kroone van haar Hoofd/
Haar eygen glants en eere zy verdooft.
 Hoord Vrijsters en Vryers wie dat gy zijt/
Die u tot Minnen steld/
Voldoet u pligt en weest verblijd/
U zelven niet en kweld:
Bewaard u Tong/ zwijgt u zecreet/
Gy leeft gerust als niemand van u weet.

Een Vrijſter kan door valſche ſchijn,
Al eer zy 't weet bedrogen zijn.

't WOrd een Maagt niet toe gelaten,
Om te ſpreeken, om te praten,
Al 't geene wat zy denkt,
Want het ligt haar Eertje krenkt:
Haar begeerte moet zy zwygen,
Of zy zal ligt hinder krygen;
Als een Vrijſter openbaard,
En haar Liefde eerſt verklaard
Aan de Vryers, 't zal haar ſchaden,
't Kwantje zal hem ligt beraden,
Als hy ziet en klaar bevind,
Dat de Maagt de Vryer Mind:
Dan zal ligt het Rat om dreyen,
't Knegtje zal van 't Meysje ſcheyen,
Met een Kus, en anders niet,
Schoon de Maaget leyd verdriet.
'k Spreek hier van de loſſe Kwanten,
Die daar Zaayen, die daar Planten
Op den Akker van de ſchijn:
Die als Meere-minnen zijn,
Die zo ligt zijn als de Pluymen,
Die op 't leſt met ſchanden ruymen,
Blijft voor zulke zo gezind,
Laat niet blijken dat gy Mind.

Laat niet al te veel blijken.

Wanneer een Jonge Maagd is vlytig in het ſpreeken,
Denkt om geen agterklap nog om geen looze treeken,
En praat al wat zy denkt, en is ſchier zonder Gal,
Terſtond zo houd de Knegt de Meyd voor half Mal,
Hy roemd het hier en daar, hy ſtroyt het langs de Straaten,
Al wat de Vrijſter zeyd, en wat zy wiſt te praaten.
Weg, weg, met dit Geſchuym, het is een Boeve-jagt,
Let Maagden op dit ſtuk, en u voorzigtig wagt,
Spreekt met een wijs beleyd, hoe zeer de Vryers lcopen,
Houd alteyd (wat je doet) een agter-deurtjen open.

LIEDEKEN.

STEM:

Het Glas van mijn geneugt is af geloopen.

Komt Nimphjes / komt aanschoud
Het Beeld der Minne /
Ziet wat hem schuylend' houd /
Ziet eerst van binne /
Hoe dat de looze schijn
Met Duysend trekken /
Wanneer men is in 't net /
Van Ligt-geloof bezet /
Ons gaat begekken.

De Pronkjes voor het Oog
Verblind de Zinnen /
Het Ligt-geloof bedroog /
O Meere-minnen!
Zo menig Jonge Maagt /
Door schijn van reden:
Maar moesten naderhand
Zeer treurig / en met schand
Haar teyd besteden.

De Vryers haar gedaant
Is vol van goedheyd /
Geen Weg word zo gebaant
Tot alle zoetheyd;
Want haar Lief-kozery
Gaat boven maten /
In 't wezen overzoet /
In 't kussen overvloed /
En schoon in 't praten.

Maar als de zoete Maagt
Haar gunst laat blijken /
Dat zy Weer-liefde draagt /
Dan gaat men strijken:
Dan slaat men met de Steert /
Als 't heeft gebleeken:
Liefstallig in 't begin /
Op 't lest een Meere-min
Vol valsche streeken.

Hoord Vryers watje doet;
Wild gy bedyen /
Weest in het Minnen zoet /
Niet valsch in 't Vryen /
Liefkoost in waare Deugd /
Gy zult verwinnen;
Maar Vrijsters wie gy zijt /
Wagt tot de regte tijd /
Om weer te Minnen.

Niet al te goed, niet al te kwaad,
Ziet eerst wie dat 'er voor u staat.

O Veral zo kan men speuren
Dat 'er valsche streeken beuren,
Van de Vryers, die in schijn
Voor een teyd als Minnaars zijn.
O! zy weeten 't zo te passen,
Om een Maget te verrassen,
Als het Meysjen is bepraat,
Dan is't dat men heenen gaat.
Dan zo zoekt men blauwe Bloemen,
Dan zo gaat men dit nog roemen
Dat de Trouw alleenig hangt
Aan de Vryers, aan de Kwant,
Dit zijn looze Vryers Wetten,
Vrijsters hier op staat te letten,
Ziet ook dat gy niemand went,
Voor dat gy de Vryer kend:
't Is een Goed het kan zo smeeken,
't Weet van alle looze treeken:
Vlyen, klagen, dat's haar lust,
Ja zy leven ongerust,
Waar een Maget is te vangen,
Daar na tragt men met verlangen;
O! dat is een zuykerzoet,
Als men maar de lust voldoet.
Wel op Vrijsters, wild hier leeren
Zulke Gasten of te keeren,
Baand geen Weg, nog maakt geen Spoor,
Geeft geen Vryer straks gehoor.

't Is beter Ongetrouwt.

Daar word nog menig Maagt bevonden in het Minnen;
Die alteyd even nors en klugtig is van Zinnen;
Die zonder oorzaak snauwt, ook tegen yder een,
En laat geen Kusjes toe, nog houd haar noyt gemeen
Met d'een of d'ander Kwant, gelijk de Vrijsters plegen,
Maar toond haar even dwars: en loopt verkeerde Wegen:
Indien het in der daad zo uyt Natuur geschied,
't Is Vryers alderbest, voor zulk een Maaget vlied,
Want stuursheyd al den Dag dat baard een ongeneugde,
Een vriendelijke Vrouw is in het Huys een vreugde.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Ik min mijn Herder.

EEn statig wezen/
Word zeer geprezen/
Geen hooger Deugde/
Nog geen meerder Vreugde
Voor een Jonge Maagt/
O Nimphjes! Nimphjes/
Die haar deugdzaam draagt.

Maar weest voorzigtig
De zaak is wigtig/
Het zoete Minnen/
Eyscht wel rijpe Zinnen/
Gaat in 't regte spoor/
O Nimphjes! Nimphjes/
Geeft straks geen gehoor.

Houd in Memory
Dees roem vol glory/
U zoete Oogen
Zijn van hoog vermogen/
Kiest de waare Deugd/
O Nimphjes! Nimphjes/
Zo leeft gy in Vreugd.

Maar wild met reden/
U tyd besteden/
Niet trots hovaardig/
Agt niemand onwaardig:
Want den eene Min/
O Nimphjes! Nimphjes/
Brengt den ander in.

Het zoete smeeken/
Het vriend'lijk spreeken/
Van Jong Gezellen/
Die op hoop u kwellen/
Niet geheel versmaad/
O Nimphjes! Nimphjes/
Niet trots tegen staat.

Geen straffe Zinnen
Betoond in 't Minnen/
Wild niemand vergen/
Nog geen Vryers tergen/
Die met d'eene paard/
O Nimphjes! Nimphjes/
Is den ander waard.

Wie dat een ander ſteeds beſpot,
Die vald wel ligt in 't zelve lot.

ALs men ziet de Jonge Jaaren,
Hoe de Jeugd in Deugd gaat paaren,
't Is een zoet en ſchoon vermaak,
In der daad een fraye zaak:
Wie gy zijt, wild deugd'lijk Minnen,
Wagt u dog van ſpotze zinnen,
't Spotten met een eerlijk Kwant,
Slaat 'er menig om de Tand.
't Is van ouds ook zeer misprezen,
Zoete Klugten kan men lezen
Van een welbekende Maagt,
Die het ſpotten had gewaagt,
Ging zy 's Avonds om een wandel,
Spot en gekken was haar handel,
Wie men zag 't was nimmer deeg,
Yder kreeg van haar een veeg.
Schimp en ſpot kon haar behagen,
Maar 't gebeurd na weynig Dagen,
Dat het Rad eens omme dreyd,
En haar van d'Wijsheyd leyd.
Och! daar komt een kreupel Vryer,
Vol gebrek, een lamme Snyer,
't Wijze Eyndje leyd op 't leſt
Al haar Eyers buyten 't Neſt.
Yder wil dit Paar zien Trouwen,
't Is de Wijſte van de Vrouwen,
z'Heeft met yder een geſpot,
Nu zo pronkt zy met een Zot.
Yder roept en klopt in d'Handen,
Nu is Wijshoofd heel tot ſchanden:
Wild gy loff'lijk zijn bemind,
Zijt tot ſpotten niet gezind.

Met eygen ſpot na Bed.

Het is een ſlegt beleyd dat Maagd of Jonge Vrouwen,
Haar pligt (alzo 't behoord) niet kunnen onderhouwen,
En dat 'er nauw een Kwant of Jongman is bekend,
Die van haar ſpotterny blijft vry en ongeſchend.
ô Tong! ô ſpotze Tong! die and're zoekt te ſchaden,
Denkt vry dat gy u zelf met laſten zult beladen,
Gelijk gy heden ziet, nu Teuntje is de Bruyd,
De Jongens langs de Straat, die geyen haar ſchier uyt:
Dus gaat het dikwils toe met veel Neuswijze Vrouwen,
Die met haar eygen ſpot nog moeten gaan te Trouwen.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

De Mey die ons die Groente geeft.

Of

Hansje sneed het Koorn, &c.

Daar is op Straat
Een groot gelaat /
Nu Elsje gaat te Trouwen /
Elk een kykt uyt
Na deze Bruyd /
De Wijst' van al de Vrouwen.
Geen Nieuw Jong Paar /
Wie dat het waar /
Zy wist 'er op te spreeken /
Zy leyden uyt
Met kort besluyt /
Een yder zijn gebreeken.
Geen Vryer kwam
Die zy vernam /
Al was hy nog zo aardig /
Al had hy stof
Van Eer en Lof
Tot spotten was zy vaardig.
Niemand / hoe Rijk /
Was haars gelyk /
Al waar 't de alderbeste /
Hoe schoon in schijn
Dat hy mogt zijn /
Zy spot met hem op 't leste.

Maar als gy ziet
Wat na geschiet /
Daar komt een slegte Jorden /
Zy word beregt /
Een kreupel Knegt /
Is Elsjes Lief geworden.
Die Wijze Hen
Leyd uyt de Ben /
Nu keyken alle Oogen /
Op deze Kroon /
Van spot en loon /
Ziet / Els is nu bedrogen.
Dus is 't wel eer
Gegaan met meer /
Met Vryers en met Maagden /
Die op het lest
Nog met de rest
Haar spottery beklaagden.
Het is een Zot /
Die hem met spot /
Met schempen gaat geneeren /
Het is te slegt /
Van Maagd of Knegt /
Het Blad kan ommekeeren.

Als Deugd beneffens Rijkdom gaat,
Dan is 't dat Rijkdom onder ſtaat.

ALs men wil van Deugden
ſpreeken, (leeken,
Neffens Rijkdom, 't word ge-
By het Ligt dat helder ſcheynd,
Dat de Duyſternis verdwijnd;
Even zo moet Rijkdom wijken,
Voor de Deugd moet zy bezwy-
ken,
Deugdzaamheyd dat is 't Ligt
Daar 't altemaal voor zwigt,
Deugd is meer als ronde Schy-
ven, (ven,
Deugd die zal beſtendig bly-
In het Kruys en in 't Verdriet,
Daar de Rijkdom gaat te niet.
Rijkdom diend al meeſt de We-
reld, (reld
Rijkdom is zeer ſchoon bepe-
Met een Gulden Roozen-hoed,
Die des Werelds luſt voldoet.

Rijkdom zal na Hoogmoed
tragten, (ten
Rijkdom zal de Deugd niet ag-
't Meerendeel van 't Rijk-gezin
Gaat den Breeden-weg al in.
Vrijſters zo gy kund in 't Min-
nen nen,
Deugd of Rijke Schat gewin-
Ziet niet op een hoog Geſlagt
Van een Rijke, nog zijn Pragt.
Laat u Oog alleen niet doelen
Op het Geld, het is maar woelen
Met de Rijkdom, 't is heel mis,
Als 'er dog geen Deugd en is.
't Is maar ſloven, 't is maar
ploege,
Rijkdom geeft noyt geen ver-
noege,
Wild gy zijn te regt verheugd,
Slaat u Oogen op de Deugd.

Deugd baard Zegen.

De Rijkdom en de Deugd zijn beyde Godes Zegen,
Die door zijn milde Hand van boven werd verkregen,
Maar als ik een van beyd' mag hebben na mijn luſt,
Zo grijp ik na de Deugd, die geeft een beter luſt,
Als oyt de Rijkdom doet, die kan des Heeren Werken
Als met een rijp Verſtand geduurig regt bemerken.
De Rijkdom die verheft (als Salomon ook zeyd)
En maakt een trots gemoed, en baard Hovaardigheyd.
Indien gy leven wild geruſtig en met Vreugde,
Houd Salomons Gebed, en ziet meer op de Deugde.

LIEDEKEN.

STEM: O! ongelukkige Dag.
Of: Ga 's Waerelds Minnaar vlied.

WAar mag mijn Liefste zijn?
Mijn Zieltjen is vol pijn/
Door 't missen van haar zoet Aanschijn/
Waar blijft mijn Ziels-godin zo lang?
't Vertoeven maakt mijn Herte bang.
Of zoud mijn waarde Bruyd
Wel maken een besluyt/
En zien na 's Waerelds Rijkdom uyt:
En laten in de Duysternis
De Deugd/ die zo gepresen is.
O Gulden-Zon! verklaard/
Verklaard en openbaard/
U Lief/ die nu zeer is bezwaard;
De straalen van u zoet gezigt/
Dat is mijn troost en eenig Ligt.
O Pronk van 's Waerelds-vreugd!
Wat zijt gy voor de Deugd
Een Vyand vol van ongeneugt:
Ik vrees hier in mijn eenigheyd/
Dat haar de Rijkdom heeft verleyd.
Ach Ziels-fonteyn! ik wagt/
Ik wagt met droeve klagt/
Lijdzamig tot de naare Nagt/
De hoop is troost in lijdens nood:
Want trouwe Liefd' gaat in de Dood.
Den Hemel die ontsluyt/
Ik roep van blijdschap uyt/
Daar komt mijn Lief/ mijn waarde Bruyd/
Die in dit droevig ongeval/
Mijn Zieltje haast vertroosten zal.
Daald neder uyt den Throon/
En zet een Gulden Kroon
Op mijn Liefs Hoofd/ haar tot een loon:
De Rijkdom/ Staat en Pragt versmaat/
Die met de Deugd na d'Hemel gaat.

Te

Te lang geveynst en is niet goed,
Als Deugd en Trouw de Liefde voed.

ALs het Uurwerk is verloopen, (pen
Dan zo heeft men niet te hoo-
Na Gespel of Klokke-slag,
Dan zo hoord men geen gewag,
Hand, nog Wijzer kan hem wende,
't Is gedaan, het is ten ende,
't Geeft een teeken voor gewis,
Dat het afgeloopen is.
Even zo is 't ook in 't Minnen,
Twee Gelieven eens van Zinnen,
Is zo veel dit wel verstaat,
Dat de Klok niet meer en slaat:
Dat men dan niet meer moet veynzen,
Met gedagten, met gepeynzen,
't Is voorwaar een groot verdriet,
Als men blijk nog teyken ziet.
Van de Liefde, en als een Maget (plaget,
Onder schijn haar Minnaar
En door veynzery haar houd
Om te leven Ongetrouwd,
Zulke Vrijsters moet men schouwen,
Die de Liefde binnen houwen,
Vryheyd word een Maagd verleend
Aan de Vryer die haar meend.
Als de Liefde word bevonden,
Dat hy komt uyt 's Herten gronden,
Dat hy goed is en opregt,
Met getrouwheyd door gevlegt,
Laat dan vry het veynzen vaaren, (ren.
Dan zo meugje t'zamen paa-
Tot besluyt word u geleerd,
Op het lest zo conzentcerd.

Het slot is de Trouw.

Het zoet dat in de Min een Vryer komt te vooren;
Dat is alleen de hoop, die namaals word gebooren,
Door hoop word hy getroost, door hoop word hy gevoed,
De hoop die maakt hem sterk, en geeft hem goede moed.
De hoop kan in de Min een zoete vreugde baaren,
Wie Vrijd 'er die niet hoopt om met zijn Lief te paaren?
Het hoopen duurd zo lang tot dat men is de Bruyd,
Als 't hoopen is gedaan dan is het Vryen uyt,
Dan is het spel ten end, dan gaat men om te Trouwen,
Dan moet men het gejag van Jonge Lieden schouwen.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM:

Cupido onlangs geleen.

HEt vrynzen by de Min
Is nodig in 't begin/
Wonder zoet/
Werd gevoed
Menig Vryer/
Op hoope van gewin/
Zijn hoop die maakt hem sterk/
Op hoop is al zijn Werk/
Zijn geneugt/
En zijn vreugd/
Ja zijn leven
Hangt aan zijn oogemerk.

Dan gaat de Vryer deur/
En neemt wat anders veur/
Schoon de Maagt
Haar beklaagt/
Zy moet lijden;
Al leeft zy vol getreur/
Het is dan al te laat/
Wanneer de Vryer gaat.
Jonge Jeugd/
Wild gy Vreugd/
Gaat voorzigtig/
Na-klagen niet en baat.

Maar niet te bitter zijt/
Want als 'er word Gevrijd/
Met een Vreugd/
In de Deugd/
Laat u raden/
Of 't Liefje raakt gy kwijt:
O zoete Nimphjes zoet!
Het vrynzen is wel goed:
Maar te lang/
't Vald te bang/
Voor de Vryers/
Op 't lest ontvald de moed.

Uyt deze Versjes leerd/
Hoe dat het ligt verkeerd/
Is 't u wil/
Staat niet stil/
Toond Weer-liefde;
Op 't lest zo conzenteerd:
Wenst gy te zijn de Bruyd/
Zo maakt een vast besluyt/
Als de Knegt
Gaat opregt/
In het Minnen/
Zo blust het vrynzen uyt.

Avontuurlijke Vryagie,

Gesteld

Op de Persoon van CORIDON en SILVIA.

Liefde drijft de Jeugd tot Minnen,
Liefde kan het al verwinnen.

WAnneer men wil van Liefd', of van haar kragten spreeken,
Zy dwingt ook d'aldersterkst', kan staale Sloten breeken, (veld,
Al wat zy door geen kragt na wensch ter neder
Dat doet zy met practijk, en door een zoet geweld:
De Liefd' is wonder vreemd, zy kan een Strijd verwekken,
Indien men al het Volk mogt by malkander trekken,
Dan wierd, al eer men 't dagt een Leger geformeerd,
Van veelderley fatzoen, van al wat gy begeerd.
Persoonen zoud gy zien die Goude Kroonen dragen,
Die deze Leger-dienst haar lieten wel behagen;
Geen Koninklijke Throon en werd als dan geagt,
Wanneer de Liefde bloeyd en staat in volle kragt.
Men hoefde geen Trompet nog Trommels om te roeren,
Maar slegts in een Banier de Maagden-lely voeren,
Al wat de Naame droeg maar van een vry Gezel,
Al was hy als een Leeuw, en vry al bijster fel,
Al was hy wonder stuurs, belemmert in het spreeken,
Al was het Lighaam vol van vlekken en gebreeken,
Al was hy hoog Gebult, en 't Oog al Scheluw zag,
Al stond de Trony nors, ja ook den gantschen Dag:
Al was hy Blind en Doof, al ging hy op twee Krekken,
Nog evenwel zoud 't Hert zig na de Liefde trekken,
Geen Pot en is zo scheef, daar past een Dekzel op,
Zo wel op slegte Aard' als op een Gouden Kop,

Den

Den Kreupel zou zo wel zijn Liefjen konnen vinden,
En in den Egten-band te zamen hem verbinden;
Dan als een friffen Held, die zijns gelijke Mind:
Want waar de Liefde woond, daar zijn de Minnaars blind:
De Liefde heeft gebragt, dat Keyzers door het Minnen
Volkomen zijn verlieft op flegte Herderinnen;
Dat Steden zijn verbrand, Geflagten uytgeroeyd;
Gevangen weg gevoerd, met Ketenen geboeyd:
Exempels al te veel, wat wil ik meer op haalen,
Ziet maar in onze Land en binnen onze Paalen,
Wat dat 'er omme gaat, gy zult in overvloet
Veel vreemdigheden zien, wat dat de Liefde doet.
Hier binnen onze Stad daar zult gy Minnaars vinden,
Die om het zoete Lief wat vreemds haar onderwinden;
Den een die loopt en dwaald gelijk een flegte zul:
Den ander fteld hem aan als waar hy zot en dul;
Om dat hy na zijn wenfch zijn Lief niet kan bekomen,
Is 't Hoofd een Muyze-neft, en vol van zotte Droomen.
Een derde fmokt hem op, en is gefleepen gauw,
Gaat alteyd in zijn Fulp en treed gelijk een Pauw.
De vierde ftaat en pogt, en zeyd: het zal haaft blijken,
Alleenig door zijn Goed zal hy het Meysje ftrijken.
De vijfd' gaat troofteloos, als waar hy half dood:
De refte die zoekt lift omtrent der Maagden-fchoot,
Om door een zoet practijk de Liefste te gewinnen:
Zomma in 't kort gezeyd, veel vreemdigheyd in 't Minnen.
De Maagden ftaan verfteld, en weeten dikmaal niet,
Hoe 't Bloempje is geplukt, of hoe het is gefchied.
Een ander zoete Maagd die weet het zo te maaken,
Ook tegen Ouders wil, om aan het Lief te raaken,
Zy fteld een zoete leus, en wenfcht te zijn de Bruyd,
Zy laat hem agter in, en door een Venfter uyt.
Ja dat men 't altemaal perfekt u kon befchryven,
Wat of de Liefde doet, en wat zy kan bedryven.
Chronijken waaren vol. Ook menig Oog dat valt
Op Schoonheyd en op Deugd, en op een braaf geftalt,

En als 'er dat al is, dan zijn der juyst geen Schyven;
Zo dat naar Ouders raad de Trouw moet agter blyven.
Als Liefd' dan word benauwd, zo toond hy eerst zijn kragt,
Dan werd de Liefde sterk, en na wat anders tragt, (ken,
Dan werkt men na de lust, dan zoekt men vreemde stree-
Dan weet men heymelijk malkander aan te spreeken.
ô Dan is in der daad! de Liefd' een wonder ding,
En werkt ook in de Jeugd straks veel verandering,
Als 't Hert ten wederzijd' met Liefd' is ingenomen, (men,
Dan gaat men by de grond, dan spreekt men zonder schroo-
Dan weet een Jong-gezel te toonen met der daad,
Hoe dat hy is gezind, en hoe het met hem staat,
Al wat het Meysje wil, dat zal de Vryer pryzen,
Hy zal zijn zoete Lief volkomen gunst bewyzen.
De Vrijster wederom zal met een zoet gelag
Vertoonen even staag, wat of de Liefd' vermag.
Veel kuurtjes wonder zoet zal elk van ander speuren,
Het diend niet al gezeyd, en wat 'er kan gebeuren;
Daar Liefde kragtig is, daar derf men veel bestaan,
Twee Liefkens eens gezind wat word 'er niet gedaan?
De Maagd in dit geval die laat haar ligt belezen,
Zo Liefd' opregtig is, 't en kan niet anders wezen,
Al drukt het lijden zwaar, al is de last vry groot,
Getrouwe Liefd' staat vast, tot midden in de Dood.
Dit ziet gy menigmaal, 't is onlangs nog gebleeken,
De Vryer die zoekt list zijn Lief te mogen spreeken:
't Was onze Coridon een dapper geestig Kwant,
Die op een Avond-stond zijn tweede Zieltje vant,
Zijn lieve Silvia, dien hy zeer heus begroete,
Zo ras als hy haar zag, of als hy haar ontmoete.
Hy door de zoete Min geduurig ongerust,
En leefd niet als men plag, en heeft geen ander lust,
Als by de Jonge Maagd te mogen converzeeren,
Hy kan haar zoet Gezigt ook niet een Uur ontbeeren,
Waar dat hy wend of keerd, hem zweeft het Wezen na
Van zijn beminde Lief, zijn zoete Silvia.

De

De Maget wederom is nevens hem beladen,
Haar Zieltje (ach!) dat leyd vaſt in de Min te baden,
Zy koeſtert even ſtaag haar in de Gulde Zon:
De ſtraalen van haar Lief van haaren Coridon:
Die doen een aardig Rood by wijlen boven prangen,
Die geven menig blos op haare teere Wangen;
Wanneer als Coridon hem by de Maagd vertoond,
't Scheynd of den Hemel zelfs van binnen in haar woond,
Zo vrolijk ſtaat haar Mond, de Maagd is opgetogen;
Voorzeker Coridon die ziet het aan haar Oogen.
Zy toond een bly gelaad, zy geeft een zoete wenk;
't Welk hem zeer wel gevald, en geeft een na-bedenk,
Dit duurd een lange teyd, dat deze Jonge Lieden
Haar zonderlinge gunſt malkander ſteeds aan bieden,
Dat liefde word geteeld, en langs hoe meerder groeyd,
En als een rijke Stroom geduurig overvloeyd,
Ja klimt in zulk een graad, dat Coridon mits dezen
Niet denkt, of Silvia die zal zijn Huysvrouw wezen,
Zijn eenig Bed-genoot, zijn trooſt en toeverlaat,
Daar op zo maakt de Kwant voor al een vaſte ſtaat.
En uyt de Jonge Maagd daar kan de Vryer ſpeuren,
Dat zy niet anders heeft, of 't zal alzo gebeuren,
Uyt haar liefkozery genoegzaam hy beſluyt,
Dat Silvia zal zijn met Coridon de Bruyd.
De Liefd' in deze twee die werkt veel zoete kuuren,
Elk wenſt vaſt by hem zelfs, 't en zal niet lange duuren,
Daar zal een Herder zijn, die door een blyde Trouw
Haar t'zamen voegen zal tot Man en Egte-vrouw.
Terwijl den Jongeling geduldig was in 't hoopen,
Zo is 'er tuſſchen beyd' een kleyne teyd verloopen:
En naar een Week of twee zo rijſt 'er een gerugt,
Dat gaat door al de Stad, en vliegt tot in de Lugt,
De Fama gaat het ſnel door al de Straaten blazen,
De Jeugd die woeld 'er van, men hoord de Lieden razen
Van zulk een vreemden ſtuk, en naar de teyding luyd;
Zo is 't dat Silvia, is zekerlijk de Bruyd,

Niet met haar Coridon; maar met een ander Jonker,
Die heym'lijk by de Maagd gekomen is in 't donker:
Die meerder Schyven heeft, die plukt het Roosjen of,
Die werd een Maagde-krans gevlogten tot een lof.
Maar eer een Dag of twee zo komt het meer te weeten,
De lieve Coridon, die kan dit niet af meeten,
Hy ſtaat 'er op en peynſt, onzeker van dit werk,
Hy denkt 't en kon niet zijn, de Liefd' is al te ſterk,
Ik weet ook dat haar Hert met al haar gantſche zinnen
Met kragt genegen zijn om Coridon te Minnen,
En leerd als in een brand. Ik weet dat in der daad,
Haar Liefd' volkomen is; daarom 't is loſſe praat,
't Is maar een ſnoo gerugt: wel waarom dan t'onvreden,
En nodeloos getreurd? ik weet, 't en heeft geen reden.
Dus trooſt hem Coridon in zijn geliefde Min,
Maar wat 'er omme gaat, de praat die kankert in,
Men zeyd het voor gewis, nog veele daar by voegen,
Dat zulks met Ouders wil en met een vol vernoegen
Voor vaſt beſloten is: daar word nog by gedaan,
Dat elk de Vrijſter prangt en raad het Trouwen aan,
Dat d'Ouders alle beyd' haar dwingen om te Trouwen,
En dat haar Silvia van Coridon zal houwen.
Dat is den ouden praat, en gaat geduurig voord,
't Werd by de Jonge Jeugd aan alle kant gehoord: (gen,
't Scheynd of het waarheyd is; want naar een weynig Da-
Een yder weet het klaar, men hoeft niet meer te vragen,
Want naar de oude wijs, de Koſter roept het uyt,
Te midden in de Kerk, wie dat 'er is de Bruyd,
En wie den Bruyd'gom is, die Lieden zijn verwonderd,
Het is een nieuwe Maar, en klinkt als of het Donderd.
Elk ſpreekt van Coridon, hoe dat hy is miſleyd,
En dat het wonder is, dat zo de Vrijſter ſcheyd
Van zulk een aardig Kwant, die zy zo ſterk beminden,
Dat zy haar openbaar by Coridon liet vinden.
Nu naar het Derd' Gebod; een yder ziet het aan,
Hoe pragtig Silvia na Trouwen is gegaan;

En

En hoe zy wederom van Trouwen is gekomen,
Hoe zy word in gehaald, en by der Hand genomen
Van haaren Bruydegom, die onder het gezank
Van veelderley Muzijk, en ander zoet geklank,
Zijn Bruyd eens heuglijk Kuſt, en treed haar wakker veur,
En leydze voor het leſt tot binnen in zijn Deur.
Terſtond zo volgt daar op een zoet en aardig Spelen,
Een lieffelijk accoord, veel Stemmen die daar kwelen,
En deftig op de Maat een Deuntje zingen uyt,
Ter eeren van de Feeſt en van de Jonge Bruyd.
Wanneer de Melody nog was op 't alderbeſte,
Terwijl daar wierd geſpeeld, zo komt daar op het leſte
De lieve Coridon mee treden by den hoop,
Hy ziet daar al 't geſtel, 't gekriel en al 't geloop,
Hy ſpeurt aan yder een (al ſcheynend vieze Droomen)
Dat Silvia zijn Lief is uyt de Kerk gekomen,
En dat zy is Getrouwt, hy hoord het met verdriet,
Hy ziet het heden klaar, en nog gelooft hy 't niet,
Hy denkt vaſt by hem zelfs, hoe kan dit dog geſchieden;
Daar Silvia nog korts haar gunſt my kwam aanbieden,
Van wie ik menig Kus uyt vryigheyd genood,
Als zy met zoet gelag haar Roode Lipjes bood;
En daar zo menig Nagt is door de praat verdweenen,
Die ons op 't alderlangſt maar ſlegts een Uurtje ſcheenen,
Den Dageraad kwam aan, al eer ik omme zag,
De teyd die viel te kort, ik ſcheyde met den Dag.
Dit is zo dik gebeurt. O Silvia! Beminde,
'k Geloof het nimmermeer, zoud' ik u ontrouw vinden?
Het is onmogelijk, veel eerder zal de Maan
Met al het Hemels-ligt geheel verdonkerd ſtaan,
Veel eerder zal de Zon zijn held're glantſch verliezen,
Al eer mijn Silvia een ander zou verkiezen,
Haar Liefde ſtaat te vaſt; zy heeft zo dik gezeyd,
En zwoer als met een Eed, ik zal in Eeuwigheyd
Zo lang ik adem ſchep u nimmermeer verlaaten,
Al zoude my daarom de gantſche Waereld haaten.
 Veel

Veel eerder zal de Dood my brengen in het Graf,
Al eer ik u mijn Lief oyt trouweloos begaf.
Hoe kan het dan gefchien, dat Silvia zou Trouwen,
En brengen Coridon eylaas! in duyzend rouwen?
Ik zeg, zo 't waarheyd is, onwaardig dat zy leeft,
Dat Silvia haar Lief zo haaft verlaaten heeft.
Dus ftaat de Jongeling en gaat vaft overleggen,
Hy ziet de waarheyd zelfs, hy weet niet meer te zeggen,
En naar een kort bedenk, de Vryer die gaat heen,
Hy treurd een lange teyd, en is niet meer gemeen
Met ymand van de Jeugd, hy laat de Vrijfter vaaren,
Hy wil hem nimmermeer met ymand anders Paaren,
Hy wil geen fcheyn van Liefd' nog veynzery beftaan,
Gelijk als Silvia hem valslijk heeft gedaan.
Het is een fnoo bedrog, wanneer een Maagd laat blijken,
Als of zy weder-mind, maar gaat ten leften ftrijken,
Wanneer de Vryer meend, dat hy fchier Trouwen zal,
Dat dan de Vrijfter fpot, en zeyd het is van 't mal;
Men hoord' alzulk een Wigt aan Venus-kaak te ftellen,
Tot fpot van al de Jeugd, en van de Jong-gezellen.
Dit is het eygen ftuk, dat Coridon gebeurd,
En waarom dat hy zugt, en ftadig leyd en treurd,
Hy gaat dan op de Weg, dan in de Boomen dwalen,
Hy gaat in eenzaamheyd, inwendig dapper malen.
Hy peynft zo menigwerf, wat of hy zal beftaan,
En wat in dit geval voor hem nu diend gedaan,
Geen vreugd nog zoete luft en kan hem meer vermaaken,
Hy fchuwt de Jonge Jeugd, hy wilze niet genaaken.
Hy gaat op zeker teyd, daar niemand op en dagt,
Alleenig op het Veld, en ftort aldus zijn klagt:
ô Zoete Silvia! hoe ben ik nu bedrogen,
Alleen door 't zoet gelag, en 't lonken van u Oogen,
U vriendelijke Mond die heeft my zo verleyd,
Dat ik al mijn fecreet u rond uyt heb gezeyd,
Ik heb geen eenig Woord ook kunnen agterhouwen;
Vermits mijn hoope was met u Godin te Trouwen;

Ik

Ik heb uyt puure liefd' geſtreeld, gevleyd, geſmeekt,
Waar van mijn Zieltje nog tot overtuyging ſpreekt,
Dat ik niet heb beſtaan, nog niet heb onderwonden,
Als dat uyt liefde kwam, geveſt op vaſte gronden.
U daad (ach Silvia!) en kon niet zijn misprezen,
Indien ik maar alleen mijn liefd' u had bewezen,
Zo ik aan d'eene zijd' mijn liefd' u had betoond,
Zo waard gy heden vry, en bleef van my verſchoond.
Maar Lief gedenkt dog eens, wat zijnder zoete reden,
Wat is 'er al gevley, vol ſmeekende Gebeden,
Geſchied aan weder-zy, wat diend 'er niet gezeyd;
ô Silvia! ik zwijg, ik zwijg de vryigheyd,
Die ik zo menigmaal, en gy aan my betoonde,
Daar gy met weder-liefd' mijn lieve Zieltje kroonde:
Hoe dikmaal hebt gy my u hoogſte trooſt genoemd,
En van u ſnelle Brand en weder-liefd' geroemd,
Had gy in deze Strijd geen weder-liefd' gedragen,
En my beleefdelijk met reden af geſlagen,
En had u ſteeds getoond als een die niet en Mind,
Of dat gy niet met my te Trouwen waard gezind.
Zo kwam de ſchuld op my: maar valſche Melodyen,
Hoe ſchoon de Maget ſpreekt, dat geeft op 't end een lyen,
Om dat gy in de Min waard in gelijke graad
Met my, ach Silvia! dat maakt u zaaken kwaad.
't Is wonder dat zo haaſt u Herte kan verkeeren,
En dat gy nog met vreugd u Lief u kund ontbeeren.
Terwijl dat Coridon uytſtort zijn droeve klagt,
Zo vald hem daar terſtond wat zeldzaams in 't gedagt,
Hy breekt van 't klagen af, en ſteld hem zelfs te vooren,
Dewijl dat met 'er daad zijn Liefde gaat verlooren,
En dat hy heden is in zulk een ongeval,
Dat ligt zijn leven lang hem eeuwig rouwen zal,
Hy ſteld hem deze voet om alles te vermyden;
En al des Waerelds-vreugd en wellust af te ſnyden,
Om eenzaam ende ſtil, en na des Heeren Wet
Te leven zo 't behoord, dat heeft hy vaſt gezet.

Hy peynſt nog andermaal, en is 'er in te vreden,
Om elders hier of daar in zulk een plaats te treden;
Al waar men niet en doet als na des Heeren Woord,
Staag bezig in 't Gebed, en wat 'er toebehoord.
Daar noyt geen vreemd gewoel van zotte Jonge Lieden,
Nog van liefkozery, of geyle Min geſchieden,
Dat is zijn eenig doel het geen dat hem behaagt,
Hy kieſt een Klooſter-huys nu voor een Jonge Maagt,
Hy wil zijn Vaderland en al zijn vreugde derven,
In 't Klooſter daar zo wil hy leven ende ſterven.
Dit duurd een kleyne teyd dat hy vaſt droevig gaat,
En t'wijl de Vryer treurd, zo komt 'er weer een praat,
Een praat men weet niet hoe, dat Silvia het Trouwen
Heeft zonder liefd' beſtaan, en heeft al duyzend rouwen,
Hoe datze door de raad van d'Ouders is bezet,
En datze treurig leefd; men weet niet wat haar let.
Dit komt met ſnelle ſpoet ſtraks Coridon ter Ooren,
Die zulks nog met geneugt en blijdſchap kon aanhooren,
Wat heeft den Jongeling in dit geval gedaan?
Hy is verſcheydenmaal voorby haar Deur gegaan,
Hy ziet de Jonge Vrouw, en groet zijn uytgelezen;
Maar ſtraks kon Coridon iets merken aan haar wezen,
Haar zuyver Aangezigt, dat blank was ende teer,
Dat werd gelijk een Roos als zy hem zag van veer.
Daar zag men deze Twee haar Oogjes bey verklaaren,
Die van malkand'ren, nog niet vreemd van Liefde waaren,
Hy zag haar roode Mond, haar vriendelijk gelag.
Hy vond het altemaal nog even als hy plag,
Hy denkt terſtond te rug, en om voorgaande werken;
In 't kort gezeyd, hy kon de oude Liefd' nog merken;
Zo menigmaal als hy gaat wand'len over Straat,
En zy de Vryer ziet, veranderd haar gelaat.
Zy ziet hem ſtadig aan, hy weet daar uyt te lezen,
Dat ook de Jonge Vrouw eens by hem wenſt te wezen,
Hy gaat in Eerbaarheyd ook op den klaaren Dag,
By zijn gewezen Lief, dat yder een het zag:

Hy

Hy spreekt de Juffer aan en met beleefde reden,
Een Uurtje twee of drie zy haast daar mee besteden,
Daar gaat een zoete praat by deze twee Persoonen,
Zeer heugelijken om, die nog al gunst betoonen,
Daar zeyd men met een Woord, gelijk gy denken meugd,
't Beginzel en het end' en al de zoete vreugd,
Die elk van ander kon door Liefde ligt verkrygen,
En wat 'er wierd verhaald dat zal ik voorder zwygen.
Dus zaten deze twee ook menigmaal by een,
Wiens Herten door de Liefd' schier waaren als gemeen;
Maar wat daar omme ging was eerbaar en met reden,
Bekwaam en wel geschikt, in reyne tugt en zeden:
Alleen zo was 'er dit, het welk haar meest berouwt,
Dat zy met Coridon niet was uyt liefd' getrouwt.
Dit onderling verzoek verheugd haar alle beyde,
Maar 't Hoofd van Silvia dat deed' haar dikmaal scheyde:
Zo ras haar eygen Man prezent was of ontrent,
Dan was het Liedjen uyt, en al de praat geschend,
Tot dat op and're teyd de bykomst weer geschieden.
Maar hoord, niet lang daar na, dit wil wat vreemds bedie-
De Schoone Silvia die vald daar in het Bed; (den,
Haar prangt een staage Koorts, de Leden zijn bezet,
't Scheynd of de Jonge Vrouw haar steld geheel tot sterven;
Maar eer zy daar toe komt, zo kan zy nog niet derven
Haar Vriend, haar Coridon, die wenscht zy met der daad
Te spreeken voor haar Dood: dit maakt een vreemde praat.
Men gaat het hier en daar in stilte overwegen,
Dat zy uyt puure Liefd' is in het Bed gelegen:
Dit laat ik dan hier by. Op haar verzoek geschied,
En dat men voor haar Bed den Coridon ontbied:
Een yder die vertrekt, men laatz' alleen met vreden,
En naar het wezen scheynd zo heeft zy hem gebeden,
Dat hy vergeven woud', 't geen dat zy had misdaan,
Vermits zy op den weg van al het Vleesch zou gaan.
Men kan nu by hem zelfs de zaake wel af meeten,
Of elk niet heeft gezeyd zijn innigste secreten,

En of het niet en is met zugten en getraan,
En met een naar geklag, als droevig toe gegaan,
Of niet hun beyder Hert door Liefd' heeft willen breeken,
Wanneer men op het leſt van ſcheyden moeſte ſpreeken,
't Was vry een hart gelag, in zulk een hooge nood,
Twee Herten vol van Liefd' te ſcheyden door de Dood.
Hier meê vertrekt de Vriend, beveeld de vorder zaaken,
Alleen den Opper-Heer, die 't haaſt weet goed te maaken.
De Ziekt' die houd nog ſtand, 't blijft in den ouden graat,
Men ziet niet, of het wil ten goeden of ten kwaad:
Maar als verloopen was den teyd van Negen Dagen,
't Scheynd of de Koorts verligt, daar komen zomteyds vla-
Dat Silvia weer ſpreekt, en is vry wel gemoed, gen,
Het welke Coridon al weer verheugen doet,
Schoon of zy is Getrouwt, en hy haar moet begeven,
Nog wenſt hy evenwel haar welvaard en haar leven.
Zy, door des Heeren gunſt, verlaat in korte ſtond
Het Bedde wederom, en is wel haaſt gezond:
Zy krijgt haar oude kragt, is even als te vooren,
Gelijk een ſchoone Bloem als op een nieuw gebooren.
Dewijl dat Silvia haar fris en wel bevind,
Zo is 't dat Coridon nog egter is gezind
Zijn voorgenomen Reys om reden te aanvaarden,
En houd al by hem zelfs het Klooſter nog in waarden;
Hoe dat hy 't overpeynſt, en hoe hy 't overleyd,
Hem dunkt, 't is alderbeſt, het is maar ydelheyd,
Schoon of hy Silvia na wenſchen al mag ſpreeken;
Dat ligt haar eygen Man, de zaak zal willen wreeken,
En dat de Jonge Vrouw zoud komen in 't verdriet,
In tweedragt ende twiſt, dat wil de Vryer niet.
Daarom voor 't alderleſt, zo gaat hy dit beſluyten,
Om alle kwaad gerugt en agterklap te ſtuyten,
Hy maakt hem nu gereed met nooddruft na den eys,
Om haaſt te mogen doen zijn voorgenomen Reys.
Hy wil nog voor het leſt hem by zijn Lief begeven,
En zeggen haar adieu, en dat voor al zijn leven,

Hy

Hy voegt hem zo terſtond aandagtig op de Straat:
Maar eer dat Coridon een ſchrede vorder gaat,
Zo komt hem daar een Vriend by avontuur zo tegen,
Die wenſt hem goeden Dag en Godes lieve Zegen,
En hy des wederom, dog naar een weynig praat,
Al eer de Jongeling zijn Metgezel verlaat,
Zo zeyd de Vriend hem aan, dat ook dien eygen Jonker,
Die met een loos practijk gevrijd had in het donker,
Die Silvia zo kort en zo behendig ſtreek,
Al eer dat Coridon het dagt of omme-keek,
Dat die in Doodes-nood door Ziekten is gekomen,
Dat heden hem de Ziel zal werden afgenomen,
Dat Silvia haar Man gewis verliezen zal.
Hier mee vertrekt de Vriend: maar hy in dit geval
Denkt by zijn eygen zelfs, zou dit wel zeker wezen,
Het Hert van Coridon dat word met duyzend vrezen,
Met hoop en groote zorg, zo dapperlijk belaan,
Dat hy terſtond beraad, om weer te rug te gaan.
Dien Dag die gaat voorby, de Vryer komt niet buyten,
Nog elders op de Straat, hy laat hem binnen ſluyten:
Maar op den tweeden Dag, vroeg in den Morgen-ſtond,
Zo word het uytgebreyd, 't gaat over al in 't rond,
Hoe dat de goede Man te Nagt al is verſcheyden,
En dat nu Coridon een kleyne teyd moet beyden,
En zien dan in de Wind; men zeyd, 'k wed binnen 't Jaar,
Dat Silvia zal zijn met Coridon een Paar.
Dit is een oud gebruyk, als elders wat geſchiede
Elk ſprak het vonnis uyt, en wat het zou bediede,
Den breeden raad gaat voor, nog huyden dezen Dag,
Elk weet het op een aas, als of hy 't voor hem zag.
Het Graf dat word bereyd voor deze hoog vermaarde,
Men brengt het doode Lijk zeer ſtaatelijk ter Aarde,
Vry met een groot beſlag: maar wie men daar al ziet,
Den hupzen Jongeling verſcheynd hem heden niet,
Hy van de Dood bewuſt, en Silvia te Vryen,
Hy peynſt al wat hy mag, hoe dat hy zal bedyen,

En

En of hy als de teyd hem namaals prezenteerd,
Zal wederom op nieuw verzoeken zijn begeerd,
En of hy wederom daar op zal mogen bouwen,
Dat hy met Silvia zou komen om te Trouwen.
Dit is nu zijn beleyd: voor eerst hy dezisteerd,
Hy laat het Klooster gaan, zijn zin is omgekeerd.
Hy denkt wat weet men 't nog, en wat 'er kan geschieden,
Of Silvia haar gunst my nog kwam aan te bieden,
Of zy nog op het lest door Liefde bleef getrouw,
En dat zy met der daad nog wierd mijn eygen Vrouw.
Dit heeft de goede Kwant zeer vast hem ingebonden,
Hy denkt om d'oude teyd, en om de zoete gronden,
Die tusschen hem en haar van eersten wierd geleyd,
En wat zy in haar Trouw nog onlangs had gezeyd.
De teyd die gaat zijn gang, 't begind wat uyt te slijten,
De Vryer weet hem zelfs niet langer te verbijten,
Hy smokt hem aardig op, hy gaat al wederom
Na zijn Beminde toe; hy vind hem wellekom,
Ja even als hy plag, zo ziet hy zijn Beminde,
De grond van d'oude Liefd' die was 'er haast te vinde,
't Scheen of geen blyder Uur kon worden uyt gezogt,
De vreugd was al te groot, meer als zy leyden mogt.
Zo ras als Silvia haar Coridon hoord spreeken,
Van blijdschap wierd zy flauw, en is geheel bezweeken,
Haar roode Mond besterft, haar vriendelijk gelaat
Is heden zo ontsteld, dat het schier Dood'lijk staat.
Dit ziet den Coridon, hy neemt haar in zijn Armen,
Ach! zeyd hy, Silvia, met zugten en met kermen,
Wat komt u aan mijn Lief, wat is het dat u kweld?
Of leyd u Jeugdig Hert door Liefde zulk geweld,
Zou dit wel kunnen zijn, dat Liefd' zo sterk zou dringen,
En 't Herte van den Mensch met flauwigheyd bespringen?
My dunkt, na dat ik zie, ik hou het voor gewis,
't Zijn teekens van de Min, dat Liefde kragtig is.
Zo ras als Silvia een weynig was bekomen,
Heeft Coridon terstond de waarheyd wel vernomen,

Dat

Dat zulks van Liefde was; want hy het klaar bevond,
Vermits haar Aangezigt ſtraks weder vriend'lijk ſtond,
Haar Oogen alle bey die waaren nog vol Traanen,
De Liefde niet te min wiſt zo den weg te baanen,
Dat uyt haar naar Gezigt de vriendelykheyd uyt brak;
En dat haar bleeke Mond niet als te zoeter ſprak.
Dit waaren in het Hert van Coridon (terwijlen
Dat zo de Liefde bleek) ſchier als vergifte Pijlen.
Hy kreeg ook zulk een Brand, die hy niet leſſen kon,
't En waar met weder-liefd' van zijn Vergulde Zon:
O! dagt hy by hem zelfs, en zeyd ook menig werven,
Kan Liefd' zo kragtig zijn, het gaat ſchier tot het ſterven,
Wat doet de Liefde niet als zy in 't Herte woond,
En als zy haare kragt in volle wezen toond; (den
Dus heeft zy vaſt geklaagt: dan weer met ſchoone Woor-
Zeer vriendelijk hy ſmeekt, gelijk als dat behoorden:
Hy vind voor deze reys zijn Liefje wonder zoet,
Waar door zijn Hert verheugt en kreygt weer nieuwe moet:
Hy gaat voor deze teyd met reden hem bereyden,
Om van zijn zoete Lief, zijn Silvia te ſcheyden,
Hy kuſt haar menigmaal, ja ook ſchier boven maat,
't Omhelzen neemt geen end, voor dat de Vryer gaat.
Ten leſten hy vertrekt, en heeft voor hem genomen,
Om naar den derden Dag al wederom te komen:
Gelijk als naderhand zo menigwerf geſchied,
Dat Coridon die gunſt van Silvia geniet,
By haar te mogen zijn, en dat na zijn begeeren,
Gelukkig is die geen, die zo mag converzeeren:
Wanneer men dit bevind, dat Liefd' weer-liefde toond,
Dan is 't dat tuſſchen beyd' de Liefde word gekroond,
Maar als een Maget trots en ſpijtig is in 't ſpreeken,
Die kan op eene Uur ook al de Liefde breeken.
Wanneer geen Jonge Maagd u wil ten antwoord ſtaan,
Zo houd ook vry u ruſt, en laat haar heenen gaan,
Wat is 'er aan belang, al word 'er een verlooren?
Weeſt daarom niet bedroeft, een ander weer verkooren.

Daar

Daar zijnder nog wel meer, en beter dan verleyd,
Gelijk als menigmaal het oude Spreekwoord zeyd.
Nu vorder tot het ſtuk van deze twee Beminden,
Die op gezette teyd malkander konden vinden,
Die, naar een lang gevry, 't geen dat onmogelijk ſcheen,
Nog mengen op het leſt twee Zieltjes onder een.
De Vryer overwind, hy toond haar vaſte panden,
Zy ſpreekt een dieren Eed, zy voegen bey haar Handen
Te zamen op dit ſtnk, en tot een vaſt beſluyt;
In 't korte, Silvia is wederom de Bruyd,
Zy Trouwt haar Coridon, met blijdſchap en met vreugde,
Zy leven bey geruſt, in ſtaatigheyd en Deugde;
Zy zijn voor alle Man een Spiegel van den Egt,
Haar Herten zijn met Liefd' en trouwheyd doorgevlegt.
Men ziet nu deze twee in Liefden triumpheeren.
Gy Minnaars let hier op, hoe dat het kan verkeeren,
Wat Liefde nog vermag, en wat zy namaals doet,
Al word gy afgezet, houd evenwel nog moed,
En weeſt met Coridon geduldig in het Minnen:
Zo zult gy ook met hem nog eyndelijk verwinnen.

MINNE-

MINNE-KLAGT,

OF

t'Zamenspraak, tusschen Philis en Philida.

Uytgestort in 't Hoornse Woud, Daar Philis nog Philida Trouwt.

IN 't krieken van den Dag, wanneer de Gulde straalen
Kort na den Dageraad op 't Aardrijk neder daalen,
In 't midden van de Lent, regt in de Bloeyzel-teyd,
Wanneer het Jeugdig Gras ziet op het Veld verblijd,
Als Bloeyzel, Bloem en Roos haar op 't schoonst vertoonen,
Dan diend het tot een lust, om in het Woud te woonen,
Zo ras men in de Stad de Poorten open sluyt,
Dan gaat 'er tot vermaak ook menig Stee-man uyt,
Den een gaat in zijn Hof, den ander langs de Wegen,
Of op het groene Veld, na dat hy is genegen.
Dus even in die teyd, vroeg in den Morgen-stond,
Al eer men op den Weg een eenig Mensche vond,
Zo komt 'er uyt de Stad een Jongman zeer beladen,
Gantsch droevig door de Min, en weet hem naauw te raden.
De Vryer, die ik meen, en waar van dat ik roem
Ik met de zoete Naam van Philis heden noem,
Hy door een sterke drift tot Philida genegen,
Bevind zig overal 't Fortuyn hem dapper tegen,
Hy door de Min geperst, gaat dwalen in het Groen,
In eenzaamheyd alleen, om daar zijn klagt te doen,
Al zugtend' gaat hy voord, met Traanen in de Oogen,
't Is Philis die nu is tot klagen heel bewoogen.
Hy gaat met snelle tret gantsch treurig en ontsteld,
Zo lang men op de Laan tot t'Zestig Boomen teld,
Daar staat den Herder stil, daar werd hy opgenomen,
Daar is hy tot zijn klagt zeer troosteloos gekomen.

Daar barſt de Vryer uyt, en zeyd met droevig leed:
Ach Philida mijn Lief! hoe dus uytzinnig wreed?
Godinne die mijn Ziel zo zwaarlijk houd gevangen,
Mijn Geeſt is uytgeput door 't hoopen en verlangen,
Spring-ader van mijn luſt, Fonteyn van mijn geneugt,
Voogdeſſe van mijn Ziel, ô Luſt-hof van mijn vreugd,
Waarom neemt gy geen agt op al mijn droevig ſmeeken?
Het Herte wil (eylaas!) van uwen Philis breeken.
Zegt Philida, waarom, zegt wreede Moorderin;
Waarom zo haat gy my dus in mijn trouwe Min?
Drie Jaaren is het nu in deze teyd geleden,
Dat gy, ô zoete Maagd! van my zijt aangebeden,
Drie Jaaren zeg ik Lief, die my in deze ſchijn
Voorwaar wel drie-maal drie, en nog veel langer zijn:
Wat is my tegenſpoed, wat is my al voor lijden
En droefheyd toe gevoegt, in plaatze van verblyden;
Elk Uurtje had zijn laſt, veel lijden in 't begin,
Veel lijden tot het end, ach lijder! in de Min,
ô Al te ſtrenge Maagt! ô ongelukkig Vryer!
Geen trooſt in het begin, op 't leſt nog geen bedyer.
Hoe zou mijn treurig Hert verdragen deze pijn,
Ik zeg u Philida, 't en kan niet langer zijn,
Ik roep de Goden aan, op dat ik mag verwerven
U lieve weder-min, of haatelijk te ſterven.
U Liefd', ô ſterke Liefd'! gy kweld mijn Jeugdig Hert,
ô Bitt're Minne-pijn, ondraaglijk is u ſmert,
Had tegen my oyt Menſch van Liefde willen ſpreeken,
Dat zy zo kragtig dwingt, en Herten kan verbreeken,
Ik had daar meê geſpot, en eerteyds om gelagt,
Maar nu bevind ik zelfs waar toe ik ben gebragt,
Nu voel ik, dat de Liefd' kan Vleeſch en Bloed verteeren,
En dat men in zijn Jeugd zijn vreugde moet ontbeeren.
ô Liefde! die my drukt, en zo geduurig kweld,
Waar door mijn zoete vreugd ter neder word geveld,
De Lente van mijn Jeugd verdwijnt vaſt alle Dagen,
Gelijk een Bloempje doet, dat door de Winter-vlagen
Van

Van Hagel, Wind of Sneeuw, op 't Veld bestreden werd,
En staat als heel verdord, en tuygt alzo zijn smert.
Dus gaat het ook met my in deze droeve teyden,
De Winter (ach eylaas!) die komt my fel bestreyden,
Zo menig harde Buy, zo menig Noorder-kaak,
Ik heden om de Min en door de Liefde smaak.
De streng en harde Vorst die doet mijn Bloempje treuren,
Om dat ik in mijn Jeugd geen troost en mag gebeuren,
De Hagel en de Sneeuw, de felle Noorde-wind,
Die 't Bloempje van mijn Jeugd onwaardelijk verslind,
Dat is het stuurs Gezigt, de troostelooze reden,
't Veragten van mijn Min tot op den Dag van heden.
Dat is in 't kort gezeyd, de wreedheyd van de Maagt,
Dien ik verkooren heb, maar noyt weerliefde draagt,
Van Philida, die trots en schemper is in 't spreeken,
Waar door mijn treurig Hert van droefheyd scheynd te
breeken.
Het Groen, het Lommer-groen tuygt heden van mijn pijn,
Al 't geen wat ik aanschouw, wil treurig met my zijn:
Indien ik zie om hoog, en strek my na den Hemel,
En hoor dat zoet geluyd, 't getier en al 't gewemel
Van zo veel Pluym-gediert, dat door malkander springt,
't Scheynd of het van mijn smert en droefheyd stadig zingt.
Den Hemel staat betreurd en is met my bewogen,
Is met een rouwig Kleed vol Dampen overtogen.
Sla ik mijn Oogen neer, en zie op 't Groene Veld,
Daar is het nog veel meer om mijnent wil ontsteld,
De Bloempjes zijn verwelkt, de Roosjes toe gesloten,
Zy staan in volle rouw met droefheyd overgoten.
Waar ik my heenen keer, zeer treurig ik het vin,
Om dat ik Philida zo trouwelijk bemin.
Ach! trouwelooze Maagt; aanziet mijn bitter lijden,
Zal ik in eeuwigheyd my nimmer dan verblijden?
Terwijl dat Philis dus uyt stort zijn Minne-klagt,
En is als buyten hoop van Weder-min gebragt,
Zo ziet hy daar van ver iet zwieren door de Boomen.

Hy ziet een Jonge Maagd vaſt nader tot hem komen,
Hy breekt van klagen af, hy ſpeurd de Vrijſter na,
En wonder wat hy ziet, het is zijn Philida,
Die wil haar in het Hof alleenig gaan vermeyen.
ô Zeldzaam avontuur! hoe kan het Rad hem dreyen,
Het ſcheynd voor hem een Droom, hy ſtaat 'er op en kijkt;
Hy weet niet wat hy denkt, en wie het anders lijkt,
Zy naderd hem nog meer, hy ziet het voor zijn Oogen.
Zijn Aangezigt beſterft, zijn Geeſt is opgetogen
Van vreugde, 't ſcheynd dat haar den Hemel hem ontſluyt,
Straks viel den Jongeling met deze woorden uyt:
Ha! Philis wat geluk, hoe kan het dog geſchieden,
Dus in den Morgen-ſtond, dit wil wat vreemds bedieden.
Ik zie hier door 't Geboomt het geen ik noyt en dagt,
Waar na ik heb gewenſt: maar niet en heb verwagt:
Ik zie mijn Gulden-zon van verre daar op rijzen,
Wiens Schoonheyd ende Deugd de Goden zelve prijzen.
ô Wonderbaar geluk! dat heden my vertoond,
Ik voel, dat in mijn Ziel een ander wezen woond.
Wel op, ô doffe Geeſt! u vreugd is nu gebooren,
Daar komt u Ziels-voogdes, u Lief, u Uytverkooren,
Om wien gy menigmaal zo treurig hebt gedwaald,
En vaak den blaauwe Scheen in 't heymelijk gehaald.
Wat liſten dat gy zogt, of wat bedekte ſtreeken,
Gy konde nimmermeer de zoete Juffer ſpreeken,
't Was al vergeefs geklopt, gy moeſt 'er buyten ſtaan,
En weder ongetrooſt (als veel) te rugge gaan.
Maar nu, ach Herder! nu, ik zal u Naam verzwygen,
Nu zult gy teyd en Uur te ſpreeken haaſt verkrygen,
Een meer als groot geluk is heden my bereyd,
Gelijk in zulk een ſtaat ook menig Vryer zeyd.
Wel op dan Cupido, komt nu met zoete Pijlen,
Doorwond mijn Philida haar Hertje onderwijlen,
Vergund my deze Beed', dat ik op dezen Dag,
Mijn Lief door zoet gevly tot Liefde trekken mag.
Terwijl dat Philis dus op-offerd zijn Gebeden,

Zo komt de Jonge Maagd vast nader tot hem treden.
Hy met een heusse groet, en met een zoet gelag,
Vertoond hem aan zijn Lief, zo vriend'lijk als hy mag,
Van vreugde weet hy niet, hoe dat hy haar zal smeeken,
Dog naar een kort beraad begind hy dus te spreeken:
Princesse, die mijn Ziel op 't alderhoogst verheugd,
ô Gulden Dageraad! mijn Lief, mijn levens-vreugd,
Nu zie ik, hoe het Rad van Avontuur kan dreyen,
En dat ik van 't Geluk niet heel ben af-gescheyen!
Een onverwagt Fortuyn, ô zoete Morgen-stond!
Gelukkig dat ik my hier buyten dus bevond,
Gelukkig ja Godin, gelijk de daad kan leeren,
Dat ik in eenzaamheyd met u mag discoureeren,
In eenzaamheyd, na wensch, hier buyten in het Woud,
ô Hemel! wat geluk, 'k en had dit niet verrouwd,
Dat zulk een zoete zaak nog heden zoud' geschieden,
Het geeft een nabedenk, dit wil wat vreemds bedieden,
Het is der Goden gunst dat zulks my word verleend,
Ach zoete Philida! een weynig u verkleend:
Mijn Lief aanziet u Slaaf en zet u hier wat neder,
Zo 't mijn Gebed vermag, Princesse keerd niet weder,
Aanschouwt mijn ongeval, Godin hoord mijn geklag,
Bedenket, ziet aan my, wat of de Liefd' vermag.
Wanneer de held're Zon de Aard niet kan beschijnen,
Betreurd staat alle ding, 't is of het moet verdwijnen;
Geen Lely,Bloem nog Roos,geen Groen of Aarden-kruyd,
En bloeyd gelijk 't behoord, nog uyt der Aarden spruyt,
Haar Jeugdigheyd verzwakt, de kragt word ingetogen,
ô Zon! ô Gulden-zon! hoe groot is u vermogen,
Zo ras gy 't Groene Veld met straalen weer bescheynd,
't Verheugt zig altemaal, 't voorgaande dat verdweynd,
De Bloempjes luyken op, de Boompjes staan en bloeyen,
Men ziet het Jeugdig Kruyd aan alle kanten groeyen,
Dan staat het in zijn fleur en in zijn volle kragt,
't Is of het yder een van vreugde schier toe lagt.
Alzo, ô groote Zon! Zon van mijn Jeugdig leven,

En kan mijn teere Jeugd geen vrugt nog bloeyzel geven,
't En zy dat ik aanschouw u lieffelijk Gezigt,
Waar door mijn droeve pijn een weynig word verligt,
't En zy ach waarde Lief! dat my u Gulde Stralen
Met duyzend zoet vermaak tot in het Herte dalen,
Dat nu gelijk een Roos gantsch toegesloten staat,
Die door de felle Lugt verdwijnd en heel vergaat.
Hoe zou mijn treurig Hert het leven weer verwerven?
Terwijl het zonder u noodzakelijk moet sterven.
Mijn Zieltje! (ach) bedroeft met Herten-leed gekweld,
Dat als een Bloempje staat verschoven op het Veld, (men,
Wiens schoonheyd is verdooft, wiens glans is weg geno-
Hoe zou dat eenig fleur van schoonheyd weer bekomen?
't En zy dat my de Zon van uwe vriend'lijkheyd,
Uytmuntende Godin, gelijk ik heb gezeyd,
Met straaltjes overscheynd, ô Lief! dat wensch ik heden,
Met straaltjes Philida, van u medogentheden,
Waar door ik word getroost, mijn Zieltje hem verheugd,
Maar buyten u Princes zo leef ik zonder vreugd.

PHILIDA.

Ey Philis, waarom dus, waar toe alzulke reden?
't Is noodelôos gezeyd, onnut de teyd besteden,
Wat spreekt gy van de Zon, en van haar eygenschap,
My dunkt het is voorwaar, het is maar Zotte-klap.
De Zonne staan ik toe, is waardig om te prijzen,
Dat hy noodzakelijk is, dat kund gy ligt bewijzen,
Noodzak'lijk moet hy zijn, indien het minste Kruyd,
Dat op den Velde wast, of uyt der Aarden spruyt,
Zal bloeyen op zijn teyd, en rijpe Vrugten geven,
Zal Menschen ende Vee met vreugden konnen leven.
Maar als in tegendeel, dat Gulden aangezigt,
Die lieffelijke Zon, dat aangenaame Ligt,
Dat alle ding verheugd, zijn zuyv're Gulde Stralen,
Geduurig op de Aard liet cierlijk neder dalen,
Tot in zijn hoogste graad, en in zijn volle kragt,

Hoe

Hoe haast zou alle ding ten onder zijn gebragt,
Geen Mensch en zouder dan zijn Aadem konnen scheppen,
Geen Vogel in de Lugt, en zou zijn Wieken reppen;
Geen Bloempjen op het Veld, geen Roosjen in het Hof,
Hoe cierlijk dat het stond, de fleur die moest 'er of;
Geen Boomen in het Woud, geen Grazen in de Weyden,
Geen Beemden nog zo schoon, die elders aan de Heyden
Belommert zijn met Groen, en bleven in haar fleur:
Ach Philis! 't was dan haast een Waereld vol getreur,
Al wat nu tot vermaak en tot een vreugd kan strekken,
Dat zou dan yder een tot droef geklag verwekken.
Al wat u waardig Oog op Aard' aanschouwen kon,
Zoud' wezen als verzengt, door 't stralen van de Zon:
Eylaas wat droeve staat was dit voor alle Menschen:
ô Philis! wat gy doet, en wild dog nimmer wenschen
Geduurig om de Zon, vermits het niet en past,
En anders niet en strekt als tot een groote last:
Alzo kan ook de Zon, de Zon der Minne schaden,
En 't Herte van den Mensch met droefheyd overladen:
Wie trekt 'er voordeel uyt, schoon hy zijn Lief aanschouwt
Als hy dog treuren moet, en leven Ongetrouwt.

PHILIS.

Godinne, 't is wel waar, de Zonne kan verderven,
En al wat fleurig staat door hitte doen versterven;
Maar als men even die, die zo verderven kan,
Steld in zijn regte graad, en dat hy nu en dan
Zijn zoet en stralend Ligt laat scheynen onder tyen,
Princes bedenkt u zelfs; wie kan hy niet verblyen?
Alzo mijn Philida, moet ook een Jonge Maagd,
Indien zy 't minste punt van weder-liefde draagt,
Aan d'Herder die haar Mind, by wijlen laten vloeyen,
Een Straaltje tot zijn troost, op dat hy ook mag bloeyen,
Gelijk een Bloempje doet, waar op de Zonne scheynd,
Op dat hy niet in smert en kommernis verdweynd.

Waarom mijn Ziels-voogdes, zult gy nog langer veynzen
En voeden my nog meer geduurig met gepeynzen:
Met hoop of groote zorg, of gy my mind of haat:
Waar door ik ſteunen moet op uytterlijk gelaat,
Dan op het zoet Gezigt, en 't lonken van u Oogen,
Waar door ik menigmaal mijn zelve vind bedrogen:
Dan op u zoete Praat, of op een vriend'lijk Woord,
Dat by een zeker Vriend of elders word gehoord.
Dan op een heuſſe Groet (die op de Straat geſchieden,
Of buyten op het Veld) by zeker Jonge Lieden,
Waar dat ik immer kan, daar neem ik oogemerk,
Alleen niet op de Straat, maar dikmaal in de Kerk,
Daar kan ik menigmaal uyt u geſtaatig Wezen
Ten goeden of ten kwaad, een zeldzaam vonnis lezen.
Daar ſteund mijn Liefde dan op 't geen dat ik vermoen,
Gelijk als in de Kerk veel Jonge Lieden doen,
Die met haar zoet Gezigt en lodderlijke wenken
Een ander, die het ziet, ligt geven nabedenken.
Maar Lief, van deze laſt en groote Slaverny,
Uyt u medogentheyd, zo maakt my heden vry,
Gy kund uyt mijn Gezigt mijn leed genoeg beſpeuren,
Hoe dikmaal dat het ſtaat bedroeft en vol van treuren,
En dat ik eenzaam leef, dat weet gy Philida;
Daarom beweeg u Lief, ik zoek aan u gena.

PHILIDA.

Zagt Philis, niet te hoog, of meend gy door u vlyen?
Gelijk veel Jongmans doen, my in het net te lyen?
Hoord Philis, dit is 't punt, dat my niet aan en ſtaat,
Om dat het menig Maagd zo om de tanden ſlaat;
Niet dat ik met een haat op u ben ingetogen,
Neen, 't is een ander zaak, waarom dat geen medogen
By my gevonden werd; de reden hebben kragt,
Ik zwyge van de reſt, en Mind niet onbedagt.
Hoe zijt gy dus verzot, en dwaald vaſt in het duyſter,
En maakt u zelve vaſt aan zulk een laſtig kluyſter?

Weg

Weg, weg, met zulk een doen, wat leyd 'er aan een Maagt,
Die dikwils ongeneugt in haaren Boezem draagt.
Het ſchynd my wonder vreemd, ik kan't niet binne houwen
Dat Mannen zo veel weer doen om de zwakke Vrouwen,
My dunkt, indien ik was een fris en Jong Gezel,
Noyt leed ik om een Maagd veel hartzeer of gekwel,
Ik zou in zulk een ſmert om niemand willen leven:
Maar eenzaam ende ſtil tot ruſte my begeven.

PHILIS.

Ik hoor u wijze Tong, ik hoor u zoete Mond
Wel ſpreeken, maar Godin, het heeft geen vaſte grond,
Wild gy, ô zoete Maagd! ons van de weg af wijzen,
Die al de Waereld loopt, en alle Menſchen prijzen,
Gy dwaald bezijden af, en ziet maar op den Menſch,
Waar in, ô Philida! beſtaat zijn volle wenſch?
Leyd niet u hoogſte zoet in lieflijk zamen Paaren?
Elk weet met zijns gelijk zeer heuglijk te vergaaren.
De Vogeltjes in 't Woud, elk na zijn eygen aard,
Werd even uyt Natuur met zijns gelijk gepaard.
Men ziet een yder is tot zijns gelijk genegen,
Waar gy u Oogjes ſlaat, gy vind het allerwegen,
De Beesjes in de Wey, de Viſſchen in de Zee,
Niet is 'er zo gering van 't onvernuftig Vee,
Of 't weet met zijns gelijk zeer aardig hem te voegen,
En ſchept daar uyt vermaak, met wonder groot vernoegen.
Ja Lief, wanneer men ziet het reed'looze Kruyd,
Dat hier of ginter waſt, men trekt 'er leering uyt,
Elk teeld op zijn manier, 't en is niet zonder werking,
Den aard van haar Natuur die geeft een groot opmerking,
En leerd aan yder een waar op het alles dreyd,
Waar heenen dat Natuur den Menſche zelve leyd.
Wel hoe dan Philida, of zijt gy zonder wezen?
Ik hoop niet, ô Godin! dat my dit ſtaat te vrezen,
Dat by zo zoete Maagd niet dan als ſtrengheyd woond,
Terwijl gy in het minſt u Philis niet verſchoond,

Op datter geen Natuur, nog werking is te vinden,
In u, ô Zonne-bloem! tot trooſt van u Beminden,
Dat gy van alles vreemd en zo verbaſterd zijt,
Dat gy om lief nog leed bedroeft zijt of verblijd,
En datter noyt geen hoop van vrugt is te bekomen,
Maar dat gy zijt ontzield gelijk de dorre Boomen.
Ach Nimphje! zo gy u in zulk een ſchijn vertoond,
Waarom heeft Godt u dan met Schoonheyd zo gekroond?
Indien gy heden blijft gantſch zonder mededogen,
Waar toe (ach Koningin!) dan zulke zoete Oogen?
Die helder als de Zon, en klaarder als de Maan,
Geduurig in 't Gezigt van u Beminde ſtaan?
Waar toe dan Philida zo vriendelijk van Wezen,
In Schoonheyd boven maat, in Deugden uytgelezen?
Natuur heeft u vergeefs dit alles mee gedeeld,
Zo gy in wreedheyd blijft, en zulke parten ſpeeld.

PHILIDA.

Wel Philis, zoud gy dan een Maagd terſtond misgonnen
Haar Schoonheyd, om dat gy daar van werd overwonnen?
Misgund gy haar 't gezigt, en vriendelijk gelaat,
Om dat het u terſtond niet als ten dienſte ſtaat?
Om dat gy van den Boom de Vrugten niet kund plukken,
Zoud gy den Boom daarom ſtraks uyt zijn plaatze rukken?
Wild gy alleen uyt Nijd, en uyt een puure haat,
Volbrengen zulk een wet, ô Philis! dit is kwaad;
Daar word geen liefd' geteeld by zulke wreede Harten,
Zwijgt van de Maagden ſtil, dit zijn al ſnode parten.

PHILIS.

ô Zoete Philida! dit waar mijn dapper leed,
Dat oyt mijn Jeugdig Hert met Nijd zou zijn bekleed,
Dat ik misgunnen zou de fleur van ymands leven,
Dat kan met waare daad my noyt zijn toe geſchreven.
Neen Lief, geen Menſch op Aard en leeft 'er zo gering,
Die van my word misgund het alderminſte ding,

Veel

Veel min dan (ô Princes!) zoud' ik uyt neydigheden
Misgunnen waarde Lief u Schoonheyd zonder reden.
Ik zweere by de Min, die 'k in mijn Herte draag,
Dat ik onschuldig ben: maar dat ik even staag
In kommernisse leef, uyt vrees van eenig smerte,
Die neder dalen mogt ontrent u Maagd'lijk Herte.
Ik zweere by de Trouw, die gy voor oogen ziet,
Mijn Zieltje word gedrenkt, u smert is mijn verdriet.
Wel op, ô Ziels-voogdes! u blijdschap is mijn vreugde,
Wel op, ô Gulden Zon! ô Lusthof vol van Deugde!
Rivier vol van vermaak, Fonteyn vol zoetigheyd,
Mijn waarde Ziels-godin, wat diend 'er meer gezeyd,
Ik zweer zo dier ik kan, ja by mijn eygen leven,
Dat ik u Philida zal nimmermeer begeven.
Mijn liefd' zal niet vergaan door druk nog ongeval,
Voor dat de bleeke Dood ons beyde scheyden zal.

PHILIDA.

Ja Philis, 't is gezeyd! maar Vryers hebben luymen,
Haar Eeden die zy doen die zijn gelijk de Pluymen,
En vliegen in de Wind, 't is op het avontuur,
Hoe dat de Trouw bevald, 't zy in het zoet of zuur,
My dunkt het is niet waard, om breed hier van te spreken,
Het is nu scheydens-teyd, wy moeten nu af-breken.

PHILIS.

Ey zoete Philida, niet al te ras en gaat.

PHILIDA.

Neen Philis, 't moet geschien, het word voor my te laat,
De teyd die roept van gaan: maar dit moet ik nog zeggen,
En wild niet al te vast u liefd' op ymand leggen,
Het ingebeelde zoet dat word ligt tot een plaag,
Of beeld hem Philis in, dat ik ook liefde draag?

PHILIS.

Godin dit is de grond van mijn geheel vertrouwen,
Waar op (ach Philida!) zou Philis anders bouwen?

Zo ik door deze hoop niet wierde staag begroet,
Zo was mijn Vreugd gedaan, en lag haast onder voet:
Waarom dus lang geveynst? ey Philida wat reden,
Wat is 'er in de weeg, wat zijn 't voor tegenheden
Die my aan alle kant bestrijden met der daad,
Waar door gy dikmaal toond aan my een stuurs gelaat?
My vald hier weder in, 't geen ik u hoorde spreeken,
't Beginzel luyd, dus: maar vorder bleef het steeken,
De reden hebben kragt, waarom ik niet en Min,
Ach Lief! voldoet mijn beed'; zegt my, wat schuyld hier in,
Wat zal ik Veld-godin dog uyt dit Woord besluyten;
Zou uyt u Herte zelfs de tegenheyd wel spruyten?
Of zoude wel de Brug niet al te vaste staan,
Waar over dat de Liefd' van u Godin moet gaan?
De Brug van Rijke Schat, en van de ronde Schyven,
Het welke menig Trouw doet agterwegen blyven;
Of ben ik u te boers, en van te slegten staat,
Wat isser dog in my het geene dat gy haat?

PHILIDA.

Hoord Philis, in den Egt veel Wetten zijn beschreven,
Waar na dat Man en Wijf te zamen moeten leven,
Hy zy dan Jonk of Oud, die hem na Trouwen zet,
Is, zonder tegenspraak gebonden aan de Wet:
Maar eer men daar toe komt zo mag men balansseeren,
En 't Huuw'lijk hem tot nut of tot zijn hinder keeren.
Veel streekjes gaander om, bezonder in de Min,
Daar steekt, alzo het scheynd, de meeste zoetheyd in:
Maar Vrijsters ziet wel toe, 't en zijn geen kleyne zaaken,
Men kan ook door d'Min in dapper lijden raaken,
Men ziet het menigmaal, hoe 't in den Egten-staat
Contrary als men meend, met Jonge Lieden gaat,
't Is ook geen Goud dat blinkt, nog ook niet allerwegen
Komt zoete Lief te Bed, daar word zo veel verzwegen;
Het is een fraye zaak die zo gelukkig Trouwt,
Daar Liefde kragtig blijft, en nimmermeer veroud.

Het Woord is niet vergeefs, men mag het wel bedenken,
't Slaat menig om de tand, het kan zo dapper krenken:
Wanneer als door de Trouw de Bruyd is in de Schuyt,
Zo zijn, gelooft het vry, Beloft' en Eeden uyt.
Het is niet lang geleen, daar was een aardig Vryer,
Hy ſcheen voor alle Man een al te grooten lyer,
Hy klaagd' aan yder een zijn droefheyd en zijn nood,
Zijn Aanzigt was geſteld gelijk de bleeke Dood,
Zijn Liefje was bekend, elk wiſt 'er van te praaten;
Men gaf de Vrijſter ſchuld, de ſtrijd was boven maaten,
Het ging op 't alderleſt zo hoog, dat ook de Meyd
Waar dat zy kwam of ſtond, haar altoos vond bekeyd,
Al eer zy omme zag hy was haar op de hielen,
Het ſcheen hy zou door Liefd' hem zelve ſchier vernielen,
Hy klaagt haar even ſtaag, hy ſmeekt haar wonder zoet,
Hy looft al wat hy mag, hy maakt het Meysje vroet,
Het zal in alle ding volmaakt door liefde wezen,
Hier mede weet de Gaſt de Vrijſter te belezen:
Zy op het goed geloof, zy ſlaat de Vryer aan,
En meend, 't zal voor de Wind in alle dingen gaan;
De Jonker is geruſt, het gaat 'er op een Trouwen:
Maar wie het aldereerſt zo dapper is berouwen,
Dat weet de geene wel, die eerteyds Vrijſter was,
Die menig vreemde klugt van and're Vryers las,
Nu gaat het in de wind, de Man die wil niet deugen:
Is alteyd even dwars, zijn Vrouw in alles teugen,
De Liefd' is nu gedaan, de Brand die is verkoeld,
Daar is een groote twiſt, daar leyd men nu en woeld.
Men hoord 'er menigmaal, och! mogt ik weer Ontrouwen,
Ik zou den Egten-ſtaat mijn leven lang wel ſchouwen,
Al wat de Vrouwe doet, nog is het nimmer wel,
Nu weet hy van geen Liefd', nu is hy al te fel, (men,
Hy heeft geen eer nog ſchaamt, voor niemand wil hy ſchro-
Hy durft op d'hoogſte-trap van alle Wreedheyd komen,
Hy ſlaat zijn Bed-genood, hy ſtootze van hem uyt:
Is dit niet voor de Wind, is dit geen blyde Bruyd?

Wat

Wat dunkt u als de liefd' zo te zamen is gebrouwen,
Zal dit met reden niet een Maget agterhouwen?
De Vryers zijn te loos, ik heb 'er meer gekend,
Men ſcheen een blydeBruyd,maar 'tSchip is haaſt gewend.
Ik hebze wel gezien, die ook om 't Goedje Trouwden,
Maar die het kort daar na zo jammerlijk berouwden,
Het Goedje was verteerd al eer men omme zag,
De Weeld' die wierd kaal: 't en bleef niet als het plag,
De Jongman niet gewend, tot Werken nog tot ſloven,
Gaat by de Grooten om, en Moeder zit bedrogen,
Ja tot de Ooren toe in allerley verdriet,
Vermids zy 't Huysgezin in zoberheden ziet.
Een ander die na wenſch een Dogter heeft verkregen,
Die Deugdzaam is en Schoon, met Rijkdom wel ter degen
Van alles wel voorzien, die ſlaat haaſt agter uyt,
En maakt al mee op 't leſt haar tot een droeve Bruyd:
Men leeft als zonder Wet, men treed zijn pligt bezyden,
In plaatze van de Vreugd zo komt 'er bitter leyden,
De Trouw die word beklaagt, betreurd in alle ding,
Men zeyd, ô droevig Uur! doen ik na Trouwen ging.
Dus zit de Vrouw en kermt, en draagt vaſt dunne Wangen.
Wie zou na zulk een Staat zijn leven oyt verlangen.
't En is altoos geen Liefd', geen Vriendſchap voor en na,
Als 't was met Coridon en met zijn Silvia.

PHILIS.

My dunkt (ô Philida!) dat gy door zulke reden
Hier miſt het regte ſpoor, en gaat bezeyden treden
In 't ſtuk van trouwe Min; geen trouwe Minnaar word
Door ymands kwaad misbruyk in zijne Trouw verkort;
Men mag geen trouwe Min met regt daarom verſmaden,
Om dat een ander doet veel trouweloze daden:
Zou ik u waarde Nimph belaſten met het kwaad,
Het welk een ander doet, dat waar een ſlegte daad:
't Is waar mijn Herderin, het misbruyk in het Trouwen,
Dat ſchuyld wel by de Mans,maar ook wel by deVrouwen;
't En

'tEn is gelooft dit vry, alleen niet by de Mans,
De Vrouwe brengt in 't Huys dikmaal een vreemden dans,
Een ſtaaltje kund gy zien aan onze lieve Floris,
Hoe word de Man gefopt, wat is 't een zoete Joris.
Hoe menig Jongeling zijn ongeval beklaagt,
Die van zijn eygen Vrouw geduurig word geplaagt.
En moet gelijk een Slaaf op haar gedagten leven,
Indien hy Vreede wil, moet ſchoone Woorden geven,
De Vrouw leeft als een Heer, hy als een ſlegte bloed:
En hoord nog knorren toe in alles wat hy doet.
Een groote Slaverny, tot ſchande van de Mannen,
Die uyt haar Heerſchappy haar zelven laten bannen,
Die van den grooten Heer geſteld zijn als het Hoofd,
En werden door een Vrouw van al haar glanſch verdooft.
Veel Maagden zijn wel zoet, zo lang zy zijn te Vryen;
Maar als men is Getrouwt, dan zijn het ſnode Pryen.
Zo gy u Oogjes Lief gins ende weder ſlaat,
Gy zult haaſt kunnen zien, hoe 't met de Vrouwen ſtaat,
't En is zo zuyverlijk met haar niet; als zy ſchijnen,
Zy doen zo menig Man van hartzeer ſchier verdwijnen,
Den een die is te ſnaps, den ander is te luy,
De derde heeft zomteyds al vry een zotte buy,
En laat haar niet aan 't Huys, nog Huysgezin gelegen.
De vierd' is agteloos, en gaat verkeerde wegen,
De vijfde loſt en borgt, en zoekt de Lombert an,
En teerd het Geldjen op, veel ſlimmer als de Man,
Of ſchoon den goeden Knegt moet op het Water ſterven,
De Vrouwe niet te min die gaat het al bederven.
Een ander is te pronks, gaat alteyd even net,
Of 't wezen mag of niet, het word 'er op gezet:
Het Zeyl dat moet in top, al zoud' het namaals rouwen,
Een Vrouw (ô Philida!) die kan veel wonders brouwen.
Indien zy niet en is te vies, of al te reyn,
Dan is zy dikwils zo, dat yder groot en kleyn
De walge van haar heeft, ja zouder ſchier van kooren,
Vermits zy in haar vuyl van kladdigheyd wil ſmooren.

De reſte die te veel maakt van het Huys haar werk,
Daar moet de Man op Straat, of elders in de Kerk,
Jan-hen die moet 'er uyt, 't en mag niet zijn geleden,
't Is over al te reyn, hy mag 'er niet op treden;
En als den goeden Man komt met een Vriend of twee,
Dan hangt terſtond de Lip, dat doet haar dapper wee,
Dan ziet de Vrouwe zuur, en heeft veel norſſe vlagen,
Dit, en nog Duyzend meer, dat moet de Man al dragen.
Ik zwyge van de reſt, en nog van hoger kwaad,
Waar door het Huys-gezin vervald en onder gaat,
Ey laat ons dit propooſt om reden wat in binden,
In plaatze van het zuur het zoet voor d'Egt uytvinden.

PHILIDA.

Neen, Philis nodig is 't, indien men niet en peyld
Wanneer men't Land genaakt, het Scheepje word verzeyld,
Dit weet de Zeeman wel: al eer 't u ook bezwaarde:
't Is nodig dat men die ſteld in zijn regte waarde:
Want als men onbedagt het Trouwen onderwind,
In' plaats van zoete vreugd men ongeneugte vind.
Wel Philis tot beſluyt, laat ons die reden ſtaaken,
Ik moet hier in het Hof mijn Geeſt nog wat vermaaken,
Ik wenſch u goeden Dag, gy Herder weeſt geruſt,
Zoekt wat het u belieft, vermaak en zoete luſt.

PHILIS.

Ik wenſchte Philida, dat ik u mogt geleyden,
Ik zal u hier in 't Groen nu wederom verbeyden.

Philis klaagt by hem zelven.

Terwijlen dat ik hier mijn Philida verwagt,
Zo ſtort ik heden uyt mijn droeve Minne-klagt.
O vrugteloze Min! wat heb ik onderwonden,
'k Heb lange teyd gezogt: maar (latie!) niet gevonden,
'k Rijk na de Morgen-ſtar, die aan den Hemel ſtaat,
Ik wil 't geen ik niet kan, ô al te zotte daad.
Ik zie, dat ik de Zon (ach leyder!) zoek te tergen,
En dat ik d'Hemel mijn begeeren af kom vergen:

Ik wil, (ô zoete Nimph!) ik wil de Zilvere Maan,
Die yder tot een pronk ziet aan den Hemel ſtaan,
Alleen tot mijnen dienſt, en uyt haar plaats gebieden,
Onmogelijk Godin, welk nimmer zal geſchieden:
Alzo, ô friſſe Bloem, is dat ik u bevin,
(Eylaas!) de waare daad van mijn verdwaalde Min;
Min, ja verdwaalde Min, met Duyzend kromme wegen,
Waar toe ben ik gebragt, waar toe ben ik genegen?
Zegt gulden Dageraad, zegt vriendelijke ſchijn,
Hoe komt 'er in mijn Hert alzulk een ſnood fenijn?
Hoe komt de wreede Min zo ſtreng mijn Zieltje plagen,
Dat ik daar over moet inwendig Rouwe dragen?
Dat ik u zoet gezigt met ſmert aanſchouwen moet,
En dat ik werd met ſpijt tot in mijn Ziel gevoed?
Wat mag 'er voor Vergift ontrent u Oogjes zweven,
Wie heeft 'er in mijn Hert de Liefde dus geſchreven,
Waar door ik: als geperſt, de Min ach laas begon!
Voogdeſſe van mijn Ziel; ô Lief! ô Gulden Zon!
Wiens ſtraalen dat van ver zo kragtig my beſchijnen,
Dat ik van hitte ſmelt, van brand ſchier moet verdwijnen.
ô Philida! indien ik rond uyt ſpreeken mogt,
En dat gy al mijn leed eens grondig onderzogt,
Wat zou den Hemel u al zoetigheyd verklaaren;
Gy zoud (ô Philida!) u anders openbaaren.
Ik zeg nog andermaal, gy zoud meewaardig zijn,
Indien gy Herderin wiſt van mijn droeve pijn.
Maar nu, ach mijn Godin! waar op zal ik vertrouwen?
De Minne werkt in my wel duyzend-werf berouwen:
Ik zie aan u Gezigt, ik ſpeur aan u gelaat,
Dat gy, die u Bemind, paayt met een loſſe praat,
Ik werd als omgevoerd, twee-ſtrijdig zijn de Reden.
ô Wonder! hoe 't kan zijn, 't en is niet lang geleden,
Dat my een zoete les gantſch aardig wierd verhaald,
Waar in u Weder-min wier konſtig afgemaald:
Maar 't vald heel anders uyt, 't ſcheynd of de Minne-goden
Uyt wangunſt en uyt haat zijn van my af-gevloden.

Wan-

Wanneer ik u aanſchouw, zo zeg ik met geklag,
O ongelukkig Uur, doen ik u eerſt aan zag,
En dat ik werd beroerd, om u met Hert en Zinnen,
Met hoop en groote zorg, volkomen te beminnen;
Godinne van de Liefd', waar komt het my van daan?
Ontdekt my, waar de Min zo ſnel is uyt ontſtaan;
Daar is geen zoet gevly, geen omgang nog geen ſmeeken,
Geen lokzel tot de Min, nog zoete Minne-ſtreeken,
Ten wederzijd' geſchied, daar is by niemand ſchuld;
Nogtans zo is het Hert met Liefde gantſch vervuld.

ECHO.

Wie klaagt hier van zijn Min, verzoekt gy iets te weeten?
't Beginzel van u ſmert, dat zijn u Liefs zecreeten,
Die gy van goeder-hand zeer gunſtig hebt gehoord,
Waar door u Jeugdig Hert tot Liefde is bekoord.

PHILIS.

ô Wonder! wat ik ſpeur, wie hoor ik ginder ſpreeken?
't Scheynd of het uyt de Aard of elders komt uyt breeken,
't Is d'Echo na my dunkt, en dien ik hoor van veer,
Ach! ſtaat een weynig ſtil, 'k verzoek van u dog meer.

ECHO.

Maar, Philis let hier op, het zijn omtrent drie Jaaren,
Dat u de Min begon, zecreetelijk t'openbaaren,
Drie Jaaren, dat gy eerſt verzogt aan Philida,
Die gy niet ſpreeken kund; maar leeft nog op gena:
U Liefde die gaat hoog, maar kund nog niet verwinnen,
Nog 't Hert van Philida ontſteeken tot Weer-minnen.

PHILIS.

Is in het Herte dan van Philida geen luſt
Tot Liefd' nog Weder-min? en leeft zy gantſch geruſt?

ECHO.

E C H O.

Geruſt, maar niet geheel, haar Zieltjen heeft bewegen,
Nogtans zy gaat de Min aan alle kanten tegen:
U Philida die word by wijlen omgevoerd,
En tot de Weder-min van Philis ſchier beroerd:
Zy draagt een gunſtig Hert, maar kan haar wederhouwen,
't En gaat zo hooge niet, om Philis nog te Trouwen.
Zo ras als Philida haar Philis maar aanziet,
Ontzet haar teer gemoed, haar Verruw die verſchiet,
Zomwijlen op de Straat, by wijlen op de Wegen,
Waar dat hy haar ontmoet, of by geval komt tegen,
Zomwijlen voor haar Deur, zomwijlen in de Kerk,
Daar ſpeurt men aan 't gelaat een wonder Oogen-merk,
Daar kan een lieflijk Rood by wijlen boven prangen,
Daar ziet men menig Blos op haare teere Wangen;
't Welk teekens van de Min, van Weder-liefde zijn;
Schoon of het word bedekt met een geveynsde ſchijn.

P H I L I S.

Zou Philida tot my wel eenig gunſte dragen,
En ſcheppen uyt mijn Min een heym'lijk welbehagen?

E C H O.

Behagen, weet gy 't niet het wezen dat vermeld,
Of Philida geen Min in 't heymelijk en kweld:
Zo ras en word 'er niet van Philis oyt geſproken,
Of 't Hert word als een Roos in vrolijkheyd ontloken.

P H I L I S.

Ik wenſchte, dat ik mogt de reden van u weeten,
Het ſcheynd, dat Philida heeft Philis heel vergeeten,
Of dat dees Herderin my houd als voor een Zot,
Of dat zy met mijn Min geduurig drijft de ſpot;
Dit ſpeeld my, waar ik ga, geduurig in de zinnen,
Dit geeft my groote ſpijt, en baard verdrietig Minnen.

ECHO.

Minnen, ey Philis zwijgt, eenmaal is u geſchied
De gunſt, al waar ontrent gy u niet vinden liet,
Het ſcheen of gy de ſpot met Philida wou dryven,
Alleen door u vertrek, en door u agter blyven,
En t'zederd is 't Compas met u gantſch om gedreyd,
En zijt van alle hoop tot deze teyd ontzeyd.

PHILIS.

Wel hoe het ſcheynd een Droom,dat gy mijn wedervaren.
't Geen heym'lijk is geſchied,zo duyd'lijk kund verklaren.
Was ook de Jonge Maagd niet in haar Eer gekrenkt,
Was 't Herte niet ontſteld? gelijk men dat wel denkt.

ECHO.

Denkt vry, dat Philida met ſpijt was ingenomen,
Als zy geen Philis zag ontrent nog by haar komen,
't Was van een Jong Gezel een al te ſlegt beſtaan,
Daarom zo ſcheynd voor 't Oog u Vryery gedaan.

PHILIS.

't Is vreemd, al wat ik hoor, 't zijn wonderlijke daden,
't Scheynd of den Echo weet mijn gantſche zaak te raden,
Zou Philida hier door nu blyven onbeweegt,
Schoon of haar Philis ſteeds een Hert vol liefde dreegt?
Zo kan men evenwel geen gunſt van Min bemerken,
Aan Wezen en Gelaat, aan Woorden ende Werken,
Ik vraag nog andermaal? indien het zo gebeurt,
Zo is de kans verzien, zo leef ik ook betreurt.

ECHO.

Treurt Philis zo gy wild, het zijn u eygen ranken,
Gy hebt u Philida in 't minſte niet t'ondanken,
U is nog naderhand een ander zaak geſchied,
Waar in dat gy u ſchuld niet als te klaarder ziet:

Gy

Gy hebt de zoete Maagd zelfs mondeling gesproken,
Het smeeken stond aan u, aan u heeft het ontbroken,
Weg met u zuure mond, weg met u stuurs gelaat,
Wanneer gy na u wensch met u Beminde praat.
Ziet voor u, dat gy noyt van iets begind te roemen,
De schuld die is by u, gy kund het niet verbloemen.

PHILIS.

Ik vind my overtuygt, de reden hebben kragt,
Vermits dat ik mijn pligt niet regt en heb betragt.
Zou Philida dan noyt genegen zijn te Minnen,
Zal ik in Eeuwigheyd haar nimmermeer verwinnen?

ECHO.

Verwinnen, 't kon geschien, ik zeg voortaan geen meer,
Het eynde van u zaak dat weet den Opper-heer,
Die zal het door den teyd u alles openbaaren:
Wat Godt te zamen voegt, dat zal in 't end nog paaren.

PHILIS.

Nu diend my goeden raad, het scheynd met my gedaan,
Ach Philida! wat zal u Philis nu bestaan?
Door nooddwang nu geperst zo zal ik moeten scheyden,
En met een stille Geest een beter lot verbeyden.
Ach Philida! door nood, zo neem ik een besluyt,
En zeg adieu mijn Lief, mijn uytverkooren Bruyd;
Adieu mijn hoogste Schat, fleur van mijn Jeugdig leven,
Adieu mijn Zonne-bloem, die ik nu moet begeven,
Adieu ô Morgen-star! die my door Liefde voed,
Adieu mijn Gulden-zon, om wien ik treuren moet.
Adieu, Godin, adieu, gy pronk van alle Vrouwen.
Adieu Princes, die ik verlaat met duyzend rouwen.
Adieu ô zoete Nimph, aanschouwt u Dienaars leet,
Adieu roemwaarde Vrouw, gedenkt aan 't geen gy weet.
Adieu mijn Ziels-matres, die ik niet mag vermanen,
Adieu mijns Herten-troost, adieu met droeve Tranen,

Adieu Luſt-hof vol vreugd, ik hoop zo lang ik leef,
Adieu mijn Ziels-fonteyn, die 'k nimmermeer begeef;
Den Hemel die gun my in Liefde te volherden,
Dat gy mijn Egte Vrouw, en ik u Lief mag werden:
Adieu dan voor het laatſt, met droefheyd ende pijn:
Adieu mijn Lief, adieu, het moet geſcheyden zijn.
Maar eer ik nog vertrek, hoe zal ik dan zo ſcheyden?
Bedaard mijn droeve Ziel, en laat u niet verleyden,
Daar mogt nog eenig hoop by avontuur op ſtaan,
En ik haar ſpreeken mogt, 't is beſt van niet te gaan,
Daar komt ligt onverziens een toeval in de Minne,
ô Wonder! wat ik zie, daar komt mijn Veld-godinne,
Mijn trooſt, mijn toeverlaat, wat diend 'er nu gedaan?
'k Zal met mijn droeve klagt haar in 't gemoete gaan,
Ach Philida! ik wagt alleen op u meedogen,
ô Liefde! die my drukt; hoe groot is u vermogen?
Ik dwaal in mijn verdriet, ey zoete Philida,
Gund, naar u zoeten aard u Philis eens gena,
Mijn heet en brandend Hert dat is aan allen zijden
Benauwt, ô droeve Min! wat brengt gy duyzend lijden,
Indien gy eenig gunſt in uwen Boezem draagt,
Zo denkt (ô Gulden-zon!) hoe dat ik word geplaagt,
Hoe dat ik ben omringt van buyten en van binnen,
En hoe ik ſtrijden moet, my zelven t'overwinnen.
't Scheynd dat gy zoete Nimph geduurig my verſmaat,
In alles wat ik doe, of wat ik heden laat;
Zo ik iets van mijn Min bedenk aan u te ſchryven,
Gy weet met aardigheyd een klugt daar mee te dryven,
Mijn Rijmpjes die gy ziet, vol droeve Minne-klagt,
Die worden even zelfs ook met de Min veragt,
Mijn Min, verdoolde Min, die ik met ſmert moet dragen,
Die my niet anders leerd dan als ootmoedig klagen:
Door dwang (eylaas!) geperſt, buyg ik my voor u Troon,
Had ik een Konings-magt, of droeg een Keyzers-kroon,
Door mijn eerwaardigheyd zoud' ik tot Liefde dwingen
U Maagdelijk gemoed, met and're Duyzend dingen.

Ver-

Vermits het meeste Volk alleen op Rijkdom ziet,
Zo dunkt my waarde Maagd gy om die reden vliet,
De Rijkdom my belet, om u te mogen spreeken,
Hoe zoetjes dat ik vley, 'k blijf egter nog versteeken.
En schoon het eens gebeurd, en dat ik by geval
Een Woordje met u spreek, nog is het niet met al,
Gy toond u wonder schuw, en scheynd niet wel te vreden,
En laat my heden gaan onwaardig tegens reden:
U vriendelijk Gezigt dat staat niet lief-getal,
Geen Kusje laat gy toe, wanneer ik scheyden zal.
ô Zoete Philida! wat mag u wederhouwen?
Dat gy u zo bedwingt, om niet te willen Trouwen?
Voor my ik vat het niet, of is 't om eer en Staat,
Om glory van de Waer'ld, die als een damp vergaat,
Wat vrees mag by u zijn, zeg Lief, wat kan u deeren?
Zal ik u zoet Gezigt in Eeuwigheyd ontbeeren?
Zal ik verlaaten zijn en leven zonder vreugd,
En dwalen in de Nagt van droevig ongeneugt?
De Nagt van duysterheyd vol hoopeloze Minnen,
Doorvlogten met veel leed, en met beroerde zinnen.
Beweegt u Philida, aanziet mijn treurig Hert,
En maakt my eenmaal los van dees bedroefde smert.

PHILIDA.

Wel Philis zoete Knegt, al wederom te klagen,
En my de oude Les van Liefde voor te dragen,
Het klagen lieve Vriend, als 't even staag geschiet,
Dat is een lastig ding, men hoord het met verdriet.
Wel aan, indien gy wilt, laat u ten besten raden,
Dus steeds in ongeneugt te leven kan u schaden,
Gy zijt een Jong Gezel, en vry een geestig Kwand,
Zoekt die u lieven wil, en houd de overhand:
Voor my, het is vergeefs, gy kweld u eygen zinnen,
Ik ben, in kort gezeyd, nog niet geneygt te Minnen.

PHILIS.

De Mond (ô Philida!) ſpreekt dikwils met beſcheyd,
't Geen 't Herte niet en meend, 't word zo wat om gedreyd,
In 't Minnen, naar het ſcheynd, zo mag dit vry paſſeeren,
Een Vryer, die wat weet, kan haaſt dit Lesje leeren,
Het is een oud gebruyk, men noemt het Eerbaarheyd,
Men prijſt ook zulk een Maagd, die ſtraks niet Ja en zeyd,
Het is der Vrijſters aard, haar zo wat ſchuw te dragen,
De Vryers haar Natuur, te ſmeeken en te klagen!
Op deze Noord-ſtar Lief is dat mijn Scheepje zeyld,
't En kan mijn ſchuld niet zijn, zo my de Haven feyld.

PHILIDA.

Al ſteld gy dit voor vaſt, 't faljeerd nog menig werven,
En dat een Vryer moet zijn zoete Liefjen derven,
't En is geen vaſte Wet gelijk gy heden drijft,
Want menig Maagd is ſchuw, die zo geduurig blijft.

PHILIS.

Ja Philida, 't is waar, wild gy ten naauwſten keuren:
Maar maakt eens onderſcheyd wat ziet men meeſt gebeurē?
Het is een oude Spreuk, ziet wat de Liefd' vermag,
Geen Eyken-boom en vald ten eerſt niet met een ſlag,
Een Vryer, die het meend, en zal niet eens verzoeken,
Maar wel verſcheyden-maal, en ſtadig hem verkloeken,
Zijn Liefde dien hy draagt, hy dikmaals openbaard,
En zo de Vrijſter is, vry van een goeden aard:
Zy zal hem als een Vriend de zaak ten beſten houwen,
En op het alderleſt nog willig met hem Trouwen.

PHILIDA.

Is 't zo, gelijk gy zegt, en word 'er dus gedaan,
Wie kan na regten eyſch dit alteyd tegen ſtaan?
Geduurig en met kragt, gelijk de Vryers ſtrijden,
Dat kan geen teere Maagd nog Jonge Vrijſter lijden.

PHI-

PHILIS.

De Strijd Godin, 't is waar, word even als met kragt
In 't Leger van de Min geduurig uyt gewragt:
Maar let wel Philida, dit staat 'er weder tegen,
Wie kan een forsse Maagd tot Weder-min bewegen,
Zy slaat de Vryer of, al schoon zy hem bemind,
Zo lang als 't haar belieft, en vreugde daar in vind.
Dit regt dat heeft een Maagd, dit moet de Vryer lijden,
En daarom mag hy ook geduurig weder-strijden,
Op hoope van gewin: maar 't is geen regte Munt,
De Vrijsters is te veel in deze zaak gegunt,
Een Vryer b'hoord geen meer als drie maal af-geslagen,
En na den derden slag zo moest hy niet meer vragen.
De derde slag moest hem zo veel al zijn gezeyd,
Hoord Vryer, houd u rust, en zoekt een ander Meyd:
Daar mee waar 't Liedjen uyt, dan had men vaste peylen,
Nu hoopt men langen teyd, en nog zo kan het feylen.
Voor my, ik wenschte wel, en dat 'er zulk een Wet
Voor yder Jonk en Oud in 't Minnen was gezet:
Maar nog in deze Strijd zo heb ik goed vertrouwen,
En dat mijn Philida haar niet zal agterhouwen,
In schijn nog veynzery, gelijk als veel geschiet,
En dat men leeft op hoop, en dan als weder niet.
Neen Philida, mijn dunkt, dat ik kan anders merken,
En dat getrouwe gunst zal blijken uyt de werken.
Hier mede mijn Godin, zo dunkt my tot besluyt,
Dat ik de Bruygom ben, en Philida de Bruyd.

PHILIDA.

Neen Philis, lieve Knegt, dit slot en heeft geen reden,
Men gaat zo onbedagt niet in het Huw'lijk treden,
Al word 'er in de Min wat Boertery gepleegt,
't Is nodig dat men dit wat ryp'lijk overweegt.
Zoud gy met Philida genegen zijn te Trouwen,
Verstaat wel wat ik vraag, en zou 't u niet berouwen?

PHILIS.

Dit is een vreemde slag, wel Lief, wat vraag is dit?
Te meer om dat gy weet, dat Liefd' mijn Hert bezit,
En dat ik heb geleeft op hoop verscheyde Jaaren,
Om met u in den Egt door Liefde t'zaam te Paaren.
Zo is mijn antwoord dit, en zeg dan Philida,
Op het berouwen neen, en op het Trouwen ja.

PHILIDA.

Hebt gy de zaak al wel met voordagt overwogen?
Bedenkt u eerst te regt, al eer gy word bedrogen.

PHILIS.

Noyt kan ik in der daad van u bedrogen zijn,
Zo gy in trouwheyd lieft en zonder valsche schijn.

PHILIDA.

Zo trouwheyd in de Min staat vast ten wederzijden,
Zo is 'er geen gevaar van iets bedrog te lijden.

PHILIS.

Op trouwheyd ik verzoek u tot mijn Egte Vrouw.
En op u trouwheyd ik ten vollen my vertrouw.

PHILIDA.

Gy zoud tot Weder-min een Maget schier bewegen,
Al was zy tot de Trouw nog Minnen niet genegen:
Maar laat ons hier in 't kort wat Vraagjes stellen voor,
Zo wat discours-gewijs, ey geeft nog gehoor,
Ik zal geen zotte-klap, geen losse reden maaken,
Het geene dat ik meen, zijn Huysselijke zaaken.
Wanneer gy Philis dan naar wenschen waard Getrouwt,
Met dees die gy bemind, en die gy nu aanschouwt,
Zoud gy u Leven lang in vreed' dan konnen leven,
En onder 't Huys-verdriet gewillig u begeven?
Zoud gy een zwakke Vrouw doen billik onderstand,
En bieden na den eysch getrouwelijk de Hand?

PHI-

PHILIS.

Ja Philida, ik zou mijn trouwheyd noyt ontrekken,
Mijn Hert met al zijn kragt dat zoude daar toe ſtrekken.

PHILIDA.

Dat gy de waarheyd ſpreekt, geloof ik in der daad,
Zo lang als 't voor de wind en naar u wenſchen gaat:
Maar zoud gy d'eerſte twiſt wel zoetjes kunnen mijden,
En als 't paſſe kwam wel tegenſpreeken lijden?
Dit is het eerſte punt, dat Egte-luyden diend;
En eerder komt te pas dan als men dikwils miend:
Want door een ſchemper Woord, of door een hevig ſpreeken,
Zo ziet men menigmaal de grond der Liefde breeken,
En wie die Gulde-les niet vaſt en wel onthoud,
't Is veer de beſte wijs hy noyt zijn leven Trouwd.

PHILIS.

't Is waar, die Gulde-les is nodig voor ons beyden,
En wijſt als met de Hand waar heen het ons wil leyden,
Te meer om dat het ſtrekt tot vreed' van Man en Vrouw.
Tot welſtand van het Huys, en van de reyne Trouw.
Dit ſta ik willig toe, en zonder lang te draalen:
Mits dat een deugdzaam Wijf blijft binnen haare paalen.
En niet door forſſen aard by wijlen nu of dan
Te zijn als Overheer, tot ſchande van de Man.

PHILIDA.

Gelijk als dit betaamd; maar Philis nog al verder,
Als gy nu waart Getrouwt, zegt my eens lieve Herder,
Zou dan u Liefd' wel zo ſtandvaſtig kunnen zijn,
Dat gy geen Oogen-luſt, nog heymelijke ſchijn,
Van gunſt, u leven lang aan niemand zoud betoonen,
En dat gy 't Egte Bed met zuyverheyd zoud kroonen;
Geen Jok nog Boertery, geen Geyle dartelheyd
Te pleegen, welk de grond van Jalouzye leyd?

Veel minder dat gy zoud een ander careſſeeren,
En lieven buyten 't Huys, 't welk noyt en mag paſſeeren,

PHILIS.

Ik zeg met volle Mond, 'k zeg Ja mijn zoete Beeld,
Wanneer als in dit ſtuk de Vrouw geen parten ſpeeld,
Niet van Ontugtigheyd, of diergelijke kwalen,
Maar dat zy na den eyſch haar ſchuld niet wil betalen:
De ſchuld; gelijk men leeſt, en van goedwilligheyd,
Het welk menig Man ook in 't verderven leyd;
Schoon of den Huysheer is tot zoete luſt genegen,
De Vrouw blijft even koel, begeert het niet te plegen,
Indien een Jonge Vrouw wil hebben haar begeert,
Die moet na deze Wet volkomen zijn geleerd.

PHILIDA.

't Is waar, in dit geval, kan ik niet tegen-ſpreeken,
Maar als men vorder gáat, daar ſchuylen meer gebreeken.
De Man die leyd de ſchuld wel dikwils op zijn Wijf,
En als men 't wel beziet; zo is het zijn bedrijf,
De gronden van de Liefd' beſtaan in zoetigheden,
In Vriendſchap zonderling, ook in bekwame reden.
Een Man die alle ding zijn Egte Vrouw verwijt,
En haald veel zaken op, alleen tot enkel ſpijt,
Die knorrig is van aard, en uyt Natuur genegen,
Daar is de Trouw een laſt, daar gaat het niet te degen,
Daar elk des anders leed als op een Schaale leyd,
Daar word de Liefde kleyn, daar vind men 't al bekeyd,
Zo gy dit kwaad Vergift niet kund geduurig ſchouwen,
Ik zeg nog andermaal, 't is beſt dan niet te Trouwen.

PHILIS.

Neen Philida, ô Neen! dat 's wel een loſſe Vent,
Die ook aan yder een zijn zaken maakt bekend,
't Is beter, als men zegt, in ſtilligheyd gezwegen,
Als van een enkel Woord veel ſmert en hoon gekregen.

PHI-

PHILIDA.

Ja Philis, na den eysch te spreeken op zijn tijd,
Dat heeft van overlang al menig Hert verblijd:
Maar tot de zaake zelfs zo voeg ik deze rede,
Een Zwyger is wel goed, wanneer 't geschied tot vrede,
Al wie dat op zijn teyd tot vrede zwygen kan,
Dat is een Wijze Vrouw, of ook een deftig Man.
Maar wat is dit gezeyd, men mag 'er niet of roemen,
Daar is een ander zoort, en die wy Pruylers noemen,
Die met een stille Mond ook zwygen al den Dag,
Ja Weeken, Maanden lang, en doen een stille slag,
Een slag, die ook de Vrouw kan in de Ziele nijpen,
En zonder eenig Woord! hoe kund gy dit begrijpen?
Dit is nog erger zeer, en gaat schier al te fijn:
Wel Philis zoud gy ook een Pruyler kunnen zijn?

PHILIS.

Wat beeld mijn Philida dus zeldzaam in de zinnen,
Dat Philis d'Egte Trouw met pruylen zou beginnen:
Neen Herderin, 't en is van Philis noyt gedagt,
Veel minder dat dit kwaad zou werden uyt gewragt.

PHILIDA.

Gy slaat veel zaken toe, dien ik u draag te vooren,
Gy zoud tot Weder-min schier Philida bekooren,
Maar egter schuyld 'er nog al vry een hooger kwaad,
Waar door het Huys-gezin zeer ligt te gronde gaat:
Dat is de Dronkenschap, die 't alles kan verteeren,
Die moest gy vyand zijn, en dapper van u weeren.
Daar zijn der, die voor 't Oog wel brave Mannen zijn,
Maar heym'lijk opgepronkt door een gemaakte schijn,
Zy weeten op den Dag haar vuyle lust te buygen,
Maar egter in der Nagt zy in het duyster smuygen,
Daar zit de Vrouw alleen, de vreugd is uyt het Huys,
Wie dit te beurte vald, het is een dubbeld Kruys.

Het

Het Goedje word verteerd, de Zinnen bijſter dwalen,
Een Dronkaard als men weet die wil veel Moſtert malen.
O Philis! dat ik wiſt ik hier van liep gevaar,
Ik Trouwde nimmermeer, ik bleve die ik waar.

PHILIS.

Ey Herderin, houd op, dit zijn maar kwa gedagten,
Gy hebt van al dit leed geen ſchaduw te verwagten,
Ik laat de waare daad van al dit jammer ſtaan,
Komt, zoete Nimphje komt, wild my de koop toe ſlaan.

PHILIDA.

Ja Philis, als ik u zo hoog ſteld' in 't vertrouwen,
En 't viel dan anders uyt, hoe zoud' het my berouwen,
Al 't geen ik heb verhaald, dat is maar Huys-verdriet,
Dat zelden word gemaakt, by toeval zo geſchied:
Maar gaat een weynig voord, wat zijn der duyzend laſten,
Van Ziekten, Pijn en leed, wat zijn der ſtrenge Gaſten,
Die ook geduurig zijn ge-eygend aan de Trouw,
En treffen dan, zomwijl de Kinders of de Vrouw,
Die al de zoete Vreugd in droefheyd doen verkeeren,
En dat men lijden moet, al zoekt men 't af te weeren,
Als my ook over kwam een Kwaal of droeve Pijn,
Zoud gy my wel als dan een trouwe ſteunzel zijn?

PHILIS.

Ja Lief, gelooft dit vaſt, geen trouwheyd zal ontbreeken,
Ziet daar mijn eygen Ring,'t welk is mijn trouwheyds Tee-
Die zal getuyge zijn van mijn getrouwigheyd, (ken,
En dat mijn trouwe Min op vaſte gronden leyd.

PHILIDA.

Ik weet niet wat ik zal, gy maakt my twijffelmoedig,
Ey Philis toeft nog wat, waar toe dus al te ſpoedig?

PHILIS.

Waarom dog lang gebeyd? daar ſchuyld geen ongeval.

PHILIDA.

Ik ſta als in beraad, ik weet niet hoe ik zal.

PHILIS.

Ey Lief, hoe dus bedugt, wat ſtaat u dog te vrezen?

PHILIDA.

Wel Philis wat of 't is, het Ja-woord wil niet wezen.

PHILIS.

't Is lang genoeg, mijn Lief, ſteld zulke fantazy
Ter zyen, komt hier ſtaf, weeſt met u Minnaar bly,
Want ik op deze Uur gelukkig my bevinde,
Gelukkig boven maat, mijn waarde Ziels-beminde.

PHILIDA.

Ja Philis, het geluk zijn rol te wonder ſpeeld,
En werd gantſch t'ongelijk by veelen uytgedeeld,
Wanneer als het geluk een Jong Gezel wil dienen,
Dan zal hem de Fortuyn een ſnel geluk verlienen,
Het zy of door een Vriend, die hem zijn gunſt betoond,
Of dat hy by geval komt daar de Vrijſter woond;
Of dat zy door het Oog, en door een zoet aanſchouwen,
Tot Liefde word verrukt, en wenſcht met hem te Trou-
Gelijk in dat geval ook menigmaal geſchied, (wen,
Dat Liefd' gebooren werd zo ras m'elkander ziet.

PHILIS.

Hou op, mijn Philida, wijdloopig nu te ſpreeken
Van Liefd', en van geluk doet onzen handel breeken,
Keerd weder mijn Godin, en ſpreekt u regte grond,
En zonder veynzen meer, ſpreekt Juffer uyt de Mond.

PHI-

PHILIDA.

Wel Philis tot beſluyt, zo vraag ik u volkomen,
Hebt gy dat in u Hert getrouw'lijk voorgenomen,
Met my u Leven lang te leven in de Deugd,
Te dragen zoet en zuur, in droefheyd en in vreugd:
Gelijk ik heb verhaald in veel verſcheyde zaken,
En zo gy 't opregt meend, ik zal het veynzen ſtaken.

PHILIS.

Opregt mijn Ziels-godin, zo vaſtelijk vertrouwt,
Als gy het Hemels-ligt hier met u Oog aan ſchouwt.

PHILIDA.

Wel Philis deze Ring die zal ik dan aanvaarden,
En zal een Teeken zijn van u, mijn Lief, mijn Waarden
Dat gy in trouwheyd leefd, en niet in valſche ſchijn,
Hier op zal ik u Bruyd, en gy mijn Bruygom zijn.

Het

Het Tweede Deel.

Aan de Onder-getrouwde.

Vergeleeken by de Voor-middag.

De Min, in Deugd gevoed,
Volbrengt des Minnaars wenschen,
En baard een zoete vreugd
Op Aard' by alle Menschen:
Wanneer een Jeugdig Paar
In Deugd naar Trouwen gaat,
Dan staat de Gulden Zon
In d'alderhoogste graat.

Gene-

Genezis 2: 18.

Ook hadde de HEERE Godt gesprooken: Het en is niet goed dat de Mensche alleen zy; Ik zal hem een hulpe maaken [die] als tegen hem over zy.

De Trouw wiens eygenschap door vast geknogte Banden,
Twee Zieltjes onder een tot eygendom verpanden:
De Trouw die ons vertoond een zonderlinge kragt,
Die als een Voedster is van 't Menschelijk-geslagt:
De Trouw wiens groot geheym van niemand is begreepen,
Schoon dapper in 't verstand, hoe kloek en hoe gesleepen,
De Trouw die by haar zelfs en uyt haar eygen aard,
Een schoone Melody en zoete vreugde baard:
De Trouw, in 't kort gezeyd, die boven alle zaaken
Kan beyde Man en Wijf zeer bly en heuglijk maaken,
En haar met zulk een Band zo nauw en eng verbind;
Zo dat men in een Lijf twee Zielen t'zamen vind,
Wiens Zieltjes onder een gevlogten maakt een heele:
Wie niet en is gepaard, die is nog maar ten deele,
Hy is niet meer als half, zo lang tot dat hy vind
Zijn lieve Weder-helft, dien hy van Herten Mind.
Het Huw'lijk maakt een Mensch, een Mensch van volle leden,
En waarom dat men Trouwt, dat heeft al vry zijn reden.

Eccles. 9: 9.

Geniet des Levens met de Vrouwe die gy lief hebt/ alle de Dagen uwes ydelen Levens/ welke Godt u gegeven heeft onder de Zonne/ alle uwe ydele Dagen; want dit is uw' deel in dit Leven/ ende van uwen Arbeyd dien gy Arbeyd onder de Zonne.

De Liefd' is van zeer zoeten aard,
Zy werd uyt vrolijkheyd gebaard:
Zoet zien, en vriend'lijk spreeken,
Kan 't Hert tot Liefd' ontsteeken.

Het

Doorgemengeld
Met verſcheyden Bruylofts Liedekens.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: Schoonſte Nimphje in het Woud.

WEeſt nu vrolijk en verblijd /
Nu ter tijd /
Die hier t'zamen zijt gekomen :
't Is een Dag nu van geluk /
Vry van druk /
Weg met al de zuffe Droomen.
Ziet daar is een Wild gejaagt /
Dat behaagt
Onze Bruydegoms Perſoone :
Maar wat is het voor een Dier ?
't Is zeer fier
Eene Maget Jong en ſchoone.

Wonderlijk zo is dit werk /
Want zeer ſterk
Heeft den Jager moeten Jagen /
't Wild dat woud' niet zijn gevaan /
Maar gedaan
Is nu al des Jagers klagen.
Bruydegom gy zijt de geen /
Die alleen
By den Jager word geleken /
En het Wild dat is u Bruyd /
Die gy uyt
Haar gezelſchap hebt geſtreken.

Laat in 't Aardsch niet zijn verwerd
Uwe Hert /
Wild het Hemelsche na jagen:
Bouwt u Huys op deze grond /
t'Allee stond /
Wild u vroom en eerlijk dragen.
Dit 's een Jagt die Godt bemind /
En gy vind
Op dien Weg des Levens kroone /
't Is Heer Bruydegom u pligt /
't Eeuwig Ligt
Zal het u hier namaals loonen.
Jaagt gedurig na de Deugd /
In u Jeugd /
Wild in Godes vreeze leven /
Met u lieve Egt-genood /
Tot de Dood
U voerd in het Eeuwig Leven.
't Is van Godt ons tot een Wet
Ingezet /
Dat men zal in deugden Trouwen /
Want hy wil door d'Egte-staat /
Vroeg en laat
Het Geslagt alzo opbouwen.
Nu dan Bruydegom en Bruyd /
Tot besluyt
Wy dan wenschen u te zamen /
Aardsche vreugd / vreed' en rust /
Naar u lust /
En een Zalig Eynde / Amen.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: Nu laat ons allegaar dankbaar zijn.

DIe hem ter Zee-waard in begeeft /
En drijft op Godts genaden /
Zijn Herte in veel zorgen leeft /
Hy hoopt op Godts weldaden /
Sommtyden heeft hy goeden moet /
Dan valt hy weder onder voet /
Door Stormen en door Winden
Die ligt zijn Schip verslinden.
De Liefde is de groote Zee /
Met al zyn felle Baaren /
De Wind die slaat het Schip aan twee
En brengt het in bezwaaren.
Een Maagt is gelyk de Wind;
Die Schip en Goed en al verslind /
Als zy geen Liefde dragen /
Zo doen zy niet als plagen.
Het Schip dat is de Minnaar zoet /
Die menigmaal moet lijden /
En latte met veel tegenspoed /
De groote Zee doorsnijden:
Zijn Lief dat is zijn Vaderland /
Zyn Ligt / zijn Baken aan de Strand /
Het zijn de diepe Peylen
Waar 't Scheepje na moet Zeylen.
Gelukkig zijt gy Bruydegom /
Dat gy op zulke Stroomen /
Alwaar men u hiet wellekom /
Zyt door de Wind gekomen /
Dat gy voorzigtig hebt gepeyld /
En zulk een Haven hebt bezeyld /
Daar Klippen / Grond nog Zanden /
U Schip niet heeft doen stranden.
Smijt nu het Anker in de grond /
En wild gerustig leven /
Wild Lusjes / Kusjes t'aller stond
Aan u Beminde geven:
En denkt niet om 't voorgaande wee /
Gy zijt nu op een goede Ree /
Laat nu het Schootje vieren
In deugd en goe manieren.
Vierd zo de Schoot na Liefdens-aard
Op dat u tot een kroone /
Veel zoete kinders word gebaard /
Als Olijf-spruyten schoone /
Die als een cieraad aan u Dis
Hier namaals zullen zijn gewis /
En staan tot uwer eeren /
Wild u Geslagt vermeeren.
En gy Vrouw Bruyd / na redens-wet
Wild mee den Akker ploegen /
Het is van Godt zo in gezet /
Gy moet u daar toe voegen /
En geeft geen oorzaak van verdriet /
Voldoet het geen dat Godt gebied /
Wild hem van Herten vreezen /
Gy zult gezegend wezen.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: Pronkje van de Maagden.

Liefd' en reyne Trouwe:
Komt ons hier voor Oogen,
Ziet ons Bruyd en Vrouwe
Heerlijk opgetogen,
Liefd' heeft haar bewogen
Te treden in den Egt,
Speelnootjes, Pylootjes,
Hert binders: Vreugd-vinders,
Nu Kransjes vlegt.
Helpt haar lof vermeeren,
Gy die hier ter ſtede
't Jonge Paar ter eeren,
Zijt gekomen mede,
Wenſcht haar toe veel vrede,
Geluk in deze ſtaat,
Dat haare, Eerbare,
In 't leve, Godt geve,
Zijn gunſt te baat.
Bruydegom wild Minnen
Uwe Bruyd vol eeren,
Met u Hert en Zinnen,
Zoekt haar vreugde vermeeren;
In de vrees des Heeren:
Wild leven na Godts Woord,
Met vreugden, In deugden,
Wild Zaayen, En Maayen,
Zo als 't behoord.
Wild Vrouw-Bruyd betoonen
Uwe Man veel trouwe,
Vreed'lijk by hem woonen,
d' Hemel te zamen bouwe,
Als een eerbaar Vrouwe,
U altoos deugd'lijk draagt,
De Zonde, In 't ronde,
Wild haten, En laten,
Die Godt mishaagt.
Wild al te zamen merken
Op de Hand des Heeren,
Op zijn wonder werken,
Hoe hy 't al gaat keeren,
Yder moet hem eeren
Hier in dit Aardſche dal,
Dus noemen, En roemen,
Wy heden, Met reden,
Godt boven al
F I N I S.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: Gelijk de Sterren vercieren klaar.

O Heer! die in den Hemel woond /
En Eeuwiglijk daar leeft /
U goedigheyd dit Jong Paar toond /
En haar u zegen geeft /
Gy hebt 't Huw'lyk zelfs in geſteld /
En wild dat zegenen als u Woord ver-
meld.
Den Menſch hebt gy Geſchapen reyn
Naar u behagen goed /
En zegend hem hier in 't gemeyn /
In vollen overvloed /
Wild met u Geeſt begaven ſchoon /
Dit Jonge Paar uyt uwen hoogen
Throon.
Gy Bruydegom bemind opregt
U Lief / u waarde Vrouw /
Aan wien gy nu zijt vaſt gehegt /
Door Wettelijke Trouw /
Leyd haar in deugd / met vreugde voort /
En bind uw beyde aan Godts Heylig
Woord.
En gy Vrouw Bruyd weeſt ook bereyd

Vol-

Voldoet u reyne pligt/
En toond u Man gehoorzaamheyd /
Uw Kinders onderrigt /
En leyd haar in Godts vreeze fijn /
Zo zult gy ook van hem gezegend zijn.
Wy wenschen u dan tot besluyt/
Des Heeren Heyl'gen vreed' /
Al 't geen wat zoet en lieflijk luyd/
Det wenschen wy u meed'/
Al wat u tot den Hemel leyd
Dat zy by u / tot in der Eeuwigheyd.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: *Weeſt welkom Bruyd'gom.*

KOmt Fama blaaſt in 't openbaar
Ter eeren van dit Jonge Paar,
Komt wenſt haar mee
Des Heeren Heyl'gen vree.
Geluk zo wenſchen wy te zaam
U beyde in des Heeren Naam,
Geluk Jong Paar,
Geluk van Jaar tot Jaar.
Aanhoord nu wat gy ſchuldig zijt
En hoe gy zult tot aller tijd,
In d'Egte-ſtaat
U dragen vroeg en laat.
Gy Man als Hoofd zult wat gy doet,
In u geluk of tegenſpoed,
In vreugd of pijn,
Niet wreed nog kortzel zijn.
U Huysvrouw zult gy gaan te moet,
In vreede by haar woonen zoet,
En onbezwaard
Haar houden lief en waard.
Gy zijt voortaan u eygen niet,
Daar is een vaſt Verbond geſchied,
Want Man en Wijf,
Twee Zieltjes in een Lijf
En gy Huysvrouw, van uwen Man
Neemt ook u pligt gewillig an,
Met vreugd betoond,
Dat Liefde by u woond
U Man zult gy gehoorzaam zijn,
Uyt reyne Liefd' en niet in ſchijn,
De Vreed na jaagt,
Doet niet dat hem mishaagt.
In woorden en in daden kuys,
Zagtmoedig, ſtil ook in het kruys,
Met heus gelaat,
Want dit is u cieraad.
Laat ligten als de Zonne klaar,
U beyde deugd in 't openbaar,
U Kind'ren zoet,
In Godes vrees op voed.
Leeft t'zamen vreedig, vreeſt den (Heer,
In liefde bloeyd groeyd meer en meer,
Tot dat de Dood
U voerd in Abrams Schoot.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: *Schoonſte Nimphje, die &c.*

WEeſt nu vrolijk en verheugt
In de deugt /
Zoekt al t'zamen vreugts vermeeren :
Komt aanſchouwt 't woord u verklaard /
Hoe op Aard /
Alle dingen haar om keeren.
Ziet een Maget Jong en ſchoon
Van perſoon /
Is in 't net door Liefd' gevangen ;
Waar aan 't Beckje met zyn Hart
Was verwart /
En zogt trooſt met groot verlangen.

Bruydegom weest nu verblijd /
t'Aller tijd /
Want het is nu klaar gebleeken
Dat gy u Liefwaarde Bruyd
Heden uyt
't Gild der Maagden hebt gesteeken.
Leeft nu heylig met u Vrouw /
In de Trouw /
Vreest den Heer / wagt u van Zonden /
't Zy in tegenspoed of smert /
Laat u Hert
Zijn door Liefde vast verbonden.
Liefde neemt het al in 't zoet /
Ende doet
Man en Wijf in vreugde leven /
En Godt wil tot zulk een staat /
Vroeg en laat
Zijn heylzame zegen geven.
Liefd' uyt reyne Hert en zin /
Uwe Min /
Laat het klaare Beekje vloeyen /
Op dat men naar u wensch met vreugd /
In u Jeugd
Olijf-spruytjens mogen groeyen.
En Vrouw-Bruyd dit is het lot
U van Godt
Opgeleyd / als gy kund lezen /
Dat gy zult u waarde Man /
Nemen an /
En hem onderdanig wezen.
Leeft eendragtig want de vreed'
Is Godt meed' /
Wild de eerste tweedragt schouwen /
't Huwelyk scheynd een Hemel wel /
Maar de Hel
Kan men ook wel t'zamen bouwen.
Wy dan wenschen u Jong Paar
Allegaar /
Dat u hier de Heer wil geven /
Door zijn zegen rijkdoms goed /
In voorspoed /
En hier na het Eeuwig leven.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM *Rozemond die lag gedooken.*

Bruydegom wild vrolijk wezen /
En dan Herten zeer verblijd /
Want gy in den Egt gepreezen
Naar u wensch gebonden zijt /
't Minnaars Hert hebt gy gejaagt /
Zy is Bruyd / en Vrouw / en Maagt.
Komt gy Nimphjes / zoete Dieren /
Vlegt een krans van Maagde-kruyd /
Wild door 't lest daar mee versieren
't Jeugdig Hoofd van onze Bruyd /
Want ik zie zy zal 't bestaan /
Om met Beek ten strijd te gaan.
Strijd dan lustig met malkander
Zo 't behoord na liefdens-aard /
Als twee Liefjes by den ander
t'Zamen in de deugd gepaard /
Treed vry aan en weest verblijd /
Niemand kijft in deze strijd
Wat al Lonkjes / wat al kusjes /
Geeft ons Bruydegom zijn Bruyd /
't Zijn de Plaagjes / 't zijn de Lusjes /
Die zijn Hertje geven uyt:
Laat ons dan ook in het rond /
Eensjes kussen Mond aan Mond.
Wie zal onze Bruyd gelyden
Als het tyd is om te gaan:
Speelnoots gy moet u bereyden
Meysjes / 't diend van u gedaan /
Brengt haar vry tot aan het Bed /
Maar weest voorder geen belet.
Laat nu eens de Glaasjes klinken
Dat wy mogen na deez eys /
Elk een frissen Roemer drinken /
Speelnoot 'k breng u dit een reys /
Zend het voort er eeren om
Van ons Bruyd en Bruydegom.
Wy dan zullen ons vermaken
Met Gezang en kusjes zoet /
Aan de schoon gebloosde kaken /
Yder dan zijn pligt voldoet;
't Ander dat wy nog vermoen
Laten wy den Bruygom doen.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: Lieve Dogters vol van Jeugden.

Of: *Lieve Mopsis.*

WAarom zoud' men nu niet Zingen
Deunties van zeer zoeten toon,
Onzen Bruydegom ten loon?
Wild nu vreugd in deugd voort brin-gen,
Want 't is nu den regten tijd,
Dat men heuglijk is verblijd
't Huys dat is vervuld met vreugde,
Zit de Gasten komen aan,
In de Kamers ziet men staan
Bruylofts-Tafels, 't is vol van Jeugde,
Al het geene wat men ziet,
't Jonge Paar geluk aan bied.
Speelnoots, wild nu Kransjes vleg-ten,
Dit 's de lang gewenste Dag,
d'Alderblydste die men zag,
Hert en Zieltjes t'zamen te hegten,
Dat is nu het zoetste werk
Van een Harder in de Kerk.
Nu wel op, daar komt getred:
't Jonge Paar met vreugden aan,
't Zoete werk dat is gedaan,
Veel geluks, veel Heyl, veel Vrede,
Roepen wy met vreugden uyt,
Zy ons Bruydegom en Bruyd.
Weg nu Klappers met u Tongen,
Die niet zijn als vol fenijn,
Uytgebannen moet gy zijn,
Menig word van u besprongen,
En door tweedragt zo vol haat
Dat de Liefde schier vergaat.
Waarom zoud men u dog hooren
Agterklappers boos van aard?
Gy zijt hier geen, laatze waard,
Al u klappen is verlooren;
't Is nu teyd van vreed' en vreugd,
Dat men vrolijk is verheugd.
Bruydegom leeft nu met vreden,
Neemt het alles in het goed
Met u Bruydje zuur en zoet,
Daar op wenschen wy u meden,
Dat gy regt moogt zijn Getrouwd,
Werden Zalig, Rijk en Oud.

DANK-LIED NA DE MAALTYD.

STEM: *Gelijk de Sterren vercieren.*

NU laat ons al t'zaam dankbaar zijn
Den Heer die Eeuwig leeft/
Die door zijn vriendelijk aanschijn/
Ons nu verzadigt heeft:
Heft op u Hert ten Hemelwaard/
En dankt den Heer gy die hier zijt ver-gaard.
2 Wy Danken u/ O Vader goed!
Fonteyn van alle vreugd/
Dat gy in vollen overvloed
Ons spijst en maakt verheugd/
U Liefd' en u Barmhertigheyd
Hem wijder als des Hemels Throon uyt spreyd.
3 Wat is (O Heer!) den armen Mensch/
Dat gy hem onderhoud?
En geeft hem hier zijn lust na wensch/
Met vreugd zo menigfout:
O Rijke Vorst! O goedigheyd groot!
Veel sterker is u Liefde dan de Dood.

4 U

4 U milde Hand die doet gy op/
En spijst elk zeer bekwaam/
U goedheyd reykt aan 's Hemels top/
Jehova is u Naam/
Een Heere zijt gy groot vermaard/
Die op des Hemels Wolken heenen vaard.

3 Laat onze vreugd ter eeren zijn
Van uwe Majesteyt/
Opregt en niet in valsche schijn/
Tot onzer Zaligheyd:
O Heere Jesus Davids Zoon!
Schenkt uyt genade ons des Levens-kroon.

HET VADER-ONS.

STEM: Van de Engelsche Fortuyn.

O Vader goed! die in den Hemel zijt,
Geeft dat ons Hert en Ziel in u verblijd,
Geheyligt zy, ô groote Vorst! u Naam,
Tot uwen dienst maakt ons dog regt bekwaam.
U Rijke komt, tot in der Eeuwigheyd,
Lof ende Eer zy uwe Majesteyt,
U Wil geschied' op Aarden hier gelijk,
Als in den Throon van 't Eeuwig Hemels-rijk.
Geeft huyden ons tot Lijfs behoeft in nood,
ô Milde Godt! alleen maar Dagelijks Brood,
Vergeef de Schuld, ons Schuld is snood fenijn;
Gelijk wy doen aan die ons schuldig zijn.
Leyd ons Heer niet in kwa bekooring boos,
In Twist en Nijd, in valsheyd trouweloos.
Van alle kwaad verlost ons Heer voortaan,
Leyd ons dat wy regt na den Hemel gaan.
Want u alleen, ô Vader! is dat Rijk,
De kragt, en ook de Heerlijkheyd gelijk,
Tot een besluyt, zo zeggen wy dan klaar,
Amen; dat is het zy en werde waar.

Geestelijk Bruylofts-lied, uyt den 45 Psalm.

STEM: Ga 's Waerelds Minnaars vlied.

MYn Hert is vol van vreugd/
Myn Tong die is verheugd/
Ter eeren van den Koning fijn/
Zo wil ik heden vrolijk zijn.

Gy Schoonste die men vind /
Die yver een bemind /
Met kragt nu op de zijde bind
U Zweerd / 't welk u is een cieraad /
Van uwe Koninklyke staat.
Klimt op u Wagen hoog /
Met Wapen / Pijl en Boog /
Want ziet gy hebt u vriendelijk Oog
Gewend tot Liefd' en trouw eenpaar /
Daar door zo doet gy dingen zwaar.
U Stoel staat Eeuwig vast /
En leyd geen overlast
Elk een gehoorzaam op u past /
De Schepter van u Majesteyt
Is oorzaak van geregtigheyd.
Gy haat het booze kwaad /
Van kruyd riekt u gewaad /
Wanneer gy uyt u Kamer gaat /
De Bruyd staat u ter Regter-hand /
Met Goud vercierd in haaren stand.
Hoord Dogters die daar zijt
De Schoonst' van onzen tijd /
Verheugt u nu / en weest verblijd /
Vergeet u Volk nu in 't gemeen /
En ook u Vaders Huys met een.
Want onze Koning fijn
Heeft in u zoet aanschijn
Een welgevallen / en wil zijn
U Vorst en Heer / van nu voortaan:
Gy zult hem Bidden onderdaan.
Zeer kostelijk gekleed /
Met Gulden-stukken breed /
Werd Konings Dogter uyt gereed /
Met al haar Staat-Jonkvrouwen fijn /
Zo zal zy uytgeleydet zijn.
Met vreugd' zullen zy schoon
Den Koning in Persoon
Zien zitten in zijn hooge Throon /
En vry van leed en droefheyd zijn /
En leven vrolijk zonder pijn.
Daaromme niet en klaagt /
Dat gy u Vriend en Maagt /
Verlaten moet / na niemand vraagt /
Want door dit Huw'lijk groot geagt /
Werd gy tot eer en staat gebragt.
Gy zult met Kinders zoet /
Zeer wel in overvloed
Gezegend zyn / want Godt zulks doet:
Ik wil u loven zeer verblijd /
En danken uwen Naam altijd.

AVOND-GEBED.

STEM: Zal ik nog langer met heete Traanen.

O Eeuwig Ligt in duysterheden!
Door wien de naare Nagt verdwijnd
Bewaard ons dog in rust en vreden /
In 't midden van ons hier verschijnd.
Dat ons bedrijf / Na Ziel en Lijf
Zy Geest'lijk reyn en zuyver onbevlekt /
Dat onze vreugd tot uwer eeren strekt.
Hoewel wy dezen Dag van heden
O groote God! zeer hoog geagt!
Niet in Godzalige deugd en zeden
Maar zondig hebben door gebragt /
U niet ge-eerd / Maar gantsch onweerd /
En tegens u hartnekkigheyd betoond /
Door u genaad' ons misdaad dog verschoond.
Bedekt / O Heer! al onze Zonden /
Gelijk de Nagt het al bedekt /
Wild onze kwaad dog niet doorgronden /
U goedheyd over ons nu strekt;
Dat wy nooyt zijn / Van u aanschijn
Verbreemt / nog dat geen boos nog zondig kwaad
In u gerigte tegens ons op staat.
Laat onze vreugd / ô Heer der Heeren!
Zijn tot u lof / en ons bewaard /
Heer Bruydegom en Bruyd wild leeren /
En wy al die hier zijn vergaard /
Dat vroeg en spaad' / Ons doen en laat
Zy op des Heeren Woord alleen gegrond.
Wel doen en vrolijk zijn tot aller stond.
In vrolijkheyd en dat met reden
Door 't zoet verzaamen Egts-besluyt
Wy deze Nagt met vreugd besteden /
Adieu dan Bruydegom en Bruyd.
Wy wenschen lust / En zoete rust /
Aan u Jong Paar / wanneer gy van ons scheyd /
Dat Godt u beyd' in Eeuwigheyd geleyd.

HUWE-

HUWELYKS-LOF.

STEM: Mijn alderliefste verheven.

GEen hooger staat op Aarden,
Nog loffelijker stand,
Als 't Huw'lijk groot van waarden,
In 't Paradijs geplant:
Geen vast nog zoeter band
En word 'er oyt gevonden,
Twee Zieltjes t'zaam verbonden,
ô Dat 's een vreugd playzant.
Wie kan de Trouw mispryzen?
Godt heeftze in gesteld,
Elk moetze eer bewyzen,
Gelijk zijn Woord verme'd:
U zelven niet en kweld,
Wat wild gy tegen spreeken,
Wie blijft 'er in gebreeken?
Natuur daar zelfs na held.
't Is nodig om te Trouwen,
Want door de Maagde-staat,
Kund gy niet onderhouwen,
't Geslagt dat haast vergaat,
't Huwelijk is Godts raad,
't Zijn haters van de Menschen,
Die niet na Trouwen wenschen,
Den Mensch hier door bestaat.
Op Aard word niet gevonden
Daar meerder Liefd uyt spruyt,
Als uyt de zoete gronden
Van 't Huwelijks besluyt:
Ziet onze waarde Bruyd,
Hoe dat haar Oogjes lonken,
Meer als gemeene vonken,
Denkt wat of dit beduyd.
Het zijn de Liefdens-banden,
Pylaaren van 't Gebouw,
Het zijn de vaste panden,
De Zegels van de Trouw,
Wanneer als Man en Vrouw
In liefde t'zamen leven,
Godt zal zijn Zegen geven,
Gelukkig ik haar houw.
Prins Bruydegom verheven,
Wild met u lieve Bruyd
In vreed' en liefde leven,
Bluscht alle tweedragt uyt,
Hier op met zoet geluyd,
Zo wenschen wy u mede,
Veel zoete vreugd en vrede,
Den Hemel tot besluyt.

SCHEYD-LIED.

STEM: 't Windeken daar den Bosch af drild.

WEl op / wel op / Gezelschap fijn /
't Zal nu teyd van scheyden zijn /
Wild nu pryzen / Eer bewyzen /
Die 't ons alles heeft bereyd /
Laat ons die danken eer men scheyd.
Wy danken dan met bly geschal /
U / O Schepper boven al!
Door u goetheyd / En de zoetheyd /
Die elk hier genoten heeft /
Eere zy die 't alles geeft.

Wy danken ook het Jonge Paar /
En de Gaſten allegaar /
Die met vreugde / In deugde /
Neffens ons Speelnootjes fijn /
Hier mee van Herten vrolijk zijn.
Komt nu al t'zamen aan den Dans /
't Is de vreugde der Maagden-krans /
Want het teken / Heeft gebleeken /
Dat ons Bruydje Vrouw zal zijn /
Morgen al voor de Zonne-ſchyn
't Teken dat is de reyne Trouw /
Dat een Bruyd maakt tot een Vrouw /
Al het wenſchen / By de Menſchen /
Is de Trouw daar 't al aan hangt /
Daar menig Maget na verlangt.
Tot een beſluyt / 't is teyd van gaan /
Want den Dageraad komt aan :
Laat ons ſcheyden / En geleyden
Elk zijn Liefje met geneugt /
En met een kusje vol van vreugt.

LIEDEKEN.

STEM: ô Fantaſtijke Silvia.

HOewel de Vrijſters met der daad
Zijn ſpijtig in het ſpreeken /
Nogtans zy meenen 't niet zo kwaad
Gelijk 't wel heeft gebleeken /
Aan menig Maagt /
Die namaals beklaagt /
Haar eygen looze treeken.
Onlangs hoord' ik een Minne-klagt /
Van een bekende Vryer /
't Geſchied' omtrent de Midder-nagt /
Hy ſcheen een droevig Lyer /
Zijn treurig Hert /
Bleef vol Minne-ſmert /
Hy wier 'er geen bevryer.
Zijn Liefje die ſcheen al te ſpots /
Zy woud' hem niet verhooren /
Zy bleef al even zuur en trots /
Hy kon haar niet bekooren /
Zyn Philida
En gaf geen gena /
Zijn moeyten was verlooren.
Hoord wat de Jonge Vryer doet /
Hy gaat hem wat bedaren /
Hy kieſt een ander Liefje zoet /
Laat ſpijtig Lysje varen.
Hy is verheugt /
En zoekt nieuwe vreugt /
Hy gaat met een ander Paaren.
Nu ſcheynd de Vrijſter ſchier bedugt /
Men kan het aan haar merken /
Zy geeft zo menig droeve zugt /
Men ziet het aan haar werken /
Och ! dat hy kwam
En zy hem vernam /
Het zoud' haar Hert verſterken.
Dit is het loon / O Jonge Maagd !
Van al te ſpijtig ſpreeken /
Zo gy een Vryer Liefd' toe draagt /
Wagt u voor zulke ſtreeken /
Meend gy de deugt /
Zo toond u opregt /
Zo zal zijn Liefd' niet breeken.
Nu zit de Vryer in zijn Throon /
Met zijn Lief uytverkooren /
En draagt de Gulde Bruygoms kroon /
En Lijsje word geſchooren /
Voor die zeyd /
Door kwa ſpijtigheyd /
Heeft zy haar Lief verlooren.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: Ik voer leſt over den Rijn.

NU laat ons deze Feeſt,
Nu laat ons deze Feeſt,
Vereeren met een zoete klugt,
De Schoen paſt na de - - - Leeſt.

Ver-

reeren met een zoete Klugt,
: Schoen p st na de Leest,
in dobbe, dobbe, dob, van Cales
dob, &c.
Het Hert is nu verheugt,
t Hert is nu verheug ,
eest vrolijk die hier zijt vergaart,
Is nu een teyd van - - - vreugt, &c.
Ik hoor een zoete Stem verheugt,
hoor een zoete Stem verheugt,
t scheynd Muzijk 't gaat op de Maat
et heeft zijn regte - - - klem. &c.
Wy wenschen u Jong Paar,
'y wenschen u jong Paar,
eel vreede, vreugt en zoete lust,
en Spruytje binnen 't - - - Jaar, &c.
Dit is voor een Jong Wijf,
it is voor een Jong Wijf,
In plaatze van veel zoete praat,
Een aardig teyd ver - - - drijf, &c.
Wel Vrienden tot besluyt,
Wel Vrienden tot besluyt,
Is 't Beddetje nu wel gespreyd,
De Bruyd is in de - - - Schuyt. &c.
De Bruyd is in het Net,
De Bruyd is in het Net,
Maar ziet nu eens by Neuzen om,
Hoe fraay elk is be - - - zet. &c.
Niemand en spot op haar,
Niemand en spot op haar,
Elk woud' wel om een zwarte veeg,
Dat hy de Bruydegom - - - waar. &c.
Adieu dan zoete Bruyd,
Adieu dan zoete Bruyd,
Elk veegt het met een Kusjen af,
En daar mee is het - - - uyt. &c.

t'ZAMEN-GEZANG,

Tusschen Margarietje en Catharina, Bruylofts-genode.

STEM: Laura zat laast by de Beek, &c.

Margarietje.

O Wat is 't een zoet vermaak /
In de deugd t'zaam te Paaren /
Zegt en vind men schoonder zaak /
Dan als Liefd' en trouw vergaaren /
Ziet eens na de Jonge Paaren /
Daar zo is het al verheugd /
Hoe is yder een te vreden /
Vol van blijdschap en met reden /
Hert en Zieltjen is vol vreugd.

Catharina.

Liefde maakt het Paaren zoet /
Och! het is een Hemel-vreugde /
Als de Liefde blijken doet:
Trouwigheyd / en dat in deugde /
Dan zo is 't een zoete vreugde /
Die my schier bekooren zouw /
Om gelijk de Jonge Lieden /
Weder-min en gunst te bieden /
Om te worden tot een Vrouw.

Margarietje.

Wat is dog een Mensch allen ?
Zonder vreugde moet hy dwalen /
Twee Geliefjes t'zaam gemeen /
Dat verzoet veel droeve kwalen /
Wie kan al de vreugd op halen ?
O het is een Suyker-zoet!
't Is een lust / en vreuglijk leven /
't Houwlijk kan veel vreugde geven /
Als de Liefd' de Trouwe doet.

Catha-

Catharina.

Ja Margrietje / 't is alzo /
Laat ons bzy niet langer beyden /
En niet binden aan een stro /
Maar met reden ons bereyden /
Waarom zouden wy afscheyden
Van het geen ons Godt gebied /
Eva is 'er door geschapen /
Waarom zouden wy dan slapen ?
Als 't ter eeren Godts geschied.

Margarietje.

Hoe gelukkig is den Mensch /
Die door Liefd' word t'zaam gebo[...]
Bruydegom gy hebt na wensch /
U een Eva uyt gebonden /
En het staat ons zo wel aan /
Dat wy zonder meer te zeggen /
Zulk een Brug ook zullen leggen /
Om op deze Weg te gaan.

LIEDEKEN.

STEM: *Het Glas van mijn geneugt is, &c.*

O Overschoone Maagt!
Pronk van de Deugde /
Die in u Handjes draagt
Myn levens vreugde /
Zal ik / ach Si via!
U niet verwinnen ?
O zoete Melody!
Waarom mijn Lief zijt gy
Dus koel in 't Minnen ?

Komt Nimphje laten wy
Eens Kraasjes binden /
O Rozemond! hoe bly
Zult gy bevinden
U Herder / die door Liefd'
Schier brand van binnen /
O gulden Dageraad!
Waarom dus obstinaad ?
Dus koel in 't Minnen.

Natuur heeft u / ô Beeld
Vol zoetigheden!
Veel Gaven mee gedeeld /
Wie zou met reden /
Zo overzoete Maagd /
Met Hert en zinne /
Niet in 't gemeyn /
Waarom dan Ziels-fonteyn /
Dus koel in 't Minne ?

U Oogjes die zeer zoet
Als Fakkels branden /
Het welke mijn Zieltje doet
Aan u verpanden:
U Hals wit als een Zwaan
O Veld-godinne!
Lang zijt gy van Persoon /
Gy draagt een Gulde-kroon /
Maar koel in 't Minne.

Of is u schoon Cieraad
Daarom gegeven /
Dat gy zoud met der daad
Eenzamig leven ?
Wild dit (O zoete Beeld!)
Dog niet beginnen /
't En is niet goed alleen /
't Is tegen Wet en reen
Dus koel in 't Minnen.

Aanziet / O Veld-godin!
U schoone gaben /
Aanschouwt u Herders Min /
En treurig slaven.
Ey laat u zoeten raad /
U zelfs verwinnen:
Bluscht dog het peynzen uyt /
En zijt eerwaarde Bruyd
Niet koel in 't Minnen.

MINNI[...]

MINNE-KLAGT.

STEM: Verdwaalde Koninginne.

Ch Herderin! ootmoedig
Uwen Dienaar knielt neer,
ens Zieltjen overvloedig,
droeft is meer en meer:
droeft Godin, Om Weder-min,
rkoelt mijn brandent Herte,
h Silvia! 'k Bid om gena,
oost my in deze smerte.
O Goddelijk vermogen,
wonderlijke kragt!
ijn Geest die word gebogen,
door u gunst gebragt,
n Silvia, Te volgen na,
vlyen en te smeeken,
h Ziels-fonteyn! O Maget reyn!
nd my eens teyd te spreeken.
Ik weet Godin geen reden
aar uyt mijn Liefde spruyt:
s mijn genegentheden,
Uytverkooren Bruyd!
zoet gezigt, Is als een schigt,
et doet mijn Zieltje krenke,
zoete Mond, My 't Hert doorwond
ls ik daar aan gedenke.
Ach! Silvia ziet neder,
iet wie hier voor u leyd,
ebogen, en kom weder
id om medogentheyd:
erzagt u zin, Vertrouwt mijn Min,
ch wijze Koninginne!
ief ik verwagt, Met droeve klagt,
lieve weder-minne.
O Zon! O Gulde-stralen!
aat dog u klaar gezigt
ens door de Wolkjes dalen,
und my het minste ligt,
aat my van ver, ô Morgen-ster!
straaltjes zoet beschijnen,
Op dat mijn pijn, Verligt mag zijn,
n door u glants verdwijnen.

Ach Zieltje die gestrengeld,
Gestrengeld is door mijn,
Gesmolten en gemengeld,
Och! mogt het waarheyd zijn:
Mogt ik op Aard, Hier zijn gepaard
Met u, in waare deugden,
Het zou voor mijn, Geduurig zijn,
Een zoet gewenste vreugden.
Lief hebt dog medelijden,
Zo gy in u bevind
Iets da my kan verblijden,
Een vonkje dat gy mind:
Want ik ben dijn, En gy zijt mijn,
Als gy u laat bewegen, (neugt,
Mijns Herten-vreugd, Mijn Ziels-ge-
Waarom zijt gy my tegen?
Terwijl u zoete Oogen
Niet zien op 's Waerelds-staat,
Nog op een groot vermogen;
Op glory die vergaat:
Maar op de deugd, Welk is u vreugd,
Op een Godzalig leven,
Hoe kan 't dan zijn, Of gy zult mijn
Ook weder-liefde geven.
Of doet u vreeze schromen,
Ey zegt mijn Veld-godin,
Of hebt gy voorgenomen
Te leven zonder Min;
Ben ik onwaard, Of bot van aard,
Of wild gy my beproeven,
Mijn treurig Hert? Wild met geen smert
Door veynzery bedroeven.
Mag ik u niet vertrouwen,
Ach Lief! dat doet my wee,
O Min! ô duyzend rouwen!
Dit is mijn laatste bee,
Aan u Princes, Aan u Voogdes,
Met zoet en aardig smeeken,
Geeft my geley, Al eer ik schey,
Dat ik u eens mag spreeken.

GEE-

GEESTELYK BRUYLOFTS-LIE

Tusschen BRUYDEGOM en BRUYD.

Stem: *Ey schoone Nimph aanziet, &c.*

ACh waarde Bruyd! myn Zieltje brand van binnen /
Want door u zoet gezigt /
Trekt gy tot u myn Hert en al myn zinnen :
O Lief! O helder ligt.
Ik ben vol vreugd als ik u mag aanschouwen /
Gy zyt de Leyd-star die my leyd /
Van my word gy gesmeekt / gebleyd /
Pronk van de Vrouwen.

2. U Aangezigt dat blinkt gelyk de Zonne /
Is zuyver / Wit en Rood /
Ach! myn Vriendin / myn Duyve ik ben verwonnen /
Myn Liefd' gaat tot de Dood :
Zegt my / O schoone Bloem! die my geleydet /
Gy die myn Zieltje regt bemind /
Zegt my waar dat gy u bevind /
Waar dat gy weydet.

3. Kend gy my niet? O schoonste van de Wyven!
Zo gaat dan heden uyt
In 't Groene Veld / en ziet de Schaapjes dryven /
O Ziels-beminde Bruyd!
Laat my (ach Lief!) u zoete stemme hooren /
Want in myn Hert geschreven staat /
Het cierzel van u zoet gelaat /
Myn Uytverkooren.

4. Staat op myn Lief / en komt tot my Vriendinne /
Van Liefde ben ik krank :
Myn Hertje brand / is vol van zoete Minne /
Troost my met u Gezank /
Leyd my in 't Hof van u Wellustigheden /
En laat ons daar met zoet geneugt /
Een kransje vlegten / en met vreugt /
Ons teyd besteden.

BRUYD.

5. Ik ben bereyd (ach Lief!) tot u te komen /
Ik zoek tot in der Nagt /
Myn Bruydegom / myn Geest is opgenomen /
Van u ik troost verwagt /
'k Ga door de Stad en vrage met verlangen /
Ik spreek de Wagters rondom aan /
Die door de Straaten heenen gaan /
Ach! my is bange.

6. Ik roep zeer luyd aan u / O mijn Beminde!
Ik ben in groote nood /
'k Ben krank van Liefd' om dat ik u niet vinde /
Men drengt my met de Dood
Ach Bruydegom! ik ben ter neer geslagen /
En komt vertroost u droeve Bruyd /
Al eer dat ik mijn Oogjes sluyt /
In deze vlagen.

7. Wat is u Vriend / O schoonste van de Wijven!
Die gy zo hoog bemind?
Waarom gaat gy zo grooten rouw bedrijven?
Ach! zo gy 't hem dog vind /
Mijn Vriend is Rood en Wit als uytgekooren /
Zijn Hooft dat is van 't fijnste Goud /
Zijn Hayr dat kruyst zeer menigvoud /
Edel Geboorten.

8. Zijn zoet Gezigt is als de Duyven Oogen /
Die in de volheyd staan /
Zijn Lippen zijn met Roozen overtogen /
Zyn Lighaam wel gedaan
Is reyn Yvoor / en staat op Gulde Voeten /
Zijn Keel is lieffelijk zoet /
Dus is mijn Vriend in overvloed /
Die my zal groeten.

9. Geen Water-stroom en zal de Liefd' verkoelen /
Nog 't minste blusschen uyt /
Mijn Vriend is mijn / wiens weerliefd' ik gevoelen /
Die 'k in mijn Herte sluyt /
En is gelijk een Zegel vast gesloten /
Die nimmermeer en zal vergaan /
Want ik met Liefd' ben aangedaan /
En overgoten.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: Weest Nimph gegroet, &c.

O Zoete vreugt /
Vol bly geneugt /
Veel zoet vermaak en Melody /
Brengt ons den Egten-staat nu by /
Geen hooger kroon /
Geen zoeter loon /
Krijgt oyt een Minnaar van de Trouw /
Die zyn Beminde maakt tot Vrouw;

't Ge

't Gewenschte daar 't Hert gedurig op staat /
Is dat men met vreugden 't na Trouwen gaat /
Geen zoeter op Aarden men opt bevind /
Dan als het geniete van 't geene men mind.

2. De reyne Trouw /
Maakt Man en Vrouw
Hier door den Egten-staat gemeen /
Dat zy van Twee nu worden Een /
Al 't zuur en zoet /
Dat haar ontmoet /
Al wat haar beyde word toe gepast /
Dragen zy met geduld haar last:
Twee Zieltjes in deugden t'zamen gevoegt /
Die leven in vreugden / en wel vernoegt /
Den Hemel die word door Liefde gebouwt /
Gelukkig is hy die deugdelyk Trouwt.

3. Nu Jonge Paar /
Wy allegaar /
Wy wenschen u in dezen staat /
Veel zoete vreugde / vroeg en laat:
Dat liefd' en vreed'
En eendragt meed' /
U beyde Hertjes staag bewoond /
En met een Zegen word gekroond /
Dat gy hier met vreugden in 's Waerelds-hof /
Moogt groenen / en roemen u Scheppers-lof /
En leven in vreeden / vol deugden playzant /
Tot cierzel en cieraad van d'Egte-stand.

4. Ey ziet hoe zoet /
Dat nu ontmoet /
Hier onze Bruydegom zyn Bruyd:
Speelnootjes denkt wat of dit beduyd /
Ziet alle bey:
Dat zoet gevley /
Liefkozery in overvloed /
Vol van gekus / ja wonder zoet:
Heer Bruydegom 't liefkozen dat staat u wel bzy /
Maar zeyld niet te ruym haald 't Schootje wat by /
Weest vrolyk / en vreugdig / en zoet van aard /
Maar 't beste / op 't leste / voor 't Bruydje bewaard.

5. O zoete Bruyd!
Tot een besluyt /
Zo groeten wy u voor het lest /
En wenschen u het allerbest /
Speelnootjes bly /
Komt voegt 'er u by /
Eer dat de Bruyd nu van ons gaat /
Groet haar nog eens in de Maagde-staat:
Wy wenschen u beyde dat gy vernoegt /
Met vreeden / en vreugden den Akker b'ploegt
En dat gy ook mede als den Akker-man /
Door 't Zayen / meugt Mayen / de Vrugt daar van.

BRUY-

BRUYLOFTS-LIED,

Tusschen Vryer ende Vrijster.

STEM: Prins Robbert, &c.

Vryer.

IN dien dat gy / O Jonge Jeugd!
Het zoet van d'Egte-staat /
De grond van alle zoete vreugd
Eens wist / en hoe 't daar gaat:
Ik wed men nauw een Jong-gezel
Of ook een Maget vond /
Elk zoud' als door een zoet gekwel /
Hem voegen in 't Verbond.
Men zou verbinden vroeg en laat
Veel Partjes aan malkaar /
Dees zoete Gulden Egten-staat
Omhelsden menig Paar /
't Zou met veel Jonge Lieden zijn
Een Hemel op de Aard /
Gedurig is het Zonne-schijn /
Daar Liefde t'zamen paard.

Vrijster.

En beeld u niet veel wonders in /
Al word 'er dit gezeyd /
Dat even in de zoete Min
De meeste vreugde leyd;
't En is alteyd niet effen moy
Komt zoete Lief te Bed /
Men ziet dat dikmaal om een stroy
Het Saaken word verzet.
De Man is dikmaal al te stuur /
Zijn Hoofd en staat niet wel /
Ziet alteyd even bang en zuur /
En toond hem al te fel /
En slaat zijn lieve Bed-genoot /
Ja stootze van hem uyt /
En duurd dikmaal tot aan zijn Dood /
Is dat geen blyde Bruyd.

Vryer.

Neen Speelnoot dat en raadje niet /
Dat maakje al te krom /
Dat is gemaakte Huys-verdriet /
Ik keer het anders om /
Twee Zieltjes die in waare deugd
Te zamen zijn gepaard /
Genieten alteyd zoete vreugd /
Wat Liefd' is zo van aard.
Het Huw'lijk is een schoone zaak /
Een Aardsche Paradijs /
Vol melody / en zoet vermaak /
En heeft een hooge prijs /
Geen edelder vrugt en word geteeld /
Als door het Egts-besluyt /
Daar by zo word ook afgebeeld
De Geestelijke Bruyd.

Vrijster.

Wat vind men al voor tegenspoed
Zo haast men is Getrouwt /
Wat komt 'er al veel zuur in 't zoet /
Zo dat het menig rouwt:
Veel jammer en veel droevig wee /
Veel hert zeer en verdriet /
Het Huw'lijk is een groote Zee
Vol lyden / als men ziet.

Vryer.

Wel Nimphje dit 's een misverstand /
't Zal nog wel anders gaan /
Wanneer als gy een geestig Kwant /
Liefkoozende ziet aan:
Gelijk als onze zoete Bruyd
Ook eertyds heeft gezeyd /
Maar nu zo is dat zeggen uyt /
't Compas is nu verdreyd.
Geluk Jong Paar in deze staat /
Gezegend zy u Trouw /
Des Heeren gunst koom u te baat /
In blijdschap of in rouw /
En dat gy t'zamen bloeyen meugt
In veel voorspoedigheyd /
In liefd' / geloof / en reyne deugt /
Tot beyd' u Zaligheyd.

L I E D E K E N.

STEM: *Onlangs geleden, &c.*

HOort zoete Meysjes,
Die t'elken reysjes,
U toond van trotzen aard,
't Welk ongeneugte baard,
Waarom dus ſtreng en wreed?
Wel hoe dus breed;
Nu gy 't zecreet,
Der Vryers weet,
Is nu d'Min u leet?
Wel lieve Susje
Gun my een Kusje,
't En is zo niet gedagt,
Dat gy zo trots u agt:
Weg met dit ſnood fenijn,
't En mag niet zijn,
Want Griet en Trijn,
Die zijn zeer fijn,
Vol liſt en looze ſchijn.
Ziet onze Neeltje,
Dat aardig Beeltje,
Of Duyfjen haar geſpeel,
Ey ziet dog eens hoe eel:
Hoe 't alles op de maat,
In order ſtaat,
Haar fier gelaat,
En zoete praat,
Ons om de Tanden ſlaat
O loze lonkjes!
O valſche pronkjes!
Hoord Antjes Avontuur,
En Aagjen haar Gebuur,
Ons Pietje zoete Vaar,
Die meend al waar,
Hy dogt met haar
Te zijn een Paar,
Maar 't is 'er niet zo klaar.
Dat ſpijtig Lijsje
Dat Zong een Wijsje,
Neen Vriend je paſt my niet,
Vry na een ander ziet
Maar Truy word nog begeſt,
Zy doet haar beſt,
Geeft een Requeſt,
Trouwt met de reſt
Jan Saly op het leſt.
Gy zoete Dieren,
Leerd goe manieren,
Van Jongs op ſtaat het wel,
Waarom zo byſter fel;
Gy meend het immers niet,
Hoewel 't geſchied,
Gy meyd en vlied
Als met verdriet,
t Geen gy zo gaarn ziet.
Het Kuſſen, 't Streelen
En Deuntjes kweelen,
Dat is u hoogſte vreugt,
Al ſcheynd het ongeneugt,
Het is een zoete zaak,
En geeft vermaak,
Maar tegenſpraak,
Beneemt zeer vaak
De Min zijn reuk en ſmaak.
Wild gy geduurig
Zijn wreed en ſtuurig,
En ſtellen u ten toon,
Ik wed gy krijgt u loon:
Raakt gy maar over Straat
Eens op de praat,
In Vryers haat,
't Zy vroeg of ſpaad,
Zo word gy heel verſmaad.
'k Raadje voor 't beſte,
Nog op het leſte,
De reden plaatze geeſt,
En na de reden leeft,
En tot een zoet beſluyt
Kieſt voor u uyt,
De beſte Buyt,
Treed in de Schuyt,
Zo zijt gy haaſt de Bruyt.

t'ZAMEN-GEZANG,

Tusschen Vryer ende Vrijster.

STEM: Galathea Geestig Dier, &c.

Vryer.

Waarom zoete Veld-godin /
Moet ik eenzaam dwalen?
En geduurig in de Min
Hopeloos gaan malen?
Waarom treft my tegenspoed /
Meerder als een ander doet?
Dat ik in het Vryen
Niet en kan bedyen.
Zal ik nimmermeer de Naam
Van een Bruydegom dragen?
Ben ik dan zo onbekwaam /
In myn Jonge Dagen?
Zoete Meysje tot besluyt /
'k Wenschte dat gy waart de Bruyd /
En ik neffens dezen /
Mogt de Bruyd'gom wezen.

Vrijster.

Dat gy niet bedyen kund
Vryer / dit 's de reden /
Dat gy zockt u eygen Munt
Hooger te besteden
Aan een Maagt als 't waardig is /
Daarom slaat gy altyd mis /
Ende kund in 't Minnen /
Niemand overwinnen.

Vryer.

Neen Godin / dit raadje niet /
Steld dit vryter zyen /
Menig Vrijster als zy ziet
Dat men haar wil Vryen /
Toond haar nors en al te stuur /
En ziet altyd even zuur /
Zulke wyze streeken /
Doet de Liefde breeken.

Vrijster.

't Schort de Vryers lieve Vriend /
Aan haar eygen zinnen /
't Word met veynzery gemiend /
Valsch zyn zy in 't Minnen /
Der Maget heeft een dat /
Die het is daar scheeld ook wat!
Die haar stout vermeeten
't Geen zy niet en weeten.

Vryer.

Valsheyd schuyld 'er by een Maagt /
Dit kan klaarder blyken /
Schoon of haar de Min behaagt /
Nog gaat zy bezwijken /
Al 't gepronk en al 't cieraad /
Dat getuygt van d'Egte-staat /
Nog kan zy haar houwen /
Of zy noyt wil Trouwen.

Vrijster.

Vryer in het kort gezeyd /
Wilt u wel verzinnen /
Zoekt een schoon en Ryke Meyd /
En wilt die beminnen:
't Is dog al de Vryers aard /
Om met meerder zijn gepaard /
Geld en Goed te winnen /
Dat 's een Brug van Minnen.

Vryer.

Zijn de Vryers daar aan vast /
Wel mijn Herderinne /
Die ook op de Vrijsters past /
Wie kan overwinnen?
Heeft de Vrijster meerder goed /
Weg zo is het met Jan Zoet:
Om de ronde Schijven /
Kan hy niet bedryven
't Is voor my de beste raad /
Nog een rys te wagen
Met een Vrijster na mijn staat /
't Staat aan ons te dragen /
Is de eene Juffer traag /
d'Ander die is weder graag /
'k Hoop ik zal na dezen
Haast de Bruydegom wezen.

HUWELYKS-PLIGT.

Twist-vermeyding.

STEM: *Och leg dy hier verslagen.* Of: *Het Daget uyt &c.*

DE Zonne met haar stralen
Het Aardrijk over schijnd,
En laat zeer lieflijk dalen
Haar Ligt, waar door verdwijnd
De Nagt vol duysterheden
Hier beneden
De Bloempjes aan der Heyden
Staan lieflijk in haar fleur,
De Bosschen, Velden, Weyden,
Zijn vol van zoete geur,
De Vogelkens die Zingen
Ende springen.
Alzo is aangename
De Zon van vriend'lijkheyd,
Tusschen twee Lieven t'zamen,
Die 't al ten besten leyd,
En maakt het Huys vol vreugde
En geneugde.
De Zon moet alteyd scheynen
Van eendragt ende vreed',
Zy doet de Nagt verdwijnen
Van twist en tweedragt meed',
Zy doet de Bloempjes luyken
Dat zy ruyken.
Voorzigtig moet gy myen
Het eerste twist-gekijf,
't En past noyt in het Vryen,
Veel min van Man en Wijf,
Zo zult gy nimmer klagen,
Al u Dagen.
Komen daar Donder-vlagen,
En steld u noyt party,
Vermeyd de harde slagen,
't Onweder gaat voorby,
De zwarte Wolk laat dryven
Zonder kyven.
Heer Bruydegom wilt gedenken
De Zon die u verheugt,
U tweede Ziel wilt schenken
Geduurig zoete vreugt,
En leeft met haar in vreden,
Na de reden.
Vrouw Bruyd bemind u Zonne
Die u gestadig ligt,
Die van u is verwonne,
Door Liefde, leerd u pligt,
Verblijd hem door u deugde,
Met veel vreugde.
Wy al te zamen wenschen,
Heer Bruydegom en Bruyd,
Dat gy vereende Menschen,
In beyd' u Trouw-ring sluyt,
Al wat den Egt doet bloeyen,
Ende groeyen.

HUWELYKS-PLIGT.

Gemeenzaamheyd in Goed en Bloed,
Maakt door de Trouw het Paaren zoet.

STEM: *Schoone Herderinne.*

'T IS een heerlijk leven,
En te pryzen boven maat,
Die hem gaat begeven,
In den Heyligen Egten-ſtaat:
't Is des Heeren Wil en Wet,
Van hem zelven ingezet.

'tHuwelijk kan vermaaken
Man en Vrouw in de hoogſte graat,
Als men in zijn zaaken
Houd de regte middelmaat,
Als men 't Goedje niet en klooft,
Daar de Liefde door verdooft.

't Is een zot bedryven
Tuſſchen Man en tuſſchen Vrouw,
Dit of dat te Schryven,
't Maakt verwarring in de Trouw,
Wat is aan een weynig Goed,
Als de Trouw de Liefde voed.

Zijn de Lighaams beyde
t'Zaam gemeen van Man en Vrouw,
Vaſt en ongeſcheyde
Door een Wettelijke Trouw,
Waarom ſcheyd men dan het Goed?
Dat maar Ebb' is ende Vloed.

Zullen dan de Schyven
Meerder als het Lighaam zijn;
En geſcheyden blyven,
't Heeft geen reden nog geen ſchijn.
Daar men zeyd van Man en Wijf,
Zijn twee Zielen in een Lijf.

'k Houw van ongebonden,
Ende prijs gemeenzaamheyd,
Daar men uyt de gronden
Van het Herte t zamen zeyd,
Al wat u is dat is mijn,
Daar kan Liefde kragtig zijn.

't Is geen ſtijl van leven,
't Maakt de Liefde teer en zwak,
't Kan geen vreugde geven,
Maar het baard veel ongemak,
Zulk een Trouw die ſlaat heel mis,
Daar het Goed geſcheyden is.

Wild gy Lierd' en Trouwe
Hebben in zijn volle graat,
Steld dan Man en Vrouwe,
t'Zamen in gelijke ſtaat,
Dat gaat boven al de reſt,
't Goed gemeen is't alderbeſt.

HUWELYKS-PLIGT.

Een vreedzaam Hert vercierd met Deugd,
Dat leeft vernoegt en vol van vreugd.

STEM: *Jonkvrouw wat ik u vragen zal.*

HOe aangenaam is d'Egte-ſtaat
Wanneer zy word beleeft
Vreedzamig in haar regte maat/
Veel zoete vreugd zy geeft/
't Is g'lykerwys
Een Paradijs
Daar in men vreugdig leeft.

De vreede die verheugt den Menſch/
En is van grooter waard/
Zy geeft een yder zynen wenſch/
Veel zoete vreugd zy baard/
Die vreed gieeft
Die is 't dat heeft
Een Hemel op de Aard.

Twee Zieltjes die uyt reyne Min
Te zamen zijn Gepaard /
Die met haar lieve Huys-gezin /
Zijn vreedzaam / ſtil van aard /
Zijn vol van ruſt /
En zoete luſt /
Want Liefd' word daar gebaard.
O. Liefde is het hoogſte goed /
Met vreedzaamheyd vernoegt /
Daar Liefd' en vreede word gevoed /
Het al ten beſten voegt /
Wel aan Jong Paar /
Van Jaar tot Jaar
Met vreed' den Akker ploegt.

De vreede is het fondament
Waar op het Huw'lijk ſtaat /
Door tweedragt word de Egt geſchend
En haaſt te gronde gaat /
Onvreed' en twiſt
Het al verkwiſt /
Het is van 't ſlimſte kwaad.
Heer Bruydegom neemt deze raad
Ter Herten / tot beſluyt;
Leeft in den Heylgen Egten-ſtaat
Vreedzamig met u Bruyd /
Treed onder voet /
Wat hinder doet /
En munt in Deugden uyt.

HUWELYKS-PLIGT.

Het is een zoete Mediçijn,
In tegenſpoed geduldig zijn.

STEM: *Nadien de Godlijkheyd.*

GEen zoeter vreugd op Aard
En word 'er oyt gebaard,
Als in den Eg te leven,
In reyne liefd' en deugt,
Veel Welluſt kan het geven,
En maakt het Hert verheugt.
Wie dat geduldig leeft,
Steeds in zijn lijden heeft
Hoop ende trooſt van beyden,
Die vald het lijden ligt,
Ende kan hem bereyden
Gewillig tot zijn pligt.
Geduld en lijdzaamheyd
Dat is de heerlijkheyd,
Dat zijn de diepe gragten:
De banden van den Egt,
't Is haar ſterkt' en haar kragten,
Met Liefde doorgevlegt.
Want een geduldig Man,
Die veel verdragen kan,
Is beter als een ſterken;
Geduld in tegenſpoed,
Als men ook kan bemerken,
Het lijden veel verzoet.
Wild gy dan Jonge Lien,
Vreugd ende Welluſt zien?
Zo moet gy ſteeds hanteeren
Geduld en lijdzaamheyd,
Daar moet gy u na keeren,
Met alle ſtatigheyd.
Dit moet u Huysraad zijn,
Niet in geveynsde ſchijn,
Dit moet u cieraad wezen,
De beſte pronk in 't Huys
Is geduld, 't word geprezen,
Lijdzamig in het kruys.
Geluk hier mee Jong Paar,
Wy wenſchen u allegaar,
Dat u den Heer wil geven
Veel Zegen na den Geeſt,
En hier op na dit leven
Het Eeuwig Bruylofts-feeſt.

HU-

HUWELYKS-PLIGT.

Als 't Haantje zwigt, en 't Hentje krayd,
Dan is het Compas geheel verdrayd.

STEM: *Pronkje van de Maagden.*

'T HUwelijk is te prijzen
Als men door de zeden
Deugd'lijk kan bewijzen,
Dat men na de reden,
Leeft in ruſt en vreden:
En ſtadig dit beoogt,
In deugde, Met vreugde,
Elk heden, Met reden,
In 't zijne voogt.

Heerlijk boven allen
Is de Man verheven,
Na Godts welgevallen
Is hem dit gegeven,
Egter moet hy leven
Al is hy dus verhoogt,
In deugde, Met vreugde,
Elk heden, Met reden,
In 't zijne voogt.

Een mag niet regeeren
In de Egte-trouwe,
Schoon de Man een Heere,
't Hoofd is van zijn Vrouwe,
Nogtans moet hy ſchouwe,
Te heerſchen, wat men poogt,
In deugde met vreugde,
Elk heden, Met reden, In 't &c.

Veel Min zal de Vrouwe
Heerſchappy genieten,
Want alzulk een Trouwe
Zal de Man verdrieten,
Dat zy voogt zouw hieten,
Geen Wetten die gedoogt,
In deugde, Met vreugde,
Elk heden, Met reden,
In 't zijne voogt.

Man en Vrouwe beyde
Zijn malkanders Leden,
Leven ongeſcheyden,
Daarom leerd de reden,
Dat gy zult met vreden,
Al wat gy t'zamen poogt,
In deugde, Met vreugde,
Elk heden, Met reden, In 't &c.

Elk is anders kroone,
Blijdſchap ende vreugde
Waar twee Lieve woone
t'Zamen in de deugde,
Daar is veel geneugde,
Daar word de Trouw verhoogt,
In deugde, Met vreugde,
Elk heden, Met reden, In 't &c.

Bruydegom wilt leeren
Wel te onderhouwen
Deze Wet, tot eeren
Van de Egte Trouwen,
Wild het kwade ſchouwen,
Geen jaloezy gedoogt,
In deugde, Met vreugde,
Elk heden, Met reden,
In 't zijne voogt.

MOZES GEBOORTE.

STEM: *O Paris wreed.* Of: *Edel Karzouw.*

HOe wonderbaar /
En heerlijk zijn Godts Werken?
Zeer groot in overvloed /
Wie kan zijn megt /

Zyn mogentheyd niet merken /
In alles wat hy doet ?
Zyn Wyze raad
En is niet om doorgronden /
Niemand kan zyn groote magt
Begrypen of verkonden.
Ziet hier een Kind /
Uyt flegte Staat gebooren /
Verag van yder een /
Dryft zeer bedroeft
Op 't Water als verlooren /
Vol jammer en geween /
Zyn Wiegjen is
Een kisjen van Biezen :
't Scheynd of Mozes in de Vloed /
Zyn Leven zal verliezen.
Dit kleyne Wigt /
Dat dryft daar in de Stroomen /
En schreyd zeer naar van Dorst /
Geen liebe Vriend /
Nog Vader durf daar komen /
Nog Moeder met haar Borst /
Die 't liebe Dier
Eens laafde / maar moest derven /
En uyt vrees haar liefste Kind
Elendig daar zien sterven.
Een fiere Maagt /
Een Dogter van een Koning /
Van Pharo wyd vermaard /
Komt by geval
Uyt haar verheven Wooning /
En toond haar zoeten aard /
Neemt Mozes aan
Ja tot haar liebe Zoone /
Wil hem in des Konings-Hof
Met Staat en Eere kroone.
Een Wonder werk /
Ziet Mozes in zyn Jaare /
Door Godts verheve Hand /
Leyd hy met kragt
Een overgroote Schaare /
Uyt het Egypten-land.
Dit is dat Kind
Dat hier zo leyd verschoven /
Door wiens daad dat yder een
Des Heeren Naam hoord loven.
Wel op Jong Paar /
Wel op gy nieuw Gehouwde /
En wie gy heden zyt /
Dit is tot troost
Van alle nieuw Getrouwde /
Weest in u staat verblyd /
Dus kan de Heer
In tegenspoed vermeeren :
Al wat hier onmogelyk scheynd
Kan Godt ten besten keeren.
Den Egten-staat
Kroond Godt tot allen tyden /
Met zegen in 't verdriet /
De Deugt uw's Lyfs
Zal by Gebenoyden
Als gy aan Mozes ziet /
Godt is getrouw /
't Komt alles u te baate /
Leeft maar reyn en vreest den Heer /
Hy zal u niet verlaate.

HUWELYKS-PLIGT.

De beste Trouw-ring die men vind,
Is Liefde, die de Herten bind.

STEM: *Een Kindeken is ons Gebooren.*

DE Liefde zeer hoog geprezen /
Duurt in der Eeuwigheyd /
De Liefde gelyk wy Lezen /
Is vol van deugtzaamheyd /
Zy baard een zoete vreugd
In 't Huwelyk gewis /
Gelukkig zyn de Paaren
Wiens Trouw-ring Liefden is.
De Liefden tusschen beyden /
Is oorzaak van geneugt /
En kan de Zieltjens ook leyden
In vreed' en zoete vreugd /
De Liefde die verdryft
Het schandelyk fenyn /
Laat Liefde / O zoete Vryndje !
U regte Trouw-ring zyn.

De

De Liefd' is lankmoedig /
En vol van vriend'lijkheyd /
Vol deugden / en zeer zagtmoedig /
En vol barmhertigheyd /
Zy is in 't Huwelijk
Een Gulde Zonne-schijn /
Laat Liefd' / O zoete Bruydje!
U regte Trouw-ring zijn.
De Liefde is niet afgonstig
Gelijk men dikmaal ziet:
Maar nedrig en goedionstig /
Zy zoekt haar eygen niet /
Zy is opregt en goed /
Zy toond geen valsche-schijn /
Laat Liefd' / O zoete Bruydje!
U regte Trouw ring zijn.

De Liefde die kan verbinden
Twee Hertjes in de Deugd /
Door Liefde twee eens-gezinden
Die leven in zoete vreugd /
De Liefde bind den Egt
Zeer lieflijk en fijn /
Laat Liefd' / O zoete Bruydje!
U regte Trouw-ring zijn.
Wy wenschen al t'zamen u heden /
O Bruydegom en Bruyd!
Des Heeren gunst en vreden /
De Liefde tot besluyt /
Dat gy de waare Deugd /
Steeds weder in-gelijft:
Dat Liefde aan u leven
U regte Trouw-ring blijft.

BRUYLOFTS-LIED.

Uyt den 128 *Psalm.*

STEM: *Het Aardje van de Wijne.* Of: *Komt laat ons 't Huwelijk prijzen.*

ZAlig is hy bevonden
Die Godt van Herten vreest,
En diend tot allen stonden
Zijn Schepper na den Geest:
Door 't geene dat gy zult drijven,
Werd gy zeer wel gevoed,
In vreugde zult gy beklyven,
Spoedig met overvloed.
U Wijf zal gelijk wezen
In u Huys zeer verblijd,
Den Wijnstok uytgelezen,
Die Vrugt draagt t'zijner tijd;
U Kinderen in een Kroone,
Die zullen ook voortaan,
Als Olijf-spruyten schoone
Rondzom u Tafel staan.
Deze schoone weldaden
Ontfangt hy in 't gemeen,
Die met geen kwaad beladen
En is, maar vreest alleen

Uyt Liefde den Heer hier boven,
Die 't al te zamen voegt,
Die wy met vreugde ook loven,
En ons zo wel vernoegt.
Godt uyt Zion geprezen,
U dees genade doet,
Dat gy zult zien na dezen
Jeruzalems voorspoed,
Hy zal zijn Zegen ook geven,
En kroonen d'Egten-staat,
En gunnen u Jeugdig leven,
Veel voorspoed vroeg en laat.
Gy zult uyt uwen Zaade
Kinds-kind'ren zien zeer wel,
En ook door Godts genade
Veel vrede in Israël.
In Liefde zo zult gy bloeyen,
En ligt nog binnen 't Jaar
Een Jeugdig Spruyt zien groeyen,
Geluk hier mee Jong Paar.

GEBED,

Eens Jongmans ende Dogters.

STEM: Ey ſchoone Nimph aanziet, &c.

HEer goedertier / in goedheyd uytgelezen /
Hoe heerlyk is u Throon?
Gy zyt een reyn / een eeuwig zuyver Wezen /
In ſchoonheyd overſchoon /
Gy ſchept / O Heer! een lieflyk welbehagen
In reyn en zuyver Zelſchap zoet
Die haar altoos opregt en goet /
Deugtzamig dragen.
2. Wy bidden u / leyd ons op uwe wegen /
Geeft dat geen vreemd gedaant
Ons dog bekoord / of 't Herte maakt genegen /
Geen ſnoode weg en baand
Om in ontugt of kwade dertelheden /
Te leven en met zoete vreugd /
In ydelheden en ongeneugt
Ons teyd beſteden.
3. Geeft dat wy / Heer / in zuyverheyd verkeeren /
En op u wegen gaan /
d'Onkuyſche luſt geſtadig van ons weeren /
Met Joſeph wederſtaan
Het booze kwaad / dat wy door u genaden /
Des Waereldts hoogmoed / ſtaat en pragt
Met al het geen men zondig agt /
Altoos verſmaden.
4. Zo gy / O Vorſt! door u voorzigtigheden
My tot den Egten-ſtaat
Beroept / zo gunt u zegen-ryke treden
Tot vreugd my vroeg en ſpaad /
En dat ik Heer daar in mag deugtzaam leven /
Gy zyt myn troost / ik roep u an /
Wilt my / O Heer / een deugtzaam Man
Op Aarden geven.
5. De regte Trouw komt uyt den Hemel dalen /
Gy kend des Menſchen Hert /
Bewaard ons Heer voor alle droeve kwalen /
Voor Huys-verdriet / voor ſmert;
Wilt ons altoos met uwen Geeſt regeeren /
Het zy in tegenſpoed of vreugd /
Ons alles door de waare Deugd
Ten beſten keeren.

LIE-

LIEDEKEN.

STEM: Als Boxvoetje speeld, &c.

Ach Herderin! waarom verdwaald gy dus zo veer?
Wat reden / komt heden / u Hertje zo zeer
Benouwen in 't Veld /
Dat u dus ontsteld /
En bedroeft u lieve Zieltje nog meer.
2. Of kunnen de Baaren van 't ziltige Nat /
Haar Vloeden / door 't woeden / u eenige schat
Aanbrengen / och Neen!
Maar eenig alleen /
Op Winter en Zomer / wat vreugde is dat?
3. Wat vind gy dog heden voor vreugde in 't Zand?
Hoe naarlijk / gevaarlijk / is 't dikmaal op Strand /
En daar men van veer /
Nog gints ende weer /
Maar ziet een Hutje van Herders op 't Land.
4. Terwijl gy / O Nimphje! volkomen u steld
In deugde / met vreugde / te dolen in 't Veld /
Om stil en gerust /
Te weyden met lust /
U Schaapjes / en leven zo ongekweld.
5. Zo wensch ik Godin veel vrolijk geneugt /
Veel lusten / veel rusten / u bloeyende Jeugt /
En dat gy verblijd /
Gedurig altijd /
U Schaapjes meugt weyden met volle vreugt.
6. Ten lesten Godinne zo wensch ik op nieuw /
De Heere / vermeere / Zyn Zegen in u /
En dat gy vol vreugd /
In zalige Deugd /
Meugt leven / vaard wel / O Nimphje adieu.

MINNE-KLAGT.

Gezonden aan de trouw-haatende Silvia.

STEM: *Verdwaalde Koninginne.*

Hoe zijn mijn zwakke zinnen
Och laas nu ontsteld /
Door mijn verdrietig Minnen
Het welk mijn Zieltje kweld?
Ach Herderin!
't Is door de Min /
Dat ik dus zeer moet klagen /
Ik ben verrast /
Ik moet een last
Van zwaare Liefde dragen.

Waar

Waarom moet ik dus dwalen /
Op zeg mijn Herderin ?
En stadig hoopeloos malen
In mijn getrouwe Min /
Ik zugt en steen /
Ik klaag en ween /
In eenzaamheyd verlaten /
Al wat ik spreek /
Hoe zoet ik smeek /
Mijn vlyen mag niet baten.
Waar toe zijt gy genegen
O zoete Phillida !
Weest my niet langer tegen /
Ik bid u om gena /
Mijn Jeugdig Hert /
Die is verwerd
In 't Doolhof van de Minne /
O strenge Maagt !
Die my behaagt /
Zal ik u noyt verwinne ?
Godin gedenkt de reden
Waar uyt mijn Liefde spruyt /
't Is weynig teyd geleden /
U troosteliik besluyt
Wierd onverdagt
My toegebragt /
U innigste secreeten /
Al wat gy peynst /
Al wat gy veynst /
Dat ik heb ik lang geweeten.
Ey Lief waarom gezwegen /
Wat is u z ete praat /
Als gy my allerwegen
Vertoond een stuurs gelaat /
Waarom zeer heus
Een zoete leus
Gesteld om u te spreeken /
O zoete Meyd !
't Diend niet gezeyd /
Het zijn maar loze treeken.
Hoe veynst gy voor mijn Oogen /
O Gulde Dageraad !
Hoe groot is u vermogen /
Waarom dus obstinaat ?
Aanziet mijn smert /
Doorzoekt u Hert /
Gy zult 'er Liefde vinde /
Ey Herderin /
Verzagt u zin /
Vlugt niet voor u Beminde.
Ach Zieltje: stort dog Traanen /
Draagt rouw met Herten-leed /
Daar baat geen zoet vermaanen /
U Liefde is te wreed /
U Silvia /
U Philida /
Die zal een ander Trouwen /
Om 's Waerelds-goed /
Is 't dat gy moet
U Liefden agterhouwen.
Indien het niet mag wezen /
Zo zeg ik dan adieu /
Adieu mijn Uytgelezen /
Gy toond u al te schuw /
Op hooge Staat /
Gy u verlaat /
Dat doet u wederhouwen /
Adieu Prinsses /
Adieu Hoogdes /
Het kon u ligt berouwen.

SILVIAS ANTWOORD.

STEM: *Verdwaalde Koninginne.*

Ik ben dog niet genegen
Tot u / O Klorida
Waarom ben ik u tegen /
En gun u geen gena /
Hoe is verwerd
U Jeugdig Hert /
In 't Doolhof van de Minne /
Ey weest gerust /
Zoekt ander lust /
Gy zult dog niet verwinne.
Gy zult my niet bekooren /
Door nog zo zoete praat /
U Liefde gaat verlooren /
't Is ydel in der daad /
Jongman bedaard /
Weest onbezwaard /
Wild vry een ander Trouwen /
Die u ontmoet
Met Liefde zoet /
Het zal my niet berouwen.

Nog

Nog eens doe ik vermanen /
Op my geen Liefde steld /
Hier baat geen zugt of Tranen /
U Zieltje niet meer kweld /
O Klorida!
Op Silvia /
En zet dog geen betrouwen /
Het Waereldś-goed /
Nog Hooge-moed /
Doet my niet agter-houwen.

't Mag nu niet anders wezen /
Hierom zeg ik adieu /
Adieu Herder geprezen /
Toond u wat meerder schuw /
Op hooge Staat /
Ik niet verlaat /
Dat doet my niet weerhouwen /
Maar Dygers-praat /
Hoe schoon zy gaat /
En mag men niet betrouwen.

Klorida schrijft wederom, op dezelve Voyze.

BEdaar dog Herderinne,
Geen ontrouw is geschiet,
Waarom dus straf van zinne,
Vertrouwt gy niemand niet?
Wist ik u grond,
Op deze stond,
Ik zoud zo lang u smeeken
Dat gy van al
Mijn ongeval
My zelve hoorde spreeken.
Geen Regter zo hoogmoedig
Of hoord wel zijn Party,
Ach Silvia! demoedig
Zijt gy verzogt van my,
Nu gy mijn klagt
Onwaardig agt,
En my geen gunst mag beuren,
Zo zal ik stil,
Lief nau wil,
Eenzaam en heymlijk treurem.
Mijn troost die zal nu wezen
Op Godts Almogentheyd,
O Zon! zeer hoog geprezen,
My is wel eer gezeyd,
Wat Godt op Aard
Te zamen paard,
En zal geen Mensche scheyden;
Heb ik dan schuld,
'k Zal met geduld,
Van Godt het al verbeyden.

KLAGTE, van de minnende KLORIDA.

TOEGEPAST.

De onverwinnelijke SILVIA.

Stem: Psalm 130.

Wanneer gy Herderinnen, Dit zingen zult of lezen,
Denkt om u Herders Minnen, En wilt my gunstig wezen.

ACh Herderin! ootmoedig
Knield uwen Dienaar neer /
Wiens Zieltje overbloedig /
Bedroeft is meer en meer /

Bedro

Bedroeft eylaas Godinne /
Godinne van de Min /
Min die my doet verwinne /
En neemt mijn Zieltjen in.
O Goddelijk vermogen!
O wonderlijke kragt!
Mijn Geest die word gebogen
En tot de Min gebragt /
Om Silvia te smeeken /
Die veynst of niet en Mind /
Die 'k noyt heb konnen spreeken /
Maar slaat het in de wind.
Nogtans / O Godt eerweerdig!
Door u voorzigtigheyd /
Word ik gemaakt zeer veerdig /
En tot de Min geleyd:
Ik weet (ach laas!) geen reden
Waar uyt mijn Liefde spruyt /
Als mijn genegentheden /
O uytverkooren Bruyd.
Ach Silvia! ziet neder /
Ziet wie hier voor u leyd
Gebogen / en komt weder /
Bid om medogentheyd /
Vertrouwt / vertrouwt mijn Minne /
Die noyt met ymand spot /
Ach Wyze Koninginne /
Strijd dog niet tegens Godt.
O Zon! O Gulde Stralen!
Laat dog u klaar Gezigt
Eens door de Wolkjes dalen /
Gund my het minste ligt:
Het minste van u Minne /
Laat my dat heden zijn /
Deugdlievende Vriendinne
Een zoete Medicijn.
Ach Zieltje! die gestrengeld /
Gestrengeld is door mijn /
Gesmolten en gemengeld /
Ach! mogt het waarheyd zijn:
Mogt ik de Hemels vreugde
Genieten hier op Aard /
Met u in waare Deugde /
Geen zoeter was gepaard.

SCHEYD-LIED,

Aan de deugdrijke Silvia.

STEM: Zal ik nog langer met heete Traanen.

Ik heb bemind / gebleyd / gebeden /
Vol hoop en zorg van Dag tot Dag /
Maar Silvia gantsch tegen reden /
Veragt met smaad mijn droef geklag /
Mijn Geest verflouwt /
't Hert word benouwt /
Mijn Zieltje word doorsteeken met veel pijn /
Ik zie het moet op 't end gescheyden zijn.
2. Godinne moet ik van u scheyden /
't Is my (eylaas) van Herten leed /
Godt wil u Zieltjen dan geleyden /
Geen Mensch op Aard regeerd zo wreed /
Geen eenig Woord /
Heb ik gehoord;
Geen reden oyt waarom gy my versmaad /
En waarom gy dus streng het Minnen haat.
3. Geen 's Waerelds Oog doet wederhouwen
De Liefde tot u Klorida /
Nogtans zegt gy / gy wilt niet Trouwen /
Van Weder-min op Silvia.

Op

Op hooge Staat /
En gy verlaat /
Waar aan zo feylt het dan dat gy niet Mind :
Zegt my Prinsses wat reden dat gy vind.
4. Waarom agt gy my dus onwaardig ?
Of heb ik deze straf verdiend /
Of ben ik plomp / vot en onaardig /
Dat gy my niet een Woord verliend ?
O Zonne-bloem !
Die ik nog roem /
En wensch dat ik in Liefd' mag zijn geboed /
Hoewel het scheynd dat ik nu scheyden moet.
5 Tot scheyden ben ik dan genegen /
O al te streng en stuursche Maagd /
Terwijl ik u niet kan bewegen /
En dat het Minnen u mishaagd /
En dat gy trots /
Gelijk een Rots /
Gedurig vast en onbeweegt blijft staan /
Adieu dan Lief / het is nu teyd van gaan.

Een Hoorns-kind, Dat wierd bemind,
Met vlyen en met ſmeeken:
Maar Klorida, heeft Silvia,
Noyt eenmaal konnen ſpreeken.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: *Doen ik was in 't groeyen, &c.*

COridon / die zijn verkooren Lief
Op 't alderhoogste beminde /
Scheen hem in het Oog gelijk de Gulde Zon /
Silvia / die noyt geen hooger vreugd
Nog blijdschap konde vinde /
Als in 't zoet Gezigt van haaren Coridon /
Met een zoet gelag /
Ellekander zag /
Trouwe Min door Liefde veel vermag.
2. Waar de Liefde met zijn volkomen kragt
Bewoond ten weder-zijden /
't Hert van een Maagd en van de Minnaar zoet /
Daar is troost / en hoope van gewin /
Daar gaat men vreugdig strijden /

Daar

Daar komt Liefd' en Trouw malkander in 't gemoed /
Om de Dwerp /
Maakt het Hert zo blp /
't Is een vreugd een zoete slavernp.
3. Niet een Mensche en schepnd 'er nu op Aard
In blyder staat en wezen /
Als ons Bruydegom nu met zyn Bruydje is /
Ziet eens aan de cierde Bruylofts-kroon /
Van zyne Uytgelezen /
Geeft ons van de vreugd een klaar getuygenis /
Och het Jonge Paar
Is zo blp voorwaar /
Of het in den Hemel t'zamen waar.
4. Nu wel op / gy zoete Jonge Jeugd /
Wilt vry de Min hanteeren /
't Is een zoete Wet / wel Duyzend Jaaren oud /
Wie heeft opt dees groote Koopmanschap
Niet blijtig willen leeren ?
Wie leeft zonder Min en eenzaam ongetrouwt ?
Of het is een Maagt /
Die 't niet word gevraagt /
Of een Kwant die 't nimmermeer en waagt.
5. Daar de Liefd' komt in zyn volle graat /
Daar steld men 't al ter zyen /
Schoon de Vryer Mind / en haalt een blauwe Scheen /
Is het schand ? neen zeker / 't is zyn eer /
Want zal hy opt bedyen /
Och hy moet de weg van hoop en zorg betreen /
Schoon een trotze Maagt
Hem dan niet behaagt /
't Is geen Kryg sman die geen Wonden draagt.
6. Neemt den Schild / het Liefdens Wapen-tuyg /
Met aardigheyd in de Handen /
Stryd et als een Held en houd u geduurig aan /
Daar door de Deugd u Liefjes teere Hert
In Weder liefde branden /
Als onze Bruydegom nu heden heeft gedaan :
Daarom wenschen wy
Heden haar zo bly /
Aardsche vreugd / en Hemels Melody.

LIEDEKEN.

STEM: *Ach! treurd nu mijn bedroefde Schapen.*

HOe dikmaal ziet men dit gebeuren /
Dat menig Dogter word gevryd /

En

En dat de Minnaar staag moet treuren /
En raakte zyn zoete Nimphje kwyd /
Schoon dat zyn hoope
Hem gaf goeden moed /
Om snel te loope
Naar 't gewenste zoet /
Dat hy nu missen moet.
2. Hoe dikmaal schuyld 'er in het Minnen /
In 't heymelijk een Blaauwe-scheen /
Hoe vaak zo dwalen al de zinnen
Mistroostig t'zamen onder een /
Schier zonder rusten
Leeft men in de Min /
De zoete lusten
Neemt het Hert en zin
Met al zyn kragten in.
3. Maar als de Minnaar gaat weerkeeren /
En ook zyn Nimphje gantsch verlaat /
Dan eer de Vryster moet ontbeeren /
De vriendelyke t'zamen-praat /
De zoete kusjes
Na der Liefden aard /
De zoete Lusjes /
Al wat Liefde baard /
Dat maakt haar dan bezwaard.
4. Dan wenscht de zoete Herderinne
Eens weder by haar Lief te zyn /
En wederom de oude Minne
Te plegen / en niet meer in schyn
Veel stuursheyd toonen /
Maar met trouwigheyd
Haar Minnaar loonen /
Als zy word gevleyd /
Door liefd' vol zoetigheyd.
5. Waarom gy teere Herderinnen /
Waarom zo straf als gy 't niet meend /
Waarom te veynzen in het Minnen /
Te toonen u schier als versteend?
Hoe dat wy vlyen
Aan u zoete Jeugd /
't Is in het schepen
Maar een scheyn van vreugd /
En vol van ongeneugt.
6. Hoord waarde Nimph / en zoete Zus, //
Schiet dog eens een zoete straaltjen uyt /
En gunt my neffens dien een Kusje /
Want ik u Lief / en gy myn Bruyd /
Zult heden wezen /
Zo het u behaagd /
Godin geprezen /
My niet langer plaagt:
Maar weder-liefde draagt.
7. De Bruylofts-kroon die zal u cieren /
Gelyk als een Godinne schoon:
Men zal u heusheyd en manieren /

Vertoonen op een Gouden Throon;
Daar zult gy wezen
Myn beminde Bruyd /
Myn uytgelezen /
En door Liefds-besluyt /
In Liefde munten uyt.

t'ZAMEN-GEZANG,

Tusschen den lievende Maria, en den behaagde Anna.

STEM: Prins Robbert is, &c.

Maria.

EEn al te wreed en strenge Wet /
Tot nadeel van een Maagt /
Is by de Ouden in gezet /
Maar Jaaren lang beklaagt:
Ach! vind men nu in deze tyd
Niet eenen Advocaat /
Die ons dit Paartje wat verwyd?
En geeft ons goeden raad.

Anna.

Om dat het haar niet wel en staat /
En even zo ik gis /
Haar dikmaal om de Tanden slaat /
Als zy bedrogen is /
De Vryers die zyn wonder zoet /
Elk is een dapper Man;
Maar in der daad een olyk goed /
Dat ligt bedriegen kan.

Anna.

Maria lieve zoete Maagt /
En weyd niet al te breed /
Ziet / dat gy 't niet te dier en waagt /
Tot smaad en Herten-leed /
En geeft de zoete Vryery /
Niet al te ruymen wind /
Haald bry het schootje digtjes by /
Wanneer gy word bemind.

Maria.

Dat zyn de Guyts het slim gebroed
Die wel te kennen zyn /
Maar ik spreek van een trou gemoed
En zonder valsche schyn /
Ik zegge Ja / dat ook een Maagt /
Mag toonen dat zy mind /
Dat zy de Vryer liefd' toe draagt /
En hoe zy is gezind.

Maria.

Ik heb in deze strenge Wet
Geen lust / nog geen vermaak /
My dunkt 't is tyd/zy diend verzet/
Tot vreugd van onze zaak:
Zegt waarom zou een Vryster niet
Ook pleegen in de Min /
't Geen dat zy wenscht en geern ziet /
En zoeken haar gewin?

Anna.

Indien een Maagt dit durf bestaan
't Is op het avontuur / (gaan /
Maar hoe 't haar dikmaals kan ver-
Leerd menig dreemde kuur /
Den een die word zomtyds de Bruyd
En heeft een lukkig lot /
Maar valt d'zaak ten kwaadsten uyt
Dan is men yders spot.

Maria.

't En is geen Zond' al staat het niet/
De kans die diend gewaagt /
Wanneer een zoete Vrijster ziet /
Dat zy niet word gevraagt:
't Is even veel wie datter Vrijd /
Als 't Knegtje is te blood /
Wanneer die zaak maar wel gedijd /
Dan heeft men geenen nood.

Anna.

Ik stel my hier in geen party /
Altoos een stuurs Gezigt
Te toonen in de Vryery /
Is ook geen Vrysters pligt:
Maar wat gy doet voor al de rest /
Steld deze vaste pyl /
Mind vry u Lief / en doet u best /
Maar houd een Oog in 't zeyl.

Maria.

Dit is voor al mijn eenig doel /
Waar op mijn Ooge ziet /
Ik hou niet van dit los gewoel /
Dat baard niet als verdriet /
Getrouwe Min op vaste grond /
Daar mag Liefkozery
Een weder-zyden gaan in 't rond /
En daar zo blijf ik by.

LIEDEKEN.

Menig Minnaar doet zijn klagt,
In de naare donk're Nagt.

STEM: Weest Nimphje gegroet.

O Zoete Nagt!
O droeve klagt!
Van menig Minnaar die daar Vrijd /
En by zijn Nimphjen is verblijd /
De blanke Maan /
Die ik zie staan
Vast aan het hoog Hemels Gebouw /
Zal nu met regt tuygen van mijn rouw /
Al dwalende ga ik vast langs de Straat /
Schoon dat men by Nagt het doolen versmaad.
Veel zugtjes stort ik nu met klagend verdriet /
Ik vind mijn Liefje myn Philida niet.

2. Ik roep vast uyt /
Met stil geluyd /
Hier nu in deze naare Nagt /
Ach Philida! ik troost verwagt.
Mijn droeve stem /
En heeft geen klem /
Schoon dat ik zugt voor mijn Liefs Deur /
Zy neemt geen agt op mijn getreur /
Ik scheyn vergeefs te hebben haar bemind /
Mijn Hertje zeer droevig hem nu bevind.
Ach Nimphje! ach Nimphje! my dog verhoord /
Eer dat gy mijn Zieltje door leed versmoord.

3. O groote spijt!
Het word nu tijd /
Dat ik van hier weg scheyden moet /
En Philida niet eens en groet ;
Geen Zonne-schijn /
Komt opt voor mijn /
Als menig Minnaar vaak geschiet /
Die door 't gevlyp nog troost geniet ;
Verkrijgt van zijn Liefje hier in de Nagt /
Veel Lusjes / veel Kusjes / meer als hy verwagt /
Ik leve vast hoopeloos op gena /
Van mijn Beminde / mijn Philida.

BRUYLOFTS-LIED.

STEM: De Schoonste die my dus martilizeerd.

De Liefde / gelijk geschreven staat /
Duurd in der Eeuwigheyd /
De Liefde / gelijk Godts Woord verklaard /
Is vol van deugdzaamheyd /
Zy schuwt het schadelijk fenijn /
O zoete Bruyd! laat Liefd' u Trouw-ring zijn.
De Liefde tusschen Man en Vrouw
Is de oorzaak van geneugt /
Zy is de Kroone van de Trouw /
En baard veel zoete vreugt /
Zy is een Gulden Zonne-schijn /
O zoete Bruyd! laat Liefd' u Trouw-ring zijn.
De Liefde bedekt de Zonden kwaad /
En is vol deugtzaamheyd /
Zy is van vriendelijk gelaad /
Tot vreed' altoos bereyd /
Zy toond aan niemand valsche schijn /
O zoete Bruyd! laat Liefd' u Trouw-ring zijn.
De Liefde die is het hoogste goed /
Die 't al te boven gaat /
De Liefde die baard het hoogste zoet /
Ook in den Egten-staat :
Zy doet de vreede bloeyen fijn /
O zoete Bruyd! laat Liefd' u Trouw-ring zijn.

Het

Het Derde Deel,

Aan de Getrouwde.

Vergeleeken by de Na-middag.

Zijt gy na wensch Getrouwt,
En leeft in zoete lusten,
In voorspoed hier op Aard',
In vreede, vreugd en ruste:
Al hebt gy als een Kroon
Veel Kinders om u Dis,
Weet dat de Zonne daald,
En 't na den Middag is.

Het zoet dat komt het zuur te baat,
Dit is de vrugt van d'Egte-ſtaat.

GEen zoeter melody en werd op d'Aard gevonden,
Geen vaſt nog enger band en is 'er oyt gebonden,
Geen Water ende Wijn en is oyt zo gemeen
Gemengt, en t'zaam gevoegt geſmolten onder een:
Dan als twee Herten zijn, t'zamen vaſt geſtrengeld,
Gevlogten onder een, met Liefde door gemengeld,
Dat baard een wonder vreugd, dat is een hooge ſtof,
Dat is in deze graat gelijk het Edens-Hof,
Daar in dat Adam was, geſteld met zijn Beminden,
Waar in hy was vernoegt en alles konde vinden:
Het ſchoone Paradijs, 't welk nu zo is vergaan,
Dat nauw een Menſche weet, waar dat het heeft geſtaan.
Zo iet van 't overblijf op Aarden is te vinde,
Ik ſchrijf het heden toe, twee lieve eens-gezinde,
Het ſchuyld, na dat my dunkt nog in den Egten-ſtaat,
Geen vreugd en klimt zo hoog die dees te boven gaat:
Het Huw'lijk is het Hof, het cierlijk Hof van Eden,
Daar Man en Vrouw te zaam haar leven in beſteden.
Een vreedzaam Huysgezin dat heeft een hooge prijs,
't Beſluyt zig in hem zelf een Aardſche Paradijs,
Wie dat den Egten-ſtaat zoekt waardig te beleven,
Die zal hy naar zijn wenſch een vol vernoegen geven,
Die eet een zoete Vrugt, zo lang als hy vermijd
Den ſchadelijken Boom, van booze Haat en Nijd.
Zo lang als hy 't verderf, de Tweedragt weet te ſchouwen,
Zo zal geen Egte Trouw hem nu of dan berouwen,
Zo zal geen Huys-verdriet u drukken op het Hert,
Gelijk het menig Menſch tot in de Ziele ſmert,
Zo zal geen droevig leet, geen twiſt u oyt beſpringen,
Geen laſter nog geen ſmaad, of andere Duyzend dingen,
Geen onruſt in 't gemoed, geen hartzeer nog geen pijn,
Maar 't leven dat gy leefd, dat zal met vreugden zijn:
U zal geen tegenſpoed verdrukken nog benouwen.
Gelukkig is de Menſch die zo op Aard' mag Trouwen.

Niet zoeter vind men in de Trouw/
Als Liefde tusschen Man en Vrouw.

TUsschen Man, en tusschen Vrouwe,
In het Paaren, door het Trouwe,
Werd een nodig ding gevoed,
Daar de Trouw op steunen moet.
'tIs de kragt van alle zaken,
't Kan ook Man en Vrouw vermaken:
't is van zulk een hooge Stof,
't Heeft van ouds een dubbeld lof.
't is de Liefd' zy baard het leven,
Zy kan vreede en vreugde geven,
't Is het punt, in 't kort gezeyd,
Daar het altemaal op dreyd,

Als men zonder liefd' moet Paaren,
't Geeft al vry een groot bezwaaren;
Liefde tusschen Man en Vrouw,
Is het Zegel van de Trouw.
Liefde kan de Herten binden,
Liefde kan het alles vinden,
Liefde maakt van bitter zoet,
Liefde t oost een zwak gemoed.
't is een lust, een Ziels geneugde,
Liefd' is meester van de vreugde,
Wat men doet in t Aardsche dal,
Liefde die gaat boven al.

Wie 't eerste Kijven gaat voorby/
Die blijft ook van het tweede vry.

IK heb van overlang gelezen,
Dat men moet voorzigtig wezen,
In de zaken van de Min,
Want daar schuyld al vry wat in.
  't Is alzo, wil ymand Vryen,
Zal hy na zijn wensch bedyen,
Heel voorzigtig moet hy gaan,
Of hy zal ligt agter staan.
  Als men door een hoog vermogen,
't Zoete Liefje heeft bewogen,
En te zamen is getrouwt.
Niet te zeer u dan verstout.
  't Is u tot een Wet gegeven,
Dat gy moet voorzigtig leven:
Knorren, Morren, en Gekijf,
Past niet tusschen Man en Wijf.
  Zal u Trouw tot vreugd gedyen,
Wel voorzigtig moet gy myen,
't Minste Woord dat kwalijk luyt,
Al het geen daar twist uyt spruyt.
  Komt er zomteyds Donder-vlagen,
Gaat ter zyden met de slagen,
Steld u nimmermeer party,
't Onweer gaat wel haast voorby.
  Man en Vrouw, schoon datze kyven,
Moeten dog te zamen blyven,
Daarom noyt u teyd vergist,
Schuwt voor al de eerste Twist.

Gelukkig zijn zulke Persoonen/ die in 't Huwelijk de eerste Twist zoeken te schouwen: deze zijn een sterk Kasteel gelijk: want men vind daar Bolwerken van eendragtigheyd/ ende diepen Grag en van Liefde/ die den Boozen Vyand niet overwinnen kan.

Uyt haastigheyd daar spruyt veel Twist/
't Is agter 't Net vergeefs gevist.

BY de Menschen kan men vinden,
Veel verscheyden Ligt-gezinden,
Hier een Hoofdig, daar een Gast,
Die schier nieuwers op en past.
  Die met Krassen, Vloeken, Zweeren
Yder dwingt na zijn begeeren,
Die als ongebonden leeft,
En geen reden plaats en geeft.
  Andere zijn van zulke zinnen
Dat zy nu en dan beginnen,
Door een haastigheyd van bloed,
't Welk haar gramschap reyzen doet.
  't Was geen deeg ook alle Dagen,
't Liep zo hoog, ja schier tot slagen:
Och! het was niet wel beleyd,
Wagt u voor een haastigheyd
  Maar de Questie word gesleeten,
Eer men om ziet, 't is vergeeten,
Menig Mensch is hier aan valt;
Dat zijn toorne haastig wast
  Man en Vrouw, men kan 't bespeuren
't Zal u beyde ligt gebeuren,
Niemand leeft op Aard zo goed,
Of heeft tweederley gemoed.
  Schuwt voor al het haastig spreeken,
't Is nog onlangs klaar gebleeken,
Dat een haat door zulk begin,
Nam de teere Herten in.

Prov. 19: 11. Een verstandig Man agterhoud den Toorn/ ende het is hem eerlijk/ dat hy de misdaad voorby gaat. Het is de Kroone van het Huwelijk/ dat de Man zijn Vrouwe/ ende de Vrouwe haar Man met lijdzaamheyd kan verdragen: want door lijdzaamheyd kan men een gewenscht eynde bekomen.

Ge=

Geduldigheyd in tegenspoed/
Dat maakt het lijden ligt en zoet.

Wie dat tweedragt kan vermyden,
Naar het lyden komt verblyden,
Wie geduldig wezen kan,
Dat is vry een rustig Man.
Die de harde strenge vlagen
Hier geduldig kan verdragen,
Die met lijdzaamheyd verwagt
Uytkomst, van zijn droeve klagt.
Zulke dat zijn sterke Lieden,
Waar men dit ook ziet geschieden,
Van de Man of van de Vrouw,
Daar is zegen in de Trouw.
Is de Man van losse zinnen,
Zulk een Vrouw kan 't al verwinnen,
Zo zy maar geduldig lijd,
Al de leed en al de spijt.
Zal ten lesten heel verdwijnen,
Vreede zal in plaats verschijnen,
Want geduld en lijdzaamheyd,
Na een beter stand verbeyd.
't Rad kan haastig omme keeren,
Dat het gaat naar u begeeren:
Na veel smert en droeve pijn,
Komt wel eens een Zonne schijn.
Als men dikwils ziet gebeuren,
Blijdschap volgt 'er na het treuren,
Daarom houd vry goeden moed,
Hebt geduld in tegenspoed.

Eccles. 2: 4. Al wat u toe geschikt word/ ontfangt gewillig/ ende gedoogt in smerte/ ende hebt lijdzaamheyd in de veranderingen uwer vernederinge: want in den Vyere word Goud ende Zilver beproeft/ maar den Mensche in 't Fornuys der vernederinge: want een geduldig Mensche is beter dan een sterke.

Het is een schand' en groote smaad/
Wanneer een Man zijn Vrouwe slaat.

'T IS al van de meeste schande,
't Vyer kan schier niet hoger brande,
Als het zo in 't Huwlijk gaat,
Dat de Man zijn Vrouwe slaat.
Nog veel vreemder, 't kan verkeeren
Dat de Vrouw de Man gaat smeeren,
Met haar Vuyst, en hem zo plaagt,
Dat hy ook een Teeken draagt.
Aan zijn Oogen, aan zijn Wangen,
Dien hy smadig heeft ontfangen
Van zijn Vrouw, en word bespot
Van een yder, voor een Zot.
Weg met zulk snode Vrouwe,
Die tot schand zijn van de Trouwe:
Mannen die haar Wijven slaan,
Behooren ook niet vry te gaan.
Harde straf en strenge Wetten,
Mag men daar met regt op zetten,
Zulk een Vriend in dit geval,
Is niet waardig dat hy zal.
Gunst genieten van een Vrouwe,
Die wel vreed zou willen houwe,
En betoonen Liefd en Min,
Was haar Man van goeden zin.
't Is vergeefs meer op te haalen,
Een Steen kan geen Koorn maalen,
Wild gy spot en smaad ontgaan,
Keerd u Handen van te slaan.

Coloss. 3: 18. Gy Vrouwen zijt Onderdanig uwe Mannen/ gelijk het behoord in den Heere: ende gy Mannen hebt lief uwe Vrouwen/ zijt niet bitter tegen haar: want het is een zeer schandelijke stilp voor het Huwelijk/ als een Man ende Vrouwe in bitterheyd met malkanderen te zamen converzeren.

Al wat gescheyden is van een/ Word zelden als het was gemeen.

AL de Waereld kan het merken,
Aan het leven aan de werken,
Van de Man, en van de Vrouw,
Wat 'er om gaat in de Trouw.
Leyd de Vrouw veel bange vlagen,
Dunne Wangen zal zy dragen,
't Aangezigt een teeken geeft,
Of zy in veel hertzeer leeft.
Wie kan bly en vrolijk wezen,
Als men leeft in duyzend vreezen?
Och! het is een zwaar verdriet,
Als het ymand zo ontschiet.
Dat de Man leeft ongebonden,
En geen Liefde werd gevonden
Tusschen beyde, t'eeniger teyd:
Maar geduurig leed en speyt.
Dat een Stroo kan hinder maken,
En ontroeren alle zaken:
Ja, 't Gezind alzo verwert,
Dat het Vrouw en Kinders smert.
't Is bedroeft; wat zal ik zeggen,
Wild de zaak ten besten leggen,
Ziet dat niemand u verleyd,
Dat gy al te haastig scheyd.
Scheyden kan u niet verblijden,
't Geeft meer laster en meer lijden,
Lijd al wat gy lijden kend,
Eer gy u tot scheyden wend.
't Zijn voorwaar heel slegte daden,
Yder een zal u versmaden:
Wat gy doet, blijft dog gemeen,
Scheyd u nimmermeer van een.

Matth. 19: 9. Maar ik zegge u/ dat zo wie zijn Wijf verlaat anders dan om Hoererye/ ende eenen anderen Trouwt [die] doet Overspel/ ende die de verlatene Trouwt/ doet [ook] Overspel.

Wie dat tot scheyden is gezind/ Zijn eygen schand' en Oneer mind.

VReemde grillen, zotte streeken,
Ziet men nu en dan uyt breeken,
Veel gemaakte Slaverny,
Die men ligt wel kon voorby.
't Is te gek dat Vrouw en Mannen,
Zelfs haar van malkander bannen
Om een woord, en om een leur,
En gaan zonder reden deur.
'k Weet niet watter nog zal groeijen,
Yder mag het wel verfoeijen,
't Is een schadelijk begin,
Groote schande voor 't gezin.
't Is een vlek voor al u leven,
't Kan u nimmer voordeel geven,
't Is van 't alderslimste kwaad,
Als de Man zijn Vrouw verlaat.
Dat een Vrouw haar gaat bereyden,
Om van 't Egte-bed te scheyden:
Wie het dreygt, of wie het doet,
Die is 't dat de Zonde voet.
Die zal Godes strenge plagen
Tot een straf ook moeten dragen;
Wie het Egte-bedde scheurd,
't Word voor schendery gekeurd.
Schuwt alzulke booze droomen,
Laatze in u zin niet komen,
Want het baard veel ongeval,
Weg te loopen is van 't mal.

Eccles. 7: 1. En wild niet weg gaan van een Wijze ende goede Vrouwe/ die u ten deele is gevallen/ in der vreeze des Heeren: de Gratie haarder Eerbaarheyd is boven alle Goud. Want al wat Godt te zamen gevoegt heeft/ dat en mag den Mensche niet scheyden. Matth. 19: 6.

Wan-

Wanneer het loopen is gedaan/ Dan zoekt men wederom te gaan.

ALs men reyd met losse toomen,
Dan zo kan men ligt'lijk komen
Aan het hollen; want het Paard
Toond als dan zijn lossen aard.
Dus zo gaat het met veel Menschen,
Die daar doen al wat zy wenschen,
Die al losjes heenen gaan,
Dan zo gaat het loopen aan.
Eerst al zagtjes dan wat harder,
Eyndelijk zo gaat het varder,
Tot men 't zo ten lesten maakt,
Dat men heel aan 't hollen raakt.
Wagtje dan vry Ros en Wagen,
Niemand hoeft 'er dan te jagen,
't Gaat dan voort gelijk een Pijl:
Maar 't en heeft geen regte stijl.
Wat is al het vinnig loopen,
Menig moet het duur bekoopen,
Hoe het gaat in dit geval,
't Paard moet weder na den Stal.
Als de furie is ten ende,
't Moet hem weer te rugge wenden,
Even gaat het in de Trouw,
Wie gy zijt, of Man, of Vrouw:
Die tot loopen zijt bewogen,
Eynd'lijk vind gy u bedrogen,
't Is voorwaar, het is van 't mal,
Want gy moet weer na de Stal.
Veel exempels kunnen 't leeren,
Die met schaamte weder keeren,
Daarom loopt niet al te dom,
Want gy moet dog wederom.

1 Cor. 7: 10. **Maar den Getrouwden gebiede niet ik/ maar de Heere/ dat het Wijf haar niet scheyden en laat van de Man/ 't is dat zy haar scheyden laat/ dat zy zonder Trouwen blyve/ of dat zy weder met den Man verzoend werde.**

Een al te Nors en vieze Vrouw/ Dat is maar hartzeer in de Trouw.

JOnge Vrouwen wild hier leeren,
Hoe gy deftig zult regeeren
't Huysgezin met stadigheyd,
Door een wijs en kloek beleyd:
't Geene dat u komt te vooren,
Zult gy met een heusheyd hooren,
Spreeken, zwygen, na den tijd,
Zo als 't best tot Vreed' gedijd.
Matigheyd in al u zaken,
Dat zal u standvastig maken:
Niet te stil, nog al te wild,
Niet te karig, nog te mild:
Niet te geyl, nog al te darten,
Niet te wreed, nog vuyl van Harten.
Niet te flordig, nog te net,
Niet te mager, nog te vet.
Niet te lekker, nog te keurig,
Niet te luy, nog al te treurig,
Niet te nors, of niet te stuur,
Niet te vrolijk, niet te zuur:
Niet te mal in vreemde kuuren,
Stoelen, Banken, Vloer te schuuren,
Niet te wryven al den Dag,
Datme er niet op treden mag.
Niet te ziften en te keuren,
't Zijn maar lompen en maar leuren,
Wat gy wild, vry matig doet,
Al te vies en is niet goed.

Prov. 21: 12. **Het is beter te Woonen in woesten Lande/ dan by een kijfagtig en toornig Wijf. Een Vrouwe (wiens humeuren vies en eygenzinnig zyn) geeft dikwils oorzaak/ dat de Man zyn eygen Huys niet en bemind.**

Het

Het is de fleur van d'Egten-staat/ Als elk in zijn beroeping gaat.

VEel krakeelen, veel corellen,
Komen dikmaal boven zwellen,
Als men 't al en wel beziet,
Dikmaals is het wat of niet.
Dees of die wil Meester wezen,
Och! daar komt een zeldzaam vrezen,
Ja men steld een Trony toe,
Lelijk, vuyl, men weet niet hoe.
'T Vrouwken wil het al regeeren,
Na haar wil en haar begeeren:
't Hentje dat krayd al den Dag,
't Haantje vry wel zwygen mag.
Slegte Sul die gaat daar zweven,
Heeft zijn Broek al weg gegeven,
Doen hy effen was getrouwt,
Daar hy nu zijn Hoofd om klouwt.
't Zijn voorwaar heel groote plagen,
Als de Man het Jok moet dragen
Van de Vrouw, al wat zy wil,
Moet daar by nog zwygen stil.
Of Oomkool die proeft haar Handen
't Is van 't mal, wel wat te schanden,
Dat de Vrouw de Broek aan heeft,
't Is een Zot diez' over geeft.
Dan zo meugje nimmer spreeken,
Al u glory word versteeken:
Wild gy vry ziin van t verdriet,
Geeft de Broek aan niemand niet.
't Is van ouds de regte wijze,
Niemand kan dit ook misprijze,
Wat men doet, of wat men poogt,
Yder in het zijne Voogt.

Prov. 15: 6. Het is beter een weynig met de vreeze des Heeren / dan een grooten Schat daar onrust is: het is een gelukkig Huys-gezin / daar elk in 't zijne Voogt is.

Die Meester zijn wil overal/ Dat brengt 'er menig tot den val.

WIe dat wil ter eeren blyven,
Moet geen vreemde handel dryven,
Niet te snuyve boven maat,
Door een opgepronkte Staat:
Zulk een doen dat is een handel,
Die in leven en in wandel,
Die in Kleeders, Staat en Pragt,
Meer bespot word als geagt.
Trots en moedig in het spreeken,
Onverstandig bot als Leeken,
Opgeblazen, hoog van moet,
Trots in alles wat men doet:
Zulk een handel die kan schaden,
En den Mensch ligt overladen,
Menig word daar door veragt,
Heel bespot en uyt gelagt.
And're die zijn opgeblazen
Op veel yd'le viezevazen,
Dat in 't Oog wat scheynen moet,
Op een glory zonder Goed.
Daar zo vind men dan ten lesten,
Munt, nog Kruys, en niet ten besten;
Dan zo moet men agter staan,
Al de glants die is gedaan.
Dan zo moet men dikwils klagen,
En veel agterklap verdragen.
Zijt gy wijs, dog wel bedenkt,
Opgeblazendheyd dat krenkt.

Prov. 21: 17. Wie Wellustigheyd bemind/ die zal gebrek leyden. 't Is beter een kleyn Zeyltje op een groote Schuyt te zetten / of een Keesje in te binden / als er het Schuytje te gronde gaat. Want overal Meester te wezen/ dat wil op 't leste wel tot een val uyt deyen.

Ge-

Gemeenzaamheyd in Goed en Bloed/
Maakt door de Trouw het Paaren zoet.

'tIS voorwaar een zot bedryven,
Veel te wryven en te schryven,
Tusschen Man en tusschen Vrouw,
't Maakt verwarring in de Trouw.
'tZijn maar leuren en maar grillen,
Dus te maken, dus te willen,
Wat is aan een weynig Goed?
Als de Liefd de trouwe voed.
Zijn de Lighaams tusschen beyden
Gantsch gemeen en ongescheyden,
't Lighaam dat gy weerder agt,
Als het Goed van u Geslagt.
Zal men dan gemeenzaam stellen,
En geduurig staan te lellen,
Om een weynig meerder Goed,
Dat maar Eb is ende Vloed.

Waarom dog de ronde Schyven,
Zullen die gescheyden blyven?
Daar men zeyd van Man en Wijf,
Zijn twee Zielen in een Lijf.
't Is geen regte stijl van leven,
't Kan geen vreugd of wellust geven,
Daar het Goed gescheyden is,
Zulk een Trouw die staat heel mis.
'k Houw van vry en ongebonden,
Daar men zeyd uyt 's Herten gronden
Al wat u is, dat is mijn;
Daar kan Liefde kragtig zijn.
Dan zo vind men aller wegen,
Hert en Zinnen eens genegen,
Dat gaat boven al de rest,
't Goed gemeen, is alderbest.

Matth. 19: 5. Een Mensche zal Vader ende Moeder verlaten/ ende zijn Huysvrouwe aanhangen/ ende zy Twee zullen een Vleesch wezen: in welke Spreuke genoegzaam alle gemeenschap begreepen word.

Nog beter by een slegte Sul/
Als by een Leeuw of wreede Bul.

VEel Natuuren zijn verscheyden,
Zoet en zuur of geen van beyden,
d'Een die houd de middelmaat
Op een haartje, op een draat:
d'Ander die is wreed van zinnen,
Niemand kan hem overwinnen;
Door een zoet en vriend'lijk Woord,
't Is maar wind al wat men hoord.
Nog zo vind men daar en tegen
Zoete Sultjes aller wegen,
Die zo zoet in allen schijn,
Ja als Koek en Vijgen zijn:
Die daar streelen, die daar strooken,
Die daar mallen, die daar spooken,
In 't gezigt van alle Man,
Dat men 't nauw verdragen kan.

Vriend gy moet het anders keeren,
Al te zot kan niet passeeren,
Wat gy doet of wat gy laat,
Houd voor al de middelmaat.
Zijt geen Pruyler, nog geen Muyler,
Nog geen Lagger, nog geen Huyler,
Niet te zoet, nog niet te wreed,
Niet te koel, nog niet te heet.
Zijt gy tot het zoet genegen,
Wild het naar u wenschen plegen,
Doet het vry, maar leerd u pligt,
Houd u Bed-gordijntje digt.
Vreemde Oogen kunnen schaden,
Wild gy wel zo laat u raden,
In het geene wat gy doet,
Niet te wreed nog al te zoet.

Proverb. 21: 23. Wie zijnen Mond ende Tonge bewaard/ die bewaard zijne Ziele van benauwtheyd. Een stilzwygende Tonge/ zo wel in het zoet als in het zuur/ is een Moeder van de Vreede.

Uyt

Uyt Dronkenschap spruyt veel verdriet / Het brengt ook menig Mensch tot niet.

Wie geduurig wil hanteeren,
En met Drinken hem geneeren,
Die zijn Ambagt daar af maakt,
Ligt ook uyt zijn Goedje raakt.
'tIs een Kanker in de Trouwe,
Wie het doet, 't zy Man of Vrouwe,
't Is een teeken in der daad,
Dat de zaak niet wel en staat.
Teyd verkwist, en 't Goed vermallen,
't Huys-gezin dat moet vervallen,
Dronke Vrouw, en Dronke Man,
Daar en is geen helpen an.
Jonk-gezellen wild dog leeren,
U van Dronkery te keeren,
Zijt gy vry, of nieuws Getrouwt:
Ziet dat gy het Drinken schouwt.
'tHuw'lijk kan het niet verdragen;
Want gy zult het na beklagen,
't Past geen Jonkman in de Trouw,
Nog veel min een Jonge Vrouw:
Dronkenschap kan 't al bederven,
Huys en Hof, en Vaders Erven,
Worden door den Dronk verteerd,
Als d'ervarentheyd ons leerd.
Lever, Long, Hert en Zinnen,
Die verdwijnen ook van binnen,
Hoe het zy, of hoe het gaat,
Dronkenschap is alteyd kwaad.

Proverb. 20: 1.

De Wijn maakt Spotters / ende de Sterke Drank maakt Wilde / wie daar lust toe heeft / werd nimmermeer Wijs. De Wagen van wellustigheyd reyd wel gemakkelijk (zo 't schijnd) op den breeden Weg / maar den Afgrond der elende is haar uytgang.

Een vreedig Mensche stil van aard / Die is 't dat veel geneugte baard.

Vreugde kan men hier op Aarde
Door een vreedzaam Hert aanvaarde,
Wie dat stil en vreedig leeft,
Veel geneugt op Aarden heeft.
Vreede kan den Mensch vermaken,
En is nut tot alle zaken;
Wie dat vreedig is van aard,
Veel vermaak en vreugde baard.
't Geeft den Mensch veel zoete lusten
Zieltjes die in vreede rusten
Naar dit Leven door de Dood
Gaan in Abrams lieve schoot.
ô! Wat is 't een heuglijk leven,
Wat een heyl kan vreede geven,
Wie dat vreedig is gepaard,
Heeft den Hemel op der Aard.
Waar geen rust is, nog geen vreede,
Daar zijn ook veel tegenheden:
Daar zo leeft men zonder vreugd,
Zelden is het Hert verheugd.
Vreede geeft een goed vernoegen,
Kan het al ten besten voegen:
't Is al vry een hooge deugt,
Vreedzaamheyd dat baard geneugt.

Proverb. 21: 20.

Daar is bedrog in 't Herte der geener die kwaad denken: maar die tot den Vreede raden / hebben blijdschap. De Vreede is onder alle Deugden als een uytmuntende Sterre / een Mensche die vreedig van aard is / die leeft gerustig / ende is gelijk men zeyd: een vreedzaam Herte dat op Godt vertrouwt / is beter als een Waereld vol Goud.

Niet is 'er dat 'er meer verzoet/ Dan als een vriendelijk aanzigt doet.

Is een lust, Ja 't is een leven,
Die een zoet gezigt kan geven
Midden in de tegenspoed,
Als hem ymand leed aan doet.
Let hier op gy Jonge Vrouwen,
Wild u Mans in waarden houwen,
Die u steeds met vriend'lijkheyd,
In den weg der Deugden leyd.
En gy Mannen wild hier leeren,
Zulke Vrouwen hoog te eeren,
Die, in plaatze van verstoord,
Vriend'lijk spreeken als 't behoord.
Die een zoet gezigt vertoonen,
En u over alverschoonen,
Wat gy doet, of hoe het gaat,
Nimmermeer het blyken laat.
Dat mag dan eerst Trouwen hieten,
O! die zulk een Trouw genieten,
Heeft voorwaar een groot geluk;
Man of Vrouw, let op dit stuk.
Vriend'lijkheyd kan 't Herte trekken,
Vriend'lijkheyd kan lief'd verwekken,
Vriend'lijkheyd baard in de Trouw,
Vreugde tusschen Man en Vrouw.
Uyt een zoet en vriend'lijk wezen,
Kan men vreugd en wellust lezen,
Wat gy doet in dit geval,
Vriend'lijkheyd verzoet het al.

Proverb. 15: 3.

Een vrolijk Herte maakt een vrolijk aangezigt. Eccl. 26: 6.
Een vriendelijk Wijf verblijd haaren Man / ende haare weetenschap zal zijn Gebeente vermaken / haar gemanierthepd is een gave Godts.
Een Wijs ende stilzwijgende Vrouwe is een gave des Heeren.

Genes. 2: 7.

Ende de Heere Godt hadde den Mensche geformeerd upt het Stof der Aarden / ende in zijne Neus-gaten geblazen den Adem des Levens; alzo werd de Mensche tot eene levendige Ziele. Ook hadde de Heere Godt eenen Hof geplant in Eden / tegen 't Oosten; ende hy stelde aldaar den Mensche / die hy geformeerd hadde. Ook hadde de Heere Godt gesprooken: Het en is niet goed dat de Mensche alleen zy; ik zal hem een hulpe maken die als tegen hem over zy. Want als de Heere Godt / upt der Aarden alle 't Gedierte des Velds / ende al het Gevogelte des Hemels gemaakt hadde / zo bragt hyze tot Adam / om te zien / hoe hyze noemen zoude: ende zo als Adam alle levendige Ziele noemen zoude / dat zoude zijn Naam zijn. Zo hadde Adam genoemt de Naamen van al het Vee / ende van al het Gevogelte des Hemels / ende van al het Gedierte des Velds: maar voor de Mensche en vond hy geene hulpe die als tegen hem over waare. Doe dede de Heere Godt eenen diepen Slaap op Adam vallen / ende hy sliep: ende hy nam een van zijne Ribben / ende sloot derzelve plaatze toe met Vleesch. Ende de Heere Godt bouwde de Ribbe / die hy van Adam genomen hadde / tot eene Vrouwe: ende hy bragtze tot Adam. Doe zeyde Adam; Deze is ditmaal Been van mijne Beenen / ende Vleesch van mijnen Vleesche: men zalze Maninne heeten; om datze upt den Man genomen is. Daarom zal de Man zijnen Vader ende zijnen Moeder verlaten / ende zijnen Wijve aankleven / ende zy zullen tot een Vleesch zyn.

Wie

Wie dat den Egten-ſtaat wil ons onnodig ſtellen,
Die miſt het regte ſpoor, die gaat hem zelven kwellen.
Al wie de Trouw miſprijſt, die breekt des Heeren Wet,
Die in het Paradijs van Godt is in-gezet.
De Trouw, een nodig ding, is nut tot alle zaken,
En kan den zwakken Menſch zeer bly en heuglijk maken,
Zo lang als Adam was op Aarden zonder Vrouw,
En dat hy niet genoot de vrugten van de Trouw,
Zo was hy zonder vreugd, en ging eenzamig dwalen,
Nu door het Groene Veld, dan door de diepe Dalen,
Waar dat de goede Man oyt ging, of waar hy ſtond,
Geen hulpe nog geen trooſt, geen byſtand dat hy vond,
Maar als des Heeren gunſt (naar 't Godd'lijk welbehagen)
Op Adam neder kwam, en Schiep naar weynig Dagen,
Alleen om zijnent wil, een Beeld, een aardig Beeld,
Dat nog op deze Uur het Mannen Herte ſteeld,
Wiens wonderlijke kragt, inwendig In-gebooren,
Een zoete vreugde teeld, en Mannen kon bekooren.
Zo ras Godt deze Twee te zamen had gevoegt,
Zo was den eerſten Menſch volkomentlijk vernoegt,
Een heuglijk Paradijs beſloot het in zig zelven,
Schoon of hy door de Zond' moeſt Spitten ende delven,
Nog was hy evenwel te vreeden en geruſt,
Om dat hy in den Egt nog vond een zoete luſt.
Den Egt is in-geſteld om Zonden te vermijden,
Om Godt een zuyver Hert voor Offer toe te wijden,
Om ſteeds in reyne tugt te leven ſtil en wel,
Te ſchouwen Overdaad, en 't ſchandig Overſpel.
De vrugt van d'Egte-ſtaat en zijn geen kleyne gaven,
Daar is een eygenſchap van binnen in begraven,
Die baard al zulk een luſt, en zulk een zoet geneugt,
Het welke Man en Wijf tot in de Ziel verheugt.
Weg dan, gy ſnood gebroed, die noyt en willen leven
Geruſtig in den Egt: maar gaat u ſtaag begeven,
Alleen tot Oogen-luſt, tot overgeven kwaad,
Waar door gy menig brengt tot ſchanden en tot ſmaad,

Weg haters van de Trouw, en van het Egts verzamen,
Die in het duyster smuygt; en voor het ligt moet schamen,
Die op een snode wijs u geyle Brand verkoeld,
En met een zoet vermaak vast in de Zonne woeld:
Ja houd het voor een vreugd, en leeft als ongebonden,
Hoewel het veel geschied, 't zijn dapper groote Zonden;
Wat is een Jong-gezel als hy ontugtig leeft,
Wanneer hy door de Trouw geen Egte Vrouw en heeft,
Voor my, ik schuw die weg, en wil geen Zond' nog schanden
't Is beter na my dunkt, te Trouwen als te Branden.

Ephes. 5: 22.

De Vrouwen zullen haare Mannen onderdanig zijn / als den Heere: want den Man is des Wijfs Hoofd / gelijk Christus dat Hoofd van der Gemeynte is / ende hy is zijns Lighaams behouder. Maar gelijk de Gemeynte Christo onderworpen is; alzo ook de Vrouwen haare Mannen in alle dingen. Gy Mannen hebt lief uwe Huysvrouwen / gelijk als Christus lief gehad heeft de Gemeynte / ende heeft hem zelven voor haar over gegeven / op dat hyze Heyligde / ende heeftze gereynigt door dat Water-bad in het Woord. Op dat hy hem zelven daar stellen zoude een heerlijke Gemeynte / die eerlijk waare / die geen vlek of rimpel en heeft / ofte iet diergelijk. Alzo zijn de Mannen schuldig haare eygene Vrouwen lief te hebben / gelijk haare eygene Lighamen. Die zijn eygen Vrouw lief heeft / die heeft hem zelven lief. Want niemand heeft ooyt zijn eygen Vleesch gehaat / maar hy voed het ende onderhoud het / gelijkerwijs ook de Heere de Gemeynte. Want wy zijn Leden zijns Lighaams / van zijnen Vleesche ende van zijne Beenen. Daarom zal een Mensche zijn Vader ende Moeder verlaten / ende zijn Wijf aanhangen: ende zy Twee zullen een Vleesch zijn. Deze verborgentheyd is groot: dog ik zegge dit / ziende op Christum /

ende op de Gemeynte: Zo dan ook gy Lieden / elk in 't bezonder / een ygelijk hebbe zijn eygen Vrouwe alzo lief als hem zelven: ende de Vrouwe [zie] dat zy den Man vreeze.

1 *Corinth.* 11: 7.

De Man is Godts Beeld ende heerlijkheyd: maar dat Wijf is een eere des Mans. Want de Man is niet van den Wijve / maar dat Wijf is van den Man. Ende den Man is niet Geschapen om des Wijfs wille / maar dat Wijf is om des Mans wille. Daarom zal dat Wijf een dekzel op dat Hoofd hebben / om der Engelen wille; nogtans en is de Man niet zonder dat Wijf / nog dat Wijf niet zonder den Man / in den Heere. Want alzo dat Wijf van den Man komt / alzo komt ook den Man door dat Wijf; maar al van Godt.

Hebr. 13: 4.

Het Huwelijk is by allen eerlijk / ende een onbevlekt Bedde: Maar de Hoereerders ende Overspeelders zal Godt oordeelen.

Psalm 28.

Wel dien die den Heere vreest / ende op zijne Wegen gaat. Gy zult u geneeren met uwer Handen Arbeyd. Wel u / gy hebbet goed: U Wijf zal zijn als eenen Vrugt-baren Wijn-stok aan den Wand uwes Huys / uwe Kinderen gelijk de Olijf-takken rondom u Tafel. Ziet / alzo word de Man gezegend / die den Heere vreest.

1 *Tim.* 2: 8.

Daarom wil ik dat de Mannen zullen Bidden in alle Plaatzen / ende op heffen Heylige Handen / zonder gramschap ende tweedragt. Desgelijken de Vrouwen / dat zy in bekwame Kleederen met schamelheyd ende eer-

baar-

baarheyd haar vercieren / niet met gevlogten Hayr/ met Goud / of Paerlen / of ander kostelijk gewaad: maar dat den Vrouwen betaamd / die daar Godsdienstigheyd bewijzen door goede Werken. Een Wijf leere in stilheyd / ende met alle onderdanigheyd. Ik en late een Wijf niet toe dat zy Leere / ook niet dat zy des Mans Heere zy/ maar dat zy stille zy. Want Adam is eerst gemaakt/ daar na Eva: Ende Adam werd niet verleyd / maar dat Wijf werd verleyd / ende heeft de overtredinge in gebragt. Zy zal nogtans Zalig worden door dat Kinder-baaren. Is 't dat zy blijft in 't geloove/ ende in der liefde / ende in de Heyligmakinge/ met eerbaarheyd.

WAnneer als Man en Vrouw te zamen zijn gepaard;
En in de vreeze Godts uyt liefde zijn vergaard,
Wanneer het lieve jok des Heeren word gedragen,
Als yder in het zijn bevind een welbehagen:
Dan baard de Trouw geneugt, dan is het Paaren zoet,
Vermits dat elk zijn pligt met vrolijkheyd voldoet.
De Man als Opper-heer, en hoeder van zijn Vrouwe,
Bezorger van het Huys, tot voorstand van de Trouwe,
Gelijk een wijze Vorst zijn Rijk alzo regeerd,
En door een kloek beleyd tot nut het alles keerd.
De Vrouwe neffens diend tot vreedzaamheyd bewogen,
Is zedig ende stil, leest nimmer opgetogen,
Buygt haar gewillig ne'er, na Godes reyne Wet,
Dewijl de Man als Hoofd is over haar gezet, (nen,
Want zy gehoorzaamheyd haar Huys-heer moet betoo-
En door een deugtzaam Hert, het Egte Bedde kroonen.
Den Huys-stand na den eysch, na regel en na maat,
Bezorgen op het best, een yder na zijn Staat,
Malkander zo 't betaamd in 't minste niet ontrekken,
Maar Hert en zinnen eens, 't welk Liefde doet verwekken.

GEBED.

Voor Christelijke Gehouwde-luyden.

Al steld men 't ligt, het weegt dog zwaar,
Gelukkig is een deugtzaam Paar.

STEM: O Zalig Heylig Bethlehem.

O Heylig Godt! gy die den Egt
Hebt in gesteld naar u behagen/
Geeft dat wy ons daar in opregt/
Altoos naar uwen Wille dragen.
2. Gy wild/ O Heer! dat Man en Wijf
In regte Liefde t'zamen woone/
In al haar doen en haar bedrijf/
Den Egten-staat met eendragt kroone.
3 Wy Bidden u wild alle kwaad
Genadelijk van ons nu weeren/
Het booze twist/ onvredig Zaad/
Uyt onze Herten altoos keeren.
4. Geeft dat de Liefd' in volle kragt/
In d'Egte-staat mag by ons bloeyen/
En t'allen teyd zo word betragt/
Dat wy in Liefden altoos groeyen.
5. Op u/ O Heer! in alle nood
Ons Oogen slaan en 't kwade schouwen/
In 't midden van de bleeke Dood/
Op u beloften ons vertrouwen.
6. Bedwingt den boozen Vyand dog/
Dat hy door twist of tegenhede/
Nog door geen ander snood bedrog/
Maakt tusschen Man en Wijf onvrede.
7. Bewaard ons Heer voor Overspel/
Voor grove Zonden ende schanden/
Voor Haat en Nijd/ of boos gekwel/
Neemt onze Zielties in u Handen.
8. Dat wy met vreugd hier al gelijk
In d'Egte-staat u Eer bewijzen/
En namaals in het Hemelrijk/
In Eeuwigheyd u glory prijzen.

Gebed om den Geest der genaden.

Geen hooger deugd, Nog meerder vreugd;
Mag voor een Christen wezen,
Die na den Geest, Zijn Schepper vreest,
Werd Zalig en geprezen.

STEM: *O schoone Personagie.*

O Eeuwig Heer der Heeren!
Nadien geen Mensch
Op Aarden kan afmeeten /
Nog grondelyk ons leeren
't Wonder geheym
Van u zecreeten ;
Terwyl geen Mensch
Met lust na wensch
Kan Bidden ende smeeken /
't En zy u goedheyd /
En Goddelyke zoetheyd /
Ons leer spreeken.
Maar gy door u genade /
Kund wonderbaar /
Het steenen Hert bewegen /
Wy Bidden vroeg en spade /
Aan u alleen
Om Goddelyke zegen /
Ontsluyt daar door /
U schoon Threzoor /
Den Schat van u goedheden.
O Godt eerweerdig!
Maakt onze Herten veerdig /
Tot Gebeden.
Heer doet myn Lippen open /
Dat ik u roem
Met vreugden mag verkonden /
Myn heyl / myn troost / myn hoopen /
Geeft dat myn Ziel
Aan u blyft vast verbonden /
Dat myn begeert
Heen wend en keerd /
Alleen naar u behagen /
U tot een eere /
En my tot vreugds vermeere /
Al myn Dagen.
Verleend my vast vertrouwen /
Dat my geen twyffel /
Nog wanhoop en kwelle /
Nog in myn zwaar benouwen /
Aan u om hulp /
Geen teyd nog maat en stelle:
Maar goede Godt /
Op u Gebod
Zy lydzaam en geduldig:
En my begeven
Om naar u wil te leven /
Gantsch zorgvuldig.
Geeft Heer dat wy niet treden /
Hovaardiglyk /
Door u met onze Werken /
Maar wild ons hier beneden /
Door u genaad'
En goedigheyd versterken /
Dat wy al t'zaam /
In Christi Naam
Vrymoedig zonder schromen /
Verciert met deugden /
Door u met Hert en vreugden
Mogen komen.
Sterkt ons / O Godt! zeer goedig
Dat wy van u
Nopt afgekeerd en werden /
Maar dat wy gantsch demoedig
In het Gebed
Standvastelyk volherden /
Dat waar wy staan /
Of heenen gaan /
Opheffen Heyl'ge Handen /
En steeds verlaten
't Geen gy gebied te haten /
Zond' en schanden.

Een Gebed om opregte Liefde.

Al ſtaat de Liefde naakt en blood, z'Is ſterker dan de felle Dood.

STEM: O Kersnagt ſchoonder dan, &c.

O Zoone Godts! ô Heylig Wezen!
In eeuwigheyd zijt gy geprezen,
O Spiegel van Godts Majeſteyd!
U goedheyd blinkt gelijk de Zonne,
Van Liefde zijt gy overwonne,
En duurt tot in der Eeuwigheyd.
De Zaligheyd hebt gy verworven,
En zijt aan't Kruys uyt Liefd' geſtorven
Voor ons, op dat wy door u Dood
Vry zouden zijn van d'Helſche-pijne,
En voor u Majeſteyt verſchijne,
Verheugt, en vry van alle Nood.
Wy Bidden u door u goedheden,
Ach Hemel-vorſt! wild hier beneden,
Door 't Godlijk Vyer in 't Aardſche-dal,
Het koude Hert in ons ontſteeken,
Op dat het ons niet mag ontbreeken
U Lief te hebben boven al.
Dat wy met Woord nog met gepeynzen,
Met Hert en Tong ook nimmer veynzen,
Maar leven eerbaar en bekwaam,
Ons Naaſten met der daad beminnen,
En haar uyt Liefde overwinnen,
Tot prijs van uwen Heyligen Naam.
O Zoone Godts! wild van ons weeren
De Haat en Nijd, en wild ook keeren
Uyt onze Hert wraakgierigheyd,
Dat wy malkander in dit leven
Uyt 's Herten grond het kwaad vergeven,
En leven in opregtigheyd.
Geen zoeter vreugd en word bevonden
In 's Hemels throon, of 's Waerelds-gronden,
Dan als in Liefd' te leven vry:
Want Godt die is de Liefd' alleyne,
Zy vloeyt uyt des Hemels Fonteyne,
O Liefde Godts! hoe zoet zijt gy.
Niet zal ons van de Liefde ſcheyden,
Wanneer Godts Geeſt ons zal geleyden,
Geen Aardſche vreugd nog tegenheyd,
Geen Vorſtendom zo hoog gerezen,
O Heylig Choor! Drievuldig Wezen,
U Liefde duurt in Eeuwigheyd.

Gebed om Christelijke ootmoedigheyd.

Het is een Spreekwoord over al;
Hoe hooger Moed, hoe lager Val.

STEM: Psalm 116.

DEs Menschen Hert vol van hovaardigheyd /
Is voor u Heer een grouwel boven maten /
't Welk gy aan niemand ongestraft zult laten /
Maar u Goddelijke regtveerdigheyd.
Een hoog Gemoed komt dikmaal voor den Val /
Gy maakt / O Heer! d'Hovaardige tot schanden /
Den Ootmoedigen helpt gy in den Landen /
Den Nedrigen verheft gy over al.
Ik Bidd' u / Heer / geeft my een nedrig Hert /
Dat ik opregt ootmoedig voor u wandel:
En vromelijk my draag in al mijn handel /
Niet hoog in voorspoed / nog vertzaagt in smert.
Want hy die Rijk was ende Godt gelijk /
Is om onzent wil slegt en kleyn van waarden /
Ja geworden als niet geagt op Aarden;
Op dat wy zouden gaan in 't Hemelrijk.
Leerd my (O Heer!) mijn troost / mijn toeverlaat /
Dat ik uyt Aard en Slijk ben opgetogen /
Wat wil dan Aard en Asch hem dog verhoogen?
Want al de pragt en hoogmoed haast vergaat.
Voor opgeblazentheyd behoed my Heer /
Voor Hovaardy in Geestelijke zaken /
Al wat wy doen of immer konnen maken /
Komt dog van u / u zy alleen de eer.
Voor de Roem-spreekers stout vol spot en speyt
Bewaard my dog / dat zy my niet vertreden /
Geeft dat wy ons verneed'ren hier beneden /
Tot dat gy ons verhoogt ter regter zeyd.

Lof-zang. Daniel 3.

STEM: Ach! treurd nu mijn bedroefde Schapen.

DEs Heeren Naam die hoord men loven /
In 't midden van de felle Brand /

In 't midden van den Over'ge Oven /
Doet Godt de Vroomen onderstand ;
Met zijn genaden
Is hy steeds bereyd /
Met zijn weldaden
Op de Vroomen leyd /
Na zyn geregtigheyd.
Den Koninh laat een Beeld opregten /
Dat yder een Aanbidden moet /
Het zy dan Heeren ofte Knegten /
Elk buygt hem neder met ootmoet /
Zo ras zy hooren
De Trompetten slaan /
Des Konings Tooren
Zoekt elk te ontgaan /
En Bid den Afgod aan.
Die Mannen uyt 't Geslagt der Joden
Staan vast gezet op haaren Godt /
Zy buygen haar voor geen Afgoden /
Zy breeken des Konings Gebod.
Ach ! wat elende
Volgt terstond hier naar /
Ziet al de Bende /
Staan gereed aldaar /
En die Verdoemen haar.
Den Koning werd zeer gram ontsteeken /
En toond aan haar een fel gelaad :
En spreekt terwijl dat gy durft breeken
Mijn streng Gebod / en my versmaad /
Zo moet gy heden
Na de felle Brand /
Want ik met reden /
Door het gantsche Land
U brengen zal tot schand.
Den Oven werd door felle tooren /
Gemaakt wel zeven-maal zo heet /
Als oyt gedaan is van te vooren /
Men bind de Mannen Godts zeer wreed.
De booze Boeven
Och ! die staan bereyd /
Om zonder toeven /
Uyt een bitterheyd
Te doen dit wreede feyt.
Maar Godt bewaard door zijn genaden
Haar midden in de heete Vlam /
Den Koning ziet dees groote daden /
Die zelve door den Oven kwam.
Zijn niet gebonden
Drie hier in gedaan /
'k Zie ongeschonden /
Met mijn Oogen aan
Wel Vier daar binnen gaan.
De Vierde blinkt gelijk de Zonne /
Die mede in den Oven gaat /
Den Koning werd als overwonne /

En straks veranderd zijn gelaat/
Begind te prijzen
Godts Almogentheyd/
En wil bewijzen
Zyn goedgunstigheyd/
En roept met vriend'lijkheyd:
Komt Sadrach/ Mesach en Abednego/
Op Mannen Godts treed uyt den Brand/
Wy zullen t'zamen met u ook zo
Den Heere dienen door het Land/
Wy zullen prijzen
Zijn Groot-mogentheyd/
En Eer bewijzen
Aan zijn Majesteyt/
Tot in der Eeuwigheyd.

Nieuwe-Jaars-Liedeken.

STEM: De Lof-zang Maria.

KOmt laat ons nu den Heer
Lof-zingen/ en zijn Eer
Uytbreyden/ en vermelden/
Hier is een hooge Stof/
O! Zingt den Heere Lof/
Met d'Herders op den Velden.
Waakt op mijn Zieltje bloot/
De vreugd die is zeer groot/
Den Hemel is ontsloten/
De Aard' die is voorwaar/
Van Godes goedheyd klaar/
Zeer heerlijk overgoten.
Een zoete Melody
Vertoond hem hier zeer bly/
Van Hemelsche Heyrscharen/
Die Godes groote Magt/
Zijn Heerlijkheyd vol kragt/
Ons wonderlijk verklaren.
Den Schepper hoog vermaard/
Van Hemel/ Zee en Aard/
Dat Heylig Eeuwig Wezen;
Dat daald uyt 's Hemels-throon!
En word een Menschen-Zoon/
Gelijk wy kunnen lezen.
Gedenkt/ hoe 't Hemels-hof/
Vol Glory en vol Lof
Beroert was/ en vol schromen/
Dat zulk een Ambassaad/
Ja Godt zelfs in der daad
Tot ons zoud' neder komen.
O Wonderlijk besluyt!
Ach Christen Ziel! roept uyt/
Mijn Heyland vol genaden/
Mijn troost/ mijn Bruydegom/
Heer Jesu wellekom/
Want wy zijn zeer beladen.
Lof zy u Majesteyt/
O Heer in Eeuwigheyd!
Wild ons voortaan bewaaren/
Voor leed/ of Ziels-gevaar/
En in dit Nieuwe-Jaar
Tot Zaligheyd ons spaaren.

Nieuwe-Jaars-Lied.

STEM: *Jonkheyd den teyd is hier.*

Waakt op gy Christen al /
Waakt op wild u verblijden /
Gy die in 't Aardsche-dal
U Bruydegom verwagt /
Men hoord met bly geschal /
Veel vreugd aan alle zijden /
Veel Eng'len in getal
Verscheynen in de Nagt:
En Zingen bly /
Met Hemels Melody /
Tot lof van Godes lieven Zoon:
Eere zy Godt in d'hooge Throon /
En vreed' op Aard hier naar /
Al in dit Nieuwe-Jaar.

Een Ligt is op gegaan /
Een Kind is ons Gebooren /
Een Star is op-gestaan /
Gelijk Godts Woord ons leerd:
De Heer neemt nu weer aan
Zijn Bruyd / zijn Uytverkooren /
En maakt dat zy vooraan
Weer na den Hemel gaan.
O Berhlehem!
O zoete blyde Stem!
Die d'Herders hoorden op dat pas /
Dat heden haar Gebooren was
De Zaligmaaker klaar /
Al in dit Nieuwe-Jaar.

Zy hebben in der Nagt
Tot Bethlehem in de Stede
Gezogt / en overdagt /
Al wat haar was gezeyd /
Het Woord dat is volbragt /
Zy vonden daar in vrede /
Een Kind zeer kleyn geagt /
In een Kribbe neer geleyd /
Slegt van gewaad /
Van 's Waereldts pronk en staat.
O Christen Zieltje! denkt hier aan /
En wild tot Bethlehem binnen gaan /
Laat 's Waereldts-pronk voorwaar /
Al in dit Nieuwe-Jaar.

Het Woord dat is verbreyd /
De Wijzen zijn gekomen /
Die hebben ook gezeyd /
Dat haar van 't Oosten klaar /
Een Sterre heeft geleyd /
Die hebben zy vernomen /
En zogten regt bescheyd /
Wie deze Koning waar:
De Sterre fijn /
Die wees haar 't Kindeken /
Zy vonden deze Koning zoet /
En schonken hem haar Schatten goed
Aanbaden hem eenpaar /
Al in dat Nieuwe-Jaar.

Staat op / O zoete Bruyd!
Gaat uyt nu te gemoete /
Met Zang en zoet geluyd /
U lieve Bruydegom /
Van Bloem en Jeugdig Kruyt
Vlegt Kransies / wild hem groeten /
Met weer-liefde tot besluyt /
En hiet hem wellekom /
Niet door de kragt
Van 's Waereldts staat en pragt /
Maar met een nedrig Hert en Geest /
In liefd' / geloove aldermeest /
Dat zaligt ons hier naar /
Al in dit Nieuwe-Jaar.

Nieuwe-Jaars-Lied.

STEM: Een Kindeken is ons Gebooren.

Zingt lof gy Hemelsche Scharen /
Zingt lof met zoete vreugt /
Verheugt u / gy Godts Dienaren /
Met Hert en Ziels-geneugt /

Hier is een Melody /
Een overzoet accoord /
Een Hemels harmony
Werd overal gehoord.
De Herderties op den Velde
Verscheen dees Heerlykheyd /
Haar Herties haar ontstelde /
Van vrees en angstigheyd /
Een helder Ligt dat scheen
Hier in de Duysternis /
Een Engel vol van klaarheyd /
Die geeft getuygenis.
En vreest niet gy kleyn vermaarde
Gy Herders ongeagt /
Want / u werd hier op Aarden
Een blyde Maar gebragt /
Dat heden is Gebooren
d'Heer der Heerlykheyd /
In Doekies is gewonden /
En in de kribbe leyd.
Dit zal een Teeken wezen /
Gelyk u is gezeyd ;
Godts lof moet zyn geprezen /
Tot in der Eeuwigheyd.
Hier mee verdwynd het Ligt /
Met al het zoet Muzyk /
De Hemelsche Heyrscharen /
Die gaan na 't Hemelryk.
De Herderties die vervoegen
Haar straks na Bethlehem /
Verwonderd en vol vernoegen /
Van deze zoete stem ;
Zy vinden 't kleyne Kind /
Gelyk haar was gezeyd /
Zy looven en zy pryzen
Godts groote Mogentheyd.
Komt nu gy Uytverkooren /
Komt nu gy zoete Bruyd /
U Bruydegom is Gebooren /
Zingt nu met vreugden uyt /
U Zaligmaker reyn /
Die ziet gy hier voorwaar /
Wild hem uyt liefd' omhelzen /
Hier in dit Nieuwe-Jaar.

Nieuwe-Jaars-Lied.

Stem: O schoone Personagie.

O Mensch! gy zijt geschapen
Van Stof en Aard,
Dog Heerlijk boven allen,
U Beeld dat is het Wapen
Van Godes lof,
En wonder welgevallen,
U Edele Geest
Blinkt aldermeest,
Boven alle Creatuuren :
Maar zijt geschonden
In 't Paradiis, de Zonden
Doen u truuren.
Door hovaardye pragtig,
Hebt gy dat Heylig Beeld
Van Godt verlooren :
Hoe droevig en hoe klagtig
Was Adam, doen hy
Godes Stem moest hooren,
Wanneer Godt sprak,
Hy hem verstak,
Zijn Zieltje was vol pijne,
Hy zag zijn Naaktheyd,
En dorst door zijn mismaaktheyd,
Niet verscheynen.
Daar was het al vol treuren,
Den Hemel zelfs
En stond niet als voor dezen,
Ach! Adam kon bespeuren
Al wat hy zag
't Was vol angst en vreezen.
Wat lieflijk scheen
Zeer haast verdween,
Het was niet als te vooren,
De Dood uytwendig,
Zeer schrikkelijk en elendig
Is Gebooren.
Waar zal nu Adam vlugten?
Waar zal den Naakten Mensch
Hem nu verbergen?
Want alle dink moet zugten

Om

Om zijnent wil, de Dood
Die komt hem tergen,
Hy weet geen raad,
Maar om genaad'
Zo smeekt hy met verlange,
Heer hebt medogen,
Eylaas! ik ben bedrogen,
My is bange.

Godts goedheyd en zijn trouwe;
Die troost den Mensch,
En steld hem weer te vreden,
Het edel Zaad der Vrouwe
Dat zal (spreekt hy)
Den Slang zijn Kop vertreden,
En ziet hier naar,
Zo menig Jaar,
Zo langen teyd geleden,
In 't laatst der Dagen,
Komt Godt naar zijn behagen
Met zijn vreeden.

Wel op gy Christen Menschen,
Zingt nu met vreugd,
U Heyland is Gebooren,
Wat wild gy meerder wenschen?
Gaat uyt, gy kund
Die blyde Boodschap hooren:
Want in der Nagt,
Als op de Wagt
In 't Veld de Herders stonden;
Met haar zo waaren,
Veel Hemelsche Heyrschaaren,
Die 't verkonden.

Den grooten Heer der Heeren,
Leyd in een Krib
Verschoven by de Beesten,
Gantsch zonder Lof en eeren,
Als niet geagt
Van al de Hoofsche Geesten,
Maar d'Herders gaan,
En doen vermaan.
Met vreugden zy weer scheyden,
Al wat zy zagen
Met wonder groot behagen
Zy 't uytbreyden.

De Wijzen die getuygen,
Dat Christus ook
Was op die teyd Gebooren,
Zy neygen, en zy buygen;
Met groot Geschenk
Zo komen zy te vooren.
Een Ster heeft haar
Uyt 't Oosten klaar
Geleyd, alzo wy lezen,
Dat dezen Koning
In zulk een slegte Wooning
Zoude wezen.

Veel klagens en veel weenen;
Is ook gehoord
In Bethlehem weemoedig,
Veel zugten en veel steenen,
't Was overal
Elendig en zeer bloedig,
Een Kinder-moord,
Noyt zo gehoord,
Herodes zogt te Dooden
Godts Uytverkooren,
Den Koning nieuw Gebooren
Uyt te rooden.

Wild nu met zoete Zangen,
Des Heeren lof
Uytbreyden t'allen teyden,
En wild met vreugd ontfangen
U Heyland zoet,
Die door zijn bitter lijden,
De Zaligheyd,
U heeft bereyd,
Na 't Hemels Koninkrijke.
Heer vol genaden,
Wy roemen u weldaden;
Eeuwiglijke.

GEBED.

VOYS: Psalm 9.

O Heer! Eeuwig Magtig Godt /
Leerd my regt houden u Gebod /
Dat ik dog in mijn Kruys en Lyden /
In geenen ding en ga bezyden.
Leerd my / O Heer! te regt verstaan
Dat al mijn Dagen ligt verg aan /
Dat Ziel en Lighaam haast verscheyden /
Daar toe wild my dog regt bereyden
Geeft my / O Godt! den Heyligen Geest
Op dat ik niet en zy bevreest /
In druk / O Heer! of tribulatie /
Zelfs in de Dood geeft my dees gratie.
Dat ik mag zien dat dees elend /
Een boven-maate vreugde zend /
Die by u Heer zeer hoog geprezen /
In Eeuwigheyd altoos zal wezen.
Een vast geloove geeft my dog /
Opregt en goed / zonder bedrog.
Wild my door u genaad' ook sterken /
Dat ik 't vercier met goede Werken.
Geeft Heere dat mijn Hert niet staat
Op Ydelheyd die haast vergaat
Leerd my / O Godt! van grooter waarden
Dat ik niet ben dan Stof en Aarden.,
Dat hier het alles moet vergaan /
En datter een Bazuyn zal slaan /
Staat op gy Dooden al in 't leven /
Voor 't Oordeel Godts wild u begeven.
O Heer! geeft my uyt uwen Thron
Om Christum uwen lieven Zoon /
Dat ik op Aarden mag be-erven /
Een leven Vroom / en Zalig sterven.
En namaals hoor de Stemme fijn /
Komt gy Gezegende wild zijn
Nu in het vrolijk Eeuwig Leven /
Dat Godt my / en elk Mensch wil geven.

KLAAG-LIED.

STEM: *De Tien Geboden.*

Ach! wat is dog des Waereldts-vreugde?
Niet meer (eylaas!) als enkel schijn /
Het geen hier yemand opt verheugde /
Werd hem daar na droefheyd en pijn.
Vol schoon vermaak is het verkiezen /
Een zoet Beminde tot een Vrouw:
Maar hoe bedroeft is het verliezen /
In eener Uur / Liefd' / gunst en Trouw.
't Luk heeft na wensch ons vry om schreenen /
Godt maakte ons een Ziel / een Hert /
Dog het brengt nu niet aan als weenen /
Hoe grooter vreugd / hoe grooter smert.
Den teyd is weg / dien teyd geprezen /
Wanneer wy beyd' door Liefde groot /
Elkander trouwe Min bewezen /
O zoete vreugd! O felle Dood!
Waar yder gaat met vreugd om Trouwen /
Gantsch vrolijk / bly en onbezwaard /
Daar ziet men my (lacie) vol rouwe /
Om dat ik ben nu ongepaard.

Mijn

Mijn tweede Ziel / mijn hoogst-gezinde /
Op wien ik staag de Liefde vond.
O zoete Trouw, ach mijn Beminde!
Hoe is het Herte nu doorwond?
'tIs nu gedaan / 't is al daar heenen /
'tIs ydel / want het haast vergaat /
En brengt op 't end niet aan als Weenen /
Hierom niemand daar op verlaat.
Ik zie 't gaat al daar heenen dryven /
Wat ymand opt eerst vreugde gaf /
Ach Lief! te regt mag ik wel schryven
Een droevig Versjen op u Graf.

Scheyd-Lied, tusschen Man ende Wijf.

STEM: O schoone Personagie.

O Al te strenge Wreeker!
Wiens Angel scherp
Niemand en kan ontvlugten /
O Liefd' / O Egte-breeker!
Waar dat gy komt
Vervuld gy 't Huys met zugten /
U fel gelaat
Zo schrikkelijk staat /
Dat yder een moet beven /
Van allen zijden
Gaat gy zeer streng af snijden
's Menschen Leven.
U Pyl (O gy Verrader!)
Is vol Vergift /
Voor twee vereende Zielen /
O strenge Dood! nog nader /
Vreugd'-moorder /
Want gy gaat het al vernielen /
Gy scheyd van een
Dat t'zaam gemeen
Door Liefd' is vast verbonden /
In zulke Herten
Steekt gy met droeve smerten /
Diepe Wonden.

Hoe sterk / hoe schoon van Leden /
Hoe Rijk / hoe trots /
Hoe Edel en hoe Magtig /
Hoe Wijs / hoe kloek van Reden /
O strenge Prins!
Gy valt ze al te kragtig /
Hoe dat men spreekt /
Of Bid en smeekt /
Niemand kan troost verwerven.
Het is / O Mensche!
Wat wild gy dog hier wensche?
Gy moet sterven.
O droevig Lot op Aarden /
Door die zijn tweede
Zieltje moet verlaten /
Wiens trouw van grooter waarden
Gebroken werd:
Daar niets (eylaas) kan baten /
Geen droef gesteen /
Of naar geween /
Geen Liefde tusschen beyden:
O droevig treuren!
Het Herte scheynd te scheuren /
Door het scheyden.

Het vierde Deel,

Aan de Aandagtige.

Vergeleeken by den Avond-ſtond.

Luce 24: 19.

Den Dag die is gedaald,
Den Avond ſtaat voor handen,
Heer Jeſu blijfſt by ons,
Hoed ons voor Zond' en ſchanden.
Wijſt ons den regten Weg,
En reynigt ons Gezigt,
En gund ons lieve Godt,
Hier na het Eeuwig Ligt.

Hoe Rijk, hoe Edel, en hoe groot,
In 't Eynd' zo is 't de naare Dood.

O Mensche! aanschouwt my, die het eynde ben van alle vermakelijke Waerelds-vreugde, doorzie mijn gedaante, zeg my een Beeltenisse dat ik gelijk ben: want even als mijn gedaante geen gelijkenisse heeft, zo is ook niemand op Aarden van zo groote magt ende mogentheyd als ik, mijn Rijk dat geduurd tot des Waerelds eynde, ik ben een gestrenge Vorst, ik doorwandele de Waereld, ik doe schrikken en beven, zelfs die in Hoogheyd gezeten zijn. O Mensche! kend gy my niet? zo vraagt hoden aan my, wat voor een onverwinnelijke Prince dat ik ben, mijn Naame is de Dood, mijn oorspronk is uyt de Zonde, ik ben gebooren in het Paradijs, mijn wooninge is in het donkere naare Graf, mijn gezelschap zijn de Wormen, mijn gedaante dat gy ziet is een afbeeldinge des Doods, mijn Wapen is een vergiftige Pijl, ik drage in de Hand het Uur-glas des Levens, ik domineer onder alle zoorten van Menschen, van de Geboorte af tot den hoogen Ouderdom. O gy zoete Jeugd! kend gy my niet? zo aanschoud alhier, leerd met my converzatie houden; want ik ken u zoet vermaak zeer wel, u sterkheyd, u schoonheyd, u aangename zoetheyd, u aankomende Jeugd, u veelvuldig liefkozen ende zoete Vryagie, u overvloedige vreugde, die gy in dezen kund scheppen. Ik kenne u, daarom leerd my ook kennen: want ik ben geduurig by u in Gezelschappen, Bruyloften en Maalteyden, by Gezangen ende Vrolijkheden: ik zie menigmaal de nieuwe Getrouwde (op haar Bruylofts-feest) over de Schouderen heenen, ende sney in korte alle vreugde tusschen hun beyden af. Ik spaare, nog Schoone, nog Rijke, nog Trotze, nog Jonge, nog Oude, ik ga regt door zonder aanzien van Persoonen: daarom leerd my kennen. O Jonge Jeugd! waar 't dat gy dikmaal des Doods gedagtig waard, hoe zoude de vreugde gematigt zijn, hoe zoude de Waereldsche Ydelheden van u af-wijken, hoe zoude u kostelijk Gewaad, u uytheemsche Dragten, u Goude Ketenen, overvloedige vercieringe in 't Hayr-krullen, in 't blinken van u Aangezigt, u Paerlen en Diamanten, u geyle aanlokzelen tot ontsteekinge van Wellust des Vleeschs, verre van u afgescheyden zijn. Leerd my dog kennen, want ik ben een gestrenge Vorst. Van agteren vervolg ik de Jonge Jeugd, ende bespringe dezelve eer zy menigmaal des Doods gedenken. De Getrouwde, ende die in het beste van haar Leven zijn, met zulke wandel ben ik geduurig aan haar zijde, en leere haar dikmaal des Doods gedenken, maar de Oude ende de bedaagde, kome ik zeer Mannelijk van vooren, want zy gaan gebogen, ende zien het Graf te gemoete, ende gedenken altoos op die Christelijke Lesse: Mensche gy moet sterven.

Hy

Hy is de Wijſte die men vind,
Die Godt alleen van Herten mind.

HEt waare een geneugelijke zaake / dat yder zijn Weg zo konde beſtieren / dat deze Waereldſche Koninginne geen plaats in het Herte en verkreege / ende dat de Liefde der Menſchen alleen wierd uytgeſtort op haar lief-hebbende Zaligmaker. Dit zoude een zoete vreugde veroorzaken / ja ſchier wezen een Melodye van het eerſte Paradijs: Want de Geeſtelijke liefde zoude alle Diſtelen ende Doornen (welk zijn de Zonden) wederom bedekken; maar ach! den Menſche tot Wellust genegen / werd met de Waereld zo gemeen / dat hy is gelijk een Vryer / die in het gros gaat te Vryen / en word zo beſlommerd / dat hy in 't eynde niet en weet aan wien hy zijn opregte Liefde zal betoonen / het welke menige Ziele als verlaten / ende trooſteloos in deze vergankelijke Woeſtijne doet dolen.

Wiens Herte dat aan Rijkdom kleeft,
Geen smaak hy aan het Hemels heeft.

MEn vind geschreven Luce 18. Och! hoe zwaarlijk zullen de Rijke in dat Koninkrijke der Hemelen in gaan; het is ligter dat een Kemel ga door de Ooge van een Naalde/ dan dat een Rijke in dat Hemelrijk kome. O droevige! en bezwaarlijke zaake/ voor die geene/ die op der Aarden Rijkdommen bezitten; nogtans is deze Spreuke niet te verstaan/ als of geen Rijke in dat Hemelsche Paradijs zoude mogen in gaan/ geenzins: maar onzen Heyland geeft daar mede te kennen/ hoe aantrekkende dat de Rijkdom is/ waar op den Mensche zo ligt zijn Herte steld/ ende zoude veel liever met den Jongeling den Hemel missen/ al eer hy zijn Rijkdom zoude verlaten. Een zaake/ wel aanmerkens waardig/ niet zonder redenen van die volkomen Leermeester gesproken.

Geen hooger Prijs te winnen staat,
Als dat men na den Hemel gaat.

GEduurig te loopen op den Weg des Heeren/ ende in zijn Geboden te wandelen/ dat is een zeer kostelijke zaake. Wel hem die den Heere vreest/ ende niet af en laat om hem te dienen. Den zeer uytmuntenden ende Geleerden Apostel Paulus/ vergelijkt den schoonen Hemel by een uytsteekende Prijs/ die men door geduurig loopen moet verkrijgen/ en wie dat die gewind/ voor die is weg geleyd een onverderffelijke Kroone/ die in de Eeuwige glorie word bewaard/ tot de verschenninge des grooten Herders. Och! hoe geluksalig is die Mensche/ die voor des Heeren Throon zal verschennen met een Kroone/ wiens cieraad is Liefde/ Geloove ende Hoope/ doorgevlogten met allerlye Godzalige deugden: op welke cieraad zal volgen die Hemelsche Kroone/ die Eeuwig duurd/ en in Eeuwigheyd niet zal verwelken.

Men vind op Aard' geen hooger Deugd,
Als Godt te dienen in zijn Jeugd.

DEn Prediker Salomo zegt/ Eccles. 12: 1. Gedenkt uwes Scheppers in uwer Jonkheyd / eer dat de kwade Dagen komen/ ende de Jaaren genaken/ wanneer gy zult zeggen: zy en bevallen my niet. Het is een groot ende Heerlijk werk / wanneer den Allerhoogsten vroeg ende van der Jeugd aan word gediend. Het is een lieffelijke Melodye / ende zoete Offerhande voor den Heere/ wanneer de Jonge Luyden met den zagtmoedigen Abel / een ootmoedig ende deugdelijk Herte met haare Offerhanden vermengen/ welk zijn de hartgrondige Gebeden/ die met de Offerhande van Abel door de Wolken tot in den Hemel dringen. Op wiens Gebed den grooten Schepper van den Hemel is neder gekomen / ende heeft den boozen Cain op der Aarden Vermaledijd. Gen. 4: 14.

Wie valt op deze Waereld bouwt,
Zijn Huys hy op het Zand vertrouwt.

ONzen Zaligmaker zegt: Matth. 7: 24. Wie mijn Woord hoord ende doet / dien zal ik gelijken by eenen Wijzen Man / die zijn Huys op een Steen-rotze Timmerd. Ende wie deze mijne Woorden hoord / ende niet en doet / die is eenen zotten Man gelijk / die zijn Huys op 't Zand getimmerd heeft: op welk Huys dat de Regen gevallen is / ende de Stroomen daar aan gekomen zijn / ende de Winden hebben gewayd / ende stieten tegen dat Huys / ende het is ter neder geworpen. Voorwaar een zeer nodige Lesse; want met regt zijn zulke Menschen zot / die op den Zand-grond van Waereldsche Ydelheden haar vertrouwen stellen: maar gelukkig zijn de voorzigtige / die niet op Waereldsche Steen-rotzen / maar op den Geestelijken Hoek-steen Christus bouwen / op welke de Zaligheyd des Menschen is gefondeerd / wiens Huys in Eeuwigheyd niet en zal vervallen: maar tegen alle de listige Stormen des Satans / ende aanloop der Boozen zal konnen bestaan.

'T Is voor de Ziel een goeden raad,
Onnozel zijn in 's Waerelds kwaad.

HEt waare te wenschen / dat een ygelijk onnozel waare in het kwade / ende niet in het goede. De deugd is als een Kroone / ende blinkt als de Morgen-sterre / het goed doen werd in de H. Schriftuure zeer ernstelijk een yder geboden / het Waereldsche kwaad verlokt den Mensche tot allerlye ongeregtigheyd / de Waereld is als een opgepronkte Godinne / vol arglistigheyd ende bedrog. Zy toond ons zeer lieffelijk de lust des Vleesches / ende de lust der Oogen / ende den hoogmoed des levens / 1 Joan. 2: 16. waar na den Mensche zeer begeerlijk is / en met een subtyle voorzigtigheyd die weet na te jagen / het welke voor de Ziele zeer schadelijk is. Want de Waereldsche brynmoedigheyd verdrukt de eenvoudige onnozelheyd: maar eyndelijk zegt Johannes / dat de Waereld vergaat met alle haare Lusten / daar en tegen wie de Wille Godts doet / die blijft in der Eeuwigheyd.

Wat Hemels is en neemt geen end,
Het is een vreugd die niemand kend.

DEn Propheet Esaias zegt Cap. 55: 6. Zoekt den Heere terwijle hy te vinden is / roept hem aan terwijle dat hy naby is. Het zoeken na Hemelsche dingen dat is een kostelijke Medicijne voor de Ziele / van den opgang tot den ondergang der Zonne en kan geen kostelijker zaake ogt gevonden werden; want zy brengt alleen geen teydelijke nuttigheyd aan: maar eeuwige en oneyndige gelukzaligheyd. O Hemelsche vreugde! die alle verstanden te boven gaat / by dewelke dat deze Aardsche blijdschap veel minder te gelijken is als een ydele Droom / die den Mensche voor een weynig teyd in zijn Slaap bespeurd / maar wakker geworden zijnde / bevind maar een nietigheyd / ende een ydele bedenkinge. O Gelukzalige Ziele! hoe gelukkig zult gy zijn / als gy in deze volmaakte ende Eeuwige Bruylost alteyd zult vrolijk zijn.

Hy

Hy leeft geruſt en word ge-eerd,
Die met de Vroome converzeerd.

DE Mond der Regtveerdigheyd heeft geſprooken: waar dat twee ofte drie in mijnen Naame zullen vergaderd zijn / daar zal ik in 't midden wezen; zeer heugelijk ende zeer trooſtelijk zijn deze Woorden / voor alle die geene / die het Goddelijk gezelſchap beminnen / ende daar by converzeeren / waar dat gy gaat / het zy met de twee Diſcipelen na Emmaus / ofte met Petrus op de Zee / het zy in Ooſten ofte Weſten / ten Zuyden ofte ten Noorden; waar dat gy Heylige handen op heft / overal is de Heere in 't midden onder u / zijn Oogen zien op de Regtveerdigen / ende op haare Wegen / gelijk geſchreven ſtaat Apoc. 2. Ik zie ende weet uwe Werken / wie overwind / die zal ik met onverderflijkheyd kroonen.

Hy is de Wijſte die men vind,
Die Godt alleen van Herten mind.

EEn Menſche / die boven alle dingen den Heere zoekt te behagen / die zal ſtandvaſtig wezen op zijne wegen / Wijsheyd tot zijner Regterhand ſtaan / ende Voorzigtigheyd aan zijn Slinker-zijde / wel den geenen die des Heeren getuygeniſſe behoyden / die hem van gantſcher Herten zoeken: Pſ. 119. Het welbehagen des Heeren / dat is / dat den Menſche hem in alle Godzalige Deugden oeffend / dat hy met Liefde / Geloove ende Hoope hem vercierd / dat hy met een ootmoedig Herte voor zijnen Schepper neder buyge / ende ongeveynſt met zijnen Naaſten omme gaat. Gelukkig is de Menſch / die met zulke oeffeninge dagelijks bezig is / want hy gaat op den Weg des Heeren / ende zal eyndelijk door de enge Poorte tot den Hemel in dringen.

Wie 's Waerelds schoonheyd regt verstaat,
Die zoekt na 't geen dat niet vergaat.

EEn onverganckelijke Schoonheyd en kan op der Aarden niet gevonden werden; maar zal in de toekomende Eeuwe aan alle Regtveerdigen werden geopenbaard: den Apostel Petrus heeft op den Berg in een Gezigte deze onverganckelijke Schoonheyd gezien / daar den Prophete Mose ende Eliam wierd getoond / welke Verschyninge zo heerlijk is geweest / dat Petrus het scheyden wilde ter zeyden stellen / ende een lust hadde om daar te blyven. Dit heeft den Apostel Paulus ook vernomen / wanneer hy in den derden Hemel deze onverganckelijke Schoonheyd heeft aangeschouwt / ende zulke dingen gezien die met geen Menschen Tongen konden uytgesproken werden; daarom (ô Mensch!) grijpt naar het Onverganckelijke / ende niet na de zoet-vertoonende Schoonheyd van deze Waereld / die haar voor een kleyne teyd als een Bloem zeer lieffelijk vertoond / maar word haastig af-gemayd / ende vergaat gelijk een Schaduwe.

De Liefde Godts staat eeuwig vast,
Zy leyd geen ramp nog overlast.

HEt is een zeer aangename ende lieffelijke zaake voor een Jongeling / die zijn regte Weergade bemind / die hem door de bestieringe des Heeren tot een Huysvrouwe is toe gepast / hy zal by zodanige bevinden opregte Liefde / ende trouwe / een toegenegen ende gunstig Herte / volkomen affectie / ende een standvastigheyd in haar Weder-liefde; want hy bemind zodanige / niet die in schijn van Liefde haar vertoond (als menigmaal gebeurt / wiens voornemen mislukt) maar hy bemind zijn regte Liefde / dewelke hem tot zijn Bruyd is toe-gepast / diens trouwe dat niet feyld: alzo gaat het ook met de geene die den Heere van gantscher Herten lief hebben / ende beminnen / die de Waereld als een Vreemdeling ter

zey-

zeyden stellen / ende op des Heeren Geboden agt nemen / ende daar in wandelen; die beminnen haar regte Bruydegom / wiens Herte van weder-liefde brandende is / diens liefde ende trouwe sterker is als de Dood / die zijn Bruyd in Eeuwigheyd niet zal verlaten / die haar zal leyden in de Eeuwige Bruyloft des Lams / daar vreugde in volheyd wezen zal / ende een lieffelijk wezen zonder eynde / in dat Nieuwe Jeruzalem / daar geen droevige Nagt de Godzalige zal overvallen / Apoc. 21: 23.

Wat Waerelds is, het Waerelds mind,
En werd op 't left van 't Aardsch verslind.

DE Jonge Jeugd werd des Waerelds vreugde toegeschreven / wel te verstaan / in 't geene dat niet Ongoddelijk is: maar een Oude moet met Simeon opwaards in den Tempel gaan / ende omhelzen daar zijn Heyland ende Zaligmaker / Luce 2: 27. Wanneer als een Oud ende bedaagd Persoon de Waereld wil na volgen / dat is voorwaar / als of men een Jonge Dogter met een Stok-oud Man te zamen trouwt / het welke geen genoegen kan geven; Geestelijkerwijze / zo is het een verderffelijke zaake / want als een Oude die met zijn Beenen in het Graf staat / wil grijpen na een Hand vol Vliegen / ende na een haast voorby-gaande glory / dat wil op 't Eynde een elendige Uytgang maaken.

Van zulk een Mensch word lof gezeyd,
Die niet met alle Winden dreyd.

ONgestadig en wispeltuurig in het Geestelijk Geloove te wezen / dat is een zeer misprijzende conditie / nu den eenen Religie / ende dan den anderen toe te vallen / na de gelegentheyd zig openbaard / ende hem te dragen met veelderley Winden / gelijk de Weer-haanen doen / dat is een gewis teeken van een wankelbaar Geloove / zulke Menschen die zijn gelijk als den Apostel zeyd: Hebr. 10:25.

als de ruysschende Baaren van de Zee/ die met allerlye Winden heen ende weder worden gedreven / zulk een wankelbaar Geloove is zeer perykeleus voor de Ziele/ overmits de Zaligheyd daar door in een waagschale word gesteld / daarom ook den Apostel zo zorgvuldiglijk een yder hier over vermaand / zeggende: Ziet wel toe/ dat gy uwe Vergaderinge niet en verlaat/ als sommige gewoon zijn te doen/ want zulks te plegen/ dat geeft een oorzaake tot Twist en Tweedragt/ en leyd den Mensche in een Dool-hof van veelderlye Dwaal-wegen.

De vriend'lijkheyd van onzen Heer
Staat vast, en eyndigt nimmermeer.

O Mensch! let op de vriendelijkheyd van uwen Schepper/ ende luysterd na de lieffelijke Woorden van uwen Zaligmaaker/ noyt isser zoeter Stemme op Aarden gehoord / noyt vriendelijker Aangezigt gezien / noyt zagtmoediger Geest by ymand gevonden/ ô Heylig! onnozel/ regtveerdig ende Goddelijk Lam / die de Deure der Zaligheyd hebt opgesloten / die den Weg tot het Hemelsche Paradijs hebt ge-effend / ende bereyd gemaakt / geprezen zijt gy in der Eeuwigheyd. Treed uyt / ô nietig Mensche! treed uyt / ende aanschouwt met u Geestelijke Oogen dat allervriendelijkste Aangezigte / ende hoord die lieffelijke Stemme / die daar spreekt: Komt alle tot my die belast ende beladen zijt/ ik zal u moede Ziele verlustigen. Gaat uyt alle gy die den Heere vreest / zoekt hem / omhelst uwen Bruydegom met een Herte vol Liefde ende Geloove/ op dat gy met vreugden hier namaals meugt op-genomen werden in de Eeuwige Heerlijkheyd hier boven/ Amen.

Wie spreekt en zwijgt ter regter tijd,
Die leeft gerust, en is verblijd.

WIe voor zijnen teyd spreekt / die zal beschaamd werden: Maar wie dat zwygen kan / die zal het begrijpen

pen niet onderworpen zijn. Swygen en Spreeken heeft zijne byzondere tyden / een Woord tot zijner tyd gesproken / is als een rijpe Vrugt / ende een Gulden Appel in een Zilveren Schaal: wie dat al te haastig in het spreeken is / zal menigmaal feylen. Een Verstandige word hier door bekend / om dat hy spreekt op zijn behoorlijke tyd. Het is een schadelijk fenijn / dat ymand zijn Tonge by alle gelegentheden gebruykt / om alle dingen uyt te vellen / ende veel van toekomende zaken spreekt / al eer den tyd gebooren is / daar nogtans verscheyden dingen wel anders uyt vallen / dan zy haar in 't beginzel vertoonen / waar door de pratende Tonge ten eynde nog met schaamte moet zwygen.

Een valsche Tong dat is het Lid,
Daar op den boozen Nikker zit.

DEn Wijzen Salomon zeyd: Prov. 4: 24. doet van u den verkeerden Mond / ende laat de Laster-lippen van u zijn. En Cap. 11: 13. Een Blameerder verraad al wat hy heymelijk weet. Wel te regte zijn zulke Verraders / want wie een valsche ende blameerende Tonge in zijnen Mond heeft / ende zijn Naasten daar mede steekt / ende blameerd / die mag verzekerd zijn / dat den boozen Nikker op zijn Tonge zit: daar kan geen erger fenijn nog boozer kwaad uyt gevonden werden / dan een Helsche Tonge / die dikwils in schyn van vriendschap den Mensche verraad. Schoon ymand de Naame van een Christen draagd / ende hy steekt zijn Naasten met het valsche fenijn van zijn vileyne Tonge / hy is een stooke-brand van der Hellen / hy is een Instrument ende Dienaar van de Nikker / veel meerder moet men hem schouwen als een Adder ende Slange / hy is een kanker in de Ziele van zijnen Naasten / een doodelijk Fenijn: daar is geen kwaad op Aarden / daar men hem by gelijken mag / en zal daarom hier namaals het loon van zijn Verraderye / een oneyndige Helsche glorie wezen.

De Zedigheyd die baard geneugt,
Zy is al vry een hooge Deugd.

WIe dat zijn Geloove met een zedige Wandelinge be-kleed / dat is een stigtinge voor een gantsche Gemeente. Alle Menschen passen zeer wel de Deugd van zedigheyd; maar inzonderheyd die geene / die de zedigheyd andere zullen leeren; geen vermaninge kan zo kragtig bewegen als het leven zelve: Schoon dat ymand leeren ende vermanen konde met zulk een lieffelijkheyd / als of hy een Engel uyt den Hemel waare / ende zijn leven dat is ergerlijk / zo zal dog al het Goed door het kwade leven om verre gestooten werden. Hierom heeft een yder wel toe te zien / dat hy geen Ergernisse door zijn leven en veroorzaake; want hoe grooter dat den Persoon is / hoe aanstootelijker dat ook de Ergernisse zy; want wie veel betrouwt is / van die zal ook veel ge-eyscht werden. Luce 12: 48.

Godts Woord te drayen na zijn zin,
Daar steeken groote Zonden in.

GOdts Woord uyt te leggen en te drayen na zijn believen / dat is een gruwelijke Zonde: wanneer een Mensche de H. Schriftuure naar zijn goeddunken ende manier van leven / als met geneugte / tot zijnen voordeel weet uyt te leggen / dat wil een groote Plage bedieden. Het is voorwaar een zeer groote stoutigheyd / die het Woord des Heeren durven heen ende weder drayen / zonder agterdenken / even als of den Autheur gantsch niet ontzaggelijk en waar / die nogtans met een jaloerschen yver niet ongestraft zal laten / die zijn Woord ofte Naame misbruykt. Exod. 20.

Wanneer als Godt den Mensch verlaat,
Wat baat den Mensch dan al zijn Staat.

GEestelijke hovaardigheyd gaat verre boven de Waereldze / ende is ook een groote Zonde voor het Aange-

gezigte des Heeren. De Waereldsche hovaardigheyd bestaat in teydelijke opgeblazentheyd / 't zy in Kleedinge / trotsheyd ende hoogmoed des Levens / of diergelijke : maar de Geestelijke hovaardigheyd / betreft ook Geestelijke zaaken. Door een Geestelijke hovaardigheyd moest Adam uyt den Paradijze / ende heeft den Dood over alle Menschen gebragt. Gen. 2: 23. Want hy wilde zijnen Schepper gelijk wezen. Door Geestelijke hovaardigheyd verheft den Mensche hem zelven / ende beeld hem in veel groote zaaken. O Zonde! die veele Zonden te boven gaat; want dat den onregtveerdigen / met den regtveerdigen Godt / hem wil vergelijken / dat is een barbarische en strafwaardige Zonde.

De Morgen-ster die ons bescheynd,
Is 't Eeuwig Ligt, dat noyt verdweynd.

WIe de Duysternis bemind / die wandeld in de Duysternisse : maar die het Ligt lief heeft / die zal in het Ligt wandelen. Het Ligt heeft geen gemeenschap met de Duysternisse / de Duysternisse heeft het Ligt ook niet begreepen. De Kinderen des Ligts die wandelen in den Ligte / gelijk als haar beroepinge betaamd / want de Nagt die is voorby / den Dag die is aangekomen / ende de Zonne der geregtigheyd is opgestaan. Wel Zalig is hy / die van deze Zonne met zijn gulde Straalen alzo word verligt / dat hy alle Waereldsche duysternissen zoekt te vlieden / op dat zijn Ziele geen Schipbreuke door de donkerheyd des Nagts op eenige blinde Klippen van Wellustigheyd en kome te lijden.

De Geestelijke Eerbaarheyd,
Den Mensch tot alle Deugden leyd.

GEen schoonder Cieraad bevind men by de Menschen / als Eerbaarheyd ; onder alle uytterlijke Deugden munt zy dan uyt als een Lelie onder alle Bloemen / ende blinkt gelijk de Zonne. Hierom zo werd ook inzonderheyd

heyd deze deugd zo hoog gerecommandeerd aan de Vrouwen: want hoe dat een zaak gevaarlijker is/ hoe dat men zijn Naasten daar voor te ernstiger moet waarschouwen. De schoonheyd van een Vrouwe doet ligt een Herte branden in ontugtige Lusten: daarom Eerbaarheyd diend vooral by een schoone. In alle gelegentheden is de Eerbaarheyd prijzelijk/ Eerbaar in 't spreeken/ Eerbaar in 't Eeten en Drinken/ Eerbaar in handel en wandel/ dat is loffelijk voor de Menschen/ ende behaagelijk voor den Almagtigen.

Uyt alles wat men ziet omtrent,
Men Godes Magt en Wond'ren kend.

ONder alle Teyd-verdryven is deze de beste/ ende de profijtelijkste: ten eersten/ dat men onderzoekt/ hoe wonderlijk en zeldzaam dat alle dingen in de Waereld voort komen/ de Bloempjes op den Velde/ de Boomen in den Woude/ de vliegende Vogeltjes onder den Hemel/ de zwemmende Visschen in de Zee/ de Menschen voor een teyd op der Aarden/ hoe dat het alles werd gevoed ende onderhouden. Ten tweeden/ dat men geduurig met inwendige ende Geestelijke overdenkinge na speurd/ om regt te kennen den Almagtigen Schepper/ die het alles zo wonderbaarlijk in ordre heeft geschapen/ die alle Teyd-verdryven verre over treffen/ ende eyndelijk den Mensche een oorzaak aanbrengen/ om den vriendelijken Schepper voor alle zijne weldaden te Loven en te Danken.

Een liſtig Menſch vol ſchoone praat,
Zijn Naaſten, eer hy 't weet, verraad.

VRiendelijk te spreeken/ en anders te meenen/ dat is een geveynsde Bedriegerye. Och! hoe veele werden door een scheyn van Vriendschap bedrogen/ die haar vertrouwen stellen op een vriendelijk Aangezigte/ onder

veele

veele (de goede uytgenomen / die een dubbeld Lof weerdig zijn) ziet men dit geschieden / die met een schoone praat zijnen Naasten weet te payen / maar een andere meninge hebben als zy met haare Woorden te kennen geven; welke grove ende veragtelijke foute zo in deze bedroefde Eeuwe is door gebroken / dat byna alle Man schier kan veynzen / zo wel als de beste / ende met een scheyn van Vriendschap haar kunnen behelpen / het welke voorboden zijn van een verderffelijken ondergang.

Geen Rijke Schat, nog Geld of Goed,
De Poort des Hemels open doet.

RYk te zijn in Godt / dat is een Schat voor de Ziele / zeer lieffelijk ende gerustig is het voor een Godzalig Mensche / dat hy Geestelijk Rijk is. De Geestelijke Rijkdom die leyd den Mensche op zulk een weg aan / wiens eynde dat de Hemelsche Vreugde paalt; daarom zeyd den Apostel Paulus / Coloss. 3: 2. bezorgt dat boven is / en niet dat op der Aarden is. Och! dat deze Geestelijke Rijkdom wel ter Herten wierde genomen / veele zouden ook met den Apostel Pauli zeggen: Ik agte het alles voor drek ende schade te wezen / om Christum te gewinnen; ja zouden veel liever met Petrus het alles verlaten / om de weerdigheyd van haaren Zaligmaker / wiens vergeldinge zal wezen den schoonen Hemel hier boven / Marc. 10: 30.

't Fenijn der Tong is wonder fel;
Het doet geen Mensch op Aarden wel.

HEt is een oud Spreek-woord / Heus van Mond en Trouw van Handen / die mag gaan door alle Landen. Ende wederom: Hoord / ziet / zwijgt en verdraagt / zo weet niemand wat gy jaagt. Het is een Christelijk werk / dat men zijn Tonge bedwingt / ende tot geen

geen Klappernye gewend / want daar staat Prov. 30: 3. Het is den Man een eere van den twist te blyven: maar die geerne kyven / zyn altemaal Zotten. Prov. 15 : 4. Een heylzame Tonge is een Boom des levens: maar een valsche bedroeft dat gemoed. Alle goede zaken kunnen geinfecteerd worden door het fenijn der Tonge. Een deugtzaam Mensche kan door een lasterende Tonge al zijn goede Naame (die hem veel kostelijker is als Goud) verliezen / schande ende Leugentaal zit op de lasterende Tonge / waar door hy zijn Naasten van zijn eere berooft. Voorwaar dit Ambagt en past geen regt Christen; want haar Munt die zy slaan / is van een valsch ende bedriegelijk Alloy.

't Is dikmaal niet gelijk het scheynd:
Maar als men in der daad beveynd.

ALs men aanziet de glorie van de Waereld / al het schoone / al het vermaakelijke / al het geene dat onder de Zonne is / haar gedaante is in alle deelen zo lieffelijk / ende zo listig om aanzien / dat het scheynd / ja een Hemel op der Aarden te zijn. Het is voorwaar ook een zeer uytsteekend ende heerlijk Werk / het welk wy met onze Oogen aanschouwen / gelijk in allen dezen uytmunt de groote Mogentheyd des Almagtigen Scheppers / zo leerd (ô Mensche!) hier uyt / dat door de Wijsheyd des zelven Scheppers / alle deze Heerlijkheyd met een glants van nietigheyd is bekleed / ende voorby gaat als een schaduwe: maar dat gy tragt na de onverderffelijke schoonheyd hier boven.

Wanneer men 't Kwaad voor oogen ziet,
Met regt men voor het Kwaad dan vlied.

WAnneer de Menschen de afgrijsselijke tormenten van de Helle konden openbaarlijk aanschouwen / hoe verschrikkelijk dat de Poel des Afgronds is / ende wat een onverdragelijke Pijne daar moet geleden werden: voorwaar het zoude een afkeer maaken / om de Waereldsche

Staat-

Staat-juffer / die zo veel belooft / en niet als met smerte loond / gehoor te geven. Het zoude veele Zielen van het vergankelijke af trekken / want niemand zoude geern ter Bruyloft gaan / daar weeninge der Oogen ende knerssinge der Tanden is. O schrikkelijke Plaatze! die elk by hem zelven wel mag imagineeren / ende als een Spiegel voor hem stellen / op dat de Zonde tot geener tyd de overhand en neme: maar door een schrik onder de Voetzolen word gehouden.

Geen boozer Kwaad is oyt gehoord,
Als spotten met Godts Heylig Woord.

DEn Apostel Petrus zeyd / 2 Petri 3. Dat in de laatste Dagen zullen Spotters op staan / die na haar eygen begeerlijkheden zullen wandelen / ende zeggen: waar is de belofte zijner toe-komste? want van dat de Vaders ontslapen zijn / blijft alle ding als van den beginne der Scheppinge aan. Maar wanneer men let op het vervolg / zo zal bevonden worden / datter geschreven staat: Dat de Aarde word gehouden tot den Vyere in den Dag des Oordeels / en de verderuinge der Godeloozer Menschen. O schrikkelijke ende beklaaglijke zaake! waar zal den moetwillige Zondaar dan vlugten; wanneer haar dien Dag zal komen bedekken? naar dat zy alle voor den Vierschaare Christi zullen moeten verscheynen / om loon na haare booze Werken te ontfangen.

Een Mensche, die Godzalig leeft,
Veel Geestelijke deugden heeft.

EEn Geestelijk Persoon die moet ook verciert wezen met Geestelijke deugden; de Geestelijke deugden die hebben een groot onderscheyd met de Waereldsche; een Mensche kan de Waereldsche deugden wel oeffenen / zonder dat de Geestelijke daar onder zijn: maar ymand

die

die Geestelijk leeft / en kan zonder de Waereldsche deugden niet zijn / want in de oeffeninge der Godzaligheyd bestaan allerley deugden / niet eene uytgezonderd. De Burgerlijke deugden die hebben ook de Heydenen / als Paulus zeyd / Rom. 2: 14. die de Wet van Natuuren doen / maar geschied uyt een ydele glorie van eygen Lof. De Geestelijke deugden dat is een cierzel van het Geloove: al wat Geestelijkerwijze gedaan word dat geschied uyt den Geloove en door het Geloove. Geestelijk Lief hebben / Geestelijk Regtveerdig zijn / Geestelijke Zagtmoedigheyd te gebruyken / ende zo voorts / dat ziet alles op het eynde van het Geloove / op den Beloonder / die het uyt genade met Eeuwige Glorie zal vergelden.

Ey lieve Vriend, eer datje gaat,
Op 't lest u dog bewegen laat.

WAnneer als een Mensche de Waereld lange Jaaren heeft gediend / en werd eyndelijk door veel beweegredenen daar toe vermaand / dat hy de Boosheyd wil verlaten / en keeren hem tot een beter leven / die moet (zo hy begeert Zalig te werden) niet hals-sterk daar tegen oppozeeren / nog de goede Vermaninge verwerpen / maar gewillig conzenteren / en zeggen met Paulo / Actor. 9: 6. Heere / wat wild gy dat ik zal doen? en zoeken met een yverigheyd des Herten / door den Geloove / in alle Godzalige deugden te wandelen / zo zal daar op volgen een onwankelbaare hoope / die als een Anker der Zielen wezen zal. Een hoope die niet beschaamd en maakt / Rom. 5. Want daar is geen Verdoemenisse in den geenen die na den Geest wandelen / Rom. 8: 1. Ende Zalig zijn zy / die het Woord Godts hooren / ende dat bewaaren. Daarom zo is het een zeer nodige en profijtelijke zaake / op een goede en Zalige raad te conzenteeren: want het kan een Eeuwige welvaard door des Heeren genade veroorzaken.

'tGaat haast tot niet, 't zy vreugd of druk,
Een zalig Eynd' is groot geluk.

GEen grooter geluk/ nog meerder Rijkdom kan voor een Mensche uytgebonden werden/ dan dat hy gelukkig ende voorspoedig is in 't werk van zijne Zaligheyd. Hemel ende Aarde zal vergaan: maar dat Woord des Heeren blijft in der Eeuwigheyd. De hoope/ die de Waereld geeft/ neemt een eynde: maar de hoope die Geestelijk is/ en maakt niemand beschaamd/ want zy geeft een eynde die zeker is. Het grootste geluk dat is een zalig eynde. Welgelukzalig is de Mensche/ die uyt dit tegenwoordige Dal der Traanen (daar niets bestendig is) vertrekt/ ende voorzien is met een Geestelijke Schat/ met den welken hy voor de Vierschaar en de Throon Godts zal verschynen/ ende als dan vercierd is met dat regte Bruylofts-kleed. Gelukkig zijn zulke/ want den Dag des Doods haar beter is dan den Dag haarer Geboorte/ tot wien hier na zal gesproken werden/ met een lieffelijke Stemme/ Matth. 25: 34. Komt gy Gezegende mijns Vaders/ bezit dat Koninkrijke der Heerlijkheyd/ dat u bereyd is van den beginne der Waereld/ ende zullen gekroond werden met die Eeuwige Bruylofts-kroon/ wiens cieraad in Eeuwigheyd niet en zal vergaan. Dit gun ons al te zamen den Almagtige ende Oneyndige Regeerder tot zijner eeren/ Amen.

Voorgesteld,

In Gebeden en Dank-zeggingen.

Dank-zegginge voor de Scheppinge.

Wat Aarde is, tot Aarde keerd;
O Aarden-vat! u Brosheyd leerd.

Stem: 9 Psalm.

O Heer! wiens Goddelijke kragt
Van Eeuwigheyd is voortgebragt/
Niet Geschapen nog oyt Gebooren/
By u zelfs Eeuwig uytverkooren.
2. Ik Bid u aan uyt 's Herten-grond/
Ik loove u met Ziel en Mond/
Ik wil u danken ende eeren/
Voor u Weldaden/ Heer der Heeren.
3. Dat gy den Hemel hebt bereyd/
De Aarde met haar Cierlijkheyd/
De Zon en Maan 't Ligt hebt gegeven/
En alles onderhoud in 't Leven.
4. U Wijsheyd! die het al regeerd/
Werd Eeuwiglijk van my ge-eerd;
Want gy al u Geschapen Werken
Onderhoud/ gelijk men kan merken.
5. Ook dank ik u mijn Heer/ mijn Godt/
Dat gy de Aard' door u Gebod/
En alles/ hebt tot dienst verbonden/
Aan den sterflijke Mensch vol Zonden.
6. Maar boven al mijn Schepper goed/
Ik loof en dank u met ootmoed/

Dat

Dat gy (ô Heer!) my hebt na wensche
Geschapen / tot een reed'lijk Mensche.
7. Na uw' / ô Heylig Even-beeld!
Niet van het domme Vee geteeld /
Bewaard ons Ziel en Lighaam beyde /
Doe gy my tot het Ligt geleyde.
8. O Heer! mijn Herte spreekt zeer bly /
Groot is u Wonderwerk aan my /
Dat gy niet in mijn Moeders Lijve /
Onteydig my hebt laten blijve.
9. Dat ik niet gantsch berooft van zin /
Blind / Stom / nog Doof gebooren bin.
Nog zonder Ziel / Verstand nog gaven /
Elendig / als het Vee tot Slaven.
10. Wie kan zijn Wonderwerk verstaan?
Wie kan in Godts zecreeten gaan?
Wie kan zijn daden al uyt spreeken?
Niemand / 't zal ons aan magt ontbreeken.
11. Al kon ik u tot dezer tijd
Niet loven als gy weerdig zijt /
Ik zal daarom niet stille zwijgen /
Maar doen na ik genaad' verkrijgen.
12. Zo lang als mijn Adem zal gaan /
En als mijn Oogen open staan /
Zal mijn Tong / die gy hebt gegeven
U prijzen / zo lange als 'k leven.
13. En zeggen Heer in Eeuwigheyd /
Geloofd zy uwe Majesteyt /
Ik dank den Heer vol van genaden /
Ik prijs hem in zijn groote daden.
14. Al 't geene wat hier Adem heeft /
Al wat op Aarden roerd en leeft /
Dat moet den Heere vroeg en spaden /
Lof-zingen voor al zijn weldaden.

G E B E D.

Om vergevinge der Zonden.

Wanneer als uyt genaad' de Zonden zijn vergeven,
Dan kan den Mensch gerust, verheugt en vrolijk leven.

STEM: Al wat men hier, &c. *Of:* De Engelsche Fortuyn.

O Heer mijn Godt! mijn Zonden zijn zeer groot /
Voor u eylaas! ontelbaar naakt en bloot /
Want van der Jeugd heb ik u Wet versmaad:
Mits in mijn Vleesch niet woond als alle kwaad.
Wie merkt (O Heer!) hoe dikmaal dat hy dwaald /
Hoe menigwerf het Zondig Herte faald.
Voor u alleen beken ik mijn Misdaad /
O reyne Godt! die Zond' en Schanden haat.
Voor u heb ik zeer jammerlijk misdaan /
Wild in 't Geregt met my (O Heer!) niet gaan /
Want 's Menschen Hert is vol van duysternis /
Geen Mensch op Aard' voor u regtveerdig is.
Wild gy de Zond' toe-reekenen voorwaar /
Geen Zondig Mensch op Aarden voor nog naar /
Kan voor u staan / nog spreeken als behoord;
Ach! ach! niet een / op Duyzend niet een Woord.
O booze Zond' / O schrikkelijke Vloek /
Die ons bevlekt als een onreyne Doek /
Wy zijn maar stank / al ons Geregtigheyd /
Is niet als Drek voor uwe Majesteyt.
Ik zugt en treur / ontfermt u over mijn /
Laat mijn Misdaad by u vergeven zijn /
Maakt my dog reyn / en scheld mijn Zonden kwijd /
Om uw's Naams wil mijn droevig Hert verblijd.
Och Heer! weest my genadig / en geneest
Mijn kranke Ziel / die voor u is bevreest /
Ik ben benauwt / de Zond' heeft my verleyd /
O Godt! gedenkt aan u Barmhertigheyd.
Doet weg / vergeeft de Zonden mijner Jeugd /
Geleydet my door liefd' in waare deugd /
Gedenkt dat wy van Vleesch en Bloede zijn /
Slegts als een Wind / een korte Zonne-schijn.
Stort uwen Toorn nog u verbolgentheyd
Niet over my / naar u Regtveerdigheyd /
Heer goedertier / ik roem u groote daad /
Niet onze Werk: maar alles uyt genaad.

Gy zijt mijn troost / mijn toevlugt in de nood /
O Godes Zoon! u Lijden en u Dood /
Dat laaft mijn Ziel / u uytgestorte Bloed /
Het Zondig Hert de Zond' vergeven doet.
Op deze hoop ik Zaligheyd verwagt /
En roep tot u met Ziel en gantsche kragt /
Vergeeft u Volk / haar Zonden dog bedekt /
Op dat u Bruyd mag leven onbevlekt.
Geeft dat mijn Hert niet meer en zy verschrikt /
Maar vrolijk is / en na den Geest verkwikt.
Neemt weg van my het Zondig kwaad Fenijn /
Met al het geen dat mag verborgen zijn.
Want Heer / gy zijt barmhertig / vol genaad' /
By u is Heer vergeving van het kwaad:
Verhoord mijn stem / mijn Schepper weest niet stil /
Neemt my dog aan om Jesu Christi wil.

G E B E D,

Om de onderhoudinge der Christelijke Kerke.

Het Land in Zegen overvloeyd,
Daar Godes Kerk in Vreede bloeyd.

Stem: Psalm 24.

O Mijn Schepper groot van waarden!
Die hier door u Woord en Geest /
Een Gemeente op der Aarden
Hebt vergaderd / die u vreest;
Heer ik Bid u met ootmoet /
't Arme hoophen bystand doet /
Dat u Woord heeft aangenomen /
En de Waarheyd heeft bekomen.
Houd dog by de reyne Leere /
By 't regt gebruyk hoog van waard /
Uwer instelling (O Heere!)
Uwe lieve Kerk hier op Aard /
Dat nog Duyvel / Dood of Hel /
Nog geen ander boos gekwel /
In dees droeve Zee vol Baaren /
Nimmermeer haar komt bezwaaren.
Hoed u Schipken door de Golven
Van de woeste Zee zeer stout /
Dat het niet en word bedolven
Door de Baaren menigfout /
Laat het niet te gronde gaan /
Maar als onbeweeglijk staan /
Op den Grond-steen / daar 't op bouwet /
En van Herten vast vertrouwet.
Wild u lieflijk aankleyn keeren
Tot ons / Heer die eeuwig leeft /
O Godt Zebaoth! vol eeren /
Uwen Wijnstok wasdom geeft /
Die u lieve Regter-hand
Zelfs op Aarden heeft geplant /
Maakt haar vrugtbaar / rijk in Deugden /
Als een Lusthof vol van vreugden.
Neemt den Schild / O Heer in Handen!
En beschermt het Vaderland /
Dat ons niemand brengt tot schanden /
Nog geen ander Leer en plant /
Dat hier geen Afgodery /
Voor u reyne Oogen zy /
Maar u lieve Woord mag ligten /
En ons Eeuwig onderrigten.

Doet dog bystand Heer der Heeren /
Aan u Lief-beminde Bruyd:
Wild de booshcyd van haar weeren /
Bluft het Hemels-ligt niet uyt.
Laat ons op dees droeve Aard
Altyd zijn met u gepaard /
't Tortel-duyfjen / dat u pryzet /
U aanbid en eer bewyzet.
Onze Misdaad wild vergeven /
O myn Godt! vol vriend'lykheyd;
Laat ons niet in Zonden sneven /
Want gy hebt genaad' bereyd.
O myn Zaligmaker zoet!
Komt vertroost ons / en behoed /
Uwe Christenheyd op Aarden /
Gy myn Koning groot van waarden.
Laat de Poorten van der Hellen /
Nog het Vyer / of Helsche-pyn /
U Gemeynte nimmer kwellen /
Nog haar overweldig zyn.
Weest met ons in aller Nood /
Blyft by ons tot in de Dood /
Wild ons nimmermeer beschamen /
Om u lieve Zoons wil / Amen.

Gebed voor de Dienaars des Goddelijken Woords.

Wanneer als Godt zijn Kerk zijn goedheyd wil betoonen,
Zo zal hy zijn Gemeent' met zuyv're Leeraars Kroonen.

STEM: Zal ik nog langer met heete Tranen.

ALmagtig Godt vol Heyl en Zegen /
Bekleed met Heerlijkheyd en Eer /
Laat ons Gebed u dog bewegen /
Door Jesum Christum onzen Heer /
Die ons al t'zaam / In zijnen Naam /
Zeer goedig hebt verhooring toe gezend /
O Groote Vorst vol van Barmhertigheyd.
Het is vergeefs al wat wy planten /
Zend gy in uwe Christenheyd
Opregte Dienaars en Gezanten /
Wiens Leer dat ons den Weg bereyd /
Door Druk en Kruys / Na 't Hemels-huys /
Bevogtigt haar met Goddelijk Verstand;
Geeft dat den Geest mag nemen d'overhand.
Dat zy u Woord ons regt verklaren /
Niet valsch door opgepronkte schijn /
Haar Schaapkens voor den Roof bewaren /
Voor 't Helsche-vyer vol smert en pijn.
Laat het gehoor / Ons zijn een spoor /
Geeft door 't gehoor 't Geloof zijn volle kragt;
Vermits 't Geloof werd door 't gehoor gebragt.

Zend

Zend overal naar u behagen/
O zoet en troostelijkste Godt!
Getrouwe Herders/ die haar dragen
Opregt en Vroom na u Gebod/
Met deugd bekleed/ Niet straf nog wreed/
Die door u Geest en lieve Godlijk Woord/
U Schaapkens teer/ zo weyden als 't behoord.
Dat altoos tot u Heyl'ge eeren
U Woord op Aard' verkondigt wert/
En dat de Zondaars haar bekeeren/
Door een berouw/ boetvaerdig Hert/
Den zwakken Mensch/ Van u na wensch
Gesterkt in nood/ in kruys en tegenspoed/
En zijn getroost wat haar de Waereld doet.
Dat ook de Schapen mogen hooren
De stemme van haar Herders goed/
Dat zy geduurig mogen stooren
Des Satans Rijk/ dat boos gebroed/
En dat geen kwaad/ In raad nog daad/
By d'Herders werd gezind of daar toe strekt/
Op dat het niemand van 't Geloof en trekt.
O Godt vol van Barmhertigheden!
En zend dog nimmermeer in 't Land/
Om onze sno ondankbaarheden/
Een Honger/ die de Ziel af-brand/
Om dat u Woord/ Niet werd gehoord:
O Heer! u Volk voor d'Huurling dog bewaard/
Die 't al verteerd/ en 't Schaapken niet en spaard.

MORGEN-GEBED.

Geen zoeter lust, Als vreed' en rust, ô Mensch! wil dit bedenken,
Bid Godt met vlijt, Dat hy altijd, U vreed' en rust wil schenken.

Stem: 8 Psalm.

HEer uwen Naam moet Gebenedijd wezen/
U Goddelijke kragt zeer hoog geprezen/

Uwe grondelooze Barmhertigheyd/
Die moet geloofst zijn in der Eeuwigheyd.
  Want gy hebt my bewaard door u genade/
En na den Geest versterkt met u weldade/
Mijn Lighaam hebt gy vreed' en rust bereyd/
En my behoed voor veele zwarigheyd.
  Gy hebt my onder u Vleug'len genomen/
Geen leed nog droefheyd is my toe-gekomen/
Gy hebt my deze Nagt gezond gespaard/
En voor des Vyands listigheyd bewaard.
  Daarom wil ik u alteyd Eer bewijzen/
Mijn Mond die zal u goedheyd Eeuwig prijzen/
Mijn Ziel die zal (O Heer!) roemen alteyd
Uw' Naam/ die Heylig is breed ende wijd.
  U goedheyd zal ik nimmermeer vergeeten/
U groote Liefd' en kan ik niet af meeten:
Heer laat mijn Lof-zang u dog wel behagen/
Die ik des Morgens u te vooren dragen.
  Ik roep tot u met mijn gantsche gemoede/
Wild my ook huyden dezen Dag behoede/
Zend uyt u lieve Eng'len/ my bewaard
Na Ziel en Lighaam reyn en onbezwaard.
  Den boozen Vyand wild die van my keeren/
Mijn Vleesch en Bloed ten besten zo regeeren/
Dat ik tot Zonde niet en word verleyd/
En u vertoorn door mijne ydelheyd.
  Regeerd my voort/ en maakt mijn Wegen heylig/
Met uwen Geest/ die zuyver is en Heylig/
Dat ik niet voor en neem nog denk gewis/
Als 't geene dat voor u behaaglijk is.
  O ziet mijn Godt! mijn Ziel en gantsche kragten/
Draag ik u op/ Heer laat my niet versmagten.
Hoord dog mijn Stemme/ en verkwikt my nu/
Want zeer vroeg zal ik my schikken tot u.
  Des Morgens vroeg zal ik u alteyd loven/
En 's Avonds laat u danken Heer hier boven/

Mijn

Mijn Ziel zal altevd verbreyden u Eer/
Alleen door Jesum Christum onzen Heer.

G E B E D,

Wanneer men wil gaan tot het gehoor van Godts Woord.

Het Schepzel met zijn Schepper spreekt,
Wanneer hy Godt om hulpe smeekt.

Stem: Psalm. 1.

O Eeuwig Heer! Almagtig Hemels Godt/
Op u genaad' en Goddelijk Gebod
Treed' ik nu toe/ brymoedig zonder schromen/
Vermits mijn Geest tot u is op-genomen/
En Bid u aan in uwen Tempel reyn/
Daar elk u prijst/ en looft u in 't gemeyn.
Leyd my/ ô Heer! in u Geregtigheyd/
En over my u Vleugelen uyt spreyd/
Leyd my (ô Godt!) Eeuwig in u Voetpaden/
Gy zijt mijn troost/ mijn Heyland vol genaden/
Want ik heb lust tot uwe Wooning schoon/
Gy/ gy ô Heer! gy schenkt des Levens-kroon.
Uw' Wooning is zeer lieffelijk en zoet/
Rondom verciert met vollen overvloed/
Heer Zebaoth! mijn Ziel die moet u loven/
Want my verlangt na u schoone Voorhoven;
Komt laat ons al t'zaam voor Godt met ootmoet
Neder knielen/ en vallen hem te Voet.
Hy is de Heer die ons dit alles schenkt/
Die 't moede Schaap in versche Weyden brengt/
Aanbid dien Godt gy Volkeren al te zaame:
Verheft dien Heer/ want Heylig is zijn Naame.
Ik roep u aan met een opregt Gemoed/
Door u genaad' mijn trouwe hulpe doet.

Dank-zegginge voor de Verlossinge.

Stem: *O schoone Personagie.*

Wat loffelijke daden /
Wat Heyl en troost /
Heeft Christus ons verworven /
O Mensch! wild niet versmaden /
U Heyland / die
Zo bitter is gestorven /
Voor u aan 't Kruys /
Op dat gy 't Huys
Zijns Vaders zult bewoone /
In 't Huys hier boven /
Om Godt altyds te loven /
In Persoone.
Dankt Godt den Heer van Herten /
Op al zijn Heyl'gen
t'Zaam / hier op der Aarden /
Die u heeft vry van smerten
Gemaakt / doen 't Pak
Der Zonden u bezwaarden:
Zo zeer dat gy /
Gantsch waard onvry /
Verbreemd van Godts belofte /
O goedheyds goede!
Want met zijn eygen Bloede
Hy ons kogte.
Zingt lof / zingt lof met vreugde /
Zingt lof den grooten Godt
Van Eeuwigheede /
Zingt lof / zingt met geneugde /
Zingt lof den Zoon /
Die ons brengt tot den vreede /
Zingt onbevreest /
Lof Heyligen Geest /
Die ons heeft Weer-gebooren /
Looft vroeg en spade:
Want Godt ons uyt genade
Heeft verkooren.

TRIUMPH-LIED.

Over het Verdrinken van Pharao, met zijn Magt in de Roode Zee. Exod. 15.

Wanneer Godt zelfs ten Strijde gaat,
Met Water, Wind, en Vyer hy slaat.

Stem: 100 *Psalm.*

Ik wil den Heer met Lofzang zoet
Prijzen / die groote Wond'ren doet /
Hy is mijn Sterkt' / mijn Zaligheyd /
Mijn Vaders Godt vol goedigheyd.
De regte Krijgsman die is Godt /
Ziet / Pharo met zijn gantsche Rot
Laat hy verzinken in de Zee /
En brengt op haar een droevig Wee.
Zijn Hoofd-lieden vol staat en Eer /
Verdrinken in het Roode Meer /
Zy zijn t'zaam te grond gegaan /
Die u Volk meenden neer te slaan.
Heer u Regter-hand is vol magt /
Gy hebt verslagen door u kragt /
De Stoute hebt gy omgekeerd /
U gramschap heeft het al verteerd.
Door u Winden deed gy Heer haast /
De Wateren op staan en verbaast /
d'Afgrond hem van malkander dee /
Tot midden in de groote Zee.
De Vyand in zijn hoogmoed dagt /
Ik zalze grijpen door mijn kragt /
Ik zalze dooden met mijn Zweerd /
Dat ook niet een te rugge keerd.

Maar

Maar als u Geest / O Heere blies!
Voor Pharo was 't een groot verlies /
U Hand hebt gy maar uyt gestrekt /
De Zee die heeft haar overdekt.
O Heere! wie is u gelyk /
Wie is zo Magtig en zo Ryk?
Zo kragtig en vol Heerlykheyd /
Vol Wonder is u Majesteyd.
Gy hebt door u Barmhertigheyd,
U Volk verlost / en uyt geleyd /
U groote Magt heeft haar verblyd /
O Heer ons ook genadig zyt.
Den Philistijn kwam angste aan /
U vreeze die is door gegaan /
De Vorsten Edoms beefden al /
En Moab vreesde voor den val.
Want Pharo die leyd in de Zee /
Met Ros en Wagens / Ruyters mee /
En Israel die word geleyd
Na 't Land dat haar is toe-gezeyd.
Een Land daar 't alles groeyd en bloeyd
Daar Melk en zoeten Honig vloeyd /
Heer geeft ons ook 't beloofde Land /
Het Hemels Cana zeer playzant.

Gebed om een Zalig Eynde.

STEM: O Zalig Heylig Bethlehem.

O Heer! gy zyt vol van genaad' /
Barmhertig ende vol van trouwe /
Vol vriend'lykheyd en vol weldaad /
Den geenen die de Zonden schouwe.
Gy hebt den Mensch / O Heer! gezet
Een maate van zyn nietig Leven /
't Getal der Dagen dat staat net /
By u zeer klaar als op geschreven.
De Jaaren zyn gelyk als Rook /
Die voor het Oog op Aard' wat scheynen /
Maar zyn gelyk een yd'le Smook /
Die als een Bloem op 't Veld verdweynen.
Daarom leerd my bedenken regt /
Het Eynde van myn yd'le Dagen /
En dat myn leven is doorvlegt
Met veel verdriet / vol smert en klagen.
Leerd my / O Heer! myn toeverlaat /
Laat my dien troost van u verwerven /
Dat ik leer sterven vroeg en spaat /
En sterven kan als ik moet sterven.
Bewaard my voor een felle Dood /
Dat ik niet snel word weg genomen/
Voor 't Eeuwig Lyden in de nood /
Heer / wild my dog te hulpe komen.
O Godt! wanneer ik scheyden zal /
Uyt dit zeer broos en nietig Leven /
Uyt dit bedroefde Jammer-dal /
Wild my het Eeuwig Leven geven.

Een Zalig afscheyd is het best /
Wat is aan al het Aardsch bedreven?
Als wy maar op het alderlest
Verkrijgen 't Zalig Eeuwig Leven.
Weg Aardsche Vreugd / vol Pragt en Staat/
Mijn Zieltje tragt na 't Eeuwig Leven /
Ach Heer ! wild my door u genaad /
Het Hemelrijk hier namaals geven.

GEBED voor MISTROOSTIGE.

STEM: Blijdschap van my vlied.

VRiendelijke Godt,
Vol Barmhertigheden,
Ik heb u Gebod
Dikmaals overtreden,
Mijn bedroefde Geest
Is daarom verslagen,
Och! ik ben bevreest,
En moet treurig klagen,
Mijn Gemoed dat knaagt,
Ik ben zeer vertzaagt,
Ach! 'k weet nu geen raad,
't Scheynd ik word gedaagt,
Daar men my beklaagt
Over al mijn boosheyd kwaad.
Wee my! ik ben geschonden;
Ziet al mijn stoute Zonden
Tegens my zeer hoog op staan,
Wie kan dit kwaad doorgronden?
Ach! ach! gy stoute Zonden,
Waar zal ik nu heenen gaan?
Vriendelijke Godt,
Vol Barmhertigheden;
Leerd my u Gebod
Houden hier beneden,
Want ik ben in nood,
Ende zeer kleynmoedig,
My dog niet verstoot,
Maar, ô Godt! zeer goedig,
Sterkt my met u Geest,
Dat ik onbevreest,
My fondeeren op u Woord,
Want gy, als men leest,
Zulk een Ziel geneest,
Die in Zonden leyd versmoord;
Die met berouw komt klagen,
Ende voortaan zijn Dagen
Wil besteden Goddelijk:
Want zulk een Ziel verslagen,
Die kan u behagen,
En belooft hem 't Hemelrijk.
Vriendelijke Godt,
Vol Barmhertigheden,
Och wat droevig lot!
Mijn Geloof is heden
Zwak en wonder teer,
Daarom Heylige Vader,
'k Roep tot u (ô Heer!)
Ende koom nog nader,
Sterkt my in de nood,
Dat ik in de Dood
Niet wanhoope nog mistrouw;
Maar in tegenstoot,
Op u goedheyd groot,
En genade my vertrouw,
Want u zeer bitter lijden
Is my t'allen teyden
Een gantsch zoete Medicijn.
Ach! door u droevig lijden,
Kund gy ons Heer verblijden,
Wild ons dog genadig zijn.
Vriendelijke Godt,
Vol Barmhertigheden,
Gund ons tot een slot,
Liefd', Geloof en Vreede.

Christi

Christi Godes Zoon,
O gy Heer der Heeren!
Wild uyt uwen Throon
Ons Geloof vermeeren,
Laat u zoet Gezigt,
Als een helder Ligt,
Over ons zo vriend'lijk gaan;
En ons reyne pligt
Daar door onderrigt:
Als gy Petrus hebt gedaan:
Dat is zeer droevig weenen,
Zugten, klagen en steenen,
Over onze Zonden kwaad,
Ende geduurig kermen,
Heer wild my ontfermen,
Neemt my weer aan in genaad'.

TRIUMPH-LIED,

Over Elias opvaard ten Hemel.

Stem: Psalm 68.

Wie kan Godts Wonderwerk verstaan?
Wie kan tot in den Hemel gaan?
Geen Mensch leeft hier op Aarden,
Schoon of hy trots is ende stout,
Of dat hy Rijk is, ende Oud,
Niets kan hy dog aanvaarden.
Al 't geen wat Hemels is, dat staat
In Godes Magt, 't is zijn weldaat,
't Hemels Hof op te sluyten,
Dat zijn Beminde daar in gaan,
En laten de Godlooze staan
In Eeuwigheyd daar buyten

Want ziet, hoe Godt met Heerlijkheyd
Den Weg na 't Hemelrijk bereyd,
Voor die hem opregt vrezen:
Een Vyerige Wagen hy uyt zend,
Met Vyerige Paerden daar omtrent,
Dat zal den Ruyter wezen,
Daar zit de Knegt des Heeren in,
Dit is zijn troost en zoet gewin,
En reyst alzo met vreden:
En scheyd van dees bedroefde Aard',
En word zo na den Geest gepaard
Met Godt in Eeuwigheden.

Wel op, gy die den Heere vreest,
Diend hem opregt, en na den Geest,
Wild hem u zaak betrouwen;
Hy laat uw gaan niet ongeloond,
Met Zaligheyd op 't lest hy kroond:
Daarom wild op hem bouwen.
Dit leven dat is krank en broos,
Hier duurd het maar een kleyne poos,
Tot Godt wild u begeven;
Op dat gy namaals door de Dood
Meugt rusten, vry van alle nood,
In 't Zalig Eeuwig Leven.

Den

Den AUTHEUR tot hem zelven.

Stem : 38 Psalm.

Als ik / O Heer Almagtig!
Zeer aandagtig
My aanschouw / en wie ik ben /
Ach! ik vind my gantsch geschonden
Door de Zonden /
Ik my zelven niet en ken.
O goedheyd zeer hoog verheven!
Dat ik leven /
Die met Zonden ben belaan /
Waard gy / O Godt! niet genadig /
En weldadig /
Heer / waar zoud' ik heenen gaan?
Wie kan zyn Zonden verbergen /
En u tergen /
Gy die alle dingen weet /
U Oogen als Vlammen stralen /
Niet en falen /
En doorzien myn Ziels-secreet.
Veel Zonden aan alle zyden /
Nu ten tyden
Drukken my gelyk een last /
Met Haat / Nyd en korzelheden /
Vol onvreden /
Is myn Ziel geschakeld vast.
Onvolmaakt is myn Geloove /
En daar hove
Met geen Liefd' nog Hoop bekleed.
Dat drukt my zeer boven maten /
'k Scheyn verlaten /
Als of Godt niet van my weet.
Heer ik buyg my voor u neder /
En koom weder /
'k Zoek aan u Barmhertigheyd /
Wild myn Zonden dog vergeven /
Laat my leven /
Na u groote vriend'lykheyd.

Wild met my / O Heer! niet treden
Hier beneden /
Nog hier namaals in 't Geregt /
Want gy kend myn grove Leve /
Hoe ik zwerve /
Och! het is met my te slegt.
Maakt myn vast geklupsterd Herte
Vol van smerte /
Vry van 's Waerelds lasten nu /
Vader der Barmhertigheden:
Wild toe treden
Want myn Zieltje wagt op u.
Weg gy Waereldsche wellusten /
Die daar rusten
Op een los en yd'le schyn /
Waereld ik wil u verlaten /
Wat kan 't baten /
Als ik maar een Lyk zal zyn.
Al de glory van de Menschen /
Die daar wenschen
Om veel Rykdom / Staat en Pragt /
Is zeer nietig als wy lezen /
Wat zal 't wezen /
Als men 't Oordeel Godts verwagt?
Vol van schrik zo is myn leven:
Heer wild geven /
Dat ik dog my zelven ken /
Wat is al dees Waerelds glory /
Een Victory /
Daar ik Stof en Aarde ben.
Heer als ik van d'Aard zal scheyden
Wild my leyden
In dat Hemels Paradys /
Laat my na dat teyd'lyk sterven /
Dog verwerven
Uyt genaden deze Prys.

IN Liefd'/ Geloof en Hoop/
Aan een Godt te zijn verbonden/
Kan out wel zoeter vreugd
Op Aarden zijn gevonden?
Bedenkt dit/ ô mijn Ziel!
Kan 't Aardsch het Eeuwig geven?
Och latie! wat zou 't Aardsch?
Een broos en nietig Leven/
Niet als met schyn bekleed/
Kegt als een Hand vol Vliegen/
Alleen maar los cieraad/
Een Mensche te bedriegen.
Te leven na Godts Woord/
Zagtmoedigheyd t'aanvaarden/
Een deugtzaam Hert vol Liefd'/
Nont beter stand op Aarden.
Mijn Schepper zegend dog
Al wat ik neem voor handen/
Ik Bidde my behoed
Voor Zonden en voor Schanden.
O Heer! door u genaad'/
Gund my een Zalig sterven/
En na dit teydelijk/
Laat my het Eeuwig' erven.

Register van de vermakelijke Liedekens.

Register van de aandagtige Liedekens.

E Y N D E.